ISSN **1857-1549**

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

CALENDAR NAȚIONAL
2012

CHIŞINĂU, 2011

CZU 050.9
C 13

Director general: Alexe Rău, doctor în filosofie

Colegiul de redacție: acad. Petru Soltan (președinte), acad. Andrei Eșanu, conf. Aurel Marinciuc, dr. Iurie Colesnic, Vlad Pohilă, Valeria Matvei

Autori: Valeria Matvei (V.M.), Natalia-Maria Șveț (N.-M.Ș.), Madlena Pușcașu (M.P.), Maria Ciobanu (M.C.), Xenia Netida (X.N.), Vlad Pohilă

Redactor: Vlad Pohilă
Copertă și prezentare artistică: Dragoș Popa Miu
Procesare computerizată: Diana Stoian
Consilier editorial: Elena Turuta

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Calendar Național ... / Bibl. Naț. a Rep. Moldova ; dir. gen. dr. Alexe Rău ; aut. : Valeria Matvei, Natalia - Maria Șveț , Madlena Pușcașu [et al.] ; col. red. : Petru Soltan (preș.), Andrei Eșanu, Aurel Marinciuc [et al.]. – Ch. : S. n., 2011 (Imprimeria BNRM). – ISSN 1857-1549.
... 2012. – 2011. – 304 p. – Bibliogr. la sfârșitul art. – Ind. alf. al datelor memorabile doc. : p. 298 – 300. – 240 ex. – ISBN 978-9975-4177-4-7.
- - 1. Calendare – Date memoriale – Aniversări.

050.9
C 13

© Biblioteca Națională, 2011
ISBN 978-9975-4177-4-7
ISSN 1857-1549

2012 - Evenimente majore
Decenii, Ani, Aniversări, Luni, Săptămâni, sărbători tradiţionale, naţionale, zile internaţionale (mondiale), comemorative şi profesionale
Declaraţiile ONU de lungă durată:

2003-2012 Deceniul pentru alfabetizare: Educaţie pentru toţi *(United Nations Literacy Decade: Education for All)*

2005-2014 Deceniul pentru educaţie în scopul dezvoltării durabile (*United Nations Decade of Education for Sustainable Development)*

2005-2014 Al doilea Deceniu al popoarelor indigene (autohtone) *(Second International Decade of the World's Indigenous People)*

2005-2015 Deceniul internaţional al programului Apă pentru Viaţă (*International Decade for Action, "Water for Life")*

2006-2016 Deceniul de dezvoltare şi de redresare durabilă a regiunilor afectate după dezastrul din 1986 de la Cernobîl *(Decade of Recovery and Sustainable Development for Communities Affected by 1986 Chernobyl Disaster)*

2008-2017 Al doilea Deceniu pentru eradicarea sărăciei *(A second Decade to Eradicate Poverty)*

2010-2020 Deceniul pentru deşerturi şi combaterea deşertificării *(United Nations Decade for Deserts and the Fight against Desertification)*

2011-2020 Deceniul de acţiune pentru siguranţă rutieră *(Decade of Action for Road Safety)*

2011-2020 Deceniul de acţiune pentru biodiversitate *(United Nations Decade on Biodiversity)*

2011-2020 Al treilea deceniu privind eradicarea colonialismului *(The Third International Decade for the Eradication of Colonialism)*

Anul 2012 a fost declarat:

Anul International al Cooperativelor (ONU)
International Year of Cooperatives
Anul Internaţional al Caselor de Ajutor Reciproc - CAR (ONU)
International Year of Credit Unions
Anul Internaţional al Energiei Durabile pentru Toţi (ONU)
International Year of Sustainable Energy for All
Anul mondial *Alan Turing*, celebru matematician, logician, criptanalist şi informatician britanic, considerat a fi unul dintre inventatorii calculatorului şi părintele informaticii moderne (23 iun. 1912 – 7 iun. 1954)
Anul European al îmbătrânirii active şi al solidarităţii între generaţii
European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations
Anul sportului şi al modului sănătos de viaţă (CSI)
Anul Național „Ion şi Doina Aldea-Teodorovici"
An omagial al Sfantului Maslu şi al îngrijirii bolnavilor (Patriarhia Română)

A fost desemnată:

Capitala Mondială a Design-ului – Helsinki (Finlanda)
World Design Capital – Helsinki (Finland)
Capitala Verde Europeană – oraşul Vitoria-Gasteiz (Spania)
European Green Capitals – Vitoria-Gasteiz (Spain)
Capitala Europeană a Sportului – Istanbul (Turcia)

European Capital of Sport – Istanbul (Turkey)
Capitala Europeană a Culturii – oraşele Guimarães **(**Portugalia**)** şi Maribor (Slovenia)
European Capital of Culture – Guimarães (Portugal) and Maribor (Slovenia)
Capitala Tineretului European – oraşul Braga (Portugalia)
European Youth Capital – Braga *(Portugal)*
În spaţiul CSI:
Capitala Culturală a CSI – Astana (Kazahstan) şi Mary (Tutkmenistan)
Capitala Naţională a Tineretului – oraşul Cahul

Din aniversările şi comemorările mondiale la care UNESCO se asociază în 2012

1650 de ani de la naşterea lui **Mashtots Mesrop (Mesrob),** inventator al alfabetului armean, Sfânt, canonizat de Biserica Armeană (cca 362 – 17 febr. 440). A creat cele treizeci şi şase de caractere care alcătuiesc alfabetul armean (Armenia).

1400 de ani de la naşterea lui **Anania Shirakatsi**, celebru om de ştiinţă armean (612-685) (Armenia), matematician, astronom şi geograf, este considerat părintele ştiinţelor exacte şi naturale din Armenia. Lucrările sale de geografie, meteorologie, cosmografie, au servit drept manuale timp de mai multe secole.

1150 de ani de la prima menţiune documentară a oraşului **Poloţk** (862). Este unul din oraşele cele mai vechi din Europa de Est. Menţionat pentru prima dată într-o cronică a timpului, drept capitală a Cnezatului Poloţk, constituit după destrămarea statului rus kievean. A fost unul dintre cele mai importante centre comerciale şi culturale ale Europei medievale (Belarus).

500 de ani de la apariţia, la Veneţia, a primei cărţi tipărită cu alfabet armean **„Urbataghirk",** de către Hagop Meghabard (1512). Inclusă în patrimoniul documentar al omenirii, este o parte din Memoria Lumii (Armenia).

500 de ani de la realizările în ştiinţă ale lui **Ali Birjandi (Abd Ali ibn Muhammad ibn Husayn Birjandi)**, proeminent astronom, matematician şi fizician persan. (Născut în sec. 16, stins din viaţă în 1528) (Iran).

300 de ani de la naşterea marelui trubadur **Harutyun Sayatyan**, poetul naţional al Transcaucaziei, supranumit **Sayat-Nova** (în persană - *Regele Cântecelor)* (14 iun. 1712 – 22 sept. 1795) (Armenia şi Georgia).

300 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Mustafa Îtri (Buhurizade Mustafa Îtri Efendi)**, muzician turc (1640-1712). Exponent principal al muzicii clasice turceşti, compozitor prolific, a scris peste o mie de lucrări. De asemenea, a fost un poet celebru şi un cunoscut caligraf al timpului (Turcia).

300 de ani de la publicarea poemului epic **"Voinicul în piele de tigru",** autor - Şota Rustaveli (sec. XII) (1712). Face parte din patrimoniul documentar al Georgiei şi al Memoriei Lumii (Georgia).

300 de ani de la naşterea lui **Jean-Jacques Rousseau**, filozof, scriitor, compozitor şi pedagog francez de origine genevează (28 iun. 1712 – 2 iul. 1778). A influenţat hotărâtor, alături de Voltaire şi Diderot, principiile de drept şi conştiinţa socială a epocii. Ilustru gânditor al Iluminismului, rămâne a fi unul dintre cei mai mari filozofi europeni. (Elveţia şi Franţa).

300 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Yusuf Nabi**, poet şi filozof turc (1641-10 apr. 1712). Poet faimos la curtea lui Mehmet IV, a fost unul dintre cei mai mari eruditi ai secolului său. Poeziile sale au o semnificaţie deosebită în literatura turcă (Turcia).

250 de la stingerea din viaţă a savantei germane **Dorothea Christiane Erxleben**, prima femeie doctor în medicină (1715-1762) (Germania).

250 de ani de la apariţia lucrării manuscrise **"Istoria slavo-bulgară**" (История славяноболгарская). Autor - călugărul bulgar Paisie de la Manastirea Hilandar de pe Sfântul Munte Athos. Reprezintă o primă încercare a unei istorii complete a Bulgariei, a Bisericii sale şi de consolidare a conştiinţei naţionale a bulgarilor (1762) (Bulgaria).

250 de la naşterea gânditorului coreean **Cheong Yak-yong** (pseudonim – **Dasan** ori **Tasan)** (1762-1836). Renumit om de ştiinţă şi de stat, filozof, poet şi inventator, reformator, a lăsat urme adânci în istoria coreeană (Republica Coreea).

250 de la naşterea lui **Anton Bernolák**, lingvist şi preot catolic slovac (1 oct. 1762 – 15 ian. 1813). Personalitate renumită în perioada Iluminismului, rămâne a fi autorul primei gramatici a limbii slovace ("Gramatica slavica" - "Slovenská gramatika"), tipărită în 1790 (Slovacia).

200 de ani de la adoptarea primei **Constituţii Spaniole** (1812). Adoptată de Cortes (Parlamentul spaniol), prevedea, inclusiv, o monarhie ereditară, divizarea puterii etc., şi reprezintă o semnificaţie importantă în istoria politică a Spaniei şi în luptele pentru emancipare şi independenţă din America Latină şi Caraibe.

150 de ani de la naşterea scriitoarei americane **Edith Wharton** (14 ian. 1862 – 11 aug. 1937). Nuvelistă şi romancieră americană, a fost prima femeie care a primit Premiul *Pulitzer* (pentru romanul "Vârsta inocenţei", 1920). Opera ei, a fost o sursă de inspiraţie pentru mulţi autori. Cunoscută şi ca designer, a fost şi printre cei dintâi specialişti recunoscuţi în arhitectura de peisaj şi decoraţiuni interioare (SUA).

150 de ani de la înfiinţarea Conservatorului de Stat **"Rimski-Korsakov"** din Sankt Petersburg (1862). Înfiinţat din iniţiativa lui Anton Rubinştein, este cel mai vechi conservator din Rusia. Mulţi dintre absolvenţii acestei instituţii au devenit artişti recunoscuţi pe plan mondial (Federaţia Rusă).

150 de ani de la naşterea lui **Claude Debussy**, compozitor francez (22 aug. 1862 – 25 mart. 1918). Figură proeminentă al muzicii impresioniste, este considerat a fi cel mai important compozitor de pian, de după Frederic Chopin (Franţa).

150 de ani de la naşterea pictorului georgian **Niko Pirosmani** (**Pirosmanishvili**) (5 mai 1862 – 9 apr. 1918). Reprezentant al şcolii primitiviste în pictură, un autodidact, nerecunoscut în timpul vieţii de către conaţionalii săi, astăzi este mândria georgienilor (Georgia).

100 de ani de la înfiinţarea **Muzeului de Arte Frumoase "A.S. Puşkin"** din Moscova (1912). Este unul dintre cele mai mari muzee din Rusia şi un important muzeu al Europei. Colecţiile muzeului includ valoroase opere de artă ale Egiptului antic, din Europa Evului mediu, perioada Renaşterii şi modernă.

100 de ani de la naşterea lui **Jorge Amado**, considerat unul dintre cei mai faimoşi scriitori modernişti brazilieni (10 aug. 1912 – 6 aug. 2001) (Brazilia).

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Rafael Pombo**, exponent al romantismului, unul dintre marii poeţi columbieni (1833-1912) (Columbia).

100 de ani de la naşterea sculptoriţei **Rita Longa** (**Aróstegui**) (14 iun. 1912 – 29 mai 2000). Considerată o figură excepţională în sculptura secolului XX (Cuba).

100 de ani de la naşterea lui **János Szentágothai**, proeminent medic neurobiolog, academician maghiar (31 oct. 1912 – 8 sept. 1994). Unul dintre primii cercetători din secolul XX ai creierului uman (Ungaria).

100 de ani de la naşterea lui **Sir Georg Solti**, dirijor de operă maghiar (21 oct. 1912 – 5 sept. 1997). Unul dintre cei mai mari dirijori ai sec. XX, a dirijat principalele orchestre simfonice din Paris, Chicago, Londra, deţinând şi recordul la înregistrări de muzică clasică, fiindu-i oferite 31 de Premii "Grammy" (Ungaria).

100 de ani de la naşterea lui **Virgilio Pinera**, scriitor cubanez (4 aug. 1912 – 12 oct. 1979). Fiind redescoperită în mediul academic american, opera sa este considerată ca o mărturie a rezistenţei împotriva sistemelor totalitare din secolul XX (Cuba).

100 de ani de la naşterea lui **Giulio Einaudi**, unul dintre cei mai importanţi editori italieni (2 ian. 1912 – 5 apr. 1999). În 1933 a fondat celebra Casă de Editură din Torino, care-i poartă numele şi astăzi (Italia).

100 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului polonez **Bolesław Prus** (pseudonimul literar al lui Aleksander Głowacki) (20 aug. 1847 - 19 mai 1912). Considerat a fi cea mai importantă figură în literatura poloneză a secolului XIX şi o voce distinctă în literatura universală.

100 de ani de la naşterea lui **Kemal Ahmet Aru**, renumit arhitect şi urbanist turc (1912 – 20 dec. 2005) (Turcia).

100 de ani de la naşterea lui **Jiří Trnka**, designer şi regizor ceh de filme de animaţie (24 febr. 1912 – 30 dec. 1969). Unul dintre fondatorii filmului de animaţie ceh, cunoscut, de asemenea, ca un talentat ilustrator, sculptor şi scriitor (Republica Cehă, Slovacia).

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **José Eloy Alfaro Delgado**, gânditor şi om de stat ecuadorian

(25 iun. 1842 – 28 ian. 1912). A fost liderul revoluţiei liberale din Ecuador (1895-1924) şi de două ori preşedinte al Republicii Ecuador.

50 de ani de la asasinarea lui **Mouloud Feraoun** (pseudonimul literar al lui Ait Shaaban /Chaabane), scriitor algerian de limbă franceză, iniţiator al prozei realiste în literatura algeriană (8 mart. 1913 – 15 mart. 1962) (Algeria).

50 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului brazilian, de origine italiană, **Candido Portinari**, considerat unul dintre cei mai proeminenţi artişti plastici brazilieni (29 dec. 1903 – 6 febr. 1962) (Brazilia).

50 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Georgios Nicholas Papanicolaou**, om de ştiinţă grec (13 mai 1883 – 19 febr. 1962) (Grecia).

50 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Hermann Hesse**, poet şi romancier german, laureat al Premiului Nobel pentru literatură în 1946 (2 iul. 1877 – 9 aug. 1962) (Germania).

Anul 2012 aduce în atenţia lumii trei dintre marile personalităţi româneşti, aniversate de UNESCO:

100 de ani de la naşterea lui **George Emil Palade** (19 noiemb. 1912 – 8 oct. 2008), personalitate marcantă a învăţământului şi ştiintei medicale, pionier în studiul biologiei celulare, numit «cel mai influent biolog celular», a dezvoltat tehnici moderne de studiere a structurilor celulare, a descoperit ribozomul, a explicat mecanismul de secreţie a proteinei etc., laureat al Premiului Nobel (1974).

100 de ani de la naşterea dirijorului şi compozitorului, membru de onoare al Academiei Române, **Sergiu Celibidache** (28 iun. 1912 – 14 aug. 1996). A fost unul dintre cei mai mari dirijori de orchestră ai secolului XX.

100 de ani de la moartea lui **Spiru Haret** - personalitatea cea mai reformatoare a epocii, savant multilateral, academician, profesor, om politic şi de stat (15 febr. 1851 – 17 dec. 1912).

***

Anul Nou - 1 ianuarie
Ziua mondială a păcii (proclamată de Vatican în 1982) – 1 ianuarie
Naşterea lui Isus Hristos (Crăciunul, stil vechi) – 7 ianuarie
Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu – 15 ianuarie
Ziua Culturii Române – 15 ianuarie
Ziua internaţională a îmbrăţişărilor – 21 ianuarie
Ziua Unirii Principatelor Dunărene Moldova şi Ţara Românească (1859) – 24 ianuarie
Ziua mondială a vămii– 26 ianuarie
Ziua internaţională de comemorare a victimelor Holocaustului – 27 ianuarie
Ziua internaţională de mobilizare împotriva războiului nuclear – 28 ianuarie
Ziua europeană a protecţiei datelor personale – 28 ianuarie
Ziua lucrătorului Procuraturii – 29 ianuarie
Ziua internaţională a nonviolenţei în şcoli – 30 ianuarie
Ziua mondială a tineretului ortodox – 2 februarie
Ziua mondială a zonelor umede – 2 februarie
Ziua siguranţei pe Internet – 7 februarie
Ziua mondială a stomatologului – 9 februarie
Ziua europeană 112 (numărul unic de urgenţă 112) – 11 februarie
Ziua mondială a căsătoriei – februarie, a doua duminică a lunii
Ziua mondială a radioului – 13 februarie
Ziua internaţională a îndrăgostiţilor – 14 februarie
Ziua comemorării celor căzuţi în războiul din Afganistan – 15 februarie
Ziua internaţională a demonstraţiilor pentru pace – 15 februarie
Ziua bunătăţii spontane – 17 februarie
Ziua mondială a echităţii sociale – 20 februarie
Ziua mondială a limbii materne – 21 februarie
Ziua internaţională a ghizilor – 21 februarie
Ziua dragostei şi a bunăvoinţei - Dragobete – 24 februarie

Ziua Mărţişorului – 1 martie
Ziua mondială a imunităţii – 1 martie
Ziua mondială a matematicii – 1 martie
Ziua mondială a protecţiei civile – 1 martie
Ziua internaţională a salvatorului – 1 martie
Ziua Memoriei – Ziua de comemorare a celor căzuţi în conflictul armat din 1991-1992 pentru apărarea integrităţii şi independenţei Republicii Moldova şi a victimelor acestui conflict – 2 martie
Ziua mondială a păcii pentru scriitori – 3 martie
Ziua mondială al luptei împotriva exploatării sexuale – 4 martie
Ziua mondială de rugăciune a femeilor – 4 martie
Ziua mondială a eficienţei energetice – 5 martie
Ziua mondiala a femeii – 8 martie
Ziua ONU pentru drepturile femeii şi pacea internaţională – 8 martie
Ziua europeană a victimelor terorismului – 11 martie
Ziua mondială împotriva cenzurii – 12 martie
Ziua mondială a rinichiului – 12 martie
Ziua internaţională de luptă împotriva barajelor şi pentru râuri, apă şi viaţă – 14 martie
Ziua internaţională împotriva violenţei poliţiei – 15 martie
Ziua mondială a consumatorului – 15 martie
Luna pădurii – 15 martie-15 aprilie
Ziua Primăverii Europene – 17 martie
Ziua internaţională a astrologiei – 19 martie
Ziua internaţională a Francofoniei – 20 martie
Ziua internaţională a teatrului pentru copii şi tineret – 20 martie
Ziua mondială a teatrului de animaţie – 21 martie
Ziua mondială pentru eliminarea discriminării rasiale – 21 martie
Ziua internaţională de combatere a insomniei – 21 martie
Ziua internaţională a poeziei – 21 martie
Ziua internaţională a pădurii – 21 martie
Ziua conştiintei planetare – 21 martie
Ziua mondială a apei – 22 martie
Ziua mondială a meteorologiei – 23 martie
Ziua internaţională de combatere a tuberculozei – 24 martie
Ziua mondială a teatrului – 27 martie
Ziua internationala pentru comemorarea victimelor accidentelor de muncă – 28 martie
Ziua internaţională a păsărilor – 1 aprilie
Ziua internaţională a cărţii pentru copii – 2 aprilie
Ziua internaţională de conştientizare a autismului – 2 aprilie
Ziua Naţională «Un arbore pentru dăinuirea noastră» – aprilie, prima sâmbătă a lunii
Ziua internaţională pentru conştientizarea pericolului prezentat de minele anti-personal şi a consecinţelor acestor mine – 4 aprilie
Ziua contabilului – 4 aprilie
Ziua mondială a sănătăţii – 7 aprilie
Pesah (Paştele evreiesc) – 7 aprilie
Sfintele Paşti la catolici şi protestanţi – 8 aprilie
Ziua internaţională a rromilor – 8 aprilie
Ziua Mondială a păsărilor migratoare şi a patrimoniului mondial – 9 aprilie
Ziua internaţională a celor eliberaţi din lagărele de concentrare fasciste – 11 aprilie
Ziua mondială a aviaţiei şi a cosmonauticii – 12 aprilie
Sfintele Paşti – 15 aprilie
Ziua internaţională a culturii – 15 aprilie
Ziua mondială a sănătăţii – 17 aprilie

Ziua internaţională a monumentelor şi locurilor istorice – 18 aprilie
Ziua europeană a circului – 19 aprilie
Ziua mondială a Planetei Pământ – 22 aprilie
Paştile Blajinilor – 22 - 23 aprilie
Ziua bibliotecarului – 23 aprilie
Ziua mondială a cărţii şi a dreptului de autor (copyright) – 23 aprilie
Ziua mondială a protecţiei animalelor de laborator – 24 aprilie
Ziua lucrătorului din gospodăria de locuinţe şi deservirea comunală – aprilie, a patra duminică a lunii
Ziua mondială a informaţiei – 26 aprilie
Ziua mondială a proprietăţii intelectuale – 26 aprilie
Ziua internaţională de comemorare a muncitorilor traumatizaţi şi accidentaţi la locurile de muncă – 27 aprilie
Ziua Drapelului de Stat – 27 aprilie
Ziua mondială a siguranţei şi sănătăţii la locul de muncă – 28 aprilie
Ziua mondială a dansului – 29 aprilie
Ziua europeană a solidarităţii şi cooperării între generaţii – 29 aprilie
Ziua Televiziunii Naţionale – 30 aprilie
Ziua mondială a jazzului – 30 aprilie
Ziua mondială a râsului – mai, prima zi de duminică a lunii
Ziua internaţională a solidarităţii oamenilor muncii – 1 mai
Ziua internaţională a libertăţii presei – 3 mai
Ziua Soarelui – 3 mai
Ziua europeană a persoanelor cu handicap – 4 mai
Ziua mondială de luptă împotriva astmului – 5 mai
Ziua internaţională a Crucii Roşii şi a Semilunii Roşii – 8 mai
Zilele comemorării şi reconcilierii, în memoria celor ce şi-au pierdut viaţa în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – 8-9 mai
Ziua Victoriei şi a comemorării eroilor căzuţi pentru Independenţa Patriei – 9 mai
Ziua Europei – 9 mai
Ziua europeană a operei – 9 mai
Ziua păsărilor şi a arborilor – 10 mai
Ziua internaţională a astronomiei – 10 mai
Ziua internaţională a modei – 11 mai
Ziua mondială a comunicaţiilor sociale – 11 mai
Ziua internaţională a asistenţei medicale – 11 mai
Ziua internaţională a Latinităţii – 15 mai
Ziua internaţională a medicului veterinar – 15 mai
Ziua internaţională de acţiune pentru climă – 15 mai
Ziua internaţională a familiei – 15 mai
Ziua spaţiului – mai, prima zi de vineri a lunii
Ziua lucrătorului culturii – mai, a treia zi de duminică a lunii
Ziua Mondială a Telecomunicaţiilor şi Societăţii Informaţionale – 17 mai
Ziua mondială a protecţiei mediului – 17 mai
Ziua mondială împotriva homofobiei – 17 mai
Ziua internaţională a muzeelor – 18 mai
Ziua internaţională a lumânărilor aprinse (comemorarea victimelor SIDA) – 18 mai
Ziua mondială de luptă împotriva hepatitei – 19 mai
Ziua internaţională a metrologiei – 20 mai
Ziua internaţională a arborelui – 20 mai
Ziua Eroilor – ziua pomenirii tuturor românilor care şi-au dat viaţa pentru făurirea istoriei naţionale – 20 mai
Ziua mondială pentru diversitate culturală, pentru dialog şi dezvoltare – 21 mai
Ziua internaţională a diversităţii biologice – 22 mai

Ziua acţiunii internaţionale pentru protecţia sănătăţii şi mediului – 23 mai
Ziua Sfinţilor întocmai cu Apostolii Chiril şi Metodiu - Sărbătoarea alfabetului chirilic şi a culturii slave – 24 mai
Ziua europeana a păsărilor – 24 mai
Ziua europeană a parcurilor – 24 mai
Ziua internaţională a copiilor dispăruţi – 25 mai
Începutul săptămânii de solidaritate cu popoarele din teritoriile aflate sub administrare străină – 25 mai
Ziua ştiinţei – 27 mai
Ziua Mondială a comunicaţiilor sociale – 27 mai
Ziua Provocării (*Challenge Day* – pentru manifestări sportive şi culturale) – mai, ultima zi de miercuri a lunii
Ziua internaţională pentru sănătatea femeii – 28 mai
Ziua internaţională a susţinătorilor păcii – 29 mai
Ziua ştiinţei – mai, ultima duminică a lunii
Ziua europeană a vecinilor (*European Neighbours' Day*) – ultima zi de marţi a lunii mai
Ziua mondială fără tutun – 31 mai
Ziua internaţională a ocrotirii copilului – 1 iunie
Ziua mondială a laptelui – 1 iunie
Ziua comemorării lui Ştefan cel Mare şi Sfânt – 2 iunie
Ziua emigranţilor şi nomazilor – 2 iunie
Ziua internaţională a copiilor inocenţi – victime ale agresiunii – 4 iunie
Ziua mondială pentru diversitate în dialog şi dezvoltare – 4 iunie
Ziua lucrătorului bancar – 4 iunie
Ziua internaţională a mediului (ecologiei) – 5 iunie
Ziua amelioratorului – prima duminică a lunii iunie
Ziua Oceanului Planetar – 8 iunie
Ziua grănicerului – 10 iunie
Ziua internaţională împotriva exploatării copilului prin muncă – 12 iunie
Ziua asiguratorului – 12 iunie
Ziua lucrătorului din industria uşoară – a doua duminică a lunii iunie
Ziua mondială a donatorului de sânge – 14 iunie
Cea mai fericită zi a anului – iunie, a treia zi de vineri a lunii
Ziua mondială a clerului Bisericii Creştine Universale – 17 iunie
Ziua mondială de combatere a deşertificării şi a secetei – 17 iunie
Ziua lucrătorului medical şi a farmacistului – a treia duminică a lunii iunie
Ziua istoricului – 18 iunie
Ziua mondială a refugiatului – 20 iunie
Ziua Soarelui – 21 iunie
Ziua mondială pentru pace şi rugăciune – 21 iunie
Ziua europeană a muzicii – 21 iunie
Ziua comemorării victimelor fascismului – 22 iunie
Ziua internaţională olimpică – 23 iunie
Ziua Suveranităţii Republicii Moldova – 23 iunie
Ziua ONU pentru serviciul public – 23 iunie
Ziua europeană a siguranţei trecerilor la nivel cu calea ferată – 25 iunie
Ziua absolventului – ultima sâmbătă a lunii iunie
Ziua inventatorului şi raţionalizatorului – ultima sâmbătă a lunii iunie
Ziua internaţională antidrog – 26 iunie
Ziua internaţională de colaborare în favoarea păcii şi democraţiei – 26 iunie
Ziua internaţională împotriva torturii – 26 iunie
Ziua internaţională a pescarului – 27 iunie
Ziua Dunării – 29 iunie
Ziua mondială a arhitecturii – 1 iulie

Ziua Comemorării lui Ştefan cel Mare şi Sfânt – 2 iulie
Ziua internationala a cooperativelor şi a cooperaţiei meşteşugăreşti – prima zi de sâmbătă a lunii iulie
Ziua internaţională a ziaristului sportiv – 2 iulie
Ziua internaţională a sărutului – 6 iulie
Ziua pescarului – a doua duminică a lunii iulie
Ziua mondială a ştiinţei pentru pace şi dezvoltare – 11 iulie
Ziua mondială a populaţiei – 11 iulie
Ziua mondiala a ciocolatei – 11 iulie
Ziua lucrătorului din comerţ – a treia duminică a lunii iulie
Ziua mondială a şahului – 20 iulie
Ziua geodezistului – ultima duminică a lunii iulie
Ziua Constituţiei – 29 iulie
Ziua scrisului şi a culturii găgăuze – 30 iulie
Ziua feroviarului – august, prima zi de duminică a lunii
Ziua Hiroshimei (Ziua Mondială a luptei pentru interzicerea armei nucleare) – 6 august
Ziua internationala a infinitului (infinităţii) – 8 august
Ziua internaţională a popoarelor indigene – 9 august
Ziua internaţională a grădinilor zoologice şi parcurilor – 9 august
Ziua internaţională a tinerilor – 12 august
Ziua internaţională a stângacilor – 13 august
Ziua lucrătorului din construcţii – a doua zi de duminică a lunii august
Ziua lucrătorului financiar – 15 august
Ziua europeană de comemorare a victimelor tuturor regimurilor totalitare şi autoritare – 23 august
Ziua internaţională de comemorare a comerţului cu sclavi şi abolirii acestuia – 23 august
Ziua Independenţei – 27 august
Ziua internaţională împotriva testelor nucleare – 29 august
Sărbătoarea Naţională Limba Noastră cea Română – 31 august
Ziua Limbii Române – 31 august (instituită la 6 dec. 2011)
Ziua mondiala a blogului – 31 august
Ziua cunoştinţelor – 1 septembrie
Ziua internaţională a nealinierii – 1 septembrie
Ziua internaţională a surdităţii – 1 septembrie
Ziua Armatei Naţionale – 3 septembrie
Ziua lucrătorului serviciului vamal – 4 septembrie
Ziua lucrătorului din sistemul gaze – prima zi de duminică a lunii septembrie
Ziua europeană a culturii evreilor – 7 septembrie
Ziua mondială a ştiinţei de carte – 8 septembrie
Ziua mondială a literaturii – 8 septembrie
Ziua lucrătorului din organele Securităţii Statului – 9 septembrie
Ziua mondială a frumuseţii – 9 septembrie
Ziua mondială pentru democraţie – 15 septembrie
Ziua internaţională pentru conservarea stratului de ozon – 16 septembrie
Ziua europeană de prim ajutor – 16 septembrie
Săptămâna mobilităţii europene – 16-22 septembrie
Anul Nou evreiesc *Roş Haşana* (după calendarul iudaic - anul 5772-5773) – 17 septembrie
Ziua europeană a patrimoniului – 17 septembrie
Ziua lucrătorului din silvicultură – a treia sâmbătă a lunii septembrie
Ziua mondială a monitorizării calităţii apei – 18 septembrie
Ziua mondială a geologilor – 18 septembrie
Ziua lucrătorului aviaţiei civile – 19 septembrie
Ziua Porţilor Deschise (iniţiativă a Consiliului Europei; zi când toate muzeele se pot vizita fără taxe)– 20 septembrie

Ziua internaţională a păcii – 21 septembrie
Ziua europeană fără maşini – 22 septembrie
Ziua mondială a curăţeniei – 23 septembrie
Ziua internaţională împotriva exploatării sexuale şi traficului de femei şi copii –
23 septembrie
Ziua mondială împotriva patentelor *software* – 24 septembrie
Ziua mondială a marinei – ultima saptămână a lunii septembrie
Ziua economistului – ultima duminică a lunii septembrie
Ziua mondială a Mării – 26 septembrie
Ziua europeană a limbilor în mediul de afaceri – 26 septembrie
Ziua mondială a munţilor curaţi – 26 septembrie
Ziua mondială a Munţilor Carpaţi – 26 septembrie
Ziua mondială a turismului – 27 septembrie
Ziua internationala a accesului la informaţii – 28 septembrie
Ziua internaţională a traducătorului – 30 septembrie
Ziua internaţională a muzicii – 1 octombrie
Ziua mondială a vârstnicilor – 1 octombrie
Ziua internaţională a medicului – 1 octombrie
Ziua mondiala fara alcool – 2 octombrie
Ziua mondială de rugăciune pentru pacea Ierusalimului – prima zi de duminică din luna octombrie
Ziua mondială a cocorilor – 3 octombrie
Ziua internaţională a mediului de viaţă (habitat) – prima zi de luni din luna octombrie
Ziua mondială a animalelor sălbatice – 4 octombrie
Săptămâna mondială a spaţiului cosmic – 4-10 octombrie – 5 octombrie
Ziua mondială a învăţătorului - Ziua mondială a educaţiei – 5 octombrie
Ziua mondială a arhitecţilor – 7 octombrie
Ziua internaţonală a muncii decente – 7 octombrie
Ziua mondială a *Smile* (zâmbetului) – prima zi de vineri din luna octombrie
Ziua Vinului – a doua sâmbătă şi duminică a lunii octombrie
Ziua internaţională a poştei – 9 octombrie
Ziua mondială a sănătăţii mentale – 10 octombrie
Ziua europeana împotriva pedepsei capitale – 10 octombrie
Ziua europeană a părinţilor – a doua zi de marţi din luna octombrie
Ziua internaţională pentru diminuarea dezastrelor naturale – a doua zi de miercuri
Ziua mondială a calităţii – a doua zi de joi a lunii noiembrie
Ziua europeană a siguranţei rutiere – 13 octombrie
Hramul municipiului Chişinău – 14 octombrie
Ziua internaţonală a standardizării – 14 octombrie
Ziua oamenilor nevăzători (Ziua bastonului alb) – 15 octombrie
Ziua mondială a femeilor din mediul rural – 15 octombrie
Ziua mondială a Pâinii (*World Bread Day*) – 16 octombrie
Ziua mondială a alimentaţiei – 16 octombrie
Ziua mondială pentru eradicarea sărăciei – 17 octombrie
Ziua europeană de luptă împotriva traficului de persoane – 18 octombrie
Ziua lucrătorului justiţiei – 19 octombrie
Ziua mondială a statisticii – 20 octombrie
Ziua mondială a misionarilor – 22 octombrie
Ziua lucrătorului din transportul auto – 22 octombrie
Ziua internaţională pentru dezvoltare informaţională – 24 octombrie
Ziua internaţională a ONU – 24 octombrie
Săptămâna dezarmării – 24-30 octombrie
Ziua europeană a justiţiei civile – la 25 octombire

Ziua mondială a Audiovizualului – 27 octombrie
Ziua internaţională a Internetului – 29 octombrie
Ziua mondială a cărţii – 29 octombrie
Ziua Radiodifuziunii Naţionale – 30 octombrie
Ziua automobilistului – ultima zi de duminică a lunii octombrie
Ziua internaţională a bibliotecilor şcolare – ultima zi de luni din octombrie
Ziua internaţională a Mării Negre – 31 octombrie
Halloween – 31 octombrie - 2 noiembrie
Ziua mondială a vegetarienilor – 1 noiembrie
Ziua mondială pentru protecţia pădurii – 3 noiembrie
Ziua europeană a profesiilor liberale – 5 noiembrie
Ziua internaţională pentru prevenirea exploatării mediului în timp de război şi conflict armat – 6 noiembrie
Ziua europeană a gătitului şi alimentaţiei sănătoase – 8 noiembrie
Ziua mondială a urbanismului – 8 noiembrie
Ziua internaţională împotriva discriminării de orice fel – 9 noiembrie
Ziua pompierului – 9 noiembrie
Ziua scrisului şi a limbii ucrainene – 9 noiembrie
Ziua internaţională a tineretului – 10 noiembrie
Ziua internaţională a ştiinţei pentru pace şi dezvoltare – 10 noiembrie
Ziua mondială a calităţii – a doua zi de joi din luna noiembrie
Ziua mondială a uzabilităţii (*World Usability*) – 12 noiembrie
Ziua internaţională de educaţie a copiilor nevăzători – 13 noiembrie
Ziua internaţională a mimului – 13 noiembrie
Ziua Naţională a tineretului – a doua zi de duminică a lunii noiembrie
Ziua mondială de combatere a diabetului – 14 noiembrie
Ziua internaţională a scriitorilor întemniţaţi – 15 noiembrie
Ziua mondială a sistemelor informaţionale geografice – 15 noiembrie
Ziua internaţională a toleranţei – 16 noiembrie
Ziua internaţională a studenţilor – 17 noiembrie
Ziua internaţională a filozofiei – a treia zi de joi a lunii noiembrie
Ziua europeană a informării despre antibiotice – 18 noiembrie
Ziua mondiala de comemorare a victimelor accidentelor rutiere (18 noiembrie)
Ziua internaţională de prevenire a abuzului asupra copilului – 19 noiembrie
Ziua internaţională a bărbaţilor – 19 noiembrie
Ziua mondială de rugăciune şi acţiune pentru copii – 20 noiembrie
Ziua internaţională a drepturilor copilului – 20 noiembrie
Ziua lucrătorului din industrie – a treia zi de duminică a lunii noiembrie
Ziua mondială a televiziunii – 21 noiembrie
Ziua mondială a salutului – 21 noiembrie
Ziua internaţională pentru eliminarea violenţei asupra femeilor – 25 noiembrie
Ziua mondială a informaţiei – 26 noiembrie
Ziua lucrătorului din agricultură şi industria prelucrătoare – a patra zi de duminică a lunii noiembrie
Ziua internaţională de solidaritate cu poporul palestinian – 29 noiembrie
Ziua românilor de pretutindeni – 30 noiembrie
Ziua mondială împotriva pedepsei cu moartea – 30 noiembrie
Ziua internaţională pentru protecţia informaţiei – 30 noiembrie
Ziua Naţională a României şi a tuturor românilor - Desăvârşirea Unirii pământurilor româneşti (1918) – 1 decembrie
Ziua mondială anti-SIDA – 1 decembrie
Ziua internaţională pentru abolirea sclaviei – 2 decembrie
Ziua internaţională a persoanelor cu dizabilităţi – 3 decembrie

Ziua internaţională a voluntarilor în slujba dezvoltării economice şi sociale – 5 decembrie
Ziua internaţională a aviaţiei civile – 7 decembrie
Ziua internaţională a copiilor în mass-media – 9 decembrie
Ziua internaţională a anticorupţiei – 9 decembrie
Ziua internaţională a drepturilor omului – 10 decembrie
Ziua internaţională a fotbalului – 10 decembrie
Ziua Premiului Nobel (*Nobeldagen*) – 10 decembrie
Ziua internaţională a muntelui – 11 decembrie
Ziua mondială a televiuziunii şi radioului pentru copii – a doua duminică a lunii decembrie
Ziua internaţională a cântului coral – a doua duminică a lunii decembrie
Ziua carabinierului – 12 decembrie
Ziua internaţională de protest împotriva reactoarelor nucleare – 14 decembrie
Ziua poliţiei – 18 decembrie
Ziua internaţională a migranţilor – 18 decembrie
Ziua ONU pentru cooperare Sud-Sud – 19 decembrie
Ziua internaţională a solidarităţii umane – 20 decembrie
Ziua energeticianului – 22 decembrie
Ziua protecţiei civile – 24 decembrie
Naşterea lui Iisus Hristos (Crăciunul, stil nou) – 25 decembrie
Ziua internaţională pentru eliminarea violenţei împotriva femeilor – 25 decembrie
Ziua internaţională a cinematografiei – 28 decembrie
Ziua internaţională a libertăţii presei – 30 decembrie

Cărţi/opere aniversare

825 ani – "**Cuvânt despre oastea lui Igor**"(Slovo o polku Igoreve) - capodoperă a literaturii medievale, creaţie epico-eroică devenită mândria şi proprietatea comună a întregii lumi slave (1187).

755 ani – "**Flori de grădină**" (Bustan), celebru poem al lui Saadi (Sheikh Muslih-Uddin Sa'di Shirazi). Este prima operă a unui poet persan tradusă în limbi europene (1257).

470 ani – "**Mărturisirea Ortodoxă**" de Petru Movilă. Aprobată de Sinodul din 27 oct. 1642, de la Iaşi, a devenit carte de căpătâi pentru ortodocşii din toată lumea (1642).

460 ani – "**Gargantua şi Pantagruel**" (Gargantua et Pantagruel), roman de François Rabelais (1552).

315 ani – "**Poveştile mamei mele Gâsca**" (Contes de ma mère l'Oye), unul dintre basmele celebre ale lui Charles Perrault (1697).

250 ani – "**Émile sau despre educaţie**", roman pedagogic de Jean-Jacques Rousseau (1762).

235 ani – "**Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragice expressa**" (sau „Occisio Gregorii in Moldavia tragedice expressa" (Uciderea lui Grigore Vodă în Moldova exprimată sub formă de tragedie) - prima piesă de teatru scrisă în limba română (menţionată într-o scriere anonimă, aparţinând posibil lui Samuil Vulcan, şi descoperită de Nicolae Densuşianu la Oradea) (cca 1777-1780).

185 ani – "**Preria**" (The Prairie), roman de James Fenimore Cooper (1827).

180 ani – "**Dubrovski**", roman de Aleksandr S. Puşkin (1832).

180 ani – "**Serile în cătunul de lângă Dikanka**» (Večera na hutore bliz Dikan'ki), povestire de Nikolai V. Gogol 1832).

175 ani – "**La răscruce de vânturi**" (Wuthering Heights), unicul roman al Emily Brontë (1847).

165 ani – "**Jane Eyre**", roman de Charlotte Brontë (1847).

150 ani – "**Salammbô**", roman istoric de Gustave Flaubert (1862).

155 ani – "**Doamna Bovary**" (Madame Bovary), roman de Gustave Flaubert (1857).

150 ani – "**Mizerabilii**" (Les Misérables), roman de Victor Hugo (1862).

135 ani – "**Anna Karenina**", roman de L.N. Tolstoi (1877).

115 ani – "**Unchiul Vanea**", piesă de Anton P. Cehov (1895).

110 ani – "**Câinele din Baskerville**" (The Hound of the Baskervilles), unul dintre cele patru romane polițiste scrise de Sir Arthur Conan Doyle şi avându-l în rolul principal pe detectivul Sherlock Holmes (1902).

90 ani – "**Ulise**" (Ulysses), roman de James Joyce (1922).

85 ani – "**Thérèse Desqueyroux**", roman de François Mauriac (1927).

85 ani – "**Spre far**" (To the Lighthouse), roman de Virginia Woolf (1927).

85 ani – "**În căutarea timpului pierdut**" (À la recherche du temps perdu), operă monumentală, în şapte volume, de Marcel Proust (1913-1927).

85 ani – "**Concert din muzică de Bach**", roman de Hortensia Papadat-Bengescu (1927)

80 ani – "**Nunta domniței Ruxandra**", roman de Mihail Sadoveanu (1932).

80 ani – "**Călătorie la capătul nopții**" (Voyage au bout de la nuit), roman de Louis-Ferdinand Céline (1932).

80 ani – "**Minunata lume nouă**" (Brave New World), roman de Aldous Huxley (1932).

70 ani – "**Fraţii Jderi**", trilogia lui Mihail Sadoveanu (1935-1942),

70 ani – **"Tăcerea Mării"** (Le Silence de la mer /The Silence of the Sea), de Vercors (pseudonimul lui Jean Bruller (1942).

70 ani – "**Străinul**" (L'Etranger), roman de Albert Camus (1942).

60 ani – "**Nicoară Potcoavă**", roman de Mihail Sadoveanu (1952).

60 ani – "**Aşteptându-l pe Godot**" (Waiting for Godot), piesă de Samuel Beckett (1952).

60 ani – "**Macii şi amintirile**" (Mohn und Gedächtnis), poeme de Paul Celan (1952).

60 ani – "**Omul invizibil**" (Invisible Man), roman de Ralph Ellison (1952). Este unul dintre puţinii scriitori americani de culoare care au avut o influenţă covârşitoare asupra literaturii secolului XX. Menţionat cu Premiul Naţional al cărţii, în 1953.

60 ani – "**Bătrânul şi Marea**" (The Old Man and the Sea), roman de Ernest Hemingway (1952).

50 ani – "**Carnetul auriu**" (The Golden Notebook), roman de Doris Lessing (1962).

45 ani – "**Un veac de singurătate**" (Cien años de soledad), roman de Gabriel García Márquez (1967).

CALENDAR NAȚIONAL

IANUARIE

2012

Duminică	**1**
Luni	2
Marți	3
Miercuri	4
Joi	5
Vineri	6
Sâmbătă	**7**
Duminică	**8**
Luni	9
Marți	10
Miercuri	11
Joi	12
Vineri	13
Sâmbătă	**14**
Duminică	**15**
Luni	16
Marți	17
Miercuri	18
Joi	19
Vineri	20
Sâmbătă	**21**
Duminică	**22**
Luni	23
Marți	24
Miercuri	25
Joi	26
Vineri	27
Sâmbătă	**28**
Duminică	**29**
Luni	30
Marți	31

580 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexandru cel Bun**, domn al Moldovei din familia Muşatinilor (cca 1375/1380 – 1 ian. 1432). A avut una dintre cele mai lungi domnii, caracterizată printr-o perioadă de linişte şi prosperitate. *A se vedea şi art. din CN 2000, p. 122-126; CN 2007, p. 13.*

365 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Petru Movilă**, teolog şi om de cultură, mitropolit al Kievului, organizator al Academiei Teologice din Kiev (31 dec. 1597/1596 – 31 dec. 1646/1 ian. 1647). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 189-191; CN 2006, p. 380-382.*

135 de ani de la naşterea lui **Gurie Grosu**, mitropolit al Basarabiei, redactor şi editor, animator al spiritualităţii naţionale a basarabenilor (1 ian. 1877 – 14 noiemb. 1943). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 4-6; CN 2002, p. 18-19; CN 2007, p. 11.*

100 de ani de la naşterea lui **Vadim Cotelev**, microbiolog, şef şi fondator al Secţiei de microbiologie a Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1960-1972) (1 ian. 1912 – 7 febr. 1995).

85 de ani de la naşterea lui **Alexandru Babii**, specialist în domeniul teoriei şi istoriei filozofiei, doctor habilitat, profesor universitar (1 ian. 1927 – 1 iun. 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 19-21; CN 2007, p. 14.*

75 de ani de la naşterea scenaristului şi regizorului de film **Vasile Pascaru** (1 ian. 1937 – 2/20 oct. 2004). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 14.*

70 de ani de la naşterea **Mariei Cantemirov**, dirijor de cor, coristă şi solistă (1 ian. 1942).

70 de ani de la naşterea istoricului literar **Vasile Ciocanu** (1 ian. 1942 – 23 sept. 2003). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 21-22; CN 2007, p. 11.*

60 de ani de la naşterea lui **Iurie Zavadschi** (Horia Zava), ziarist, grafician de carte, cercetător (1 ian. 1952).

50 de ani de la naşterea **Irinei Nechit**, jurnalistă, poetă, traducătoare (1 ian. 1962).

230 de ani de la stingerea din viaţă a pianistului şi compozitorului german **Johann Christian Bach** (5 sept. 1735 – 1 ian. 1782). Este cel de-al unsprezecelea fiu al lui Johann Sebastian Bach.

125 de ani de la naşterea lui **Dumitru Milev**, scriitor, ziarist şi publicist (2 ian. 1887 – 18 oct. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 15-16.*

190 de ani de la naşterea lui **Rudolf Julius Emanuel Clausius**, matematician şi fizician german, unul dintre fondatorii termodinamicii (2 ian. 1822 – 24 aug. 1888).

100 de ani de la naşterea lui **Renato Gutuso**, pictor, grafician şi om politic italian (2 ian. 1912 – 17 ian. 1987). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 22-24.*

100 de ani de la naşterea compozitorului şi dirijorului francez **André Charles Gabrilli Amellér** (2 ian. 1912 – 14 mai 1990). Considerat fondator al şcolii franceze de muzică clasică din secolul XX.

100 de ani de la naşterea lui **Emil Condurachi**, academician, istoric, numismat, arheolog şi istoric de artă roman (3 ian. 1912 – 16 aug. 1987). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 24-25.*

125 de ani de la naşterea pictorului german **August Macke** (3 ian. 1887 – 26 sept. 1914). A fost unul dintre membrii de frunte ai

grupului german expresionist Rider Blue.

125 de ani de la naşterea poetului basarabean **Tudose Roman** (5 ian. 1887 – 7 dec. 1921). A fost supranumit „Homer al Basarabiei". *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 19-20.*

80 de ani de la naşterea muzicianului **Vasile Roşcovan** (5 ian. 1932). A fost profesor şi director al Colegiului de Muzică „Ştefan Neaga" din Chişinău.

70 de ani de la naşterea lui **Mitrofan Cioban**, matematician, specialist în topologie, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, rectorul Universităţii de Stat din Tiraspol cu sediul la Chişinău (5 ian. 1942).

210 de ani de la naşterea lui **Ion Heliade-Rădulescu**, scriitor, filolog, traducător şi om politic român, membru fondator al Societăţii Academice Române şi primul ei preşedinte, considerat cel mai important ctitor din cultura română prepaşoptistă (6 ian. 1802 – 27 apr. 1872). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 79-83; CN 2002, p. 28-29; CN 2007, p. 138.*

100 de ani de la naşterea lui **Oscar Dayn,** violonist şi profesor la Conservatorul „G. Musicesu" din Chişinău (1945-1976) (6 ian. 1912 – 16 sept. 1984).

90 de ani de la naşterea tenorului **Ion Ursuleac** (7 ian. 1922 – 6 ian. 1982).

50 de ani de la naşterea artistului plastic, profesor, **Arcadie Gheţu** (7 ian. 1962).

110 ani de la naşterea lui **Octavian Doicescu**, architect, personalitate de frunte a arhitecturii moderne româneşti, academician (8 ian. 1902 – 10 mai 1981). Este autorul „Turnului Dezrobirii Basarabiei" de la Ghidighici (1942), distrus în 1944.

70 de ani de la naşterea **Teodorei Bragă**, poetă, publicistă şi traducătoare (8 ian. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 30-31.*

675 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi arhitectului italian **Giotto di Bondone** (1266/1267 – 8 ian. 1337). Este considerat de contemporani cel mai de seamă pictor al Italiei.

370 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Galileo Galilei**, fizician, matematician, astronom, poet, filolog italian (15 febr. 1564 – 8 ian. 1642). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 61-63; CN 2009, p. 64-65.*

200 de ani de la naşterea pianistului austriac **Sigismund Tulberg** (8 ian. 1812 – 27 apr. 1871).

70 de ani de la naşterea lui **Stephen Hawking**, fizician şi profesor englez, teoretician al originii universului şi unul dintre cei mai mari cosmologi contemporani (8 ian. 1942). A făcut cercetări în domeniul cosmologiei cuantice.

75 de ani de la naşterea lui **Alexandru Sochireanschi**, compozitor, violonist, pedagog (9 ian. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 23.*

70 de ani de la naşterea lui **Dumitru Ungureanu**, doctor în ştiinţe tehnice, profesor universitar, prorector al UTM (9 ian. 1942).

90 de ani de la naşterea lui **Anatol Corobceanu**, om de stat, animator al spiritualităţii şi promotor al culturii naţionale (10 ian. 1922 – 16 noiemb. 1976). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 31-32.*

75 de ani de la naşterea graficianului de origine ucraineană **Ari Sveatcenko** (10 ian. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 24.*

200 de ani de la naşterea lui **Carol Popp de Szathmary**, pictor, grafician şi documentarist român, primul fotograf de artă (11 ian. 1812 – 3 iul. 1887).

175 de ani de la naşterea lui **Pavel Dicescu**, moşier basarabean de elită, mareşal al nobilimii din Chişinău, senator în Duma Rusiei (12 ian. 1837 – 12 mart. 1909).

100 de ani de la naşterea prozatorului şi jurnalistului de origine rusă **Konstantin Suşkov** (12 ian. 1912 – 1960). A fost preşedintele secţiei scriitorilor ruşi a Uniunii Scriitorilor din Moldova; a scris despre viaţa interbelică a Basarabiei.

55 de ani de la naşterea lui **Vasile Botnaru**, jurnalist, comentator şi analist politic, manager în mass-media, designer şi grafician (12 ian. 1957). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 24-25.*

85 de ani de la naşterea lui **Petru Zadnipru**, poet, traducător şi publicist (13 ian. 1927 – 23 sept. 1976). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 79; CN 2002, p. 32-33.*

80 de ani de la naşterea lui **Ion Scutaru**, specialist în domeniul medicinei veterinare, doctor habilitat, profesor universitar (13 ian. 1932).

162 de ani de la naşterea lui **Mihai Eminescu** (15 ian. 1850 – 15 iun. 1889), cel mai mare poet român publicist, spirit tutelar al literaturii, culturii şi conştiinţei naţionale. *A se vedea şi art. din celelalte volume al CB şi CN.*

85 de ani de la naşterea poetului **Mihail Roman** (15 ian. 1927 – 7 mart. 2011). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 32-33.*

75 de ani de la naşterea istoricului şi criticului literar român, originar din Basarabia, **Valeriu Cristea** (15 ian. 1937 – 22 mart. 1999). Considerat unul dintre cei mai importanţi critici români contemporani. *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 33.*

390 de ani de la naşterea lui **Jean-Baptiste Molière**, dramaturg, regizor şi actor francez (15 ian. 1622 – 17 febr. 1673). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 35-36.*

80 de ani de la naşterea scriitorului şi filozofului italian **Umberto Eco** (16 ian. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 33-34.*

130 de ani de la naşterea scriitorului englez **Alan Milne** (18 ian. 1882 – 31 ian. 1956).

125 de ani de la naşterea lui **Ion T. Costin**, membru în Sfatul Ţării, a fost primar al Chişinăului, director al cotidianului „Gazeta Basarabiei" (19 ian. 1887 – 12 ian. 1940). *A se vedea şi art. din CN 2010, p. 28.*

75 de ani de la naşterea lui **Alexandru Racu**, maestru de cor, organist, violonist, compozitor şi profesor (19 ian. 1937).

80 de ani de la naşterea poetului şi eseistului **Victor Teleucă** (19 ian. 1932 – 12 aug. 2002). *A se vedea şi art. din CB 1993, p. 10-11; CN 2002, p. 36-37; CN 2007, p. 35-36*.

100 de ani de la naşterea lui **Leonid Kantorovici**, academician, matematician, economist rus, laureat al Premiului Nobel (19 ian. 1912 – 7 apr. 1986).

90 de ani de la naşterea regizorului de film şi scenaristului polonez **Jerzy Kawalerowicz** (19 ian. 1922 – 27 dec. 2007). A fost unul dintre fondatorii şcolii poloneze de cinema din anii '50-'60.

120 de ani de la naşterea lui **Grigore Cazacliu**, avocat, politician, deputat în Sfatul Ţării (20 ian. 1892 – 24 dec. 1959).

120 de ani de la naşterea **Mariei Bălăşescu**, personalitate de cultură şi caritate din Rusia şi România (20 ian. 1892 - ?).

80 de ani de la naşterea lui **Eugen Grebenicov**, savant cu renume internaţional, specialist în domeniul dinamicii cosmice şi al fizicii nucleare, doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar (20 ian. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 38-39; CN 2007, p. 36-38*.

50 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Vladimir Andreev**, botanist, profesor universitar, decan, cercetător ştiinţific, fondatorul Facultăţii de Biologie a USM (25 apr. 1889 – 21 ian. 1962).

150 de ani de la stingerea din viaţă a scriitoarei şi folcloristei cehe **Božena Némcová** (Barbara Pankel) (4 febr. 1820 – 21 ian. 1862).

100 de ani de la naşterea biochimistului american de origine germană **Konrad Emil Bloch**, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie şi medicină (21 ian. 1912 – 15 oct. 2000). A făcut studii asupra metabolismului, colesterolului şi acizilor graşi.

130 de ani de la naşterea teologului român, profesor, **Cicerone Iordăchescu** (22 ian. 1882 – 29 apr. 1966). A activat şi la Chişinău.

85 de ani de la naşterea lui **Alexandru Zamorzaev Orleanschi**, specialist în geometria discretă şi cristalografia matematică, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (23 ian. 1927 – 1 noiemb. 1997). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 41*.

180 de ani de la naşterea pictorului şi graficianului francez, precursor al impresionismului, **Édouard Manet** (23 ian. 1832 – 30 apr. 1883). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 41-42*.

175 de ani de la stingerea din viaţă a lui **John Field,** pianist, compozitor şi profesor irlandez (26 iul. 1782 – 23 ian. 1837).

150 de ani de la naşterea lui **Arsenie (Axentie) Stadniţchi,** mitropolit de Taşkent, în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse, teolog, pedagog, istoric şi jurnalist, rector al Academiei Teologice din Moscova, originar din Basarabia (24 ian. 1862 – 1936). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 368-369*.

80 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Iosif Parhomovici**, teolog, pedagog, bibliograf şi publicist (28 mart. 1846 – 24 ian. 1932). Fondator al Muzeului bisericesc din Chişinău. *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 92-93*.

80 de ani de la apariţia la Bălţi (apoi la Iaşi), a revistei lunare de cultură şi literatură **„Cuget moldovenesc"** (24 ian. 1932 – dec. 1943). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 42-44*.

75 de ani de la naşterea lui **Pavel Vizir**, profesor universitar, doctor habilitat, specialist în domeniul filozofiei şi metodologiei ştiinţei (24 ian. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 44-45*.

75 de ani de la naşterea cântăreţei de operă (soprană) **Lidia Mihailova** (24 ian. 1937).

60 de ani de la naşterea poetei şi textierei **Ludmila Sobietschi** (Sobietsky) (24 ian. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 42-43*.

300 de ani de la naşterea lui **Frederic cel Mare (Frederic II)**, rege al Prusiei (24 ian. 1712 – 17 aug. 1786). A extins graniţele Prusiei, din care a creat o mare putere europeană.

280 de ani de la naşterea lui **Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais**, dramaturg, prozator şi om politic francez (24 ian. 1732 – 18 mai 1799). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 43*.

150 de ani de la naşterea scriitoarei americane **Edith Warton** (24 ian. 1862 – 11 aug. 1937).

260 de ani de la naşterea compozitorului italian **Muzio Clementi** (24 ian. 1752 – 10 mart. 1832).

75 de ani de la naşterea lui **Constantin Andriuţă**, profesor universitar, doctor habilitat în medicină (25 ian. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 45-47*.

80 de ani de la naşterea pictoriţei române, originară din Nordul Bucovinei, **Virginia Baroiu-Baz** (25 ian. 1932).

80 de ani de la naşterea lui **Ion Zaporojan**, lingvist, lexicograf (26 ian. 1932).

60 de ani de la naşterea muzicologului şi compozitorului **Ion Păcuraru** (26 ian. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 46-47*.

70 de ani de la naşterea lui **Ion Cristinoiu**, compozitor orchestrator, dirijor şi instrumentist român (26 ian. 1942 – 21 noiemb. 2001). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 47-48*.

85 de ani de la naşterea lui **Evgheni Pokatilov**, fizician, nanofizician, doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (27 ian. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 47-48*.

70 de ani de la naşterea lui **Alexander M. Brodski**, poet, publicist şi traducător, stabilit în Israel (26 ian. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 45*.

80 de ani de la naşterea lui **Alexandru Robu,** profesor universitar, doctor habilitat în medicină (27 ian. 1932 – 8 dec.

2004). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 48*.

110 ani de la naşterea lui **Ilie G. Murgulescu**, chimist şi inventator român, academician, preşedinte al Academiei Române (27 ian. 1902 – 28 oct. 1991).

75 de ani de la naşterea lui **John Ogdon** (Iancu Iacobi), pianist, interpret şi compozitor german (27 ian. 1937 – 1 aug. 1989). A concertat la Filarmonica Naţională din Chişinău (1962).

100 de ani de la naşterea lui **Mihail Florescu,** inginer chimist român, de origine evreu, membru corespondent al Academiei Române, membru al Asociaţiei Oamenilor de Ştiinţă din România (28 ian. 1912 – 2000).

80 de ani de la naşterea pictoriţei române, originară din Basarabia, **Tamara Izbăşescu** (28 ian. 1932).

230 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Jean-Baptiste-Bourguignon d'Anville**, geograf şi cartograf francez, autor al unui celebru atlas cuprinzând şi hărţi ale teritoriilor locuite de români (11 iul. 1697 – 28 ian. 1782).

100 de ani de la naşterea pictorului american **Jackson Pollock** (28 ian. 1912 – 11 aug. 1956). A fost unul din exponenţii majori ai expresionismului abstract.

90 de ani de la naşterea biochimistului american, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie şi medicină, **Robert William Holley** (28 ian 1922 – 11 febr. 1993). A determinat structura chimică a acidului ribonucleic. *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 49*.

70 de ani de la naşterea actriţei şi regizoarei **Elena Iliaş** (29 ian. 1942).

150 de ani de la naşterea compozitorului englez **Frederick Delius** (29 ian. 1862 – 10 iun. 1934).

100 de ani de la naşterea scriitorului **Mitrofan Oprea** (30 ian. 1912 – 26 febr. 1944).

80 de ani de la naşterea scriitoarei şi traducătoarei **Eugenia Busuioc-Margine** (30 ian. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 49-50*.

75 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Vasile Ţanţu**, patriot basarabean, fost prefect de Lăpuşna, deputat în Sfatul Ţării (1882/1885 – 30 ian. 1937).

160 de ani de la naşterea lui **Ion Luca Caragiale**, prozator, dramaturg şi gazetar român, membru de onoare post-mortem al Academiei Române (30 ian. 1852 – 22 iun. 1912). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 48-49*

120 de ani de la naşterea lui **Grigore Gafencu**, om politic, diplomat, publicist, analist politic, ziarist şi orator român (30 ian. 1892 – 30 ian. 1957).

80 de ani de la naşterea lui **Dinu Săraru**, cunoscut romancier, publicist şi dramaturg român, membru al Uniunii Scriitorilor din România (30 ian. 1932).

150 de ani de la naşterea lui **Theodore William Richards**, chimist american, profesor universitar la Harvard, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (31 ian. 1862/1868 – 2 apr. 1928).

80 de ani de la apariţia la Chişinău a revistei lunare literare şi de cultură generală **„Viaţa Basarabiei"** (ian. 1932 – iul. 1944). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 113-115; CN 2002, p. 51-52; CN 2007, p. 49-52*.

Vadim COTELEV
1912 - 1995

Microbiolog, doctor în ştiinţe biologice, profesor. Cunoscut şi ca V. Kotelev şi V. Coteliov.

S-a născut la 1 ian. 1912, în Odesa. Se stinge din viaţă la 7 febr. 1995, la Chişinău. În anul 1937 absolveşte Universitatea din Iaşi.

A fondat secţia de microbiologie din cadrul Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1960-1972).

Efectuează cercetări în domeniul bacteriilor fosforice şi importanţa acestora în viaţa solului, ulterior asupra formării aminoacizilor liberi de către unele bacterii, biosinteza substanţelor fiziologice active de către microorganizme, acţiunea unor chimicate la microflora din mustul de struguri, producerea preparatelor furajere ale vitaminei B12 etc. Este autorul a patru brevete de invenţie.

A fost decorat cu Ordinul *Insigna de onoare*.

BIBLIOGRAFIE:

Cotelev, Vadim. Conservarea şi industrializarea fructelor şi legumelor / Vadim Cotelev. – Chişinău: [S. n]. – 104 p.

***Cotelev, V.** Energia atomică şi folosirea ei / V. Cotelev. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1959. – 86 p.

Cotelev, V. Fermentaţia alcoolică în lumina bio-chimiei de azi: Teză de licenţă. – [S. l.: S.n., S. a.] – 97 p.

***Cotelev, V.V.** Folosirea îngrăşămintelor bacteriale în gospodăria sătească a Moldovei / V.V. Coteliov; I.S. Zaharov. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1956. – 180 p. :il.

***Coteliov, V.** Micii prieteni şi duşmani ai omului / V. Cotelev. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1960. – 76 p. : il.

***

Kotelev, Vadim // Chişinău: encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 276.

*Kotelev, Vadim V // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol 3. – Chişinău, 1972. – P. 463.

M. P.

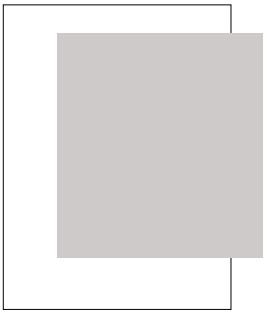

Maria CANTEMIROV
1942

Dirijor de cor, coristă şi solistă de operă.

S-a născut la 1 ian. 1942, în s. Ţaul, plasa Târnova, jud. Soroca.

Şi-a făcut studiile la Şcoala de cultură *Elena Sârbu* din Soroca (1957-1959). Între 1960 şi 1966 a studiat la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău. Face clasa Dirijat coral cu Veronica Garştea

Între anii 1958 şi 1976 a fost angajată solistă, coristă şi maestru de cor în Capela corală *Doina* a Filarmonicii de Stat din Chişinău.

În perioada 1976-1983 este dirijorul corului Clubului Căilor Ferate din Chişinău. Cu acest colectiv înregistrează la Radio Chişinău lucrări de T. Zgureanu, cântece populare ruse.

Ultimii ani de activitate i-a desfăşurat la Opera Naţională, în calitate de dirijor secund (1983-1990), apoi coristă din 1990.

În timpul activităţii la Opera Naţională a pregătit spectacolele: *Aida*, *Traviata*, *Trubadurul*, *Forţa destinului* şi *Nabuco* de G. Verdi, *Turandot* de G. Puccini, *Carmen* de G. Bizet, *Cavaleria rusticana* de P. Mascagni, *Petru Rareş* de E. Caudella, *Alexandru Lăpuşneanu* de Gh. Mustea, *Evgheni Oneghin* de P. I. Ceaikovski, *Norma* de V. Bellini, *Paiaţe* de R. Leoncavallo, *Lucia di Lammermoor* de G. Donizetti ş. a.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buzilă, Serafim. Maria Cantemirov / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreţi din Moldova: Lexicon enciclopedic. - Chişinău: ARC, 1996. - P. 91-92.

Buzilă, Serafim. Maria Cantemirov / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. - Chişinău: ARC, 1999. – P. 92.

Cărăuş Tamara. Carmen în patrie: [Maria Cantemirov] / Tamara Cărăuş // Momentul. - 2006. - 5 apr. - P. 2.

Şeicanu V. Vizitaţi opera: [Maria Cantemirov] / V. Şeicanu // Moldova şi lumea. - 1994. - Nr. 3/4. - P. 17.

Un destin al spiritului: [Maria Cantemirov] // Curierul de seară. - 1994. - 28 iun. - P. 3.

M. C.

Irina NECHIT
1962

Jurnalistă, poetă, traducătoare, critic teatral, autor de piese.

S-a născut la 1 ian. 1962, la Antoneşti, Cahul.

A absolvit Facultatea de Jurnalistică a Universităţii de Stat din Moldova (1984). A fost redactor la *Tinerimea Moldovei* (1984-1990), din 1990 - redactor la săptămânalul *Literatura şi arta*, iar din 2005 redactor la *Jurnal de Chişinău*.

Debutează cu versuri în *Tinerimea Moldovei*, iar editorial a debutat în anul 1992 cu placheta de versuri *Şarpele mă recunoaşte*. Au urmat volumele de versuri: *Cartea rece* (1996), *Un viitor obosit* (1999). Este prezentă în antologia *Portret de grup. O altă imagine a poeziei basarabene* (1995). Apariţii frecvente în prestigioasele reviste *Basarabia*, *Contrafort*, *România literară*, *Poesis*, *Vatra*, *Familia* etc. A semnat volumul de critică teatrală *Godot eliberatorul* (1999); volume de dramaturgie: *Proiectul unei tragedii* (2001), *Maimuţa în baie* (2006). A mai publicat volumele *Gheara* (2003), *Un fel de linişte* (2006), *Copilul din maşina galbenă* (2010). Reprezentantă de seamă a *nouăzeciştilor* în poezia

*Carte sau articol apărute cu caractere ruse (chirilice).
**Carte (lucrare) lipsă în fondul Bibliotecii Naţionale.
Notă: Sursele bibliografice în rusă şi în alte limbi slave ce utilizează caracterele chirilice-ruse au fost reproduse conform standardelor bibliografice internaţionale de transcriere în grafie latină. La citirea cuvintelor transcrise, a se ţine cont de următoarele particularităţi: а-я; ё-ч; è-э; j-й; ѳ-ф; ѵ-и; ъ-ъ; ы-ы; ž-ж; ’ -ь; ”-ъ.

română din Basarabia.

Piesele Irinei Nechit au fost montate la teatrele *Satiricus*, *Eugen Ionescu*, *Mihai Eminescu* din Chişinău; *Vasile Alecsandri* din Bălţi.

Publicistică în colaborare: culegerea de istorii orale *Femeia în labirintul istoriei* (2003); culegerea de interviuri *Democraţia la feminin* (2005); volum de istorii orale *Femeia ca factor de stabilitate în zonele de conflict* (2006). A publicat circa 200 de lucrări despre: teatre, oameni de cultură, sărbători omagiale, manifestări culturale, critică de teatru, activitatea festivalurilor muzicale, teatrale, simpozioane, saloanele naţionale de carte, probleme lingvistice etc.

Versurile Irinei Nechit au fost traduse în limba franceză, italiană, engleză, germană, bulgară, chineză etc. Este unul dintre puţinele nume basarabene care au trecut cu succes Prutul, fiind deseori apreciată în paginile revistelor literare din România şi din alte ţări. Membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova (1993). Premiul pentru debut şi alte premii ale Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1993, 1997, 2000); Premiul Tineretului (1997); Premiul Frontiera Poesis (1998); Premiul pentru cel mai bun critic teatral (1999).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Nechit, Irina. Cartea rece: versuri / Irina Nechit. – Chişinău: Cartier, 1996. – 72 p.

Nechit, Irina. Godot eliberatorul: Periplu teatral / Irina Nechit. – Chişinău: Cartier, 1999. – 165 p.

Nechit, Irina. Maimuţa în baie / Irina Nechit. – Chişinău: ARC, 2006. – 170 p.

Nechit, Irina. Proiectul unei tragedii / Irina Nechit. – Chişinău: ARC, 2001. – 71 p.

Nechit, Irina. Şarpele mă recunoaşte: Versuri / Irina Nechit. – Chişinău: Hyperion, 1992. – 92 p.

Nechit, Irina. Un fel de linişte / Irina Nechit. – Bucureşti: Vinea, 2006. – 86 p.

Nechit, Irina. Un viitor obosit / Irina Nechit. – Timişoara: Augusta, 1998. – 94 p.

* * *

Nechit, Irina. Actorii şi brutarii se regăsesc în „Lupoaicele": [Premiera spectacolului „Lupoaicele"] / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2005. – 14 oct. - P. 10.

Nechit, Irina. „Atâtea stele cad în noaptea asta" pe scena Teatrului „ A. Mateevici" / Irina Nechit // Opinia. – 2004. – 28 dec. – P. 6.

Nechit, Irina. Caragiale şi arta a şaptea: [Gala Filmului Caragiale] / Irina Nechit // Lit. şi arta. – 2002. – 28 febr. – P. 6.

Nechit, Irina. Ce se ascunde după cortina umorului: [lectura piesei „Piesă fără sfârşit" de Constantin Cheianu] / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2005. – 16 dec. – P. 13.

Nechit, Irina. Epoca Eugeniu Ureche în atenţia spectatorului modern / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2005. – 18 oct. – P. 8.

Nechit, Irina. Ştefan cel Mare în bronz: [despre monument] / Irina Nechit // Opinia. – 2004. – 13 iul. – P. 6.

* * *

Gherman, Victor. Nechit, Irina / Victor Gherman // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 202

Grigurcu, Gh. Ironie şi poezie: [Opera Irinei Nechit] / Gh. Grigurcu // România literară. – 2000. – 26 ian.-1 febr. – P. 4.

Irina Nechit // Iubire de metaforă : De la Petru Zadnipru la Svetlana Corobceanu. vol. 2. – Chişinău: USM, 2001. – P. 117-121.

Irina Nechit // Portret de grup: O altă imagine a poeziei basarabene. – Chişinău: ARC, 1995. – P. 207-214.

Leahu, Nicolae. Lirica Irinei Nechit / Nicolae Leahu // Semn. - 2003. – Nr. 3 / 4. – P. 19-24.

Rachieru, Adrian. Irina Nechit: între suferinţă şi aşteptare / Adrian Rachieru // Rachieru, Adrian. Poeţi din Basarabia: Un veac de poezie românească. – Bucureşti; Chişinău: Ed. Acad. Române; Ştiinţa, 2010. – P. 572-580.

Ştefănescu, Alex. Texte cu argint viu: [Irina Nechit] / Alex Ştefănescu // România literară. – 2006. – 28 iul. – P. 6.

Trifan, Călina. Nechit, Irina / Călina Trifan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2006. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – P. 324-325.

N.-M.Ş.

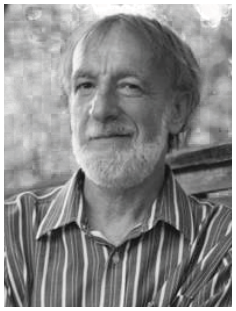

Iurie ZAVADSCHI
1952

Grafician, jurnalist, redactor de carte. Este cunoscut şi ca *Zava* sau *Horia Zava*, cum a semnat mai multe articole şi unele cărţi.

S-a născut la 1 ian. 1952, în s. Şunduia, r-nul Balei, reg. Cita, Rusia, din părinţi deportaţi: Petru Zavadschi şi Maria (n. Urzică), originari din satul Zăbriceni, Edineţ. După revenirea în patrie (1956), urmează şcoala medie de cultură generală din Zăbriceni, absolvind-o în 1969.

În anii 1970-1975 face studii superioare la Universitatea de Stat din Chişinău, Facultatea de litere (specializări – filologia română, ziaristica) şi la Institutul de poligrafie din Lvov, Ucraina, însă nu le termină şi nu ia vreo licenţă. A studiat asiduu ca autodidact, inclusiv arta grafică şi cea poligrafică.

Student fiind, în 1970, debutează cu caricaturi la revista de satiră şi umor *Chipăruş*. Lucrează ca asistent ad-interim de pictor-scenograf, apoi pictor-scenograf categoria I la studioul *Moldova-film* (1975-1977), participând la turnarea filmelor artistice *Mark Twain este contra* (reg. G. Grigoriev), *O întâmplare la festival* (reg. Roland Vieru), *Trânta* (reg. Anatol Codru) etc.

În paralel, ilustrează cărţi: *Oraşul de mărgean* de Mihail Garaz, *Zeamă din topor* de Constantin Condrea, *Artefact* de Ioan Mânăscurtă ş.a. Acestea îl recomandă ca un inspirat grafician şi machetator şi în 1978 se angajează ca redactor artistic la editura *Timpul*, unde va activa până în 1983. Aici, pe lângă accidenţe (pliante, afişe, pancarte, ghiduri ale unor muzee şi oraşe din RSS Moldovenească etc.), ilustrează mai multe manuscrise, soluţiile sale artistice asigu-

rându-le un real succes la publicul cititor: *Cartea gospodinei moderne* de Tamara Suhaia, *Mierea şi sănătatea* (colectiv de autori), *Ornamente populare moldoveneşti* de Silvia Şărănuţă, albumul-monografie *Alexandru Plămădeală* de S. Bobernaga şi O. Plămădeală etc. Este alcătuitorul şi pictorul unei prime, la noi, antologii de caricaturi basarabene *Mozaic hazliu* (1982), cele 50 de mii de exemplare ale cărţii epuizându-se într-un termen record.

La sfârşitul lui 1988 – începutul lui 1989 elaborează concepţia artistică a revistei *Glasul*, prima publicaţie cu litere latine în Basarabia sub ocupaţie sovietică. Participă la editarea primelor numere, în condiţii de clandestinitate (nr. 1 – la Jelgava, lângă Riga, Letonia; nr. 2, la Vilnius, Lituania), după care activează, până în 1993, ca redactor artistic la această publicaţie. În 1989 machetează primele numere ale ziarului Frontului Popular din Moldova *Deşteptarea*, transformat ulterior în *Ţara*; scrie şi publică articole în beneficiul revenirii la alfabetul latin şi decretării limbii române ca limbă oficială (de stat) în R. Moldova. În 1990-1991 redactează prima gazetă de publicitate de la noi, *Oferte @ Business*. Revine la vechea preocupare şi pasiune pregătind, în 1990, concepţia artistică a albumului *Mihai Eminescu. Viaţa şi opera în documente, mărturii, ilustraţii* de Constantin Popovici şi Theodor Magder, aceasta dovedindu-se a fi o noutate în eminescologie şi o veritabilă realizare editorială, mult apreciată în întregul spaţiu cultural românesc.

O perioadă lucrează ca pictor la serviciul *Editura* al Bibliotecii Naţionale (1995-1999), apoi ca bibliotecar la Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* (1999-2001). Între timp, editează primele cărţi de autor: *Dicţionar de istorie medie a Moldovei* (1995) şi *Eminescu – nume proprii în poezii* (2000). Din 2001 este angajat al editurii GUNIVAS, unde lucrează ca redactor până în prezent. Ca redactor se implică în apariţia unor valoroase cărţi, inclusiv: *Dicţionarul literaturii române de la începuturi până la 1900*; Mihai Eminescu. *Opere în 8 vol.*; *Dicţionar rus-român*, *Dicţionar român-rus*. Este coordonatorul celui mai mare la noi, până în prezent, *Dicţionar tehnic rus-român* (2007). În 2008, cu concursul lui I. Zavadschi văd lumina tiparului: Mihai Eminescu. *Opera poetică* şi Mihai Eminescu. *Luceafărul*, ediţie omagială.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Zavadschi, Iurie. Dicţionar de istorie medie a Moldovei: De la descălecatul Ţării până la începutul domniilor fanariote (1359-1711) / Iurie Zavadschi. – Chişinău: Museum, 1995. – 192 p.

Zavadschi, Iurie. Eminescu – nume proprii în poezii: Dicţ. / Iurie Zavadschi. – Chişinău: Museum, 2000. – 130 p.

Rec.: Pohilă, Vlad. Nume proprii în creaţia lui Eminescu / Vlad Pohilă // Mesagerul. – 2000. – 14 aug. – P. 7.

* * *

*** Bobernaga, Sofia**. Alexandru Plămădeală: Album / Sofia Bobernaga, Olga Plămădeală; prez. art. şi copertă: Iurie Zavadschi / Bobernaga Sofia. – Chişinău: Lit. Artistică, 1981. – 74 p.: il.

Dicţionar tehnic rus-român; coord. ed. Iurie Zavadschi. – Chişinău: GUNIVAS, 2007. – 1116 p.

Eminescu, Mihai. Opera poetică / Mihai Eminescu; ed. îngrijită, alcătuirea notelor, dicţ. de nume proprii, glosar, bibliografie de Horia Zava. – Chişinău: Gunivas, 2008. – 992 p.

Eminescu, Mihai. Luceafărul: ediţie omagială / Mihai Eminescu; ed. îngrijită de Horia Zava. – Chişinău: Gunivas, 2008. – 92 p.

Mihai Eminescu. Viaţa şi opera în documente, mărturii, ilustraţii / alcăt. Constantin Popovici, Theodor Magder; machetare şi prez. graf.: Iurie Zavadschi. – Chişinău, 1990.

*Mozaic hazliu: [desene umoristice, caricaturi] / alcăt. şi pictor: Iurie Zavadschi. – Chişinău: Timpul, 1982: - 175 p.: il. - (Text paralel în lb. română şi rusă).

*** Suhaia, Tamara**. Cartea gospodinei moderne / Tamara Suhaia; prez. art. de Iurie Zavadschi. – Chişinău: Timpul, 1980. – 255 p.

*** Şărănuţă, Silvia**. Ornamente populare moldoveneşti / Silvia Şărănuţă; prez. art. de Iurie Zavadschi. – Chişinău: Timpul, 1984. – 144 p.: il. – (Text paralel în lb. română, rusă, franceză).

Vlad POHILĂ

Vasile ROŞCOVAN
1932

Muzician, lucrător emerit al învăţământului public din Moldova. Este tatăl virtuosului violonist Marcel Roşcovan, stabilit în Canada.

S-a născut la 5 ian. 1932, în s. Nezavertailovca, din stânga Nistrului. După absolvirea şcolii generale din satul natal, intră la Şcoala de Muzică *Şt. Neaga,* apoi urmează studiile la Conservatorul de Stat *Gavriil Musicescu* din Chişinău.

Activează profesor de ţambal la Şcoala de Muzică din or. Slobozia, ulterior şef de catedră, director al Şcolii medii speciale de muzică (azi Colegiul de Muzică *Şt. Neaga* din Chişinău); profesor la Liceul de Arte *Octav Băncilă* din Iaşi. A întemeiat şi a condus Ansamblul de cântece şi dansuri *Struguraş* al USM. A lansat ideea introducerii şi studierii instrumentelor naţionale precum ţambalul, naiul, cobza, vioara, la catedre speciale, în instituţiile de învăţământ muzical. Colaborează cu personalităţile marcante ale muzicii naţionale: Tamara Ciobanu, Maria Bieşu, Eugeniu Doga, Vladimir Curbet, Serghei Lunchevici, Dumitru Blajinu, Nicolae Sulac, Tudor Chiriac, Constantin Rusnac, Nicolae Botgros, Petre Neamţu, precum şi cu numeroşi scriitori, plasticieni, actori etc.

A editat culegeri de piese pentru ţambal. Elaborează un curs pentru aranjamentul muzical şi o metodă de predare a ţambalului.

BIBLIOGRAFIE:

Roşcovan, Vasile. Culegere de piese pentru ţambal şi pian: Crestomaţie pentru instituţiile de învăţământ cu profil musical / Vasile Roşcovan. – Chişinău: Lumina, 1993. – 182 p.

Roşcovan, Vasile. Sergiu Creţu la o aniversare…[interpret, autor de aranjamente şi prelucrări de folclor, autor de compoziţii originale în stil popular, ţambalagiu] / Vasile Roşcovan // Lit. şi arta. – 2007. – Nr. 1. – 14 ian. – P. 6.

***

Roşcovan, Vasile // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol.9: N-O. – Chişinău, 2009. – P. 149-151.

M. P.

Mitrofan CIOBAN
1942

Matematician, cercetător în domeniul topologiei, doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 5 ian. 1942, în s. Copceac, jud. Tighina. A făcut şcoala primară în satul natal şi după 7 clase urmează şcoala medie din Volontiri.

În anii 1960-1963 este student la Facultatea de fizică şi matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol, apoi a fost transferat la Universitatea de Stat *M. V. Lomonosov* din Moscova, la Facultatea de mecanică şi matematică, pe care o absolveşte în 1967.

Preocupările ştiinţifice ale lui M. Ciobanu s-au manifestat din timpul studenţiei, fiind unul din cei mai buni discipoli ai profesorilor C. Cozlovski şi P. Osmotescu, care l-au şi recomandat pentru transferul la studii în Moscova.

Rezultatele ştiinţifice ale lui M. Cioban au fost reflectate în cele două teze: doctor (candidat) în 1970 şi doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice (1980), la fel, în numeroase publicaţii şi prezentate la diferite foruri ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

Activitatea didactică a început-o la Universitatea de Stat din Tiraspol, pornind de la lector superior, conferenţiar, colaborator ştiinţific superior, până la şef catedră, prorector, rector al Universităţii de Stat din Tiraspol cu sediul la Chişinău (2002-2009). În prezent activează în calitate de şef de catedră *Algebră, geometrie şi topologie* la aceeaşi instituţie.

În activitatea sa a îmbinat cu succes munca de profesor cu cea de cercetător ştiinţific în diverse direcţii ale metematicii contemporane: topologia, algebra topologică, teoria discriptivă a mulţimilor, analiza funcţională, optimizarea ş. a.

A pregătit şi a predat cursuri de *Geometrie analitică*, *Geometrie proiectivă*, *Geometrie diferenţială*, *Topologie*, *Matemetică economică* ş. a. la universităţile din München, Tsukuba, Tartu, Tbilisi, Taşkent, Bişkek, la Institutul de Matematică din Sofia, Bulgaria.

A pregătit şi a îndrumat 10 doctori în ştiinţe fizico-matematice. Discipolii săi activează cu succes în ţară şi peste hotarele ei. Profesorul este conducător ştiinţific la teze de licenţă, de master, doctor şi de doctor habilitat.

În urma cercetărilor ştiinţifice în cadrul Laboratorului de Geometrie şi Topologie, condus de M. Ciobanu, au fost lansate noi teorii, care au permis rezolvarea unui şir de probleme formulate de alţi savanţi cu renume mondial ca, de exemplu, teoria algebrelor universale toplogice; a propus o nouă direcţie de cercetare a spaţiilor funcţionale; a dezvoltat teoria discriptivă a mulţimilor în spaţii topologice; a rezolvat problema Hausdorf despre păstrarea claselor Borel la aplicaţii deschise; problema Topsol despre păstrarea clasei de spaţii Prohorov la aplicaţii deschise ş. a.

În ultimii 10 ani colectivul de cercetători condus de M. Cioban a activat în unele proiecte naţionale de cercetare în ştiinţele fundamentale: *Metode algebrice şi funcţionale în topologie* (2001-2003), proiectul *Spaţii şi structuri topologice, funcţii şi extinderi* (1996-2000); grant al CSŞDT *Structuri cu convergenţă şi aplicaţiile lor* (2001-2003).

Rezultatele cercetărilor s-au materializat în cele 300 de publicaţii ştiinţifice şi metodico-didactice, inclusiv trei monografii, cinci manuale, articole publicate în diferite reviste ştiinţifice şi culegeri.

În prezent M. Cioban lucrează la un studiu consacrat cercetărilor în toplogie, în care este evidenţiat aportul şcolii moldoveneşti în dezvoltarea acestui compartiment.

M. Cioban este preşedintele Societăţii matematicienilor din Republica Moldova, membru al Societăţii ştiinţifice a matematicienilor din Moscova şi al Societăţii de Matematică Aplicată şi Industrială din România, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei şi al Academiei din New York, al Prezidiului Comisiei Superioare de Atestare a Republicii Moldova. Este membru al colegiilor de redacţie ale revistelor ştiinţifice*: Buletinul AŞM*, seria *Matematica*; seria de monografii de matematică aplicată şi industrială, România; este membru al comitetelor de organizare la numeroase conferinţe ştiinţifice, inclusiv internaţionale.

Meritele profesorului şi academicianului M. Cioban sunt apreciate de comunitatea ştiinţifică din ţară şi de peste hotare.

A primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universităţii din Oradea, România.

Deţine un şir de titluri şi distincţii: laureat al Premiului Consiliului Unional al Societăţilor Ştiinţifico-Tehnice în domeniul matematicii, 1968; laureat al Premiului *Boris Glavan* al Comsomolului din Moldova (1974); insigna *Eminent al învăţământului superior* (1980); Premiul *C. Sibirski*; Ordinul *Gloria Muncii* (2000); laureat al Premiului de Stat în domeniul ştiinţei şi tehnicii (2001). Este Cetăţean de onoare al raionului Ştefan Vodă.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cioban, Mitrofan. Geometria diferenţială: probleme / Mitrofan Cioban. – Chişinău: Elan Poligraf, 2004. – 194 p.

Cioban, Mitrofan. Calitatea învăţământului superior – concepte şi strategii în pregătirea cadrelor didactice: Materialele conf. intern., 12 - 13 oct. 2006. - Chişinău: UST, 2006. – 376 p.

Cioban, Mitrofan Învăţământul universitar din Moldova la 75 ani: [Materialele conf. şt.-metod., 11-12 oct. 2005: Vol. 3: şt. fiz.-mat. – Chişinău: UST, 2005.

Cioban, Mitrofan. Algebra topoligică: probleme / Mitrofan Cioban. – Chişinău: Tipogr. AŞM, 2006. – 84 p.
Universitatea de Stat din Tiraspol: [75 ani] / Col. red.: M. Cioban [et al.]. - Chişinău: UST, 2005 –194 p.

***

Cioban, Mitrofan // Localităţile Republicii Moldova: Vol. 4. – Chişinău, 2002. - P. 533.
Cioban, Mitrofan // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei.: dicţ.: 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. - P. 40.
Miron, R. Academician Mitrofan Cioban – 60 years / R. Miron // Buletinul AŞM. Matematica. – 2002. – Nr. 1. – P. 118.

M. C.

Oscar DAYN
1912 - 1984

Violonist şi profesor.

S-a născut la 6 ian. 1912, la Bălţi. A decedat la 16 sept. 1984, la Chişinău.

În anii 1919-1925 studiază la Gimnaziul evreiesc de băieti din Bălţi, apoi urmează studiile la Liceul particular de băieti (1929) şi Conservatorul *Unirea* (1925-1930) din Chişinău. S-a perfecţionat la Conservatorul din Bruxelles (1931), cu Alfred Dubois (vioară), la Şcoala de măiestrie din Praga (1932-1934), cu Carl Hoffman (vioară) şi la Şcoala *Cantorum* din Paris (1937-1938), cu Ernest Legen (vioară), la Paris urmând şi Şcoala de perfecţionare a violoniştilor cu George Enescu. L-a avut în calitate de discipol pe flautistul Ion Zaharia. A colaborat cu Tanhel Kotowicz – violinist german, polonez de origine evreiască.

Între anii 1930 şi 1937 activează în calitate de violinist în orchestra simfonică a Armatei Române, condusă de Egizio Massini, apoi violonist în Cvartetul de coarde al Filarmonicii. În 1944-1976 activează în calitate de şef de atac la pupitrul 1, apoi cadru didactic (Catedra muzică de cameră) la Conservatorul *G. Musicescu* din Chişinău (1945-1976), docent (1968).

Artist emerit din Republica Moldova.

A înregistrat la Radio Chişinău lucrări de muzică de cameră (*Trio cu pian* de A. P. Borodin; *Sonata de* N. Metner; *Cvartetul de coarde* şi *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Ştefan Neaga; *Sonata nr. 2 în fa minor* de G. Enescu etc.).

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Dayn, Oscar / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P.158-159.
Kipper, L. Ruka ob ruku s muzykoj: [Oscar Dayn] / L. Kipper // Naš golos. (Chişinău). - 1994. – Nr. 14. – P. 172.

* * *

Oscar, Dayn [Resursă electronică] // www. lauta. ru / Ion- Zaharia – Biografie. html.

Ludmila POPOVICI

Arcadie GHEŢU
1962

Artist plastic, profesor.

S-a născut la 7 ian. 1962, la Terebna, jud. Edineţ. În 1965 familia se stabileşte în comuna Pociumbăuţi, apoi Taldî - Kurgan, Republica Kazahă (1967-1968), de unde revine la Pociumbăuţi în 1968.

A studiat la Şcoala de Arte Plastice pentru copii din orăşelul Râşcani (1973-1977), la şcoala medie-internat din Zăicani (1977-1979). A urmat cursurile de pictor-decorator la Chişinău cu profesorii A. Alentiev, A. Zimin (1979-1980). Activează în calitate de pictor în colhozul *Drujba*, comuna Pociumbăuţi (1980). Şi-a continuat studiile la Facultatea de Grafică şi Pictură al Universităţii de Stat *Ion Creangă* din Chişinău (1983-1988).

A fost conferenţiar la Facultatea Pedagogie şi Metodica învăţământului primar a Universităţii *Ion Creangă* (1988-1989). Profesor de arte plastice la Liceul Teoretic nr.1 din Briceni (1989-2002).

Debut în cadrul Expoziţiei profesorilor şcolilor de arte plastice pentru copii din Republica Moldova (1989). În 1992 îşi inaugurează prima expoziţie personală la Galeria municipiului Bălţi, urmată de altele la Centrul Expoziţional *Constantin Brâncuşi* din Chişinău (1989-2011).

În cadrul celei de a V-a expoziţii personale (febr. 2011) la Centrul Expoziţional *Constantin Brâncuşi* din capitală au fost expuse 64 de lucrări. Este participant la Bienala Internaţională de Pictură din Chişinău (2009) cu lucrarea *Deportări*. Lucrările lui se află în colecţii particulare din ţară şi de peste hotare. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova (1998).

BIBLIOGRAFIE:

Lâhova, Irina. Spros na iskusstvo provincii. [Expoz. personală a pict. Arcadie Gheţu] / Irina Lâhova // Kišin. obozrevatel'. –2002. – 17 ian. P. 8.
Gheţu, Arcadie [Resursă electronică] // www. arta. md. / cv / Gheţu, Arcadie
Gheţu, Arcadie [Resursă electronică] // www. arta. md. / membri
Gheţu, Arcadie [Resursă electronică] // www. biennialpaintingchişinău. com.

N.-M. Ş.

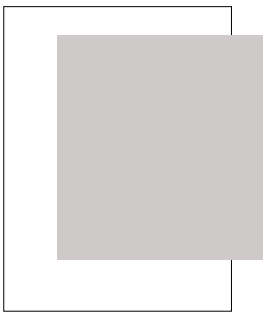

Ion URSULEAC
1922 - 1982

Solist şi tenor liric-dramatic.

S-a nascut la 7 ian. 1922, în s. Peceştea, jud. Orhei. Se stinge din

viaţă la 6 ian. 1982, la Chişinău.

În anii 1945-1950 studiază la Coservatorul din Chişinău cu Vasili Dolev (canto), Simion Atanasiu-Zlatov (armonie), Nachmann Leib (solfegiu), Alexandr Abramovici şi Alexandra Beilina (istoria muzicii), Boris Miliutin (mişcare scenică). În 1949-1959 activează în calitate de solist în capela corală *Doina* şi în orchestra de muzica populară *Fluieraş*, ambele ale Filarmonicii din Chişinău.

A înregistrat la Radio Chişinău cântece populare.

***

Buzilă, Serafim. Ursuleac, Ion / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreţi din Moldova. Lexicon enciclopedic (1460 – 1960). – Chişinău: Ed. ARC, 1996. – P. 434.

Buzilă, Serafim. Ursuleac, Ion / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 449.

Sigismund THALBERG
1812 – 1871

Pianist şi compozitor austriac.

S-a născut la 8 ian. 1812, la Geneva, Elveţia. Se stinge din viaţă la 27 apr. 1871, la Neapole.

Studiază pianul şi compoziţia la Viena, avându-i în calitate de profesori pe compozitorii Z. Zehter şi I. Ghimel. În anii 1830-1839 va întreprinde un lung turneu în Europa, apoi în Rusia, unde va susţine o serie de concerte. În perioada 1838-1840 a susţinut concerte cu succes în diferite oraşe europene: Pesta, Praga, Dresda, Leipzig. Până în 1858 a vizitat aproape 80 de oraşe şi a susţinut mai mult de 320 concerte în Statele Unite şi 20 de concerte în Canada. În 1836 susţine împreună cu F. Liszt un concert la Paris, uimind mulţimea prin talentul său. Din acel moment rivalitatea între Thalberg şi Liszt s-a simţit enorm, numindu-se *Războiul thalbergian şi lisztian*. Îl întâlneşte pe violonistul Charles Auguste de Bériot, cu care începe o colaborare fructuoasă. În perioada 1844-1845 a dat un curs de pian pentru studenţii selectaţi la Conservatorul din Paris. H. Heine l-a considerat unul din cei mai talentaţi pianişti din lume (după Chopin şi Liszt).

A compus numeroase capodopere în toate genurile muzicale: sonate, 15 studii, 15 valsuri, 9 nocturne, 9 romanţe, 2 capricii, 35 fantezii. A creat două lucrări *Don Juan* – fantezie, urmată de *Semiramis* după Rossini. A susţinut piese de Beethoven, printre care sonate: *Moonlight* şi *Funeral March*, de asemenea lucrări de Bach, Chopin, Hummel, Medelssohn ş.a.

S-a remarcat cu succes prin operele: *Florida* sau *Les Maures en Espagne*, poem de Eugène Scribe (1851). Lucrări instrumentale: *Nocturna* (Album Mozart), *Pastoral, Romance pour pian.*

A fost numit de contemporanii săi *Le plus illustre de nos compositeurs* (cel mai renumit dintre compozitori).

***

Keldyš Û. V. Sigismund, Thalberg / Û. V. Keldyš // Keldyš, Û. V. Muzykal' naâ ènciklopediâ. – Moskva: Sovetskaâ Enciklopediâ, 1981. – P. 397-399.

Sigismund Thalberg [Resursă electronică]//htp://en. wikipedia. org / wiki / -

Ludmila POPOVICI

Stephen HAWKING
1942

Fizician englez, teoretician al originii universului şi unul dintre cei mai mari cosmologi contemporani, profesor.

S-a născut la 8 ian. 1942, la Oxford.

În 1955 se înscrie la cursurile şcolii *St. Alban*. Din 1959 continuă studiile la Universitatea Oxford. În 1962 şi-a luat doctoratul la Universitatea din Cambridge. La vârsta de 20 de ani, obţine titlul de doctor în fizică. Din 1980 îşi începe activitatea didactică şi ştiinţifică la Universitatea din Cambridge, iar din 1 oct. 2009, predă la celebra *Catedră Lucasiană de Matematică* de la această universitate, poziţie deţinută în epocă de însuşi Isaac Newton.

Principalele domenii de cercetare sunt: cosmologia teoretică, relativitatea generală şi mecanica cuantică. Elaborează un model matematic asupra originii şi evoluţiei Universului în expansiune, din momentul *marii explozii* iniţiale *Big Bang* şi întreprinde studii asupra relaţiei dintre *găurile negre* din univers şi termodinamică. În 1971 a explicat că numeroasele corpuri formate după *Big Bang* aveau masa de 1 miliard de tone fiecare, dar dimensiunea unui proton.

Aceste găuri negre, minuscule, sunt unice, întrucât se supun legilor relativităţii, din pricina masei şi forţei de atracţie uriaşe pe care le au, cât şi legilor mecanicii cuantice, din cauza dimensiunilor microscopice. În 1974, el a explicat că găurile negre se evaporă, fenomen cunoscut azi ca radiaţia Hawking. Cercetările sale au dat un nou imbold teoriilor asupra caracteristicilor găurilor negre şi au arătat conexiunile acestor trăsături cu legile termodinamicii clasice şi cu cele ale mecanicii cuantice.

La Conferinţa Internaţională asupra relativităţii generale şi gravitaţiei din 21 iul. 2004, care a avut loc la Dublin, Hawking a emis ideea că găurile negre ar putea transmite într-o manieră deformată informaţii asupra întregii materii pe care au asimilat-o.

Pe parcursul anilor '80 a manifestat interes faţă de aplicarea teoriei cuantice la condiţiile iniţiale ale Universului dinainte de *Big Bang*. Împreună cu James Hartle au elaborat o importantă lucrare

Funcţia de undă a Universului, prin care a impulsionat domeniul cunoscut ulterior sub numele de cosmologie cuantică. A avansat ipoteza de margine fără limită pentru a descrie condiţiile iniţiale ale Universului. A publicat cărţi de popularizare a ştiinţei, pentru nespecialişti: *Scurtă istorie a timpului* (1988); *Visul lui Einstein şi alte eseuri* (1993); *Universul într-o coajă de nucă* (2004); *O mai scurtă istorie a timpului* (2005) etc. Membru al Academiei Pontificale de Ştiinţe (din 1986).

În ciuda unei paralizii aproape totale, provocată de o scleroză laterală amiotrifică, el a realizat cercetări care i-au adus numeroase distincţii: Medalia *Eddington*; medalia de aur *Papa Pius al XII-lea,* decernată de Vatican (1975); medalia *Hughes* (1976); medalia *Albert Einstein* (1979). Premiul *Volf* pentru fizică (1988); Premiul *Julius Edgar Lilienfeld* (1999); medalia *Copley* (2006) etc.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Hawking, Stephen // Dicţionar de inventatori şi invenţii. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 2001. – P. 488.

Hawking, Stephen // Enciclopedia Concisă Britannica. – Bucureşti: Litera, 2009. - P. 1028.

Simmons, John. Stephen Hawking şi cosmologia cuantică / John Simmons // Simmons, John. 100 cei mai mari savanţi ai lumii. – Bucureşti: Ed. Lider, 1996. – P. 374-377 .

* * *

Hawking, Stephen // The Encyclopedia Americana. vol. 13. – Danbury, 1994. – P. 883-884.

Hawking, Stephen // The New Enciclopaedia Britannica. vol. 5. – Chicago, 1993. – P. 762.

* * *

Hramov, Û. A. Hawking, Stephen / Û. A Hramov // Hramov, Û. A. Fiziki. – Moskva: Nauka, 1983. – P. 290-291.

N.-M. Ş.

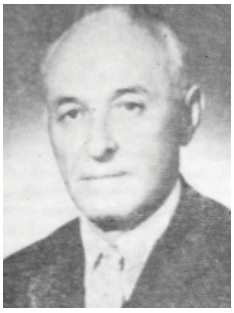

Octav DOICESCU
1902 – 1981

Arhitect român, academician, membru titular al Academiei Române, personalitate de frunte a arhitecturii moderne româneşti.

S-a născut la 8 ian. 1902, la Brăila. Se stinge din viaţă la 10 mai 1981, la Bucureşti.

Face studii la Institutul de Arhitectură din Bucureşti şi în 1930 obţine diploma de arhitect.

Fiind student, are mai multe preocupări ca, de exemplu: face linogravură pentru coperţi de cărţi de poezie (1925-1930), se înscrie în Asociaţia *Amicii Statelor Unite*, din care fac parte mai mulţi învăţaţi români (Dimitrie Gusti, Nicolae Mărgineanu ş. a.). După absolvirea facultăţii rămâne la Bucureşti şi este angajat profesor la Institutul de Arhitectură *Ion Mincu*.

Devine cunoscut în anii 1930-1934 prin construirea unui complex de vile la Snagov, restaurantul din Pădurea Băneasa, din Grădina Botanică, Bucureşti.

Concomitent cu activitatea de profesor şi cea de arhitect, a desfăşurat şi preocupările sale teoretice şi publicistice în domeniul, pe care-l profesează. Drept urmare, scrie, împreună cu colegii săi de generaţie Marcel Iancu şi Horia Creangă, un manifest intitulat *Către o arhitectură a Bucureştilor* (1930), care a fost editat în 1935. Cartea face parte din pledoariile lui O. Doicescu pentru o urbanistică modernă românească.

În 1939-1943 a colaborat împeună cu G. Matei Cantacuzino şi Matila Ghyka la revista *Simetria*. Revista a fost singura publicaţie a epocii care punea problema *Orient–Occident* în estetica vremii sau problema *Mitocanului Român*, articol scris în 1939. Revista a apărut până în anul 1945.

În 1939 arhitectul a creat planuri pentru *Casa Română*, construcţie ce a reprezentat ţara la Târgul Internaţional de la New York, SUA. Tot atunci O. Doicescu a fost declarat cetăţean de onoare al New Yorkului şi a primit şi cetăţenie americană.

În aceeaşi perioadă a conceput schiţe pentru proiectul monumentului din India, ce trebuia să adăpostească o pasăre măiastră a lui Brâncuşi. Dar începutul războiului a pus capăt construcţiei din India.

În anii din prima perioadă a activităţii sale a dat dovadă de o neobişnuită productivitate. În această perioadă lucrează asupra a mai multor proiecte, care l-au făcut remarcabil: pavilioane la Expoziţia *Lumea Bucureştilor*, Clubul *Astra* şi Casa de odihnă a Societăţii din Snagov, Cartierul rezidenţial *Boredei*, restaurantul din Herestrău, Bucureşti.

La elaborarea lucrărilor Centrala telefonică Banu Manta şi *Fântâna Miorița* din Bucureşti a colaborat cu sculptoriţa Miliţa Petraşcu şi astfel a creat încă două lucrări emblematice, care există şi până astăzi.

În 1942 Octav Doicescu a elaborat proiectul *Turnul Dezrobirii* din Chişinău, care a fost înălţat în memoria ostaşilor români căzuţi la datorie pe pământul Basarabiei în lupta pentru eliberarea de sub ocupaţia rusească. Acest monument a fost demolat doi ani mai târziu de către armata rusă după Războiul al Doilea Mondial.

După cel de-al Doilea Război Mondial, Doicescu a predat cursuri la Universitatea de Arhitectură şi Urbanism *Ion Mincu* din Bucureşti. Activitatea arhitectului O. Doicescu a fost fructuoasă până în anii 1960-1970.

Printre ultimele lucrări se numără blocuri de locuit la Medjidia, Cernavodă, cartierele Primăverii şi Băneasa, Blocul Dalles, bulevardul N. Bălcescu, blocul din Piaţa Romană – toate din Bucureşti.

Dar cele două creaţii, care l-au făcut remarcabil şi se consideră a fi printre ultimele sale lucrări

sunt Opera Naţională şi Institutul Politehnic din Bucureşti, la care a colaborat cu alţi arhitecţi şi ingineri. Pentru activitatea sa fructuoasă a fost ales membru al Academiei Române.

Numele său a fost dat unei străzi din oraşul său natal, Brăila şi altei - din Timişoara.

BIBLIOGRAFIE:
Colesnic, Iurie. Octav Doicescu / Iurie Colesnic // Colesnic Iurie. Basarabia necunoscută: În 7 vol. vol. 5. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 338-347.
Octav Doicescu // Chişinău: Enciclopedia. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 191.
Paul, Constantin. Octav Doicescu / Constantin Paul // Paul Constantin. Dicţionarul universal al arhitecţilor. – Bucureşti, 1986. – P. 93-94.

M. C.

Giotto (Ambrogiotto) di BONDONI 1267 - 1337

Pictor, sculptor şi arhitect italian, considerat inovatorul picturii italiene şi părintele picturii europene moderne.

S-a născut în anul 1267, nu departe de Florenţa, într-o familie săracă de ţărani. A decedat la 8 ian. 1337, la Florenţa.

...Născut în pustietăţile munţilor, unde trăiau numai capre şi sălbăticiuni, înzestrat de natură pentru arta picturii, a început să deseneze pe pietre toate animalele ce-i ieşeau în cale. În felul acesta, după o străduinţe îndelungată, el i-a întrecut nu numai pe maeştrii secolului său, ci şi pe toţi maeştrii secolelor următoare. După moartea lui, arta a decăzut din nou timp de mai bine de un secol, întrucât toţi imitau lucrările pictate de Giotto... (Leonardo da Vinci).

Întâmplarea a făcut ca tânărul Giotto să-l întâlnească pe pictorul Cimabue (Cenni di Pepo), care i-a marcat viaţa. Se povesteşte că pictorul l-ar fi întâlnit pe Giotto în timpul unei plimbări, pe când băiatul păzea o turmă de oi, şi a rămas impresionat de desenul pe care-l făcea tânărul pe o piatră. Cimabue l-a luat cu el la Florenţa şi i-a devenit primul lui profesor de desen. În acele timpuri pictura era considerată ca o meserie de a decora biserici, având nevoie de multe ajutoare. Giotto l-a însoţit pe Cimabue în călătoriile lui la Assisi şi la Roma, unde maestrul avea de executat numeroase comenzi. Aşa face cunoştinţă cu pictori şi sculptori de la care învaţă multe.

În 1290, având ceva experienţă, Giotto pictează prima sa operă, un crucifix pentru Biserica *Sante Maria Novella* din Florenţa.

În anii 1296-1299 călătoreşte la Assisi, unde pictează o suită de fresce, reprezentând viaţa Sfântului Francisc. Doi ani mai târziu, Giotto realizează la Roma mai multe lucrări, printre care: un poliptic pentru altarul Bazilicii *San Petro*, reprezentând barca lui Petru, care acum este expus în Muzeul de la Vatican; execută mozaicul care-l reprezintă pe Isus, păşind pe apă, care se află deasupra intrării în Bazilica *San Petro*; apoi realizează decoraţia *Lojei fericiţilor* din Biserica San Giovanni în Laterano din Roma.

Picturile din Roma îl fac celebru şi la nici 40 de ani Giotto are la Florenţa câteva case, atelier şi numeroşi elevi.

Între anii 1304 şi 1306 artistul decorează cu picturi capela *Scrovengni* din Padova. Aceste fresce sunt considerate cele mai însemnate opere ale sale.

Cea mai importantă pictură pe lemn a lui Giotto este *Madona in maesta* (1305-1310).

Diferite documente atestă că în anii 1329-1333 Giotto activează la curtea regelui Robert de Anjou (Angio), care îl numeşte *suo famigliare*. Pictează fresce la palatul regal din Castelanuovo, în capela regală, la mănăstirea Santa Clara şi la Castello dell 'Uovo.

După întoarecerea sa la Florenţa în 1334 este decorat de către consiliul oraşului şi este numit arhitect-şef (*capomaestro*) al Domului din Florenţa (Santa Riparata) şi însărcinat cu conducerea lucrărilor de fortificaţii. Giotto proiectează *Le Campanile* (clopotniţa) catedralei, a cărei construcţie se începe în acelaşi an. A pictat frescele din patru capele ale bisericii *Santa Croce* din Florenţa, două dintre ele se păstrează şi astăzi. Schiţează şi proiectează parţial o serie de reliefuri pentru Campanile.

Următorii doi ani îi petrece la Milano, unde lucrează la imaginile unor vestiţi împăraţi din Antichitate, dar nu s-a păstrat nimic din acele lucrări.

În 1336 este chemat la Avignon, unde se afla sediul Papilor în acea epocă, primeşte comandă pentru lucrări la palat, dar nu reuşeşte să-şi onoreze comanda făcută, căci curând se stinge din viaţă, fiind înmormântat în Biserica *Santa Croce* din Florenţa.

Pictorul a fost eternizat în opere literare de către poeţi, ca Dante în *Divina Comedie*. Boccaccio îl descrie ca cel mai mare pictor al lumii: *avem dreptul să-l numim una dintre luminile Florenţei.*

Opera lui Giotto a pus în mişcare toate orientările stilistice ale secolului XIV- lea şi a continuat să exercite o influenţă de durată asupra dezvoltării ulterioare a artei italiene.

Opera sa anunţă stilul renascentist care se va dezvolta un secol mai târziu.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Agostini. Giotto di Bondoni // Agostini. Marea carte despre Personalităţi / trad.: Ioana Constantin. - Bucureşti: Litera Internaţional, 2006. – P. 158-159.
Giotto: antologie de texte / Selecţia imaginilor şi cronologia: Gheorghe Szekely. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1972. – 64 p.
Giotto di Bondoni // Enciclopedia concisă britanică. - Bucureşti: Litera, 2009. – P. 937.
Giotto di Bondoni // Pictura italiană: maeştrii tuturor timpurilor şi capodopere lor. - Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 1997. - P. 12-20.
Florea, Vasile. Giotto di Bondoni / Vasile Florea, Gheorghe Szekely // Florea Vasile. Mică enciclopedie de artă universală. – Chişinău: Litera;

București: Litera Internațional, 2003. – P. 152-153.
Melentieva, E. Giotto di Bondoni / E. Melentieva // Melentieva, E. Giotto-florentinec: povesti. - Leningrad: Detskaâ lit-ra, 1973. - 238 p.
Paul, Constantin. Giotto di Bondoni / Constantin Paul // Dicționarul universal al arhitecților. – București, 1986. – P. 131.
Stukenbrock, Cristiane. Giotto di Bondoni / Cristiane Stukenbrock, Barbara Toper // Stukenbrock, Cristiane, Toper Barbara. 1000 capodopere ale picturii europene de la 1300 la 1850. – București, 2005. - P. 389.

M. C.

Dumitru UNGUREANU
1942

Specialist în domeniul alimentării cu apă, doctor în științe tehnice, profesor universitar, membu titular al Academiei Naționale de Științe Ecologice.

S-a născut la 9 ian. 1942, la Mingir, Hâncești. A absolvit Școala medie din Mingir. A făcut studii superioare la Institutul de Construcții din Kiev (1958-1963), specializarea inginer în managementul apelor. În 1963 a fost șef de grup la Trustul *Moldsantehmont*, Direcția de Inginerie Sanitară.

A urmat doctorantura (1966-1969) la Institutul de Construcții din Sankt Petersburg, Rusia, unde în 1971 și-a susținut teza cu tema *Epurarea apelor uzate*. Își începe cariera profesională în calitate de profesor la Colegiul de construcții din Chișinău (1965-1966). Din martie 1971 până în prezent activează asistent, lector superior, prodecan, șef al Catedrei *Alimentare cu apă și canalizări* (1972-1984), actualmente *Ecotehnie, management ecologic și ingineria apelor UNESCO* (COUSTEAU). Decan al Facultății de Ingineri-Constructori, fără frecvență (1977-1981), actualmente Facultatea *Inginerie civilă*.

A fost numit în funcția de prorector pentru munca didactică (1994), fiind responsabil și de secțiile serală și cu frecvență redusă. În prezent este vicerector pentru educație, practică în producție și relații cu colegiile afiliate Universității Tehnice din Moldova. Profesor la Catedra de ecotehnie, managementul mediului și ingineria apelor UNESCO. În calitate de profesor universitar ține mai multe cursuri și cicluri: *Dezvoltarea durabilă*, *Managementul apelor, Evaluarea impactului de mediu, Managementul deșeurilor, Hidrologia și hidrogologia aplicată*. Participă la mai multe foruri științifice naționale și internaționale.

A efectuat cercetări științifice în domeniul sistemelor de alimentare cu apă și canalizări, a ocrotirii mediului înconjurător. A lansat contribuții renovabile de energie, tratării deșeurilor lichide organice, tratării apelor de suprafață și subterane. Lucrează la următoarelor teme științifice: *Raionarea biologică a bazinelor acvatice din Moldova* (în colab.); *Ecologia ca știință fundamentală interdisciplinară de specializare* (în colab.); *Nămolurile de defecație de la fabricile de zahăr ca sursă de răspândire a nematozilor fitoparaziți* (în colab.); *Încărcătura parazitară a nămolurilor de la stațiile de epurare a apelor uzate* (în colab.); *Tratarea apelor din bazinele acvatice subterane din Moldova* (în colab.). Activitățile-cheie de cercetare: Managementul universitar; Protecția mediului; Apele riziduale și tratamentul cu nămol; Studii inginerești pentru dezvoltarea durabilă; Surse de energie regenerabilă. Formarea Centrului Didactic al surselor de energie regenerabilă în Moldova (1997-1999); Pregătirea transferului de studii tehnologice pentru cicluri scurte (1998-2001); Elaborarea strategiei naționale de dezvoltare durabilă (1999-2000); Schimbarea climei (2000-2001); Cooperarea științifică dintre Europa de Est și Suedia; Proiectul guvernamental de reformă locală; Proiectul de dezvoltare și de inițiere a granturilor (2003). A publicat mai mult de 120 de lucrări științifice, inclusiv monografii, manuale, articole, lucrări metodice etc.: *Očistka proizvodstennyh stočnyh vod v biologičeskih prudah* (1975), *Pusk, naladka i èkspluataciâ vodoprovodnyh i kanalizacionnyh očistnyh sooruženij* (1984), *Novye dostiženiâ v oblasti očistki stočnyh vod i obrabotki osadkov* (1985), *Biochimičeskaâ očistka stočnyh vod s primeneniem tehniki psevdoožižennogo sloâ* (1988), *Epurarea avansată a apelor reziduale de la porcine* (1944), *Energia regenerabilă: Studii de fezabilitate* (2002, în colab.), *Managementul apelor* (în colab.), *Dicționar de instalații pentru construcții: român-rus* (2006, în colab.), *Proiectarea stațiilor de epurare a apelor uzate orășănești* (2007) etc. A elaborat cursuri de prelegeri *Managementul apelor uzate* (în colab.); *Èkspluataciâ vodoprovodnyh i kanalizacionnyh očistnyh sooruženij* etc.

A fost la stagii de perfecționare în instituții de prestigiu din diferite țări: Universitatea *Politehnică* din București; Institutul Național de Științe Aplicate din Lyon; Institutul Tehnologic Regal din Suedia. A avut stagieri și în Ucraina (1958, 1963, 1964-1965), Polonia (1967, 1998), Rusia (1963-1964; 1966-1971), Ungaria (1977), Franța (1998, 2000, 2002), Germania (1999), SUA (2002-2003). Începând cu 1991 este membru al Consiliului de Stat în Expertiza Ecologică a Ministerului Mediului din Republica Moldova. Membru al unor asociații profesionale: Asociația Română de Ingineri Instalatori; Asociația Română a Apei; Asociația Inginerilor din Republica Moldova. Este membru titular al Academiei Naționale de Științe Ecologice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Energia regenerabilă: Studiu de fezabilitate / Petru Todos, Ion Sobor, Dumitru Ungureanu [et al.]. – Chișinău: Ed. PNUD Moldova, 2002. – 158 p.
Managementul apelor: [Manual] / Dumitru Ungureanu, Radu Drobot, Aurel Varduca [et al.]. – Chișinău: UTM, 2006. – 510 p.
Proiectarea stațiilor de epurare a apelor uzate orășenești: Îndrumar metodic pentru întocmirea proiectului de an / Dumitru Ungureanu, Iacob Liurca. – Chișinău: UTM, 2007
P. 2-a: Epurarea mecanică a apelor uzate. – 2007. – 100 p.
Ungureanu, Dumitru. Epurarea

avansată a apelor reziduale de la porcine: Inform. de sinteză / Dumitru Ungureanu, I. Ionet. – Chişinău, 1994. – 53 p.
Vârlan, Pavel. Dicţionar de instalaţii pentru constructori: român-rus / Pavel Vârlan, Constantin Ţuleanu, Dumitru Ungureanu. – Chişinău: [S.n.], 2006. – 316 p.
* * *
Ungureanu, Dumitru. Biohimičeskaâ očistka stočnyh vod s primeneniem tehniki psevdoožižennogo sloâ / Dumitru Ungureanu. – Chişinău: Ştiinţa, 1988. – 97 p.
Ungureanu, Dumitru. Novye dostiženiâ v oblasti očistki stočnyh vod i obrabotki osadkov: Uceb. posobie / Dumitru Ungureanu. – Chişinău, 1985. – 80 p.
Ungureanu, Dumitru. Očistka proizvodstvennyh stočnyh vod v biologičeskih prudah / Dumitru Ungureanu. – Chişinău: Ştiinţa, 1975. – 107 p.
Ungureanu, Dumitru. Pusk, naladka i èkspluataciâ vodoprovodnyh i kanalizacionnyh očistnyh sooruženij: Uceb. posobie po speckursu dlâ studentov spec. 1209. Vodosnabženie i kanalizaciâ / Dumitru Ungureanu. – Chişinău: UTM, 1984. – 86 p.
* * *
Dumitru Ungureanu // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 8: Li-M. – Chişinău: Draghiştea, 2008. – P. 481.
Dumitru Ungureanu // Universitatea Tehnică a Moldovei: (1964-2004). – Chişinău: Museum, 2004. – P. 51.

N.-M. Ş.

Anatol COROBCEANU
1922 – 1976

Om de stat, animator al spiritualităţii şi promotor al culturii naţionale.

S-a născut la 10 ian. 1922, la Soroca. A decedat la 16 noiemb. 1976, la Chişinău. Tatăl, Vladimir I. Corobceanu, fiu de preot, a fost medic veterinar al Camerei Agricole din Soroca, apoi din Tighina, mama, Ana - pedagog.

Şi-a făcut studiile la liceele din Soroca şi Tighina. Se înscrie la Facultatea de Fizică şi Matematică a Institutului Pedagogic din Chişinău (1940). Participant la război (1941-1944) ca cercetaş-radiotelegrafist în spatele frontului german, în componenţa unor unităţi de partizani din Belarus, Ucraina şi Carpaţi. A fost colaborator al ziarului *Tinerimea Moldovei*, apoi redactor-şef al Sectorului de traduceri al Institutului de Istorie al p.c.M., paralel face studii de drept. Ocupă funcţia de viceministru al Culturii din fosta RSSM (1953-1960). În 1960-1963 este încadrat în munca de partid: secretarul doi al comitetului orăşenesc al p.c.M. din Chişinău, şeful Secţiei administrative a c.c al p.c.M., vicepreşedinte al Comitetului republican de control de partid şi de Stat. În anii 1963-1970 a fost vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al RSSM, ocupându-se cu problemele dezvoltării culturii, învăţământului, ştiinţei, medicinei şi ocrotirii sociale.

De numele lui sunt legate nemijlocit multe şi frumoase izbânzi obţinute în viaţa spirituală a societăţii moldoveneşti: inaugurarea Aleii Clasicilor din Chişinău, deschiderea Academiei de Ştiinţe, înfiinţarea Studioului *Moldova-film*, a Televiziunii Naţionale, a teatrelor: de Operă şi Balet, *Luceafărul* (Chişinău) şi *Vasile Alecsandri* (Bălţi); a Institutului de Arte, a Muzeului Republican de Literatură *D. Cantemir*; tipărirea unor ediţii completate şi îmbunătăţite ale operelor clasicilor noştri, primele turnee ale teatrelor din Chişinău în România şi invers etc. În acele împrejurări vitrege, a făcut tot posibilul pentru dezvoltarea culturii naţionale. Fiind un lider nonconformist al intelectualităţii basarabene, a fost învinuit de pasivitate în lupta cu *manifestările naţionaliste* şi eliberat (1970) din funcţie, fiind trimis la muncă după specialitate, ca loctiitor al ministrului justiţiei din RSSM, post deţinut până în 1976. Numele lui Anatol Corobceanu îl poartă una din străzile municipiului Chişinău.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 31-32.

* * *

Cemârtan, Leonid. Corobceanu, Anatol / Leonid Cemârtan // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 167.
Corobceanu, Anatol // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 123.
Vasilache, Victor. Ulica Anatol Corobceanu / Victor Vasilache // Moldavskie Vedomosti. – 2004. – 10 iul. – P. 6.

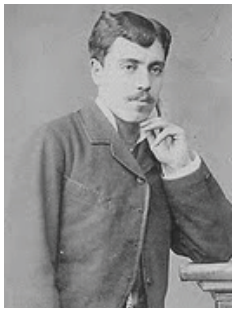

Carol POPP de SZATHMARY
1812 – 1886

Pictor şi grafician transilvănean, primul fotograf de artă şi documentarist din Regatul României, unul din primii zece fotografi-jurnalişti din Europa şi primul fotograf de război din Europa.

S-a născut la 11 ian. 1812, la Cluj, într-o familie de intelectuali şi demnitari religioşi de origine românească, mai apoi maghiarizată. Se stinge din viaţă la 3 iul. 1887, la Bucureşti.

Primele studii le obţine la Cluj, fiind elevul unei Şcoli religioase reformate. Fiind elev a demonstrat vocaţia sa de pictor printr-un caiet de desene din 1827-1829, dar şi pasiune pentru poezie.

În anii 1831-1834 a făcut studii de pictură la Pesta şi la Viena, unde s-a format temeinic şi câştigă acea îndemânare de a lucra cu acuarela, care îl va face un reprezentant remarcabil al acestui gen de artă. La Pesta a început colaborarea cu pictorul Anton Chladek: tipăresc împreună câteva portrete, litografiate ca suplimente prin diferite almanahuri şi alte publicaţii

din Pesta.

Interesul lui Szathmary pentru arta vremii îl duce mult mai departe: în Italia, Austria de atunci, în Germania, Franţa, de unde revine în ţară către 1837.

Călătoriile pe alte meleaguri îi aduce o bogată experienţă şi-i descoperă înclinaţiile sale pentru pictură de peisaje simple, cele însufleţite de prezenţa omului, alte tendinţe decât portretele, care se practicau până la el. Pictorul observă şi consemnează scene reale de pretutindeni. Pentru a fixa priveliştele şi oamenii întâlniţi în călătoriile sale el a folosit acuarela. Szathmary a fost un deschizător de drumuri nu numai în privinţa tematicii, ci şi a metodei de lucru, care a reprezentat o răscruce în evoluţia picturii româneşti. Astfel, pictorul realizează primele sale lucrări cu peisaje din ţinuturile Dolj, Argeş, Neamţ. În timpul călătoriei prin Ţările româneşti face portrete ale ţăranilor, meşteşugarilor, scene care scot în evidenţă obiceiurile şi tradiţiile specifice locului.

El a fost primul pictor printre puţinii artişti ai epocii, care s-a preocupat de ţărani, de costumele şi obiceiurile specifice zonei, primul care a înţeles importanţa spiritualităţii ţăranilor români, şi mai apoi, primul care i-a fotografiat.

Fotografia pe atunci era considerată cea mai mare invenţie a secolului şi satisfăcea nevoile jurnalismului din epocă. Deşi se afla la început, a însemnat un mare progres pentru artiştii documentarişti ca Szathmary, care a devenit astfel reporter în urma călătoriilor şi a putut să expună lucrările astfel, ca să fie cunoscut pe plan internaţional.

Pictorul a mers mai departe şi a deschis şi un atelier fotografic. Fotografiile erau combinate cu litografia. Aşa în 1859 a executat o litografie reprezentând trupele moldovene în tabăra de la Bucureşti, de pe platoul Colentina.

Szathmary a asistat ca martor ocular, ca un corespondent cu creionul şi cu pensula, cu camera mobilă, la toate evenimentele, care se întâmplau la acea vreme: înfrângerea revoluţiei de la 1848; venirea la domnie a lui Cuza, al cărui pictor oficial devenise; domnia unui principe străin; Războiul pentru Independenţă etc.

Participant la acest război în 1877, a surprins scene de campanie din toiul luptelor ca şi din momentele de răgaz. Aşa s-a făcut a fi unul din pionierii acestei îndeletniciri şi primul reporter fotografic de pe front. Multe schiţe din timpul războiului de la 1877 sunt printre cele mai reuşite din cariera sa.

Dintre inovaţiile pe care pictorul le-a adus în arta românească a epocii, cea mai însemnată rămâne a fi desprinderea sa de pictura de atelier. La fel de importantă este fotografia, care serveşte jurnalismul din epocă şi a constituit un progres pentru artiştii documentarişti, care au devenit reporteri şi care au putut face lucrările cunoscute şi pe plan internaţional.

Tot Szathmary a fost primul care a organizat expoziţii prin care şi-a prezentat tablourile, fotografiile publicului, ceea ce nu se practica până la el. Pentru albumele de fotografie realizate şi pentru activitatea sa fotografică a primit patru medalii, acordate de regina Angliei, împăratul Austriei, Napoleon al III-lea al Franţei şi regele Spaniei.

Atelierele sale au rămas în stăpânirea elevilor săi şi au funcţionat până în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când au fost distruse de bombardamente.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Carol Popp de Szathmary // Repertoriul graficii româneşti din sec. XIX-lea: în 2 vol. Vol. 2. (S-Z). - Bucureşti, 1975. - P. 308-416.
Frunzetti, Ion. Carol Popp de Szathmary / Ion Frunzetti // Frunzetti, Ion. Arta românească în sec. XIX. – Bucureşti: Meridiane, 1991.
Oprescu, George. Carol Popp de Szathmary / George Oprescu // Oprescu, George. Pictura românească în sec. XIX. – Bucureşti, 1984.
Oprescu, George. Carol Popp de Szathmary / George Oprescu // Oprescu, George. Szathmary. – Bucureşti: Ed. de Stat pentru Lit. şi Artă. – 1953. - 30 p.: 25 reproduceri.

M. C.

Pavel DICESCU
1837 – 1909

Boier de viţă veche, nobil cu drepturi recunoscute, mare demnitar de stat, promotor al ideilor naţionale din Basarabia.

S-a născut la 12 ian. 1837, în s. Găleşti, Străşeni, jud Orhei. A decedat la 12 mart. 1909, în satul natal.

Face parte din acea cohortă de basarabeni care, pe măsură ce Rusia insista tot mai mult să şi-i apropie, în ei se deştepta, ca prin minune, proporţional cu şovinismul ocupanţilor, sentimentul naţional. A fost mare demnitar de stat, fără să uite de rădăcinile din care se trage. Copilăria şi tinereţea şi le-a petrecut la moşia părintească din Găleşti.

Şi-a făcut studiile la Liceul *Richelieu* din Odesa. Urmează studiile la Universitatea din Moscova, Facultatea Juridică (1859-1961). În octombrie 1861 este admis la Facultatea de Filozofie a Universităţii din Berlin, după care, în septembrie 1864, se transferă la Universitatea din Heidelberg. Aici în februarie 1865, a obţinut titlul de doctor în filozofie şi magistru al artelor libere.

Este numit de către guvernatorul Basarabiei asesor de pace în sectorul 4, judeţul Orhei. În 1869, adunarea Zemstvei judeţene l-a ales judecător de pace în acelaşi judeţ, apoi judecător de pace în Orhei. În ierarhia funcţionarului de stat, a progresat foarte rapid, lansându-se ca registrator colegial (1869), apoi secretar gubernial (1872), secretar de colegiu (1875), consilier titular (1878), asesor de colegiu (1881). Este membru titular în Consiliul Băncii Nobilimii, filiala Odesa (1886-1899). A fost ales candidat al Băncii Nobilimii, filiala Odesa, de către Adunarea No-

bilimii (1893), activând în această calitate până în 1896. În 1894 este ales conducător de pace onorific pentru trei ani în judeţul Orhei. A fost reales în acelaşi post în judeţul Chişinău (1902). Preşedinte al Societăţii Culturale Moldoveneşti (1905). Mareşal al nobilimii pentru judeţul Chişinău (1905-1908). Zemstva basarabeană îl alege în 1906 senator în Duma de Stat a Rusiei. Este preşedinte al Consiliului Arhivelor.

În calitatea sa de senator, a adresat, în 1906, ministrului instrucţiunii publice un raport în care a cerut să fie permisă deschiderea de şcoli moldoveneşti în Basarabia, menţionând în el că la data de 1 ianuarie 1906 funcţionau 758 de şcoli, dar dintre ele nici una moldovenească.

Concepţiile naţionale l-au situat în fruntea unei grupări boiereşti care încerca să promoveze cultura autohtonă şi demnitatea naţională, ţinând cont de constituţia Imperiului Rus din acea perioadă. Spre deosebire de naţionaliştii care se grupaseră în 1906 în jurul ziarului *Basarabia*, cei din cercul lui Dicescu erau mult mai moderaţi. Aveau divergenţe doar în problema împărţirii pământului. Marii boieri nu acceptau o revoluţie socială, care le-ar fi fărâmiţat moşiile. De aceea, în 1907, îndemnat de Pavel Dicescu, scriitorul Gheoghe V. Madan editează la Chişinău ziarul *Moldovanul,* care, susţinând ideile cercului moldovenesc, promova, de fapt, politica partidei boiereşti.

Oricum ar fi, curajul lui de a pune problema limbii materne în Duma de Stat a Rusiei, felul lui filozofic de a explica necesitatea recunoaşterii culturii autohtone basarabene merită respectul nostru.

Dacă el nu ar fi semănat aceste idei, mai târziu poate că nu ar fi răsărit acei revoluţionari care, la 1918, au finalizat revoluţia naţională din Basarabia. Averea lui se constituia din 1500 de desetine de pământ, moşia Găleşti, judeţul Orhei. La Chişinău, îi aparţineau câteva case în mahalaua care, mai târziu, a început să-i poarte numele, *Valea Dicescu.*

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Calcea, Andrei. Dicescu, Pavel / Andrei Calcea // Calcea Andrei. Personalităţi Orheiene: Dicţ. enciclop. – Chişinău: Pontos, 2003. – P. 66-67.
Colesnic, Iurie. Pavel Dicescu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. vol. 3. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 4-11.
Dron, Ion. Valea Dicescu / Ion Dron // Curierul de seară. – 1995. – 30 mai. – P. 4.
Poştarencu, Dinu. Pavel Dicescu / Dinu Poştarencu // Poştarencu, Dinu. O istorie a Basarabiei în date şi documente (1812-1940). – Chişinău: Cartier, 1998. – P. 133.

N.-M. Ş.

Konstantin N. ŞUŞKOV
1912 - 1960

Prozator, jurnalist, critic literar.

S-a născut la 12 ian.1912 în s. Staryj Kivak, r-nul Şugurov, Tatarstan. Se stinge din viaţă în anul 1960.

A lucrat la uzina de avioane din Kazan (1943). A absolvit şcoala profesională din Buguliminsk, apoi urmează cursuri de jurnalism la Moscova (1945). După război se stabileşte cu traiul în Moldova. A activat la Comitetul de radio, la ziarul *Sovetskaâ Moldaviâ*. A fost prieten cu poeţii: N. Tihonov, I. Utkin, V. Kočetkov. În ultimii ani participă activ în viaţa literară rusă din Moldova. A fost preşedintele secţiei scriitorilor ruşi a Uniunii Scriitorilor din Moldova (1951-1952), care în 1949 întrunea 25 persoane.

Creaţia sa cuprinde schiţe, povestiri pe care le publică în ziare şi în revista *Oktâbr'* (mai târziu *Dnestr*). Cea mai importantă lucrare din activitatea sa se consideră romanul *Bol'šaâ sud'ba*, în care descrie viaţa interbelică a Basarabiei. A mai semnat romanul *Dolgij rassvet*, o parte din care a fost publicat în revista *Oktâbr'*, dar care rămâne nefinisat. A mai publicat şi poveşti pentru copii: *Udivitel'nyj gost'* (1960), cu care îşi încheie activitatea literară.

BIBLIOGRAFIE:
Šuškov, K. N. Udivitel'nyj gost' : Rasskazy/ K. N. Suškov. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1960. – 30 p.
Glavan, Z. T. Slovo o synov'âh / Z. T. Glavan; Lit. zapis' K. Šuškova. – Chişinău: Lumina, 1970. – 160 p.

* * *

Šiškan, K. B. Suškov, Konstantin / B. K. Šiškan, S. G. Pânzaru, S. P. Prokop // Russkaâ literatura Moldovy v ličah i personaliâh (XIX – načalo XXI v.v.). – Chişinău: Ed. Inessa, 2003. – P. 263.

Ludmila POPOVICI

Petru ZADNIPRU
1927 – 1976

Poet, traducător şi publicist.

S-a născut la 13 ian. 1927, la Sauca, jud. Soroca. A decedat la 23 sept. 1976, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Şcoala agricolă din Soroca, paralel urmează şi şcoala serală. A absolvit Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Moldova (1952).

A făcut doctoratul la Institutul de Istorie, Limbă şi Literatură al Academiei de Ştiinţe din Moldova. Pe parcursul mai multor ani a activat în calitate de redactor la diverse reviste. A îndeplinit funcţia de secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1963-1971). A fost preşedinte al Comitetului de conducere al Societăţii republicane *Prietenii cărţii* (1972-1975).

Debut editorial în 1952 cu volumul de versuri *Luminile câmpiei.* A publicat volumele: *Lume, dragă lume...* (1962), *Gustul Pâinii* (1964), *Mi-e dor* (1971), *Mă caut* (1976, 2003), *Poezii* (1981, postume) etc. Şi-a adus contribuţia la dezvoltarea literaturii pentru copii, fapt

demonstrat prin cărţile: *Ilie-căciulie* (1956), *Tabloul fără un colţ* (1956), *Lădiţa lui Ionel* (1958), *Titirezul* (1962), *Spionul* (1964) etc. Autor de texte ale unor cântece de mare ecou în epocă. S-a afirmat şi ca traducător, tălmăcind din scrierile lui S. Esenin, A. Tvardovski, K. Simonov, R. Gamzatov, M. Isakovski etc. Participă la elaborarea unor manuale de citire pentru clasele primare.

Arhiva poetului, ce conţine manuscrise: poezii originale, tălmăciri, corespondenţă, însemnări, documente foto etc., se păstrează în colecţiile Muzeului Literaturii Române *M. Kogălniceanu*. Şcoala din satul de baştină, un liceu şi una din străzile oraşului Chişinău poartă numele poetului.

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P.7-9; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. - P. 32-33.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Zadnipru, Petru. Cocorul călăuză: poezii / Petru Zadnipru. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2003. – 208 p.

Zadnipru, Petru. Mă caut / Petru Zadnipru. – Chişinău: Litera, 2003. – 304 p.

* * *

Cimpoi, Mihai. Scriitorii perioadei 1955 – 1965 faţă cu „teroarea istoriei" / reabilitarea eticului şi a sacrului /: [Petru Zadnipru] / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Chişinău 2003. – P. 271-272.

Ciocanu, Anatol. Zadnipru Petru / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2006. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – P. 487-488.

Ciocanu, Ion. Petru Zadnipru / Ion Ciocanu // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri şi de azi. – Chişinău: 2004. – P.125-132.

Ciocanu, Ion. Un zbucium şi-un frământ: [Petru Zadnipru] / Ion Ciocanu // Lit. şi arta. – 2002. – 10 ian. – P. 5

Morăraş, Mihai. Poetul revenit la casa, la cărăruia primilor lui paşi [Petru Zadnipru] / Mihai Morăraş. // Lit. şi arta. – 2007. – Nr. 5. - P. 6.

Petru Zadnipru // Iubire de metaforă. Vol. 2. De la Petru Zadnipru la Svetlana Corobceanu. – Chişinău: USM, 2001. – P. 34-36.

Petru Zadnipru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. bibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 433-438.

Strâmbeanu, Andrei. Amintiri despre oamenii buni: [Petru Zadnipru] / Andrei Strâmbeanu // Lit. şi arta. – 2007. – 11 ian. – P. 4.

Ţopa, Efimia. Petru Zadnipru, regăsit în arhivă / Efimia Ţopa // Contrafort. – 2009. – Nr. 7-8. – P. 22.

Zadnipru, Petru // Chişinău: Enciclopedia. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 552.

Zadnipru, Petru // Literatura română: Dicţ.-antologie de ist. şi teorie literară. – Chişinău: Museum, 2003. – P. 518-519.

N.-M. Ş.

Ion SCUTARU
1932

Specialist în medicina veterinară, doctor habilitat şi profesor univeritar.

S-a născut la 13 ian. 1932, în s. Goleni, r-nul Ocniţa (azi r-nul Edineţ). Studiile primare şi medii incomplete le face în satul natal. A absolvit cu menţiune Colegiul Zooveterinar din Grinăuţi (1950). Urmează studiile la Facultatea de Medicină Veterinară a Institutului Zooveterinar din or. Lvov, Ucraina (1951-1956).

Activează în calitate de felcer veterinar în s. Ruseni, (Ocniţa), apoi medic veterinar principal în s. Mărculeşti. A fost ales şef al sectorului sanitar veterinar Gura Căinari (Floreşti). Este cercetător ştiinţific în domeniul bolilor infecţioase aviare în cadrul Institutului de Cercetări Ştiinţifice în domeniul Zootehniei şi Medicinei Veterinare din Moldova.

Este şef al Laboratorului de boli aviare (1964-1971), director adjunct pentru lucrul Ştiinţific (1972-1974), director al filialei Institutului de Cercetări Ştiinţifice în domeniul Zootehniei şi Medicinei Veterinare din Moldova, director adjunct la AŞP *Moldptiţeprom* şi şef al Secţiei de boli aviare (1974-1986). Între anii 1991 şi 1999 ocupă funcţia de şef Catedră la Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Din 1999 până în prezent funcţia de profesor universitar la aceeaşi catedră.

În 1974 este numit colaborator ştiinţific superior la specialitatea epizootologie, microbiologie, virusologie.

În 1964 a susţinut titlul de doctor în ştiinţe cu teza *Biologia cestodei Raillietina Fediuskini Scutar şi epizootologia helmintozelor de bază la găini în RSSM* la Institutul Unional de Helmintologie *K. I. Skreabin* din Moscova, iar în 1983 şi-a susţinut la Moscova teza de doctor habilitat cu tema: *Profilaxia maladiei Newcastle la păsări în condiţiile agriculturii industriale*.

În anul 1988 i se conferă titlul didactico-ştiinţific de profesor universitar, iar în anul 2000 devine academician al Academiei de Ştiinţe şi Arte din Sankt Petersburg.

Autor a mai mult de 250 de lucrări ştiinţifice şi didactico-metodice, inclusiv monografii, manuale didactice, recomandări, articole informative etc.

În 1994 apare prima lucrare în limba română cu titlul *Bolile păsărilor,* pentru studenţii Facultăţii de Medicină Veterinară şi medicii veterinari. A contribuit substanţial la dezvoltarea ştiinţei zooveterinare.

A pregătit 7 doctori şi 2 doctori habilitaţi în medicina veterinară.

Menţionat cu Medalia *Meritul Civic* (1995) ş.a.

BIBLIOGRAFIE:

Scutaru, Ion. Afaceri în avicultură / Ion Scutaru. – Chişinău: Ed. ACSA, 2007. – 111 p.

Scutaru Ion. Bolile păsărilor: Manual pentru studenţii de la Facultatea de Medicină Veterinară / Ion Scutaru, Boris Natenzon, Liviu Voitov. – Chişinău: Universitas, 1994. – 287 p.

Scutaru Ion. Colecţia legiuirilor agrare / Ion Scutaru. – Bucureşti: Teatrul Românesc. – 116 p.

Scutaru Ion. Particularităţile decursului şi profilaxiei bolilor aviare / Ion Scutaru, Boris Natenzon. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1976. – 46 p.

***

Turiţă Sava. Scutaru, Ion / Sava Turiţă // Turiţă, Sava. Profesorii Universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008. Dicţ. istorico-biografic. – Chişinău: Centrul ed. al UASM, 2008. – P. 144.

Ludmila POPOVICI

Ion T. COSTIN
1887 – 1940

Membru în Sfatul Ţării, primar al Chişinăului, director al cotidianului *Gazeta Basarabiei*.

S-a născut la 19 ian. 1887, la Ghidighici. A decedat la 12 ian. 1940, la Bucureşti.

A absolvit Liceul de băieţi din Chişinău (1906). Urmează studiile la Universitatea din Iaşi, obţinând în 1911 licenţa în drept. A fost avocat la Tulcea; ziarist şi profesor şcolar la Bucureşti. Un timp s-a aflat în Elveţia.

În 1917 revine în Basarabia, se înscrie în Partidul Naţional Moldovenesc. A fost deputat în Sfatul Ţării. La 27 mart 1918 a votat pentru Unirea Basarabiei cu România. După Unire a fost deputat şi senator de Lăpuşna, vicepreşedinte al Senatului, în Parlamentul României, viceprimar şi apoi primar al Chişinăului (1933-1937). A întemeiat la Chişinău cotidianul *Gazeta Basarabiei* (1935) şi a fost directorul acestei publicaţii. A fost director al ziarelor *Sfatul Ţării* şi *Dreptatea*. A colaborat la publicaţia *Foaia Plugarilor*. A publicat o broşură despre situaţia Basarabiei sub regim ţarist (1911), pe care a semnat-o cu pseudonimul Gh. P. Ghici.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2010*. – Chişinău, 2009. – P. 28.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Chiriac, Alexandru. Costin, Ion / Alexandru Chiriac // Chiriac Alexandru. Membrii Sfatului Ţării: (1917-1918): Dicţ. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2001.-- P. 82.

Colesnic, Iurie. Costin, Ion / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P.180-182.

Colesnic, Iurie. Ion Costin / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. vol. 6. – Chişinău: Museum, 2005. – P. 76-87.

Costin, Ion // Chişinău: Enciclopedia. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 169.

Costin, Ion // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 94.

N.-M. Ş.

Leonid KANTOROVICI
1912 - 1986

Economist rus. Laureat al Premiului Nobel în domeniul economiei (1975).

S-a născut la 19 ian. 1912, la Sankt Petersburg. S-a stins din viaţă la 7 apr. 1986, la Moscova.

În anul 1930 a absolvit cu menţiune Universitatea din Leningrad. După absolvire a rămas să lucreze ca profesor la Catedra de Matematică a universităţii. În anii 1934-1960 a fost profesor titular al Universităţii de Stat din Leningrad. Apoi a activat în calitate de şef de catedră la Şcoala Superioară Tehnico-Inginerească din Leningrad. A fost colaborator ştiinţific, şef de secţie la filiala din Leningrad a Institutului de Matematică al Academiei de Ştiinţe a URSS Din 1961 a activat în calitate de director-adjunct la Institutul de Matematică al filialei din Siberia (Novosibirsk) a Academiei de Ştiinţe a fostei URSS A fost şef al laboratorului problematic al Institutului de Matematică al Economiei Naţionale a Comitetului pentru Ştiinţă şi Tehnică (1971-1975).

Leonid Kantarovici a pus bazele programării liniare – ramură nouă în matematică. Principiile repere ale programării liniare au fost expuse în lucrarea *Metodele matematice de organizare şi planificare a producţiei* (1939). În 1959 a publicat una din cele mai importante lucrări ale sale *Calculele economice ale utilizării optime a resurselor.*

În 1975 a împărţit cu americanul T. C. Koopmans Premiul Nobel pentru ştiinţe economice.

A fost ales *Doctor Honoris Causa* al universităţilor din Glasgow (Anglia), Grenoble, Nice şi Paris (Franţa), Helsinki (Finlanda). Membru titular al Academiei de Ştiinţe şi Arte a SUA.

BIBLIOGRAFIE:

Kantorovič, Leonid V. Èkonomičeskij rasčët nailučšego ispol'zovaniâ resursov / Leonid Kantorovič. – Moskva: Izd.-vo Akad. nauk SSSR, 1960. – 347 p.

Kantorovič, Leonid V. Funkcional'nyj analiz / Leonid Kantorovič, Gleb Akilov. – Moskva: Nauka, 1984. – 752 p.

Kantorovič, Leonid V. Matematičeskoe optimal'noe programmirovanie v èkonomike / Leonid Kantorovič, Aleksandr Gorstko. – Moskva: Znanie, 1968. – 96 p.

Kantorovič, Leonid V. O primenenii sovremennyh matematičeskih metodov pri opredelenii èkonomičeskoj èffektivnosti kapital'nyh vloženij / Leonid Kantorovič. – Moskva: Izd-vo Akad. nauk SSSR, 1958. – 19 p.

Kantorovič, Leonid V. Optimal'nye rešeniâ v èkonomike / Leonid Kantorovič, Aleksandr Gorstko. – Moskva: Nauka, 1972. – 231 p.

* * *

Kantorovici, Leonid // Inventatori şi invenţii.: Dicţ. – Bucureşti: Editura Tehnică, 2001. – P. 546-547.

*Kantorovici, Leonid V. // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 3. – Chişinău, 1972. – P. 194.

Ustian, Ion. Leonid Kantorovici // Ustian, Ion. Laureaţii Premiului Nobel în economie: Enciclopedie economică pentru tineret. – Chişinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1999. – P. 83-87.

* * *

Bogolûbov, A. N. Kantorovič Leonid Vital'evič // Bogolûbov, A. N. Matematiki. Mehaniki: Bibliografičeskij spavočnik. – Kiev: Naukova dumka, 1983. – P. 204.

Dovbenko, M. Kantorovič Leonid Vital'evič, laureat Nobelevskoj Premii v obl. èkonomiki (1912-1986) // Èkonomika Ukrainy. – 1992. – Nr. 1. – P. 73-74.

Kolmogorov, A. N. Leonid Vital'evič Kantorovič: [Učënyj- èkonomist. K 70-letiû so dnâ roždeniâ] / A. N. Kolmogorov; V.A. Zalgaller // Matematika v škole. – 1982. – Nr. 2. – P. 77-78.

* * *

Kantorovici, Leonid [Resursă electronică] en.wikipedia.org/wiki/Leonid_Kantorovici.

Kantorovici, Leonid [Resursă electronică] www.romai.ro/documente_poze/Publicaţii/Seria/deac2.pdf.

X. N.

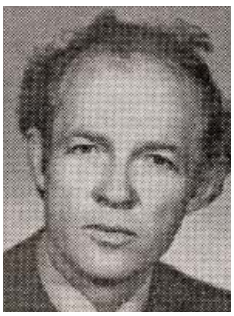

Alexandru RACU
1937

Pianist, organist, violinist, compozitor şi profesor.

S-a născut la 19 ian. 1937, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Liceul *Fraţii Buzeşti,* concomitent urmând şi Scoala populară de artă din Craiova (1949-1954), unde studiază vioara cu Traian Eliad, C. I. Baciu (teorie solfegiu), Nicolae Julea (pian), Emil Lerescu (armonie), Mircea Brucăr (istoria muzicii) şi Mihail Bârcă (dirijat coral), apoi îşi continuă studiile la Conservatorul *Ciprian Porumbescu* din Bucureşti (1954-1959).

În anii 1956-1959 a fost dirijor adjunct al corului Universităţii *Dr. Constantin I. Parhon* din Bucureşti; redactor muzical la studioul regional de radio din Craiova (1959-1962); dirijor la Ansamblul artistic Nicolae Bălcescu şi al corului Filarmonicii Oltenia din Craiova (1968).

A activat în calitate de profesor la Liceul de artă *Marin Sorescu* (1992) şi lector la Universitatea *Mihai Viteazul* din Craiova (1992-1994). Este organizatorul Festivalului naţional al tânărului dirijor de cor, desfăşurat la Craiova. Din anul 1986 devine membru al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România. Din anul 2003 predă cursuri de dirijat coral pentru studenţii secţiei de muzică în cadrul Facultăţii de Litere din Craiova.

A concertat în mai multe ţări: Bulgaria, Iugoslavia, Franţa, Republica Moldova. Pe parcursul activităţii sale artistice a compus creaţii corale (madrigale, cântece pentru copii). În cadrul concertelor vocal-simfonice se regăsesc capodopere ale literaturii muzicale universale şi româneşti: pasiuni, misse, requiem-uri, oratorii, cantate etc. A participat la diverse conferinţe, comunicări pe teme muzicale. A publicat articole pe teme muzicale în *Cuvântul libertăţii*, *Meridiane* etc.

A colaborat cu muzicienii: Alexandru Evsevski, Nicolae Florei, Ionel Voineag, Mihaela Agachi, Emilia Petrescu ş. a. Repertoriul său cuprinde creaţii de J. S. Bach, L. Beethoven, A. Borodin, W. A. Mozart, G. Verdi, G. Rossini, H. Berlioz, G. Fauré etc.

Este deţinător al trofeelor *Ciprian Porumbescu* (Suceava), *Dumitru G. Chiriac* (Piteşti) şi *Ion Vidu* (Lugoj). Ordinul *Meritul Cultural* (1968) ş.a.

***

Buzilă, Serafim. Racu, Alexandru / Serafim Buzilă // Buzilă Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: ARC, 1996. – P. 367-368.

Racu Alexandru [Resursă electronică] // http: // www.ziarullumina.ro / articole; 1564; 0; 30439, 0; Dirijorul_care_ridică_muzica_aproape_de_ tronul _lui_Dumnezeu

Ludmila POPOVICI

Jerzy KAWALEROWICZ
1937-2007

Regizor de film şi scenarist polonez, unul dintre fondatorii şcolii poloneze de cinema.

S-a născut la 19 ian. 1937, la Gwoździec, Polonia. A decedat la 27 dec. 2007, la Varşovia, Polonia.

În anii 1946-1948 a studiat pictura, istoria artelor şi concomitent a urmat Institutul de artă cinematografică din Cracovia (1947-1950). A lucrat în calitate de asistent de regie al Wandei Jakubowska (*Ultima etapă* ş.a.).

Debutul cinematografic al autorului s-a produs în 1951 în filmul *Gromada* („Moara satului").

În 1955 a fost numit şef al prestigioasei unităţi de producţie KADR, în 1972 reia această funcţie. Este şef al juriului la Festivalul Internaţional de film din Berlin (1976). A fost fondatorul şi primul preşedinte al Asociaţiei Cineaştilor din Polonia (1966-1978), din anul 1981 fiind preşedinte de onoare al acestei Asociaţii. Membru al Consiliului Naţional al Mişcării Patriotice pentru Renaştere Naţională (1983); membru al Seimului (1985-1989); preşedinte al Industriei Cinematografice TEAM. *Doctor Honoris Causa* al Universităţii din Sorbona şi al Şcolii de cinema din Lodz. S-a produs în cele mai bune filme poloneze de Andrzej Wajda, Tadeus Konwicki şi Juliusz Machulski.

A realizat 17 filme, dintre care cele mai cunoscute sunt: *Moara satului* (1951); *O noapte de amintiri* (1953); *Sub steaua frigiană* (1954); *Omul din umbră* (1956); *Adevăratul sfârşit al războiului (1957); Trenul de noapte* (1959); *Maica Ioana a îngerilor* (1960); *Faraonul* (1964-1966); *Jocul* (1968) *Magdalena* (1970); *Moartea unui preşedinte* (1978); *Quo vadis* (2001) etc.

Pentru contribuţie artistică remarcabilă este menţionat cu: Premiul special al juriului, Cannes (*Maica Ioana a îngerilor*, 1961); Premiul Oscar (*Faraonul*, 1965); Premiul *Ursul de Argint* (*Moartea unui preşedinte*, 1978).

BIBLIOGRAFIE:

Cristian, Cornel. Kawalerowicz, Jerzy / Cornel Cristian, Bujor T. Râpeanu // Cristian, Cornel. Dicţionar cinematografic. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1974. – P. 243.

Corciovescu, Cristina Kawalerowicz, Jerzy / Cristina Corciovescu, Bujor T. Râpeanu // Corciovescu, Cristina. Secolul Cinematografului. Mică Enciclopedie a cinematografiei universale. – Bucureşti: Ed. Şt. şi

Encicl., 1989. – P. 235, 266, 273, 279, 356, 420.
Sadoul, Georges. Kawalerovicz, Jerzy / Georges Sadoul // Sadoul, Georges. Dictionnaire des cineastes. – Microcosme. Éditions du Seuil, 1965. – P.125.
***
Jerzy Kawalerowicz [Resursă electronică] http: //en.wikipedia.Org / wiki / Jerzy_ Kawalerowicz-
Jerzy Kawalerowicz [Resursă elecronică] // http: // www. telegraph. co. Uk / news / obituaries / 1574185 / Jerzy_ Kawalerowicz. Html
Jerzy Kawalerowicz [Resursă electronică] // http: // www. culture. Pl / en / culture / artykyly /os _ kawalerowicz_ jerzy-

Ludmila POPOVICI

Maria BĂLĂŞESCU
1892 – ?

Personalitate de cultură şi caritate din Rusia şi România, născută Eliade.

S-a născut la 20 ian. 1892, la Chişinău. Data decesului nu este cunoscută.

A absolvit Liceul de Fete din Odesa şi Conservatorul din Dresda, Germania. A activat în domeniul social. A fost soră de caritate la Crucea Roşie, pe front şi la spitalele din Odesa în timpul Primului Război Mondial (1917).

A participat activ la o adunare a proprietarilor, care a avut loc la Odesa (dec. 1917) sub preşedenţia doctorului Glavce, unde s-a votat rezoluţia de Unire a Basarabiei cu România. A semnat manifestul de unire trimis regelui Ferdinand I prin amiralul Pantazi.

A tradus în ruseşte volumul I din memoriile Reginei Maria, la îndemnul acesteia.

A exercitat diverse activităţi obşteşti.

A fost preşedintă a Societăţii *Principele Mircea* din Chişinău, vicepreşedintă a Societăţii orfanilor de război din Chişinău, până la desfiinţarea acesteia. A fost membră a Societăţii Ortodoxe, activează în Societăţile *Principele Mircea* şi *Crucea Roşie* din Bucureşti. Decoraţii: *Sf. Gheorghe*, *Sf. Ana, Sf. Stanislav*. Crucea *Regina Maria*, *Răsplata Muncii* cl. I pentru învăţământ.

* * *

Bălăşescu, Maria // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 64-65.
Bălăşescu, Maria // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 38-39.
Bălăşescu, Maria // Figuri contemporane din Basarabia: Encicl. – Chişinău, 1939. – P. 11.
Bălăşescu, Maria // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX – lea – prima jumătate a secolului al XX-lea): Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 44- 45.

N.-M. Ş.

Grigore CAZACLIU
1892 – 1959

Avocat, politician, deputat în Sfatul Ţării.

S-a născut la 20 ian. 1892, la Slobozia - Cuşelăuca, jud. Soroca. A decedat la 24 dec. 1959, la Bucureşti. A fost frate cu Vlad Cazacliu, nepotul lui Ion Cazacliu şi fiul lui Alexandru Cazacliu.

Şcoala primară, gimnaziul şi liceul tehnic-agronomic le-a făcut la Soroca. Şi-a continuat studiile universitare urmând agronomia şi dreptul la Kiev, pe care-l termină după Unire, la Iaşi.

La Iaşi a frecventat cenaclul revistei *Viaţa Românească*, fiind remarcat de criticul Garabet Ibrăileanu. A participat la Primul Război Mondial, fiind mobilizat într-o unitate rusească de pe Frontul Românesc, la Iaşi. În timpul revoluţiei ruse din 1917, era student la Politehnică. Ca student, şi mai târziu ca deputat în Sfatul Ţării, face parte din Partidul Poporanist condus de Constantin Stere. A fost vicepreşedinte al Comitetului Ostăşesc Moldovenesc de la Iaşi, fondat în iunie 1917. Din iniţiativa acestui comitet la Chişinău s-a format Comitetul Central Ostăşesc. A participat la lucrările Congresului Militarilor Moldoveni (Chişinău, 20-27 oct. 1917). A fost delegat din partea acestui Congres în Sfatul Ţării şi a aderat la Fracţiunea Blocului Moldovenesc. A redactat ziarele *România nouă* şi *Sfatul Ţării*. Este unul dintre cei doi români care au participat la toate cele trei uniri: Chişinău, Cernăuţi şi Alba-Iulia, al doilea fiind Pan Halippa. Mandat validat de la 21. XI. 1917 până la 27.XI.1918. A deţinut funcţia de secretar al Comisiei Constituţionale în cadrul Sfatului Ţării, de la 1 iul. până la 27 noiemb. 1918.

La 27 mart. 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România. După Unire, a fost deputat de Soroca, de mai multe ori, şi vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor. În 1939 a fost numit rezident regal al ţinutului Nistru. Din 1940 se stabileşte la Bucureşti, de unde face vizite relativ scurte în Basarabia. După 1944, practică avocatura la un birou din Bucureşti, de unde se şi pensionează. A publicat lucrarea *Ce trebuie să ştie fiecare ţăran* (1924). Decorat cu ordinul *Regele Ferdinand I* şi alte distincţii ale României Mari.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

****Cazacliu, Grigore.** Ce trebuie să ştie fiecare ţăran / Grigore Cazacliu. – Chişinău, 1924.
* * *
Chiriac, Alexandru. Cazacliu, Grigore / Alexandru Chiriac// Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Ţării: (1917-1918): Dicţ. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2001. – P. 63-64.
Colesnic, Iurie. Grigore Cazacliu / Iurie Colesnic// Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 7. – Chişinău: Museum, 2007. – P. 142-153.
Colesnic, Iurie. Cazacliu, Grigore / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum,

2004. - P.147-148.
Grigore Cazacliu // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat: Vol. 5: Cos.-Dră. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 428.

N.-M. Ş.

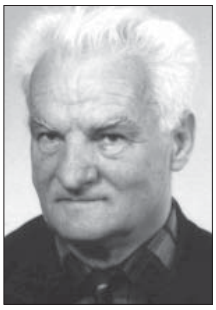

Eugen GREBENICOV
1932

Fizician, matematician, astronom, profesor universitar, doctor habilitat, academician.

S-a născut la 20 ian. 1932 în com. Slobozia Mare, jud. Ismail.

În 1954 a absolvit cu menţiune Facultatea de Mecanică şi Matematică a Universităţii *M.V. Lomonosov* din Moscova; studii post-universitare la aceeaşi Universitate (1954-1957). Doctor (1957), doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice (1967).

A activat la centre universitare şi de cercetare din Moscova:

Universitatea *Patrice Lumumba*, Institutul de Fizică Teoretică şi Experimentală al Comitetului de Stat pentru Energia Atomică, Centrul de calcul al Universităţii *Lomonosov*, Institutul pentru Probleme în Cibernetică, Centrul de calcul al Academiei de Ştiinţe a Rusiei etc. În perioada 1996-2003, a fost şef de catedră la Universitatea din Sedlice (Polonia).

Specialist de talie mondială în domeniul matematicii (teoriei oscilaţiilor neliniare, modelării matematice), a obţinut rezultate fundamentale cu aplicaţii deosebit de importante în mecanica celestă, geodezia cosmică, fizica nucleară, şi, în mod special, în cucerirea cosmosului de către om. A lucrat alături de mari matematicieni care au asigurat realizarea zborurilor în cosmos. Unul dintre remarcabilele sale rezultate a condus la revoluţionarea metodei de calcul a orbitelor navelor spaţiale. O contribuţie deosebită a adus savantul şi la dezvoltarea tehnicii de calcul performante. Rezultatele sale ştiinţifice s-au materializat în circa 30 de monografii şi în peste 300 de publicaţii.

Profesorul Grebenicov a creat o veritabilă şcoală matematică. A fost conducătorul ştiinţific a peste 40 de doctori în ştiinţe, care astăzi lucrează în mai multe state ale lumii (Israel, Polonia, Rusia, Ucraina, Republica Moldova etc.)

Este *Doctor Honoris Causa* al mai multor universităţi din Europa, inclusiv, al Universităţii Tehnice a Moldovei; profesor al Republicii Polonia (2000).

A fost mereu unul dintre adepţii activi ai renaşterii naţionale în Republica Moldova.

Pentru rezultatele excelente, înregistrate în ştiinţă şi aplicaţiile ei, a fost distins cu Premiul de Stat al ex-URSS (1973), Premiul Consiliului de Miniştri al ex-URSS (1983), Premiul *Nikolai Krîlov* al Academiei de Ştiinţe din Ucraina (1999), Premiul Societăţii Matematicienilor din Moldova - *Academicianul Constantin Sibirschi* (2011).

Este membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1991), membru al Academiei Internaţionale de Ştiinţe neliniare (2002).

Este inclus în ediţia din 2002 a Centrului Biografic mondial din Cambridje.

În anul 1991, drept omagiu adus aportului savantului matematician Eugen Grebenicov în ştiinţă, Comitetul Internaţional de Astronomie i-a dat unui asteroid (nr. 4868) din sistemul solar numele *Grebenicov*.

A se vedea şi articolele din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. P. 38; 2007. – P. 36-38. http://87.248.191.115/bnrm/publicatii/files/5/2007_01.pdf

BIBLIOGRAFIE:

Grebenikov, Evgenij A. Vvedenie v rezonansnuû analitičeskuû dinamiku / Evgenij A. Grebenikov, Û. A. Mitropol'skij, Û. A. Râbov. – Moskva: Ânus-K, 1999. – 301 p.; [Resursă electronică] //http://rffi.molnet.ru/rffi/ru/books/o_565#1

Grebenicov, Eugen. Interviu cu profesorul universitar Eugen Grebenicov [Resursă electronică] // http://www.bucovina-basarabia.ro/social/133-interviu-cu-profesorul-universitar-eugen-grebenicov

***

Omul şi asteroidul Grebenicov: Amintiri, eseuri, crochiuri, interviuri, imagini foto ; concepţ. şi realiz.: Dumitru Păsat. – Chişinău: Pontos, 2008. – 160 p.; fotogr. – Bibliogr.: 152-156.

***

Eugeniu Grebenicov – academician cu numele înscris pe o stea // Mesager Universitar (UTM). – 2009. – Nr. 1. – P. 8; [Resursă electronică] http://www.utm.md/mesager/2009/MU_01-09_INTERNET.pdf

Eugen Grebenicov // Matematicieni români de pretutindeni. – [S.l.], 2006. – P. 152; [Resursă electronică] //http://www.romai.ro/documente_poze/Publicatii/MAtRom/MatRom_2.pdf

Eugen Grebenicov // Mesager Universitar (UTM). – 2003. – Noiemb. – P. 5; [Resursă electronică] // http://www.utm.md/mesager/10/Page5%20from%20nr10-5.pdf

Mărginean, Ion. Omul şi asteroidul Grebenicov / Ion Mărginean // Unirea (Alba Iulia). – 2009. – 13 ian.; [Resursă electronică] // http://www.ziarulunirea.ro/art.php?cat=10&pg_id=22196

Marinciuc, Aurel. Eugen Grebenicov – un savant de talie mondială / Aurel Marinciuc // Memoria refugiului. – Chişinău, 2000. – P. 65-69.

Rotaru, Tatiana. Eugen Grebenicov, Laureat al Premiului *Academicianul* Constantin Sibirschi / Tatiana Rotaru // Akademos. – 2011. – Nr. 1 (Mart.). – P. 50.

Rotaru, Tatiana. Omagiat, copleşit de emoţii la o vârstă venerabilă / Tatiana Rotaru // Săptămîna. – 2011. – 21 febr.; [Resursă electronică] http://saptamina.md/pub/2011/02/omagiat-coplesit-de-emotii-la-o-virsta-venerabila.html

Rotaru, Tatiana. Savantul care a dus gloria Moldovei până la stele. Eugen Grebenicov vine la Chişinău [Resursă electronică] //http://www.asm.md/?go=noutati_detalii&n=3871&m=10&new_language=2; http://www.crri.acad.md/index.php?go=noutati_detalii&n=3871&new_language=1

Un basarabean printre cei mai iluştri savanţi ai lumii // Flux: Ed. de vineri. /2009. – 26 iun. ; [Resursă electronică] / /http://www.flux.md/editii/200961/articole/6998/

Evgenij A. Grebenikov: (k semidesâtiletiû so dnâ roždeniâ) // Matematičeskoe modelirovanie. –

2002. – Nr. 1 (**14**). – P. 110-112; [Resursă electronică] //http://www.mathnet.ru/links/29f8a0dc14168b7f508f53924d4c260a/mm642.pdf

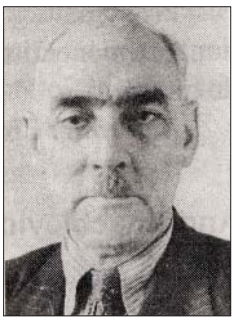

Vladimir N. ANDREEV
1889 - 1962

Botanist, profesor universitar, decan, cercetător ştiinţific, fondatorul Facultăţii de Biologie a Universităţii de Stat din Moldova.

S-a născut la 25 apr. 1889, la Astrahan. A decedat la 21 ian. 1962, la Chişinău.

A absolvit Facultatea de Ştiinţe Naturale, specializarea Botanică a Universităţii din Kiev (1911). Doctor habilitat în biologie, profesor (1938). Din 1934 a activat în diferite instituţii de învăţământ superior: Harkov, Kiev, Moghiliov, având şi două stagii ştiinţifice la Berlin (1914, 1928).

La Universitatea de Stat din Moldova a activat din 1946 până în 1962. A fost primul decan al Facultăţii de Biologie, funcţie pe care a deţinut-o până în 1950. Concomitent, a activat şi în calitate de şef al Catedrei Botanică. Timp de 10 ani, a fost şef al ierbarului Grădinii Botanice a Filialei Moldoveneşti a Academiei de Ştiinţe a URSS. A organizat, a colecţionat şi a format ierbare şi cabinete de botanică. A predat cursurile universitare: *Botanica*; *Dendrologie*. A elaborat metoda de determinare a soiului de miere în baza rămăşiţelor de polen. A alcătuit harta florei RSSM. A publicat monografia *Copacii şi arbuştii Moldovei* (1957).

Ultimii ani de viaţă şi-i consacră studiului plantelor medicinale, tehnice şi melifere. A publicat 36 lucrări ştiinţifice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Derev'â i kustarniki. – Moskva: Izd. AN SSSR, 1957.

Vyp. 1. **Andreev,Vladimir N.** Golosemennye, pokrytsemennye semejstva ivovye – marevye / Vladimir N. Andreev. – 208 p.

Vyp. 2. **Andreev, Vladimir N.** Pokrytosemennye semejstva magnolievye – rozannye / Vladimir N. Andreev. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1964. – 276 p.

Vyp. 3. **Andreev, Vladimir N.** Pokrytosemennye semejstva bobovye - složnocvetnye / Vladimir N. Andreev. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1968. – 243 p.

Karta rastitel'nosti evropejskoi časti SSR / Sost.: Vladimir N. Andreev [et al.]. – Moskva – Leningrad, 1950 – 288 p.

* * *

***Andreev, Vladimir.** Planurile sălbatice ale Moldovei / Vladimir Andreev. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1947. – 12 p.

* * *

Andreev, Vladimir // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 37.

* Andreev, Vladimir // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 1. – P. 153.

Rusnac, Gheorghe. Andreev, Vladimir / Gherghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: Dicţ. ist.–biogr.: 1946-2001. Chişinău: USM, 2001 – P. 12-13.

*Vladimir Andreev.: 80 de ani din ziua naşterii // Calendarul datelor remarcabile şi memorabile ale Moldovei pe anul 1969. – Chişinău, 1968. – P. 39-43.

* * *

Andreev, Vladimir [Resursă electronică] www.usm.md/ziar/.-

N.-M. Ş.

Konrad Emil BLOCH
1912 - 2000

Biochimist american de origine germană, laureat al Premiului Nobel

S-a născut la 21 ian. 1912, la Neisse, Germania. A decedat la 15 oct. 2000, la Lexington (Massachusetts), SUA.

Între anii 1930 şi 1934 a studiat chimia la Universitatea din München. În 1934 din cauza persecuţiilor evreilor, se stabileşte iniţial în Elveţia, apoi în SUA (1936). În SUA se înscrie la Universitatea Columbia, unde şi-a primit doctoratul în biochimie (1938).

Profesor la Universitatea Columbia (1939-1946) şi la Universitatea din Chicago (1946-1954). Din 1954 şi până la pensionare (1982) a fost profesor.

A fost unul din primii utilizatori ai roentgenoterapiei. Împreună cu biochimistul german Feodor Lynen a efectuat cercetări asupra sintezei, la nivelul organismului, a colesterolului din acid acetic. A cercetat acizii saturaţi şi nesaturaţi, reuşind să clarifice biosinteza acizilor graşi nesaturaţi.

A fost membru al Societăţii Regale din Londra (1985). Distins cu Medalia Naţională Americană pentru Ştiinţe (1988). Membru al Societăţii Americane de chimie, al Academiei Naţionale de Arte şi Ştiinţe, al Societăţii Americane de biochimie, Societatea Horvey, al Societăţii Americane de Filosofie, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe din Lombardia etc.

Preşedinte al Societăţii Americane al biochimiştilor (1967) şi preşedinte al Comitetului Naţional American pentru Uniunea Internaţională a biochimiştilor (1968) etc.

Distincţii: *Doctor Honoris Causa* a Universităţii Columbia (1967), de la Universitatea Tehnică din München (1961), Universitatea Brandeis (1970).

BIBLIOGRAFIE:

Bloch, Konrad Emil // Dicţionar enciclopedic ilustrat Junior: Nume proprii. – Chişinău: Cartier, 2004. – P. 185.

Bloch, Konrad Emil // Personalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1977. – P. 37.

* * *

Bloch, Konrad Emil // Mayers Neues Lexicon. Vol. 2. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1972. – P. 385-386.

Bloch, Konrad Emil // The Encyclopedia Americana. vol. 4. – Danbury, 1994. – P. 83.

Bloch, Konrad Emil // The New Encyclopaedia Britanica. Vol. 2. – Chicago, 1993. – P. 285.
Bloch, Konrad Emil // AXIS: Dictionaire Encyclopedique. Vol. 1. – Paris, 1993. – P. 338.

* * *

Čolakov, V. Bloch, Konrad Emil / V. Čolakov // V. Čolakov. Nobelevskie premii: Učenye i otkrytiâ. – Moskva: Mir, 1986. – P. 271-272, 357.

* * *

Bloch, Konrad Emil // [Resursă electronică] // http: // ro. Wikipedia. Org/wiki/ Medicin.

Ludmila POPOVICI

Arsenie STADNIŢCHI, Mitropolit 1862 - 1936

Teolog, pedagog, istoric, jurnalist, Mitropolit de Taşkent şi Turkestan, în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse, orginar din Basarabia; canonizat de Biserica Ortodoxă Rusă din diasporă, declarat Sfânt cu numele Arsenie, de către eparhiile din Novgorod şi Taşkent, aflate în subordinea Patriarhatului Moscovei.

Numele la naştere - Avxentie Stadniţchi.

S-a născut la 22 ian. 1862, în localitatea Comarovo, jud. Hotin, gubernia Basarabia, într-o familie de preot. Se stinge din viaţă la 28 ian. 1936, la Taşkent (Uzbekistan).

A absolvit cu menţiune Seminarul Teologic din Chişinău (1880) şi Academia Teologică din Kiev (1885). În 1886, la Kiev, a editat impresiile sale de călătorie la Muntele Athos (*Jurnalul studentului-pelerin la Athos*), lucrare apreciată cu Premiul Macarie.

Magistru în teologie (1895, cu teza *Gavriil Bănulescu-Bodoni, exarhul Moldo-Vlah (1808-1812) şi mitropolit al Chişinăului (1813-1821*). Demonstrând calităţi de bun cunoscător al istoriografiei române, în prefaţa lucrării sale constata cu mândrie că România a dăruit Rusiei o serie de mari ierarhi: Grigore Ţamblac, mitropolitul Volâno-Lituanian (1415-1419), Petru Movilă, mitropolitul Kievului şi fondatorul Academiei Kievene (1633-1646), Dosoftei, mare erudit şi fost mitropolit al Azovului (1703-1711), Pahomie Spakovski, mitropolitul Voronejului (1714-1723), Arsenie Berlo, episcopul de Movilău şi Pereaslavl (1733-1744) şi, în sfârşit, Gavriil Bănulescu-Bodoni, mitropolit al Kievului (1799-1803), exarh moldo-vlah (1808-1812) şi mitropolit al Basarabiei.

Doctor în istorie bisericească (1904, cu o teză despre istoria Bisericii din Moldova: *Studii şi monografii asupra istoriei Bisericii din Moldova. Istoria eparhiei Moldovei şi arhiereii ei de la întemeierea statului până în zilele noastre*). Această realizare a sa, a fost apreciată de către Carol I al României, care l-a decorat cu medalia *Bene Merenti* de gradul I, iar Academia de Ştiinţe a Rusiei i-a decernat Marele Premiu *Uvarski*.

A fost profesor la şcoala teologică de la Edineţ (1880-1881) şi la Seminarul Teologic din Chişinău (din 1895), unde a predat greaca veche, muzica bisericească şi teologia dogmatică. A deţinut funcţia de redactor al *Buletinului Eparhiei Chişinăului* - organul de presă al clerului basarabean, unde a publicat peste 100 de articole (1887-1895).

Călugărit sub numele Arsenie (1895) şi hirotonit ieromonah, devine rector al Seminarului Teologic din Novgorod (1896). Inspector şi profesor de istorie biblică (1897), apoi rector (1898-1903) al Academiei Teologice din Moscova. Este hirotonit episcop de Volokolamsk (1899) şi al treilea vicar al Mitropoliei Moscovei.

În anul 1900, în urma unei călătorii în Palestina şi în alte ţări din Orientul Apropiat, a redactat şi a editat cartea *În ţara sfintelor amintiri*, care includea 60 de fotografii, realizate de episcopul Arsenie.

Episcop de Pskov şi Porhovsk (din 1903). Din 1905 a fost membru şi preşedinte (1906-1907) al Comitetului de Învăţământ pe lângă Sfântul Sinod. Arhiepiscop (1907). Arhiepiscop de Novgorod (1910). La 1912, la Novgorod, a fost inaugurată casa eparhială a Prea Sfinţitului Arsenie, unde au fost stabilite consistoriul, consiliile misionar şi de învăţământ, biblioteca, librăria, muzeul istorico-bisericesc al eparhiei, redacţia ziarului *Novgorodskie eparhial'nye vedomosti*. Fondator al Societăţii istorico-bisericeşti (1913).

În 1917 este instituit în scaunul mitropolitan şi desemnat membru permanent al Sfântului Sinod al Consiliului Bisericesc Suprem de la Petersburg.

A avut un rol însemnat în viaţa spirituală şi chiar politică a Rusiei ţariste. În 1917 a figurat printre cei trei candidaţi la ocuparea scaunului de patriarh al Moscovei.

În timpul regimului bolşevic, între anii 1919 şi 1922, a fost de mai multe ori supus arestului şi condamnat. Din 1925 se află în exil în Asia Centrală, mai întâi la Poltoraţk (Aşhabad) (1925-1926), apoi la Taşkent (1926-1936).

În 1933 este numit Mitropolit de Taşkent şi Turkestan.

A fost membru de onoare al Academiei Teologice din Kazan (1912).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 368-369.

BIBLIOGRAFIE:

Irinei (Tafunea), Ieromanoh. Žizn', deâtel"nost' i ispovedničestvo mitropolita Arseniâ Stadnickogo, syna moldavskogo naroda / ieromanoh Irinei (Tafunea), [Noul Neamţ: Ed. Mănăstirii Noul Neamţ, 2003. – 143 p.

***

Arsenie Stadniţchi – admirator al ordinii şi al disciplinii în Biserică şi Şcolile teologice // Oamenii lui Dumnezeu din Basarabia de altă dată (vol. 1). – Chişinău: Ed. Noua Galilee, 2009; [Resursă electronică] // http://personalitatibasarabene.info/eticheta/arsenie-stadnitchi.

Eţco, Diana. Preasfinţitul Arsenie – exemplu de dăruire, cercetare obiectivă şi credinţă până la sacrificiu / Diana Eţco, Tatiana Rotaru // Moldova suverană. – 2008. – 11 dec. – P. 4;

[Resursă electronică] // http://www.asm.md/index.php?go=noutati_detalii&n=1771&new_language=0

***

Arsenij [Resursă electronică] // http://www.pravenc.ru/text/76250.html

Arsenij (Stadnickij), mitr. Taškentskij [Resursă electronică] // http://slovo.russportal.ru/index.php?id=alphabet.a#arsenius02

Mednikova, Tat'âna. Arhiepiskop Arsenijj (1862-1936) [Resursă electronică] //http://www.pskovcity.ru/pers_stad.htm

Odincov, M.I. Arsenij, mitropolit Taškentskij i Turkestanskij (1862-1936 gg.). Biografičeskij očerk **[Resursă electronică] //http://www.rusoir.ru/president/works/156/.**

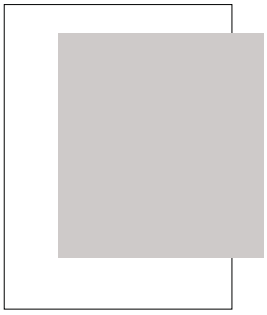

Cicerone IORDĂCHESCU
1882 – 1966

Teolog român.

S-a născut la 22 ian. 1882, în s. Liţca, jud. Iaşi, în familia unui preot. Se stinge din viaţă la 29 apr. 1966, la Iaşi.

A studiat la Seminarul Inferior din Roman apoi în 1903 absolveşte Seminarul Superior din Iaşi. În anii 1904-1908 urmează Facultatea de Teologie din Bucureşti. Îşi ia licenţa în Filologie la Universitatea din Iaşi (1915).

Începe sa activeze în calitate de secretar al Seminarului Teologic *Sf. Andrei*, ulterior este preot la biserica *Sf. Voievozi* din Galaţi (1908-1909). A lucrat superior la Capela Ortodoxă Română din Baden-Baden (1909-1913), concomitent făcând studii de teologie şi filozofie la Universitatea din Strasbourg (1900-1911) şi Freiburg (1911-1913). În anii 1913-1916 şi 1919-1921 este preot la Biserica Bărboi din Iaşi, apoi îndeplineşte funcţia de superior al Bisericii Ortodoxe Române din Paris (1917-1919). Activează profesor de limbă engleză la Liceul Naţional din Iaşi, profesor de filozofie şi pedagogie la Seminarul *Veniamin* (1921-1927), ulterior fiind directorul acestuia (1925-1927). În anii 1927-1941 funcţionează profesor de istoria Bisericii vechi şi Patrologie la Facultatea de Teologie din Chişinău, fiind şi decan (1930-1932). De asemenea, activează decan la Facultatea din Cernăuţi-Suceava (1941-1947). În 1947 se pensionează.

A publicat studii de filozofie creştină şi patrologie. Face traduceri din Sfinţii Părinţi.

A editat numeroase volume, dintre care: *Expunerea şi critica teoriei lui Max Müller despre religiune* (1908); *Preotul şi opinia publică* (1909); *Istoria dogmelor ca disciplină teologică şi premisele ei* (1912); *Teoria judecăţii. Studiu logico-epistemologic* (1927); *Istoria vechii literaturi ceştine,* 3 vol. (1934, 1935 şi 1940); *Romantismul religios* (Chişinău, 1929). Traduceri: *Însemnări din anii 1916-1919. Din primul an al războiului de întregire (1916-1917)*; *Omilii duhovniceşti de Sf. Macarie Egipteanul* (trad. din greceşte, Chişinău, ed.I, 1931; Chişinău, ed.II,1932); *Sf. Grigorie de Nissa* (conferinţă, 1942); *Ierarhia cerească şi ierarhia bisericească de Pseudo-Dionisie Areopagitul* (traducere din greceşte, Chişinău, 1932) ş.a.

A fondat şi a condus la Iaşi revista *Viaţa creştină*. A mai publicat şi numeroase traduceri de specialitate în revistele *Viitorul* - Iaşi; *Mitropolia Moldovei* - Iaşi; *Biserica Ortodoxă Română; Luminătorul* - Chişinău etc.

Profesorul de teologie şi istoricul Alexandru Ciurea, afirma: *„Cicerone Iordăchescu a fost un eminent teolog, un distins filozof creştin, un versat poliglot şi un luminat patriot".*

BIBLIOGRAFIE:

****Iordăchescu, Cicerone.** Aspecte de adevăr în problema cunoaşterii / Cicerone Iordăchescu. – Iaşi:Tipo Moldova, 2009. – 131 p.

***

Areopagitul, Dionisie Sfânt. Ierarhia cerească şi ierarhia bisericească / Ştefan Afloroaei, Cicerone Iordăchescu. – Iaşi: Institutul European, 1994. – 164 p.

***

Păcurariu, Mircea. Iordăchescu, Cicerone / Mircea Păcurariu // Păcurariu, Mircea. Dicţionarul teologilor români. – Bucureşti: Univers encicl., 1996. – P. 212.

***

Iordăchescu, Cicerone [Resursă electronică] www.crestinortodox.ro/.../cicerone-Iordachescu-87371.html-

Iordăchescu, Cicerone [Resursă electronică] www.wensumlaw.costs.net/index.php?pag.menuopt.Colegiul National Iasi.-Iordăchescu, Cicerone [Resursă electronică]www. national.is.edu ro/index.php?pag=personalitati-Colegiul - National - Iasi.secole de cunoastere-html-Iordăchescu, Cicerone [Resursă electronică] www.biserica.org/WhosWho/DTR//Cicerone-Iordachescu.html-

M. P.

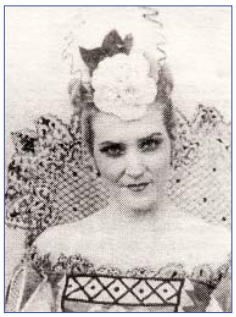

Lidia MIHAILOVA
1937

Cântăreaţă de operă (soprană).

S-a născut la 24 ian. 1937, la Drujkovka, reg. Doneţk, Ucraina. Şi-a făcut studiile la Şcoala de muzică din Artiomovsk (dirijat coral, 1953-1957). Urmează studiile la Conservatorul *P. I. Ceaikovski* din Kiev (1959-1964), cu D. Evtuşenko (canto).

Este profesoară de pian la şcolile din Artiomovsk (1957-1959), Kramatorsk (1959-1960) şi la Şcoala pentru copii *Revoluţia din Octombrie* din Kiev (1961-1964). A activat în calitate de solistă la Teatrul de Operă *T. Şevcenko* din Kiev (1964-1966) şi la Opera Naţională din Chişinău (din 1966).

Repertoriul său liric cuprinde operele *Carmen, Paiaţe*, *Evgheni Oneghin*, *Boema*, *Forţa destinului*, *Don Carlos*, *Vrăjitoarea*, *Cavalleria rusticana*, *Cneazul Igor*, *Alexandru Lăpuşneanu* ş.a.

A colaborat cu dirijorii: Ale-

xandru Samoilă, Albert Mocealov, Leonid Hudolei; cu soliştii: Tamara Alioşina, Maria Bieşu, Mihail Pavluşenco, Teodor Cuzminov etc.

Artistă Emerită din Republica Moldova (1981).

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Mihailova Lidia / Serafim Buzilă // Buzilă Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: ARC, 1996. – P. 288-289.

Buzilă, Serafim. Mihailova Lidia / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 293.

Colesnic, Iurie. Mihailova Lidia / Iurie Colesnic // Colesnic Iurie. Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 194-195.

*Literatura şi arta Moldovei: Encicl. Vol. 2. – Chişinău: Redacţia principală a Enciclopediei Sovietice Moldoveneşti, 1986. – P. 31.

Ludmila POPOVICI

Pavel VIZIR
1937

Profesor universitar, doctor habilitat, specialist în domeniul filozofiei şi metodologiei ştiinţei.

S-a născut la 24 ian. 1937 în s. Ciorna, jud. Orhei (azi-sat din cadrul oraşului Rezina).

În 1955 a absolvit Scoala Pedagogică din Orhei, iar în 1960, Institutul Pedagogic *Ion Creangă* din Chişinău, Facultatea Fizică şi Matematică.

Din anul 1967 activează la USM, la catedra de filozofie. A lucrat în calitate de lector, apoi lector superior (1972), conferenţiar (1973) şi, din 1991, este profesor universitar.

În 1972 a susţinut teza de doctor în filozofie cu tema *Determinarea şi indeterminarea - categorii ale dialecticii*, iar în 1990 şi pe cea de doctor habilitat în filozofie cu tema *Analiza metodologică a nivelului cunoştinţelor general-ştiinţifice.*

În perioada anilor 1987-1997, a îndeplinit funcţia de şef al Catedrei filozofie şi psihologie.

Decan al Facultăţii de filozofie şi psihologie a Universităţii de Stat din Moldova. Şef al Secţiei Studii Postuniversitare şi Reciclare de la USM.

A publicat mai multe monografii, studii şi cercetări.

A participat la organizarea unor foruri ştiinţifice în ţară şi peste hotare, inclusiv Congresul XVI Mondial al filozofilor (Düsseldorf, Germania, 1978); Conferinţa internaţională *Alecu Russo – ostaş al propăsirii* (1994), *Omul în lumea contemporană* (1996). A pregătit 10 doctori în filozofie.

Membru corespondent al Academiei de Cosmonautică *K. Ţiolkovski* din Moscova.

Deţinător al Medaliei *Meritul Civic* (1997).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 44-45.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

*__Vizir, Pavel.__ Categoriile fundamentale ale dialecticii materialiste / Pavel Vizir. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1977. – 125 p.

Rec.: Fonari, E. Contribuţii la răspândirea cunoştinţilor filozofice / E. Fonari // Moldova socialistă. – 1979. – 10 apr.

Vizir, Pavel. Cunoştinţele general-ştiinţifice: structura şi funcţiile lor / Pavel Vizir. – Chişinău, USM, 1990. – 50 p.

*__Vizir, Pavel.__ Dialectica materialistă-metodologia generală a ştiinţei / Pavel Vizir. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1980. – 160 p.

Vizir, Pavel. Dialektika opredelennosti i neopredelennosti / Pavel Vizir, A. Ursul; pod. red. A. Ŝeglova. – Chişinău: Ştiinţa, 1976. – 124 p.

*__Vizir, Pavel.__ Libertatea morală şi activitatea socială a personalităţii / Pavel Vizir. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1983. – 158 p.

Rec.: Bârliba, C. „Libertatea morală şi activitatea socială a personalităţii" / C. Bârliba, I. Rusandu // Chişinău: Gaz. de seară. – 1986. – 9 sept.

Vizir, Pavel. Metodologčeskij analiz obŝenaučnogo znaniâ / Pavel Vizir. – Chişinău, 1990. – 37 p.

Vizir, Pavel. Pogresul tehnico-ştiinţific şi factorul uman / Pavel Vizir. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1987. – 185 p.

Vizir, Pavel. Specificul cunoaşterii sociale / Pavel Vizir. – Chişinău: USM, 1991. – 52 p.

***

Vizir, Pavel. Alecu Russo – mitologie şi cunoaştere / Pavel Vizir // Alecu Russo - ostaş al propăşirii: Materiale ale sesiunii ştiinţifice. – Chişinău, 1994. – P. 50-52.

Vizir, Pavel. El metodo dialecticomaterialisto y los metodos scientificos generales / Pavel Vizir // La dialectica y los metodos sciencificos generales de investigacion. – La Habana, 1982. – P. 35-40.

Vizir, Pavel. Nekotorye osobennosti obŝenaučnogo znaniâ // Dialektika v naukah o prirode i čeloveke. – Moskva, 1983. – P. 50-54.

Vizir, Pavel. Obŝenaučnye ponâtia kak formy obobŝeniâ, oposreduûŝie svâz' mirovozzreniâ i častnyh nauk // Metodologičeskie voprosy sovremennoj nauki. – Chişinău, 1978. – P. 30-36.

Vizir, Pavel. Omul-produs al culturii şi făuritorul ei / Pavel Vizir // „Omul şi lumea contemporană": Materialele conferinţei ştiinţifice. – Chişinău, 1995. – P. 10-15.

***

Pavel Vizir // Rusnac, Gheorghe. Universitatea de Stat din Moldova (1996-2006). vol. 2 / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău, 2006. – P. 11-12.

Ţapoc, Vasile. Profesorul Pavel Vizir sexagenar // File de Filozofie: Revistă teoretico-metodică, cultural-ştiinţifică şi informativă (Chişinău). – 1997. – Nr. 1-2. – P. 187-189.

Pavel Vizir // Rusnac Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova 1946-2001: Dicţ. istorico-biogr. / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău, 2001. – P. 204-215.

Ludmila SOBIEŢCHI
(Sobietsky)
1952

Poetă şi textieră.

S-a născut la 24 ian. 1952, în s. Beriozovo, reg. Kurgan, Rusia, unde i-au fost deportaţi părinţii.

Face studii la şcoala medie Nr. 1 din Chişinău (1960-1970), ulterior absolveşte Facultatea de Litere a Universităţii de Stat din Moldova (1976).

Îşi începe activitatea profesională în calitate de consultant literar la Uniunea Compozitorilor din Moldova şi la Teatrul Republican de Păpuşi *Licurici*. În anii 1990-2003 a lucrat redactor la ziarul pentru copii *Florile Dalbe,* apoi şef al secţiei de literatură şi educaţie estetică. A fost responsabilă de paginile lunare*Treptele spiritualităţii*, *Divertis* şi *Buna vestire* la săptămânalul cu acelaşi nume.

Debutează în presă cu poezii, în 1965. Versurile şi povestirile îi sunt tipărite în diverse ziare şi reviste *Literatura şi arta*, *Moldova*, *Basarabia*, *Curierul românesc*, *Viaţa satului* etc. Sunt apreciate mult scrierile pentru copii ale L. Sobieţchi. S-a impus şi ca autoare de texte pentru multe cântece devenite şlagăre, fiind interpretate de solişti de vază ai muzicii uşoare basarabene.

Debutează editorial cu volumul de versuri *Naiul ploii* (1974). Alte cărţi: *Paznic de comori* (1982); *În toamna uitării de sine* (1988); *Corăbioare zburătoare* (1988); *Spaţiu fără timp* (1993); *Ce frumoasă-i lumea* (2010).

Membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova (1983). Membră a Uniunii Scriitorilor din România (1993). Laureată a Premiului Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul de versuri *Spaţiu fără timp* (1993), premiul special la Salonul Internaţional de carte pentru copii şi tineret, 2011.

A se vedea şi art. din *Calendar Naţional 2002. – Chişinău, 2001. –* P. 42-43.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Sobeţchi, Ludmila.** Corăbioare zburătoare: Versuri / Ludmila Sobeţchi: il. de S. Bucur şi B. Amambaev. – Chişinău: Literatura artistică, 1988. – 32 p.: il.

***Sobeţchi, Ludmila.** În toamna uitării de sine: Versuri / Ludmila Sobeţchi. – Chişinău: Lit. artistică, 1988. – 108 p.

***Sobeţchi, Ludmila.** Naiul ploii / Ludmila Sobeţchi. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1974. – 64 p.

***Sobeţchi, Ludmila.** Paznic la comori: Versuri / Ludmila Sobeţchi; prez. graf. S. Solonari. – Chişinău: Lit. artistică, 1982. – 64 p.

Sobeţchi, Ludmila. Spaţiu fără timp: Poeme / Ludmila Sobeţchi. – Chişinău: Hyperion, 1993. – 194 p.

* * *

Chiţenco, D. Vers pentru limba maternă: „Vorbă dulce, vorbă lină..."/ D. Chiţenco; L. Sobieţchi // Cântare limbii materne (Culegere de cântece pentru elevi, pentru voce, cor, cu şi fără acompaniament). – Chişinău, 1990. - P. 44-45. (aut. Andronic, Ştefan. – 187 p.).

Bianki, Vitali. Povestiri şi poveşti / Vitali Bianki; il. B. Şinciuc; trad. L. Sobieţchi. – Chişinău: Lit. artistică, 1983. – 191 p.

Prişvin, Mihail M. Bolta codrului: Povestiri / Mihail M. Prişvin; trad. L. Sobieţchi; pict. A. Mişcenco. – Chişinău: Lit. artistică, 1981. – 64 p.

* * *

Cimpoi, Mihai. Ludmila Sobieţchi / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Chişinău: ARC, 1996. – P. 230.

Cimpoi, Mihai. Ludmila Sobieţchi / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Compendiu. – Chişinău: Litera Internaţional, 2003. – P. 347-348.

Dolgan, Mihail. Ludmila Sobieţchi / Mihail Dolgan. // Dolgan, Mihail. Iubire de metaforă. vol.1 – Chişinău: USM, 2001. – P. 323-326.

Dumbrăveanu. Victor. Naj dożdâ i drugie= Poeta, textiera Ludmila Sobietsky – schiţă de portret / Victor Dumbrăveanu // Capitala=Stolica. – 2002. – 2 febr. – P. 4.

Gherman, Victor. Sobieţchi, Ludmila / Victor Gherman // Femei din Moldova: [enciclopedic. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 261.

Scobioală, Aurel. Ludmila Sobieţchi / Aurel Scobioală // Scobioală, Aurel. Scriitorii când erau copii. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 220-221.

Sobietsky, Ludmila // Florile Dalbe. – 2002. – Nr. 4. – 31 ian. – P. 7.

Sobieţchi, Ludmila // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor. Dicţ. biobibliogr. Ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 339-340.

Ţopa, Efimia. Sobieţchi, Ludmila / Efimia Ţopa // Dicţionarul scriitorilor din Basarabia 1812-2006. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – P. 405-406.

Ţurcanu, Andrei. Ludmila Sobieţchi: sentiment statornic şi vibraţii efemere / Andrei Ţurcanu // Ţurcanu, Andrei. Bunul simţ: eseuri. – Chişinău: Cartier, 1996. – P. 144-147.

* * *

Sobieţchi, Ludmila [Resursă electroniucă] www.uniuneascriitorilor.md/membrii.php-

Sobieţchi, Ludmila [Resursă electroniucă] www.crispedia.ro/Ludmila_Sobieţchi-

M. P.

Virginia BAZ BAROIU
1932

Pictoriţă, graficiană română, originară din Bucovina de Nord.

S-a născut la 25 ian. 1932, la Cernăuţi.

Îşi face studiile la Institutul de Arte Plastice *N. Grigorescu* din Bucureşti (1957). Începând cu anul 1957 activează o perioadă la Timişoara, în calitate de cadru didactic.

Se afirmă îndeosebi în domeniul graficii, gravurii, evoluând pe coordonatele unui realism contemporan. Tratează tehnica acurelei, atingând perfecţiunea, afirmă criticul Ion Frunzetti. Atunci când transpune animale fantastice sau imagini transfigurate ale universului înconjurător, picturile capătă adevărate efluvii cromatice, dau impresia de plutire a lucrurilor, de fluiditate şi spaţial. Senzaţia vopselii întinsă cu

pensula dispare, suprafaţa împrumutând transparenţa cristalului.

A luat parte la diverse expoziţii colective din Bucureşti, Constanţa, Reşiţa, Turnu-Severin, Buzău, Craiova, Iaşi, Cluj-Napoca şi particulare din ţară (Timişoara 1960, 1971, 1973, 1978, 1982, 1986) şi peste hotarele ei precum Jugoslavia (expoziţie de grup, 1969); Italia (personală, 1970); Franţa (Paris); Germania (Nünberg); Elveţia (personală); Italia (Modena, expoziţie de grup). De asemenea, participă la expoziţii în Algeria, Irak, Filipine, Suedia, Norvegia, Cipru, Grecia, Portugalia, Turcia ş.a. A avut stagieri profesionale de documentare în Bulgaria, Rusia, Italia, Austria, Ungaria, Jugoslavia etc.

Laureată a Premiului III la Festivalul Naţional *Cântarea României* (1979); Medalia *Nicola Marinov* la expoziţia internaţională de acuarelă de la Târgovişte, Bulgaria (1979). Membră a Uniunii Artiştilor Plastici din România. Lucrările sale sunt în patrimoniul Muzeului Naţional de Artă din Bucureşti şi în colecţiile unor muzee din Austria, Bulgaria, Franţa.

BIBLIOGRAFIE:

Barbosa, Octavian. Baz Baroiu, Virginia / Octavian Barbosa // Dicţionarul artiştilor români contemporani. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1976. – P. 44.

Frunzetti, Ion. Un poet liric: acuarelista Virginia Baz Baroiu / Ion Frunzetti // Contemporanul. – 1973. – 7 dec. – P. 7.

Satco, Emil. Virginia Baz Baroiu / Emil Satco / Satco, Emil. Artişti plastici din Bucovina: Mic dicţ. – Suceava, 1991. – P. 5-6.

Baz Baroiu, Virginia // Pictori contemporani = Romanian contemporary painters = Peintres roumains contemporains. – Bucureşti, 1989. – P. 16, 134-135.

* * *

Baz Baroiu, Virginia [Resursă electronică] www.aut.upt.ro/ -bgroza/ iccp.pd.-

Baz Baroiu, Virginia [Resursă electronică] www.cjtimis.ro/

M. P.

Ion PĂCURARU
1952

Muzicolog şi compozitor.

S-a născut la 26 ian. 1952, în s. Vadul lui Isac, Cahul.

Studii: Colegiul Republican de Muzică *Ştefan Neaga* (1969-1975), specialitatea teoria muzicii şi Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău, specialitatea muzicologie (1975-1980).

Întreprinde vizite de documentare ştiinţifică şi stagii de formare în domeniul managementului cultural la diferite instituţii şi centre ştiinţifice şi socio-culturale: Academia de Ştiinţe şi Academia de Muzică din Bucureşti, Centrul pentru calificarea şi perfecţionarea lucrătorilor din domeniul culturii (Moscova) şi Centrul de studii culturale din Sankt Petersburg, Academia de Muzică din Ierusalim (Israel), Consiliul Europei de la Strasbourg (Franţa) (1982-2000).

Studii postuniversitare la Academia de Ştiinţe din Moldova, Institutul de Istoria şi Teoria Artei (1997-2000).

A susţinut o serie de conferinţe în cadrul Universităţii de vară pe tema *Arta şi dimensiunea culturală a dezvoltării sociale*, organizată de Reprezentanţa UNESCO în Moldova (sept. 1995).

În anii 1974-1980, a fost violonist în Orchestra de Muzică *Mărţişor* şi, concomitent, a activat în calitate de lector la Colegiul *Ştefan Neaga* din Chişinău (1976-1980).

Profesor în diverse funcţii (lector superior, conferenţiar universitar) la Institutul de Stat de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău (1980-1981 şi 1996-1999).

Funcţionar la Ministerul Culturii (1981-1992).

Cercetător ştiinţific la Institutul de Istoria şi Teoria Artei a AŞM (1992-1994, 1997).

Prim-viceministru al culturii (1994-1996).

Consultant principal în Cancelaria de Stat a Guvernului Rep. Moldova (din 1997), participând la elaborarea, modificarea şi completarea legilor învăţământului (1998-1999), despre tineret (1999), culturii (2000), cu privire la biblioteci (2000).

Ministru al Culturii (2001-2002).

În perioada anilor 1993 şi 2001, a fost expert în probleme de muzică, organizator şi prezenator al Salonului Muzical la Biblioteca Naţională.

În prezent activează în calitate de consultant principal în Direcţia dezvoltare socială a Cancelariei de Stat a Republicii Moldova.

În calitate de compozitor a semnat lucrări muzicale pentru voce şi orchestră, pian, orchestră de muzică populară: două suite pe motive moldoveneşti (1982, 1984), *Dragă-mi este a mea glie* – piesă pentru ţambal şi orchestră (1984), *Piesă de concert pentru vioară şi orchestră* (1985), *Sârba de la Petreni* (1989); pentru cor de copii: *Clopoţelul* (1983), *Pomul* (1985), *Mama şi toamna* (1986), *Ţara mea* (1987).

De asemenea, a realizat o serie de prelucrări de cântece populare: *Neghiniţă neagră*, *Şi-am zis verde iarba-n luncă* (1982), *Dragostea-i o boală grea* (1984).

Semnează numeroase articole, cronici culturale şi muzicale, materiale de atitudine faţă de procesele culturale contemporane, studii ştiinţifice în domeniul istoriei muzicii în diverse publicaţii periodice şi muzicale din republică.

Autor de programe culturale şi muzicale la Radio-Televiziunea Naţională; prezentator la concerte de muzică clasică la Sala cu Orgă şi Filarmonica Naţională.

Participant la conferinţe ştiinţifice internaţionale, festivaluri de muzică şi cursuri de măiestrie.

Membru al juriului la Concursul naţional al tinerilor interpreţi *Barbu Lăutaru* (Chişinău), Concursul internaţional de interpretare E. Coca (Chişinău), Concursul de interpretare a romanţelor *Crizantema de Aur* (Târgovişte). Membru fondator şi membru al comitetului de organizare a Festivalului Internaţional *Zilele Muzicii Noi* din Chişinău.

Membru (din 1985) şi vicepreşedinte al Consiliului de conducere al Uniunii Compozitorilor

şi Muzicologilor din Moldova (1992-1994). Membru (1992), apoi membru al Consiliului de conducere al Uniunii Muzicologilor din Moldova (din 1994).

Membru al Consiliului Artistic al Filarmonicii Naţionale. Membru al Consiliului de conducere al Alianţei Franceze din Moldova (1994-1998).

Laureat al Concursului naţional de compoziţii originale de muzică populară (1983, 1985, 1987). Maestru în Artă (1998).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 46-47.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Păcuraru, Ion. Aspecte ale culturii muzicale a Moldovei din stânga Prutului în anii interbelici (1918-1940) / Ion Păcuraru // Arta '93: Stud. cercet. şi doc. – Chişinău, 1993. –P. 20-33.

Păcuraru, Ion. Cantata „Ştefan cel Mare" de Ştefan Neaga / Ion Păcuraru // Arta '95: Ser. Teatru, muzică, cinematografie. – Chişinău, 1995. – P. 119-122.

Păcuraru, Ion. Considerations sur l'activité de Ştefan Neaga pendant l'entre-deux-guerres / Ion Păcuraru // Études sur l'art de la Moldavie. – Chişinău, 1996. – P. 62-65.

Păcuraru, Ion. Eminescu şi muzica / Ion Păcuraru // Flux: Ed. de vineri. – 2001. –26 ian. – P. 7.

Păcuraru, Ion. O nouă apariţie editorială: [cartea folcloristului Vasile Plăcintă "Lăutare zi-i mai tare"] / Ion Păcuraru // Făclia. – 2001. – 3 mai. –P. 3.

Păcuraru, Ion. O panoramă a lumii muzicale... / Ion Păcuraru // Universul muzical. –2006. – Nr. 1. – P. 3.

Păcuraru, Ion. Vibrante acorduri: evoluarea artiştilor din Republica Moldova la ed. a VII-a a Festivalului Int. al vedetelor de operă şi balet "Invită Maria Bieşu" / Ion Păcuraru // Dialog. – 1997. – 25 sept. – P. 6.

*** Păcuraru, Ion**. Sârba ca la Petreni: pentru orchestra de muzică populară / Ion Păcuraru // Ciuhrii, Serghei. Pe strune de vioară: note muzicale / Serghei Ciuhrii. – Chişinău: Lit. Artistică, 1989. – P. 98-113.

*** Vieru, Grigore**. Mama şi toamna: [cântec] / vers.: Grigore Vieru; muz.: Ion Păcuraru // Vieru, Grigore. Poftim de intraţi. – Chişinău: Lit. Artistică, 1987. – P. 47-49.

***

Un Iosif Sava al nostru: (Ion Păcuraru la 50 de ani): Mănunchi omagial / Bibl. Naţională, pref. : Alexei Rău. – Chişinău, 2002. – 32 p.

Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Ion Păcuraru / Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Compozitori şi muzicologi din Moldova: Lexicon bibliogr. – Chişinău, 1992. – P. 150-153.

Ion CRISTINOIU
1942 - 2001

Compozitor, orchestrator, dirijor şi instrumentist român, considerat "*unul dintre cei mai mari melodişti ai Europei*" (Angela Similea).

S-a născut la 26 ian. 1942. S-a stins din viaţă la 21 noiemb. 2001.

A urmat cursurile Şcolii de muzică şi ale Conservatorului *Ciprian Porumbescu* din Bucureşti (1959-1964). A făcut parte din Orchestra Radioteleviziunii Române (1963-1969) şi din formaţia *Perpetuum Mobile*. În calitate de instrumentist în formaţia *Perpetuum Mobile*, a efectuat turnee în Germania, Suedia, Norvegia, ex-URSS, Ungaria, Polonia, Danemarca ş.a.

Între anii 1989 şi 1995, a fost dirijorul orchestrei de muzică uşoară a RTV. A debutat în televiziune cu melodia *Vreau să ştiu* (1964). A scris melodii de muzică uşoară şi muzică de film. A semnat peste 700 piese de muzică uşoară care, în mare parte, au devenit şlagăre de mare audienţă, în interpretarea Angelei Similea, Aurei Urziceanu, Corinei Chiriac, Dan Spătaru, Gabriel Cotabiţă ş.a.: (*Cheamă-mă; Te-aşteaptă un om; Ani fericiţi; Melodiile dragostei; Pânza bărcii; Casa mea; Nu e drept să fii uitat; Ce mică-i vacanţa mare; Să crezi în dragostea mea; Strada fără amintiri; De n-ai să vii*; *Nici o lacrimă* (versuri de Mihai Dumbravă; şlagărul a fost interpretat de 17 concurenţi străini în primele trei ediţii ale Festivalului Internaţional *Cerbul de Aur*, 1968-1971) etc. Este compozitorul cu cele mai multe participări la Festivalul de muzică uşoară de la Mamaia (în total 16), unde a obţinut mai multe premii.

A scris muzică pentru cinci spectacole de revistă: *Dragoste şi aventură* (1973), *Corăbii pentru dumneavoastră* (1976), *Nu sunt turnul Eiffel* (1978), *Trei fetiţe poştăriţe şi-un poştaş mai poznaş* (1983), *Trecere în revistă* (1983), şi muzica pentru şapte filme de lung metraj, dintre care: *Brigada Diverse în acţiune* (1970); *Brigada Diverse în alertă* (1971); *Brigada Diverse la munte şi la mare* (1972), *Braţele Afroditei* (1978); muzica pentru serialul de desene animate *Aventurile lui Pin-Pin*. Este şi autor al unui volum de *Versuri pare şi impare*.

În calitate de dirijor, a participat la Festivalul internaţional de la Atena (1969) şi la *Festivalul cântecului*, unde şi-a prezentat piesa proprie *Mediterana*. Preşedinte sau membru al unor jurii la festivaluri şi concursuri interne sau internaţionale.

Menţionat şi cu Premiul Uniunii Compozitorilor pentru compoziţie (1978, 1979, 1982, 1984, 1995), Premiul pentru orchestraţie la Festivalul Internaţional al şlagărului din Dresda (1982), Premiul Uniunii Compozitorilor şi Premiul I la Festivalul *Crizantema de Aur* (1986 şi 1987).

A fost membru al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România (din 1969) şi membru GEMA (Germania, din 1962).

BIBLIOGRAFIE:

****Cristinoiu, Ion.** Instrumentele de percuţie în muzica de jazz, rock / Ion Cristinoiu. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1983. – 120 p.

****Cristinoiu, Ion.** Melodii alese / Ion Cristinoiu. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1979. – 52 p.

***

Caraman Fotea, Daniela. Cristinoiu, Ion / Daniela Caraman Fotea // Caraman Fotea, Daniela. Meridianele cântecului. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1989. – P. 90-92.

***

Piese compuse de Ion Cristinoiu [Resursă electronică] //http://

www.muzicaro.ro/doku.php/autor:cristinoiu_ion.
Ion Cristinoiu, un mare melodist [Resursă electronică] //__http://www.topromanesc.ro/ion-cristinoiu-un-imens-melodist/

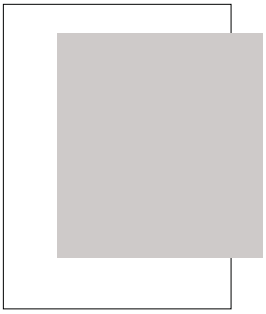

Aleksander M. BRODSKI (Brodsky) 1942

Jurnalist, eseist, poet şi traducător israelian.

Pseudonimul literar - *Mickey Wolfe*.

S-a născut la 26 ian. 1942, în familia unui avocat, aflată în evacuare în Uzbekistan. În 1944 familia a revenit la Chişinău.

A absolvit Facultatea de jurnalism de la Universitatea *M. V. Lomonosov* (1970) şi cursurile Institutului de Literatură *M. Gorki* (1981-1983) din Moscova.

A lucrat în redacţia revistei literatre *Nistru* şi a ziarului evreiesc *Naš golos* (לוק רעזדנוא).

A fost unul dintre cei mai prolifici traducători în limba rusă a creaţiei unor scriitori români. A tradus şi a publicat la Chişinău, Moscova şi Bucureşti cca 70 de volume de proză, poezie şi teatru din scriitorii clasici (Asachi, Eminescu, Alecsandri) şi contemporani (Spiridon Vangeli, Gr. Vieru, L. Deleanu, A. Lupan) ş. a.

Membru al Uniunii Scriitorilor din ex-URSS (1978). În anii 1988-1990 se implică în mişcarea naţional-democratică din Basarabia, alături de scriitorii basarabeni, optând pentru limba română, alfabetul latin, libertatea de expresie etc.

Din 1992 este stabilit cu traiul în Israel, la Bat-Yam, unde-şi continuă activitatea de traducător (a tradus în idiş din limba română povestea vieţii şef-rabinului dr. Moses Rosen *Primejdii, încercări, miracole*; publică eseuri literare în diverse periodice, adunate ulterior în volumul: *Nesvoboda nebosvoda*: *sto gazetnyh tekstov*, menţionat cu Premiul *Bunin* (2008). Până în anul 2002, a fost redactorul suplimentului literar *Diapazon evreiesc* al ziarului *Noutăţile săptămânii*. A publicat şi un roman *Milky Way i drugie krovel'nye raboty* (2003).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 45.

BIBLIOGRAFIE:

Kak bol'no... : Obraŝeniâ, pis'ma, stat'i / sost.: A.M. Brodskij. – Chişinău: Lit. Artistică, 1989. – 629 p.

****Wolfe, Mickey.** Nesvoboda nebosvoda: sto gazetnyh tekstov / Mickey Wolfe. – Moskva: Novoe literaturnoe obozrenie, 2008. – 328 p. ; [Resursă electronică] // http://berkovich-zametki.com/2006/Zametki/Nomer5/Wulf1.htm.

Rec.: Berinskij, Lev. [Resursă electronică] // http://www.sunround.com/club/22/132_berinsky.htm.

Rec.: Miroškin, Andrej. Tipologiâ tumanov i toska po klinopisi [Resursă electronică] //http://booknik.ru/reviews/nonfiction/?id=27289

****Wolfe, Mickey.** Milky Way i drugie krovel'nye raboty: [roman] / Mickey Wolfe. – Ierusalim; Moskva: Mosty kul'tury; Gešarim, 2003. – 352 p. – (Literatura Izrailâ i diaspory); [Resursă electronică] //http://wikiknigi.com/download_pdf.php?id=2342168.

Rec.: Dobrovič, Anatolij. Krovel'nye raboty v adu pri doline [Resursă electronică] //http://www.sunround.com/club/22/131_dobrovitz.htm

***

Aleksandr M. Brodskij [Resursă electronică] //http://www.peoples.ru/state/journalist/alexandr_brodskiy/

Aleksandr M. Brodskij [Resursă electronică] //http://www.vekperevoda.com/1930/abrodsky.htm

Aleksandr M. Brodskij [Resursă electronică] //http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1035968

Ûdson, Mihail. Prinosâšij moloko, ili Mnogocvetnyj Mickey Wolfe [Resursă electronică] //http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1035968

Ilie G. MURGULESCU 1902 - 1991

Chimist şi inventator român, academician; creator al şcolii de chimie fizică din România.

S-a născut la 27 ian. 1902, în localitatea Cornu, jud. Dolj. Se stinge din viaţă la 28 oct. (conform unor surse – 23 noiemb.) 1991, la Bucureşti.

A urmat cursurile Gimnaziului *Fraţii Buzeşti* şi ale Liceului *Carol I* din Craiova, iar între 1922 şi 1928 a studiat la Universitatea *Regele Ferdinand* din Cluj. Din 1926, fiind încă student, devine şi asistent, iar din 1934 până în 1945 a fost conferenţiar la Facultatea de Ştiinţe a Universităţi din Cluj. Dupa obţinerea în 1930, cu *Magna cum laudae*, a titlului de doctor în chimie, a efectuat un stagiu de cercetare la Universitatea din Leipzig (1932-1933). Din 1945 a fost profesor la Institutul Politehnic din Timişoara, pe care îl va conduce în calitate de rector între 1947 şi 1949. A fost profesor şi rector al Universităţii din Bucureşti (1949-1950), ministru al Învăţământului Superior (1953-1956), ministru al Învăţământului şi Culturii (1961-1962), ministru al Învăţământului (1962-1963), vicepreşedinte al Consiliului de Stat (1965-1967) şi al Marii Adunări Naţionale (1967-1975).

Profesor emerit (1964). Om de ştiinţă emerit (1969). Premiul de stat clasa I (1963) pentru lucrări în domeniul lichidelor ionice. Întemeietorul şcolii moderne de chimie fizică de la Facultatea de Chimie a Universităţii Bucureşti şi de la Institutul de Chimie Fizică al Academiei Române, pe care l-a condus până în 1977, şi care în prezent îi poartă numele.

A efectuat cercetări în domeniile chimiei analitice, chimiei fizice şi

chimiei anorganice. Este autor al unor noi concepţii privind reacţiile redox. A elaborat metode conductometrice şi potenţiometrice pentru dozarea wolframaţilor, mercurului, acizilor liberi din sulfatul de aluminiu. A elaborat o teorie a proceselor de oxido-reducere în analiza volumetrică. A studiat descompunerea termică a metanului, reacţiile de alcooliză, de deshidratare al unor cristalohidraţi şi de oxidare a unor metale. A inventat procedeul de polimerizare a acrilonitrilului.

Membru corespondent (1948), membru titular (1952), vicepreşedinte (1952-1953) şi preşedinte al Academiei Române (1963-1966).

Membru al academiilor de ştiinţe din Cehoslovacia (1964), URSS (1966), Ungaria (1973), Bulgaria (1974), al Academiei de Ştiinţe din New York (1980), al Societăţii franceze de chimie (1958) şi al Societăţii internaţionale de electrochimie (1960).

A fost redactor al revistelor *Revue Roumaine de Chimie* şi *Studii şi Cercetări de Chimie* precum si membru în colegiul editorial al publicaţiilor ştiinţifice *Electrochimica Acta* şi *Corrosion Science*.

Distins cu mai multe premii şi medalii, inclusiv cu Medalia de Aur a celui de al 39-lea Congres International de Industrie Chimică (1970).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Murgulescu, I. G. Introducere în chimia fizică: 4 vol. / I. G. Murgulescu. – Bucureşti: Edit. Acad. Române, 1979-1991.

***

Murgulescu, Ilie G. // Enciclopedia marilor personalităţi româneşti din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni. Vol. XIV. – Bucureşti: Geneze, 2010. – P. 118-120.

Rusu, Dorina N. Murgulescu, Ilie G. / Dorina N. Rusu. Membrii Academiei Române 1866/2003: Dicţ. – Bucureşti: Edit. Encicl.; Edit. Acad. Române, 2003. – P. 564.

Sahini, V. E. Murgulescu, Ilie G. // Personalităţi româneşti ale ştiinţelor naturii şi tehnicii: Dicţ. – Bucureşti: Edit. Şt. şi Encicl., 1982. – P. 262-263.

***

Gina, Vasile. Ilie G. Murgulescu / Vasile Gina, Mihaela Artimon // Gina, Vasile. Pionieri în şcoala românească de chimie; [Resursă electronică] // http://www.noema.crifst.ro/doc/2010_b_04.pdf

Ilie G. Murgulescu [Resursă electronică] //http://www.agir.ro/univers-inginaresc/acad._ilie_murgulescu_%281902___1991%29chimist_inventator_presedinte_al_academiei_romine_2416.html

Ilie G. Murgulescu - Personalitate marcantă a chimiei fizice româneşti [Resursă electronică] //http://tsocm.pub.ro/revistachimia/Personalitati/01%20i_g_murgulescu.htm

Ilie Murgulescu, fiu de ţăran din Dolj, preşedinte al Academiei Române [Resursă electronică] //http://www.gds.ro/Cultura/2010-01-23/Ilie+Murgulescu

Mihail FLORESCU
1912 – 2000

Inginer chimist român.

S-a născut la 28 ian. 1912, la Roman, jud. Neamţ. A decedat la 27 febr. 2000, la Bucureşti.

Şi-a făcut studiile la şcoala primară din Roman; studii secundare la Liceul *Roman-Vodă*. Urmează Facultatea de Ştiinţe a Institutului de Chimie Industrială (1930-1934). În 1946 a fost ales deputat permanent în Marea Adunare Naţională. A ocupat de-a lungul anilor funcţii importante: ministru adjunct la Ministerul Industriei Metalurgice şi Industriei Chimice (1951-1952); ministru al Industriei Chimice (1952-1957); ministru al Industriei Petrolului şi Chimiei (1957-1965); vicepreşedinte al Consiliului Economic (1965-1967); ministru secretar de stat la Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie (1980-1989).

A contribuit la punerea bazelor industriei chimice româneşti, în industria de petrol, la creşterea rezervelor, a extracţiei şi a prelucrării. Rezultatele cercetărilor sale au fost concretizate în numeroase lucrări şi studii în domeniul chimiei, ciberneticii, ştiinţei şi tehnologiei, dar şi filozofiei şi economiei: *Industria chimică şi petrolieră din România* (2 vol., 1970); *Industria chimică şi petrochimică din România* (1972); *Chimia şi valenţele ei în agricultură* (1972); *Cibernetică* (1981); *Competiţia dintre materialele macromoleculare naturale şi sintetice* (1985); *Modelarea şi stimularea asistate pe calculator în industria petrolieră* (1986); *Rolul ştiinţei şi tehnologiei în dezvoltarea economică şi socială* (1989); *Chimia de la un mileniu la altul; Chimia informatică; Curbele spectrale atomice şi moleculare* (1992); *Industria petrochimică – dezvoltare şi perspective* (1994); *Este eficientă petrochimica?* (1996); *Industria comparată a polimerilor din România* (1997) etc.

Este de asemenea autorul a peste 150 de comunicări la congrese, conferinţe, simpozioane naţionale şi internaţionale şi articole apărute în reviste de specialitate din străinătate şi din ţară. A coordonat opt volume apărute în ţară. Numeroase recenzii au apărut în revistele de specialitate din ţară şi străinătate. A efectuat studii şi cercetării în probleme de structură şi filozofie a materiei în domeniul ştiinţelor naturii, ştiinţelor tehnice, sociale şi filozofice.

A elaborat şi aplicat metode ştiinţifice care au contribuit la organizarea şi dezvoltarea industriei chimice în România, la dezvoltarea cu precădere a industriei petrochimice, cea mai importantă ramură a industriei chimice. A dezvoltat lucrările de foraj şi extracţie. A pus bazele moderne ale noilor rafinării şi platforme petrochimice, anticipând transformările continue şi constante ale proceselor tehnologice din industria chimică. A promovat numeroase generaţii de tineri chimişti. Între preocupările extraprofesionale sunt de relevat cele literare, fiind autor a patru volume: *Voluntarii* (2 vol.); *Spre Spania*; *Pe Ebrul însângerat* (1945-1946); *Momente din mişcarea de rezistenţă franceză* (1946), precum şi cele de om de sport.

În 1948 s-a preocupat de organizarea Clubului Sportiv al Casei Centrale a Armatei (în prezent, *Steaua* Bucureşti). A fost timp de trei ani vicepreşedinte al Federaţiei Române de Rugby. Timp de 28 de ani, până în 1983, este preşedintele Federaţiei Române de Atletism, după care a fost ales preşedinte de onoare al acestei federaţii. Este membru al Academiei de Ştiinţe Politice şi Sociale (1970); membru corespondent al Academiei Române (1974); membru activ al Academiei de Ştiinţe din New York (din 1995); membru al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România; membru al Societăţii Române de Chimie Pură şi Aplicată etc. Erou al Muncii Socialiste (1971).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cibernetica, automatică, informatica în industria chimică / Florescu, Mihail, Niculescu-Mizil, Eugeniu [et al.]. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 1979. – 831 p.

Cibernetica în slujba dezvoltării economico – sociale a ţării : Culegere de comunicări prezentate la Conferinţa Naţională de Cibernetică, Bucureşti, 1 – 30 oct. 1981 / Coord.: Mihail Florescu [et al.]. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1983. – 309 p.

Florescu, Mihail. Chimia şi valenţele ei cu agricultura / Mihail Florescu. – Bucureşti: Ceres, 1972. – 119 p.

Florescu, Mihail. Conexiunile cercetării ştiinţifice / Mihail Florescu. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1981. – 84 p.

Florescu, Mihail. Dimensiunile cunoaşterii / Mihail Florescu. – Bucureşti: Ed. Politică, 1977. – 236 p.

Florescu, Mihail. Eficienţa economică a cercetării ştiinţifice / Mihail Florescu. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1972. - 108 p.

Florescu, Mihail. Este eficientă petrochimia ? / Mihail Florescu. – Bucureşti: Chim Inform Data, 1996. – 250 p.

Florescu, Mihail. Industria chimică şi petrochimică din România: Studii şi articole. – Bucureşti: Tehnica, 1972. – 647 p.

Florescu, Mihail. Industria comparată a polimerilor sintetici în România / Mihail Florescu. – Bucureşti: Chim Inform Data, 1997. – 245 p.

Florescu, Mihail. Metode ştiinţifice în dezvoltarea industriei chimice moderne / Mihail Florescu. – Bucureşti : Ed. Acad. Române. 1979. – 255 p.

Florescu, Mihail. Strategia dezvoltării în chimie / Mihail Florescu. – Bucureşti: Ed. Politică, 1981. – 299 p.

* * *

Florescu, Mihail // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti: Rompres, 1994. – P. 140–141.

Florescu, Mihail// Pesonalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1977. – P. 110.

Florescu, Mihail // Personalităţi româneşti ale ştiinţelor naturii şi tehnicii: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1982. – P. 153–154.

Rusu, Dorina N. Florescu, Mihail / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Encicl.; Ed. Acad. Române, 2003. – P. 314.

N.-M. Ş.

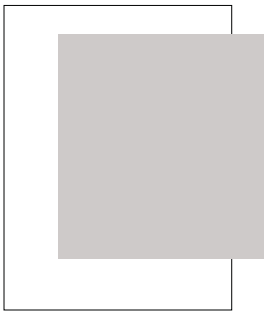

Tamara ISBĂŞESCU
1932

Pictoriţă şi graficiană, originară din Basarabia.

S-a născut la 28 ian. 1932, în s. Cornesti, judeţul Bălţi.

Studiile superioare le-a făcut la Institutul de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu* din Bucureşti, pe care îl absolveşte în anul 1960. În timpul studiilor face lecţii în atelierul profesorului E. Popa.

După finisarea studiilor activează la Ploieşti în calitate de desenator tehnic şi ca profesoară la Şcoala de Artă din Brăila.

Tamara Isbăşescu practică grafica, desenul, pictura în ulei, acuarela.

Din 1961 participă la expoziţii anuale de stat, la Saloane de desen şi gravură.

A avut expoziţii personale la Bucureşti în 1968, unde expune lucrări în pictură şi grafică.

În 1969 face un stagiu în fosta URSS.

În 1971 a avut o expoziţie personală de pictură la Bucureşti.

Lucrările Tamarei Isbăşescu sunt cunoscute în ţară şi peste hotare. Unele sunt scoase la licitaţie în SUA (*Mica balerină*, *Natură statică cu mere galbene*).

Picturile ei reţin atenţia prin cruditatea şi spontaneitatea impresiilor, susţinute de tonalităţi vii, care le dă atmosferă de mister fără trimitere la realitate.

* * *

Tamara Isbăşescu // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 148.

M. C.

Jackson (Paul) POLLOCK
1912 – 1956

Pictor american, unul din exponenţii majori ai expresionismului abstract.

Născut la 28 ian. 1912, la Cody, Wyoming, SUA. Se stinge din viaţă la 11 aug. 1956, la New York.

În 1928 Jackson a început să studieze pictura la un Liceu de Arte din Los Angeles.

Doi ani mai târziu pictorul se mută la New York, în Greenwich Village. Studiază sub îndrumarea lui Thomas Hart Benton şi se înscrie la *Liga studenţilor în artă* (Art Students League). În această perioadă apar primele tablouri ale lui Pollock, care reprezentau peisaje americane şi sunt efectuate în stilul naturalist al lui Benton.

Mai târziu pictorul este preocupat de pictura murală mexicană şi realizează tablouri pe teme mitologice din cultura indienilor americani.

În 1935 pictorul face o criză depresivă şi caută refugiul în alcool. Această stare îi creează mari dificultăţi în viaţă şi după internări la clinică, tratamente, reuşeşte să învingă inhibiţia comunicării

verbale şi această stare îl determină să creeze o serie de desene suprarealiste, fiind influenţat de Picasso şi suprarealişti.

Se împrieteneşte cu John Graham, directorul *Metropolitan Muzeum of Art* din New York, care îi face cunoştinţă cu pictoriţa Lee Krasner şi care mai târziu îi va deveni soţie. În urma acestei relaţii, Pollock pătrunde în mediul artistic şi devine cunoscut în cercurile artiştilor plastici din New York, iar pictura lui devine apreciată.

În 1943 a făcut cunoştinţă cu colecţionara de artă Peggy Guggenheim, care îi organizează prima expoziţie personală la galeria sa *The Art of This Century*.

În aceeaşi galerie Pollock expune alte trei expoziţii următoare şi astfel devine un pictor profesionist, iar lucrările lui se bucură de mare succes. Astfel tabloul *Stenographic Figure* (1943) a fost mult apreciat de mediul artistic din New York.

Pollock realizează lucrările conform imaginaţiei sale, spontan, neacceptând prelucrarea sau modificarea. El a denumit această tehnică „pictura directă", respingând ideea de a lucra cu şevaletul şi paleta, fără să facă schiţe preliminare.

A acceptat procedeul prin contrastul mişcărilor de du-te - vino. Pictorul punea pânza pe podea, turna pe ea vopsea pe care o întindea cu pensula sau cu nişte beţe. Uneori folosea cioburi sau fire pentru a da un alt aspect texturii şi culorii. Procedeul era controlat cu atenţie şi nu era aplicat la întâmplare.

Picturile cu vopseaua aplicată direct pe pânză sunt cele mai impresionante lucrări executate de artist în anii 1947-1952. Artistul este influenţat de marii pictori Rubens, El Greco, Miro şi Matisse. Picturile lui au spart toate tiparele, care se practicau la acea vreme. El a deschis drumul altor artişti care au practicat expresionismul abstract.

Pictorul De Kooning a recunoscut: „El a spart gheaţa". Aceşti doi pictori erau rivali în plan artistic, dar îi lega o relaţie de prietenie.

Lui Pollock i se datorează cel mai mare aport în demarajul unei picturi americane eliberată de modelele europene. Contribuţia sa majoră la dezvoltarea artei a fost aceea de a exprima emoţiile şi senzaţiile în mod abstract. El a devenit pictor celebru şi a fost unul din puţinii pictori americani care erau recunoscuţi în timpul vieţii, ulterior a fost considerat un egal al marilor maeştri ai artelor moderne europene.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cirlot, Juan Eduardo. Jackson Pollock / Juan Eduardo Cirlot // Cirlot, Juan Eduardo. Pictura contemporană. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1969. – P. 142-144.

Florea, Vasile. Jackson Pollock / Vasile Florea, Gheorghe Szekely // Dicţionar de artă universală. – Bucureşti; Chişinău: Litera, 2003. – P. 284.

Jackson, Pollock // Enciclopedia concisă Britanică. – Bucureşti; Chişinău: Litera, 2009. – P. 1816.

Prut, Constantin. Jackson Pollock / Constantin Prut // Prut, Constantin. Dicţionar de artă modernă. – Bucureşti, 1982. - P. 362-363.

M. C.

Elena ILIAŞ
1942

Actriţă şi regizoare.

S-a născut la 29 ian. 1942, în comuna Vatici, jud. Orhei, într-o familie de oameni înstăriţi.

Şi-a făcut studiile la Institutul de Arte a Moldovei, Facultatea de Regie şi Actorie (1959-1963), apoi urmează cursurile de regizori de filme televizate la Moscova. În 1964 vine la Televiziune în calitate de asistent de regizor de sunete, iar din 1965 lucrează ca regizoare la emisiuni pentru copii. În cadrul emisiunii *Noapte bună, copii* a montat emisiuni muzicale, spectacole-concert, filme-concert. Din 1990, în colaborare cu *Telefilm-Chişinău*, a realizat filme-concert pentru copii *Ploiţa cu soare, Poiana de argint, Curcubeul vesel, Cântecul viorii, Cucurigu* ş. a.

Pasionată de basmele lui Hans Christian Andersen, montează spectacolele *În lumina poveştilor* şi *Hai, vino cu noi*. De dragul acestui mare scriitor a creat Asociaţia „Steaua copilăriei", al cărei scop este valorificarea, prin teatru şi film, a operei lui Andersen. S-a produs în filmele: *Moara (1990), Când ard jucăriile* (documentar, 1992), *Taina de lumină şi dor* (documentar, 1991), *Capra* (documentar, 1991). Filme premiante ale festivalurilor cinematografice: *Ploiţa cu soare* (Erevan, 1981), *Poiana de argint* (Kiev, 1985), *Moara* (Chişinău, 1991), *Când ard jucăriile* (Bucureşti, 1993).

BIBLIOGRAFIE:

Iliaş, Elena. „După *Când ard jucăriile* am început să ard şi eu" [interviu] / consemnare Larisa Ungureanu // Lit. şi arta. – 1997. – 18 sept. – P. 6.

***

Calcea, Andrei. Iliaş, Elena // Calcea, Andrei. Personalităţi orheiene. – Chişinău, 2003. – P. 97.

Iliaş, Elena // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 143.

Nechit, Irina. Mecanismul distrugerii // Lit. şi arta. – 1997. – 18 sept. – P. 6.

***

Iliaş, Elena [Resursă electronică] www.cinema.art.md./news/2005-01-29/ind...-

Iliaş, Elena [Resursă electronică] www.cinema.art.md./news/2004-01.29/ind...-

X. N.

Frederick DELIUS
1862 – 1934

Compozitor englez.

S-a născut la 29 ian. 1962, Bradford, Anglia. S-a stins din viaţă la 10 iun. 1934, Grez-sur-Loing, Franţa.

Şi-a făcut studiile în Germania, la Conservatorul din Leipzig, avându-l ca profesor pe Carl Reinecke.

În anul 1890 trece cu traiul în Franţa, unde s-a aflat mai mult de 40 de ani.

Muzica lui Delius a rămas practic necunoscută în Franţa, în schimb a fost foarte apreciată în Anglia.

A compus operele: *A Village Romeo and Juliet* (1900-1901), *Irmelin* (1890-1892), *The Magic Fountain* (1893), *Koanga* (1895-1897), *Margot-la-Rouge* (1902), *Fennimore and Gerda* (1909-1910).

A mai compus melodii, muzică de cameră, concerte.

BIBLIOGRAFIE:
Delius, Frederick // Dicţionar de mari muzicieni. – Bucureşti: Univers enciclopedic, 2000. – P. 177-178.
Delius, Frederick // Muzykal'naâ ènciklopediâ. – Moskva: Izd. Sov. ènciklopediâ, 1974. – P. 243.
Delius, Frederick // The concise Oxford Dictionary of music. – Oxford: University Press, 1980. – P. 172.
Delius, Frederick [Resursă electronică] www.delius.org.uk.-
Delius, Frederick [Resursă electronică] en.wikipedia.org/wiki/ Frederick_Delius-

X. N.

Ion Luca CARAGIALE
1852 – 1912

Prozator, dramaturg şi gazetar român, membru de onoare postmortem al Academiei Române. Semnează cu pseudonimele *Caragiale*, *Falstoff*, *Farsor*, *Piccolino*, *Timon* etc.

S-a născut la 30 ian. 1852, s. Haimanale (astăzi satul îi poartă numele), jud. Dâmboviţa, în familia lui Luca Caragiale şi a Ecaterinei, născută Karaboa. Este nepotul lui Costache Caragiale şi al lui Iorgu Caragiale. Se stinge din viaţă la 22 iun. 1912, la Berlin, Germania, înhumat la Cimitirul Bellu din Bucureşti.

În anii 1860-1864 urmează clasele primare la Şcoala Domnească, ulterior gimnaziul *Sf. Petru* şi *Pavel* din Ploieşti (1864-1867). A făcut şi clasa a cincea de liceu la Bucureşti (1867). În 1868 se înscrie la Conservator, unde face studii în clasa de mimică şi declamaţie a lui Costache Caragiale (1870). În această perioadă îl cunoaşte pe Mihai Eminescu. Activează copist la Tribunalul din Prahova (1870). A participat la mişcarea revoluţionară ploieşteană, iniţiată de Al. Canadiano-Popescu, mişcare ironizată mai târziu în scrisul său. Lucrează sufleor la Iaşi, ulterior funcţionează în aceeaşi calitate în trupa lui Iorgu Caragiale, în stagiunea 1872-1874. Este copist la Teatrul Naţional din Bucureşti. Din 1878, lucrează redactor la ziarul *Timpul,* împreună cu Mihai Eminescu, Ioan Slavici, I.S. Bădescu. Participă la întrunirile Societăţii *Junimea*, în clasa lui Maiorescu. Activează revizor în circumscripţia Argeş-Vâlcea, apoi este funcţionar în Bucureşti, la Regia Monopolurilor Statului. Mai funcţionează profesor de istorie la Liceul particular *Sf. Gheorghe* din Bucureşti (1886).

Din 1888 până în 1889 este director general al teatrelor.

Debutul în jurnalistică se produce încă prin 1873, la ziarul *Telegraful* din Bucureşti, unde publică rubrica de anecdote intitulată *Curiozităţi.* Colaborează şi la numeroase alte publicaţii ale vremii precum *Albina Carpaţilor*, *Convorbiri literare*, *Drapelul*, *Epoca*, *Evenimentul*, *Ghimpele* (unde susţine rubricile *Varietăţi* şi *Una-alta*); *Literatura şi arta*, *Lumea veche*, *Noua revistă română*, *România Junâ*, *Românul*, *Telegraful*, *Tribuna*, *Univers literar*, *Viaţa Nouă*, *Ziua* etc.

În 1877 întemeiază revista *Claponul*, *Calendar al Claponului* (1878); ziarul *Naţiuunea Română* (1893, împreună cu Fr. Damé). De asemenea în 1893, împreună cu A. Bacalbaşa scoate revista *Moftul Român,* apoi, în 1901, în colaborare cu I. Slavici şi G. Coşbuc, înfiinţează ziarul *Vatra.*

S-a afirmat în dramaturgie scriind comediile de mare succes *O noapte furtunoasă* (1878), *Conu Leonida faţă cu reacţiunea* (1880), *O scrisoare pierdută* (1884), *D-ale Carnavalului* (1885), *Năpasta* (1890). Se manifestă strălucit în crearea unor *Momente şi schiţe*, asemănătoare teatrului precum *Domnul Goe*, *Vizita, Bubico*, *Tren de plăcere*, *Căldure mare*, *Ultimă oră*, *Mici economii*, *High-Life* etc. A scris nuvele prin intermediul cărora cultivă proză de observaţie psihologică şi naturalistă: *O făclie de Paşti*, *Păcat*, *Două lozuri*, *În vreme de războiu* şi proză fantastică: *La hanul lui Mânjoală*, *Kir Ianulea* ş.a. Un alt capitol al creaţiei sale sunt snoavele cu caracter popular: *Fără noroc*, *Norocul şi mintea*, *Minciuna* ş.a.

Face traduceri precum *Roma învinsă* de A. Parodi, mai realizează versiunea românească a piesei *Hatmnaul* după drama *L'Hetman* a lui Paul Déroulède şi *Cârdăşia* după *La Camaraderie* de Eugène Scribe ş.a.

În 1905 se stabileşte definitiv la Berlin, întorcându-se din când în când în ţară. A scris articolul-pamflet *1907- din primăvară până-n toamnă*, publicat în ziarul vienez *Die Zeit*, sub semnătura *Un patriot român*.

La stingerea marelui Caragiale, Nicolae Iorga menţiona: *„Noi care am avut norocul să-l vedem şi să-l*

auzim vom rămâne toată viaţa stăpâniţi de senzaţia că prin moartea lui Caragiale s-a deschis o prăpastie, s-a făcut un gol în natură, ca o perturbaţie cosmică. Cu cât va trece vremea, va creşte tot mai mult silueta şi vom rămâne vrăjiţi de farmecul celui mai luminat creier românesc...(..). Se vor crea legende şi personalitatea lui va lua proporţii mitice. Generaţiile viitoare nici nu vor putea înţelege dacă din strălucirea unei minţi s-au întruchipat vreodată astfel de raze orbitoare".

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 48-49.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Caragiale, Ion Luca. Calul dracului şi alte povestiri / Ion Luca Caragiale; ed. îngrijită de Virginia Carianopol. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1995. – 124 p.

Caragiale, Ion Luca. Cănuţă om sucit / Ion Luca Caragiale. – Chişinău: Prut Internaţional, 2002. – 176 p.

Caragiale, Ion Luca. Comedii. Momente / Ion Luca Caragiale. – Chişinău: Litera, 1997. – 327 p.

Caragiale, Ion Luca. Două loturi: Nuvele şi schiţe / Ion Luca Caragiale; ed. îngr., pref. şi tabel cronologic de F. Bailesteanu. – Craiova: Scrisul românesc, 1994. – 400 p.

Caragiale, Ion Luca. În vreme de război: proză psihologică şi fantastică / Ion Luca Caragiale. – Craiova, 1995. – 172 p.

Caragiale, Ion Luca. Istoria se repetă / Ion Luca Caragiale. – Bucureşti: Litera Internaţional, 2002. – 256 p.

Caragiale, Ion Luca. Momente, schiţe, amintiri: Opere complete / Ion Luca Caragiale. – Bucureşti: Minerva, 1908. – 432 p.

Caragiale, Ion Luca. O făclie de Paşti / Ion Luca Caragiale. – Chişinău: Litera Internaţional, 2003. – 396 p.

Caragiale, Ion Luca. Opere. Vol 3. Nuvele, povestiri, amintiri, versuri / Ion Luca Caragiale. – Bucureşti: Ed. pentru Literatură, 1962 – 870 p.

Caragiale, Ion Luca. Opere / Ion Luca Caragiale. – Bucureşti: Ed. de Stat pentru lit. şi artă, 1952
Vol. 1: Teatru şi nuvele. – 383 p.
Vol. 2: Momente şi schiţe. – 364 p.

Caragiale, Ion Luca. O scrisoare pierdută / Ion Luca Caragiale: Vol. îngr. prez. de Claudiu Constantinescu. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 1996. – 126 p.

* * *

Caragiale, Ion Luca // Caragiale şi copii. – Iaşi: Ed. Porţile Orientului, [S.a.]. – 176 p.: il.

Caragiale, Ion Luca // Dicţionarul General al Literaturii române (C/D). – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2004. – P. 58-71.

Caragiale, Ion Luca // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. ed. a II-a. – Chişinău, 2002. – P. 162-173.

Caragiale, Ion Luca // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului. Vol.1. – Slobozia: Ed. Geneze, 1999. – P. 239-242.

Caragiale, Ion Luca // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 109.

Caragiale la Bălţi: [la Teatrul Naţional „Vasile Alecsandri din Bălţi a fost prezentat în premieră, spectacolul „Conu Leonida faţă cu reacţiunea", montat după piesa omonimă a lui Ion Luca Caragiale] // Flux: ed. de vineri. – 2004. – 29 oct. – P. 7.

Caragiale, Ion Luca // Literatura română. Dicţ.-antologie de istorie şi teorie literară. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 110-117.

Cimpoi, Mihai. Fantoma ideii la Caragiale / Mihai Cimpoi // Convorbiri literare. – 2003. – Nr. 5. – P. 18-20.

Cioculescu, Şerban. Viaţa lui I.L. Caragiale / Şerban Cioculescu. – Chişinău: Ed. Hyperion, 1992. – 364 p.

Coloşenco, Serghei. I. L. Caragiale: Rebus / Serghei Coloşenco. – Bârlad: Sfera, 2002. – 22 p.: il.

Corbu, Haralambie. Antimiticul Ion Luca Caragiale / Haralambie Corbu // Săptămîna. – 1998. – 20 noiemb. – P. 16-17.

Diviza, Ion. Un an cu eternul Caragiale: [avanpremiera spectacolului „Jertfe patriotice" după opera clasicului Caragiale în regia lui Sandu Grecu] / Ion Diviza // Capitala. – 2003. – 29 ian. – P. 5.

Fanache, V. Caragiale ed. a II-a, augmentată / V. Fanache. – Cluj-Napoca: Ed. Dacia, 1997. – 296 p.

Gafton, Marcela. Aspecte ale „ Fenomenului Caragiale": [expoz. cu genericul *Reformele trec, moravurile rămân* la Bibl. Naţ. dedicată Anului Caragiale] / Marcela Gafton // Ţara. – 2002. – 1 febr. – P. 4.

Macoveţchi, Liliana. Aspecte ale criticii sociale şi ale kitschului în opera lui Ion Luca Caragiale şi Eugen Ionesco [text] / Liliana Macoveţchi // Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2007. – Nr. 1 / 2. – P. 44-46.

Olteanu, A. Bietul Caragiale / A. Olteanu // România literară. – 2008. – Nr. 4. – P. 3.

Oprea, Ştefan. Caragiale, orator politic sau Caragiale, personaj caragialean / Ştefan Oprea // Dacia literară. – 2007. – Nr.3-4. – P. 23-25.

Popuşoi, Liliana. Nimic nu-i arde pe ticăloşi mai mult decât râsul: [150 de ani de la naşterea lui Ion Luca Caragiale 1852-1912] / Liliana Popuşoi // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 30 ian. – P. 4.

Popuşoi, Liliana. Năpasta, drama resemnării: [spectacol montat de Sandu Grecu, muz. îi aparţine lui Anatol Ştefăneţ] / Liliana Popuşoi // Flux: ed. de vineri. – 2004. – 29 oct. – P. 7.

Radu, Alina. Zece seri de vis, cu filmele inspirate din piesele lui Caragiale: în contextul *Anului Caragiale* Ambasada României în Republica Moldova, împreună cu Centrul de Cultură Odeon, organizează Gala Filmului Caragiale / Alina Radu // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 19 febr. – P. 4.

Rusu, Dorina N. Caragiale, Ion Luca / Dorina N. Rusu // Membrii Academiei Române: 1866-2003. – P. 166-167.

Smolnicki, Angela. O întâlnire cu opera lui I.L. Caragiale / Angela Smolnicki. – Suceava: George Tofan, 2009. – 59 p.

Ştefârţă, Sorina. Anul Caragiale: [la Chişinău a demarat Anul Caragiale, instituit de UNESCO cu ocazia celei de-a 150-a aniversare a marelui dramaturg] / Sorina Ştefârţă // Timpul. – 2002. – 1 febr. – P. 11.

Tâcu, Lia. I. L. Caragiale mai viu decât toţi viii: [Festivalul Naţional de teatru Nenea Iancu, ed. a I] / Lia Ţâcu // Moldova suverană. – 2002. – 27 dec. – P. 4.

Ungureanu, Larisa. Noaptea dezlegărilor: La *Satiricus – I.L.Caragiale* s-a jucat în premieră spectacolul *Năpasta* de I. L. Caragiale, montarea căruia face parte din proiectul *Integrala Ion Luca Caragiale* / Larisa Ungureanu // Moldova suverană. – 2004. – 24 iun. – P. 4.

Zaharia, Doru. Scenariul dramatic şi mărcile teatralităţii la Caragiale (I); (II) / Doru Zaharia // Dacia literară. – 2007. – Nr. 3-4. – P. 26-27; 33-34.

* * *

Caragiale, Ion Luca [Resursă electronică]www.wikipedia.org.ro/wiki_

Caragiale, Ion Luca [Resursă electronică]www.istoria.md/../Ion_Luca_Caragiale_biografie

Caragiale, Ion Luca [Resursă electronică]www.art zone.ro/literatura/.../Ion_Luca_Caragiale_bioigrafie.html-

M. P.

Grigore GAFENCU
1892 - 1957

Om politic, diplomat, scriitor şi publicist român; personalitate marcantă a perioadei interbelice şi lider al exilului românesc postbelic.

S-a născut la 30 ian. 1892, la Bucuresti, în casa inginerului Alexandru Gafencu, descendent al unei vechi familii boiereşti din Basarabia, Agafencu. S-a stins din viaţă la 30 ian. 1957, la Paris.

A studiat dreptul la Bucureşti obţinând doctoratul în ştiinţe politice la Sorbona (1914).

Deşi a fost înrolat în armata franceză, a fost decorat pentru actele de vitejie săvârşite ca locotenent de aviaţie pe Frontul Românesc în Primul Război Mondial cu ordinul militar *Mihai Viteazul*. I s-a conferit şi Legiunea de onoare a Franţei.

După Marea Unire, a intrat în viaţa publică, dedicându-se mai întâi ziaristicii: fondator al publicaţiei *Revista vremii*, apoi director al cotidianelor *Argus* şi *Timpul familiei*, care, tradus în limba franceză, a fost distribuit în mai multe ţări.

După ce a ocupat mai multe funcţii în guvernele naţional-ţărăniste, a fost ministru de externe adjunct în perioada guvernării din 1928 şi ministru de externe al României într-un moment dramatic - retragerea trupelor române din Basarabia şi Bucovina de Nord, în iunie 1940. A fost ministru plenipotenţiar al României la Moscova (1940-1941). În cadrul ultimei întrevederi pe care a avut-o cu Molotov, ministrul de externe sovietic, Grigore Gafencu i-a declarat: *"Nu pot avea faţă de evenimentele de azi, pe care numai istoria le va putea judeca, decât o atitudine de diplomat, adică de soldat al ţării mele"*, aşa îl caracterizase şi marele istoric Nicolae Iorga.

Neîmpărtăşind noua orientare în politica externă a ţării impusă de regele Carol al-II-lea, şi-a dat demisia din fruntea diplomaţiei româneşti. Din 1941, stabilit în Elveţia, apare în evidenţa Siguranţei drept *"principalul exponent al mişcării reacţionare româneşti din străinătate"*.

A fost condamnat în lipsă, la pedepse însumând 52 de ani de închisoare (1947).

Bun cunoscător al politicii externe româneşti şi internaţionale, considerat în mediile Occidentale drept unul dintre cei mai buni analişti politici ai epocii, a susţinut, în ultima parte a celui de-al Doilea Război Mondial, conferinţe publice la New York şi în principalele capitale europene (Londra, Paris, Strasbourg, Florenţa, Zürich, Geneva), pledând interesele României. Tot el, în calitate de reprezentant al grupului diplomaţilor în exil, care desfăşurau o acţiune paralelă cu cea a guvernului de la Bucureşti, a depus pe masa Conferinţei de Pace (1946-1947) două memorandumuri prin care cerea respectarea drepturilor politice şi economice ale României. (Referitor la această Conferinţă, Iuliu Maniu declarase: *"Tratatul este esenţial mai nefavorabil pentru România decât cel pregătit pentru celelalte state". [...] Prin actualul Tratat doua milioane de români sunt lăsaţi în afara teritoriului României")*.

A fost fondator al Agentiei de presa *Orient-Radio* (Rador) şi unul din fondatorii *Ligii Românilor Liberi* (1950). A fost preşedinte al Uniunii Europene a Federaliştilor, militând pentru unitatea continentului şi integrarea ţărilor din Europa Centrală şi Răsăriteană, dupa eliberarea lor de sub regimul comunist, în *"Statele Unite ale Europei"*.

A participat la Congresul din mai 1948 de la Haga care a pus bazele unui proiect politic important, concretizat un an mai târziu, tot la Haga, prin crearea primului organism cu chemare paneuropeana: Consiliul Europei.

În timpul războiului a colaborat la *Journal de Genève* şi la alte ziare din Europa.

În anul 1944, în Elveţia, a publicat cartea *Preliminariile războiului din Răsărit* (Préliminaires de la guerre à l'Est). După război se stabileşte la Paris, unde a publicat volumul *Ultimele zile ale Europei* (Derniers jours de l'Europe) (1946), tradus în mai multe limbi.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

** **Gafencu, Grigore.** Gânduri peste cortina de fier / Grigore Gafencu. – Bucureşti: Edit. Encicl., 2006. – 580 p.

** **Gafencu, Grigore.** Învăţămintele istoriei / Grigore Gafencu. – Bucureşti: Curtea Veche, 2010. – 240 p. – (Col. Istoria timpului prezent).

Gafencu, Grigore. Însemnări politice: 1929-1939 / Grigore Gafencu; Edit. şi postfaţă de Stelian Neagoe. – Bucureşti: Humanitas, 1991. – 383 p. – (Memorii. Jurnale).

Gafencu, Grigore. Jurnal: Iunie 1940 - Iulie 1942 / Grigore Gafencu; Edit. îngrijită, st. introd., note şi indici de I. Ardeleanu şi V. Arimia. – Bucureşti: Globus, 1991. – 275 p. – (Memorialistică).

Gafencu, Grigore. Misiune la Moscova: 1940-1941: Culeg. de doc. / Grigore Gafencu; Ministerul Afacerilor Externe; ed. îngr. de I. Calafeteanu et al. –Bucureşti: Univers Encicl., 1995. – 240 p.

****Gafencu, Grigore.** Situaţia politică: Articole, interviuri, portrete şi luări de poziţie publicate în România Muncitoare între 1953-1957 / Grigore Gafencu. –Bucureşti, 2007.

Gafencu, Grigore. Ultimele zile ale Europei: O călătorie diplomatică întreprinsă în anul 1939 / Grigore Gafencu; trad. de R. M. Scafes; pref. de C. I . Scafes. – Bucureşti: Edit. Militară, 1992. – 246 p. – (Dosare XX).

***

Grigore Gafencu / Edit.: Nicolae Petrescu. – Bucureşti: Muzeul Naţional de Istorie a României, [S.a.] – 78 p.

***

Constantiniu, Florin. Un ecou românesc la *Preliminariile*… lui Grigore Gafencu / Acad. Florin Constantiniu // Clipa: Magazinul actualităţii culturale româneşti. – 2011. – Apr. – (Repere Academice); [Resursă electronică] // http://www.revista-clipa.com/5463/2011/04/repere-academice/un-ecou-romanesc-la-

preliminariile-lui-grigore-gafencu

Dogaru, Mircea. Grigore Gafencu - trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al României la Moscova [Resursă electronică] / prof. dr. Mircea Dogaru // http://www.dacoromania-alba.ro/nr31/grigore_gafencu.htm

Grigore Gafencu, "reacţionarul" care a dat voce exilului românesc [Resursă electronică] //http://www.evz.ro/detalii/stiri/grigore-gafencu-reactionarul-care-a-dat-voce-exilului-romanesc-912383.html;

http://www.corneliu-coposu.ro/articol/index.php/1593_grigore_gafencu_reactionarul_care_a_dat_voce_exilului_romanesc_barlogul_pntcd_16_noiembrie_2010/

Grigore Gafencu, condamnat în contumacie, mort în exil // România liberă. – 2007. – 19 mai; [Resursă electronică] // http://www.romanialibera.ro/cultura/aldine/grigore-gafencu-condamnat-in-contumacie-mort-in-exil-95576.html

Grigore Gafencu [Resursă electronică] // http://anr.infoideea.ro/expozitia1939/pps/04-Aspecte-ale-diplomatiei/index.html

Mitrofan OPREA
1912 - 1944

Prozator, alcătuitor de manuale.

S-a născut la 30 ian. 1912, în s. Taşlâc, Grigoriopol. S-a stins din viaţă la numai treizeci şi doi de ani, la 26 febr. 1944, în oraşul Grigoriopol.

Şi-a făcut studiile la Institutul Pedagogic din Tiraspol. După absolvire a lucrat director şi învăţător la şcoala medie din s. Butor, Grigoriopol. Apoi a activat ca redactor la Editura de Stat a Moldovei. A colaborat la Institutul de perfecţionare a învăţătorilor. A alcătuit manuale de limbă şi crestomaţii de literatură română.

În 1940 a publict culegerea *Poveşti populare moldoveneşti*. A scris povestirile *Într-o noapte de iarnă..., Galoşul, Constantin Bădrăgan, Bucurie* ş. a.

Mitrofan Oprea a tradus în limba maternă unele opere ale scriitorilor ruşi şi ucraineni.

BIBLIOGRAFIE:

***Oprea, M.** Crestomaţie la literatură. Manual pentru clasele 6-7 / M. Oprea, L. Barschii. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1941. – 208 p.

***Oprea, M.** Limba moldovenească. Manual pentru clasa I / M. Oprea. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1944. – 55 p.

***Oprea, M.** Limba moldovenească. Manual pentru clasa II-a / M. Oprea. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1941. – 76 p.

***Oprea, M.** Limba moldovenească. Manual pentru clasa III-a / M. Oprea. – Tiraspol: Ed. de Stat a Moldovei, 1938. – 145 p.

***Oprea, M.** Limba moldovenească. Manual pentru clasa IV-a / M. Oprea. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1954. – 210 p.

* * *

***Bileţchi, Nicolae.** Oprea, Mitrofan // Enciclopedia sovietică moldovenească. Vol. 5. – Chişinău, 1975. – P. 53.

***Bileţchi, Nicolae.** O treaptă modestă, dar nobilă [70 de ani de la naşterea lui Mitrofan Oprea] // Lit. şi arta. – 1982. – 28 ian. – P. 5.

Nazar, Valeriu. Oprea, Mitrofan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2006. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – P. 336.

*Oprea, Mitrofan // Literatura şi arta Moldovei: Encicl.: În 2 vol. vol. 2. – Chişinău. – 1986. – P. 104.

* * *

Oprea, Mitrofan [Resursă electronică] // www.crispedia.ro / Mitrofan Oprea.

Oprea, Mitrofan [Resursă electronică] // biochim.vox.md / index.php.

X. N.

Vasile ŢANŢU
1883/1885 – 1937

Intelectual basarabean, fost prefect de Lăpuşna, deputat în Sfatul Ţării.

S-a născut în 1883/1885 în s. Horodişte, jud. Lăpuşna. Se stinge din viaţă la 30 ian. 1937, la Iaşi, înmormântat la Cimitirul Central din Chişinău.

Îşi face studiile primare în satul de baştină. În 1902 absolveşte Şcoala Agricolă din Cucuruzeni, ulterior funcţionează administrator de moşii şi agent silvic. A susţinut examenul de învăţător în 1907 ca mai apoi să activeze într-o şcoală din satul Gherman, jud. Bălţi, timp de opt ani, în aceeaşi funcţie.

Fiind mobilizat în armata rusă, studiază la o şcoală de ofiţeri din Kiev, după care este trimis pe Frontul Românesc într-o unitate rusească. A urcat treptele ierarhiei militare de la locotenent în Armata rusă, ştab-căpitan apoi căpitan în Armata moldovenească, ulterior maior trecut în rezerva Armatei Române.

A ocupat diferite funcţii: secretar al Comitetului Orăşenesc de pe Frontul Român, împreună cu Şt. Holban; preşedinte al Biroului de Organizare a Sfatului Ţării. A ţinut discursuri la Chişinău (1917), fiind unul din deputaţii istoricei şedinţe care a vorbit în limba română. A fost preşedintele Fracţiunii Blocul Moldovenesc din Sfatul Ţării. A ocupat funcţia de prefect de trei ori, ultrerior deţine postul de preşedinte al Camerei de Agricultură. Mai târziu funcţionează ca pedagog în sat, profesie îmbrăţişată de la începutul carierei sale.

La 27 martie 1918 a votat pentru Unirea Basarabiei cu România. A editat o broşură în grafia chirilică intitulată *Ţăranul liber* cu subtitlul *Abecedar politic*.

BIBLIOGRAFIE:
Chiriac, Alexandru. Ţanţu, Vasile / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Ţării: 1917-1918: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2001. – P. 152-153.
Colesnic, Iurie. Vasile Ţanţu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol.2. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 160-165.
Colesnic, Iurie. Ţanţu, Vasile / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. - Chişinău: Museum, 2004. – P. 312-313.
Ţanţu, Vasile // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar docum. publ. il. Vol. 7 (H-Le). – Chişinău: Fund. Draghiştea, 2007. – P. 315-317.
***
Colesnic, Iurie. Un om care a fost Vasile Ţanţu: preş. al Biroului de constituire a Sfatului Ţări (1917) / Iurie Colesnic // Lit. şi arta. – 1995. – 22 iun. – P. 4.
Colesnic, Iurie. Vasile Ţanţu - preşedintele Blocului Moldovenesc 1885-1937, preşedinte al Biroului de organizare a Sfatului Ţării / Iurie Colesniuc // Glasul Naţiunii. – 2000. – 1 dec. – P. 2,6.
***
Ţanţu, Vasile [Resursă electronică] www.basarabeni.ro/stiri/../popularitatea-sfatului-tarii-i-405/

M. P.

Dinu SĂRARU
1932

Romancier, dramaturg, publicist, scenarist român. Este tatăl ziaristei, redactor radio şi TV, Ruxandra Săraru.

S-a născut la 30 ian. 1932, în Râmnicu Vâlcea. Îşi face studiile la Liceul *A. Lahovary*, apoi în 1972, susţine examenul de bacalaureat la aceeaşi instituţie.

Între anii 1950-1960 este reporter cultural la Radio Bucureşti. A lucrat secretar general de redacţie la revista *Secolul 20* din comuna Slătioara (1961-1963). A iniţiat o pagină culturală la revista *Scânteia Tineretului* (1963-1964), după care activează secretar general de redacţie la revista *Luceafărul* (1964-1968). Mai târziu este şef al Publicaţiilor Televiziunii Române (1968-1969). În perioada următoare este angajat redactor şef adjunct şi apoi redactor şef al Redacţiei Culturale a TVR. În anii 1977-1990 este director al *Teatrului Mic* şi creatorul primului teatru de buzunar din România - *Teatrul Foarte Mic*, ulterior director fondator al revistei *Renaşterea Civilizaţiei Rurale Româneşti*. Este director general al Editurii Fundaţiei PRO. A iniţiat şi a coordonat proiectul PRO ISTORIA şi colecţia Biblioteca Naţională Politică la Casa de Editură PRO. În 2001 reia publicarea *Gazetei Teatrului Naţional*, fondată de Ion Heliade Rădulescu şi a colecţiei *Biblioteca Teatrului Naţional*. Din 1999 iniţiază şi organizează anual, la Slătioara-Vâlcea, Festivalul ECO-ETNO-FOLK-FILM, singurul festival de film din lume care se desfăşoară într-o comună. În anii 2001-2004 este director general al Teatrului Naţional *Ion Luca Caragiale* din Bucureşti.

Mai colaborează la revistele *România literară*, *România liberă*, *Săptămâna*, *Flacăra*, *Ziarul de duminică*, *Flacăra* lui Adrian Păunescu, Cotidianul, cu diverse reportaje literare, note, comentarii, critică teatrală etc.

Debutează editorial cu critică teatrală – vol. *Teatrul românesc şi interpreţi contemporani*. Urmează *Al treilea gong* (1973). A scris romane de succes despre lumea satului românesc, având un debut fulminant ca romancier cu romanele: *Nişte ţărani* (1974-2002); *Clipa* (1976); *Adevăruri de toată ziua* (1987), apoi trilogia *Dragostea şi revoluţia* (vol. I *Toamna roşie,* vol. II *Cei care plătesc cu viaţa*, vol. III *Speranţa*) (1989). Alte lucrări: *Un fluture alb cu sânge pe aripi* (1992, 2001), *Crimă pentru pământ* (1993, 2002); *Trilogia ţărănească* (triptic de romane: vol.I, *Nişte ţărani*, vol. II, *Iarba vântului*, vol. III, *Crimă pentru pământ* (2004); *Ciocoii noi cu bodyguard* (2004), *Generalul Revoluţiei cu piciorul în ghips* (interviu cu generarlul Victor Atanasie Stănculescu) (2005); *Ultimul ţăran din Slătioara* (2006), *Clipa* (2007); *Ultimul bal la Şarpele Roşu* (roman cu tentă satirică) fiind în lucru. Au fost efectuate numeroase traduceri din opera sa în alte limbi: germană, chineză, rusă, ucraineană etc.

Ca scenarist a realizat ecranizări după propriile romane precum şi comentarii, schiţe la documentarele politice de lungmetraj: *Un om trăind în viitor: Nicolae Titulescu* (1982); *Cei mai frumoşi 20 de ani*; *Epoca Nicolae Ceauşescu* (1985). Au mai fost ecranizări ca *Vânătoarea de vulpi*, scenariu după romanul *Clipa*, în regia lui Mircea Daneliuc; *Dragostea şi revoluţia* regia Gh.Vitanidis, *Ticăloşii*, după romanul *Ciocoii noi cu bodyguard*, în regia lui Şerban Marinescu.

Laureat al Premiului Academiei Române *Ion Creangă* pentru romanul *Nişte ţărani*. A obţinut Premiul revistei *Luceafărul*, pentru activitatea de cronicar teatral (1963); premiul pentru scenariul cinematografic *Clipa*; Premiul Excepţional al Asociaţiei Oamenilor de Teatru din România, pentru contribuţia remarcabilă la dezvoltarea teatrului românesc şi valorificarea dramaturgiei contemporane; Premiul *Mihai Eminescu* pentru romanul *Crima pentru pământ*. În 2003 i se decernează Premiul Naţional al Ministerului Culturii pentru întreaga activitate artistică. Este distins cu Medalia *Meritul cultural*, Ordinul Naţional *Steaua României* în grad de Cavaler (2002). Medalia de Aur a Academiei Oamenilor de Ştiinţă (2007) şi alte peste 100 de premii şi distincţii culturale. Membru al Uniunii Scriitorilor (1961). Membru de onoare al Academiei Oamenilor de ştiinţă (din 2001).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Săraru, Dinu. Adevăruri de toată ziua: [Reportaje] /Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1987. – 165 p.
Săraru, Dinu. Al treilea gong / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1972. – 353 p.
Săraru, Dinu. Clipa: Roman / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1988. – 383 p.
Săraru, Dinu. Crimă pentru pă-

mânt: Roman (Din Trilogia ţărănească) / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1994. – 239 p.
Săraru, Dinu. Dragostea şi revoluţia. Vol 1: Toamna roşie: Roman / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1981. – 413 p.
Săraru, Dinu. Dragostea şi revoluţia. Vol 2: Cei care plătesc cu viaţa: Roman / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1986. – 399 p.
Săraru, Dinu. Iarba vântului: Roman / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. Viitorul românesc, 1993. – 215 p.
Săraru, Dinu. Nişte ţărani: Roman / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. „AS", 1991. – 303 p.
Săraru, Dinu. Nişte ţărani: Roman / Dinu Săraru. – Chişinău: Litera, 2001. – 288 p.
Săraru, Dinu. Teatrul românesc şi interpreţi contemporani / Dinu Săraru. – Bucureşti: Ed. pentru Literatură, 1966. – 285 p.
Săraru, Dinu. Un fluture alb cu sânge pe aripi / Dinu Săraru; – Chişinău: Lumina, 1992. – 31 p.

***

Corciovescu, Cristina. Săraru, Dinu / Cristina Corciovescu // Corciovescu Cristina. 1234 cineaşti români: Ghid bio-filmografic. – Bucureşti: Ed. ştiinţifică, 1996. – P. 330-331.
Firan, Florea. Săraru, Dinu / Florea Firan // Firan, Florea. De la Macedonski la Arghezi. – Craiova: Ed. Scrisul Românesc, 1975. – P. 396.
Popa, Marian. Săraru, Dinu / Marian Popa // Dicţionar de literatură română contemporană. – Bucureşti: Ed. Albatros, 1977. – P. 496-497.
Ţarălungă, Ecaterina. Săraru, Dinu / Ecaterina Ţarălungă // Dicţionar ilustrat al scriitorilor români. – Bucureşti, 2007. – P. 389.

***

Săraru, Dinu [Resursă electronică] www.wikipedia.org/wiki/Dinu-Sararu-
Săraru, Dinu [Resursă electronică]www.Videofil.ro/actori-Dinu-Sararu-
Săraru, Dinu [Resursă lectronică]www.stiri.ro/Dinu-sararu-76-105718.html-
Săraru, Dinu [Resursă lectronică] www.adevarul.it/../dinu-sararu-biblioteca-este-o-mobila-cale-de-disparitie-
Săraru, Dinu [Resursă lectronică] www.biografii-online.net/index.php/biografii../
Săraru, Dinu [Resursă lectronică] www.adevarul.ro/../Colectie-de-lux-Dinu-Sararu-
Săraru, Dinu [Resursă lectronică] www.antena3.ro/../dinu-sararu-datorita-lui-adrian-paunescu-sunt-romancier-mi-a-fost-ca-un-frate-

M. P.

CALENDAR NAȚIONAL

FEBRUARIE

2012

Mercuri	1
Joi	2
Vineri	3
Sîmbătă	**4**
Duminică	**5**
Luni	6
Marţi	7
Mercuri	8
Joi	9
Vineri	10
Sîmbătă	**11**
Duminică	**12**
Luni	13
Marţi	14
Mercuri	15
Joi	16
Vineri	17
Sîmbătă	**18**
Duminică	**19**
Luni	20
Marţi	21
Mercuri	22
Joi	23
Vineri	24
Sîmbătă	**25**
Duminică	**26**
Luni	27
Marţi	28
Mercuri	29

80 de ani de la naşterea prozatorului român, fost deţinut politic, originar din Basarabia, **Anatolie Paniş** (1 febr. 1932 - 2006).

70 de ani de la naşterea cântăreţului rus **Lev Leşcenko** (1 febr. 1942).

60 de ani de la naşterea lui **Ion Dascăl,** acordeonist şi dirijor al Ansamblului folcloric „Mugurel" (2 febr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 56-57.*

65 de ani de la naşterea lui **Boris Dubosarschi**, violonist, profesor şi compozitor (3 febr. 1947).

200 de ani de la naşterea scriitorului slovac **Janos Laborsky** (3 febr. 1812 – 23 ian. 1876).

170 de ani de la naşterea lui **Sidney Lanier**, poet, muzician, critic şi romancier american (3 febr. 1842 – 7 sept. 1881).

165 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Felix Mendelssohn (Jakob Ludwig Felix Mendelssohn-Bartholdy),** compozitor, pianist, organist şi dirijor german (3 febr. 1809 – 4 noiemb. 1847). *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 53.*

125 de ani de la naşterea poetului austriac, reprezentant al expresionismului timpuriu, **Georg Trakl** (3 febr. 1887 – 3 / 4 noiemb. 1914).

80 de ani de la naşterea lingvistei române **Mioara Avram**, profesor universitar, personalitate cu renume a lingvisticii româneşti (4 febr. 1932 – 12 iul. 2004). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 57-59; CN 2007, p. 57-58.*

70 de ani de la naşterea lui **Vasile Trofăilă**, istoric, jurnalist-documentarist, scriitor, autor de monografii consacrate localităţilor din Republica Moldova (5 febr. 1942).

70 de ani de la naşterea lui **Serafim Andrieş**, pedagog, doctor habilitat în ştiinţe agricole, profesor universitar, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (6 febr. 1942).

70 de ani de la naşterea lui **Eugeniu Hrişcev**, economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, a fost rector al ASEM (6 febr. 1942 – 29 mart. 2009).

400 de ani de la naşterea lui **Antoine Arnauld** (cel Mare), teolog, logician, gramatician şi matematician francez (6 febr. 1612 – 8 aug. 1694).

50 de ani de la naşterea politicianului **Anatol Şalaru** (7 febr. 1962). Fondator al Cenaclului „Alexei Mateevici" din Chişinău, deosebit de popular în anii de renaştere naţională 1988-1990.

150 de ani de la naşterea pictorului, profesor, **Vladimir Okuşko** (7 febr. 1862 – 1 febr. 1919). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 62.*

65 de ani de la naşterea pictorului şi graficianului **Simion Hămuraru** (7 febr. 1947).

175 de ani de la naşterea poetului român din Bucovina **Vasile Bumbac** (7 febr. 1837 – 27 febr. 1918).

80 de ani de la naşterea lui **Dan Hăulică**, eseist, critic de artă, profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române, ambasador, delegat permanent pe lângă UNESCO, membru titular al Academiei Europene de Ştiinţă, Litere şi Artă (7 febr. 1932).

200 de ani de la naşterea romancierului englez **Charles Dickens** (7 febr. 1812 – 9 iun. 1870). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 59-60.*

1600 de ani de la naşterea filozofului neoplatonist grec **Proklos (Proclus)** (8 febr. 412 – 17 apr. 485).

100 de ani de la naşterea scriitorului şi politicianului maghiar **József Darvas** (8 febr. 1912 – 3 dec. 1973).

125 de ani de la naşterea pianistei şi profesoarei **Antonina Stadniţchi-Andrunachievici (Andronache)** (9 febr. 1887 – 6 iul. 1943). A fost mama matematicianului academician Vladimir Andrunachievici.

60 de ani de la naşterea lui **Nicolae Bulat**, filolog şi istoric, director şi ghid al Muzeului de Istorie şi Etnografie de la Cetatea Sorocii (10 febr. 1952).

60 de ani de la naşterea lui **Dumitru Diacov**, politician, jurnalist, preşedinte de onoare al Partidului Democrat din Moldova (2000-2009) (10 febr. 1952).

60 de ani de la naşterea **Adei Zaporojanu (Ala Belenco),** poetă, prozatoare, compozitoare, bibliotecară (10 febr. 1952).

55 de ani de la naşterea artistului plastic **Anatol (Nicolae) Rurac** (10 febr. 1957). A se vedea şi art. din CN 2007, p. 62-63.

175 de ani de la stingerea din viaţă a poetului şi dramaturgului clasic rus, fondator al literaturii ruse moderne, **Aleksandr S. Puşkin** (6 iun. 1799 – 10 febr. 1837). A se vedea şi art. din CN 2007, p. 63-65.

100 de ani de la stingerea din viaţă a chirurgului britanic **Joseph Lister** (5 apr. 1827 – 10 febr. 1912). Pionier al chirurgiei antiseptice.

80 de ani de la naşterea lui **Aureliu Emil Săndulescu,** fizician şi om politic român, membru titular al Academiei Române (11 febr. 1932).

130 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Cucu**, compozitor, dirijor şi folclorist român (11 febr. 1882 – 24 aug. 1932). A constribuit la evoluţia muzicii corale româneşti.

350 de ani de la naşterea scriitorului şi filozofului francez **Bernard Le Bouvier de Fontenelle** (11 febr. 1657 – 9 ian. 1757). A se vedea şi art. din CN 2007, p. 65-66.

190 de ani de la naşterea episcopului **Melchisedec** (numele de mirean **Mihai Ştefănescu**) (12 febr. 1822 – mai 1892). A jucat un rol important în viaţa Bisericii din Basarabia. *A se vedea şi art. din CB 1993, p. 18-19; CB 1998, p. 39*.

150 de ani de la naşterea lui **Alexandru Davila**, regizor, dramaturg şi prozator (12 febr. 1862 – 19 oct. 1925). A fost fiul lui Carol Davila. *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 63-64*.

150 de ani de la sfinţirea **Bisericii Seminarului Teologic Hramul „Trei Ierarhi"** din Chişinău (13 febr. 1862).

155 de ani de la naşterea lui **Petre Draganov**, bibliograf, bibliofil, publicist şi scriitor (14 febr. 1857 – 7 febr. 1928). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 68-69*.

75 de ani de la naşterea lui **Valeriu Cenuşă**, profesor universitar, doctor habilitat, specialist în pediatrie (14 febr. 1937 – 8 mart. 2003). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 67*.

75 de ani de la naşterea lui **Mihai Gramatopol**, eseist, istoric de artă şi traducător român (14 febr. 1937 – 31 mart. 1998).

75 de ani de la naşterea prozatorului român, stabilit la Paris, **Dumitru Ţepeneag** (14 febr. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 69-70*.

125 de ani de la naşterea lui **Simion Galeţchi (Galiţchi),** membru în Sfatul Ţării, de carieră militar (15 febr. 1887 – 22 iun. 1940)

100 de ani de la naşterea actorului de teatru şi regizor de film **Trifon Gruzin** (15 febr. 1912 – 7 sept. 1987). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 64-65*.

100 de ani de la naşterea lui **Andrei Lupan**, poet, dramaturg, publicist şi traducător (15 febr. 1912 – 24 aug. 1992). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 65-66*.

85 de ani de la naşterea istoricului român, membru corespondent al Academiei Române, **Dinu C. Giurescu** (15 febr. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 66-67*.

65 de ani de la naşterea **Roxanei Eminescu** (Roxana Stătescu), critic şi istoric literar, pedagog, traducător român, descendentă a lui Mihai Eminescu (15 febr. 1947).

125 de ani de la stingerea din viaţă a compozitorului clasic rus, de origine georgiană, **Aleksandr P. Borodin**, (21 noiemb. 1833 – 15 febr. 1887). *A se vedea şi art. din CN 2003, p. 247-250; CN 2008, p. 381*.

85 de ani de la naşterea compozitorului **Semion Lungul** (16 febr. 1927 – 5 noiemb. 2002). A se vedea şi art. din CN 2002, p. 68-69.

90 de ani de la naşterea scriitoarei estone **Lilli Promet** (16 febr. 1922 – 16 febr. 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 69-72*.

80 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Ferdinand Buisson**, academician, pedagog şi om politic francez, laureat al Premiului Nobel pentru pace (20 dec. 1841 – 16 febr. 1932).

65 de ani de la naşterea profesorului universitar, doctor habilitat în ştiinţe chimice, **Mihail Revenco** (17 febr. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 71-73*.

65 de ani de la stingerea din viaţă a scriitoarei române de expresie franceză, membru de onoare străin al Academiei Române, **Elena Văcărescu** (21 sept. 1866 – 17 febr. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 289-290*.

125 de ani de la naşterea lui **Leevi Madetoja**, compozitor, dirijor, muzicolog şi profesor finlandez (17 febr. 1887 – 6 oct. 1947).

65 de ani de la naşterea lui **Valeriu Rudic**, specialist în domeniul microbiologiei, biotehnologiei, biomedicinei, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (18 febr. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 73-76*.

90 de ani de la naşterea lui **Juhan Smuul**, poet, prozator şi dramaturg estonian (18 febr. 1922 – 13 apr. 1971). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 72-73*.

50 de ani de la naşterea artistului plastic **Emil Cojocaru** (19 febr. 1962).

200 de ani de la naşterea scriitorului polonez **Zygmunt Krasinski** (19 febr. 1812 – 23 febr. 1859). *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 70-71.*

100 de ani de la naşterea scriitorului polonez **Adolf Rudnicki** (19 febr. 1912 – 14 noiemb. 1990).

60 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului norvegian, laureat al Premiului Nobel, **Knut Hamsun** (4 aug. 1859 – 19 febr. 1952).

80 de ani de la naşterea lui **Alexandru Ciubotaru**, profesor universitar, specialist în domeniul embriologiei, citologiei, citogeneticii, doctor habilitat în ştiinţe biologice (20 febr. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 76-78.*

80 de ani de la naşterea biblioteconomistului şi bibliografului **Lidia Guţul** (20 febr. 1932 – 17 mai 2001). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 73-74.*

65 de ani de la naşterea cântăreţei de muzică populară **Valentina Cojocaru** (20 febr. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 18-19; CN 2007, p. 79-80.*

60 de ani de la naşterea pedagogului şi muzicologului **Valentina Porubin (Savin)** (20 febr. 1952).

130 de ani de la naşterea lui **Nikolai Hartmann (Nikolajs Hartmanis)**, filozof, istoric al culturii şi filozofiei germane (20 febr. 1882 – 9 oct. 1950). Este considerat principalul reprezentant al filozofiei idealiste, întemeietor al „ontologiei critice".

85 de ani de la naşterea lui **Mircea Maliţa**, matematician, eseist, diplomat şi profesor român, membru titular al Academiei Române, membru al Clubului de la Roma (20 febr. (1927). A fost director al Bibliotecii Române din New York.

65 de ani de la naşterea actorului şi regizorului de teatru **Dorel Ţărnă** (22 febr. 1947).

60 de ani de la naşterea teleradiojurnalistei **Silvia Hodorogea** (22 febr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 75-76.*

75 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Constantin N. Hurmuzachi**, zoolog, filozof şi jurist român, membru de onoare al Academiei Române (30 oct. 1863 – 22 febr. 1937).

500 de ani de la stingerea din viaţă a navigatorului şi exploratorului italian **Amerigo Vespucci** (2 mart. 1451/1454 – 22 febr. 1512). Considerat unul dintre cei mai mari navigatori ai tuturor timpurilor. *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 74-75.*

280 de ani de la naşterea lui **George Washington**, general, om politic american, a fost primul preşedinte al SUA, militant activ la obţinerea independenţei faţă de Regatul Britanic a coloniilor din nordul Americii, considerat ctitor al SUA (22 febr. 1732 – 14 dec. 1799). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 80-81.*

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Stefan Zweig**, romancier, dramaturg, jurnalist şi biograf austriac (28 noiemb. 1881 – 22 febr. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 365-366.*

60 de ani de la naşterea publicistei, critic de arte, **Rodica Iuncu** (23 febr. 1952).

60 de ani de la naşterea **Ninei Slutu-Soroceanu**, poetă, publicistă, prozatoare, textieră (23 febr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 84-85.*

100 de ani de la naşterea lui **Romulus Vulcănescu**, etnolog, eseist, scenarist, critic literar şi teatral, sociolog al culturii şi folclorist român, membru de onoare al Academiei Române (23 febr. 1912 – 10 sept. 1999). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 76-77.*

50 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Silviu Dragomir**, istoric, om politic, membru titular al Academiei Române (13 mart. 1888 – 23 febr. 1962).

170 de ani de la naşterea filozofului german **Eduard von Hartmann** (23 febr. 1842 – 5 iun. 1906).

140 de ani de la naşterea **Izabelei Sadoveanu**, critic literar, publicistă, traducătoare română (24 febr. 1872 – 6 aug. 1941).

75 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Anatolie Coţovschi**, doctor în medicină, activist pe tărâm social (18 ian. 1864 – 24 febr. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 190-191.*

75 de ani de la naşterea pictorului **Vasile Toma** (24 febr. 1937 – 5 sept. 1984).

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Nicolae Secară**, politician, membru în Sfatul Ţării (9 mai 1894 – 24 febr. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 156.*

75 de ani de la naşterea biologului român, membru titular al Academiei Române, **Maya Simionescu** (24 febr. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 86-87.*

70 de ani de la inaugurarea postului de radio **„Vocea Americii"**, care actualmente emite emisiuni în numeroase limbi din lume (24 febr. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 78.*

90 de ani de la naşterea pictorului englez **Richard Hamilton** (24 febr. 1922).

90 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Duiliu Zamfirescu (Dan Padil, Alexandru Duiliu Zamfirescu)**, poet, prozator, dramaturg, creator al romanului ciclic, diplomat, membru titular şi vicepreşedinte al Academiei Române (30 oct. 1858 – 3 iun. 1922). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 353-354.*

170 de ani de la naşterea prozatorului german **Karl May (Carl Friedrich May)** (25 febr. 1842 – 30 mart. 1912). A fost unul dintre scriitorii germani cei mai productivi şi mai citiţi, cunoscut pentru romanele sale de aventuri.

250 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Tobias Johann Mayer,** astronom, matematician şi profesor german (17 febr. 1723 – 26 febr. 1762).

1740 de ani de la naşterea lui **Constantin cel Mare (Constantin I),** împărat roman numit Noul Apostol al Creştinismului, fondator al Constantinopolului, primul conducător roman care s-a con-

vertit la creştinism, recunoscând oficial această religie; a pus bazele civilizaţiei europene creştine (27 febr. 272 – 22 mai 337). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 403-405.*

125 de ani de la naşterea sopranei şi profesoarei **Anastasiei Dicescu** (27 febr. 1887 – 1945). A fost primul director al Conservatorului din Chişinău.

140 de ani de la naşterea lui **Alexandru Vaida-Voevod**, om politic, scriitor, publicist şi medic român (27 febr. 1872 – 19 mart. 1950). Considerat unul dintre iluştrii politicieni ai perioadei interbelice. *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 88-89.*

100 de ani de la naşterea scriitorului britanic **Lawrence George Durrell** (27 febr. 1912 – 7 noiemb. 1990).

80 de ani de la naşterea actriţei americane de film, de origine engleză, laureată a Premiului Oscar, **Elizabeth Taylor** (27 febr. 1932 – 23 mart. 2011). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 90.*

200 de ani de la naşterea prozatorului şi dramaturgului german **Berthold Auerbach** (28 febr. 1812 – 8 febr. 1882).

60 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Duca**, om de ştiinţă, doctor habilitat în chimie, profesor universitar, academician, preşedintele Academiei de ştiinţe a Moldovei (29 febr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 81-82.*

60 de ani de la naşterea lui **Alexandru Frecăuţeanu**, specialist în domeniul economiei, doctor habilitat în economie, profesor universitar (29 febr. 1952).

60 de ani de la naşterea **Larisei Turea**, jurnalistă, sociolog, critic de teatru şi film, traducătoare (29 febr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 82-83.*

220 de ani de la naşterea compozitorului italian **Gioacchino Antonio Rossini** (29 febr. 1792 – 13 noiemb. 1868). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 381-382.*

440 de ani de la începutul domniei lui **Ioan Vodă (cel Cumplit),** domn al Moldovei (febr. 1572 – iun. 1574). *A se vedea şi art. din CB 1999, p. 271-273.*

200 de ani de la naşterea cărturarului român **Gavriil Munteanu** (febr. 1812 – 28 dec. 1869). *A fost unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române.*

460 de ani de la stingerea din viaţă a umanistului italian **Lilius Gregorius Gyraldus** (14 apr. 1479 – febr. 1552).

Lev LEŞCENKO
1942

Interpret de muzică uşoară rus, Artist al Poporului din Rusia.

S-a născut la 1 febr. 1942, la Moscova, într-o familie de militar. Frecventează corul de copii de la Palatul pionierilor. Debutul de cântăreţ l-a făcut pe scena şcolii, interpretând cântecele lui L. Utiosov. În 1962, fiind militar, începe cariera de creaţie şi devine solist în Ansamblul de cântece şi dansuri al Armatei.

În 1964 este student la Institutul de Stat de Cultură şi Artă Teatrală (GHITIS). Fiind student, a început a lucra la Moskoncert şi în trupa de stajori ai Teatrului de Operetă.

Din 1969 Lev Leşcenko a fost angajat la Teatrul de Operetă din Moscova, iar un an mai târziu este solist vocalist la *Teleradio* al URSS. În această perioadă începe activitatea de creaţie încercând diverse genuri de muzică: romanţe, melodii populare, interpretări vocale etc. Înregistrează melodii cu orchestra simfonică. Este nominalizat laureat al Concursului unional al interpreţilor de estradă şi deţinătorul premiului II. După acest succes, a primit premiul III la Concursul „Orfeul de Aur" din Bulgaria, şi Premiul I la Festivalul din Sopot, Polonia.

În 1977 i se decernează titlul de Artist Emerit al RSFSR, iar în 1983 - titlul de Artist al Poporului din Federaţia Rusă.

Mai mult de 10 ani Lev Leşcenko este profesor la Institutul Muzical-Pedagogic „Gnesin", azi Academia „Gnesin" din Rusia.

În 1990 fondează şi conduce Teatrul de estradă „Agenţia muzicală", care doi ani mai târziu primeşte statut de stat. Agenţia organizează turnee concertistice, prezentări, serate de creaţie.

În timpul activităţii sale scenice a lansat mai mult de 10 discuri, compact-discuri şi albume. Cele mai populare cântece de Leşcenko sunt: *Den' Pobedy*, *Aromat lûbvi, Belaâ bereza*, *Pritâženie zemli* ş. a.

S-a produs şi în filme: *Calea spre Saturn*, *Sofia Perovskaia*, *Cântece vechi despre esenţial* (1995), *Hărăzită să devină vedetă* (1998).

Pentru activitatea sa pe tărâmul artistic Lev Leşcenko a fost distins cu Premiul Comsomolului Leninist (1978); Însemnul de onoare, Ordinul *Prietenia Popoarelor* (1980). Ordinul *Pentru merite faţă de Patrie* gradul IV (2002) şi gradul III (2007).

BIBLIOGRAFIE:
Leščenko, Lev. Apologiâ pam'âti / Lev Leščenko – M.: Izd-vo Centr. Poligraf, 2001.
Leščenko, Lev. My budem vospevat' tebâ: [interv'ju s nar. Artistom RSFSR] / Lev Leščenko; zapisala: V. Ušakova // Sov. Moldaviâ. – 1988. – 6 mart.
Leščenko, Lev. Rossia dolžna podnimat'sâ s kolen: [beseda s nar. artistom RSFSR] / Lev Leščenko / Zapisala: L. Azamatova // Gudok. – 1993. – 30 jul.
Rymševic, T. Lev Leščenko // Pevcy sovetskoj estrady: Vyp. 2. / T. Rymševic . – M.: Iskusstvo, 1985. – S. 105-114.

M. C.

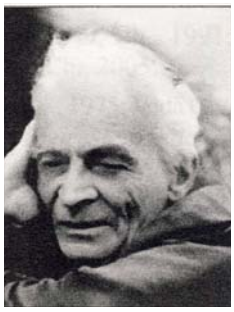

Anatolie PANIŞ
1932 – 2007

Scriitor român.

S-a născut la 1 febr. 1932 în s. Cârnăţeni, jud. Tighina (Bender), Basarabia, într-o familie de învăţători. A decedat la 6 febr. 2007, la Snagov, România.

Tatăl, Teodor Paniş, învăţător, a luptat pe frontul antisovietic. Declarat invalid de război, pierde subvenţia de invaliditate în 1947, deoarece a luptat pe frontul de Răsărit. Mama, Gheorghiţa, era o olteancă din Amărăştii din Braşov.

A făcut studiile la Institutul Forestier din Braşov. A lucrat în industria carboniferă, în construcţii şi ca inginer silvic.

În 1968 a debutat cu volumul de nuvele *Frumoasa mea Sandynn*, apoi a publicat 14 volume de nuvele şi romane: *Răpirea din adâncuri* (1970), *Laponezii, Eu şi Ihuc Mihuc* (1980), *Două treimi din viaţă* (1980), *Hoţii de pădure* (1982), *Iubita de la gura Teghii* (1983), *Ceasul* (1984) ş. a.

După 1990, scrie mai multe romane, în care autorul se manifestă drept un neobosit luptător pentru corectitudine şi dreptate. Opera prozatorului reprezintă pe deplin destinul *generaţiei noastre pierdute* înainte de 1989 şi după.

Printre cele mai semnificative volume sunt: *Domnişoara* (1990), *Dincolo de Lisabona* (1992), *Ultimul tren spre România* (1997), *Destrămarea* (2001), *Lagărul e viaţa noastră* (2002), *Să îngropăm trecutul* (2004) ş. a.

Romanul său *Ultimul tren spre România* (1997) este o lucrare documentată ce evocă momentele tragice din 1940, când intelectualitatea (şi nu numai) din Basarabia încerca să se refugieze peste Prut, fugind de invadatorii sovietici.

În ultimii ani de activitate, din anul 2000, A. Paniş s-a ocupat de publicaţia *Snagov* – periodic de răspândire ilfoveană, de pe lângă editura Snagov, care apărea săptămânal şi a ajuns la nr. 58.

De-a lungul mai multor ani îşi aduce contribuţia şi la publicarea anuarului *Almanahul Pădurii* fiind redactor-şef al publicaţiei.

În 2002 a scris un roman pentru copii *Cine a furat o minge?* În 1991 i se decernează Premiul editurii Porto-Franco din Galaţi pentru nuvelele reunite în volumul *Pisici pentru export.*

Este deţinător al Diplomei de Excelenţă a Fundaţiei Academice *Vasile Voiculescu* (Buzău, 2002); Premiul pentru proză la Concursul Naţional *Duiliu Zamfirescu* (Focşani, 2003).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Paniş, Anatolie. Ceasul: roman / Anatolie Paniş. - Bucureşti: Albatros.

- 1964. - 167 p.

Paniş, Anatolie. Destrămarea: roman / Anatolie Paniş. - Snagov: Snagov, 2001. - 336 p.

Paniş, Anatolie. Dincolo de Lisabona: roman / Anatolie Paniş. - Galaţi: Porto – Franco, 1992. - 408 p.

Paniş, Anatolie. Domnişoara: roman / Anatolie Paniş. - Bucureşti: Ed. Eminescu, 1990. - 200 p.

Paniş, Anatolie. Frumoasa mea Sandynn / Anatolie Paniş. - Bucureşti: Ed. pentru Literatură, 1968. - 140 p.

Paniş, Anatolie. Hoţii de pădure: roman / Anatolie Paniş. - Bucureşti: Ed. Snagov, 1995. - 362 p.

Paniş, Anatolie. Iubita de la gura Teghii : schiţe şi nuvele / Anatolie Paniş. - Bucureşti: Ed. Eminescu, 1983. - 271 p.

Paniş, Anatolie. Lagărul e viaţa noastră / Anatolie Paniş. - Snagov; Ilfov, 2002.

Paniş, Anatolie. Pisici pentru export: nuvele / Anatolie Paniş. – Galaţi: Porto – Franco, 1991. - 240 p.

Paniş, Anatolie. Ultimul tren spre România: romanul Basarabiei / Anatolie Paniş. - Snagov, 1996. - 400 p.

Paniş, Anatolie. Vivat Basarabia, bravo Basarabia! / Anatolie Paniş // Lit. şi arta. – 1991. – 10 oct. – P. 4.

* * *

Cimpoi, Mihai. Anatolie Paniş / Mihai Cimpoi. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Bucureşti, 2002. – P. 398-399.

Ciocanu, Anatol. Nesfârşita noapte a pribejiei: [Anatolie Paniş] / Anatol Ciocanu // Glasul naţiunii. – 1997. – 31 dec.

Ciocanu, Ion. Lisabona de acasă: [Anatolie Paniş] / Ion Ciocanu // Lit. şi arta. – 1993. – 12 apr.

Geo, Vasile. „Dincolo de Lisabona": [Anatolie Paniş] / Vasile Geo // România literară. – 1993. – 29 mart.

Goci, Aureliu. Crize şi schimbări în lumea satului: [Anatolie Paniş] // Aureliu Goci. Prozatori la frontiera mileniului. – [S.l.]. – P. 139–142.

Pohilă, Vlad. O cronică tulburătoare : [Anatolie Paniş] / Vlad Pohilă // Mesagerul. – 2000. – Nr. 20.

Popa, M. Anatolie Paniş / M. Popa. Dicţionarul literaturii române contemporane. – Bucureşti, 1978.

Ştefănescu, Alex. Roman patetic: [despre creaţia literară a lui Anatolie Paniş] / Alex Ştefănescu // România literară. – 2005. – Nr. 36.

M. C.

Ion DASCĂL
1952

Dirijor, muzician, acordeonist şi pedagog. Artist al poporului.

S-a născut la 2 febr. 1952, în s. Pelinia, r-nul Drochia, într-o familie cu tradiţii lăutăreşti.

Primele lecţii de acordeon şi vioară le ia de la tatăl său, Toadere, vestit lăutar, conducătorul tarafului-model, laureat al concursurilor raionale şi republicane, din satul de baştină. De mic copil cânta la nunţile din sat alături de tatăl său.

Sub bagheta dirijorală a tatălui său, dirijor al orchestrei de muzică populară de artişti amatori *Doruleţul* din satul natal, evoluează din 1964.

Ion Dascăl a absolvit şcoala medie din Pelinia (1967), şcoala medie de muzică *Ştefan Neaga*, secţia teoria muzicii (1967-1973), Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău (azi Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice).

Debutul îl face în 1970 cu Orchestra de muzică populară *Fluieraş* a Filarmonicii de Stat în calitate de acordeonist.

Activitatea profesională a început-o în timpul anilor de studenţie, când, odată cu studiile, activa în diferite orchestre din Republică.

După absolvirea Institutului de Arte este invitat la pupitrul dirijoral al orchestrei *Folclor* a Radioteleviziunii, unde activează şapte ani. În această perioadă contribuie la îmbogăţirea şi diversificarea repertoriului orchestrei şi a fonotecii Radio.

Dând dovadă de inspiraţie, originalitate şi perseverenţă, muncind asiduu, Ion Dascăl devine un dirijor notoriu, autor de muzică populară recunoscut.

Concomitent cu activitatea concertistică desfăşoară şi activitatea didactică în calitate de profesor la Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice din Chişinău, unde pregăteşte şi descoperă tinere talente. Îi are discipoli pe regretatul Valeriu Hanganu – vestit trompetist, Gheorghe Severin şi Ion Surguci – ţambalagii, Nicolae Dogotaru – dirijor al orchestrei Operei Naţionale ş. a.

Din 1987 Ion Dascăl renovează taraful *Mugurel* al anilor '60-70, completându-l cu tineri talentaţi, absolvenţi ai colegiilor muzicale, Conservatorului din Chişinău.

Prin experienţa sa pedagogică, prin măiestrie în arta aranjamentului orechestral, impune orchestrei viziuni noi în modul de interpretare a melodiilor şi cântecelor folclorice, neştirbind din valoarea şi esenţa lor. Astfel, artistul a devenit unul din cei mai originali aranjori ai cântecului popular, dar şi autor de muzică în cheie folclorică. Preluate de la popor, cântecele create de el au devenit şlagăre, îmbogăţind patrimoniul naţional de cântec popular: *Cântecul şi dragostea*, *M-a trimis puicuţa ieri* – interpret Nicolae Sulac; *Lume, lume, gura ta*, *Bădişorul meu* – Tamara Chiţaniuc; *Are mama doi feciori*, *Eu la nuntă am venit* – Valentina Cojocaru; *Am o ţară şi un neam*, *Zâna mamii, Zână* ş. a. – Zinaida Julea; *Părinte drag* – Ana Barbu; *Măi Ioane, Ionele*, *Chiriac* – Margareta Clipa ş. a.

Ion Dascăl, dirijorul şi autorul a participat la numeroase manifestări muzicale, demonstrând un talent şi o perseverenţă extraordinară. În compania orchestrelor *Lăutarii*, *Mărţişor*, *Fluieraş*, *Mugurel* a întreprins turnee în România, Bulgaria, Danemarca, Suedia, Franţa, Etiopia, Filipine, Italia, Polonia, America Latină ş. a.

De mare succes se bucură CD-ul cu piese instrumentale apărut la *Electrecord* din Bucureşti şi CD-ul interpretei din Suceava Margareta Clipa, care colaborează de mulţi ani cu orchestra *Mugurel*, realizând cu Ioana Căpraru şi filmul muzical *Cântecele noastre toate*.... Ion Dascăl a înregistrat 12 discuri, realizate cu soliştii din România şi din R. Moldova.

Orchestra *Mugurel* condusă de Ion Dascăl este apreciată de muzicologi şi ca un veritabil laborator de creaţie. Colaborând cu Centrul

Naţional de Creaţie Populară, orchestra este implicată la organizarea unor master-class, a seminarelor cu evoluarea muzicienilor consacraţi şi participarea dirijorilor orchestrelor de muzică populară din Moldova şi din alte ţări. În cadrul acestor activităţi orchestra *Mugurel* lansează în lumea cântecului popular şi familiarizează publicul cu tinerii interpreţi Lenuţa Gheorghiţă, Elena-Cezara, Lenuţa Condurachi, Angela Ciochină ş. a. În urma acestor colaborări au fost lansate CD-urile: Olga Ciolacu, 2006 – *Cântecele dorului la inima omului*; Nicolae Glib şi Maria Sarabaş -2005, regia sonoră Andrei Lifenco; Andrei Serafim, Botoşani – 2004, regia sonoră Andrei Lifenco, anul 2006, regia sonoră Mircea Guţu ş. a.

Contribuţia lui Ion Dascăl la îmbogăţirea tezaurului folcloric naţional este incontestabil, constituind o bună şcoală pentru generaţiile viitoare de muzicieni, fapt pentru care a fost distins cu titluri şi medalii: Lucrător Emerit al culturii, 1977; Artist Emerit din Republica Moldova, 1993; *Meritul Civic* 1994; Artist al Poporului; Cavaler al Ordinului *Gloria Muncii*.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 56-57.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Dascăl, Ion. Piesă de concert // Culegere de piese pentru trompetă şi pian: crestomaţie pentru instituţiile de învăţământ cu profil muzical / alcăt. de Ia. Cetulean. - Chăşinău: Lumina, 1993. - 127 p.

Dascăl, Ion. Muzica bişniţarilor ne macină sufletul: [interviu cu conducătorul orchestrei *Mugurel* I. Dascăl] / consemnare: Gheorghe Budeanu // Timpul. - 2002. - 1 febr. - P. 12.

***

Buzilă, Serafim. Ion Dascăl / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. - Chişinău: ARC, 1999. - P. 157.

Caciuc, Anatol. Ion Dascăl: personalitate marcantă a artei muzicale / Anatol Caciuc // Capitala. - 2002. - 2 febr. - P. 4.

Caciuc, Anatol. *Mugurel*: orechestra de muzică populară – 40 ani de la înfiinţare: [dirijorul orchestrei Ion Dascăl] / Aut.: Anatol Caciuc, Oleg Volontir, Galina Dascăl. – Chişinău: Tipogr. Centrală, 2006. – 15 p.

M. C.

Georg TRAKL
1887 - 1914

Poet austriac, reprezentant al expresionismului timpuriu.

S-a născut la 3 febr. 1887, ca al cincilea copil într-o familie mic-burgheză cu şapte copii, de provenienţă bănăţeană. Tatăl a fost comerciant, iar mama casnică. S-a stins din viaţă la 3 noiemb. 1914, la Cracovia, Polonia.

Şi-a petrecut copilăria şi tinereţea la Salzburg, Austria, educat de o guvernantă franceză de credinţă catolică. De la ea copiii au învăţat franceza şi astfel se explică influenţa exercitată de lirica lui Baudelaire şi a lui Rimbaud asupra poetului de mai târziu Citeşte mult, fiind impresionat mai cu seamă de Baudelaire şi Dostoievski.

Între 1897 şi 1905, Trakl frecventează gimnaziul de stat din Salzburg. Încă din adolescenţă poetul vădeşte înclinaţii spre alcool şi droguri.

Primele sale încercări lirice s-u manifestat în 1904, când intră în cenaclul poetic *Apollo* (mai târziu redenumit *Minerva*). În 1905 termină ciclul gimnazial, fără să obţină o diplomă de absolvire.

În 1908 se înscrie la Universitatea din Viena, unde obţine diploma de farmacist. Din acel moment începe o perioadă tenebroasă a vieţii sale, marcată de consumul de stupefiante, fiind farmacist practician în Salzburg.

Trakl fondează un club literar. Scrie poezie şi piese de teatru. Primele piese de teatru *Totentag* şi *Fata Morgana* au fost un eşec şi autorul a nimicit textele.

În 1911 face cunoştinţă cu Ludowig van Ficker, editorul unei publicaţii de prestigiu *Der Brenner*, la Innsbruck, care îl ajută să-şi tipărească poeziile.

În 1912 ocupă postul de farmacist militar. Se împrieteneşte cu Karl Kaus, cu arhitectul Adolf Loos şi face împreună cu ei o călătorie la Veneţia.

În 1914 Georg Trakl a fost înaintat la Premiul Nobel pentru poeziile sale, dar nu i s-a acordat.

În acelaşi an Trakl pleacă cu o coloană sanitară pe frontul de răsărit, ia parte la bătălia de la Grodek (Galiţia) unde, ca locotenent farmacist, îngrijeşte aproape o sută de răniţi. Tulburat de ororile văzute, încearcă să se sinucidă, dar e dezarmat la timp.

Este internat la un ospiciu din Cracovia. Aici scrie capodopera sa lirică poemul *Grodec*. În 1914, la 3 noiemb., îşi pune capăt zilelor.

În 1919 apare ediţia completă a poeziilor *Duchtungen*.

„...*Opera lui este o creaţie de amurg. El considera imposibilă epoca nouă, industrială. Trakl simte că muntele, ogorul, brazda şi turla bisericii nu pot evita catastrofa. Moartea înseamnă întoarcerea în natura întunecată*...” (Ernst Frischer).

* * *

Georg Trakl // Nobel contra Nobel: Vol. 1 / propuneri, prezentări şi antologie de Laurenţiu Ulici. – Bucureşti : Ed. Style, 1998. – P. 148 – 155.

M. C.

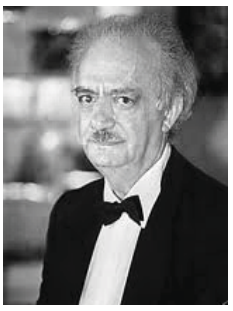

Boris DUBOSARSCHI
1947

Violist, violonist, compozitor şi profesor.

S-a născut la 3 febr. 1947, în Bender (Tighina), într-o familie de intelectuali evrei. Mama avea pregătire muzicală şi a contribuit la dezvoltarea lui Boris în domeniul muzicii. De mic copil a dat dovadă de capacităţi muzicale, mânuind vioara de la 6 ani. A frecventat şcoala muzicală din oraşul natal, clasa vioară. De sine stătător, la auz, a început să

cânte la pian. După absolvirea şcolii muzicale în 1961 Boris este admis la Şcoala Muzicală *Ştefan Neaga* din Chişinău, clasa de vioară. Aici face primele încercări de a compune muzică, frecventând clasa de componistică condusă de Zlata Tkaci. După absolvirea şcolii (1965) devine student la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău, pe care îl absolveşte în 1973. Aici este îndrumat de specialişti de înaltă calificare ca A. Cauşanski (vioară) şi V. Zagorschi (componistică).

În timpul studiilor Boris Dubosarschi cumulează şi funcţia de artist în orchestra Teleradio Moldova, iar în anii 1965-1967 activează în orchestra de muzică de estradă *Bucuria* a Filarmonicii de Stat din Moldova.

Între 1966 şi 1971 a participat la formarea Teatrului muzical-dramatic evreiesc din Chişinău, unde activează ca dirijor de orchestră şi violonist. Scrie muzica pentru spectacolele *Zeamke Kopaci* şi alte 2 piese. A activat şi în Cvartetul de coarde al Comitetului Radiodifuziunii şi Televiziunii din Moldova, conducător al ansamblului *Violonistele Moldovei*. Pentru acest colectiv compozitorul a scris piese originale şi aranjamente din muzica clasică şi contemporană, care i-au adus renume în ţară, dar şi în alte ţări din Europa şi SUA.

Din 1986 este profesor la Academia de Muzică, Teatru şi Artă din Moldova, catedrele de compoziţie, vioară şi orchestră de cameră. A pregătit discipoli ca violonistul Iulian Gârneţ, Liviu Ştirbu – compozitor şi chitarist, L. Gavriliţă – violonistă ş. a.

Cele mai cunoscute lucrări din creaţia simfonică a lui Boris Dubosarschi sunt: pentru vioară (1973), saxofon (1981), pian (1983), trombon (1987), nai (1987).

Cu simfonia-poem *În memoria lui M. Eminescu* compozitorul a făcut un pas important în desăvârşirea măiestriei artistice, aprofundarea potenţialului de creaţie. Repertoriul de creaţie este consistent şi variat: cantata lirică *Dorul* (text: Aureliu Busuioc) pentru tenor împreună cu corul şi orchestra simfonică; suita pentru orchestra simfonică; concert pentru vioară cu orchestră; scherzo pentru ansamblul de violonişti şi orchestră; divertisment pentru trompetă şi cvartetul de coarde; piese pentru pian, inclusiv o sonată; ciclul vocal *Fabule* (text : A. Donici); romanţe pe textele lui Garcia Lorca, Maxim Tank, Emil Loteanu, Vitalie Tulnic ş. a.; hore şi cântece pe texte de Grigore Vieru, A. Donici, A. Ahmatova, A. Puşkin, M. Eminescu ş. a.

Face încercări de creaţie şi în alte genuri: simfonic, coristic, lirica vocală de cameră, cântece, muzică teatrală, muzică pentru copii ş. a. şi îi reuşeşte cu succes.

Compozitotul este apreciat şi pentru aranjamentele orchestrale: suita pentru copii *Anotimpuri* (text: Samuil Marşak); ciclul vocal-simfonic *12 melodii* de *muzică pentru sinagogă* (2001-2002), ultima din acest ciclu reprezintă prelucrare a *Rugăciunii* în memoria victimelor pogromului din 1903; muzica pentru spectacolul cu păpuşi *Zborul lebedei* după povestea lui H. Andersen; muzica pentru telespectacole sale de autor a două trio pentru vioară, violoncel şi pian pe motivele operetelor clasicului teatrului evreiesc în idiş Avrum Goldfaden *Vrăjitoarea* (2001) şi *Fantezie* pentru pian, vioară şi violoncel (2003) din opereta *Şmendric* ş. a.

A colaborat cu artişti remarcabili ca M. Bieşu, M. Munteanu, A. Strezeva, naistul M. Gheras ş. a.

În 2001 apare înregistrarea la Poli Disc Records, Moldova *This Song i play for you* – muzica compozitorilor americani în interpretarea naistului Constantin Moscovici în acompaniament al orchestrei de cameră, condusă de B. Dubosarschi. La Radio Chişinău a înregistrat lucrări de I. Haydn, W.A.Mozart, L. Beethoven, F. Schubert, P. I. Ceaikovski, Şt. Neaga, T. Chiriac, A. Chiriac, Z. Tcaci, I. Macovei.

Om Emerit al artei din Moldova (1989), Maestru în arte al Republicii Moldova (2007).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

*Boris Dubosarschi // Literatura şi arta Moldovei: enciclopedie: În 2 vol. vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 203.

Buzilă, Serafim. Boris Dubosarschi / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: ARC, 1999. – P. 169.

Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Boris Dubosarschi/Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Compozitori şi muzicologi din Moldova. – Chişinău, 1992. – P. 29.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Boris Dubosarschi Irina Ciobanu-Suhomlin //Ciobanu - Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creaţiei muzicale din Republica Moldova: (ultimele două decenii ale sec. XX). – Chişinău: Cartea Moldovei, 2006. – P. 121-130.

Lavric, Victor. Omuleţii de zăpadă: [despre premiera spestacolului cu acelaşi tit. după basmul lui Al. Popescu; muzica de Boris Dubosarschi] / Victor Lavric // Lit. şi arta. – 2006. – 19 oct. - P. 6.

* * *

Pirogova, G. N. Boris Dubosarski / G. Pirogova // Molodye kompozitory Sovetskoj Moldovy. – Kišinev, 1982. – P. 32-43.

Pojar, S. Esli muzyku slušat': [Boris Dubosarski] / S. Pojar // Več. Kišinev. – 1990. – 22 iun. – P. 5.

M. C.

Vasile TROFĂILĂ
1942

Istoric, jurnalist-documentarist, scriitor, autor de monografii consacrate localităţilor din Republica Moldova.

S-a născut la 5 febr. 1942, în s. Visoca, jud. Soroca.

Studii superioare. A activat ca profesor de istorie în şcoală şi în organele de partid. Din anul 1969 este corespondent titular regional al ziarelor *Viaţa satului* şi *Moldova socialistă*. Din 1981 – şef de secţie, membru al colegiului redacţional al ziarului *Moldova socialistă,* apoi, consecutiv, prim-redactor adjunct al revistelor *Comunistul Moldovei*, *Poli-*

tica, *Moldova şi Lumea*, *Business Globe* şi al ziarului *Moldova Suverană.*

În 1994-1995, concomitent e şi redactor-coordonator al publicaţiei *Privat Express.* În această perioadă, împreună cu alţi colegi, a fondat firma editorială *VAST-M* SRL, pe care o conduce până în prezent.

A semnat nuvele istorice, povestiri şi schiţe docunentare. A scris două scenarii de filme documentare. Este autor, redactor şi editor al serialului de cărţi privind istoria satelor şi oraşelor din Republica Moldova, publicând monografiile ilustrate: *Soroca* (1997), *Buşila şi Chirileni* (1999), *Judeţul Soroca* (2003), *Ignăţei* (2004), *Mănăstirea de maici "Adormirea Maicii Domnului" din Calaraşovca* (2005), *Raionul Soroca* (2006), *Visoca, Căpreşti şi Prodăneşti, Ghindeşti, Comuna Cremenciug, Ocalanda, Comuna Vădeni, Pituşca ş.a.* E alcătuitor, coautor şi redactor al cărţilor *Firul vremii* (1986), *Destine în furtuni* (1989), *Mănăstiri basarabene* (1995), *Oraşul Otaci, Oraşul Călăraşi, Ciobalaccia, Ermoclia, Podgorenii, "Glia" din valea Tigheciului* (2005), *Timpul ne-a ales pe noi* etc. Redactor al cursului universitar *Administraţia publică* (2007-2008, autor - Mihail Platon). Redactor creativ şi traducător de scrieri memorialistice. În anul 2000, a scos de sub tipar culegerea *Căderea în păcat* – Fabule şi snoave moldoveneşti de la finele veacului XX, iar în 2002 – culegerea de nuvele şi povestiri documentare *Cireşe amare* apoi, *Dragoste şi credinţă* (2003).

Este membru al Uniunii Jurnaliştilor doin Republica Moldova.

Menţionat cu Premiul Uniunii Jurnaliştilor.

Distins cu titlul onorific *Om emerit*.

BIBLIOGRAFIE:

Trofăilă, Vasile. Căderea în păcat: Fabule şi snoave moldoveneşti de la finele veacului XX / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2000. – 96 p.

Trofăilă, Vasile. Căpreşti şi Prodăneşti: Judeţul Soroca / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2000. – 48 P. – Bibliogr.: p. 47-48.

Trofăilă, Vasile. Cireşe amare: Nuvele şi schiţe documentare / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2002. – 223 p.

Trofăilă, Vasile. Comuna Bădiceni: File de istorie / Vasile Trofăilă; trad.: Irina Dubovic (lb. engl.), Valentina Trofăilă (lb. rusă); fotogr.: Vasile Trofăilă, Ion Spinei . — Chişinău: VAST-M, 2009. – 208 p., fotogr.

Trofăilă, Vasile. Comuna Cremenciug: O călătorie documentară în trecutul şi prezentul satelor Cremenciug, Sobari, Livezi şi Valea din raionul Soroca / Vasile Trofăilă. – Chişinău: Tipogr. "Sirius", 2004. – 144 p.: fotogr.

Trofăilă, Vasile. Comuna Dărcăuţi: File de istorie / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2009. – 128 p.: fotogr.

Trofăilă, Vasile. Comuna Vădeni: File de istorie / Vasile Trofăilă, Natalia Palamarciuc-Vrancean. – Chişinău: VAST-M, 2008. – 200 p., il., fotogr.

Trofăilă, Vasile. Dragoste şi credinţă / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2003. – 96 p.

Trofăilă, Vasile. "Glia" din valea Tigheciului / Vasile Trofăilă, Ion Domenco. – Chişinău: VAST-M, 2005. – 144 p. , fotogr.

Trofăilă, Vasile. Ghindeşti / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2003. – 72 p. – Bibliogr. : p.70-71.

Trofăilă, Vasile. Judeţul Soroca: Monografie ilustrată / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2002. – 96 p.

Trofăilă, Vasile. Patru sate cu un destin legate: Povestire documentară ilustrată privind istoria a patru sate - Vasilcău, Trifăuţi, Inundeni şi Ruslanovca din judeţul Soroca. – Chişinău : VAST-M, 1999.

Trofăilă, Vasile. Oraşul Soroca. Istorie şi contemporaneitate / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2007. – 289 p.

Ţopa, Tudor. Oraşul Călăraşi. File de istorie / Tudor Ţopa, Vasile Trofăilă, Victor Ladaniuc. – Chişinău: VAST-M, 2006. – 209 p.

Trofăilă, Vasile. Oraşul Floreşti. Istorie şi contemporaneitate / Vasile Trofăilă. –Chişinău: VAST-M, 2008. – 224 p., il.

Trofăilă, Vasile. Oraşul Floreşti / Vasile Trofăilă; trad. în lb. ital. Lucia Costin. – Chişinău: VAST-M, 2008. – 224 p.: fotogr.

Trofăilă, Vasile. Raionul Soroca (Cronică documentară (sec. XV - încep. sec. XXI) / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2008. – 224 p.: fotogr.

Trofăilă, Vasile. Visoca / Vasile Trofăilă. – Chişinău, 1999. – 112 p.

***

Ţopa, Tudor. Cărţile lui spre oameni vin...: [Vasile Trofăilă la 60 de ani de la naştere] / Vasile Trofăilă // Moldova suverană. – 2002. – 5 febr. – P. 5.

Vrânceanu, Ion. Suflet de istoric şi literat: [lansarea cărţii "Cireşe amare", semnată de publicistul Vasile Trofăilă] / Ion Vrânceanu // Moldova suverană. – 2002. – 20 mart. – P. 6.

[Vasile Trofăilă] // Trofăilă, Vasile. Oraşul Floreşti. Istorie şi contemporaneitate / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2008. – P. 224 p., fotogr.

[Vasile Trofăilă] // Trofăilă, Vasile. Visoca / Vasile Trofăilă. – Chişinău, 1999. – P. a 3-a a cop.

[Vasile Trofăilă] // Trofăilă, Vasile. Raionul Soroca / Vasile Trofăilă. – Chişinău: VAST-M, 2008. – P. 544.

V. M.

Serafim ANDRIEŞ
1942

Doctor habilitat în ştiinţe agricole, profesor universitar, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 6 febr. 1942, în s. Caşunca, r-nul Floreşti, într-o familie de ţărani. După absolvirea şcolii medii din satul Ciutuleşti este admis la Facultatea de Biologie şi Pedologie a Universităţii de Stat din Chişinău, pe care a absolveşte în anul 1965.

În anul 1971 a susţinut teza de doctor, iar în 1992 - de doctor habilitat în ştiinţe agricole la Institutul de Cercetări ştiinţifice în domeniul pedologiei şi agrochimiei *Nicolae Dimo*. După finisarea studiilor este angajat la aceeaşi instituţie în calitate de laborant superior. Întreaga sa activitate profesională şi ştiinţifică a fost legată de acest Institut, parcurgând

toate treptele ierarhice.

Tezele de doctor şi doctor habilitat au deschis o nouă etapă în dezvoltarea pedologiei şi agrochimiei în ţara noastră prin rezolvarea problemei privind fertilitatea solului şi optimizarea regimurilor nutritive ale solurilor pentru obţinerea recoltelor mari de grâu de toamnă şi porumb. A fost iniţiator şi participant nemijlocit la instituirea sistemului naţional de monitorizare al calităţii solurilor, cu întocmirea şi editarea în fiecare an a buletinului ecopedologic. S-au editat 7 buletine.

S. Andrieş este recunoscut nu numai ca „strateg şi tactician" al productivităţii solurilor, dar şi organizator chibzuit al ştiinţei, calităţii, pe care le-a manifestat, activând din 1990 până în 1995 în calitate de director al Institutului.

O grijă deosebită în activitatea sa de savant şi director o acordă implementării rezultatelor ştiinţifice în practică. Fondează pe lângă Institutul de Cercetări pentru pedologie şi agrochimie *N. Dimo* un Centru de extensiune, care contribuie la imlementarea tehnologiilor avansate, aplicarea noilor forme de colaborare între savanţi şi specialiştii complexului agroindustrial.

Sub tutela lui S. Andrieş au fost elaborate mai multe proiecte: Programul Naţional complex de sporire a fertilităţii solului, metodele privind utilizarea raţională a Fondului Funciar; proiectul privind formarea bilanţului echilibrat al humusului şi elementelor biofile în agricultură în perioada 2000-2010 şi sistemul integrat privind fertilizarea solului, folosind factorii biologici şi minimalizând utilizării îngrăşămintelor minerale.

A efectuat cercetări ştiinţifice privind utilizarea raţională a resurselor naturale, sporirea fertilităţii solurilor, optimizarea nutriţiei minerale a plantelor de cultură; a elaborat concepţia formării regimurilor nutritive optime pentru obţinerea recoltelor planificate pe soluri neirigate şi programate pe cele irigate; a determinat legităţile acţiunii îngrăşămintelor cu azot, fosfor şi potasiu privind modificarea regimurilor nutritive ale solurilor şi productivităţii plantelor de cultură ş. a.

Cumulează funcţia de profesor la catedra *Agrochimie* a Universităţii de Stat din Moldova (1994-1999) şi la Facultatea de Biologie şi Pedologie a Universităţii de Stat din Moldova din 2002. Alcătuieşte şi publică cursuri, manuale, monografii, îndrumări metodice, care au fost editate şi peste hotare: România, Franţa, SUA, Rusia, Ucraina.

Este preşedinte al Consiliului specializat pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe agrare şi biologice, specialitatea *Agrochimia*. Este conducător ştiinţific a doi doctori în ştiinţe agrare. Preşedinte al Consiliului ştiinţific al Institutului *N. Dimo*, membru de Onoare al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice *Gheorghe Ionescu-Sisesti*, 2006, membru al Acadeimiei Internaţionale de Ştiinţe Ecologice şi Securitate a Vieţii, cu sediul la Sankt Petersburg, 1997, membru al Consiliului Tehnico-ştiinţific pe lângă Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare, vicepreşedinte al Societăţii Naţionale de Ştiinţă ale Solului ş.a.

A participat la congrese, conferinţe şi simpozioane internaţionale. A editat 18 monografii şi manuale: *Metodologia valorificării superioare a solului în noile condiţii de gospodărie a terenurilor agricole*, *Solurile Moldovei*, *Eroziа solului*.

Meritele lui S. Andrieş au fost şi sunt apreciate de comunitatea ştiinţifică din ţară şi de peste hotare, fiind distins cu un şir de titluri şi distincţii: laureat al Premiului de Stat în domeniul ştiinţei şi tehnicii, 1986; *Om Emerit* al Republicii Moldova, 2000; laureat al Premiului Academiei de Ştiinţe a Moldovei pentru anul 2005.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Serafim Andrieş // Localităţile Republicii Moldova: Vol. 4. – Chăşinău: Fundaţia Draghiştea, 2002. - P. 651.

Serafim Andrieş // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ.: 1961-2006. - Chişinău: Ştiinţa, 2006. - P. 160.

****Krupenikov, I.** Şcoala membrului corespondent al AŞM Serafim Andrieş în agrochimie / I. Krupenikov // Bul. AŞM. Ştiinţe bioligice, chimice şi agricole. - 2002. - Nr. 2.

Furdui, T. Serafim Andrieş-savant solicitat în orice gospodărie agricolă / T. Furdui // Bul. AŞM. Ştiinţe biologice şi agricole. – 2002. – Nr. 4. – P. 150

M. C.

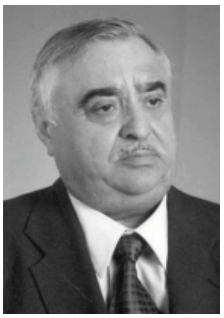

Eugen HRIŞCEV
1942 – 2009

Economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 6 febr. 1942, în s. Pelinei, r-nul Cahul. S-a stins din viaţă la 29 mart. 2009, în Chişinău.

Şi-a făcut studiile la şcoala primară din satul de baştină. După absolvirea şcolii medii din Cahul a fost angajat în calitate de profesor de matematică în satul natal. În 1959 s-a înscris la Facultatea de Matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol, secţia fără frecvenţă. În 1965 este admis la Institutul Politehnic din Chişinău, la Facultatea de Economie, pe care o absolveşte cu menţiune.

În 1977 susţine teza de doctor în economie, iar în 1985 – pe cea de doctor habilitat, la Institutul Financiar-Economic *N. A. Voznesenski* din Leningrad şi devine profesor universitar.

E. Hrişcev a activat în calitate de asistent, lector superior la catedra de *Economia muncii* a Institutului Politehnic din Chişinău, conferenţiar, profesor, prodecan al Facultăţii de Economie şi şef al catedrei *Planificarea industriei* de la Universitatea de Stat din Moldova, şef al catedrei *Management general* şi rector al ASEM (1994-2002). Din 2002 a fost profesor la aceeaşi instituţie.

În calitate de rector al ASEM a demonstrat abilităţi temeinice de bun organizator şi conducător. În această perioadă la ASEM au demarat reforme de gestio-

inare a şcolii superioare de stat, anticipând legislaţia. Într-un timp foarte scurt, au fost achiziţionate echipamente performante şi instituţia devine una din cele mai computerizate din ţară. Au fost realizate programe sociale. Sub îndrumarea rectorului a demarat şi procesul de perfecţionare a programelor şi cursurilor universitare.

Din 1997 ASEM a trecut la noua formulă de studii, care prevedea studii de licenţiat – masterat – doctorat.

S-a iniţiat şi s-au pus bazele de colaborare cu centre universitare din România, SUA, Franţa, Canada, Italia, Marea Britanie, Germania ş. a. state.

Cercetările sale ştiinţifice includ bazele teoretice şi metodologice ale dirijării dezvoltării eficiente a diverselor forme de organizare a muncii şi producţiei, economie, stimularea muncii în forma contemporană, rolul şi problemele managementului inovaţional la etapa actuală, rolul ştiinţei în dezvoltarea businessului mic şi mijlociu.

În 1991-2001 a fost preşedinte al Consiliului ştiinţific specializat pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi de doctor habilitat în economie în cadrul ASEM. Sub îndrumarea lui au fost susţinute 54 teze de doctor inclusiv din alte ţări, şi 10 teze de doctor habilitat.

Rezultatele investigaţiilor didactico-ştiinţifice sunt reflectate în circa 260 lucrări, inclusiv 14 monografii şi cărţi, zeci de articole în reviste de specialitate. E. Hrişcev a prezentat comunicări la numeroase întruniri ştiinţifice naţionale şi internaţionale, inclusiv România, SUA, Franţa, Rusia, Ungaria ş. a. A fost membru al colegiului de redacţie a revistei *Economie şi Sociologie. Doctor Honoris Causa* al Universităţii Nebraska din Omaha, SUA.

Distins cu Ordinul *Gloria Muncii* (1996). Meritele lui au fost recunoscute şi prin conferirea titlului de membru corespondent al Academiei de Ştiinţă a Moldovei în anul 2000.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Hrişcev, Eugeniu. Managementul firmei / Eugeniu Hrişcev. - Chişinău: ASEM, 1998. - 8 p.

Hrişcev, Eugeniu. Managementul inovaţional / Eugeniu Hrişcev. - Chişinău: ASEM, 2001. - 534 p.

***Hrişcev, Eugeniu.** Modelele hozrasciotului deplin / Eugeniu Hrişcev, Vladimir Kovzun. – Chişinău, 1989. - 22 p.

Hrişcev, Eugeniu. Politica industrială şi comercială în Rep. Moldova: simpozion şt. / col. red.: Hrişcev, Eugeniu [et al.]. - Chişinău: Ed. ASEM, 1977. - 576 p.

* * *

Hrişcev, Eugeniu. Ekonomičeskaâ strategiâ malyh stran v usloviâh globalizacii / Eugeniu Hrişcev. – Chişinău: ASEM, 2002. – 32 p.

Hrişcev, Eugeniu. Inovacionnyj menedžment / Eugeniu Hrişcev. – Chişinău, 2001. – 555 p.

Hrişcev, Eugeniu. Menedžment firmy / Eugeniu Hrişcev. – Chişinău: MEA, 1997. - 395 p.

Hrişcev, Eugeniu. Organizaciâ i normirovanie truda na sovremennoj firme / Eugeniu Hrişcev. – Chişinău: MEA, 2003. – 362 p.

* * *

Eugeniu Hrişcev. Biobibliografie. – Chişinău, 2005.

Eugeniu Hrişcev // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 211.

M. C.

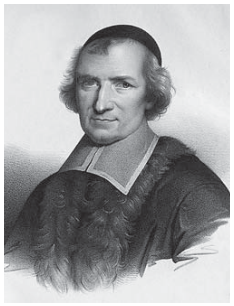

Antoine ARNAULD
1612-1694

Teolog jansenist, gramatician şi logician francez, supranumit de contemporani *cel Mare*.

S-a născut la 6 febr. 1612, la Paris. S-a stins din viaţă la 8 aug. 1694, la Bruxelles.

Antoine Arnauld este fratele maicii Angelica Arnauld, ea a jucat un rol însemnat în cadrul mişcării janseniste din secolul al XVII-lea.

Avocat la Parlamentul din Paris, apoi preot, doctor în teologie (1641). Se face cunoscut prin lucrarea sa antiiezuită *De la fréquente communion*. Colaborează cu Pierre Nicole la vestita lucrare *La Logique ou art de penser* (1662) şi cu Claude de Lancelot la lucrarea *Grammaire générale et raisonnée* (1662).

* * *

Arnauld, Antoine // Dicţionar al literaturii franceze. – Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1972. – P. 31.

Arnauld, Antoine // Dicţionar enciclopedic. Vol. 1. – Bucureşti, 1993. – P. 115.

Arnauld, Antoine [Resursă electronică] en.wikipedia.org/wiki/Antoine_Arnauld.

Arnauld Antoine [Resursă electronică] www.antiqbook.com/books/author/Antoin...

X. N.

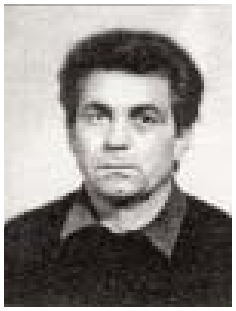

Simion HĂMURARU
1947

Pictor, grafician şi profesor.

S-a născut la 7 febr. 1947, în Chişinău.

În anii 1961-1966 face studii la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău, apoi studiază la Institutul Poligrafic *I. Fiodorov* din Lvov, pe care îl absolveşte în 1974.

După finisarea studiilor a activat în calitate de pictor la Fondul Plastic al UAP (1974-1980), după care începe activitatea didactică în calitate de profesor la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (azi Colegiul de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) din Chişinău (1980-1995).

Din 1983 este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova.

Activitatea profesională a început-o după absolvirea şcolii de artă, în calitate de retuşor la editura *Cartea Moldovenească*, apoi

pictor-retuşor la ziarul *Viaţa satului*.

Ultimii ani i-a consacrat pedagogiei, activând în calitate de profesor la Universitatea Tehnică din Chişinău (1995), iar apoi lector superior, conferenţiar, şef catedră la Academia de Artă, Muzică, Teatru şi Arte Plastice din Chişinău.

Simion Hămuraru a practicat mai multe genuri de artă: pictură şi grafică de şevalet, grafica de carte, artă monumentală, pictură murală, pictură pe ceramică.

Lucrări reprezentative:

Pictură: *Spre Mangalia,* ciclu: *Dunărea veche*, *Un dig gol*, *La Turcoaia*; ciclul *Tabăra internaţională la Cimişlia* (1998-1990): *La scăldat*, *Alo, Cimişlia*, *Eclipsa de soare*, *La studii*, *Tabăra de toamnă*, *Hulubul*, *Golgota*, *Prima zi*, *Buna Vestire* (2000). Grafică de şevalet: *În parc*, *Kamcjatka*, *Zi de duminică*.

Grafică de carte: *Euritmii* de N. Costenco, *Luni, marţi, miercuri* de A. Ciubotaru, *Insula adolescenţei* de Gh. Urschi, *Ultima lună de toamnă* de Ion Druţă, *Luna*, *Soarele şi Tera* de I. Holban, *Din moşi-strămoşi* de Gheorghe Malarciuc ş. a.

Artă monumentală: Vitralii *Primăvara* la Combinatul de mătase din Bender, *Doina* la Fabrica de confecţii *Steaua*, *La izvor* la uzina „Microprovod".

Pictură murală: *Dezvoltarea mătăsii*. Pictură pe ceramică: *Prima zi*, *Buna Vestire* ş. a.

Pictorul şi-a expus lucrările la expoziţii republicane. Lucrările sale pot fi regăsite în colecţii muzeale şi cele particulare.

BIBLIOGRAFIE:

Colesnic, Iurie. Simion Hămuraru / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*. Ghid enciclo – Chişinău: Museum, 2008. - P. 120-121.

Malarciuc, Gheorghe. Din moşi - strămoşi: nuvele istorice / Gheorghe Malarciuc; pictor: Simion Hămuraru. - Chişinău: Hyperion, 1990. - 59 p.

M. C.

Anatol ŞALARU
1962

Medic, politician.

Născut la 7 febr. 1962, în s. Văratec, r-nul Râşcani.

După absolvirea şcolii medii din localitatea de baştină îşi continuă studiile la Universitatea de Medicină din Chişinău. După absolvirea studiilor începe cariera profesională în calitate de colaborator ştiinţific la Institutul de Cercetări Ştiinţifice în domeniul Igienei şi Epidemiologiei din Chişinău (1985-1990).

Anatol Şalaru a fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, iar după alegerile din 5 apr. 2009 devine din nou deputat, funcţie păstrată şi după alegerile repetate din 29 iul. 2009.

Din 25 sept. 2009, este numit ministru al Transportului şi Infrastructurii Drumurilor, în Guvernul Filat.

Este vicepreşedinte al Partidului Liberal din Moldova, succesorul de drept al Partidului Reformei, pe care l-a condus în perioada 1993-1997, fiind ales preşedinte al Partidului Reformei la conferinţa de constituire a partidului din 5 sept. 1993.

Din 1996 şi-a început activitatea la *Ascom Grup SA* Chişinău, îndeplinind mai multe funcţii de conducere, începând de la director de administraţie până la director de proiect în cadrul Grupului Financiar-Industrial *Ascom Grup* SA. Din 2003 a îndeplinit funcţia de director al reprezentanţei în Irak a Grupului Financiar – Industrial *Ascom-Grup* SA.

După 10 ani de activitate economică, în 2008, Anatol Şalaru se reîntoarce în politică pentru că nu a renunţat la idealurile naţionale şi a acumulat experienţă.

Anatol Şalaru a fost fondator al Cenaclului *Alexei Mateevici* un forum al ideilor naţionale şi liberale, creat în anii de destrămare a Uniunii Sovietice şi începutul restructurării gorbacioviste (1988-1990).

La 15 ian. 1988, la un omagiu al poetului Mihai Eminescu, la bustul acestuia de pe Aleea Clasicilor din parcul Puşkin (astăzi Grădina Publică „Ştefan cel Mare") din centrul capitalei, Anatol Şalaru a lansat ideea de a continua întâlnirile. În scurt timp numărul participanţilor la întâlniri a crescut, iar în aprilie a avut loc prima şedinţă oficială a Cenaclului literar-muzical, social-politic „Alexei Mateevici".

În scurt timp Aleea Clasicilor a devenit neîncăpătoare şi şedinţele cenaclului aveau loc la Teatrul de Vară de la lacul Comsomolului, azi parcul Valea Morilor.

Activiştii Cenaclului „Alexei Mateevici" încep în 1988 o campanie de colectare a semnăturilor pentru proclamarea limbii române drept limbă de stat, pentru revenirea la grafia latină. La şedinţele cenaclului se abordau probleme foarte serioase, cum ar fi limba română, deportările, probleme ce ţin de istoria Basarabiei, despre care nu s-a spus nimic în perioada sovietică.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Şalaru, Anatol. Alianţa e autostradă, beton: [interviu cu A. Şalaru, ministrul Transporturilor şi infrastructurii drumurilor] / consemnare: rep. ziarului // Ziarul de gardă. – 2010. – 11 mart. - P. 10, 15.

Şalaru, Anatol. Armata naţională trebuie consolidată: [interviu cu A. Şalaru, liderul Partidului Reformei din Moldova] // Observatorul. – 1993. – 28 dec.

Şalaru, Anatol. Anatol Şalaru: „Fenomenul Chirtoacă capătă amploare, iar partidul nostru a crescut în sondaje cu 300 de procente": [interviu cu vicepreş. Partidului Liberal] / consemnare: Boris Vieru // Jurnal de Chişinău. – 2008. –18 iul. – P. 10-11.

Şalaru, Anatol. Figuri siberiene, drumuri electorale şi bani duşi pe apa sâmbetei: [interviu cu A. Şalaru, ministrul Transporturilor şi infrastructurii drumurilor] / consemnare: Tamara Gorincioi // Europeanul. – 2010. – 28 ian. – P. 5.

Şalaru, Anatol. Guvernul şi comer-

ţul / Anatol Şalaru // ECO. - 2006. - 6 dec. - P. 8.

Şalaru, Anatol. Mircea Druc a fost *prelucrat* foarte bine de conducerea Frontului [interviu cu ex-politicianul] / consemnare: Gheorghe Budeanu // Timpul. – 2002. – 28 iun. – P. 12-13.

Şalaru, Anatol. Singura soluţie sunt alegerile anticipate: [interviu cu A. Şalaru] / consemnare: Pavel Pădurariu // Timpul de dimineaţă. – 2009. – 4 mai. - P. 4.

* * *

Şalaru, Anatol. Nas dolžny ponjat': [interviu cu conducătorul cenaclului „A. Mateevici" A. Şalaru] / consemnare: A. Vareniţa // Molodëž' Moldovy. – 1989. – 22 iul.

Şalaru, Anatol. Kto est' kto v Moldove: ežegodnik // Dokument. - 2010. - Nr. 1. - P. 74.

Şalaru, Anatol. Čtoby imet' dorogi evropejskogo kačestva, dostatočno modernizirovat' sušestvuûšie..": [interviu cu ministrul A. Şalaru] / consemnare: Irina Krasilnikova // Mold. Vedomosti. – 2010. – 20 apr. – P. 3.

M. C.

Dan HĂULICĂ
1932

Scriitor, critic de artă, profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române, ambasador, delegat permanent pe lângă UNESCO, membru titular al Academiei Europene de Ştiinţă, Litere şi Artă.

S-a născut la 7 febr. 1932, la Iaşi. A făcut studiile liceale şi universitare la Iaşi, la Facultatea de Filologie (1954) şi Facultatea de Istorie a Artei la Institutul de Arte Plastice din Bucureşti.

A început activitatea ca preparator la Universitatea din Iaşi. A fost conferenţiar apoi profesor la Institutul de Arte Plastice *N. Grigorescu* din Bucureşti. În anii 1956-1958 este redactor la *Gazeta literară* din Bucureşti, de unde a fost transferat în funcţia de cercetător la Institutul de istorie şi teorie *George Călinescu*.

În 1962 a fost încadrat ca redactor la ziarul *Scânteia*, iar un an mai târziu a fost numit redactor-şef al revistei *Secolul 20*.

Din 1965 este preşedinte executiv al Consiliului audiovizual mondial pentru editare şi cercetarea artei.

A efectuat multe călătorii în străinătate, prilej pentru a se întâlni cu emigranţi din România (Eugen Ionescu ş. a.). Are contacte profesionale cu personalităţi din mediul literar-artistic, printre care Andrei Pleşu şi Lucian Pintilie.

Dan Hăulică este unul din cei mai activi mesageri ai culturii româneşti peste hotare. A desfăşurat o fructuoasă activitate pe tărâmul culturii şi artei, deţinând mai multe funcţii şi titluri: membru în Consiliul Executiv UNESCO, ambasador delegat permanent al României pe lângă UNESCO şi reprezentant al României pe lângă Uniunea Latină; preşedinte de onoare al Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Artă (AICA), apoi preşedintele acestei organizaţii, până în 1984; preşedinte de onoare al Consiliului audiovizual mondial pentru editare şi cercetare asupra artei (CAMERA); membru titular al Societăţii europene de cultură; membru al Comitetului de direcţie al CNRS Audiovizual (Franţa); profesor la Academia de Artă din Bucureşti; preşedinte de onoare al Ligii culturale Franţa-România; redactor-şef al revistei *Secolul 20*, căreia i s-a conferit titlul de *Cea mai bună revistă de artă* în cadrul primului Festival Internaţional de Artă al Muzeului Centrului Naţional de artă şi cultură *Georges Pompidou*, Paris.

Dan Hăulică a prezidat şi a condus mai multe congrese şi colocvii cosacrate artei şi culturii în general: Paris (1971, 1979, 1981, 1986), Lisabona (1984), Praga (1987), Florenţa (1990), Moscova – Taşkent (1982), Helsinki (1983), Caracas (Venezuela) (1983), Atena (1984).

A participat la simpozioane, seminarii şi mese rotunde, a jurizat aceste întruniri, a organizat manifestări consacrate prieteniei franco-române şi expoziţii de pictură românească în Franţa şi în alte ţări.

În 1988 Dan Hăulică este persecutat ca scriitor disident (i se interzice semnătura, se suspendă apariţia revistei *Secolul 20*).

După revoluţia din decembrie 1989 este ales în mai multe funcţii: purtător de cuvânt al Uniunii Scriitorilor, preşedinte de onoare al Uniunii Artiştilor, membru al Biroului Executiv al Consiliului Provizoriu de Uniune Naţională, preşedinte al Comisiei Naţionale pentru cultură. În mai 1993 este ales membru corespondent al Academiei Române.

Dan Hăulică este autor al unor volume în limba română şi în franceză: *Critica şi cultura* (1967); *Geografii spirituale* (1973); *Nostalgia sintezei* (1984); *Dimensiuni ale artei moderne* (1992); *Peintres roumains* (vol. 1, 1963; vol. 2 – 1965). Este autorul unor monografii scrise în franceză, consacrate marilor artişti ai lumii: *Brâncuşi ou l'Anonymat du genie* (Bucureşti, 1967), *Picasso-celebration du centenair d'une naissance* (UNESCO, 1982).

A scris numeroase studii şi prefeţe, prezentări ale lucrărilor unor artişti contemporani: H. H Catargi, Grigore Apostu, Ovidiu Maitec, Ion Nicodim ş. a. Este realizator de emisiuni radio, consacrate literaturii contemporane şi artei, emisiuni de televiziune: *De la Giotto la Brâncuşi* (1967-1968), ciclu de 30 emisiuni despre arta europeană; *Itinerar european* (1969), 19 emisiuni consacrate Parisului, ca centru al întâlnirilor artistice internaţionale; *Itinerar european* (1971-1972) – 29 emisiuni, având drept obiect Italia. S-a manifestat şi ca realizator de filme de scurt metraj: *Ştefan Luchian* (1984), *Henri Catargi* (1979), *Ziduri care vorbesc* (1977), *Grădini şi himere* (1980), *Viorel Mărgineanu* (1984) ş. a.

Pentru activitatea sa fructuoasă a primit numeroase distincţii şi menţiuni, printre care: Premiul pentru critică şi artă (Bucureşti, 1966); Marele premiu al Uniunii Artiştilor (Bucureşti, 1975); Premiul pentru critică al Uniunii Scriitorilor (Bucureşti, 1974 şi 1984); Premiul pentru calitatea

comentariului în filmul de artă (Bucureşti, 1985); Marele Premiu al Întâlnirilor Internaţionale ale Audiovizualului ştiinţific (Paris, 1976); Premiul CAMERA (Londra, 1978); Medalia de aur *Tre Oci* (Veneţia, 1982); Marele Premiu Internaţional pentru *Cea mai bună revistă de artă* (Paris, 1987); Premiul de Excelenţă pentru activitatea desfăşurată în lumea artei (2007).

Cea mai importantă operă a lui Dan Hăulică rămâne a fi revista secolul 20, numită din anul 2001 - *Secolul 21*.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Hăulică, Dan. Codiţă, Pavel / Dan Hăulică // Hăulică, Dan. Antologie de texte; cronologie şi bibliografie: T. Enescu. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1982. – 42 p.

Hăulică, Dan. Critica şi cultura / Dan Hăulică. – Bucureşti: Ed. pentru Literatură, 1967. – 383 p.

Hăulică, Dan. Geografii spirituale / Dan Hăulică. – Bucureşti: Ed. Univers, 1973. – 274 p.

* * *

Dan Hăulică // Enciclopedia marilor personalităţi: vol. 15; TOP 300 personalităţi enciclopedice din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 412-413.

Dan Hăulică // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti, 1994. – P. 167.

Zaciu, Mircea. Dan Hăulică / Mircea Zaciu, Marian Papanaghi, Aurel Sasu // Dicţionarul scriitorilor români: D-L. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 1998. – P. 493-495.

M. C.

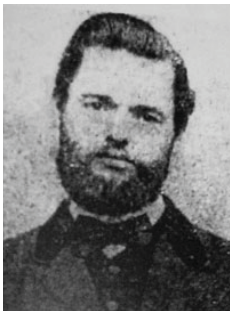

Vasile BUMBAC
1837 – 1918

Poet român din Bucovina, traducător, folclorist, publicist şi profesor.

S-a născut la 7 febr. 1837, în s. Costâna, jud. Suceava. A decedat la 27 febr. 1918 şi este înmormântat în cimitirul Pacea din Suceava.

Primele lecţii le ia de la Iordache, bucătartul boierului Cârstea din sat, care-l învaţă să scrie şi să citească *Ceaslovul* şi *Psaltirea*.

În 1854 absolveşte şcoala primară la Suceava, iar părinţii îl duc la Cernăuţi, unde face studii gimnaziale. Aici este elevul lui Aron Pumnul, care-l găzduieşte în casa sa, unde are posibilitate să lucreze în biblioteca profesorului. În casa lui Aron Pumnul s-a întâlnit pentru prima oară cu tânărul Mihai Eminescu, şi el găzduit de profesor. În această perioadă Vasile Bumbac publică primele poezii în reviste de limba română din Imperiul Habsburgic: *Concordia* şi *Aurora română*. Publică sub mai multe pseudonime, printre care şi Audin Costânceanu.

În 1864 este trimis bursier la Viena, unde se asociază cu studenţii români din Imperiu. După cinci ani se întâlneşte din nou cu Mihai Eminescu la Viena. Participă activ la adunările Societăţii *România Jună* şi deţine unele funcţii de conducere. Aici citeşte unele din scrierile sale. Perioada petrecută la Viena este cea mai fructuoasă din viaţa sa poetică şi politică.

În 1871 se implică activ alături de Ioan Slavici şi Mihai Eminescu la organizarea festivităţilor de la Putna, prilejuite de împlinirea a 400 ani de la întemeierea mănăstirii.

După 10 ani de studii la Viena, revine la Suceava în 1874, unde va trăi tot restul vieţii sale desfăşurând activitatea de profesor de limbi clasice şi limba română la Gimnaziul din localitate, astăzi Colegiul Naţional *Ştefan cel Mare*.

Vasile Bumbac a fost unul dintre intelectualii bucovineni care au pregătit, prin scrisul său, realizarea unităţii naţionale. Istoria naţională a fost sursa principală în general în activitatea sa şi patriotismul a stat la baza creaţiei, care i-a conferit scrierilor sale o menire nobilă şi un rost aparte să contribuie la pregătirea şi realizarea ideii naţionale – Unirea.

A publicat versuri, proză, literatură populară, traduceri din literatura clasică şi din germană, studii filologice în periodicele bucovinene, transilvănene, precum şi în cele din Pesta şi Viena. Cele mai cunoscute sunt: *Muza română*, *Albina Pindului*, *Aurora română* (Pesta), *Aurora română* (Cernăuţi), *Concordia*, *Familia*, *Foaie pentru minte, inimă şi literatură, Foaia Societăţii pentru literatură şi cultură română în Bucovina, Junimea literară*, *Luceafărul, Revista politică*.

Activitatea literară a lui Vasile Bumbac a durat şapte decenii şi a cuprins diferite genuri literare: poezii patriotice, ode, sonete, cântece, drame, elegii, proză, a încercat şi fabula, poveşti populare despre animale, poeme istorice, traduceri.

Poezia *Toate-n lume-s poezie* este opera în care-şi manifesta crezul poetic. Poeziile sunt inspirate din mediul arhaic ţărănesc şi redau viaţa şi activitatea rurală, natura, iar primăvara este anotimpul favorit al poetului.

Opera poetică: *Dragoşiada* în 2 cânturi, *Petrea căţelei* – poemă epică populară în 8 cânturi, poema *Trei fraţi orfani* în 20 de cânturi, *Piatra corbului* – poemă epică populară. Unele poezii (*Cântec*) au fost puse pe note de Ciprian Porumbescu şi A. Flondor

Vasile Bumbac a scris şi fabule, unele reuşite şi amuzante, fapt pentru care a şi fost catalogat într-o antologie a fabulei româneşti (*Şoarecele şi ghinda*, *Răutatea şi bunătatea*, *Iepurele şi broasca*, *Ţăranul şi leul* ş. a.).

Visul generaţiei de la 1860-1870 era crearea epopeii, fapt ce l-a determinat pe Vasile Bumbac să compună o epopee în 12 cânturi *Descălecarea lui Dragoş în Moldova*. A scris câteva poeme istorice *Regele Sobieski şi cei optsprezece plăieşi români*, *O dimineaţă pe ruinele Sucevei*, *Reşedinţa lui Ştefan cel Mare*, *Umbra lui Traian în Dacia*, *Odă lui Ştefan cel Mare*, *Odă lui Avram Iancu* ş. a.

Prin publicistica sa (articolele *Scriere scurtă asupra poveştilor şi tradiţiilor populare* şi *Serbarea Anului Nou la români,* tipărite în *Albina* din 1868-1869) a fost printre primii care a contribuit la studiul literaturii şi obiceiurilor populare din ţara noastră. Semna cu pseudonime *A. Cosovanu*, *V. C. Audinu*.

A studiat şi a făcut traduceri din operele scriitorilor antici, în

timpul aflării sale la Viena: opere de Ovidiu, Horaţiu, Plato, Homer, Schiller, Goethe, Vergiliu.

A scris şi a publicat însemnări de călătorie în Bucovina şi Regatul României şi a luat apărarea limbii române în diferite articole în faţa poluării ei cu diferite barbarisme.

Până la Primul Război Mondial, în Bucovina şi Transilvania, baladele, fabulele şi cântecele lui se găseau în manualele şcolare şi aveau circulaţie datorită simplităţii şi elanului patriotic.

Vasile Bumbac a publicat mult, dar o bună parte din scrierile sale poetice au rămas în manuscris. La 75 de ani a fost vizitat de Nicolae Iorga, care l-a menţionat în mai multe din scrierile sale.

În prezent şcoala din Costâna îi poartă numele, iar în holul ei se găseşte un bust al poetului. În Suceava, pe soclul bustului lui Mihai Eminescu, se află un altorelief cu chipul lui Vasile Bumbac. O stradă din Suceava îi poartă numele.

În anul 2009 a apărut prima carte de Emil Talianu *Aproape de Luceafăr*, dedicată vieţii şi operei omului de cultură, poetului, publicistului şi profesorului sucevean.

Creaţia sa reprezintă o contribuţie însemnată la făurirea limbii poetice româneşti, la instruirea artistică şi la educaţia patriotică a cititorilor de la răscrucea secolor XIX-XX-lea.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Apetri, D. Vasile Bumbac / D. Apetri // Apetri D. Bucovina: cultură, personalităţi, destine. – Timişoara: Augusta, 2000. - P. 136-140.

Călinescu, G. Vasile Bumbac / G. Călinescu // Călinescu, George. Istoria literaturii române de la origini până în prezent. – Bucureşti, 1941.

Iorga, Nicolae. Vasile Bumbac / Nicolae Iorga // Iorga, Nicolae. Oameni care au fost. – Chişinău, 1990. – P. 251.

Moscaliuc, Nicolae. Eminescu şi Vasile Bumbac / Nicolae Moscaliuc // Glasul Bucovinei. - 1990. - Nr. 21.

Pop, V. G. Vasile Bumbac / V. G. Pop // Pop, V. G. Conspect asupra literaturii române şi literaţilor ei de la început şi până astăzi. – Bucureşti, 1982. – P. 261-262.

Vasile Bumbac // Dicţionarul literaturii române de le origini până la 1900. Ed. a II-a. – Chişinău: Gunivas, 2002. – P. 138.

M. C.

Vladimir OKUŞKO
1862 - 1919

Pictor, pedagog.

S-a născut la 7 febr. 1862, în or. Oşmeanî, reg. Grodno, Bielorusia. A decedat la 1 febr. 1919, la Chişinău.

A studiat pictura la Academia de Arte din Sankt Petersburg (1880-1886).

Din 1897 se stabileşte în Moldova, activând ca director şi profesor la Şcoala de desen din Chişinău (Şcoala de Arte Plastice de mai târziu). A contribuit la înfiinţarea Societăţii Amatorilor de Arte Frumoase din Basarabia (1903). S-a manifestat mai ales în activitatea pedagogică, pentru ce a fost decorat cu Ordinul *Sfântul Stanislav* (1907) şi cu Ordinul *Sfânta Ana* (1913). A pictat peisaje, compoziţii, portrete, naturi statice.

Picturi reprezentative: *La arat, Car cu boi, Nistru, Pini, Întoarcerea de la câmp, Digul* ş.a.

Lucrări dedicate oraşului Chişinău: *Chişinăul vechi, Periferiile Chişinăului.*

În 1904, în urma călătoriei în Elveţia, a pictat: *Munţii, Lac în munţi.* Desene executate în creion şi tuş: *Portretul fratelui* (1889), *Portretul unui militar* (1891), *O fată lângă snop* ş.a.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 62-63.

BIBLIOGRAFIE:

Okuško, Vladimir. Pahota // Gosudarstvennyj Hudozestvennyj muzej Moldavskoj SSR. – Chişinău, 1982; Reprod. nr. 12 // Livšic, M.; Cezza, L. Izobrazitel'noe iskusstvo Moldavii. – Chişinău, 1958. – P. 184.

Okuško, Vladimir. Pahota, Doroga [reprod.] // Zevina, A.; Rodnin, K. Izobrazitel'noe iskusstvo Moldavii. – Chişinău, 1965. – P. 168-168.

* * *

Colesnic, Iurie. Okuşko, Vladimir / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice "Al. Plămădeală". – Chişinău: Museum, 2008. – P. 173.

Okuşko, Vladimir. Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţ. – Chişinău: Editura Civitas, 2007. – P. 220.

*Okuşko, Vladimir // Literatura şi arta Moldovei: Enciclopedia. Vol. II. – Chişinău, 1985. – P. 98.

Praporşcic, Maria. Expoziţia omagială "Vladimir şi Rostislav Okuşko" / Maria Praporşcic // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 21 febr. – P. 4.

Vladimir Okuşko la 135 de ani. Rostislav Okuşko la 100 de ani de la naştere // Mesagerul. – 1997. – 11 apr. – P. 7.

* * *

Mihajlo, Larisa. Dobryj sled dvuh talantov / Larisa Mihajlo // Capitala=Stolica. – 2002. – 23 febr. – P. 9.

Šalaginova, Natal'â. Otec i syn / Natal'â Šalaginova // Nezavisimaâ Moldova. – 1997. – 14 mai. – P. 3.

* * *

Dinastiâ Okuško.[Resursă electronică] logos.press.md/Weekly/Main.asp?Issue Num...

Okuško, Vladimir [Resursă electronică] artu.info/ar/19083/

Antonina STADNIŢCHI-ANDRUNACHIEVICI
(Andronache)
1887 – 1943

Pianistă şi profesoară.

S-a născut la 9 febr. 1887, la Iaroslavl, Rusia. Se stinge din viaţă la 6 iul. 1943, Jambul, Kazahstan.

Între anii 1907 şi 1909 îşi face studiile la Conservatorul Imperial din Petersburg, ia ore de pian cu Maria N. Barinova. Ulterior urmează cursurile de pian cu Florica Musicescu şi teoria solfegiului la Ioan D. Chirescu, muzică de cameră cu Mihail Andriciu la Academia Regală de Muzică şi Artă Dramatică din Bucureşti. Face stagieri profesionale la Conservatorul din Basel, Elveţia, unde asistă la orele de pian ale lui Feruccio Busoni - *Teilnehmerliste für den Meisterkurs* (1910). În perioada anilor 1928-1935 activează profesoară la catedra de pian a Conservatorului *Unirea*, apoi îndeplineşte aceeaşi funcţie la Conservatorul Municipal (1936-1940) şi la Conservatorul de Stat din Chişinău (1940-1941).

I-a avut ca elevi pe Gh. Strahilevici, E. Teitlin, C. Korjevskaia, N. Aivay, E. Klenc, S. Stopudis etc.

Este laureată a Concursului *S.A. Malozennova* al Conservatorului din Sankt Petersburg (1911). Membră a Societăţii Muzicale din Chişinău (1923).

* * *

Buzilă, Serafim. Stadniţchi-Andrunachievici, Antonina / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 404.

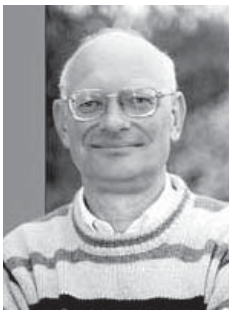

Nicolae BULAT
1952

Filolog şi muzeograf.

S-a născut la 10 febr. 1952, în localitatea Cureşniţa, Soroca.

A studiat la Universitatea de Stat din Chişinau, Facultatea limbi moderne (1969-1974). După câţiva ani de activitate ca profesor de engleză şi franceză în diverse şcoli, este angajat ca muzeograf (1980-1984, 1992-1996), numit, apoi, director (1996-1999, din 2003 -) al Muzeului de Istorie şi Etnografie din Soroca şi ghidul Cetăţii.

Datorită eforturilor sale, Muzeul, care şi-a început activitatea în 1959 cu cinci exponate, astăzi este unul din cele mai bogate şi interesante muzee istorice ale Moldovei. Colecţiile muzeului conţin circa 30 mii de artefacte, cele mai interesante fiind obiectele descoperite în timpul săpăturilor arheologice în cetatea Soroca, Trifăuţi si Vărvăreuca.

A devenit unul dintre cei mai mari cunoscători ai istoriei regiunii Soroca, dar şi unul dintre cei mai înverşunaţi promotori ai limbii române şi ai idealurilor naţionale româneşti. Alte funcţii: ghid al Agenţiei de Turism Soroca (1984-1992), specialist principal al patrimoniului istorico-cultural Soroca (1999-2000) şi şef la secţia judeţeană Muzee, Soroca (2002-2003).

Este şi autor de cărţi, semnând monografii, inclusiv: *Judeţul Soroca: File de istorie* (2000) (în curs de finalizare este al doilea volum - *Ţinutul Soroca. File de istorie*), *Vodă şi fiica lui cea frumoasă* ş.a.

Numele său se regăseşte în lista cu *Primii o mie de intelectuali din Europa*, elaborată de Centrul Internaţional de Biografii Cambridge.

Este cavaler al Ordinului *Steaua României* (2000).

BIBLIOGRAFIE:

Bulat, Nicolae. Judeţul Soroca: File de istorie / Nicolae Bulat. – Chişinău: ARC, 2000. – 350 p.; [resursă electronică] // http://www.cartileonline.eu/carte/822834/bulat-nicolae-judea%C2%A3ul-soroca-file-de-istorie

http://www.cartigratis.eu/carte/719009/bulat-nicolae-judea%C2%A3ul-soroca-file-de-istorie

http://www.scribd.com/doc/58793277/Bulat-Nicolae-Jude%C5%A3ul-Soroca-file-de-istorie

Soroca: Almanah anual / Col. de red.: Nicolae Bulat, Nina Neculce, Svetlana Păunescu [et al.]; resp. ed.: Ignat Berbeci. – Chişinău, 2007. – 156 p.

Soroca - 510 ani: Almanah / col. de red.: Ignat Berbeci, Nicolae Bulat, Victor Cobăsneanu. – ed. a 3-a. – Chişinău: Ed. Cu drag, 2009. – 170 p.

***

Bulat, Nicolae. Albumul unui muzeu: [despre ist. şi activitatea Muzeului de Ist. şi Etnogr. din Soroca, fondat la 13 mai 1907] / Nicolae Bulat // Observatorul de Nord: Săptămânal independent. – 2010. – 14 mai. – P. 16.

Bulat, Nicolae. Cetatea Soroca a Moldovei (1499 - prezent) [resursă electronică] / Nicolae Bulat // http://www.istoria.md/articol/103/Cetatea_Soroca_a_Moldovei

Bulat, Nicolae. Cetatea Soroca, de strajă la apa Nistrului: Interviu cu istoricul Nicolae Bulat / consemnare de Simona Lazăr şi Tudor Cireş // Natura: Publ. de ecologie, turism şi cultură. – 2009. – Nr. 1. – P. 8.

Bulat, Nicolae. Cetatea Soroca, de strajă la apa Nistrului **[resursă electronică]** / Nicolae Bulat (2007) // http://celalaltunivers.blogspot.com/2007/07/cetatea-soroca-de-straja-la-apa.html

Bulat, Nicolae. Rezervaţia naturală Rudi-Tătărăuca nouă: [raionul Soroca] / Nicolae Bulat // Natura: Publ. de ecologie, turism şi cultură. – 2009. – Nr. 3. – P. 8.

***

Cireş, Tudor. Un cronicar modern în Cetatea Soroca / Tudor Cireş // http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/2007-07-13/un-cronicar-modern-in-cetatea-soroca.html

Pârcălab kreposti sorokskoj : Nicolae Bulat [resursă electronică] // http://www.soroki.com/en/node/culture/parkalab.html?page=5,3

Nicolae Bulat // Ziarul de gardă. – 2010. – 16 sept. – (Omul de gardă).

Nicolae Bulat // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol 5. – Chişinău: Fundaţia "Draghiştea", 2005. – P.420-421.

Nicolae Bulat, străjerul cetăţii Soroca [resursă electronică] //http://www.infoprut.ro/2010/nicolae-bulat-strajerul-cetatii-soroca.html

Ada ZAPOROJANU
1952

Poetă, prozatoare, compozitoare, bibliotecară, numele adevărat Ala Belenco.

S-a născut la 10 febr. 1952, în s. Sergheuca, Drochia.

În anul 1977 absolveşte Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie. Lucrează educatoare, apoi metodistă la o grădiniţă din capitală.

Scrie versuri şi proză. Compune mizică pentru copii. Publică în ziare şi reviste destinate copiilor. Editează cărţile: *Mi-i dor de bunicuţa*, *Deschdeţi uşa… (cântece şi poezii pentru copii de toate vârstele), Trăistuţa făcătoare de minuni (poveşti), Când e Domnul lângă mine (poezii şi muzică), Misterele anotimpurilor (versuri, scenete, povestiri, melodii despre anotimpuri).* În colaborare: *Toamna, Tu eşti taina, Vals pentru doi.* Secrie scenetele în versuri: *Ce culoare are toamna?* şi *Căţelușul înțelept.* Semnează muzica la cartea *Vocale-portocale* de A. Suceveanu.

Distincţii: Premiul Comisiei Naţionale UNESCO pentru culegerea de cântece *Vocale-portocale* (2008).

BIBLIOGRAFIE:

Zaporojanu, Ada. Deschideţi uşa...: Cântece şi poezii pentru copii de toate vârstele / Ada Zaporojanu. – Ed. a 2-a. – Chişinău: [S.n.], 2002. – 48 p.: il.

Zaporojanu, Ada. Trăistuţa făcătoare de minuni / Ada Zaporojanu. – Chişinău: Pontos, 2001. – 48 p.: il.

* * *

Zaporojanu, Ada // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 586.

* * *

Zaporojanu, Ada [Resursă electronică] www.youtube.com/watch?v=uMBGKg2RxU.

Zaporojanu, Ada [Resursă electronică] 87.248.191.115/bnrm/publicaţii/files/3/ob104-105-106.pdf.

Zaporojanu, Ada [Resursă electronică] bibliotecanicolaetitulescu-titulescu blogspot.com/…/servicii-bibliografice.html.

X. N.

Dumitru DIACOV
1952

Politician, jurnalist, preşedinte al Partidului Democrat din Moldova (2000-2009).

S-a născut la 10 febr. 1952, în localitatea Kargapolie, regiunea Kurgan (Rusia), unde îi fusseră deportaţi părinţii, originari din satul Başcalia, Basarabeasca.

În anul 1974 absolveşte Universitatea de Stat din Minsk, Bielorusia, Facultatea de Jurnalism. După absolvire lucrează ca redactor şi redactor-şef de emisiuni la Televiziunea Moldovenească. Apoi activează în organele de conducere ale Organizaţiei Tineretului Comsomolist. Din 1984 a fost corespondent în Moldova şi Ucraina de sud al ziarului *Komsomol'skaâ pravda.*

Între anii 1986 şi 1988 este consilier al secretarului Comitetului Central al Organizaţiei Comsomoliste din URSS din Moscova, apoi consultant la Departamentul de Relaţii Externe al Comitetului Central al PCUS (1988-1989).

În perioada anilor 1989-1993, a fost şeful biroului Agenţiei de Ştiri TASS în România, la Bucureşti. În anul 1993 revine în Moldova, iar în 1994 este ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova pe listele Partidului Democrat Agrar. Între anii 1995 şi 1998, a fost vicepreşedinte al Parlamentului de la Chişinău. La 23 apr. 1998 a fost ales în funcţia de preşedinte al Parlamentului, deţinând această funcţie până la 20 martie 2001. A fost preşedinte al Partidului Democrat din Moldova din 2000 până în 2009. În prezent, deţine funcţia de preşedinte de onoare al PDM.

BIBLIOGRAFIE:

Diacov, Dumitru. „Am avut presiuni din toate părţile...” [interviu] / Dumitru Diacov; consemnare I. Prisăcaru // Timpul. – 2005. – 15 apr. – P. 9.

Diacov, Dumitru. „Armata rusă o să plece atunci când vom deveni un stat independent”: [interviu] / Dumitru Diacov; consemnare P. Păduraru // Timpul. – 2011. – 3 aug. – P. 4.

Diacov, Dumitru. „Avem o şansă unică de a nu lăsa ţara să cadă în prăpastie” [interviu] / Dumitru Diacov; consemnare V. Ciornei // Săptămîna. – 1998. – 18 sept. – P. 15-17, 25.

Diacov, Dumitru. „Dumnezeu vede totul. El o să ne judece”: [interviu] / Dumitru Diacov; consemnare I. Guzun // Săptămîna. – 1997. – 13 iun. – P. 12-13.

Diacov, Dumitru. „Încerc să fac ceva mai mult” [interviu] / Dumitru Diacov; consemnare G. Mârzencu // Moldova suverană. – 1994. – 12 mai. – P. 2.

Diacov, Dumitru. „My dolžny postroit' civilizovannoe demokratičeskoe gosudarstvo”: [interv'û] / Dumitru Diacov; consemnare N. Roşca // Nezavisimaâ Moldova. – 1996. – 1 mart. – P. 2.

Diacov, Dumitru. “Pora prekratit' političeskie èksperimenty i naladit' žizn'”: [interv'û] / Dumitru Diacov; consemnare I. Ûrko // Argumenty i Fakty – Moldova. – 2002. – Nr. 37. – P. 3,6.

* * *

Dumitru Diacov, politician, preşedinte al Partidului Democrat // VIPmagazin. – 2007. – Nr. 4. – P. 21.

Dumitru Diacov, preşedintele Partidului Democrat din Moldova // VIPmagazin. – 2009. – Nr. 1-2. – P. 57.

Dumitru Diacov, preşedintele Partidului Democrat din Moldova // Jurnal de Chişinău. – 2002. – 26 iul. – P. 15.

* * *

Poştarencu, Dinu. Diacov, Dumitru / Dinu Poştarencu, Ilie Demerji // Poştarencu, Dinu. Istoria satului Başcalia. – Chişinău: Gunivas, 2004. – P. 156-157.

* * *

Diacov, Dumitru [Resursă electronică] ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Diacov.
Diacov, Dumitru [Resursă electronică] www.vipmagazin.md/.../Diacov_Dumitru_people. Diacov, Dumitru [Resursă electronică] unimedia md /?=tags&view=diacov_dumitru.

X. N.

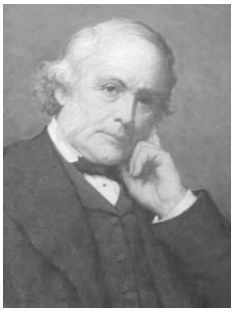

Joseph LISTER
1827 – 1912

Fiziolog, chirurg şi profesor universitar britanic. Promotor al antisepsiei în practica chirurgicală.

S-a născut la 5 apr. 1827, la Upton, Anglia. A decedat la 10 febr. 1912, la Walmer, Anglia.

A studiat engleza şi germana la şcolile din oraşul natal, după care se înscrie la Facultatea de Medicină a Universităţii din Londra, absolvind-o în 1852. A fost profesor de chirurgie la universităţile din Edinburgh, Glasgow şi Londra (1854-1861). Ocupă postul de chirurg la *Glasgow Royal Infirmary* (1861-1869), timp în care şi-a dezvoltat metoda de chirurgie antiseptică.

În 1865, face cunoştinţă cu lucrarea lui Louis Pasteur, care l-a introdus în teoria microbiană a bolilor. În continuare a fost preocupat de această teorie. A descoperit, în urma cercetărilor asupra cangrenei, importanţa asepsiei. Foloseşte pentru prima dată fenolul (1865) ca antiseptic la dezinfectarea rănilor şi la curăţarea instrumentelor chirurgicale. Rezultatul a fost o scădere spectaculoasă a deceselor, chiar dacă ideile sale nu au fost imediat acceptate. Prima mare lucrare despre chirurgia antiseptică a publicat-o în 1867. I s-a oferit Catedra de chirurgie clinică a universităţii din Edinburgh, iar în cei şapte ani petrecuţi acolo faima lui s-a răspândit (1869-1875).

Se deplasează în Germania şi Statele Unite, unde ţine seminarii pe tema metodei sale (1875-1876). La întoarcere ocupă postul de şef al Catedrei de chirurgie clinică de la Universitatea din Londra, funcţie pe care a deţinut-o timp de cincisprezece ani (1877-1892).

Demonstraţiile lui de chirurgie antiseptică au suscitat un viu interes în cercurile medicale, contribuind la o acceptare mai largă a ideilor sale. Astăzi fenolul nu se mai utilizează, fiind înlocuit cu alte antiseptice. A fost preşedinte al Societăţii Regale şi, totodată, chirurgul personal al reginei Victoria. În 1897, a devenit membru al Camerei Pairilor.

BIBLIOGRAFIE:

Lister, Joseph // Dicţionar de inventatori şi invenţii. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 2001. – P. 609.
Lister, Joseph // Personalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1977. – P. 184.
Hart, Michael H. Joseph Lister / Michael H. Hart // Hart, Michael H. 100 de personalităţi din toate timpurile care au influenţat evoluţia omenirii. – Bucureşti: Ed. Lider, 1992. – P. 272-273.

N.-M. Ş.

Gheorghe CUCU
1882 – 1932

Compozitor, dirijor şi folclorist român.

S-a născut la 11 febr. 1882, la Puieşti, Vaslui. A decedat la 24 aug. 1932, la Bucureşti.

Şi-a făcut studiile la şcoala de cântăreţi bisericeşti din Bârlad (1890-1898). Urmează Conservatorul din Bucureşti (1899-1905), unde îi are ca profesori pe D. G. Kiriac (armonie, contrapunct, dirijat coral) şi Ed. Wachmann (armonie).

Între anii 1907 şi 1908 îşi continuă studiile de armonie şi contrapunct cu Georges Caussade şi apoi cu Vincent d'Indy (contrapunct, orchestraţie) (1908-1911). Cu puţin înainte de a-şi termina studiile, devine cântăreţ de strană la Brăila şi apoi dirijor de cor, din 1904 până în 1932, la biserica Brezoianu din Bucureşti.

A fost dirijor secund al Societăţii corale *Carmen* (1901-1907; 1912-1928), dirijor al corului capelei române din Paris (1907-1911) şi al corului Mitropoliei din Bucureşti (1912-1932). Cariera sa pedagogică se desfăşoară cu precădere la Conservatorul bucureştean, ca profesor de armonie, teorie şi solfegii (1918-1932). A fost profesor de armonie la Academia de muzică religioasă din Bucureşti, din 1928 până in 1932. A scris miniaturi, dar şi veritabile poeme corale, lucrări pentru copii, dar şi pentru cor mixt. Abordează o tematică foarte variată. A scris lucrări corale laice şi religioase: *Foaie verde baraboi*, cor mixt pe versuri populare *Foaie verde cimbrişor* (1902), cor mixt pe versuri populare *Sfinte Dumnezeule* (1904), cor mixt *Răspunsuri liturgice* (1905), cor mixt *Ursitoarea* (1907), cor bărbătesc pe versuri populare *Sus, bădiţă*, cor mixt pe versuri populare *Pui de lei* (1908), *Greierul* (1910), *Imnul patriarhal* (1926), cor mixt *Frumosul vine pe apă* (1931). Compozitorul a semnat şi numeroase armonizări şi prelucrări de folclor: *Colinde populare* (1924, 1926, 1928, 1932, 1940); *200 colinde populare culese de la elevii Seminarului Nifon în anii 1924-1927* (1936).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cosma, Octavian. Gheorghe Cucu: [Creaţia corală] / Octavian Cosma // Cosma, Octavian. Hronicul muzicii româneşti. vol. 7. – Bucureşti, 1986. – P. 233-238.
Cosma, Octavian. Gheorghe Cucu: [Creaţia religioasă] / Octavian Cosma // Cosma, Octavian. Hronicul muzicii româneşti. vol. 7. – Bucureşti, 1986. – P. 306-311.
Cosma, Viorel. Cucu, Gheorghe / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. Muzicieni din România: Lexicon.

vol. 2. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1999. – P. 124-128.
Cosma, Viorel. Cucu Gheorghe / Viorel Cosma // Cosma. Viorel. Muzicieni români: Lexicon. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1970. – P. 149-151.
Cucu, Gheorghe // Dicţionar de mari muzicieni. – Bucureşti: Univers Enciclop., 2000. – P. 126.
Popovici, Dinu. Gheorghe Cucu: [Scurtă biografie a compzitorului român] / Dinu Popovici // Popovici, Dinu. Muzica corală românească. – Bucureşti, 1966. – P. 91-101.
Vancea, Zeno. Gheorghe Cucu: [creaţia compozitorului] / Zeno Vancea // Vancea, Zeno. Creaţia muzicală românească: sec. XIX-XX – Bucureşti, 1968. – P. 207-213.

N.-M. Ş.

Aureliu Emil SĂNDULESCU 1932

Fizician şi om politic român, membru titular al Academiei Române.

S-a născut la 11 febr. 1932, la Bucureşti, în familia unui avocat.

După absolvirea Liceului *Mihai Eminescu* (1951), urmează Facultatea de Fizică şi Matematică din cadrul Universităţii din Bucureşti (1951-1955). Devine doctor în fizică (1962). Obţine în 1968 titlul de doctor docent şi profesor. În anii 1955-1960 este fizician la Institutul de Fizică atomică; tot aici ocupă funcţiile: cercetător (1960-1962), iar în perioada 1962-1970 este cercetător ştiinţific principal, apoi deţine funcţia de şef al Secţiei de fizică teoretică (1970-1974 şi 1995-2000). În perioada 1974-1977 este director adjunct al Laboratorului Reacţii Nucleare de la Institutul Unificat de Cercetări Nucleare, Dubna, Rusia. A fost profesor la Facultatea de Fizică a Universităţii din Bucureşti şi la Universitatea din Mainz, Germania. Cercetător ştiinţific principal gr. I (1977-1983 şi 1986-1994). Timp de trei ani (1983-1986) a fost vicedirector al Institutului Unificat de Cercetări Nucleare de la Dubna, Rusia. Din 1998, rector al Universităţii particulare *Dacia-Hercules* din Băile Herculane. A fost *visiting professor* al universităţilor din Danemarca, Finlanda, Germania, Franţa, SUA etc. Om de ştiinţă invitat la universităţile din Frankfurt, Darmstadt, Nashville, Londra, Beijing, Coimbra, Dubna etc. În anii 1996-2000 a fost deputat în Parlamentul României.

Activitatea sa ştiinţifică, desfăşurată de-a lungul a peste patru decenii, s-a concentrat îndeosebi asupra fizicii nucleare teoretice, obţinând valoroase rezultate, recunoscute pe plan mondial: explicarea microscopică a dezintegrării alfa; fundamentarea teoretică a unor noi moduri de dezintegrare naturală a nucleelor atomice; descoperirea experimentală a radioactivităţii neonice; generalizarea mecanicii cuantice la sisteme disipative. Rezultatele academicianului şi ale colaboratorilor săi au fost publicate în reviste prestigioase de specialitate din ţară şi din străinătate, au fost comunicate la şcoli şi la conferinţe internaţionale şi au condus la un nou domeniu în fizica nucleară: radioactivitatea cu emisia spontană de clusteri, domeniu inclus în *Enciclopedia Britanică*. Tot în timpul cât a ocupat funcţia de vicedirector la Dubna, Rusia a dezvoltat în colaborare teoria sistemelor cuantice deschise, aplicată la reacţii nucleare dampate. Această dezvoltare a teoriei sistemelor cuantice deschise a produs lucrări foarte citate, inclusiv în monografii şi în teze de doctorat, chiar din alte domenii ale fizicii.

Este o prezenţă deosebit de activă în viaţa ştiinţifică din ţară şi din străinătate. A publicat peste 350 de lucrări ştiinţifice, majoritatea în reviste internaţionale de prestigiu privind: explicarea microscopică a dezintegrării alfa (1964-1970); predicţia de noi tipuri de radioactivitate (1977-1980); descoperirea experimentală a radioactivităţii cu neon (1984-1986), descoperirea experimentală de noi tipuri de radioactivităţi cu Ba, Ce, Zr, Mo etc., prin coincidenţe triple de cuante gama în fisiunea spontană fără neutroni a 252 Cf (1994-1997); predicţia şi descoperirea experimentală a Heliului – 4 şi Beriliului – 10 în fisiunea ternară rece a 252 – Cf.

A prezentat rapoarte la peste 30 de reuniuni ştiinţifice din întreaga lume. A ţinut peste 80 de conferinţe şi lecţii la numeroase universităţi şi instituţii de cercetare din străinătate.

A organizat cinci şcoli internaţionale la Predeal, cu participarea a numeroase personalităţi ştiinţifice din întreaga lume. Din 1992 academicianul Aureliu Săndulescu este editor şi redactor-şef al revistei de fizică *Roumanian Journal of Physics,* din 1993 este coeditor al revistei *Balkan Physics Letters.* Este membru al Societăţii Europene de Fizică. A fost preşedinte al Societăţii Române de Fizică (1992-2000). Preşedinte al Fundaţiei Române pentru Fizică şi al Consiliului ştiinţific al Institutului de Fizică Atomică. Membru corespondent, membru titular (1992) şi vicepreşedinte (1994-1998) al Academiei Române. A fost distins cu Premiul *C.Miculescu* al Academiei Române pentru *Teoria microscopică a dezintegrării alfa* (1966). Premiul I al Institutului Unificat de Cercetări Nucleare de la Dubna, Rusia (1987), pentru descoperirea experimentală a dezintegrării cu emisia de neon din câteva nuclee. În 2000 a fost decorat cu Ordinul Naţional *Serviciul Credincios* în grad de Mare Ofiţer.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Academicianul Aurel Săndulescu [membru titular al Academiei Române, personalitate importantă în fizica nucleară internaţională] // Dreptatea. – 1992. – 2 apr. – P. 2.
Rusu, Dorina N. Săndulescu, Aureliu Emil / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Enciclop., 2003. – P. 748-749.
Săndulescu, Aureliu Emil // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului. vol.: Contemporanii: K – Z. – [S.l.]: Geneze, 2003. – P. 347-350.
Săndulescu, Aureliu Emil // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti: Rompres, 1994. – P. 273-274.

N.-M. Ş.

BISERICA SEMINARULUI TEOLOGIC din Chişinău 1862

Înfiinţarea în 1813 a Seminarului Teologic a fost una din marile realizări ale Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni (1746-1821) la Chişinău, în Basarabia gubernială. Prevăzut iniţial ca o instituţie de pregătire teologică şi intelectuală a clerului, acces pentru studii aveau până şi fiii de ţărani. Pe lângă scopul lui direct, de a pregăti candidaţi pentru preoţie, Seminarul avea şi o altă mare menire: "*Aceasta începătoare şcoală publică în oblastia Basarabiei se află în vecinatatea Moldaviei, Bulgariei şi Austriei; în ea se are în vedere să facă învăţătură copiii atât din tagma duhovnicească cât şi din cea bisericească şi de celălalt; tineretul cu învăţătura şi cu purtarea lui trebuie să atragă luarea aminte a popoarelor vecine*", scria mitropolitul în 1814.

Prosperarea seminarului a fost una din preocupările de bază ale Mitopolitului Gavriil. Treptat se înălţau clădirile, se mărea numărul învăţătorilor şi al elevilor, creştea şi nivelul studiilor care se făceau aici. Deci, pe teren nou, a apărut clădirea seminarului cu două etaje, finisată în 1817, reconstruită în anul 1868, adăugându-i-se etajul 3; încăperi pentru elevi şi învăţători, pentru spital şi pentru slujitori. În 1814 aici a fost înfiinţată o biblioteca, pe care Mitropolitul o va înzestra cu cărţi, în mare parte din biblioteca personală. Pe lângă Seminar, din 1816, a activat şi un pensionat, numit *Pensionatul Nobilimii,* şi care avea menirea de a pregăti pentru regiune "*oameni capabili şi folositori şi funcţionari, cunoscători fundamental ai limbii ruseşti şi româneşti*".

Abia în 1861 se punea piatra de temelie pentru Biserica Seminarului Teologic din Chişinău. Fiind înălţată, conform mărturiilor timpului, la colţul străzilor *Moskovskaia* şi *Seminarskaia* (azi: Piaţa Marii Adunări Naţionale, bd. Ştefan cel Mare şi str. Gavriil Bănulescu-Bodoni), a fost sfinţită la 13 febr. 1862, în cinstea Sfinţilor Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur.

Alături de Seminar se înălţa clădirea Casei arhiereşti cu biserica şi cu atenansele pentru dicasterie, pentru tipografie (deschisă în 1813), unde se editau cărţi bisericeşti necesare în întreaga regiune: în Basarabia, cât şi peste Nistru, şi chiar peste Prut, cu un parc mare.

În anii 1900-1901 a fost ridicată noua clădire a seminarului (azi - Blocul II al Bibliotecii Naţionale).

Biserica Seminarului Teologic a fost demolată în timpul regimului comunist.

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Boris. Din istoria vieţii bisericeşti din Basarabia (1812-1918, 1918-1944) / Boris Buzilă; cuvânt înainte de A. Plămădeala. – Bucureşti; Chişinău: Ed. Fundaţiei Culturale Române; Ştiinţa, 1996. – 376 p.

Negru, Nina. Blocul II al Bibliotecii Naţionale: o istorie de un secol / Nina Negru. // Luceafărul: Ziar de opinie, informaţie şi divertisment. – 2002. – 7 iun. – P. 7.

Prima şcoală duhovnicească: Seminarul Teologic din Chişinau // Altarul credinţei. – 2003. – 29 aug. – P. 4.

Păcuraru, Mircea. Basarabia. Aspecte din istoria Bisericii şi a neamului românesc / Mircea Păcuraru. – Iaşi: Trinitas, 1993. – 151 p.

Popovschi, Nicolae. Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruşi / Nicolae Popovschi; ediţie îngrijită de Iurie Colesnic. – Chişinău: Museum, 2000. – 503 p.

***

Igumen Irinej Tafunâ, kandidat bogosloviâ. Mitropolit Gavriil (Bănulescu-Bodoni) i osnovaniâ im Kišinevsko-Hotinskaâ eparhiâ [Resursă electronică] //http://www.scribd.com/doc/28252821/25/Развитие-образования-в-Бессарабии-Кишиневская-Духовная http://www.moldova.ms/data/special/irinei/IgumenIrinei.pdf

V. M.

Mihai GRAMATOPOL 1937 – 1998

Eseist, istoric de artă şi traducător român.

S-a născut la 14 febr. 1937, la Sibiu. A decedat la 31 mart. 1998, la Braşov.

În 1954 a absolvit liceul la Braşov. Licenţiat al Facultăţii de Limbi Clasice a Universităţii din Bucureşti (1959). Se specializează în domeniul istoriei lumii greco-romane. S-a remarcat de-a lungul anilor printr-o activitate susţinută în studierea civilizaţiei clasice, în particular în ceea ce priveşte cultura şi artele. Doctor în ştiinţe istorice (1977), cu teza *Pietrele gravate din colecţia Cabinetului Numismatic al Academiei RS România.* Urmează o carieră în domeniul muzeistic şi al cercetării vestigiilor arheologice.

A fost şef de secţie la Muzeul de Arheologie din Constanţa în anii 1961-1962. Ulterior a fost cercetător ştiinţific la Institutul de Istoria Artei *G. Oprescu* al Academiei Române. Din 1975 cercetător în cadrul Direcţiei Patrimoniului Cultural Naţional, până la desfiinţarea acesteia, în 1977.

Din 1990 revine în calitate de cercetător la Institutul de Istoria Artei. Se ocupă de istoria culturii şi a lumii antice greco-romane, vădind competenţe multilaterale: numismatică, epigrafie, gliptică, arte miniaturale, istoria artei antice, filozofia.

Debutează editorial cu *Moira, mythos, drama* (1969), un remarcabil eseu critic de factură academică. Au urmat lucrările de specialitate sub raport preponderent istoric şi cultural: *Civilizaţia elenistică* (1974), *Artă şi arheologie dacică şi romană* (1982), *Arta imperială a epocii lui Traian* (1984), *Portretul ro-*

man în România (1985). Volumul postum de eseuri *Antichitate şi modernitate* (2000) reuneşte texte cu tematică diversă, din care nu puţine au în atenţie literatura şi gândirea umanistă. Este unul dintre autorii *Enciclopediei civilizaţiei romane* (1982). A încercat în anii de restriştе să fie prezent în viaţa culturală, publicând articole de specialitate şi luare de atitudine, în reviste care-l acceptau: *România literară*, *Amfiteatru*, *Magazin istoric*, *Ramuri*. A tradus lucrări din domeniul propriei profesiuni: R. Flacelière, R. Brilliant, Albert Thibaudet etc. Lui i se datorează versiunea românească a *Memoriilor lui Hadrian* de Marguerite Yourcenar (1983). Membru al Uniunii Scriitorilor din România (1980). Premiul Uniunii Scriitorilor.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

****Gramatopol, Mihai.** Antichitate şi modernitate: Eseuri pragmatice / Mihai Gramatopol. – Braşov: Ed. Orientul Latin, 2000.

Gramatopol, Mihai. Arta monedelor geto-dacice: Eseu numismatic / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Meridiane, 1997. – 176 p.

****Gramatopol, Mihai.** Arta romană în România / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Meridiane, 2000.

Gramatopol, Mihai. Artă şi arheologie dacică şi romană / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Sport-Turism, 1982. – 294 p.

Gramatopol, Mihai. Artele miniaturale în antichitate / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Meridiane, 1991. – 464 p.

****Gramatopol, Mihai.** Civilizaţia elenistică / Mihai Gramatopol. – Braşov: Ed. Orientul Latin, 2000.

Gramatopol, Mihai. Dacia antiqua: Perspective de istoria artei şi teoria culturii / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Albatros, 1982. – 310 p.

****Gramatopol, Mihai.** Gustul eternităţii: Memorii: vol. 1, 2 / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Meridiane, 2006.

Gramatopol, Mihai. Moira, mythos, drama / Mihai Gramatopol. – Bucureşti: Univers, 2000. – 256 p.

****Gramatopol, Mihai.** Morfologia dezastrului / Mihai Gramatopol. – Braşov: Ed. Orientul Latin, 2005.

* * *

Bârna, Nicolae. Gramatopol, Mihai / Nicolae Bârna // Dicţionarul general al literaturii române: E / K . – Bucureşti : Ed. Univers Enciclop., 2005. – P. 394-395.

Buduca, Ioan. Gramatopol, Mihai / Ioan Buduca // Dicţionarul scriitorilor români: vol. 2: D – L. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 1998. – P. 438-440.

Franga, Liviu. Gramatopoliana: [Omagierea creatoare a savantului Mihai Gramatopol] / Liviu Franga // România literară. – 2003. – Nr. 9. – P. 31.

Iorgulescu, Mircea. Mihai Gramatopol / Mircea Iorgulescu // Iorgulescu, Mircea. Scriitori tineri contemporani. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1978. – P. 299-302.

Micu, Dumitru. Mihai Gramatopol / Dumitru Micu // Micu, Dumitru. Literatura română în secolul al XX-lea. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2000. – P. 354.

Popa, Marian. Gramatopol, Mihai / Marian Popa // Popa, Marian. Dicţionar de literatură română contemporană. – Bucureşti: Albatros, 1977. – P. 251-252.

N.-M. Ş.

Roxana EMINESCU (STĂTESCU) 1947

Critic şi istoric literar, pedagog şi traducătoare română, descendenta marelui poet Mihai Eminescu, stabilită în Franţa.

S-a născut la 15 febr. 1947, în Bucureşti.

Urmează Liceul *Gheorghe Lazăr* din Bucureşti. În 1971 îşi ia licenţa la specialitatea Limba Franceză, Facultatea de Limbi Străine, Universitatea din Bucureşti. Susţine diploma de doctor în filologia romanică cu o teză despre Fernando Pessoa, având-u-l conducător ştiinţific pe acad. Iorgu Iordan. În acelaşi an face o stagiere în domeniul civilizaţiei portugheze la Universitatea din Coimbra, Portugalia.

În anii 1971-1975 deţine funcţia de cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie şi Teorie Literară *G. Călinescu* al Academiei Române. Îşi face debutul în presă încă prin 1973, în revista *Studii şi cercetări din istoria artei*. În 1981, ţine în paralel cursuri de istoria civilizaţiei portugheze la Facultatea de Limbi Străine a Universităţii din Bucureşti. În această perioadă obţine un post de *visiting professor* la Universitatea Nova şi la Facultatea de Litere din Lisabona.

Din 1984, ia calea exilului, stabilindu-se în Franţa. Este secretar de presă la *Deutsche Grammophon* din Paris (1986-1987), de asemenea face secretariat la revista *Esprit* (1990-1993). Actualmente este conferenţiar de limba şi literatura portugheză la Facultatea de literatură şi ştiinţe sociale *Victor Ségalen* a Universităţii Bretaniei de Vest din oraşul Brest, Franţa. În afara carierei didactice studiază şi cercetează la CREPAL, centrul de cercetare al lusofoniei, de la Sorbonne, Paris, literaturile şi civilizaţiile de limbă portugheză. Face specializări în domeniul romanului contemporan şi în genurile epistolar, jurnal intim, memorii.

Colaborează la *Viaţa românească*, *Secolul 20*, *România literară*, *Synthesis*. Publică lucrarea: *Eminescu în portugheză* (1975). Debutul editorial îl reprezintă eseul *Preliminarii la o istorie a literaturii portugheze* (1979); *Novas coordenadas no romance português* (1983). La Lisabona îi apare un alt studiu intitulat *Catalogue des traductions du portugais en français* (1994). Face traduceri din limba portugheză: Aquilino Ribeiro, *Casa mare din Romarigães* (1974); Walter Zanini, *Tendinţele sculpturii moderne* (1977); Fernando Pessoa, *Ploaia oblică* (1980), obţinând Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru cea mai buna traducere; Eça de Queirós, *Mandarinul* (1981).

BIBLIOGRAFIE:

Eminescu, Roxana. Preliminarii la o istorie a literaturii portugheze / Roxana Eminescu. – Bucureşti: Univers, 1979. – 287 p.

* * *

Eminescu, Roxana // Dicţionarul general al literaturii române (E/K). – Bucureşti: Ed. Univers Enciclop., 2005. – P. 62.

* * *

Eminescu, Roxana *[Resursă electronică]* www.ro.wikipedia.org/wiki/Roxana Eminescu-
Eminescu, Roxana *[Resursă electronică]* www.agero-stuttgart.de/../interviu%20cu%20Roxana%20Eminescu%20..

M. P.

Simeon GALEŢCHI
(Galiţky)
(1887 – 1940)

Membru în Sfatul Ţării, de carieră militar, român basarabean.

S-a născut la 15 febr. 1887, la Dondușeni, jud. Soroca, în familia ţăranilor români Petre şi Agafia Galiţchi (născută Plăcintă). A decedat la 22 iun. 1940, la Dondușeni.

A absolvit studiile primare în satul de baştină (1904), iar în 1908, a fost înrolat în armata rusă. Îşi face serviciul militar la Varşovia, până în 1911. Participant la Primul Război Mondial. A fost mobilizat la Odesa. În perioada revoluţiei ruse din februarie 1917 făcea parte dintr-o unitate militară rusă dislocată la Odesa, având gradul de plutonier major. Aici, în timpul revoluţiei aderă la organizaţia militară moldovenească din localitate contribuind la formarea primului batalion moldovenesc din Regimentul 40 Infanterie Odesa, care mai târziu a stat la baza formării cohortelor moldoveneşti. A fost printre primii basarabeni care au participat la formarea unităţilor militare moldoveneşti, structuri ce au jucat un rol important în desfăşurarea evenimentelor revoluţionare în Basarabia. În vara anului 1917, este trimis la Chişinău, unde participă la formarea Comitetului Ostăşesc Moldovenesc. N-a fost membru de partid. A fost ales în Sfatul Ţării din partea Congresului al III-lea al Ţăranilor din Basarabia. Mandat validat de la 22 ian. 1918 până la 24 noiemb. 1918. A activat în Comisia Agrară şi în Comisia de Angajare. La 27 mart. 1918 deputatul fără de partid Simeon Galeţchi a fost printre cei 86 de membri ai Sfatului Ţării care au votat Unirea Basarabiei cu România. După Unire, a fost consilier la *Casa noastră* şi membru al Comisiei de Împroprietărire şi Expropriere a judeţului Soroca. În timpul ocupaţiei sovietice, 28 iun. 1940 se afla peste Prut şi au fost arestaţi doar soţia şi copiii, care au fost trimişi în Siberia. A revenit în Basarabia în 1941 şi a decedat în urma unui accident stupid, răsturnându-se cu trăsura.

A fost distins cu ordinele *Steaua României* în grad de cavaler, *Coroana României* în grad de cavaler, *Coroana României* în grad de ofiţer etc.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Chiriac, Alexandru. Galeţchi Simion / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Ţării: 1917-1918: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2001. – P. 97-98.

Colesnic, Iurie. Galeţchi Simeon / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. vol. 4. – Chişinău: Museum, 2002. – P. 122-127.

Colesnic, Iurie. Galeţchi (Galiţky) Simion / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 210-211.

Colesnic, Iurie. Galeţchi, Simeon / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Sfatul Ţării: Encicl. – Chişinău: Museum, 1998. – P. 169.

Galeţchi, Simeon // Figuri contemporane din Basarabia: Encicl. – Chişinău: Ed. Arpid, 1939. – P. 60.

N.-M. Ş.

Andrei LUPAN
1912 – 1992

Poet, publicist, dramaturg, redactor, alcătuitor, traducător, recenzent. Membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 15 febr. 1912, la Mihuleni, Orhei, în familia lui Pavel şi Nadejda Lupan. A decedat la 24 aug. 1992, la Chişinău.

După absolvirea şcolii primare din satul natal (1924), face studii la Şcoala Agricolă din Cucuruzeni (1925-1929). În anii 1929-1934 urmează studiile la Şcoala de Viticultură din Chişinău. Studiază la Facultatea de Agronomie a Universităţii *Al. I. Cuza* din Iaşi cu sediul la Chişinău (1935-1940). În aceşti ani contactează cu grupul ilegalist al profesorului P. Constantinescu-Iaşi. Este membru al Uniunii Tineretului Comunist (1934), apoi al Partidului comunist din România (1936). A absolvit Institutul Agricol din Chişinău (1941). În anii celui de-al Doilea Război Mondial a colaborat cu Comitetul Moldovenesc pentru Radiodifuziune şi ziarul *Moldova socialistă*, evacuate la Moscova. După 1945, a exercitat funcţiile de preşedinte al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din RSSM (1946-1962), secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din RSSM (1954-1971). În perioada 1963-1967 a fost preşedinte al Sovietului Suprem al RSSM, iar din 1967 şi până în 1971, locţiitor al preşedintelui Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM. Până la sfârşitul vieţii se consacră muncii de creaţie.

Debutează cu poezia *Biografie* în 1932, pe paginile ziarului bucureştean *Adevărul literar şi artistic*. Câteva articole publicistice publicate în anii studenţiei: *Realităţi*

studenţeşti, *Facultatea de agronomie şi studenţii ei*, *Eroism şi laşitate, O manevră* denotă orientarea democratică a tânărului scriitor, tendinţa de încadrare plenară în problematica vieţii şi ataşamentul faţă de frământările şi năzuinţele oamenilor muncii spre o viaţă mai bună. A publicat la *Viaţa Basarabiei* trei poezii cu pseudonimele L. Andriu şi A. Gudric. Creaţia timpurie a scriitorului poartă amprenta lecturilor din Ion Barbu şi Tudor Arghezi. Creaţia literară de după 1945, reflectată în volumele *Poezii* (1947); *Întrare în baladă* (1954); *Haz şi necaz* (1957); *Meşter – faur* (1958); *Frate al pământului* (1962); *Versuri* (1962); *Legea găzduirii* (1966); *Cărţile şi răbojul anilor* (1969) ; *Scrieri* (în 3 vol., 1973); *Gromovnic* (1973); *Magistrale* (1976); *Versuri* (1982); *Frate al pământului* (1986); *Scrieri* (în 2 vol., 1992) etc. ilustrează autenticitatea talentului şi multitudinea preocupărilor artistice şi intelectuale ale autorului. Scriitorul reflectă în creaţiile sale evenimente importante din viaţa satului moldovenesc din perioada dintre cele două războaie mondiale, din timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi din anii postbelici, cu tot frământul şi zbuciumul lor dramatic, intersectând mentalitatea profund ţărănească şi tiparele vii ale creaţiei populare cu lecturile şi asimilările valorilor naţionale şi universale. Publică piesa *Lumina* (1948), montată în acelaşi an de Teatrul Moldovenesc Muzical Dramatic *A.S. Puşkin* din Chişinău, tributară metodei proletcultiste, ca şi alte scrieri ale sale din anii '40-'50. Este coalcătuitorul culegerilor *Piese într-un act*, *Satiră şi umor*, *Scriitorii Moldovei sovietice* etc. Pentru copii a editat cărţile *O zi neuitată* (1952) şi *Mijatca* (1971). S-a manifestat şi în calitate de traducător al unor opere de valoare din patrimoniul literar universal. A prezentat versiuni în limba maternă din W. Shakespeare, A. Puşkin, M. Lermontov, N. Nekrasov, T. Şevcenko, V. Maiakovski, A.Tvardovski, N. Tihonov, A. Prokofiev, E. Mieželaitis etc. Participant permanent la toate activităţile de amploare ale Academiei de Ştiinţe a Moldovei. S-a evidenţiat mai cu seamă în cadrul Secţiei de Ştiinţe Socioumane. A pledat pentru valorificarea patrimoniului cultural şi literar, pentru promovarea valorilor autentice naţionale. S-a manifestat ca publicist cu profunde şi curajoase viziuni estetice, culturale şi sociale: eseurile despre M. Eminescu, I. Creangă, T. Arghezi, despre procesul literar contemporan, despre limba literară, înmănuncheate parţial în culegerea *Cărţile şi răbojul anilor* (1969). Opera lui este pătrunsă de un profund ataşament faţă de oamenii meleagului natal, dar şi ideilor comuniste, cărora le-a rămas fidel timp îndelungat. A fost promovat membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1961). În perioada 1962-1978 a fost membru al colegiului de redacţie la editura *Sovietskaia Enţiklopedia*, Moscova; la *Kratkaia literaturnaia enţiklopedia* (9 vol.). Din 1967 şi până în 1971 a fost membru al Comitetului pentru Premiile Lenin şi de Stat ale URSS. Concomitent în aceşti ani a fost redactor-şef adjunct al redacţiei principale la: *Enciclopedia sovietică moldovenească* (8 vol.); *Literatura şi arta* (encicl., 2 vol.); *Vreau să ştiu* (encicl. pentru copii, 3 vol.), alte dicţionare. Urmează zece ani (1982-1992) de activitate publică, prezenţă rodnică în mass-media. Membru al Comisiei interdepartamentale a prezidiului Sovietului Suprem al RSSM pentru studierea istoriei şi problemelor dezvoltării limbii moldoveneşti (1988-1989). A rostit în cadrul sesiunii a XIII a Sovietului Suprem al RSSM, un discurs privind necesitatea limbii de stat şi a revenirii la alfabetul latin (1989).

Opera lui Andrei Lupan a fost tradusă şi în alte limbi: rusă, ucraineană, bulgară, lituaniană, turkmenă etc. I s-a decernat Premiul de Stat al RSSM (1967) pentru volumul de versuri *Legea găzduirii*; Premiul de Stat al URSS (1975) pentru cartea de versuri *Magistrale*. I se conferă titlul onorific de Scriitor al Poporului din RSSM şi titlul de Erou al Muncii Socialiste (1982). A fost decorat cu două ordine *Lenin* şi trei ordine *Drapelul Roşu de Muncă*.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 65-66.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Lupan, Andrei. Scrieri: În 2 vol. / Andrei Lupan. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2002,
Vol. 1. – 392 p.: il.
Vol. 2. – Publicistică, schiţe, eseuri, atitudini. – 432 p.

Lupan, Andrei. Intrare în baladă / Andrei Lupan. – Chişinău : Cartea Moldovei, 2007. – 296 p.

* * *

Andrei Lupan – frate al pământului: Biobibliogr. / Bibl. Publică Raională „Alexandru Donici"; alcăt.: Ana Globu; resp. de ed.: Lidia Sitaru. – Orhei: Bibl. Publică Raională „Alexandru Donici", 2006. – 430 p.

* * *

Burlacu, Alexandru. Andrei Lupan / Alexandru Burlacu // Burlacu, Alexandru. Literatura română din Basarabia. – Chişinău: Ed. Tehnica – Info, 2002. – P. 136-138.

Calcea, Andrei. Lupan, Andrei / Andrei Calcea // Calcea, Andrei. Personalităţi orheiene: Dicţ. encicl. – Chişinău: Pontos, 2003. – P. 109.

Cemortan, Leonid. Un destin basarabean: [Andrei Lupan] / Leonid Cemortan // Viaţa Basarabiei. – 2004. – Nr. 1. – P. 18.

Cibotaru, Mihail Gh. Iar pe dânşii îi trec apele: [Andrei Lupan] / Mihail Gh. Cibotaru // Luceafărul. – 2002. – 15 febr. – P. 4.

Cimpoi, Mihai. Generaţia pierdută şi întoarcerea la unelte : [Andrei Lupan] / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Chişinău: Prut Internaţional, 2003. – P. 253-254.

Dabija, Nicolae. Poetul sechestrat de hiene: [Andrei Lupan] / Nicolae Dabija // Lit. şi arta. – 2002. – 25 apr. – P. 1.

Druţă, Ion. Gospodarul: [despre Andrei Lupan] / Ion Druţă // Phoenix. – 2006. – Nr. 4. – P. 24.

Druţă, Ion. Lupaniada: [creaţia scriitorului Andrei Lupan] / Ion Druţă // Moldova suverană. – 2002. – 16 febr. – P. 3.

Hropotinschi, Andrei. Ctitorul: [poetul academician Andrei Lupan] / Andrei Hropotinschi // Nistru. – 2004. – 25 noiemb. – P. 14.

Loteanu, Emil. Andrei Lupan – domn şi salahor al Basarabiei / Emil Loteanu // Săptămîna. – 2002. – 30 aug. – P. 8.

Lupan, Andrei // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 238.

Lupan, Andrei // Literatura română:

dicţionar-antologie de istorie şi teorie literară. – Chişinău: Museum, 2003. – P. 324-326.
Lupan, Andrei // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ.: 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 94-95.
Lupan, Andrei // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea): Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 183.
Lupan, Andrei // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 236-242.
Palladi, Tudor. Legenda meşterului faur: [in memoriam scriitorului Andrei Lupan] / Tudor Palladi // Glasul naţiunii. - 2007. – 29 mart. – P. 6.
Zbârciog, Vlad. Lupan, Andrei / Vlad Zbârciog // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 332-333.

N.-M. Ş.

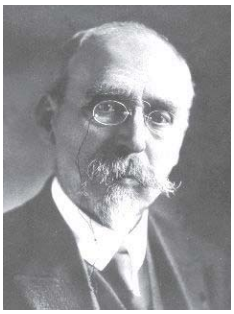

Ferdinand BUISSON
1841 – 1932

Academician, pedagog şi om politic francez, laureat al Premiului Nobel pentru Pace.

S-a născut la 20 dec. 1841, la Paris. A decedat la 16 febr. 1932, la Theieuloy – Saint – Antoine. În 1892 şi-a susţinut doctoratul, fiind promovat profesor agregat în filozofie. Reprezentant al protestantismului.

În timpul celui de-al Doilea Imperiu refuză să depună jurământul în faţa noii puteri, motiv pentru care se exilează de bună voie în Elveţia. Din 1866 până în 1870 a fost pofesor la Academia din Neuchâtel. În 1867 participă la Congresul Internaţional al Ligii Internaţionale Permanente de Pace. Întors în Franţa după căderea celui de-al Doilea Imperiu, şi-a luat angajamentul de a proteja pe cei orfani, fapt ce va duce la înfiinţarea primului orfelinat laic, orfelinatul din Seine. Elaborează, împreună cu Jules Ferrz şi Victor Hugo un program pentru abolirea războiului prin intermediul educaţiei. În acelaşi timp încearcă să pună bazele unei biserici protestante liberale. Între anii 1879 şi 1896 a fost numit la conducerea învăţământului primar. Devine profesor de pedagogie la Sorbona (1890). A fost cofondatorul şi preşedintele Ligii Învăţământului (1902-1906). A ocupat postul de inspector general în învăţământul de stat. A jucat un rol esenţial în modernizarea învăţământului primar francez. Deputat din partea regiunii Seine (1902-1914 şi 1919-1924).

A fost un aprig apărător al învăţământului profesional obligatoriu. A pledat pentru dreptul de vot pentru femei. În 1905 a fost preşedintele comisiei parlamentare care a redactat legea separării statului de biserică. Participă la înfiinţarea Ligii Franceze a Drepturilor Omului, al cărei preşedinte va fi între anii 1913 şi 1926. A fost preşedintele Asociaţiei Naţionale a Liberilor Cugetători. Este autorul unei teze despre *Sébastien Castellion, viaţa şi opera.*

De asemenea era şi francmason, în loja *Grand Orient* din Franţa. A fost iniţiatorul masificării învăţământului primar, ceea ce a dat numeroase drepturi celor care nu aveau nici un drept: elevii cu deficienţe şi elevii handicapaţi. Partizan al Societăţii Naţiunilor. Se dedică apropierii franco-germane, invitând la Paris pacifişti nemţi şi el însuşi mergând la Berlin. Celebru pentru lupta pe care a purtat-o cu ajutorul Ligii Învăţământului în favoarea susţinerii unui învăţământ public, laic şi gratuit. A inventat susbstantivul *laicitate*. A editat *Dicţionarul de pedagogie* (1882-1887; 1911, 1929), lucrare de mare circulaţie, considerat Biblia şcolii laice şi republicane. A scris articole emblematice despre: laicitate, intuiţie, rugăciune etc. A mai publicat *Creştinismul liberal*, *Despre predarea istoriei sfinte în clasele primare, Religia, Morala şi Ştiinţa, Politica radicală, Votul femeilor, Viitorul sentimentului religios, Fondul religios al moralei laice* etc. Numeroase instituţii şcolare şi numeroase străzi din diferite oraşe ale Franţei îi poartă numele. În 1927, împreună cu profesorul german Ludwig Quidde a fost distins cu Pemiul Nobel pentru Pace.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buisson, Ferdinand // Dicţionar enciclopedic. – Bucureşti: Ed. Encicl., 1993. – P. 281.

* * *

Buisson, Ferdinand // Axis: L' Univers documentaire Hachette: Dictionnaire encyclopédique. vol. 1. – Paris, 1993. – P. 404.
Buisson, Ferdinand // Dictionnaire universel alphabétique et analogique des noms propres. vol. 1. – Paris, 1988. – P. 488.
Buisson, Ferdinand // The Encyclopedia Americana. vol. 4. – Danbury, 1994. – P. 737.
Buisson, Ferdinand // The New Encyclopaedia Britannica. vol. 2. – Chicago, 1993. – P. 613-614.
Buisson, Ferdinand // Grand Larousse. vol. 1. – Paris, 1994. – P. 457.

N.-M. Ş.

Emil COJOCARU
1962

Pictor, grafician.

S-a născut la 19 febr. 1962, în s. Bulbocii Vechi, Soroca.

Îşi face studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice din Chişinău (astăzi Liceul de Arte Plastice *Igor Vieru* din Chişinău), având-i ca profesori pe Victor Marinescu, Oleg Zemţov, Vladimir Dudnic, Anatol Grigoraş (1973-1980). În anii 1980-1986 urmează Facultatea de grafică a Institutului de Arte Plastice din or. Kiev, Ucraina, la orele profesorilor V. Vandalavsky, N. Popov, T. Leşciuk, V. Şostea. Începând cu 1985, participă la expoziţia de tineret din Chişinău. Este pictor-scenograf al studioului *Animafilm*. Între anii 1992-1994 este lector superior la Facultatea Urbanism şi Arhitec-

tură, la Universitatea Tehnică din Moldova. Din 1993 este profesor la Colegiul de Arte Plastice *Al. Plămădeală* din Chişinău.

Este autorul ilustraţiilor unor cărţi precum *Prâslea cel voinic şi merele de aur*, *Fata săracului cea isteaţă* de P. Ispirescu, *Să facem cunoştinţă* de Ion Vieru, *Să creşti mare, puişor* de A. Ciocanu. A creat afişe: *Limba noastră-i o comoară*, *Moldova 1812-1988* (1988), *De la Râm ne tragem* (1989), *Adevărat a înviat!* (1990), *O tempora, o mores!* (1991). A făcut grafică: *Cometa X* (2007); *Olandezul zburător* (2007); *Remember* (2006); de asemenea creează grafică de carte: *Pe urmele lui Magellan* (1999). A semnat pânzele în ulei *Calul lui Traian* (1994), *Arca lui Noe* (1995), *Turnul Babel* (1997), *Arca lui Noe* (1998), *Soare mecanic* (1999), *Lumina ucigătoare*, *Coliba fermecată* (2000), *Cineastul Dumitru Olărescu* (2000), *Duhul vaselor urâte* (2001), *Fiat lux, Pseudotriumf* (2002), *Drumul spre soare* (2003), *Bardul orheian* (2004), *Fiica Prutului* (2005), *Sirena din Carpaţi* (2008), *Chemarea munţilor* (2008).

În anii 1999, 2001 face expoziţii personale la Chişinău, participă la expoziţii de grup la *Saloanele Moldovei* (1995), ulterior în Brăila, Galeria UAP Bucureşti, sala *Apollo* (2000-2001); Botoşani, muzeul *Ştefan Luchian*, Botoşani (2001); Bucureşti (2002); Bârlad (2006-2007).

Lucrări de E. Cojocaru se află în colecţii private din SUA, Franţa, Marea Britanie, Ucraina, România, Rusia, Germania, de asemenea, sunt achiziţionate în colecţiile de stat şi la Muzeul *Ştefan Luchian* din Botoşani.

Din 1995 este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova. Membru AIAP UNESCO (2000).

BIBLIOGRAFIE:

Colesnic, Iurie. Cojocaru, Emil / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice "Al. Plămădeală": Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 67.

Popescu, Leonid. Enigma Atlantidei în creaţia lui Emil Cojocaru / Emil Cojocaru // Lit. şi arta. – 2002. – 19 sept. – P. 6.

Viaţă de câine: Poveste populară ucraineană / ed. V.L. Bejuc; il. Emil Cojocaru. – Chişinău: Vite-jesc, 2009. – 14 p.: il.

***Vieru, Ion.** Să facem cunoştinţă: Versuri / Ion Vieru, prez. graf. de Emil Cojocaru. – Chişinău: Lit. artistică, 1989. – 63 p.

* * *

Cojocaru, Emil [Resursă electronică] www.cojocrau-email.arta.md- uniunea-artistilor-plastici din Moldova-

M. P.

Lidia GUŢUL
1932 – 2001

Biblioteconomist şi bibliograf.

S-a născut la 20 febr. 1932, la Constantinovca, Sarata, acum reg. Odesa. A decedat la 17 mai 2001, la Chişinău.

A absolvit şcoala medie din Sarata. Urmează studiile la Institutul Pedagogic de Stat *Ion Creangă* din Chişinău, Facultatea de istorie (1955), şi la Universitatea de Stat din Moldova, secţia biblioteconomie şi filologie (1960), Cursurile de formare profesională în cadrul Academiei de Ştinţe a URSS (1959). Activitatea profesională şi-a desfăşurat-o în colectivul Bibliotecii Ştiinţifice Centrale a Academiei de Ştiinţe a Moldovei: din 1995 a activat în calitate de bibliograf, iar din 1964 director adjunct.

În anii 1986-1995 a executat funcţia de director al acestei biblioteci. A fost în repetate rânduri preşedinte al Comisiei de Stat pentru examenele de absolvire la Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie a USM. Autor şi redactor al unui şir de bibliografii şi culegeri ştiinţifice. A fost distinsă cu Diploma de onoare a Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM (1972). Lucrător emerit al culturii (1982). Premiul Prezidiului Academiei de Ştiinţe a Moldovei pentru editarea catalogului general *Cartea Moldovei*, vol.1 (1990). Medalia *Veteran al muncii.*

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 73-74.

* * *

***Gheorghiţă, E.** Omul din împărăţia cărţilor / E. Gheorghiţă // Patrimoniu: almanahul bibliofililor din Moldova. vol. 2. – Chişinău, 1988. – P. 52-57.

Madan, Ion. Guţul, Lidia / Ion Madan // Madan, Ion. Biblioteconomia şi bibliografia Moldovei: profesori şi discipoli. – Chişinău, 2000. – P. 78-80.

N.-M Ş.

Mircea MALIŢA
1927

Matematician, eseist, diplomat, profesor român, membru titular al Academiei Române.

S-a născut la 20 febr. 1927, la Oradea, jud. Bihor. Şi-a făcut studiile secundare la liceele *E. Gojdu* din Oradea; *Radu Negru* din Făgăraş*; Samuil Vulcan* din Beiuş; *Gheorghe Lazăr* din Bucureşti (1937-1945). Urmează Facultatea de Ştiinţe, secţia matematica şi Facultatea de Filozofie a Universităţii din Bucureşti (1945-1949). În 1972 şi-a susţinut teza de doctorat *Modele matematice pentru negocieri.* A fost preparator asistent (1949), lector (1951), conferenţiar (din 1961) şi profesor (din 1972). A fost titularul cursului *Modele matematice în ştiinţele sociale* şi al celui de *Logică şi inteligenţă artificială* la Catedra de analiză matematică a Facultăţii de Matematică a Universităţii din Bucureşti; director al Bibliotecii Academiei Române (1950-1956); consilier al Misiunii Permanente a României pe lângă ONU (1956-1961); director al Direcţiei Culturale din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (1961-1962); ministru adjunct pe probleme ONU şi al organismelor internaţionale (1962-1970); ministru al Educaţiei şi Învăţământului (1970-1972); consilier al preşedintelui Republicii România (1972-1977); membru al consiliilor pregătitoare ale conferinţelor mondiale ale ONU pentru populaţie, ştiinţă şi tehnologie, pentru dezvoltare (1974-1979); ambasador al României în Elveţia şi la ONU (1980-1982); ambasador al României în SUA (1982-1984). A ţinut expuneri şi

lecţii la Institutul Universitar de Înalte Studii Internaţionale din Geneva, la Asociaţia Austriacă de Politică Externă, în SUA, Marea Britanie etc. A abordat în lucrările şi studiile sale o problematică vastă şi diversă. Are preocupări privind modelele matematice în ştiinţele sociale: *Programarea pătratică* (1968); *Teoria grafurilor cu aplicaţii în ştiinţele sociale*; *Programare neliniară* (1972); *Modele matematice ale sistemului educaţional* (1973); *Abordări matematice ale relaţiilor matematice* (3 vol., 1977-1978). Este autorul unor lucrări privitoare la diplomaţie: *Pagini din trecutul diplomaţiei româneşti* (1966, în colab.); *Diplomaţia română. O perspectivă istorică* (1970); *Teoria şi practica negocierilor* (1972)*; Diplomaţia. Şcoli şi instituţii* (1975). A desfăşurat o intensă activitate de promovare a studiilor inter şi multidisciplinare şi a cercetărilor prospective. Ca preşedinte al Comitetului de prospectivă al Academiei Române a condus sesiunile privind problemele globale: energie, mări şi oceane, informatică şi electronică etc. Este coautor al rapoartelor Clubului de la Roma: *No limits to Learning* (1979) şi *The Double Helix of Learning and Work* (2003). A coordonat numeroase lucrări*: Sistemele în ştiinţele sociale*; *Mathematical Approches to International Relations* (2 vol., 1977); *Sistemele în ştiinţele naturii; Viitorul electronicii şi informaticii* (1979); *Enciclopedia statelor lumii* (1981); *Metode matematice în problematica dezvoltării* (1982); *Statele lumii* (1985); *Economia mondială. Orizont 2000* (1988); *Ingineria industrială. Prezent şi perspective* (1990). A semnat şi volumele de eseuri: *Sfinxul* (1969); *Aurul cenuşiu* (3 vol., 1971-1973); *Pietre vii; Triade*(1973) ; *Idei în mers* (2 vol., 1975); *Fire şi noduri* (1975); *Zidul şi iedera* (1977). Volumul *Zece mii de culturi, o singură civilizaţie* (1998) cuprinde un studiu asupra problemelor civilizaţiei contemporane. Este membru fondator al Centrului European de Cultură din Bucureşti şi al Universităţii *Mării Negre* (1992), unde susţine prelegeri la cursurile de vară. Membru al Academiei Mondiale de Arte şi Ştiinţe. Membru al Academiei Internaţionale de Perspectivă Socială; al Federaţiei Mondiale a Studiului Viitorului; al Academiei Internaţionale *Leonardo da Vinci* din Roma etc. A participat la reuniuni internaţionale, organizate la Londra, Moscova, Bruxelles, Praga, Buenos Aires, Montevideo, Viena, Toronto, New York, Geneva, Paris, Budapesta, Leipzig, Hanovra etc. Din 1994 este membru titular al Academiei Române.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Maliţa, Mircea. Aurul cenuşiu: Eseuri rostite / Mircea Maliţa. – Cluj: Ed. Dacia, 1973. – 152 p.

Maliţa, Mircea. Fire şi noduri / Mircea Maliţa. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1975. – 167 p.

Maliţa, Mircea. Idei în mers / Mircea Maliţa. – Bucureşti: Albatros, 1975. – 330 p.

Maliţa, Mircea. Incertitudine şi decizie / Mircea Maliţa. vol. 1. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1980. – 472 p.

Maliţa , Mircea. Matematica organizării / Mircea Maliţa, C. Zidarciu. – Bucureşti: Ed. Tehnica, 1971. – 400 p.

Maliţa, Mircea. Pietre vii / Mircea Maliţa. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1973. – 172 p.

Maliţa , Mircea. Repere. Însemnări de călătorie / Mircea Maliţa. – Bucureşti: Ed. pentru Lit., 1967. – 125 p.

Maliţa , Mircea. Zidul şi iedera / Mircea Maliţa . – Bucureşti: Cartea Românească, 1977. – 478 p.

* * *

Dima, T. Mircea Maliţa şi jocul complex al ideiilor / T. Dima // Revista filozofică. – 2007. – Nr. 3-4. – P. 425-427 .

Maliţa, Mircea // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului: vol. 5: Contemporanii: K-Z. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2003. – P. 35-36.

Maliţa, Mircea // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului: Vol. XI: Scriitori şi filozofi: M-Z. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 14-16.

Maliţa, Mircea // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti, 1994. – P. 185-187.

Păcurariu, Dimitrie. Maliţa, Mircea / Dimitrie Păcurariu // Dicţionar de literatură română: scriitori, rev., curente. – Bucureşti: Ed. Univers, 1979. – P. 244.

Rusu, Dorina N. Maliţa, Mircea / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Encicl., 2003. – P. 496.

Teodorescu, Ion. Maliţa, Mircea / Ion Teodorescu // Teodorescu, Ion. Personalităţi româneşti ale ştiinţelor naturii şi tehnicii: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1982. – P.225-226.

Zaciu, Mircea. Maliţa, Mircea / Mircea Zaciu // Dicţionarul scriitorilor români: [vol.] M-Q. - Bucureşti: Albatros, 2001. – P. 37-39 .

N.-M. Ş.

Dorel (Tudor) ŢĂRNĂ
1947

Actor, regizor de teatru, dramaturg şi autor de texte pentru cântece.

S-a născut la 22 febr. 1947, la Ghetlova, Orhei.

A urmat cursurile Şcolii Pedagogice din Orhei (1961-1965), concomitent, a fost dansator în Ansamblul de dansuri şi muzică populară *Codru* de aici (1962-1966).

A studiat la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău, Facultatea Actorie şi regie, clasa profesorilor Petru Baracci şi Veniamin Apostol (1969-1973).

În 1973-1974 a fost director al Palatului de cultură *La Steaua* din Orhei.

Actor la Teatrul Naţional *Mihai Eminescu* din Chişinău (1974-1990).

Din anul 1990, până în prezent activează în calitate de director general al Centrului de Cultură şi Artă *Ginta Latină* din Chişinău. Scrie dramatizări pentru Teatrul de Revistă *Ginta Latină* şi a montat mai multe spectacole: *Cherchez la femme, Un abecedar bizar, Grădina lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, Generaţia GL, Povestiri la Bradul Strâmb, Căderea zeilor, O poveste de iarnă, Între Bâc şi Mississippi, Carambol,* semnând şi versurile la cântecele integrate în spectacole.

E cunoscut şi ca textier pentru cântece interpretate de cântăreţi din Moldova. În 1991 Olga Ciolacu obţine Premiul Mare la Bucureşti cu melodia *Apără-ne, Doamne*, pe versuri de D. Ţărnă.

Membru al Uniunii Teatrale din Moldova. Maestru în Artă. Decorat cu *Ordinul de Onoare* (2009), Medalia *Sandri Ion Şcurea* (2011).

De asemenea este deţinătorul Ordinului *Crucea Patriarhiei Române pentru mireni*, dar şi al altor distincţii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Ţărnă, Dorel. Eşti tot ce am mai drag, plai orheian! / Dorel Ţărnă // 30 de întrebări de acasă / concept Tudor Iaşcenco. – Chişinău, 2010. – P. 257-266.

Ţărnă, Dorel. Versuri / Tudor Ţărnă // Actori, poeţi / alcăt.: Ion Ion Gheorghe-Şvitchi. – Chişinău: Princeps, 2005. – P. 78-81 (vol. 1); P. 103-116 (vol. 2).

Ţărnă, Dorel. "Încă nu sunt la vârsta recapitulărilor..." : interviu cu dir. Centrului de Cultură şi Artă "Ginta Latină", textierul şi interpretul / consemnare Anatol Caciuc // Capitala (Chişinău). – 2002. – 16 mart. – P. 8.

Ţărnă, Tudor. O stagiune cu multe surprize: [interviu cu directorul general al Centrului de Cultură şi artă "Ginta Latină"] / Tudor Ţărnă; consemnare: Mihai Morăraş // Capitala. – 2001. – 6 oct. – P. 8.

Ţărnă, Tudor. "Tot ce am scris şi ce-mi va fi dat să mai scriu, am făcut doar din plăcere...": Dialog / Tudor Ţărnă, Dina Ghimpu. – 2011. – Nr. 5. – P. 42-44.

Proca, Pavel. Mofturi neparfumate: Pavel Proca în dialog cu Tudor Ţărnă / Pavel Proca, Tudor Ţărnă // Teatru. – 2010. – Nr. 2. – P. 26-28.

***

Calcea, Andrei. Ţărnă, Dorel / Andrei Calcea // Calcea, Andrei. Personalităţi orheiene: Dicţ. enciclopedic. – Chişinău: Pontos, 2003. – P. 175.

Ghimpu, Dina. Cu Tudor Ţărnă în avanscenă // Timpul. – 2007. – 16 febr. – P. 18.

Ghimpu, Dina. Tudor Ţărnă & Company [resursă electronică] //http://unitem.md/noutati-ro/258174/

Grădina Ştefan cel Mare: [pe scena Teatrului „Ginta Latină" se joacă spectacolul de revistă „Grădina Ştefan cel Mare": regizor Dorel Ţărnă şi Victoria Bucun, costume de Vitalie Vasilache, scenogr. de Adrian Suruceanu, coregrafie de Victoria Bucun] // Ziarul de gardă: Săptămânal independent de investigaţii. – 2005. – 24 mart. – P. 8.

Popuşoi, Liliana. Tudor Ţărnă, de două ori tânăr: [directorul Centrului de Artă şi Cultură „Ginta Latină" la 60 de ani de la naştere] / Liliana Popuşoi // Flux continuu 2007. – 23 febr. – P. 12.

Popuşoi, Liliana. Tudor Ţărnă. Generalul „Gintei Latine" / Liliana Popuşoi // VIP Magazin. – 2007. – Mart. (Nr. 35). – P. 92-95.

Roibu, Nicolae. Teatrul de revistă "Ginta Latină" a ajuns la "Generaţia GL" : [regizor-şef al teatrului este Silviu Silvian Fusu, textul dram. şi cel poetic este semnat de Tudor Ţărnă, muz. este semnată de Liviu Ştirbu, coregrafia de Victoria Bucun, scenogr. de Adrian Suruceanu, costumele de Vitalie Vasilache] / Nicolae Roibu // Timpul : Săptămânal independent. – 2005. – 15 dec. – P. 4.

Ţărnă, Dorel // Personalităţi orheiene în domeniul culturii, artei şi literaturii: Dicţionar biobibliografic / Bibl. Publică Raională „Alexandru Donici", Orhei. – Chişinău: Pontos, 2003. – P. 308.

V.M.

Rodica IUNCU (LEAHU)
1952

Jurnalistă, cronicar şi critic muzical, "*un nume cunoscut în jurnalismul cultural şi în literatura de specialitate, cu profil literar şi muzicologic [...], cititorii apreciindu-i competenţa profesională, probitatea morală, flerul nativ în scriitură şi în comunicare, privirea acută, pătrunzătoare asupra realităţilor culturale şi, desigur, rafinamentul stilistic*" (Irina Nechit). Semnează şi *Rodica Leahu* – cu numele soţului, Alexei Leahu, prof. univ. dr. în matematici la Universitatea *Ovidius* din Constanţa.

S-a născut la 23 febr. 1952, în s. Larga, Cahul, într-o familie de intelectuali, care curând se transferă la Chişinău. În anii 1959-1970 face studii la Şcoala Specială de Muzică *Eugen Coca* a Conservatorului (astăzi Liceul de Muzică *Ciprian Porumbescu*) din Chişinău, apoi, între 1970 şi 1975, studiază la Universitatea de Stat din Moldova, secţia de Jurnalistică din cadrul Facultăţii de Filologie.

A avut relativ puţine locuri de muncă, dar peste tot s-a manifestat ca foarte bună ziaristă, dublată de o subtilă cunoscătoare a artelor, în primul rând – a artei muzicale.

După absolvirea facultăţii este repartizată la Radioteleviziunea Naţională, în Redacţia Muzicală (1975-1978). Face un popas mai lung în redacţia săptămânalului *Literatura şi arta* (1978-1991) – activând, ca reporter, apoi şef secţie Arte, *"în una din epocile glorioase ale revistei Uniunii Scriitorilor, promovând consecvent valorile româneşti: suficient să amintim de pledoariile ei din anii '80 pentru studierea instrumentelor naţionale, de fapt, o adevărată luptă pentru o cauză culturală şi nu numai, finalizată cu reforme în sistemul învăţământului muzical şi, în timp, cu nivelul performant al orchestrelor de profil, a căror expresie de vârf sunt „Lăutarii" lui Nicolae Botgros şi titulatura lor de „cea mai bună orchestră de muzică populară din spaţiul românesc"* (Constantin Cheianu).

Lucrează ca secretar general de redacţie la nou-fondata revistă *Sud-Est Cultural* (1991-1995); activează apoi la săptămânalul (ulterior cotidianul) *Flux* (1995-1997), iniţial ca redactor-comentator, ceva mai târziu – redactor-şef adjunct, contribuind efectiv la conturarea profilului acestei publicaţii de largă audienţă în acei ani. Un timp (1997-2001) este angajată la Ministerul Culturii al R. Moldova, în calitate de consilier al ministrului, aici aducându-şi obolul, printre altele, la elaborarea şi promovarea Legii culturii a R. Moldova. În 2001-2003 este corespondent al săptămânalului *Democraţia* (subredacţia de Bucureşti), după care se retrage în statutul unui cvasi-liber-profesionist, continuând colaborarea cu unele reviste culturale de la Chişinău şi de la Bucureşti, elaborând studii şi monografii în domeniul de predilecţie, muzica.

Editează volumul *Spectacolul scenei şi al vieţii* (2007), mult apreciat în sfera muzicală de la noi şi distins cu Premiul Salonului Internaţional de carte din Chişinău, ed. a 16-a (2007). *"Ceea ce transpare cu claritate drept colorar al întregului volum este puterea purificatoare şi transcendentală a artei, puterea cu adevărat magică a acelei alchimii, în ale cărei recipiente, la presiuni şi temperaturi inimaginabile, monotonia şi, poate, banalitatea unei existenţe particulare se transformă în exemplaritatea aproape arhetipală a unor destine de o incontestabilă putere, consistenţă şi integritate"* (Oleg Garaz, muzicolog).

Editorial, debutase în 1993, ca

autoare a unui prim album, în limba română, dedicat personalităţii primadonei Opere Naţionale de la Chişinău, Maria Bieşu, carte ce a apărut într-un ciclu de lucrări similare, numit *Fără machiaj*. În aceeaşi perioadă a redactat dicţionarul *Interpreţi din Moldova*, de S. Buzilă, una dintre cele mai sigure surse de informare vizând arta muzical-interpretativă din perimetrul Moldovei istorice. Ceva mai târziu, în 2000, R. Iuncu avea să-şi vadă editată traducerea din rusă a studiului monografic *Armonia sferelor*, de E. Mironenko, consacrat creaţiei compozitorului Ghenadie Ciobanu.

Membră a Uniunii Jurnaliştilor şi a Uniunii Muzicienilor din R. Moldova, Rodica Iuncu este Om Emerit al culturii din R. Moldova, acest titlu fiindu-i acordat la propunerea Catedrei de instrumente naţionale a Colegiului de Muzică *Ştefan Neaga*, inaugurată, în anii '80, cu sprijinul informaţional şi de atitudine al revistei *Literatura şi arta*, unde era şefa secţiei Arte. Este apreciată la justa valoare de colegii de breaslă – fie acestia muzicieni, fie oameni de litere.

După cum menţionează scriitorul C. Cheianu, R. Iuncu scrie *„cronici şi cărţi despre una din artele cel mai greu de „tradus" în cuvinte, muzica, în special muzica academică. Fără contribuţia Domniei Sale nu poate fi concepută valorificarea şi înţelegerea creaţiei unor mari artişti de la noi – Maria Bieşu, Eugen Doga, Ghenadie Ciobanu, Alexandru Samoilă, Dumitru Goia, Ion Josan, Anna Strezeva, Vasile Iovu, Nicolae Botgros şi mulţi alţii. Teatrul Naţional de Operă şi Balet a devenit o prezenţă familiară pentru mulţi dintre intelectualii şi scriitorii moldoveni graţie articolelor şi eseurilor sale; este pentru mulţi dintre aceştia expertul numărul 1 în materie. Scrisul Rodicăi Iuncu îmbină competenţa şi erudiţia muzicală cu abordarea eseistică şi claritatea mesajului, autoarea aparţinând în măsură egală muzicii şi scrisului de la noi. A pus mereu în scrierile sale pasiune şi sentiment, contaminând cititorii de frumuseţea şi valoarea operelor abordate.*

Patriotismul ei s-a manifestat în tot ce a făcut - a scris şi a vorbit întotdeauna într-o română impecabilă, a pus preţ, înainte de toate, pe talent şi profesionalism, a perseverat într-un domeniu care rămâne până astăzi puţin frecventat de jurnalişti şi scriitori".

Este membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova (din dec. 2011).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Iuncu, Rodica. Maria Bieşu: album / Rodica Iuncu. – Chişinău: Ed. Muzicală, 1993. – 72 p., il. – ("Fără machiaj").

Iuncu, Rodica. Spectacolul scenei şi al vieţii / Rodica Iuncu. – Chişinău: Ed. Periscop, 2007. – 176 p.: il.

***

Buzilă, Serafim. Interpreţi din Moldova: Dicţ. / Serafim Buzilă; redactor: Rodica Iuncu / Buzilă Serafim. – Chişinău: ARC, 1996. – 376 p.

Mironenko, Elena. Armonia sferelor. Creaţia compozitorului Ghenadie Ciobanu / Elena Mironenko; trad. din rusă: Rodica Iuncu. – Chişinău: Lit. Artistică, 2000. – 184 p.

***

Doga, Eugen. Geografia pentru artă e o noţiune relativă. Ori poate că nici nu există: Interviu cu compozitorul Eugen Doga / consemnare de Rodica Iuncu // Contrafort. – 2008. – Nr. 7/8. – P. 20-21.

Iuncu, Rodica. Anatol Lapicus - Iurie Mahovici : intersecţia paralelelor : [portr. de creaţie al pianiştilor] / Rodica Iuncu // Contrafort. – 2004. – Nr. 1-2. – P. 20-21.

Iuncu, Rodica. Anna Strezeva: Muzica ce provine din echilibru / Iuncu Rodica // Contrafort. – 2003. – Nr. 12. – P. 18-19.

Iuncu, Rodica. Festivalul VII de Muzică Nouă: Un dialog edificator şi un schimb de idei benefic / Rodica Iuncu // Sud-Est. – 1997. – Nr. 3. – P. 58-62.

Iuncu, Rodica. Forţa destinului: [cântăreaţa de operă Valentina Calestru] / Rodica Iuncu // Sud-Est. – 2003. – Nr.1. – P. 143-151.

Iuncu, Rodica. Petre Racoviţă. Fluidul eternului îndrăgostit: despre tânărul cântăreţ de operă, bariton] / Rodica Iuncu // Contrafort. – 2005. –Nr. 1/2. – P. 22.

Iuncu, Rodica. Sunetul viu ca sistem şi magie: [dirijorul Alexandru Samoilă] / Rodica Iuncu // Sud-Est Cultural. – 2006. – Nr. 2. – P. 111-121.

Iuncu, Rodica. Vasile Iovu: Arta Doinei sau misterul timbrului / Rodica Iuncu // Contrafort: Revistă a tinerilor scriitori din Republica Moldova. –2004. – Nr. 10-11. – P. 28-29.

Iuncu, Rodica. Violoncelul, o voce umană: [violoncelistul Ion Josan] / Rodica Iuncu – Sud-Est cultural. – 2006. – Nr. 4. – P. 122-132.

Vlad POHILĂ

Romulus VULCĂNESCU
1912 - 2000

Etnolog, eseist, scenarist, critic literar şi teatral, sociolog al culturii şi folclorist român, membru de onoare al Academiei Române.

S-a născut la 23 febr. 1912, la Bucureşti. A decedat la 10 noiemb. 2000, la Bucureşti.

A absolvit Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Bucureşti, specialitatea *Estetică filozofică* şi *Sociologia culturii*. Doctor în *Sociologia culturii* cu teza *Coloana cerului* (1934-1937). Şi-a început cariera ca profesor la Liceul militar *Nicolae Filipescu* de la Mănăstirea Dealu (1937). A fost numit apoi profesor de limba română la Liceul Central de Fete din Bucureşti, predând în paralel limba română şi filozofia la Liceul Francez. A fost profesor la şcoli din Giurgiu şi Bucureşti (1951-1958). Şef de secţie la Institutul de Etnografie şi Folclor din Bucureşti (1964). Redactor-şef adjunct al Revistei de *Etnografie şi Folclor* (1964); secretar ştiinţific al Comisiei de Antropologie şi Etnologie a Academiei Române (1966), coordonator-şef adjunct al Grupului de cercetări complexe de la Porţile de Fier (1967); responsabil pentru etnologie al colecţiei de antropologie şi etnologie *Biblioteca Anthropologica et Ethnologica Romaniae* (din 1973). A scos şi a condus o serie de periodice: *Trimestrial de Mitologie şi Estetică* (1931); *Gongul: revista de cultura teatrală* (1941); *Cercetări folclorice* (1946) etc.

A ţinut lecţii şi a prezentat comunicări în Bulgaria, Cehia, Germania, Grecia, Italia, Japonia, Mexic, Portugalia etc.

Are o operă bogată şi variată, care numară peste 20 de cărţi şi

numeroase studii, articole, publicate în ţară şi în străinătate: *Chestionar mitologic* (1937); *Scurtă privire asupra mitologiei româneşti* (1938); *Substratul magic al troiţei* (1948); *Dictionar de Etnologie* (1979); *Izvoare de cultură* (2 vol.,1988) etc.

A desfăşurat şi o bogată activitate literară: poezie *Pulbere de stele*, teatru *Calea Zeilor*, *Mesagerul pământului în cer*, *Cumpăna dreptăţii* etc., scenarii de filme documentare: *Rituri milenare*, *Atlas folkloric*; critică literară şi teatrală, estetică etc.

Membru al Institutului de Ştiinţe Sociale al României (1939), al Societăţii de Ştiinţe Istorice şi Filologice din România (1963), al Institutului Internaţional de Sociologie de la Roma (1965), al Uniunii Internaţionale a Ştiinţelor Antropologice şi Etnologice cu sediul la Paris (1967), al Societăţii de Folclor din Londra (1972), membru de onoare al Senatului academic al Academiei Internaţionale *Medicea* din Florenţa (1989), membru de onoare al Societăţii de Istorie şi Retrologie din România (1991). A fost distins cu Premiul *Simion Bărnuţiu* al Academiei Române (1981).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

****Godea, Ioan.** Vulcănescu, Romulus / Ioan Godea // Godea, Ioan. Etnologia română contemporană: Lexicon bibliografic ilustrat. – Bucureşti, 2002.

Rusu, Dorina N. Vulcănescu, Romulus / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Encicl, 2003. – P. 891.

Ţarălungă, Ecaterina. Vulcănescu, Romulus / Ecaterina Ţarălungă // Ţarălungă, Ecaterina. Dicţionar ilustrat al scriitorilor români. – Bucureşti: Litera Internaţional, 2007. – P. 458.

Vulcănescu, Romulus // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului: Vol. 3. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2001. – P. 480-481.

Vulcănescu, Romulus // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti: Rompres, 1994. – P. 370-372.

N.-M. Ş.

Silviu DRAGOMIR
1888 – 1962

Istoric, om politic, membru titular al Academiei Române.

S-a născut la 13 mart. 1888 la Gurasada, jud. Hunedoara. A decedat la 23 febr. 1962, la Bucureşti. Şi-a făcut studiile la Liceul românesc din Blaj (1897-1903) şi la Liceul sârbesc din Novi Sad (1903-1905). A urmat Facultatea de Teologie din Cernăuţi (1905-1909). Între anii 1909 şi 1911 şi-a continuat specializarea la Universitatea din Viena, perioadă din care datează şi primele sale investigaţii în arhivele din Viena, Karlowitz şi Belgrad (1910), urmate, între 1910 şi 1911, de studii şi cercetări în arhive din Rusia.

A fost profesor de istorie bisericească la Seminarul *Andreian* din Sibiu (1911-1919), profesor de istoria popoarelor din sud-estul Europei la Facultatea de Litere şi Filozofie din cadrul Universităţii din Cluj (1919-1947). Între anii 1957 şi 1962 a deţinut conducerea Seminarului de Studii Sud-Est Europene, la Institutul de Istorie şi Arheologie din Cluj, şi a revistei *Revue de Transylvanie*, fondată de el în 1934.

A fost secretarul Marii Adunări Naţionale de la 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia. A fost ministru-secretar de stat pentru minorităţi (1939-1940). A colaborat la publicaţile periodice: *Luceafărul*, *Dacoromania* etc. Istoric al sud-estului european, s-a distins îndeosebi prin studiile consacrate romanităţii sud-dunărene şi slavisticii: *Vlahii din Serbia în sec. XII- XV* (1922); *Vlahii şi morlacii*, *Studiu din istoria românismului balcanic* (1924); *Originea coloniilor române din Istria* (1924); *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în evul mediu* (1959) etc. O atenţie aparte a acordat Revoluţiei române de la 1848 din Transilvania: *Studii şi documente privitoare la Revoluţia românilor din Transilvania în anii 1848-1849*; *Studii privind istoria Revoluţiei române de la 1848*, apărută postum (1989). A fost preocupat de legăturile istorice dintre Ţările Române: *Documente noi privitoare la relaţiile Ţării Româneşti cu Sibiul în sec. XV-XVI* (1926-1927); frământările sociale şi religioase din sec. XVIII: *Contribuţii privitoare la relaţiile Bisericii româneşti cu Rusia în veacul al XVI-II-lea* (1912), *Relaţiile bisericeşti ale românilor din Ardeal cu Rusia în veacul XVIII* (1914), *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în sec. XVIII* (2 vol., 1920, 1930); *Vechile biserici din Zarand şi ctitorii lor din sec. XIV-XV* (1929); *Românii din Transilvania şi Unirea cu Biserica Romei* (1959) etc. Este autorul monografiilor: *Avram Iancu. Ioan Buteanu, prefectul Zarandului în anii 1848-1849* (1928), *Dr. Ioan Mihu. Spicuiri din gândirile mele politice, culturale, economice* (1938), *Andrei Şaguna et Joseph Rajacić* (1943).

Membru titular al Academiei Române (1928); repus în drepturi ca membru titular al Academiei Române (1990).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Dragomir, Silviu. Avram Iancu / Silviu Dragomir. – Bucureşti: Minerva, 1988. – 378 p.

Dragomir, Silviu. Banatul românesc = Le Banat Roumain: Schiţă istorică / Silviu Dragomir. – Timişoara: Augusta, 1999. – 98 p.

Dragomir, Silviu. Contribuţii privitoare la relaţiile bisericii româneşti cu Rusia în veacul XVII / Silviu Dragomir. – Bucureşti: Acad. Română, 1912. – 181 p.

Dragomir, Silviu. Românii din Transilvania şi unirea cu biserica Romei: Documente apocrife privitoare la începuturile unirii cu catolicismul român (1697-1701) / Silviu Dragomir. – Cluj - Napoca, 1990. – 97 p.

Dragomir, Silviu. Studii de istorie miedevală / Silviu Dragomir. – Cluj – Napoca, 1998. – 247 p.

Dragomir, Siliviu. Studii privind istoria Revoluţiei române de la 1848 / Silviu Dragomir. – Cluj-Napoca, 1989. – 218 p.

Dragomir, Silviu. Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în evul mediu / Silviu Dragomir. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1959. – 226 p.

* * *

Colesnic, Iurie. Dragomir, Slviu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Ge-

neraţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 411.
Dragomir, Silviu // Clujeni ai sec 20: Dicţ. esenţial. – Cluj - Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţe, 2000. – P. 104.
Dragomir, Silviu // Enciclopedia istoriografiei româneşti. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Enciclop., 1978. – P. 129-130.
Păcurariu, Mircea. Dragomir, Silviu / Mircea Păcurariu // Păcurariu, Mircea. Dicţionarul teologilor români. – Bucureşti: Univers Enciclop., 2002 – P. 150-152.
Rusu, Dorina N. Dragomir, Silviu / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Enciclop., 2003. – P. 270-271.
Stoicescu, Nicolae. 100 de ani de la naşterea istoricului Silviu Dragomir / Nicolae Stoicescu // Mitropolia Ardealului. – 1998. – Nr. 3. – P. 46.

N.-M. Ş.

Nicolae SECARĂ
1894 – 1942

Agronom, profesor în domeniul viei şi vinificaţiei, membru în Sfatul Ţării. Personalitate de vază a culturii basarabene care s-a manifestat în mai multe domenii ale vieţii social-culturale şi economice.

S-a născut la 9 mai 1894 (alte date 1893), în com. Rughi, jud. Soroca. A decedat la 24 febr. 1942 (alte date 1969). Despre studiile primare şi medii nu se cunosc date. A fost licenţiat al Facultăţii de Agronomie din Chişinău.

Se implică în procesul de transferare a Facultăţii de Agronomie de la Iaşi la Chişinău, instituţie unde va activa în calitate de profesor. Paralel cu munca pedagogică a fost: inspector-agronom la Directoratul Agriculturii şi Domeniilor Basarabiei; organizator al mai multor expoziţii agricole din perioada interbelică.

Este unul dintre iniţiatorii şi fondatorii învăţământului public în Basarabia, participant activ la mişcarea naţională, luptă pentru emanciparea naţional-culturală a ţinutului. În timpul Primului Război Mondial, pe Frontul Românesc organizează comitete moldoveneşti militare.

În 1917 este ales deputat în Sfatul Ţării din partea Blocului Moldovenesc. Ia parte activă la pregătirea şi desfăşurarea lucrărilor Congresului Militar Moldovenesc (20 oct. 1917). A votat Unirea Basarabiei cu România. A suplinit funcţia de subsecretar de Stat în Ministerul de Război şi de Externe al Republicii Democratice Moldoveneşti (dec. 1917-ian. 1918).

După ocuparea Basarabiei, în 1940, este arestat şi trimis la închisoarea din Tomsk, Siberia. Iniţial a fost condamnat la moarte, apoi condamnat pe viaţă cu exilul în Siberia. S-a stins din viaţă în închisoarea din Tomsk.

A fost decorat cu menţiuni: *Coroana României* în gradele de ofiţer şi cavaler; *Steaua României* în gradele de cavaler şi ofiţer, medalia *Regele Ferdinand,* de care s-au învrednicit acei care au votat Unirea Basarabiei la 27 mart. 1918.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Colesnic, Iurie. Nicolae Secară un personaj istoric uitat pe nedrept / Iurie Colesnic // Lit. şi arta. – 1996. – 29 febr. – P. 5.
Colesnic, Iurie. Secară, Nicolae / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum , 2004. – P. 291.
Secară, Nicolae // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea): Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 248-249.

N.-M. Ş.

Vasile TOMA
1937 – 1984

Pictor.

S-a născut la 24 febr. 1937, la Sofia, jud. Bălţi. A decedat la 5 sept. 1984, la Chişinău. Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (astăzi Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală* din Chişinău) (1952-1957).

Urmează Institutul de Pictură, Sculptură şi Arhitectură *I. Repin* din Leningrad (1958-1964).

Şi-a început activitatea profesională în calitate de colaborator ştiinţific la Muzeul de Arte Plastice al Moldovei (1957-1958), iar din 1964 a fost profesor la Şcoala Republicană de Arte Plastice din Chişinău. Este autorul portretelor: *Peisaj, Nistru, Vinificatorii, Prima excursie*, *Armata populară basarabeană* (în colab.), *Seva pământului, Portretul unei studente, Telefoniste, Peisaj orăşenesc*, tripticul *Nistrule pe malul tău*; seria de studii-peisaje *Sărbătoarea sportivă în sat* etc. A realizat expoziţii personale.

A participat la expoziţii de grup, naţionale şi internaţionale (1966, 1967). Din 1969 a fost membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

Colesnic, Iurie. Toma, Vasile / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid enciclop. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 221.
Toma, Ludmila. Viaţa şi opera lui Vasile Toma / Ludmila Toma // Lit. şi arta. – 26 apr. 2001. – P. 6.

N.-M. Ş.

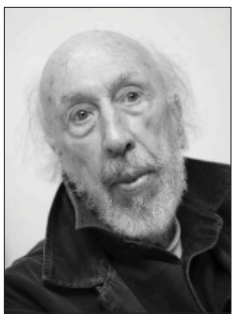

Richard HAMILTON
1922 - 2011

Pictor şi grafician, unul din fondatorii curentului *Pop art* britanic.

S-a născut la 24 febr. 1922, la Londra. Se stinge din viaţă la 13 sept. 2011, Anglia.

În adolescenţă urmează cursuri

serale de pictură la St Martin's School of Art, apoi, în anii 1938-1940, studiază la Royal Academy School (Academia Regală din Londra). Începând cu anii 1941-1945 funcţionează designer industrial, ulterior îşi continuă studiile la Şcoala de Artă Slade din Londra, specializându-se îndeosebi în gravuri. În 1948 apare primul său studiu de ilustraţii, la romanul *Ulysses* de James Joyce, unde îşi demonstrează capacităţile şi cunoştinţele în domeniul imaginilor. În 1952-1955 fondează *The Independent group*, în cadrul ICA Institutul de Artă Contemporană din Londra (Institute of Contemporary Art from London) împreună cu Eduardo Paolozzi, Lawrence Alloway şi alţi câţiva arhitecţi. A fost profesor la Central School of Arts and Crafts din Londra (1952), ulterior activează în aceeaşi funcţie la Facultatea de Arte Frumoase a Universităţii din Newcastle (1953-1956).

În 1956, la Whitechapel Art Gallery expune la expoziţia *This is tomorrow* cea mai faimoasă lucrare intitulată *Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?* (*Ce anume face locuinţele de astăzi atât de diferite, atât de atrăgătoare*?). Acest colaj a expus clişeele imaginilor publicitare, promovând începutul Artei Pop în Anglia (Marea Britanie) (English Pop Art), şi a condus de asemenea la extinderea acesteia în SUA ca mai apoi să capete o circulaţie mondială. În anii '60 realizează o serie de colaje fotografice intitulate *Interioare*. În 1966 organizează expoziţia *The almost complete Works of Marcel Duchamp*, în cadrul *Tate Gallery*, având o admiraţie deosebită pentru pictorul francez şi un interes deosebit pentru mesajele insistente ale societăţii de consum, precum şi reclamele, mass-media etc. Astfel, elaborează un sistem imagistic întemeiat pe comunicarea instantanee cu publicul. Mai târziu exploatează calităţile aparatelor hi-fi şi ale computerelor. Richard Hamilton a realizat şi coperta celebrului *album alb al trupei The Beatles* din 1968, intitulat *The Beatles*. Hamilton este cunoscut şi pentru câteva opere politice, precum *Shock and Awe* (2007-2008) ş. a.

Laureat al Premiului de pictură al Fundaţiei *William şi Norma Copley* (1960). Este distins cu *Premiul Talens* (1971). În 1993 a reprezentat Marea Britanie la *The Venice Biennale*, fiind laureat al Premiului *Golden Lion*. În 2003 Museum Ludwig in Cologne a găzduit lansarea expoziţiei intitulată *Introspective*.

The Tate Modern Gallery din Londra deţine o colecţie impunătare de lucrări ale lui R. Hamilton de la începutul carierei sale de pictor.

* * *

Prut, Constantin. Hamilton, Richard / Constantin Prut // Prut, Constantin. Dicţionar de artă modernă şi contemporană. – Bucureşti: Univers encicl., 2002. – P. 209-210.

* * *

Hamilton, Richard [Resursă electronică] www.moma.org-explore-The Collection-

Hamilton, Richard [Resursă electronică] www.telegraph.co.uk/../Richard-Hamilton-British-visionary.html.-

Hamilton, Richard [Resursă electronică] www.hamilton-richard.com/-

Hamilton, Richard [Resursă electronică] www.romanialibera.ro/../richard-hamilton-unul-dintre-fondatorii-

M. P.

Anastasia DICESCU
1887 – 1945

Cântăreaţă de operă şi lied (soprană lejeră) şi profesoară.

S-a născut la 27 febr. 1887, la Găleşti, jud. Lăpuşna. A decedat în 1945, la Bucerdea-Gâvănoasa, jud. Alba. Este fiica lui Pavel Dicescu, conducătorul Societăţii Culturale Moldoveneşti care, la 8 noiemb. 1908, a pregătit şi a prezentat, cu o trupă de la Iaşi opereta *Cinel-cinel* de A. Flechtenmacher la Teatrul *Adunarea Nobilimii* din Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Conservatorul din Odesa şi Academia de Muzică din Roma cu Antonio Cottogni (canto) (1914-1916). A fost directoare a Operei basarabene (1919-1923) ; directoare şi profesoară, clasa de operă la Conservatorul Unirea din Chişinău (1919-1936), unde a activat alături de A. Antonovschi, G. Afanasiu, M. Dailis-Braido, A. Denisova, A. Ghervit, D. Gorbatîi, M. Berezovschi, E. Costin etc. Profesoară canto la Conservatorul Naţional din Chişinău (1932-1934). Între anii 1936 şi 1942 a fost profesoară la Academia Regală de Muzică şi Artă Dramatică din Bucureşti. Solistă a Operei Basarabene din Chişinău, debutul la 19 aug. 1918. Solistă a Operei din Cluj (1923-1935 . Roluri: Violetta *Traviata* de G. Verdi; Gilda *Rigoletto* de G. Verdi; Margareta *Faust* de Ch. Gounod; Aida *Titulară* de G. Verdi; Rosina *Bărbierul din Sevilla* de G. Rossini etc.

A colaborat cu dirijorii G. Enescu, Jean Bobescu, Umberto Pessione, Marcu Pester, Mihail Bârcă, cu soliştii Nicolae Nagacevschi, Grigore Melnic, R. Steiner, I. Athanasiu, P. Căldăraru, E. Rodrigo, E. Ivoni etc.; cu pianiştii I. Guz, C. Fainstein, I. Bazilevschi, A. Alhazov etc. Soprană lirică şi de coloratură s-a impus prin frumoase surse vocale, temperament scenic, ambitus amplu. Membră a Societăţii Lirice Române (din 1916). A educat tinere talente basarabene, printre elevii săi numărându-se Lidia Cantacuzino, Grigorovschi, Claudia Babac-Smirnov, Galina Popovici, Olimpia Grigorovschi, tenorul L. Cozlovschi etc.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buzilă, Serafim. Dicescu, Anastasia / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 160-161.

Buzilă, Serafim. Dicescu, Anastasia / Serafim Buzilă // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 96-97.

Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Anastasia Dicescu / Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Moldova literară: Supl. al ziarului „ Moldova suverană. – 1997. – 25 iun. – P. 3.

Ceaicovschi-Mereşanu ,Gleb. Cântăreaţă şi pedagog: [Anastasia Dicescu] / Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Făclia. – 1994. – 18 mart. – P. 8

Dănilă, Aurelian. Anastasia Dicescu, primul director al Conservatoru-

lui din Chişinău / Aurelian Dănilă // Literatura şi arta. – 1993. – 23 dec. – P. 6.
Dănilă, Aurelian. Noi tentative de creare a operei profesioniste la Chişinău: [Anastasia Dicescu] / Aurelian Dănilă // Dănilă, Aurelian. Opera basarabeană: (1918 – 1925). – Chişinău: Ed. Enciclop. „Gh.Asachi", 1995. – P. 41-61.
Dicescu, Anastasia // Chişinău: Enciclop. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 186-187.
Dicescu, Anastasia // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea). Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 110-111.
Dicusară, Diana. Aspecte din activitatea Anastasiei Dicescu la Conservatorul „Unirea" din Chişinău / Diana Dicusară // Cugetul. – 2005. – Nr. 2. – P. 30-32.
Matei, Ion. Conservatorul „Unirea" din Chişinău: [cântăreaţa de operă Anastasia Dicescu] / Ion Matei // Matei, Ion. Renaşterea Basarabiei. – Bucureşti, 1921. – P. 102-106.
Primul concert de la Conservatorul „Unirea" din Chişinău: [cu participarea Anastasiei Dicescu] // Basarabia. – 1919. – Nr. 43. – P. 27.

N.-M. Ş.

Lawrence George DURRELL
1912 – 1990

Romancier, poet, eseist şi dramaturg britanic.

S-a născut la 27 febr. 1912, în India, Jullundur, fostele Indii Britanice. S-a stins din viaţă la 7 noiemb. 1990, în sudul Franţei, Sommieres.

La vârsta de 11 ani a fost trimis la şcoală în Anglia. După anii de studii la Londra şi Oxford, împreună cu familia, se mută cu traiul pe insula greacă Corfu. Mai târziu se stabileşte cu traiul în sudul Franţei, la Sommieres.

În 1938 debutează cu romanul *Cartea neagră*, încurajat de celebrul scriitor american Henry Miller, de care îl va lega o mare prietenie. Dar celebritatea mondială îi va aduce ciclul de romane *Cvartetul din Alexandria*, format din patru romane: *Justine* (1957), *Balthazar* (1958), *Mountolive* (1958), *Clea* (1960) şi *Cvintetul din Avignon*, format din cinci romane: *Monsieur* (1974), *Livia* (1978), *Constance* (1982), *Sebastian* (1983), *Quinx* (1985). În 1988 a fost publicată corespondenţa sa completă cu Henry Miller, întinsă pe aproape cinci decenii (1935-1980).

Scrie cărţile de călătorie: *Celula lui Prospero* (1945), *Lămâii amărui* (1957), *Setea albastră* (1975), *Caruselul sicilian* (1977), *Insulele greceşti* (1978).

S-a manifestat şi ca poet: *Poeme alese* (1953-1963), *Poeme selectate* (1931-1974).

BIBLIOGRAFIE:

Durrell, Lawrence. Cefalu: Labirint întunecat / Lawrence Durrell; trad: O. Lykiardopol. – Bucureşti: Ed. Univers, 1993. – 272 p.
Durrell, Lawrence. Cvintetul din Avignon: Monsieur sau Prinţul întunericului / Lawrence Durrell; trad.: V. Focseneanu. – Bucureşti: Ed. Univers, 1994. – 294 p.
Durrell, Lawrence. Cvintetul din Avignon: Sebastian sau Pasiuni dominante / Lawrence Durrell; trad. R. Oglindoiu. – Bucureşti: Ed. Univers, 1998. – 199 p.
Durrell, Lawrence. Mountolive / Lawrence Durrell; trad. A. Ralian. – Bucureşti: Cartea Românească, 1991. – 310 p.
Durrel, Lawrence. Tunc / Lawrence Durrell; trad. M. Craciun. – Cluj-Napoca: Dacia, 1994. – 369 p.

* * *

Crăciun, M. În universul heraldic al lui Lawrence Durrell / M. Crăciun // Tribuna. – 1992. – Nr. 34. – P. 12.
Durrell, Lawrence George // Dicţionar al literaturii engleze. – Bucureşţti: Ed. Ştiinţifică, 1970. – P. 121.
Durrell, Lawrence George // Scriitori străini: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1981. – P. 166.

* * *

Durrell, Lawrence [Resursă electronică] ro.wikipedia.org/wiki/Lawrence_Durrell.
Durrell, Lawrence [Resursă electronică] www.scribd.com/.../Lawrence-Durrell-Cvartetul-din-Alexandria-Balthazar
Durrel, Lawrence [Resursă electronică] www.lawrencedurrell.org/bio.htm.

X. N.

Larisa TUREA
1952

Jurnalistă, sociolog, critic de teatru şi film, traducătoare.

S-a născut la 29 febr. 1952, la Călineşti, Făleşti.

A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, secţia jurnalistică (1974). Stagii în Franţa şi SUA. Colaborator la cotidianul *Moldova socialistă* (1974-1977); şef al secţiei artă şi cultură la revista *Moldova* (1977-1989); redactor-şef al publicaţiei *Lanterna magică* (1989-1993).

Viceministru al Culturii din Republica Moldova (1992-1993); consilier-şef al Departamentului Teatru la Ministerul Culturii. Este lector de sociologie la Catedra management economic a Academiei de Studii Economice din Chişinău; colaborator la Catedra de istorie şi practică a presei la Facultatea de Jurnalistică şi Ştiinţe ale Comunicării a Universităţii de Stat din Moldova (1993-1997); lector la Academia de Studii Administrative din Republica Moldova (1994-1997).

În anii 2001-2008 a fost secretar literar la Teatrul Naţional *Mihai Eminescu*. Preşedinta secţiei moldoveneşti a Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru. A colaborat la: *Sud-Est cultural*, *Observator cultural* (Bucureşti), *Timpul* (Chişinău), *Contrafort* etc. Fondator şi redactor-şef al *Gazetei Teatrului Naţional*. A publicat: *Portrete în relief* (1987), *Cartea foametei*

(2008); *Portret de grup cu Sfântul Nicolae*, piesă în vol.: *Dramaturgi basarabeni de azi* (Bucureşti, 2008). Premiul Uniunii Ziariştilor din Republica Moldova (1992), premiile I şi II la concursul de eseuri al Institutului Polonez la Bucureşti (2006, 2008), Premiul Salonului Naţional de Carte (2009).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 82-83.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Turea, Larisa. Cartea foametei / Larisa Turea. – Bucureşti: Curtea Veche, 2008. – 476 p.

* * *

Turea, Larisa. Actualitatea Teatrului Naţional: Între grotescul clasicizat şi ludicul postmodern / Larisa Turea // Lit. şi arta. – 2002. – 14 febr. – P. 6

Turea, Larisa. Cinstirea teatrului viu / Larisa Turea // Timpul. – 2006. – 8 dec. – P. 15.

Turea, Larisa. Duioase vise de iubire, trecute nopţi de sânziene: [spectacolul *Visul unei nopţi de vară*] / Larisa Turea // Timpul. – 2003. – 10 oct. – P. 19.

Turea, Larisa. Fulger sferic licăritor / Larisa Turea // Timpul. – 2007. – 2 mart. – P. 15.

Turea, Larisa. Gala filmului românesc [la Chişinău] Un regal cinefic / Larisa Turea // Timpul. – 2003. – 21 noiemb. – P. 21.

Turea, Larisa. *Licurici* intră pe cal alb în Europa [*Licurici* este invitatul de onoare al Festivalului Intern. al Teatrelor de păpuşi din ţările Uniunii Europene – *Eurofest*, desfăşurat la Slupsk, Polonia] / Larisa Turea // Timpul. – 2006. – 9 iun. – P. 20

Turea, Larisa. Leonid Cemortan: teatrul ca autoritate morală: [creaţia lui Leonid Cemortan] / Larisa Turea // Timpul. – 2007. – 1 noiemb. – P. 5.

Turea, Larisa. Proba focului pentru aripa tânără de la *Ionesco*: [Premiera spectacolului *Ioana şi focul* de Matei Vişniec, în regia lui Petru Vutcărău] / Larisa Turea // Timpul. – 2008. – 18 sept. – P. 5.

Turea, Larisa. Templul sănătăţii sufleteşti: [65 de ani de la fondarea Bibliotecii Naţionale pentru Copii *Ion Creangă*] / Larisa Turea // Lit. şi arta. – 2009. – 24 dec. – P. 6.

Turea, Larisa. Un spectacol al suferinţei asumate: [spectacolul *Ghetou* de Joshua Sobol la Teatrul Naţional *Mihai Eminescu*] / Larisa Turea // Timpul. – 2003. – 18 apr. – P. 14.

Turea, Larisa. Zece personaje caută sufletul: [spectacolul „Maşinăria Cehov" de Matei Vişniec în direcţia de scenă a lui Petru Vutcărău] / Larisa Turea // Timpul. – 2003. – 4 apr. – P. 11.

* * *

Misail, Nicolae. Turea, Larisa / Nicolae Misail // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 285.

Proca, Pavel. Străvechea poveste a cizmarului [Larisa Turea] / Pavel Proca // Teatru. – 2011. – Nr. 7. – P. 27-28.

Trifan, Călina. Turea, Larisa / Călina Trifan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 537-538.

Turea, Larisa // Localităţile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat: vol. 5: Cos.-Dră. – Chişinău. Draghiştea, 2005. – P. 359-360.

N.-M. Ş.

Gheorghe DUCA
1952

Chimist, doctor habilitat în chimie, fondator al Şcolii ştiinţifice Chimia ecologică; profesor universitar, academician, preşedintele Academiei de Ştiinţe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române; politician, fruntaş al vieţii publice.

S-a născut la 29 febr. 1952, în s. Copăceni, r-nul Sângerei. Licenţiat al Facultăţii de Chimie a Universităţii de Stat din Moldova (1974). Face doctoratul la aceeaşi instituţie (1976-1979), fiind angajat apoi la USM în calitate de: asistent (1979–1983), conferenţiar (1983-1989), şef al Catedrei de chimie fizică (1988-1992). Concomitent, se ocupă de cercetarea mediului ambiant, beneficiind de un stagiu la Universitatea *La Sapienza* din Roma (1989-1992). Fondează şi conduce, ulterior, Catedra de chimie industrială şi ecologică, precum şi Centrul de Chimie aplicată şi ecologică la USM (1992-1998). A fost decan al Facultăţii de Ecologie a Universităţii Libere Internaţionale din Moldova (1992-1995). Ales deputat în Parlamentul R. Moldova, a fost preşedinte al Comisiei parlamentare pentru cultură, ştiinţă, învăţământ şi mijloace de informare în masă (1998-2001). În perioada 2001-2004, s-a aflat în fruntea Ministerului Ecologiei, Construcţiilor şi Dezvoltării Teritoriului. La 5 febr. 2004, a fost ales preşedinte al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, iar la 21 febr. 2008, comunitatea ştiinţifică l-a reales în această funcţie.

Domeniile predilecte de cercetare, şi în care s-a impus plenar, sunt: chimia fizică şi chimia ecologică. În 1979 susţine la Chişinău teza de doctor în chimie, tratând subiectul *Cataliza oxidării acizilor tartric şi dihidroxifumatic*, iar în 1989 devine doctor habilitat, susţinând la Odesa disertaţia cu tema *Mecanismele proceselor ecochimice în mediul acvatic*. În 1992 este promovat profesor universitar şi membru corespondent (1992), apoi, în anul 2000 – membru titular al AŞM. Ca fondator al Şcolii ştiinţifice Chimia ecologică a dezvoltat teoria fenomenului redox în mediul ambiant, a elucidat mecanismele de oxidare şi reducere a componentelor în procesul de formare a calităţii sistemelor acvatice, precum şi a produselor oenologice. A elaborat tehnologii de tratare fizico-chimică şi biochimică a apelor reziduale, de valorificare a deşeurilor, de obţinere a substanţelor medicinale, cosmetice, de micşorare a noxelor din atmosfera; metode de estimare a riscului chimic în apariţia cancerului pulmonar şi gastrointestinal; procedee noi de obţinere a substanţelor biologic active; auditul ecologic; educaţia ecologică.

Rezultatele cercetărilor sale s-au materializat în circa 700 de publicaţii (unele în colab.), apărute atât în R. Moldova, cât şi peste hotare, inclusiv 67 de monografii şi manuale. Scrie şi conferenţiază în română, rusă, italiană, engleză, iar studii şi cercetări de Gh. Duca au fost traduse, tipărite şi recenzate în mai

multe ţări din Europa, America şi Asia. Este autorul a 133 brevete de invenţie, multe apreciate cu premii, medalii de aur şi de argint în cadrul Saloanelor internaţionale de inventică de la Bruxelles, Geneva, Budapesta, Iaşi, Moscova, Londra, Sofia, Beijing etc. Ca dovadă a recunoaşterii, aprecierii internaţionale a rezultatelor obţinute în cercetările sale ştiinţifice, acad. Gh. Duca a fost ales membru al Societăţii Chimiştilor din SUA (1997), membru al Academiei de Ştiinţe Pedagogice şi Sociale din Moscova (1999), al Academiei de Ştiinţe şi Arte din Muntenegru (2006), al Academiei Române (2007), al Academiei Central-Europene de Ştiinţe şi Arte (2008); membru de onoare al Academiei Naţionale de Ştiinţe a Ucrainei (2009) etc.

Este preşedintele Consiliului ştiinţific pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi doctor habilitat în chimie. Sub conducerea sa au fost pregătite şi susţinute 15 teze de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe chimice, au fost organizate două seminare internaţionale (1985, 2008) şi trei conferinţe internaţionale legate de chimia ecologică (1995, 2002, 2005). Fiind preocupat de instruirea şi pregătirea specialiştilor, elaborează principiile metodologice şi ştiinţifice pentru deschiderea specialităţii Chimia ecologică la Facultatea de Chimie a USM, elaborând primul ciclu de prelegeri, editat în trei limbi – română, rusă şi engleză, şi care este utilizat ca manual universitar nu numai în R. Moldova, dar şi în România, Rusia, Kazahstan, SUA. A prezentat referate şi comunicări în cadrul a peste 280 de congrese, simpozioane şi conferinţe ştiinţifice naţionale şi internaţionale. A ţinut prelegeri la Universităţile din Roma, Torino (Italia), Texas, California Riverside (SUA), Zurich (Elvetia), Budapesta (Ungaria), Praga (Cehia), Iaşi, Timişoara, Cluj, Bucureşti (România). Este membru al Academiei Internaţionale de Informatică (1999), membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti" din România (2006), *Doctor Honoris Causa* al Universităţii Tehnice „Gh. Asachi" din Iaşi (2000), al Universităţii Real-Umaniste din Cahul (2001), al Universităţii de Stat „Aleco Russo" din Bălti (2006), al Academiei de Studii Economice din Moldova (2006), al Universităţii de Vest „Vasile Goldiş" din Arad (2006), al Universităţii de Stat din Tiraspol (2011), al Senatului Universităţii *Appollonia* din Iaşi (2011). Este preşedinte al colegiilor de redacţie ale revistelor *Mediul ambiant*, *Chemistry Journal of Moldova*, *Akademos* (Chişinău), membru al colegiilor de redacţie ale revistelor *Himiâ i tehnologiâ vody* (Ucraina), *Environmental Engineering and Management Journal* (România), *CLEAN - Soil, Air, Water* (Germania).

Acad. Gh. Duca are o contribuţie substanţială în procesul de organizare a ştiinţei şi educaţiei în R. Moldova. Înfiinţează Asociaţia de Cercetare şi Dezvoltare din Moldova, este iniţiatorul şi promotorul Codului cu privire la ştiinţă şi inovare al Republicii Moldova, adoptat de Parlament la 15 iul. 2004, prin care s-au pus bazele revitalizării şi modernizării ştiinţei şi inovării din R. Moldova. Ca rezultat, AŞM şi-a lărgit prerogativele, şi-a consolidat resursele umane, şi-a optimizat structura, devenind o instituţie prestigioasă, cu impact real asupra societăţii, economiei. Actualmente, AŞM este implicată activ în procesul de integrare europeană a R. Moldova, stabilind relaţii de parteneriat strategic cu zeci de Academii, Societăţi de Ştiinţe ale lumii, cu UE şi NATO, în cadrul unor proiecte regionale şi continentale. Lui Gh. Duca îi revine meritul de a fi revigorat şi modernizat Biblioteca Ştiinţifică Centrală *Andrei Lupan* a AŞM, întemeind, pe lângă AŞM, o Universitate şi un Liceu, în care sunt selectaţi şi promovaţi copii şi tineri deosebit de înzestraţi din satele şi oraşele republicii. A pus pe baze noi, moderne, editarea literaturii ştiinţifice; a fondat revista AŞM *Akademos*.

Pentru realizările ştiinţifice, didactice şi manageriale înregistrate, Gh. Duca a fost distins cu titlurile R. Moldova: *Om Emerit* (1996), laureat al Premiului de Stat (1983, 1995 şi 2000), *Savantul anului 2004*, precum şi cu ordinul *Gloria muncii* (2007), *Ordinul Republicii* (2011). Peste hotare, a fost decorat cu Crucea de Comandor a *Ordinului de Onoare* (Polonia, 2004), cu ordinul *Meritul Cultural* în grad de Comandor, categoria Cercetare ştiinţifică (România, 2006), Medalia Societăţii Oamenilor de Ştiinţă a Poloniei *Marie Sklodowska-Curie* (2011). Deţine titlul de Cavaler al *Ordinului pentru Invenţii* (Belgia, 2003), Medalia de Aur a Organizaţiei Mondiale de Proprietate Intelectuală *Inventator remarcabil* (1998), Medalia de Aur pentru Eminente Servicii aduse Cauzei Progresului (Bruxelles, 2005), Medalia *Henri Coandă* (România, 1997), Medalia *N. S. Kurnakov* (Rusia, 2007), Medalia de Aur *V.I. Blinikov* (Organizaţia Eurasiatica de Brevete, 2008). În anul 2008, colecţia *Lumea vegetală şi animală a Moldovei*, iniţiată de acad. Gheorghe Duca şi editura „Ştiinţa", s-a învrednicit de Premiul *Grigore Antipa* al Academiei Române. Recent, i s-a acordat Premiul Internaţional *Socrate*, de la Universitatea Oxford, Marea Britanie (2011). Deţine Premiul GALEX al BNRM "Pentru cel mai bun fondator de bibliotecă" (2011).

Fiind chimist de formaţie şi prin vocaţie, acad. Gh. Duca vădeşte o sensibilitate aparte pentru literatură, arte, cultură, spiritualitate. Astfel se explică faptul că în anii de când se află la cârma AŞM aici au fost promovaţi ca membri titulari, corespondenţi, onorifici şi ca doctori Honoris Causa mai multe personalităţi ale spiritualităţii naţionale, printre care: compozitorul E. Doga, scriitorii D. Matcovschi, Gr. Vieru, A. Păunescu, Paul Goma, regizorul de teatru şi cinema Ion Ungureanu, actorul Mihai Volontir ş.a. AŞM se implică în importante activităţi culturale: marchează anual, în cadru academic, Ziua Limbii Române; editează monografii consacrate unor oameni de litere, cultură şi arte; organizează manifestări omagiale şi comemorative de anvergură; a iniţiat şi realizat dezvelirea bustului lui A. Păunescu pe Aleea Clasicilor etc. La fel, AŞM s-a expus tranşant în unele probleme de importanţă majoră pentru spiritualitatea, identitatea şi demnitatea noastră naţională: despre denumirea corectă a limbii literare din R. Moldova – limba română; despre semnificaţia lui 28 iunie 1940 ca zi a instaurării regimului comunist de ocupaţie; despre tragediile ce s-au produs la noi în primul deceniu după al Doilea Război Mondial; despre anul 1812 ca an al ocupării de către Rusia a unei jumătăţi din Moldova istorică, acest teritoriu fi-

ind numit Basarabia etc.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 78-81.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Armonizarea cadrului normativ al Republicii Moldova la Dreptul european în domeniul valorificării durabile şi managementului resurselor de apă / Gheorghe Duca, Ion Guceac, Maria Sandu [et al.]; Acad. de Ştiinţe a Moldovei, USM. – Chişinău: CEP USM, 2010. – 368 p. – Bibliogr. la sfârşitul art.

Auditul ecologic / Gheorghe Duca, Olga Covaliova, Victor Covaliov, A. Jolondovschi. – Chişinău: Şearec-Com S.R.L., 2001. – 260 p. – Bibliogr. p. 256-258 (34 tit.).

Buga, Alina. Protecţia mediului ambiant: compendiu / Alina Buga, Gheorghe Duca. – Chişinău: Univers pedagogic, 2007. –244 p.

Chimie ecologică / Gheorghe Duca, Iurie Scurlatov, Aurelio Misiti [et al.]; USM. – Ed. a 2-a, revăzută. – Chişinău: CE USM, 2003. – 304 p. – Bibliogr. p. 293-304 (231 tit.).

Culturi vegetale şi potenţial energetic / Adam Begu, Vladimir Brega, Gheorghe Duca, Stela Drucioc, Victor Donea; red. şt. : Gheorghe Duca; Acad. de Ştiinţe a Moldovei. Inst. de Ecologie şi Geografie. – Chişinău: „Bons Offices" SRL, 2009. – 168 p. – Bibliogr. p. 144-153 (210 tit.).

Duca, Gheorghe. Chimia apelor naturale: lucrări practice / Gheorghe Duca, Viorica Gladchi, Nelly Goreaceva; USM. Fac. de Chimie şi Tehnologie Chimică. Catedra Chimie Industrială şi Ecologică. – Chişinău: CEP USM, 2007. – 108 p. – Bibliogr. p. 107 (17 tit.).

Duca, Gheorghe. Chimia Ecologica: Îndrumar la cursul de lecţii teoretice şi de laborator / Gheorghe Duca, Maria Gonţa, Diana Porubin. – Chişinău: USM, 2011. – 135 p.

Duca, Gheorghe. Chimie: ghid pentru elevi şi studenţi / Gheorghe Duca, Alina Buga; Min. Învăţământului al Rep. Moldova. – Chişinău: Ştiinţa, 2002. – 220 p. – Bibliogr. p. 220 (27 tit.).

Duca, Gheorghe. Combustibili şi lubrifianţi: manual pentru uzul studenţilor / Gheorghe Duca, Tudor Sajin, Alexandru Crăciun; USM. – Chişinău: CE USM, 2002. – 125 p. – Bibliogr. p. 125 (10 tit.).

Duca, Gheorghe. Contribuţii la societatea bazată pe cunoaştere (Knowledge Society) / Gheorghe Duca / Duca, Gheorghe. – Chişinău: ÎEP „Ştiinţa", 2007. – 288 p. – (Col. "Strategia schimbării").

Duca, Gheorghe. Controlul chimic al mediului / Gheorghe Duca, Maria Gonţa; Univ. de Stat din Moldova. Fac. de Chimie şi Tehnologie Chimică. Catedra Chimie Industrială şi Ecologică. – Chişinău: CEP USM, 2007. – 232 p. – Bibliogr. p. 232 (27 tit.).

Duca, Gheorghe. Enoxilul – preparat ecologic pentru protecţia plantelor / Gh. Duca, G. Lupaşcu, P. Vlad [et al.] / Gh. Duca. – Chişinău, [S. n.], 2010. – 136 p.

Duca, Gheorghe. Îndrumar de laborator la cursul „Chimie ecologică" / Gheorghe Duca, Maria Gonţa, Vera Matveevici; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CE USM, 2002. – 177 p.

Duca, Gheorghe. Lucrări practice la cursul „Metode fizice de cercetare" / Gheorghe Duca, Viorica Gladchi; USM. Fac. de Chimie. Catedra Chimie Industrială şi Ecologică. – Chişinău: CE USM, 2002. – 140 p.

Duca, Gheorghe. Managementul deşeurilor / Gheorghe Duca, Tatiana Ţugui; Acad. de Ştiinţe a Moldovei, Centrul Regional de Mediu-Moldova. – Chişinău: [S. n.], 2006. – 248 p.

Duca, Gheorghe. Procese de poluare şi autoepurare a apelor naturale: [pentru uzul studenţilor] / Gheorghe Duca, Viorica Gladchi, Lidia Romanciuc; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CE USM, 2002. – 144 p. – Bibliogr.: p. 134-144 (179 tit.).

Duca, Gheorghe. Poluanţi organici persistenţi: Starea actuală şi evaluarea capacităţilor de monitoring în Republica Moldova / Gheorghe Duca, V. Cazac, G. Gâlcă. – Chişinău: FE-P. "Tipogr. Centrală", 2004. – 52 p. – Bibliogr.: p. 52 (16 tit.).

Duca, Gheorghe. Starea factorilor de mediu din Republica Moldova / Gheorghe Duca, Ion Stoleru, Alexandru Teleuţă; Min. Ecologiei, Construcţiilor şi Dezvoltării Teritoriului al RM, Banca Mondială, ONG „Ecospectru", ... – Chişinău : Grafema Libris, 2003. – 79 p. – Bibliogr.: p. 79 (18 tit.).

Gladchi, Viorica. Lucrări practice la tehnologia chimică organică / Viorica Gladchi, Gheorghe Duca; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CEP USM, 2005. – 101 p. – Bibliogr.: p. 101 (11 tit.).

Ingineria mediului în energetică / Tudor Sajin, Gheorghe Duca, Alexandru Crăciun, Cleopatra Botez; USM. – Chişinău: CE USM, 2003. – 293 p. – Bibliogr.: p. 279-288 (127 tit.).

Poluarea şi protecţia atmosferei: [monogr.] / Gheorghe Duca, Tudor Sajin, Alexandru Crăciun, Igor Mardari; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CE USM, 2003. – 212 p. – Bibliogr.: p. 201-208 (104 tit.). – ISBN 9975-70-298-8.

Tehnologii moderne de ardere şi de reducere a emisiilor poluante în atmosferă: [monografie] / Gheorghe Duca, Alexandru Crăciun, Tudor Sajin, Aurel Gaba, Lucian Păunescu; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CE USM, 2002. – 223 p.

Teleuţă, Alexandru. Economia mediului şi dezvoltarea durabilă / Alexandru Teleuţă, Gheorghe Duca, Aliona Stratan. – Chişinău : CE USM, 2003. – 190 p.

* * *

Duca, Gheorghe. Contribution to Knowledge Society / Gheorghe Duca; trad. din lb. română : Olga Kovaliova. – Chişinău: Î.E.P. Ştiinţa, 2009. – 280 p. – (Col. „Strategia schimbării").

Duca, Gheorghe. Ecological Chemistry: [monografie] / Gheorghe Duca, Iu. Scurlatov; Univ. de Stat din Moldova. – Chişinău: CE USM, 2002. – 289 p. – Bibliogr.: p. 271-279 (215 tit.).

Duca, Gheorghe. Na puti k obŝestvu, osnovannomu na znaniâh (Knowledge Society) / Gheorghe Duca; trad. din lb. română : Rodica Cujbă. – Chişinău: Î.E.P. Ştiinţa, 2008. – 304 p. – (Col. "Strategia schimbării").

Duca, Gheorghe. Praktikum po èkologiceskoj himii / Gheorghe Duca, Maria Gonţa, Vera Matveevici; USM, Facultatea de Chimie, Catedra de Chimie industrială şi ecologică. – Chişinău: CEP USM, 2005. – 192 p.

Duca, Gheorghe. Redox Catalysis and Ecological Chemistry: monografie / Gheorghe Duca, Yu. Scurlatov, A. Sycev. – Chişinău: CE USM, 2002. – 316 p. – Bibliogr.: p. 291-316 (500 tit.).

Èkologičeski čistoe vinodel'českoe proizodstvo / Gheorghe Duca, Boris Găină, Olga Kovaleva [et al.]; AŞM, USM, Inst. de viticultură şi vinificaţie a Moldovei. – Chişinău: Ştiinţa, 2004. – 430 p. – Bibliogr.: p. 424-427 (89 tit.).

Environmental economics / Gheorghe Duca, Alexandru Teleuţă, Constantin Mihailescu, Aliona Stratan; Min. of Ecology and Natural Resources, The World Bank, NGO "Ecospectru". – Chişinău: CEP USM, 2005. – 140 p. – Bibliogr.: p. 136-138 (58 tit.).

Gorâceva N. V. Gidrohimiâ malyh

rek Respubliki Moldova: monografiâ / N. V. Gorâceva, Gh. Duca; USM. Fac. de chimie şi tehnologie chimică. Catedra Chimie Industrială şi Ecologică. – Chişinău: CE USM, 2004. – 288 p. – Bibliogr.: p. 282-285 (66 tit.).

The Role of Ecological Chemistry in Pollution Research and Sustainable Development: Proc. of the NATO Advanced Research Workshop, Chisinau, Moldova, 8-11 October 2008 / ed. by Ali Müfit Bahadir, Gheorghe Duca. – Dordrecht : Springer, 2009. – 308 p. – (NATO Science for Peace and Security Ser. C: Environmental Security). [resursă electronică] //http://www.springerlink.com/content/978-90-481-2901-0?v=editorial

Vodnye resursy bassejna reki Dnestr – predposylka ustojčivogo razvitiâ naselennyh punktov regiona / otv. red. Gh. Duca, otv. sekretar' D. Porubin. – Chişinău: [S.n.], 2010. – 80 p.

* * *

Gheorghe Duca: Bibliogr. / USM. Bibl.Centrală Univ.; alcăt.: I. Cebotari. – Chişinău: [S.n.], 1996. – 42 p.

* * *

Batîr, Dumitru. Treptele unui urcuş: Profil de savant: Gheorghe Duca / Dumitru Batîr / Batîr Dumitru. – Chişinău: Ştiinţa, 2004. – 176 p.: il.

* * *

Batîr, Dumitru. Catedra de Chimie industrială şi ecologică. Gheorghe Duca // Neliniştea memoriei: Evoluţia chimiei în Moldova şi avatarurile vieţii / Dumitru Batîr; Acad. de Şt. a Moldovei. Secţ. de Şt. Biologice, Chimice şi ecologice. Inst. de Chimie. – Chişinău: Tipogr. AŞM, 2007. – P. 74-78.

Cimpoi, Mihai. Academicianul Gheorghe Duca – om, savant, manager şi bărbat al cetăţii / acad. Mihai Cimpoi, dr hab. Vasile Bahnaru // Lit. şi arta. – 2011. – 14 iul. ; [resursă electronică] // http://www.duca.md/md/node/364

Furdui, T. Savantul care nu numai creează, dar şi implementează rezultatele ştiinţei în practică // T. Furdui, M. Lupaşcu, S. Toma [et al.] // Buletinul AŞM. Ştiinţe biologice, chimice şi agricole. – 2002. – Nr. 4.

Gheorghe Duca // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 59-62.

Pohilă, Vlad. Pledoarie pentru umanizarea chimiei, a ştiinţei, a societăţii: [rec. la cartea lui Gh. Duca „Contribuţii la societatea bazată pe cunoaştere (Knowledge Society)", Chişinău, 2007, şi referiri la activitatea de savant a lui Gh. Duca] / Vlad Pohilă. Şi totuşi, limba română: [eseuri]. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2008. – P. 331-338; BiblioPolis. – 2007. – Nr. 4 (24). – P. 101-105; Lit. şi arta. – 2008. – 7 febr. – P. 4.

* * *

Gheorghe Duca: [date generale despre acad. Gh. Duca] [resursă electronică] //http://www.duca.md/md/about

Gheorghe Duca: [Diplome si certificate]: [Resursă electronică] http://www.duca.md/md/node/152

Gheorghe Duca. [Distinctii, premii, demnităţi]: [Resursă electronică]

http://www.duca.md/md/distinctii

Gheorghe Duca. [Publicaţii: cărţi; în reviste, culegeri]: [Resursă electronică]

http://www.duca.md/md/node/140

Vlad POHILĂ

Gavriil MUNTEANU
1812 – 1869

Pedagog, teolog, traducător şi ziarist român, unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române.

S-a născut în febr. 1812, la Vingard, judeţul Alba. A decedat la 28 dec. 1869, la Bucureşti. Şi-a făcut studiile liceale la Alba Iulia. A urmat dreptul şi filozofia la Cluj (1831-1834). Se stabileşte la Bucureşti (1835), unde i s-a încredinţat un post de prefect de studii la Internatul Colegiului *Sf. Sava*. Între 1836 şi 1844 a fost profesor şi director al Seminarului Teologic din Buzău, iar între 1845 şi 1848, profesor la Seminarul Teologic din Râmnicul Vâlcea.

În 1851 a fost numit profesor, iar în 1853 director al Gimnaziului Român Ortodox din Braşov. A participat la Revoluţia de la 1848 din Ţara Românească. Împreună cu ierodiaconul Romano a fondat ziarul *Vestitorul Bisericesc* (1839). A făcut parte din comitetul de redacţie al *Gazetei de Transilvania*. A colaborat la *Foaie pentru minte, inimă şi literatură* şi *Telegraful Român*. A susţinut, în repetate rânduri, necesitatea înfiinţării în Transilvania a unor şcoli româneşti. Autor de manuale şcolare: *Geografia biblică sau descrierea locurilor însemnate prin fapte biblice*; *Manual de geografie* (1854), *Carte de lectură românească pentru clasele gimnaziale inferioare şi reale* (1857); *Gramatica română pentru clasele gimnaziale* (2 vol., 1860-1861); *Gramatica latină pentru clasele I şi II gimnaziale inferioare* (1863).

A avut şi preocupări filologice, fiind adeptul sistemului etimologic – *Purismul în limbă* (1862), întocmind şi o *Gramatică română* (1860-1861). Împreună cu G. Bariţ, a fost autorul unui *Dicţionar germano-român* (1853-1854). A desfăşurat o intensă activitate de traducător tălmăcind din creaţia lui Goethe *Suferinţele junelui Werther* (1842); Thomas a Kempis *Urmare lui Isus Hristos* (1845), Tacit *Viaţa lui C.J. Agricola* (1858); *Germania sau situaţiunea, datinile şi popoarele ei* (1864); Grigoriu, episcop de Nisa *Biografia fericitei Macrine* (1865); Suetoniu *Viaţa a XII imperatori* (1867), Horaţiu *Odele şi Epodele* (1868).

BIBLIOGRAFIE:

Balacciu, Jana. Munteanu, Gavriil / Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu // Balacciu, Jana. Dicţionar de lingvişti şi filologi români. – Bucureşti: Ed. Albatros, 1978. – P. 182-183.

Bogdan-Duică, G. Relativ la Gavriil Munteanu / G. Bogdan – Duică // Tribuna Basarabiei. – 1930. – Nr. 11. – P. 1.

Cocora, Gabriel. Gavriil Munteanu, primul director al Seminarului Teologic din Buzău / Gabriel Cocora // Cocora, Gabriel. Peneluri şi condeie. – Bucureşti: Litera, 1978. – P. 41-49.

Lupaş, I. O sută de ani de la naşterea directorului Gavriil Munteanu / I. Lupaş // Luceafărul. – 1912. – Nr. 11 . – P. 13.

Munteanu, Gavriil // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Chişinău: Gunivas, 2002. – P. 611-612.

Rusu, Dorina N. Munteanu, Gavriil / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Encicl., 2003. – P. 560.

Ştefan, Iosif. Gavriil Munteanu / Iosif Ştefan // Columna lui Traian. – 1870. – Nr. 1. – P. 51.

N.-M Ş.

CALENDAR NAȚIONAL

MARTIE 2012

Joi	1
Vineri	2
Sâmbătă	**3**
Duminică	**4**
Luni	5
Marţi	6
Miercuri	7
Joi	8
Vineri	9
Sâmbătă	**10**
Duminică	**11**
Luni	12
Marţi	13
Miercuri	14
Joi	15
Vineri	16
Sâmbătă	**17**
Duminică	**18**
Luni	19
Marţi	20
Miercuri	21
Joi	22
Vineri	23
Sâmbătă	**24**
Duminică	**25**
Luni	26
Marţi	27
Miercuri	28
Joi	29
Vineri	30
Sâmbătă	**31**

430 ani de la introducerea **Calendarului Gregorian**, cunoscut şi drept calendarul creştin, iniţial în Italia, Portugalia şi Franţa (1 mart. 1582). *A se vedea si art. din CN 2002, p. 88-89*.

125 ani de la naşterea lui **Simion Zaic-Borelli** (pseudonimul scenic al lui Giacomo Borelli), cântăreţ de operă (tenor) şi lied, profesor de canto la Opera din Chişinău (1 mart. 1887 – 13 sept. 1964).

75 ani de la naşterea lui **Eugeniu Doga**, renumit compozitor, academician, Artist al Poporului din Rep. Moldova (1 mart. 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 22-25; CN 2007, p. 96-98*.

175 ani de la naşterea lui **Ion Creangă**, scriitor, povestitor, clasic al literaturii româneşti, pedagog, membru de onoare al Academiei Române (post-mortem) (1 mart. 1837/1939 – 31 dec. 1889). *A se vedea şi art. din CB 1999, p. 147-253; CN 2007, p. 95-96*.

175 ani de la naşterea lui **William Dean Howells,** prozator, critic literar american (1 mart. 1837 – 11 mai 1920).

120 ani de la naşterea lui **Akutagawa Ryunosuke,** prozator şi eseist japonez (1 mart. 1892 – 24 iul. 1927). Considerat unul din cei mai reprezentativi scriitori ai Japoniei moderne.

70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Gheorghe Adamescu,** bibliograf, istoric literar, editor şi profesor (23 iul. 1869 – 4 mart. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 189-190*.

180 ani de la stingerea din viaţă a lui **Jean Francois Champollion,** egiptolog, filolog orientalist, profesor francez (23 dec. 1790 – 4 mart. 1832). A realizat metoda pentru descifrarea hieroglifelor.

160 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului rus **Nikolai V. Gogol** (1 apr. 1809 – 4 mart. 1852).

500 ani de la naşterea lui **Gerardus Mercator (van Kremer)**, cartograf flamand, matematician, remarcabil pentru realizarea primei hărţi a Europei (5 mart. 1512 – 2 dec. 1594).

125 ani de la naşterea lui **Heitor Villa-Lobos**, compozitor, dirijor, instrumentist şi folclorist brazilian. Cel mai cunoscut compozitor clasic din America de Sud (5 mart. 1887 – 17 noiemb. 1959).

80 ani de la naşterea lui **Timofei Moşneaga**, om de stat, Medic Emerit din Moldova, primul medic al Poporului din Moldova, cavaler al Ordinului Republicii (6 mart. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 103-104*.

90 ani de la naşterea **Nataliei Ostianu**, matematiciană, membru de onoare al Academiei de Ştiinţă a Moldovei (7 mart. 1922 – 17 febr. 2005).

70 ani de la stingerea din viaţă a **Ninei Arbore**, pictoriţă, graficiană şi profesoară (8 oct. 1889 – 7 mart. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 457-458*.

70 ani de la naşterea lui **Eugen Sobor**, filolog, politolog, preşedinte al Uniunii Cineaştilor din Moldova (7 mart. 1942).

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Sergiu Victor Cujbă**, poet, prozator şi dramaturg (8 apr. 1875 – 8 mart. 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 32-33; CN 2002, p. 271-273; CN 2005, p. 279-280*.

125 ani de la naşterea lui **Ion Buzdugan**, poet, publicist, folclorist şi om politic român, membru în Sfatul Ţării, unul din autorii Actului Unirii din 27 mart.

1918 (9 mart. 1887/24 ian. - 27 febr. 1967). *A se vedea şi art. din CN 1997, p. 13-14; CN 2007, p. 105-106.*

85 ani de la naşterea **Veronicăi Garştea,** dirijoară de cor, profesor universitar şi Artistă a Poporului din Moldova (9 mart. 1927). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 43-45; CN 2002, p. 90-92.*

65 ani de la naşterea poetului şi publicistului **Serafim Belicov** (9 mart. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 46-47; CN 2007, p. 106-108.*

175 ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexandru Hrisoverghi**, poet şi traducător român de origine greacă (27 febr. 1811 – 9 mart. 1837). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 110.*

70 ani de la naşterea lui **Ion Caramitru**, actor şi regizor român de teatru şi film (9 mart. 1942). *A se vedea şi CN 2002, p. 92-93.*

70 ani de la naşterea etnografei **Elena Postolachi** (10 mart. 1942).

65 ani de la naşterea compozitorului **Ion Macovei** (10 mart. 1947 – 6 iun. 2011). *A se vedea şi art. din CB 1997, P. 48-49.*

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Gheorghe Şandru**, publicist, primul primar român al Cernăuţilor (1836 – 11 mart.1937).

75 de ani de la naşterea lui **Alexandru Alici**, jurnalist, redactor, traducător, autor de dicţionare (11 mart. 1937).

75 ani de la naşterea lui **Nicolae Bileţchi**, critic şi istoric literar, profesor universitar, doctor habilitat în filologie, membru corespondent al AŞM (12 mart. 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 50-52; CN 2007, p. 110-111.*

70 ani de la naşterea lui **Aurel Guţu**, pictor şi grafician (12 mart. 1942). A se vedea şi art. din CN 2002, p. 94-95.

70 ani de la naşterea lui **Simion Vrânceanu**, fagotist şi profesor universitar (12 mart. 1942).

275 ani de la naşterea lui **Vasili I. Bajenov**, arhitect, pictor, profesor rus (12 mart. 1737 – 2 aug. 1799).

70 ani de la naşterea lui **Mihai Dolgan**, compozitor, dirijor şi instrumentist, fondator al Orchestrei de muzică uşoară „Noroc" (14 mart. 1942 – 16 mart. 2008). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 97-98.*

175 ani de la apariţia la Iaşi a revistei **„Alăuta Românească"**, prima revistă literară din Moldova (14 mart. 1837 – 3 febr. 1838). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 53-54.*

70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Luca Ştirbeţ**, jurist şi organizator al vieţii sociale, de carieră militar (7 febr. 1889 – 15 mart. 1942).

75 ani de la naşterea scriitorului rus **Valentin Rasputin** (15 mart. 1937).

75 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Vasile Gafencu**, politician, membru în Sfatul Ţării (1 febr. 1886 – 16 mart. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2011, p. 45.*

65 ani de la stingerea din viaţă a lui **Vasile Gutor**, violoncelist, profesor, animator al vieţii culturale din Basarabia (4 apr. 1864 – 16 mart. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 119.*

130 ani de la naşterea lui **Nicolae Titulescu**, profesor universitar, figură marcantă a diplomaţiei europene, membru de onoare al Academiei Române (16 mart. 1882 – 17 mart. 1941). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 98-100.*

55 ani de la stingerea din viaţă a lui **Constantin Brâncuşi**, cel mai mare sculptor român al epocii moderne, membru al Academiei Române (post - mortem) (2 mart. 1876 – 16 mart. 1957). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 27-32; CN 2001, p. 54-55; CN 2006, p. 73; CN 2007, p.112-113.*

75 ani de la naşterea violonistului şi profesorului **Alexandru Cauşanschi** (17 mart. 1937).

100 ani de la naşterea dramaturgului rus **Aleksandr Gladkov** (17 mart. 1912 – 11 apr. 1976).

65 ani de la naşterea jurnalistei **Lidia Bobână** (18 mart. 1947).

80 ani de la naşterea lui **John Updike**, prozator, poet şi critic literar, dramaturg american (18 mart. 1932 – 27 ian. 2009).

90 ani de la naşterea lui **Gheorghe Neaga,** compozitor, violonist şi profesor (19 mart. 1922 – 24 noiemb. 2003). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 55-56; CN 2002. p. 102-103.*

65 ani de la naşterea lui **Efim Josanu,** ziarist, publicist şi eseist (20 mart. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 117-118.*

95 ani de la naşterea lui **Eugeniu Ureche,** actor, regizor, cântăreţ de operă, interpret de muzică populară, pictor, sculptor, fotograf, artist al Teatrului Muzical-Dramatic (ulterior – Teatrul Naţional *M. Eminescu*) (20 mart. 1917 – 27 ian. 2005). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 26-28; CN 2007, p. 115-116.*

125 ani de la naşterea lui **Lajos Kassak**, pictor şi poet, romancier, eseist, editor, traducător maghiar (20 mart. 1887 – 22 iul. 1967).

90 ani de la naşterea lui **Igor Creţu,** poet şi traducător (21 mart. 1922). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 57-59; CN 2002, p. 103-106.*

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Anton Manuilov,** pedagog, autor de manuale de matematică şi astronomie, activist pe tărâm social, epitrop al Bibliotecii Municipale din Chişinău (9 dec. 1844 – 21 mart. 1937).

70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Cezar Stoica,** poet, editor şi publicist, de profesie avocat, fost primar de Chişinău (12 ian. 1891 – 21 mart. 1942).

70 ani de la stingerea din viaţă a **Olgăi Kobîlianska,** scriitoare ucraineană, originară din Bucovina (27 noiemb. 1863 – 21 mart. 1942).

80 ani de la naşterea operatorului de cinema **Ion Bolboceanu** (22 mart. 1932).

70 ani de la naşterea lui **Mircea Zloteanu,** scriitor pentru copii, prozator şi traducător din limba

rusă (22 mart. 1942).
180 ani de la stingerea din viaţă a lui **JohanN Wolfgang von Goethe,** poet, prozator şi dramaturg, gânditor şi om de ştiinţă german, spirit umanist universal (28 aug. 1749 – 22 mart. 1832). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 119-121.*
170 ani de la stingerea din viaţă a lui **Stendhal** (pseudonimul lui **Marie-Henri Beyle**), romancier, critic de artă, diplomat francez (23 ian. 1783 – 22 mart. 1842). *A se vedea şi art din CN 2008, p. 47-48.*
165 ani de la naşterea lui **Alexandru D. Xenopol,** istoric, economist, sociolog şi filozof român, membru titular al Academiei Române (23 mart. 1847 – 27 febr. 1920). *A se vedea şi art. din CB 1995, p. 23-26; CN 2000, p. 82.*
100 ani de la naşterea actorului român **Geo Barton** (23 mart. 1912 – 10 iun. 1982).
125 ani de la naşterea lui **Josef Čapek,** pictor şi scriitor ceh (23 mart. 1887 – apr. 1945).
90 ani de la naşterea lingvistului şi profesorului **Arcadie Evdoşenco** (23 mart. 1922 - 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 107-109.*
450 ani de la apariţia la Braşov a „**Tetraevanghelului**" slavon, tipărit de către diaconii Coresi şi Tudor (24 mart. – 13 oct. 1562).
140 ani de la naşterea lui **Konstantin Ghedroit,** om de ştiinţă şi pictor rus, originar din Transnistria, fondatorul teoriei despre complexul de absorbţie (24 mart. 1872 – 5 oct. 1932).
50 ani de la stingerea din viaţă a pictorului **Konstantin Kitaika** (4 iun. 1914 – 24 mart. 1962). *A se vedea şi art. din CN 2004, p.180-181.*
130 ani de la naşterea lui **Romulus Cioflec,** scriitor şi publicist român, participant la mişcarea naţională din Basarabia (25 mart. 1882 – 13 noiemb. 1955).
60 ani de la naşterea lui **Sergiu Finiti**, actor şi interpret de muzică folk (25 mart. 1952).
70 ani de la naşterea **Anei Blandiana**, poetă, prozatoare, eseistă şi publicistă română (25 mart. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 110-112.*
80 ani de la naşterea pictorului român **Ion Nicodim** (26 mart. 1932 – mart. 2007).
125 ani de la stingerea din viaţă a lui **Dmitrie Gusti,** cronicar dramatic, poet, prozator şi publicist român, primul bibliotecar al Academiei Mihăilene (24 oct. 1818 – 26 mart. 1887). *A se vedea şi art. din CB 1993, p. 112-113; CB 1998, p. 170.*
125 ani de la stingerea din viaţă a lui **Ludwig van Beethoven,** compozitor şi pianist german, unul din cei mai mari creatori din istoria muzicii (16 dec. 1770 – 26 mart. 1827). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 350-351.*
55 de ani de la naşterea **Silviei Ursache,** poetă şi prozatoare, autoare pentru copii, editor (26 mart. 1957).
70 de la naşterea lui **Mihai Atimoşoae,** specialist în biologie, doctor habilitat, cercetător în domeniul fitotehniei (28 mart. 1942).
420 ani de la naşterea lui **Jan Amos Komensky (Comenius)**, pedagog şi gânditor umanist, personalitate de vază a culturii cehilor şi slovacilor (28 mart. 1592 – 15 noiemb. 1670).
65 ani de la naşterea lui **Vasile Goia,** conducător muzical, compozitor şi dirijor (29 mart. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 130-131.*
90 ani de la naşterea lui **Gheorghe Gheorghiu,** prozator, publicist şi istoric literar (30 mart. 1922 – 4 apr. 2009). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 60-61; CN 2002, p. 113-115.*
50 ani de la stingerea din viaţă a lui **Gheorghe Mare,** membru în Sfatul Ţării, deputat în primul Parlament al României Mari (1 sept. 1881 – 30 mart. 1962). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 267.*
580 ani de la naşterea lui **Mahomed al II-lea,** sultan turc, cuceritor al Constantinopolului, fondator al Imperiului Otoman (30 mart. 1432 – 3 mai 1481).
80 ani de la naşterea lui **Vladimir Ţaranov**, specialist în domeniul istoriei contemporane, doctor habilitat, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (31 mart. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 132-134.*
130 ani de la naşterea lui **Kornei Ciukovski,** poet, traducător, publicist, critic şi istoric literar, filolog rus (31 mart. 1882 – 28 oct. 1969).
285 ani de la stingerea din viaţă a lui **Isaac Newton,** renimit om de ştiinţă englez, matematician, fizician şi astronom (4 ian. 1643 – 31 mart. 1727). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 118-119.*
175 ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi peisagistului englez **John Constable** (11 iun. 1776 – 31 mart. 1837). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 126-127.*
170 ani de la stingerea din viaţă a lui **Mihail F. Orlov**, decembrist rus, militar, organizator al Lojei masonice „Ovidiu-25" la Chişinău (5 apr. 1788 – 31 mart. 1842).

CALENDARUL GREGORIAN 1582

Calendarul Gregorian a fost introdus la 1 mart.1582 de Papa Grigore al XIII-lea (1502-1585), numele căruia l-a primit calendarul. Introducerea Calendarului Gregorian a fost necesară deoarece, în cazul Calendarului Iulian, anul mediu era mai lung decât anul astronomic cu aproximativ 11 minute 14 secunde, ceea ce făcea ca echinocţiul să se deplaseze cu o zi la 128 de ani.

În anul 1582, în urma consultărilor şi dezbaterilor organizate de Papa Grigore al XIII-lea, printr-o hotărâre a acestuia, s-a dispus ca după data de 4 octombrie să urmeze în anul 1582 data de 15 octombrie, eliminându-se astfel cele 10 zile de întârziere şi ca diferenţa să nu se mai repete, să se scadă în viitorii 400 de ani diferenţa de trei zile, dispunându-se că de atunci înainte anii seculari, deşi bisecţi, să nu fie consideraţi ca atare decât o dată la 4 secole.

Calendarul Gregorian a fost adoptat mai întâi de ţările catolice. Lumea protestantă l-a preluat şi ea mai târziu, însă ţările ortodoxe, din raţiuni dogmatice, îl evitaseră complet. În ţările ortodoxe, printre care şi România, Calendarul Iulian s-a păstrat până în primele decenii din secolul XX, după care a fost abandonat în favoarea Calendarului Gregorian.

A se vedea şi art. din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 88-89.

BIBLIOGRAFIE:

Grosu, Silvia. Problema stilului nou din Basarabia interbelică prin prisma presei cu profil clerical [calendar de stil nou]//Analele Ştiinţifice ale USM. Seria *Ştiinţe socioumanistice*. Vol. 2. – Chişinău, 2002. – P. 13-21.

Calendarul Gregorian [Resursă electronică] ro.wikipedia.org/wiki/Calendarul_gregorian.

Calendarul Gregorian [Resursă electronică] enciclopediaromâniei.ro/… Adoptarea _calendarului_gregorian.

Calendarul Gregorian [Resursă electronică] www.mitropoliaslatioara.ro/calendarul.php.

Calendarul Gregorian [Resursă electronică] ro.metopedia.ogr/wiki/Calendarul_gregorian.

* * *

X. N.

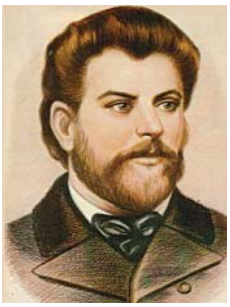

Ion CREANGĂ 1837 – 1889

Scriitor, povestitor, clasic al literaturii româneşti, pedagog, membru de onoare al Academiei Române (post-mortem).

Născut la 1 mart. 1837, în Humuleşti. Decedat la 31 dec. 1889, la Iaşi.

În 1847 începe şcoala de pe lângă biserica din satul natal. Este pregătit de dascălul din sat. După şcoala din sat mama îl aduce bunicului de pe mamă, David Creangă din Pipirig, care-l duce la Broşteni, pe valea Bistriţei, unde continuă şcoala.

În 1853 este înscris la Şcoala Domnească de la Târgu Neamţ sub numele de Ştefănescu Ion. Mama dorea să-l vadă preot şi este înscris la Şcoala catihetică din Fălticeni (*fabrica de popi*). Aici este trecut cu numele de Ion Creangă. După desfiinţarea şcolii, pleacă la Iaşi, unde termină cursul inferior al Seminarului Teologic *Veniamin Costachi* de la Socola.

În 1855-1859 urmează cursurile seminarului, după care revine acasă.

În 1864 Creangă intră la Şcoala preparandală vasiliană de la *Trei Ierarhi*, unde l-a avut profesor pe Titu Maiorescu, care-l aprecia foarte mult. Acesta l-a numit învăţător la Şcoala primară de la *Trei Ierarhi* din Iaşi, în urma concursului. Decretul de numire a fost semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Viitorul scriitor rămâne credincios carierei didactice până la sfârşitul vieţii. În 1865 termină cursurile Şcolii Normale şi obţine diploma de absolvire.

Ion Creangă dedică mult timp literaturii şi muncii de elaborare a manualelor şcolare. Aşa apare primul abecedar în 1867: *Metodă nouă de scriere şi citire*. În 1871 publică manualul de citire *Învăţătorul copiilor,* în care au fost incluse trei povestiri: *Acul şi barosul*, *Prostia omenească*, *Inul şi cămaşa*.

Din 1873 se mută în mahalaua Ţicău împreună cu feciorul Constantin de 12 ani, care după divorţ i-a fost dat în îngrijire.

În 1875 îl cunoaşte pe Mihai Eminescu şi devin prieteni. Îndemnat de poet, frecventează Societatea *Junimea* şi este încurajat şi îndemnat să scrie cele mai importante opere ale sale. În revista *Convorbiri literare* publică *Soacra cu trei nurori* şi *Capra cu trei iezi*, povestirea *Moş Nichifor Coţcaru* şi basmul *Harap Alb*.

În 1878 pentru activitatea sa didactică este decorat cu ordinul *Bene Merenti* clasa II. Publică basmul *Ivan Turbincă*.

În colaborare cu G. Enăchescu şi V. Răceanu, tipăreşte *Geografia judeţului Iaşi* (1879).

În 1881 publică prima parte din *Amintiri din copilărie*. Apare broşura *Două istorioare prea frumoase din viaţa lui Cuza Vodă*.

În 1888, la Cenaclul literar al lui N. Beldiceanu, citeşte partea VI-a din *Amintiri din copilărie*.

În 1889 Ion Creangă suferă mult la aflarea vestei despre decesul poetului Eminescu şi a Veronicăi Micle. Se stinge din viaţă la 31 dec. 1889, în casa sa din Ţicău.

Amintiri din copilărie reprezintă partea cea mai personală a operei lui Creangă. Anume această lucrare face din opera lui una din cele mai însemnate opere ale literaturii române. În 1918 se constituie la Iaşi Societatea *Ion Creangă*, care are drept scop popularizarea operei scriitorului. În 1948 Academia Română îl consacră, post-mortem, membru de onoare.

Scrierile lui Creangă au fost traduse în peste douzeci de ţări.

La Chişinău primul volum de *Scrieri alese* ale lui Creangă apare în 1953.

În 1957 a fost dezvelit bustul lui Ion Creangă pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică *Ştefan cel Mare* din Chişinău.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1999*, P. 147-151; *Calendar Naţional 2007*, P. 95-96.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Creangă, Ion. Amintiri din copilărie = Memories of my boyhood : [povestire] / Ion Creangă; pref. şi îngrijire: Valentin Sângereanu junior, Valen Pumnul-Blaga. – Chişinău: Continental Grup, 2009. – 159 p.

Creangă, Ion. Amintiri din copilărie. Poveşti. Povestiri / Ion Creangă; il. de Emil Childescu. – Ed. a 5-a. – Chişinău: Litera AVN SRL; Bucureşti: Litera Internaţional, 2008. – 259 p.: il.

Creangă, Ion. Amintiri din copilărie: [povestire] / Ion Creangă; pict.: Domniţa Maria Vieru. – Chişinău: Silvius Libris, 2007. – 64 p.

Creangă, Ion. Capra cu trei iezi: [poveste] / Ion Creangă; il.: Elena Şigapova. – Chişinău: Silvius Libris, 2009. – 20 p.: il. color.

Creangă, Ion. Capra cu trei iezi: [poveste] / Ion Creangă; adaptare: Gh. Postolache; pictor: Doina Jireghea–Tihonciuc. – Chişinău : Carusel, 2008. – 174 p.

Creangă, Ion. Capra cu trei iezi: [poveste] / Ion Creangă. - Chişinău: Ghianăia, 2008. – 18 p.: il. color.

Creangă, Ion. Capra cu trei iezi: [poveste] / Ion Creangă; il.: Alexei Colâbneac. – Chişinău: Prut Internaţional, 2008. – 14 p.: il. color.

Creangă, Ion. Fata babei şi fata moşnegului: [poveste] / Ion Creangă; il.: Alexei Colâbneac. – Chişinău: Prut Internaţional, 2008. – 15 p.: il. color.

Creangă, Ion. Fata babei şi fata moşneagului: [poveşti] / Ion Creangă; sel. şi adaptare: Haralambie Moraru; pict.: Elena Caranceţeva. – Chişinău: Biblion SRL; Pereaslavl (Rusia): „Integral" SRL, 2007. – 63 p.: il. color.

Creangă, Ion. Povestea unui om leneş / Ion Creangă; red. şi pictor: V. L. Bejuc. – Chişinău: S. n., 2007. – 14 p.: il. color.

Creangă, Ion. Poveşti / Ion Creangă. – Chişinău: Pontos, 2008. – 174 p.

Creangă, Ion. Poveşti / Ion Creangă; il. de Igor Vieru. – Chişinău: Cartier, 2008. - 124 p.

Creangă, Ion. Poveşti. Povestiri. Amintiri din copilărie. Poezii. Publicistică / Ion Creangă; des.: Tatiana Catrinescu. – Chişinău: „Vector V – N" SRL; Iaşi: Nasticor, 2009. – 448 p.

Creangă, Ion. Poveşti. Amintiri / Ion Creangă; il. de Alexei Colâbneac. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Prut Internaţional, 2008. – 316 p.: il. color.

Creangă, Ion. Punguţa cu doi bani: [poveste]/Ion Creangă; des.: Lică Sainciuc. – Chişinău: Silvius Libris, 2008. – 20 p.: il. color.

Creangă, Ion. Punguţa cu doi bani: [poveste] / Ion Creangă; il. de Alexei Colâbneac. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – 15 p. il.: color.

***

Călinescu, G. Ion Creangă: (viaţa şi opera) / G. Călinescu; pef. de Eugen Simion. – Bucureşti: Ed. pentru literatură, 1966. – 389 p.

Diaconu, Mircea. Ion Creangă: viaţa şi opera / Mircea Diaconu. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1975. – Colecţia *Biblioteca Eminescu*.

****Grădinaru, Dan.** Creangă: monogr. / Dan Grădinaru. – Bucureşti: Alfa, 2002.

Ion Creangă // Dicţionar General al Literaturii Române. Vol. 2. – Bucureşti: Univers Enciclop., 2004. – P. 441-453.

Ion Creangă // Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură. – Piteşti, 2008. – P. 410-418.

Ion Creangă // Literatura română: dicţionar de istorie şi teorie literară. – Chişinău, 2003. – P. 153-165.

Mănucă, Dan. Structuri narative în *Amintiri din copilărie*: [de I. Creangă: fragm.] / Dan Mănucă // Limba Română. – 2008. – Nr. 3/4. – P. 75-80.

Păsat, Dumitru. O prietenie celebră: M. Eminescu – I. Creangă / Dumitru Păsat // Făclia. – 2009. – 30 mai. - P. 13.

***

Creangă, Ion. Capra cu trei iezi; Ursul păcălit de vulpe; Povestea porcului / Ion Creangă. Povestea celor trei purceluşi: poveste populară franceză; [poveşti: resursă electronică] / regie şi lectură : Oxana Golovco. – Ch.: VB *Media – Service* SRL (www.asculta.md)., 2007. – CD–rom: sd., col.: în container, 12X 14 cm. Audio-CD.

Dănilă Prepeleac; Povestea unui om leneş; Cinci pâini / Ion Creangă. Păcală la popa : [poveste populară rom.: resursă electronică] / regie şi lectură: Oxana Golovco. - Ch. : VB „Media – Service" SRL (www.asculta.md). 2007. – CD–rom: sd., col.: în container, 12X 14 cm. Audio-CD.

M. C.

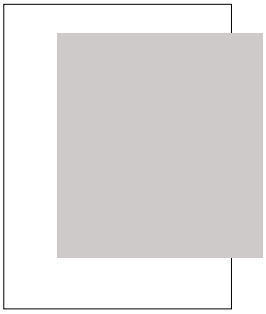

Simion ZAIC-BORELLI
1887 – 1964

Cântăreţ de operă, tenor şi lied, profesor de canto la Opera din Chişinău.

Pseudonim scenic: Giacomo Borelli.

S-a născut la 1 mart. 1887, la Tiraspol. A decedat la 13 sept. 1964, la Chişinău.

A făcut studii la liceul de băieţi din Tiraspol, apoi la Liceul *Richelieu* din Odesa (1897-1906) şi şcoala de muzică din acelaşi oraş, cu profesorul de canto Kruglov.

În 1907-1911 a făcut studii la Conservatorul *G. Verdi* din Milano, unde îl are profesor de canto pe San-Giovanni Lamperti; în 1911-1915 a făcut dirijat coral.

În 1911 face debutul scenic în rolul titular din *Faust* de Ch. Gounod. Acelaşi rol l-a cântat în trupa *Operei basarabene*, în spectacolul inaugural *Faust* de Ch. Gounod în Chişinău, la 6 aug. 1918.

În anii 1911-1940 Giacomo Borelli a fost solist la mai multe teatre imperiale unite ruse din Paris, solist la Teatrul *Dal Verme* şi *La Scala* din Milano, la Opera Metropolitană din New York, la Opera din Bucureşti, Cluj, Budapesta, Stockholm, Berlin, Beirut, Salzburg, Dresda, Hamburg, Geneva, Viena.

În anii 1940-1941, 1953-1961 a fost profesor de canto la Conservatorul din Chişinău, apoi la Marî, Turkmenia.

În 1947-1953 a fost profesor de canto la Conservatorul din Moscova iar spre sfârşitul activităţii

profesionale dedică ultimii ani de activitate la baştină, în calitate de profesor de canto la Teatrul de Operă şi Balet din Chişinău.

Giacomo Borelli a desfăşurat o activitate fructuoasă, interpretând diferite roluri pe mai multe scene ale lumii: Radames – *Aida*, Alfred – *Traviata*, Manrico – *Trubadurul*, Alvaro – *Forţa destinului* de G. Verdi, Faust – omonimă de Ch. Gound, Cneazul – *Rusalka* de A.S. Dargomîjski, Rodelfo – *Boema*, Pinkerton – *Madame Butterfly* şi Cavardossi – *Tosca* de G. Puccini, Tristian – *Tristian şi Isolda*, Olandezul – *Vasul fantomă*, şi Parsifal – omonimă de R. Wagner, Don Jose – *Carmen* de G. Bizet, Vakula – *Papuceii* şi Gherman – *Dama de pică* de P. I. Ceaikovski, Radames – *Aida* ş. a.

Rolul Radames interpretat în opera *Aida* cu partenera E. Ivoni este cel mai bun din repertoriul artistului. Evenimentul s-a produs la 7 mai 1919 la Chişinău şi presa scria despre acel eveniment cultural cu cele mai înalte note de apreciere. „...Spectacolul a fost unul triumfal. Borelli a fost un partener demn de E. Ivoni, care a realizat un rol de o rară frumuseţe. Natura l-a înzestrat pe Borelli cu o voce rară din punct de vedere al frumuseţei şi forţei. El a cucerit publicul cum nu o mai făcuse până atunci".

Giacomo Borelli a colaborat cu mari artişti de talie internaţională ca T. Ruffo, L. Lipkovska, G.Baklanov, G. Melnik, A. Toscanini, E. Ivoni, A. Costescu-Duca, R. Steiner, V. Malaneţchi, J. Bobescu, J. Gorski, E. Rodrigo, L. Babici, J. Athanasiu, F. Lupu, N. Nagacevschi ş. a.

Giacomo Borelli a fost mult apreciat atât de public cât şi de artiştii cu care colabora şi acest adevăr se desprinde din ştirile publicate la acea vreme în presă. Iată un fragment din *Rampa* din 14 apr. 1919, publicat la Bucureşti: *„...Cântăreţul Giacomo Borelli – excelentul tenor de la Metropolitan – House din New York a fost în turneu în România şi a dat trei concerte în sala Ateneului. Au fost trei serate de gală, de artă desăvârşită, în care am putut admira în adevăr o voce de un volum puţin obişnuit, studiată după toate regulile şcolii italiene, dovedind pe de asupra şi o pricepere rară în interpretarea bucăţilor alese, care formau programe extrem de dificile. De la concertele acestui tenor am rămas cu convingerea că în adevăr este unul dintre cei mai buni cântăreţi ai secolului, care joacă cu cele mai mari dificultăţi, pe care muzicienii compozitori le-au strecurat în operele lor.*

Vocea lui Borelli, puternică, grandioasă, este cea mai mare voce care a răsunat în ultimii ani în sala Ateneului..."

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buzilă, Serafim. Zaic-Borelli Simion / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova; ed. a 2-a. – Chişinău: Museum, ARC, 1999. – P. 477-478.

Buzilă, Serafim. Zaic-Borelli Simion / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreţi din Moldova: lexicon enciclop. (1460-1960). – Chişinău: ARC, 1996. – P. 461-462.

Dănilă, Aurelian. Giacomo Borelli: [115 ani de la naşterea artistului] / Aurelian Dănilă // Lit. şi arta. – 2002. – 124 mart. – P. 7.

Dănilă, Aurelian. Zaic-Borelli Simion / Aurelian Dănilă // Dănilă, Aurelian. Opera basarabeană. – Chişinău: „Gh. Asachi", 1995. – P. 79.

Dănilă, Aurelian. Simion Zaic-Borelli / Aurelian Dănilă // Dănilă, Aurelian. Opera din Chişinău. – Chişinău: Prut Internaţional, 2005. – P. 121.

Simion Zaic-Borelli // Chişinău: enciclopedie. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 553.

Simion Zaic-Borelli // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: sec. XIX - XX-lea: Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 292-293.

M. C.

Eugen DOGA
1937

Renumit compozitor, academician, Artist al Poporului din Republica Moldova.

Eugen Doga este o personalitate notorie din mediul artistic contemporan, autorul muzicii mai multor filme, romanţe, cantate, piese insrtrumentale, autorul unei simfonii, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Cetăţean de Onoare al municipiului Chişinău.

S-a născut la 1 mart. 1937, în s. Mocra, r-nul Râbniţa, Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (astăzi Republica Moldova), în familia lui Dumitru şi Elizaveta Doga. A avut o copilărie grea pe timp de război şi foame, tatăl său căzând pe câmpul de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial.

După şcoala din sat este admis la Şcoala de muzică *Ştefan Neaga* din Chişinău (1951-1955), face clasa de violoncel cu profesorul italian Pablo Giovanni Baccini. Apoi urmează Conservatorul de Stat din Chişinău, clasa violoncel cu profesorul G. Hohlov. În anii 1960-1965 face studii la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău, clasa compoziţie şi teoria muzicii cu profesorul Solomon Lobel. Concomitent face cursuri de dirijat coral şi simfonic. Fiind student, compozitorul şi-a început activitatea profesională în calitate de violoncelist în Orchestra Comitetului de Stat al RSS Moldoveneşti pentru Televiziune şi Radiodifuziune (1957-1962).

Este angajat în calitate de profesor la Şcoala de muzică *Eugen Coca* din Chişinău (1962-1963), apoi timp de 4 ani – profesor la Şcoala de muzică *Ştefan Neaga* din Chişinău. Între 1967 şi 1971 este funcţionar la Ministerul Culturii, responsabil de viaţa muzicală din Moldova.

Din 1971 până în prezent Eugen Doga este liber profesionist, colaborează cu cele mai prestigioase studiouri de film de la Moscova, Kiev, Minsk, Bucureşti, Taşkent, Baku, Vilnius. Trece cu traiul la Moscova din 1992, unde scrie muzică pentru filme şi are spectacole impresionante, dar face naveta Chişinău-Moscova-Chişinău.

Domeniul în care se afirmă cu vigoare şi care îi aduce notorietate internaţională este arta com-

ponistică. A debutat în calitate de compozitor în 1957 cu un cvartet de coarde. Prima piesă de compoziţie proprie este *Floare dalbă de livadă*, scrisă pentru colega sa de televiziune Maria Bieşu, într-o singură zi. După acea zi toată muzica o scrie fără schiţe, direct în original.

Este autor al mai multor lucrări valoroase în genul muzicii de estradă, de film şi de scenă, al mai multor compoziţii originale (cântece devenite şlagăre, lucrări camerale şi balet). A lansat pe scenă interpreţi de estradă cu renume internaţional cum sunt: Sofia Rotaru, Anastasia Lazariuc, Nadejda Cepraga, care au interpretat piesele scrise de artist.

A practicat toate genurile muzicale clasice, cu excepţia muzicii de operă. A scris muzică în diverse stiluri naţionale pentru Moldova şi România, Ucraina, Rusia, China, Bulgaria, Iugoslavia, Cipru, Polonia, Germania, Marea Britanie, SUA.

Are mai multe cantate: *Curcubeul alb, Primăvara omenirii*, *Vocea omenească*, poeme simfonice: *Inima veacului* şi *Slăvim Moldova*, *Mama* după o gravură de A. David, ciclul pentru orchestră de estradă *Ritmuri citadine*; muzică uşoară: *Codrii mei frumoşi*, *Cântec despre oraşul meu*, *Cred în ochii tăi*, *Florile dragostei*; cântece pentru copii *Imn soarelui*, *Fie soare întruna*, *Moş Crăciun*.

Eugen Doga lucrează în domeniul muzicii de film, devenind unul din cei mai renumiţi compozitori de cinematografie şi filme TV din spaţiul ex-sovietic.

A debutat în 1967 la studioul cinematografic „Moldova-film", semnând coloana sonoră pentru comedia *Se caută un paznic* după *Ivan Turbincă* de Ion Creangă.

A scris muzica la peste 200 de filme: *Nunta la palat*, *Singur în faţa dragostei*, *Zece ierni pe o vară*, *Durata zilei*, *Casa pentru Serafim*, *Lăutarii*, *O şatră se urcă la cer*, *Gingaşa şi tandra mea fiară*, *Ana Pavlova*, *Patul lui Procust* ş. a. Pentru contribuţia sa la dezvoltarea cinematografiei Institutul Internaţional de Cinematografie din Moscova i-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa*.

Şi-a adus contribuţia şi la dezvoltarea filmului de animaţie din Republică, realizând coloana sonoră a filmelor *Capra cu trei iezi*, *Maria Mirabela*, serialul *Guguţă* ş. a.

A semnat muzica pentru spectacolele *Radu Ştefan, întâiul şi ultimul*, *Pe un picior de plai, Ce frumoasă este viaţa*, *Păsările tinereţii noastre*, *Sfânta sfintelor*; baletele *Luceafărul* şi *Venancia* ş. a.

În ultimul timp lucrează la opera *Dialogul dragostei,* despre Mihai Eminescu şi Veronica Micle.

Discuri cu muzica lui E. Doga au fost scoase în Japonia, Finlanda, România, Italia, Franţa, Rusia, Cehia, Germania, Bulgaria.

În 1991 este numit membru titular al Academiei de Ştiinţe din Moldova; membru al Academiei Internaţionale de Creaţie, Moscova (1997); *Doctor Honoris Causa* al Academiei Internaţionale de Drept Economic şi Artă a Filmului, Chişinău (2000). În 2006 obţine titlul de membru titular al Academiei de Ştiinţe şi Arte *Petru cel Mare* de la Sankt Petersburg.

Drept recunoştinţă şi apreciere a meritelor sale în domeniul artei muzicale, Eugen Doga a fost decorat cu înalte distincţii de stat ale Republicii Moldova, României, Rusiei precum şi din alte ţări: Premiul Mare la Festivalul Internaţional de filme muzicale BRNO-91, Cehia (1991); *Ordinul Republicii* (1997); Medalia de Aur *Omul Mileniului*, SUA (1999); Medalia *Mihai Eminescu*, România (2000); Medalia *Mihai Eminescu*, Republica Moldova (2000); laureat al Premiului *Ovaţia* (2001); Comandor al Ordinului *Steaua României* (2004); Ordinul *Pentru merite în faţa Patriei,* acordat de Rusia (2004); Medalia *Mihailo Lomonosov*, Rusia (2005); Ordinul *Petru I*, Rusia (2006); Medalia *Dimitrie Cantemir*, distincţia supremă a AŞM (2007); Medalia WIPO (Organizaţia Mondială de Proprietate Intelectuală), pentru realizări remarcabile în arta muzicală, Geneva (2007); *Premiul de Stat* al Republici Moldova (2008).

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. - P. 22-25; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. - P. 96-98.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Doga, Eugen. Teoria elementară a muzicii: [ed. a 2-a. / Eugen Doga, Loghin Ţurcanu. – Chişinău: Lumina, 1991.

* * *

Doga, Eugen. Am vrut să-i scot pe ai noştri în lume: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Raisa Lozinschi // Jurnal de Chişinău. – 2008. – 3 iun. – P. 4.

Doga, Eugen. Avem foarte multe talente, care merită o soartă mai fericită: [interviu cu compozitorul E. Doga] / interlocutor: Gheorghe Budeanu // Timpul de dimineaţă. – 2007. – 28 dec. – P. 10-15.

Doga, Eugen. Basarabeanul Grigore Vieru şi transnistreanul Eugen Doga s-au întâlnit în plin regim sovietic, anul 1989, la Bucureşti: [fragm. din interviul cu compozitorul, realizat în oct. 2006-febr. 2007] / consemnare: Luminiţa Dumbrăveanu // Lit. şi arta. – 2009. – 26 febr. – P. 6.

Doga, Eugen. Cea mai importantă distincţie pentru mine ar fi şă am asigurat un loc de muncă: [pe marginea declaraţiilor compozitorului E. Doga] / consemnare: George Iosip // Flux european: ed. de vineri. – 2009. – 20 mart. – P. 9.

Doga, Eugen. Cred în puterea spirituală a neamului meu: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Nicolae Roibu // Timpul de dimineaţă. – 2008. – 22 dec. – P. 4-5.

Doga, Eugen. Declaraţia de la Chişinău: [despre fondarea Sfatului Oamenilor de Ştiinţă şi Cultură, originari din Rep. Moldova: (Basarabia şi Transnistria)] / Eugen Doga, Gh. Duca, Emil Constantinescu // Lit. şi arta. – 2010. – 11 febr. – P. 2.

Doga, Eugen. Eugen Doga a strălucit la Bucureşti: [interviu cu compozitorul pentru portalul de ştiri Unimedia] / interviu realizat de Stela Popa // Glasul. - 2008. – 5 iun. – P. 1, 10.

Doga, Eugen. Frumoasele nostalgii ale unui rătăcit / Eugen Doga // Glasul naţiunii. – 2007. – 29 mart. – P. 7.

Doga, Eugen. Geografia pentru artă e o noţiune relativă ori poate nici nu există: [interviu cu compozitorul E. Doga] / interviu realizat de Rodica Iuncu // Contrafort. – 2008. – Nr. 7/8. – P. 20-21.

Doga, Eugen. N-am nevoie de milioanele lor: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Pavel Păduraru // Timpul. – 2008. – 22

aug. – P. 2.

Doga, Eugen. Programul vieţii mele-să scriu cât mai multă muzică frumoasă: [interviu cu E.Doga] / interlocutor: Nadina Gheorghiţă // Univers muzical. – 2007. – Nr. 6. – P. 54-59.

Doga, Eugen. Sunt servitorul operei mele: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Liliana Popuşoi // Flux continuu: ed. de vineri. – 2008. – 18 iul. – P. 8.

Doga, Eugen. Trecut prin toate încercările / Eugen Doga // Lit. şi arta. – 2009. – 22 ian. – P. 5.

Doga, Eugen. Viaţa mea este o serie de nuvele: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Ana Lucaş // Cultura. – 2008. – 24 iul. – P. 8-9.

Doga, Eugen. Visez la un concert la Ateneul Român: [interviu cu compozitorul E. Doga] / consemnare: Silvia Ursu // Timpul. – 2007. – 13 iul. – P. 21.

* * *

Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Eugen Doga / Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Compozitori şi muzicologi din Moldova. – Chişinău, 1992. – P. 25.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Eugen Doga / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creaţiei muzicale din Republica Moldova: (ultimele două decenii ale sec. XX). – Chişinău: Cartea Moldovei, 2006. – P. 109.

Eugen Doga // Bol'šoj Rossiskij Enciklopediceskij slovar'. – M.: „Drofa", 2009.

Eugen Doga: compozitor, academician / Acad. de Ştiinţe a Moldovei; col. red.: Ana-Maria Plămădeală et al.; trad. din lb. rusă: Claudia Vârlan, Vlad Pohilă. – Chişinău: Ştiinţa, 2007. – 412 p.

Eugen Doga, compozitorul emblematic al Moldovei // Săptămîna. – 18 mai. – P. 31.

Eugen Doga // DEI: Nume proprii. – Chişinău: Cartier, 2004. – P. 410.

Eugen Doga // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, şi cultura românească de-a lungul timpului. vol. 4. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2003. – P. 347-348.

Eugen Doga // Enciclopedia Universală Britanică: Vol. 5. – Bucureşti: Litera, 2010 – P. 136-137.

*Eugen Doga // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. Vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 191.

Eugen Doga // Localităţile Republicii Moldova: Vol. 8. – Chişinău, 2002. – P. 556.

Eugen Doga // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 52.

În do major: [despre compozitorul Eugen Doga] / ed. îngrijită de Larisa Turea; versiunea engl.: Valeriu Turea. – Chişinău: [S. n.], 2007. – 63 p.

Moldcell prezintă: Eugen Doga // Colecţia VIPmagazin. – 2011. – Mai. – P. 218.

Păduraru, Pavel. Eugen Doga a acceptat Premiul de Stat / Pavel Păduraru // Timpul. – 2008. – 27 aug. - P. 2.

Pereteatcu, Tamara. Eugen Doga. Marele compozitor cu suflet de copil / Tamara Pereteatcu // Lit. şi arta. – 2007. – 1 mart. – P. 6.

Pohilă, Vlad. Schiţă de portret al artistului pe culmele gloriei: [despre creaţia compozitorului Eugen Doga] / Vlad Pohilă // Pohilă, Vlad. Şi totuşi, limba română. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2008. – P. 198-212.

Tamazlâcaru, Elena. Eugen Doga: Eu aparţin spaţiului românesc: [pe marginea cărţii omagiale *Eugen Doga: compozitor, academician*. – Chişinău: Ştiinţa, 2007] / Elena Tamazlâcaru // Lit. şi arta. – 2007. – 27 dec. – P. 6.

* * *

Doga, Eugen: [culegere de cântece pe muzica compozitorului Eugen Doga]: Resursă electronică. – Chişinău, 2007. – CD Rom, în container, 13 X 13 cm.

M. C.

Ryunosuke AKUTAGAWA
1892 - 1927

Scriitor japonez, clasic al noii literaturi japoneze, supranumit *"părintele nuvelei japoneze moderne"*. Ordinea enunţării numelui şi prenumelui este cea japoneză – 芥川龍之介 – mai întâi numele de familie, apoi prenumele (numele mic), deşi în practica traducerii şi editării scriitorilor japonezi se recurge, de multe ori, la o inversare, în manieră europeană: *Ryunosuke Akutagawa,* acesta din urmă fiind numele de familie, după a cărui iniţială ar trebui căutate operele autorului în cataloage, fişiere, dicţionare, liste etc.

S-a născut la Tokio, în familia unui lăptar, pe 1 mart. 1892. S-a stins din viaţă la 24 iul. 1927, tot acolo. Conform calendarului japonez, R. Akutagawa a apărut pe lume în anul, luna şi ziua dragonului (*tatsu*, în japoneză), pentru care fapt i s-a dat prenumele Ryunosuke, în care primul element (prima hieroglifă), 龍 (Ryu), înseamnă chiar „dragon". Unii japonezi consideră ca nenorocoasă asemenea coincidenţă.

Părinţii îi erau bolnăvicioşi şi au murit pe rând, de tineri, pe când Ryunosuke era minor. Un unchi dinspre mamă, un om foarte cult, şi care nu avea urmaşi, l-a înfiat când a rămas orfan, asigurând nepotului o pregătire strălucită şi introducându-l de tânăr în sfera literar-artistică a epocii. Face studii la un liceu tokiot, apoi, din 1913, urmează filologia engleză la Universitatea din capitala japoneză. În anii de studenţie editează cu câţiva colegi revista de avangardă literară *Shin Shicho* („Cuget nou"), unde îşi publică prima povestire, *Bătrânul* (1914). Curând devine celebru graţie unor proze scurte inspirate din viaţa Japoniei medievale: *Rashomon* (sau: *Poarta Rashomon*), *Nasul*, *Chinurile iadului* etc. Frapau subiectele, portretizările, edificiul fabulaţiei, dar şi maniera narativă care, ulterior, avea să se modifice întru câtva, R. Akutagawa excelând prin laconism, spirit aforistic şi în genere fiind apreciat ca unul din marii stilişti ai literaturii nipone contemporane. Deşi în scrierile sale are ca punct de plecare opera unor prozatori japonezi din Evul Mediu sau din era Meiji (1868-1912), în destule lucrări se face simţită şi influenţa unor scriitori europeni: Maupassant, Flaubert,

Strindberg, Dostoievski etc.

Din 1916 predă limba engleză într-un colegiu de marină. Doi ani mai târziu se căsătoreşte cu o fostă colegă de studii, Fumi Tsukumato; au avut trei fii, unul devenind compozitor, iar altul – autor dramatic, destul de cunoscuţi şi apreciaţi în Japonia din a doua jumătate a sec. XX. Lucrează reporter la ziarul *Osaka Mainichi Shimbun* (din 1919) şi, ca trimis special al acestei publicaţii, în 1921 se află patru luni în deplasare în China, unde i se agravează simptomele unei maladii psihice de care suferea din adolescenţă. Cu toate astea, tocmai atunci tipăreşte câteva proze edificatoare, reprezentative: *În hăţiş*, *Hristos din Nanjing*, *Mandarinii*, *Vagonetul* etc. În anii următori este pasionat de proză autobiografică: *Despre mine*, *cel din anii ceia*; *Piaţa de peşte*, *Compunere* ş.a. Tot atunci scrie aforisme, eseuri, haiku-uri, adunate în culegerea *Cuvinte de pigmeu*. Dacă povestirea *Roţile zimţate* este construită pe descrierea unor halucinaţii, în prozele scurte din ultimii doi ani de viaţă autorul este obsedat de sinucidere. După lungi şi chinuitoare insomnii şi frământări, îşi pune capăt zilelor într-o noapte de vară, luând o supradoză de somnifer (veronal).

Opera lui R. Akutagawa este relativ modestă, ca volum – circa 150 de nuvele şi povestiri, însă toate au fost foarte gustate în timpul vieţii scriitorului, dar şi în epocile următoare, până în prezent. Popularitatea i-a fost întărită şi de ecranizarea unor proze, dintre care pelicula *Rashomon*, în regia faimosului cineast Akira Kurosawa, a colindat lumea întreagă. În 1935, Kan Kikuchi, un prieten deal scriitorului decedat atât de tânăr şi într-un chip atât de oribil, a instituit Premiul *Akutagawa – pentru tinerii prozatori*, considerat drept cel mai prestigios în Japonia. Scrierile lui R. Akutagawa sunt traduse în zeci de ţări din Europa, Asia şi cele două Americi.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

* **Akutagawa, Ryunosuke.** Poarta Rashomon: nuvele / Ryunosuke Akutagawa; trad. de Eugenia Margine–Busuioc. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1974. – 280 p. – (col. "Orizont", 19).

Akutagawa, Ryunosuke. Rashomon: [proză] / Ryunosuke Akutagawa; trad. de Ion Caraion. – Chişinău: Cartier, 2007. – 408 p.

***

Akutagawa, Ryunosuke. Hristos din Nanjing [povestire] / Ryunosuke Akutagawa; trad. de Eugenia David // David, Eugenia. Voiaj de nuntă: [proză scurtă de autori din mai multe ţări]. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2001. – P. 120-134.

* * *

Hondru, Angela. Ghid de literatură japoneză. vol. II / Angela Hondru / Hondru Angela. – Bucureşti: Ed. Victor, 2004.

*** * Elisseeff, Danielle.** Civilizaţia japoneză / Danielle Elisseeff, Vadime Elisseeff; trad. de Irina Diana Izverna şi Irina Mavrodin. – Bucureşti, 1996.

Pohilă, Vlad. Cât priveşte limba şi scrisul japonezilor...: (din istoria literaturii şi culturii japoneze): [referiri la opera lui R. Akutagawa] / Vlad Pohilă // Limba Română. – 2003. – Nr. 273. – 117-122.

Yamanouchi, Hisaaki. Privire asupra literaturii japoneze moderne / Hisaaki Yamanouchi / Yamanouchi Hisaaki. – Bucureşti: Ed. Univers, 1989.

* * *

Čegodar' N. I. Akutagawa Ryunosuke (1892-1927) / N. I. Čegodar' // Literaturnaâ žizn' Japonii meždu dvumâ mirovymi vojnami. – Moscova: Vostočnaâ lit-ra, 2004. – P. 127-146.

* * *

Ryunosuke Akutagawa: [Resursă electronică] http://en.wikipedia.org/wiki/Ry%C5%ABnosuke_Akutagawa

Ryunosuke Akutagawa: [Resursă electronică] http://fr.wikipedia.org/wiki/Ry%C5%ABnosuke_Akutagawa

Ryunosuke Akutagawa: [Resursă electronică] http://lib.ru/INOFANT/RUNOSKE/

Vlad POHILĂ

Nikolai V. GOGOL
1809-1852

Mare scriitor, reprezentant de frunte al realismului în literatura rusă, a fost romancier, dramaturg, poet, critic şi eseist,

S-a născut la 1 apr. (stil nou) 1809, în localitatea Sorocinţii Mari (Bolşie Sorocinţî), lângă Poltava, Imperiul Rus (azi - Ucraina), fiind primul copil în familia lui Vasili Ianovski-Gogol. Se stinge din viaţă la 4 mart. 1852, la Moscova.

A urmat şcoala la Poltava (1818-l821), fiind apoi înscris la Gimnaziul de ştiinţe superioare din oraşul Nejin, pe care-l absolvă în 1828. În acelaşi an, plecat la Petersburg în căutare de angajare în serviciul public, primeşte aprobarea cenzurii pentru tipărirea poemului *Hans Küchelgarten* (scris, după spusele sale, încă din 1827). Apariţia acestei opere de debut, semnată cu pseudonim, este întâmpinată cu recenzii nefavorabile în revistele *Moskovskij telegraf* şi *Severnaâ pčela*; deziluzionat de eşec, Gogol retrage din librării exemplarele nevândute.

În 1829, va obţine o funcţie minoră la Ministerul de Interne, dar care îi va oferi subiecte pentru viitoarele opere literare.

A studiat timp de câteva luni pictura la Academia Artelor din Petersburg (1830) şi a activat ca profesor în cadrul unui Institut de studii patriotice (1831).

În perioada anilor 1830-1831 pătrunde în cercurile literare din Petersburg; îi cunoaşte pe scriitorii P. Pletnev, baronul Delvig, M.P. Pogodin, apoi pe V.A. Jukovski şi A.S. Puşkin, care-i vor influenţa decisiv cariera literară. După alte câteva scrieri tipărite fără semnătură (*Seara în ajun de Sf. Ivan Kupala*= Večer nakanune Iva-

na Kupala) sau semnate cu pseudonim (P. Glecik, „oooo”, G. Ianov), în 1831, tipăreşte articolul *Femeia*, prima scriere semnată cu numele N. Gogol. A urmat apariţia în două părţi a *„povestirilor ucrainene” – Serile în cătunul de lângă Dikanka* (Večera na hutore bliz Dikan'ki) (1831-1832), cu impact imediat la public, scriere care îl consacră ca unul dintre autorii majori de limbă rusă.

În 1834-1835, ocupă un post de profesor de istorie medievală la Universitatea din Sankt Petersburg, dar, dezamăgit de modul de cercetare şi predare de aici, renunţă la el, şi se dedică literaturii. Va publica două culegeri de proze: *Arabescuri*, ce includea nuvele şi articole axate pe probleme de literatură, estetică, arhitectură, artă, istorie etc., şi patru povestiri reunite în volumul *Mirgorod* (inclusiv *Vii* şi celebrul roman istoric *Taras Bulba*). Ambele culegeri au fost întâmpinate de Vissarion Belinski cu o recenzie favorabilă în publicaţia *Molva* (1835), declarându-l drept *vârf al literaturii, şef pe poeţi* (“главою литературы, главою поэтов”).

În 1836 a publicat, în primul număr al revistei *Sovremennik*, fondată de A. S. Puşkin, nuvela *Caleaşca*, fragmentul dramatic *Dimineaţa unui funcţionar* (titlul schimbat de cenzură în *Dimineaţa unui om ocupat*), articolul *Asupra mişcării literaturii din reviste în anii 1834 şi 1835* ş. a. Tot aici, Puşkin va tipări şi o recenzie la ediţia a doua a *Serilor în cătunul de lângă Dikanka*.

După premiera spectacolului *Revizorul*, celebra sa dramă, (1836), pleacă peste hotare. Va călători în Germania, Elveţia, Franţa (1836-1848), aflându-se cea mai mare parte a timpului în Paris şi (mai ales) la Roma, unde a lucrat la romanul, capodoperă a creaţiei gogoliene, *Suflete moarte* (Mertvye duši) (vol. I - 1842, vol. II - 1852, primul manuscris al celui de-al doilea volum al romanului a fost nimicit de către însuşi autorul lui, la Frankfurt, în 1845, într-un moment de criză).

În 1842 la Petersburg a avut loc premiera spectacolului *Mantaua*; la Teatrul Mare din Moscova au fost jucate piesele *Căsătoria* şi *Jucătorii de cărţi* (1843).

Nuvelele lui Gogol au fost ecranizate, iar piesele sale de teatru se joacă şi azi în toată lumea.

În 1848 a făcut un pelerinaj în Palestina iar spre sfârşitul vieţii a devenit mistic.

Criticul şi istoricul literar rus Igor Zolotusski, cercetător al vieţii şi activităţii lui N.V. Gogol, menţionează în cartea sa despre originea românească a lui Gogol: bunicul lui *“полковник Василий Танский, волох по происхождению, перешедший на русскую службу и отличившийся в IIIведской войне. Он был поэт, рыцарь, чистолюбец”* (http://az.lib.ru/g/gogolx_n_w/text_0230.shtml). Iar Academicianul Mihai Cimpoi susţine ca subiectul romanului *Suflete moarte* şi cel al piesei *Revizorul* sunt inspirate din realităţi basarabene.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Gogol, Nikolai V.** Opere alese: În 3 vol. / N. V. Gogol; pref.: M. Cimpoi; prez. graf.: Iuri Cearîşnikov; col. de red.: V. Beşleagă, ... ; trad. din lb. rusă: Igor Creţu, A. Cosmescu, ... – Chişinău: Lit. Artistică, 1984. – (Clasicii literaturii universale).

Gogol, Nikolai V. În noaptea de ajun: Cartea de sărbatori / Nikolai V. Gogol. – Iaşi: Edit.”Dab-Canova”, 1992. – 72 p.

Gogol, Nikolai V. Meditaţii la dumnezeiască liturghie / Nikolai V. Gogol; trad. şi pref. de B. Buzilă. – [S.l.]: Edit. Anastasia, 1996. – 109 p.

Gogol, Nikolai V. Suflete moarte / Nikolai V. Gogol; trad. de Tudor Arghezi, Ionel Ţăranu, Iancu Linde şi Rostislav Donici ; pref. de Dan Horia Mazilu. ─ Bucureşti: Mondero, 1997. – 336 p. – (Biblioteca Ideala Mondero. Capodopere ale literaturii universale).

Gogol, Nikolai V. Suflete moarte: Poem / Nikolai V. Gogol; trad. din rusă de Emil Iordache. ─ Chişinău: Cartier, 2007. – 516 p. – (Cartier popular clasic).

Gogol, Nikolai V. Taras Bulba. Povestiri din Petersburg / Nikolai V. Gogol. – Chişinău: Litera, 1998. – 262 p. – (Bibl. şcolarului).

***

Gogol; Cehov; Tolstoi: Destin / ed. îngrijită de A. Cartu. – Craiova: Kalende, 1993. – 220 p.

****Iordache, Emil.** Studii despre Gogol / Emil Iordache. – Iaşi: Alfa, 2005. – 148 p.

****Mica, Alexandru.** Fantasticul introspectiv şi fantasticul “voalat” ca sursă de cunoaştere la N.V. Gogol, E.A. Poe şi Ch. Dickens / Alexandru Mica. – Bucureşti: Romcor, 1993. – 168 p.

Mica, Alexandru. Fantasticul romantic între miraculos, terifiant şi grotesc la E.T.A. Hoffmann şi N.V. Gogol. – Bucureşti: Romcor, 1993. – 190 p.

****Nabokov, Vladimir.** Cursuri de literatura rusă: (Gogol, Turgheniev, Dostoievski, Tolstoi, Cehov, Gorki) / Vladimir Nabokov. – Bucureşti: Thalia, 2006. – 258 p.

Petrişor, Marcel. N. V. Gogol sau Paradoxurile literaturii moderne / Marcel Petrişor, Luca Piţu (pref.). – Iaşi: Inst. European, 1996. – 188 p. – (Eseuri de ieri şi de azi; 29).

****Raicu, Lucian.** Gogol sau fantasticul banalităţii / Lucian Raicu. – Bucureşti: Editura Institutului Cultural Român, 2004. – 407 p.

***

Markovič, Vladimir M. Peterburgskie povesti N. V. Gogolâ / Vladimir M. Markovič. – Leningrad: Hudož. Lit-ra. Leningradskoe otdelenie, 1989. – 208 p.

Rizea, Iaroslava. Èlementy barokko v proze N.V. Gogolâ / Iaroslava Rizea. – Craiova, Universitaria, 2006. – 358 p.

Veresaev, Vikentij V. Gogol' v žizni: Sistematičeskij svod podlinnyh svidetel'stv sovremennikov / Vikentij V. Veresaev. – Har'kov: Prapor, 1990. – 678 p.

***

Coroiu, Constantin. Bunicul lui Gogol a fost român / Constantin Coroiu // Adevărul. – 2005. – 6 apr.; [resursă electronică] //http://www.adevarul.ro/cultura/Bunicul-Gogol-roman_0_62994903.html

Coroiu, Constantin. Între “spleenul apusean” şi “plictisul răsăritean” / Constantin Coroiu // Dacia literară. – 1999. – Nr. 3-4. – P. 56-57.

Duma, Dana. Comedia şi bunul gust / Dana Duma // Contemporanul - ideea europeană. – 2007. – Nr. 2 (Febr.). – P. 31.

Modreanu, Cristina. Lecţia de teatru rus / Cristina Modreanu // Adevărul literar şi artistic. – 2003. – 28 oct. – P. 7.

Modreanu, Cristina. Un Revizor supradimensionat; Să vină Revizorul!

/ Cristina Modreanu // Adevărul literar şi artistic. – 2002. – 22 ian., 19 noiemb. – P. 7.
Răsuceanu, Andreea. Romanul rus contemporan sau demoniada de sub mantaua gogoliană: Partea 1: Când cititorul îmbracă halatul lui Oblomov / Andreea Răsuceanu // Observator cultural. – 2008. – 5-11 iun. – P. 11.
Vârgolici, Teodor. Pravoslavnicul Gogol / Teodor Vârgolici // Adevărul literar şi artistic. – 1996. – 8 sept. – P. 4.

***

Nikolai Vasilievici Gogol [resursă electronică] // http://www.scritube.com/personalitati/Nikolai-Vasilievici-Gogol21317121511.php
Cronici ale spectacolelor dupa texte de N.V.Gogol [Resursă electronică1 // http://regizorcautpiesa.ro/index.php?pg=autor&id=1631

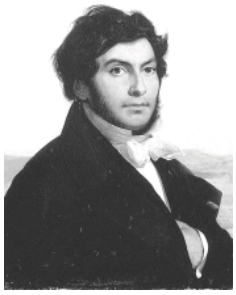

Jean-François CHAMPOLLION 1790 – 1832

Renumit istoric francez, orientalist, lingvist şi profesor.

Champollion a reuşit să stabilească metoda pentru descifrarea ieroglifelor egiptene. Această realizare se datorează competenţelor sale deosebite în domeniul lingvisticii orientale. În descifrarea hieroglifelor s-a folosit în special de înscrierile de pe *piatra din Rosetta*.

S-a născut la 23 dec. 1790, în or. Figeac din Franţa. A decedat la 4 mart. 1832, la Paris.

De la vârsta de 5 ani s-a dovedit a fi un copil precoce, supradotat. La acea vârstă mama îi citea pasaje din Biblie, pe care el le reproducea din memorie, făcând singur legături neînţelese între semnele necunoscute ale tiparului şi cuvintele noi învăţate.

La 12 ani cunoştea perfect latina şi greaca, începând să se ocupe, cu ajutorul fratelui său mai mare, de studiul altor limbi orientale: ebraica, siriana, caldeeana, araba, copta.

La 17 ani avea cunoştinţe în toate aceste domenii şi a fost primit la Academia de Ştiinţe, unde şi-a permis să emită prima dată ideea că limba coptă este o formă târzie a limbii vorbite în Egiptul antic.

La 1 sept. 1801 a întocmit pentru prima dată o hartă istorică a Egiptului, care facea referire la domnia faraonilor. Dar preocuparea lui principială era scrierea egipteană. În 1807-1809 a studiat în Franţa limbile orientale sub îndrumarea profesorului Silvestru de Sasi. În 1809 a fost profesor de istorie la Facultatea de Litere din Grenoble şi începe să pună în practică marea provocare care îl urmărea încă din copilărie: descrierea hieroglifelor egiptene.

În 1810, într-un memoriu publicat, el afirma că hieroglifele aveau calitatea de a reproduce sunete. Datorită emoţiilor puternice, bucuriei fără margini, după o muncă de 14 ani, văzându-şi visul împlinit, Champollion leşină, rămânând câteve zile fără cunoştinţă. După ce-şi revine începe să descifreze şi să dicteze fratelui său renumita *Lettre a Monsieur Dacier*, care face referiri la alfabetul fonetic al hieroglifelor.

În 1815-1817 a fost disident, pe motivul susţinerii lui Napoleon şi din motive de neînţelegeri politice a fost lipsit de situaţia sa în ştiinţa academică.

La 27 sept. 1822, prin renumita scrisoare către Dacier a prezentat demonstraţia ipotezei sale, care conţinea primele elemente-cheie pentru descifrarea scrierii hieroglifice.

În 1824 pleacă la Torino pentru a studia colecţia Drovetti, achiziţionată de guvernul Sardiniei. Vizitează Livorno, Florenţa, Roma şi Neapole. În Italia a studiat monumentele egiptene păstrate în muzee. Împreună cu ucenicul său, italianul Ippolito Rozellini a organizat expediţia franco-toscană, care a lucrat în Egipt (1828-1829), cu scopul de a-şi verifica teoria, la piramidele de la Ghizef, cimitirul antic din Memphis, templele din Kamak, în misterioasa Vale a Regilor.

După întoarcere a lucrat custode al colecţiei de artă egipteană de la Muzeul Egiptean din Luvru, unde s-a adunat o colecţie mare de piese aduse în Franţa după campania lui Napoleon în Egipt.

Colaborează mai departe cu arhitectul Huyot din Egipt, care îi mai trimite două inscripţii total diferite de celelalte. Desenelor Champollion le atribuie câte un sunet, astfel încât prima scriere a fost tradusă ca *zeul soare l-a creat*, iar cealaltă continuă numele faraonului *Tutan-Khamon*.

În 1825 a publicat cartea sa *Expunere sumară a sistemului de hieroglife din Egiptul antic*, în care spune clar, că unele hieroglife au o valoare fonetică.

În 1826 a fost ales membru de onoare străin al Academiei din Petersburg. În 1830 a fost ales membru al Academiei Franceze.

În 1831, spre sfârşitul vieţii, a condus catedra de egiptologie, special deschisă pentru el la Collège de France. Champollion a alcătuit prima carte de gramatică şi a alcătuit dicţionarul limbii egiptene, care au fost editate postum.

Jean-Francois Champollion a pus bazele egiptologiei moderne. Tot ce ştim despre Egiptul Antic este legat de numele lui.

* * *

Jean Francois Champollion // Enciclopedia concisă britanică. – Bucureşti: Litera, 2009. – P. 470.

M. C.

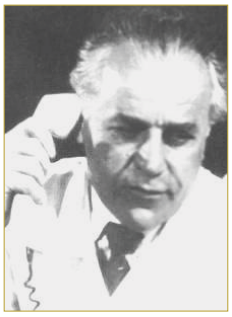

Timofei MOŞNEAGA
1932

Medic Emerit din Moldova, om de stat, primul Medic al Poporului din Moldova, Cavaler al Ordinului Republicii.

S-a născut la 6 mart. 1932, în s. Corjova, r-nul Dubăsari. A făcut studii primare în şcoala din sat, după care urmează studiile la Colegiul de felceri şi moaşe din Bender (astăzi Tighina).

În anii 1950-1956 face studii la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău, facultatea curativă (astăzi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmaceutică *N. Testemiţanu*).

Activitatea profesională a început-o după absolvirea institutului, în calitate de pedagog la Colegiul de felceri şi moaşe din Bender, concomitent activând şi în calitate de medic-internist.

T. Moşneaga a desfăşurat o amplă activitate managerială, îmbinând-o iscusit cu cea ştiinţifică şi practică de medic. A publicat mai bine de 150 de articole în diferite publicaţii, a scris trei monografii. A pregătit 16 doctori în medicină. A fost ales deputat în Sovietul Suprem al URSS (1989-1991) şi a deţinut funcţia de ministru al Sănătăţii din Republica Moldova.

Timofei Moşneaga este doctor în medicină, doctor habilitat în filozofie, deţine titlul de *Doctor Honoris Causa* conferit de USMF *N. Testemiţanu*. Este membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

În 1982, i s-a conferit Premiul de Stat al RSSM. În 1997 a fost distins cu Ordinul Republicii. În 1990 cineastul Anatol Codru a realizat un film documentar despre primul Medic al Poporului, Timofei Moşneaga.

„...Aflându-se chiar la cele mai înalte posturi de conducere, medicul Moşneaga a rămas Om devotat profesiei nobile de străjer al sănătăţii, acelei permanente datorii hipocratice." (Eugen Doga).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – P. 103-104.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Timoifei Moşneaga. Spitalul Clinic Republican: trecut, prezent şi viitor: [190 ani de la fondare] / T. Moşneaga, M. Ouş // Arta Medica. – 2007. – Ed. spec. – P. 9-11.

* * *

Borşevici, Ion. Timofei Moşneaga / Ion Borşevici. Mari lumini ale spiritului uman. – Chişinău, 2003. – P. 4-5.

Burdilă, N. Omul potrivit la locul potrivit: [despre Timofei Moşneaga] / N. Burdilă // Lit. şi arta. – 2002. – 7 mart. – P. 7.

Catedra „Medicină internă Nr. 4: [asistentul T. Moşneaga] // Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" la 60 de ani. – Chişinău, 2005. – P. 172.

Moşneaga, Timofei // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar docum. – publ. il. Vol. IV. – Chişinău: Agenţia Naţională de presă *Moldpres*, 2002. – P. 572-573.

Moşneaga, Timofei // Dokument: Kto est' kto v Moldove. – 2004. – Nr. 1. – P. 35-36.

Olărescu, Vlad. Timofei Moşneaga. Transfuzie de tinereţe: [medicul-şef al Spitalului Clinic Republican T. Moşneaga la 60 de ani] // Lit. şi arta. – 1992. – 5 mart. – P. 3.

Rusu, Ozea. Un adevărat aristocrat al medicinii autohtone: Timofei Moşneaga / Ozea Rusu // Lit. şi arta. – 2010. – 11 mart. – P. 7.

Stici, Ion. Medicul Poporului Timofei Moşneaga / Ion Stici. Chişinău, F. E. P. *Tipogr. Centrală*, 2002. – 304 p.

M. C.

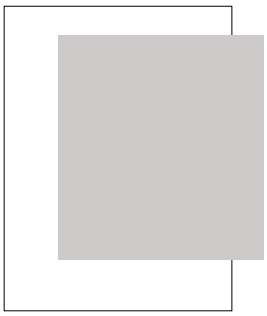

Natalia OSTIANU
1922 – 2005

Matematiciană, doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar, membru al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 7 mart. 1922, la Soroca. A decedat la 17 febr. 2005, la Moscova

A făcut studii la Facultatea de Matematică a Institutului Pedagogic din Chişinău. După facultate a făcut doctorantura pe lângă Institutul Municipal Pedagogic din Moscova, după care a susţinut teza de doctor în ştiinţe, iar în 1973 devine doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice. Din 1990 este profesor universitar.

În 1991 a fost aleasă membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

Activitatea profesională a început-o din 1945 în calitate de lector la Institutul Pedagogic de Stat din Chişinău. După doi ani este profesoară de matematică la Şcoala Silvică a Ministerului Silviculturii din RSSM, după care este angajată ca cercetător ştiinţific la Filiala Moldovenească a Academiei de Ştiinţe a URSS.

În anii 1955-1957 activează în calitate de redactor superior la Editura Pedgogică a Ministerului Învăţământului din Rusia, după care îşi continuă activitatea în cadrul secţiei de Matematică a Institutului Unional de Informaţie Ştiinţifică şi Tehnică (VINITI), în diferite sectoare de cercetare ştinţifică.

Natalia Ostianu a fost o personalitate marcantă a Moldovei, care şi-a desfăşurat activitatea de matematician în Rusia. S-a specializat în domeniul geometriei diferenţiale şi a devenit o autoritate ştiinţifică. A desfăşurat o activitate ştiinţifică fructuoasă de

cercetător şi profesor universitar. A scris peste 60 de publicaţii ştiinţifice. A pregătit 7 doctori în ştiinţe fizico-matematice.

A ţinut prelegeri la universităţi din mai multe oraşe din fosta URSS, precum şi în străinătate în domeniul geometriei diferenţiale. A tradus din limba rusă manuale de matematică pentru clasele primare şi de geometrie pentru ciclu universitar.

BIBLIOGRAFIE:
Natalia Ostian //Academia de Ştiinţă a Republicii Moldova: 50 ani. – Chişinău, 1996. – 178 p.
Natalia Ostian // Femei din Moldova : Enciclopedie. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 213.
Natalia Ostian // Membrii Academiei de Ştiinţă a Republicii Moldova: Dicţionar: 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 349.

M. C.

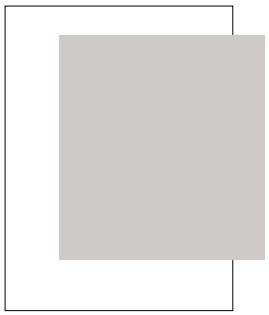

Eugen SOBOR
1942

Politolog, filolog, preşedinte al Uniunii Cineaştilor din Moldova.

S-a născut la 7 mart. 1942.

Eugen Sobor s-a manifestat ca activist în rândurile comsomolului, iar din 1974 a desfăşurat activitate de partid, începând de la secretar raional de partid din Chişinău şi până la şeful secţiei culturăde la Comitetul Central al Partidului Comunist din Moldova.

Din anul 1988 Eugen Sobor a fost preşedinte la *Goskino* - Cinematografia de Stat, iar un an mai târziu a fost ministru al culturii din Moldova.

Din 1991 s-a lansat în afaceri. În anii 1993-2001 este director general al Centrului Naţional de cinematografie, iar din 1997 este copreşedinte al PSD din Moldova; în anul 2004, apoi în 2008 a fost ales preşedinte al Uniunii Cineaştilor din Moldova. Studioul *Sinerama* de pe lângă Uniunea Cineaştilor a lansat filmul documentar *Încercarea prin libertate* despre 15 ani de independenţă a Moldovei.

În 2007 studioul a lansat proiectul *Istoria prin personalităţi*. Este un serial despre cei care au făurit *istoria vie a Moldovei* la răscrucea sec. XX şi XXI.

Eugen Sobor şi-a adus contribuţia la dezvoltarea cinematografiei naţionale prin activitatea sa în fruntea Uniunii Cineaştilor, inclusiv a participat la elaborarea şi promovarea noii legi a cinematografiei.

BIBLIOGRAFIE:
Eugen Sobor // Dokument : Kto est' kto v Moldove: ežegodnik, 2010. – 2011. – Nr. 1/2. - P. 99.
Nechit, Irina. Lupta pentru postul de director general al *Moldova-Film* continuă: [pagini despre Eugen Sobor] / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2011. – 1 febr. – P. 10.
Popuşoi, Liliana. Maria Cebotari în filmul *Aria*: [Eugen Sobor (coproducător); realizat de Dumitru Olărescu (scenariu), Vlad Druc (imagine, grafică, montaj, regie), Aurelian Dănilă (consultant)] / Liliana Popuşoi // Flux: ed. de vineri. – 2004. – 1 oct. – P. 7.

M. C.

Veronica GARŞTEA
1927

Dirijor de cor, profesor universitar şi artistă a Poporului din Moldova.

S-a născut la 9 mart. 1927, în s. Hulboaca, r-nul Orhei.

În perioada anilor 1948-1952 îşi face studiile la Colegiul de muzică *Ştefan Neaga* din Chişinău, ulterior în 1957 absolveşte Conservatorul *G. Musicescu*, specializându-se în domeniul dirijat-coral, cu Efim Bogdanovschi. În 1958 a făcut stagiere profesională la Moscova sub conducerea dirijorului Aleksandr Sveşnikov. Activează la Colegiul de Muzică *Ştefan Neaga* (1952-1957) apoi, din 1963 până în prezent, funcţionează director artistic şi prim-dirijor a Capelei Corale Academice (CCA) *Doina* din cadrul Filarmonicii de Stat *Serghei Lunchevici* din Moldova, unul dintre cele mai reprezentative colective corale, cu solişti de înaltă calificare profesională, din Moldova. Spectrul interpretativ este variat, constituit din producţii monumentale, ample (cantate, simfonii, oratoriu, poemul coral sau vocal-simfonic), miniaturi corale, de maximă intensitate (liedul, romanţa, cântecul). Pe parcursul activităţii sale a inclus în repertoriu cele mai valoroase compoziţii corale sacre, din tezaurul muzicii naţionale, reactualizează concertele corale de G. Musicescu, M. Berezovschi ş. a., include creaţii corale de E. Doga, T. Chiriac, Z. Tcaci, S. Lungul. A valorificat repertoriul naţional contemporan precum *Cântecul renaşterii* de Şt. Neaga, *Balada viorii* de A. Stârcea etc. Alături de creaţiile autohtone sunt preluate şi creaţii de proporţii din muzica clasica occidentală şi rusă, astfel sub îndrumarea sa au fost cuprinse creaţii de Haendel, Hydn, Mozart, Beethoven, Debussy, Şostakovici, Rahmaninov, Sviridov ş.a.

Datorită aportului considerabil, profesionalismului colectivului, intonaţiei precise, varietăţii timbrale şi măiestriei în dirijorat, *Doina* este înregistrată în Cartea de Aur a Onoarei din R. Moldova (1974), obţinând titlul onorific de Capelă Corală Academică (1977).

A interprins numeroase turnee artistice în Rusia, Ucraina, Bielorusia, Asia Centrală, România, Israel, Franţa, Italia, Spania etc. Face înregistrări audio la Casa de discuri *Melodia* din Moscova.

Titluri şi aprecieri: membru al Uniunii Compozitorilor şi Uniunii Muzicienilor din Moldova, laureată a Premiului de Stat în do-

meniul artei, cavaler al Ordinului Republicii.

A se vedea articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 43-45; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 90-92.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buzilă, Serafim. Garştea, Veronica / Serafim Buzilă // Enciclopedia interpreţilor din Moldova; ed. a 2-a revăzută şi adăugită. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 199-201.

Chiseliţă, Vasile. Destin împlinit: [Veronica Garştea - prim-dirijor şi director artistic al Capelei Corale *Doina*, profesor universitar, a marcat 75 de ani de la naştere şi 45 de ani de activitate] / Vasile Chiseliţă // Capitala. – 2002. – 6 apr. – P. 9.

Chiseliţă, Vasile. Talent, dăruire şi maturitate artistică: [Prim-dirijor şi director artistic al Capelei Corale Academice *Doina*, profesor universitar, Veronica Garştea celebrează 75 de ani de la naştere şi 45 de ani de activitate artistică]/ Vasile Chiseliţă // Lit. şi arta. – 2002. – P. 6.

Garştea, Veronica. Dano li nam predugadat'?: [interviu cu Veronica Garştea, conducătorul artistic şi prim-dirijor al Capelei Doina] / consemnare Raisa Kazakova // Delovaja gazeta. – 2005. – 25 febr. – P. 12.

Garştea, Veronica // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar docum. Vol. 7 (H-Le). – Chişinău: Fund. Draghiştea, 2007. – P. 381-382.

Medalion UM. *Doina* Veronicăi Garştea... // Univers muzical. – Nr. 2. – 2002. – P. 18-19.

Popuşoi, Lilana. Veronica Garştea - cinci decenii de devotament la *Doina*/ Liliana Popuşoi // Flux continuu: ed. de vineri. – 2007. – 16 mart. – P. 8.

Porcesco, Cristina. Veronica Garştea - prima femeie dirijor din Moldova [Text] / Cristina Porcesco // Moldova suverană. – 2007. – 21 mart. – P. 1.

Porubin, Andrei. Veronica Garştea: [Text fotografii]: [conducător artistic şi prim-dirijor al Capelei Corale Academice *Doina*] / Andrei Porubin // VIP-magazin. – 2007. – Mai. – P. 54.

* * *

Garştea, Veronica [Resursă electronică] www.filarmonica.md/dexphp?pag=colective&id=5-

Garştea, Veronica [Resursă electronică]www.moldova-suverana.md/.../index.php?..-

Garştea, Veronica [Resursă electronică] www.moldovenii.md/library/photo/album/75/id/747-

Garştea, Veronica [Resursă electronică] www.romanism.ro/veronica-garstea-cinci-decenii-de-devotament-

M. P.

Elena POSTOLACHE
1942

Etnograf, doctor în etnologie.

S-a născut la 10 mart. 1942, în s. Ţaul (acum r-nul Donduşeni).

Îşi face studiile la Şcoala Pedagogică din Soroca (1960). În 1967 absolveşte Facultatea de istorie a Universităţii de Stat din Chişinău. A făcut stagii de perfecţionare la Institutul de Etnografie *N. Mikluho-Maklai* din Moscova. În 1985 a susţinut teza de doctor în metropola rusă cu subiectul *Ţesutul popular la moldoveni în secolul al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea.*

Activează profesoară la Colegiul de medicină din Soroca. Începând cu anul 1968 funcţionează lector superior la Universitatea Pedagogică *Ion Creangă* din Chişinău.

Deţine funcţia de şefă a Secţiei de Etnografie şi Folclor a Institutului de Arheologie şi Etnografie a Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

În ultimii ani activează cercetător ştiinţific coordonator la Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală a Republicii Moldova.

Domeniul său de activitate este variat: studierea artei populare, revitalizarea meşteşugurilor populare şi artistice, atestarea, păstrarea şi transmiterea cu grijă altor generaţii. Valorifică patrimoniul naţional în domenii ca *Ţesături, Împletituri din fibre textile*, *Împletituri din paie*, *Alimentaţia poporului moldovean*, *prelucrarea lemnului* etc. Cercetările sale etnografice sunt bine conturate în cele peste 50 de publicaţii ştiinţifice şi un număr mare de articole enciclopedice şi de popularizare a culturii şi artei moldoveneşti. Semnează lucrări de mare preţ: *Ţesutul popular moldovenesc în sec. al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea*; monografia *De la fibră la covor*; cartea-album *Covorul moldovenesc*, broşura *La izvorul artei populare*. Este autoarea unor monografii şi culegeri colective precum: *Tradiţii şi contemporaneitate*; *Moldovenii*; *Etnografia şi arta Moldovei*; *Relaţii etnoculturale moldo-ucrainene* ş.a.

A elaborat şi a implementat împreună cu alţi specialişti concepţia *Bazele etnografiei şi cultura naţională în şcoală* (1992), inclusă şi publicată în serialul *Valenţele reformei învăţământului, vol. V,* cu manuale de instruire, promovând valorile cele mai preţioase ale culturii şi artei tradiţionale din Moldova. A inaugurat expoziţia compusă din colecţiile personale şi dedicată satului natal, împreună cu Valentina Postolache-Iarovoi, cu genericul *Legende ţesute manual* în incinta Muzeului Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală a Moldovei. Exponatele decorative şi de ritual vestimentar au pus în valoare ţesăturile tradiţionale manuale, ecologice, în aspect ştiinţifico-aplicativ, economic, cultural şi ca imagine naţională. A fost unul din organizatorii *Pavilionului Moldova-2000 – Casa Mare*, la expoziţia mondială din Hanovra, Germania.

În 1989 devine membră a Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova. Este membră a Asociaţiei Meşterilor Populari, membră a Comunităţii Europene pe Textile, a Organizaţiei Internaţionale de Creaţie Populară. Este secretar general al Societăţii Sociologice *Dimitrie Gusti*. Deţine distincţia *Om Emerit* al Republicii Moldova (2008).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Postolache, Elena. Acum cine

să ne-aprindă rugul?...: [despre excelentul lucrător din domeniul culturii Vasile Zagorschi] / Elena Postolache; Victor Ladaniuc. – Chişinău: Fundaţia Draghiştea, 2005. – 145 p. fotogr., il.

***Postolache, Elena**. Covorul moldovenesc=Moldavskij kover= Moldavian Carpet / Elena Postolache; V. Zelenciuc. – Chişinău: Timpul, 1990. – 132 p.: il.

***Postolache, Elena**. La izvorul artei populare: carte pentru învăţători / Elena Postolache; Lucia V. Rotaru. – Chişinău: Lumina, 1988 – 72 p.: il.

* * *

Postolache, Elena. A arătat că suntem un neam de oameni vrednici, cu demnitate naţională, receptivi la frumos şi la bine: [Vladimir Zelenciuc savant-etnograf la 70 de ani] / Elena Postolache // Mesagerul. – 1998. – 30 oct. – P. 7.

Postolache, Elena. Costumul popular continuă să ne bucure ochii: [interviu cu şefa secţiei *Meşteşuguri populare artistice la Institutul de Arheologie şi Etnografie de la Academia de Ştiinţe a Moldovei*, lector în istorie Elena Postolache] / Elena Postolache; consemnare Maria Mocanu // Moldova suverană. – 2001. – 10 noiemb. – P. 4.

Postolache, Elena. Covoarele moldoveneşti - perle din zestrea etnică, astăzi ţin calea spre dispariţie / Elena Postolache // Akademos. Revistă de ştiinţă, inovare, cultură şi artă. – 2009. – Nr. 1 (12). – P. 101-103.

Postolache, Elena. Din zestrea neamului: [Întoarceţi femeia acasă] / Elena Postolache // Femeia Moldovei. – 1992. - Nr. 8. (Dec). – P. 18-19.

Postolache, Elena. Fiecare popor îşi creează o carte care nu s-a scris: [din discursul rostit în faţa meşterilor populari din Hogineşti] / Elena Postolache // Glasul Naţiunii. – 2005. – 18 dec. – P. 22.

Postolache, Elena. Prosopul moldovenesc: Diversităţi funcţionale tehnologice şi decorative-simbolice / Elena Postolache // Akademos. Revistă de ştiinţă, inovare, cultură şi artă. – 2009. – Nr. 4 (15). – P. 114-118.

Postolache, Elena. Meşteşugurile populare, factor de menţinere a continuităţii şi imaginii entice / Elena Postolache // Akademos. Revistă de ştiinţă, inovare, cultură şi artă. – 2010. – Nr.1 (16). - P. 114-116.

* * *

Bălteanu, Ion. Meşteşuguri populare artistice: Ghid metodic pentru cadrele didactice în învăţământul special /Ion Bălteanu; coord.: Anatol Dani, Elena Postolache-Iarovoi [et al.].– Chişinău: Univers pedagogic, 2006. – 128 p.: il.

Dron, Ion. Postolache Elena / Ion Dron // Dron, Ion. Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 230.

Loscutov, Ludmila. Lumina sufletului Lenuţei Postolache / Ludmila Loscutov // Femeia Moldovei. – 1992. – Nr. 3. – P. 17.

Revenco, Maria. Elena Postolache - protectoarea etnografiei naţionale, doctor în istorie, a ajuns astăzi la o aniversare frumoasă / Maria Revenco // Făclia. – 2002. – 16 mart. – P. 1.

* * *

Postolache, Elena [Resursă electronică] www.scribd.com/../prosopul-moldovenesc-diversităţi-funcţii-

Postolache, Elena [Resursă electronică] www.akademos.asm.md/taxonomy/term/17-

Postolache, Elena [Resursă electronică] www.asm.md/?go=noutati_detalii&n=2487&new-

M. P.

Ion MACOVEI
1947 - 2011

Compozitor.

S-a născut la 10 mart. 1947, în s. Sărata-Răzeşi, r-nul Leova. Se stinge din viaţă la 6 iun. 2011, la Chişinău.

În 1965 urmează Şcoala medie de muzică din Slobozia ulterior absolveşte Institutul de Stat al Artelor *G. Musicescu* din Chişinău, unde studiază componistica la profesorul Vasile Zagorschi. În 1978 face studii post-universitare la Conservatorul *P.I Ceaikovski* din Moscova, participând de asemenea la orele de componistică în clasa lui Serghei (Sergo) Balasnian.

Iniţial activează în calitate de profesor la Colegiul de muzică *Ştefan Neaga* din Chişinău (1973-1974) apoi, între anii 1976-1979, deţine aceeaşi funcţie la Institutul de Arte *G. Musicesu* (astăzi Academia de Muzică, Teatru şi Pictură) din capitală.

Domeniul de activitate este reprezentat de muzică simfonică, vocal-simfonică, de cameră, pentru cor, lucrări pentru copii, bazate pe folclor muzical naţional. A scris opera cu titlul *Maria*, libretul fiind semnat de Grigore Vieru. Avea un interes deosebit pentru cultura autentică a poporului autohton, de unde s-a născut uimitorul folclor moldovenesc. Piesa vocal-coral-simfonică *Mioriţa* reprezintă în opinia criticului Efim Tcaci „*acel specific al intonării care este propriu stilului doinit şi fără de care citirea acestui epos unic e de neconceput*". Astfel lucrarea este creată în baza unui stil nou, a unui limbaj nou, având la temelie structuri muzicale în care gândeşte însuşi poporul nostru. În 1990 a obţinut Premiul de Stat al Moldovei pentru oratoriul *Mioriţa*, prima lucrare muzicală autohtonă ce a demonstrat o apropiere componistică organică către monodia folclorică autentică. Domeniul de activitate şi de creaţie al compozitorului a fost publicat şi expus în enciclopedia muzicală mondială *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, ed. a 2-a, Cambridge (2001).

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 48-49.

BIBLIOGRAFIE:

Macovei, Ion. Durut mi-e drag Enescu: [interviu cu compozitorul Ion Macovei] / Ion Macovei; Claudia Partole // Lit. şi arta. – 2005. – 13 ian. – P. 7.

Macovei, Ion. Drumul vieţii mele trece prim muzică elitistă: [interviu cu artistul (compozitorul) liber; fişier biografic] / Ion Macovei; consemnare Nicolae Roibu // Timpul. – 2001. – 16 noiemb. – P. 15.

* * *

Ceaicovschi-Mereşanu, Gleb. Ion Macovei / Gleb Ceaicovschi-Mereşanu // Ceaicovschi Mereşanu, Gleb. Compozitori şi muzi-

cologi din Moldova. Lexicon bibliogr.=Kompozitory i muzykovedy Moldovy. Bibl. sprav. – Chişinău: Universitas, 1992. – P. 54-56.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Macovei, Ion / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creaţiei muzicale din Republica Moldova (ultimele două dec. ale sec. XX) = The general repertory of Musical Works of Moldavian Composers (Tast two decades of the 20th century). – Chişinău: Ed. Cartea Moldovei, 2006. – P. 179-180.

Tamazlâcaru, Andrei. În faţa lui, templul muzicii şi-a deschis larg uşile: [viaţa şi activitatea compozitorului Ion Macovei] / Andrei Tamazlâcaru // Moldova (serie nouă). – 2009. – Nr. 2. – P. 19-21.

* * *

Macovei, Ion [Resursă electronică] www.zdg.md/oameni/adio-eu-plec-

M. P.

Alexandru ALICI
1937

Publicist, traducător, lexicograf, redactor de carte.

S-a născut la 11 mart. 1937, în com. Cartal, jud. Ismail (azi s. Orlivka, r-nul Ismail, reg. Odesa, Ucraina), din părinţi ţărani: tatăl, Ion Alici, descendent din Vrancea, iar mama, Elena (n. Cerneanu), originară din Cartal.

După absolvirea şcolii medii incomplete din satul natal (1951), dă admiterea la Şcoala Pedagogică din Ismail, transferată un an mai târziu la Cetatea Albă (Belgorod-Dnestrovsk). Cu diploma acestei şcoli, în 1955 este repartizat profesor de limba şi literatura română în Carpaţii Păduroşi, la şcoala medie generală din s. Valea Strâmturii (în ucr. – Glîboki Potok), la nord de Tisa, în „Maramureşul Mic" (sau: „istoric"), în prezent reg. Transcarpatică din Ucraina. Un an mai târziu intră la studii la Institutul Pedagogic (azi, Universitatea Pedagogică) *Ion Creangă*. În 1961 este trimis la Şcoala Centrală a comsomolului din Moscova. În anii 1962-1966 lucrează la ziarul *Tinerimea Moldovei,* ca reporter şi traducător. Este redactor stilizator la *Cultura* (1966-1967), apoi funcţionar – membru al Colegiului pentru repertoriu, – la Ministerul Culturii al RSSM, funcţie la care revine în perioada 1977-1985. Se angajează redactor la studioul *Telefilm-Chişinău* (1969-1972). Din 1972 activează la Editura *Cartea Moldovenească,* în redacţia de dicţionare, a cărei echipă în 1975 este transferată la Redacţia Principală a Enciclopediei Sovietice Moldoveneşti. A mai lucrat la agenţia de ştiri ATEM (1985-1986) şi la redacţia ziarului *Sfatul Ţării* (1990-1992), ca redactor-stilizator, pretutindeni şi mereu manifestându-se în această calitate ca un fin cunoscător al limbii române şi un aprig ocrotitor al ei.

Debut editorial în 1993, cu *Dicţionar militar rus-român* (în colab.), o primă experienţă lexicografică de acest fel la noi, conţinând peste 100.000 de cuvinte şi fraze. Tocmai se formase Armata Naţională a R. Moldova şi tirajul de 10 000 al acestui dicţionar de specialitate s-a epuizat rapid. În acelaşi an vede lumina tiparului traducerea cărţii *Doamnele Kremlinului* de Larisa Vasilieva. Aceste două volume reprezintă – pe lângă munca de redactor-stilizator – alte două aspecte primordiale ale activităţii ale lui Al. Alici: elaborarea dicţionarelor şi traducerea de lucrări din diferite domenii, cărora dânsul le-a consacrat câteva decenii bune din viaţă. A tradus preponderent literatură didactică, de popularizare a ştiinţei, scrieri cu caracter documentar etc. – în total peste 40 de cărţi, editate în anii '70-'90. A mai compus versuri pentru cântece şi a tradus texte ale unor piese muzicale ruseşti (din URSS), deosebit de populare în epocă. Din cauza muncii extenuante, Al. Alici a suferit un accident cerebral, care l-a demobilizat un timp. Şi-a revenit, inclusiv excepţionalei sale tării de caracter, continuând să se consacre muncii de predilecţie, având mereu alături sprijinul soţiei Olimpia, profesoară de română. Are pregătite pentru tipar câteva dicţionare, ce îşi aşteaptă editorii: *Dicţionar agricol rus-român*, *Dicţionar rus-român de zootehnie*, *Dicţionar rus-român de termeni forestieri* ş.a.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Alici, Alexandru. Dicţionar rus-român de transporturi pe apă / Al. Alici.– Chişinău: Ed. Angela Levinţa, 2005. – 108 p.

Alici, Alexandru. Dicţionar microfloristic: latin-român-rus, român-latin-rus, rus-latin-român /Al. Alici; prez. art. Vl. Siniţki. – Chişinău: Prometeu, 2006. – 48 p.

Alici, Alexandru. Dicţionar militar rus-român /Alexandru Alici, Mihai Maler, Efim Spânu. – Chişinău: [S. n.], 2006. – 810 p.

* Piese într-un act: Pentru teatrele de amatori / alcăt. Al. Alici. – Chişinău: Literatura Artistică, 1983. – 121 p.

* * Pleacă iar cocorii: Pentru cor de femei / muz. de V. Creangă; vers. de Al. Alici. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1978.

* * *

*** Amonaşvili, Ş.** Bună ziua, copii: Carte pentru învăţători / Ş. Amonaşvili; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Lumina, 1986. – 224 p.

* **Arseniev, V.** Dersu Uzala: roman / V. Arseniev; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Literatura Artistică, 1983. – 214 p.

*** Buşeleva, Beata.** Despre buna educaţie: Carte pentru adolescenţi / Beata Buşeleva; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Lumina, 1984. – 188 p.

*** Efimov, I.** Mai puternic ca vântul, mai rapid ca sunetul: Povestiri despre ştiinţa zborului / I. Efimov; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Lumina, 1976. – 95 p.

*** Falada, Hans.** Fridolin, obraznicul pui de bursuc / Hans Falada; trad. de Al. Alici; prez. graf. de M. Bacinschi. – Chişinău: Lumina, 1975. – 123 p.

*** Jukov, Gh.** Amintiri şi reflecţii. vol. 2 / Gh. Jukov; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1984. – 504 p.

*** Kabalevski, Dm.** Cultivarea cugetului şi sufletului: Carte pentru învăţători / Dm. Kabalevski; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Lumina, 1987. – 224 p.

Mesterházi, Lajos. Enigma Prometeu: Roman / Lajos Mesterházi; trad. de Al. Alici; prez. graf. de Violeta Zabulica. – Chişinău: Literatura Artistică, 1990. – 440 p.

*** Ravici, Nikolai.** Marele pomor: Din viaţa lui Lomonosov / Nikolai Ravici; trad. de Al. Alici; pict. V. Ţehmister. – Chişinău: Literatura Artisti-

că, 1979. – 236 p.
* Scrisori în cosmos: Nuvele fantastice contemporane / trad. de Al. Alici. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1979. – 288 p.
*** Stepanov, V.** Iuri Gagarin / V. Stepanov; trad. din lb. rusă de Al. Alici, versuri de Al. Negriş. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1989. – 396 p.
*** Strajeva, Irina.** Lalele de pe cosmodrom / Irina Strajeva; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1986. – 408 p.
* Tezaur de frumuseţe spirituală / aut.-alcăt. Sveatoslav Vinogradov; trad. din lb. rusă de Al. Alici. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1987. – 594 p.
Vasilieva, Larisa. Doamnele Kremlinului: fapte, amintiri, doc., zvonuri, legende şi punctele de vedere ale autorului / Larisa Vasilieva; trad. de Al. Alici, N. Bătrânu; prez. graf. de N. Buzilova. – Chişinău: Universitas, 1993. – 447 p.

* * *

Bulat, Ludmila. Pentru un maistru, de la un învăţăcel: [omagiu lui Al. Alici – traducător, publicist, lexicograf, redactor de carte] // Ludmila Bulat. Izvoare de lumină. – Chişinău: Pontos, 2005. – P. 14-15.
Păsat, Dumitru. Dicţionar necesar şi binevenit: [prezentarea „Dicţionarului militar rus-român" şi a activităţii de lexicograf a lui Al. Alici] / Dumitru Păsat // Lit. şi arta. – 1994. – 4 aug. – P. 7.

Vlad POHILĂ

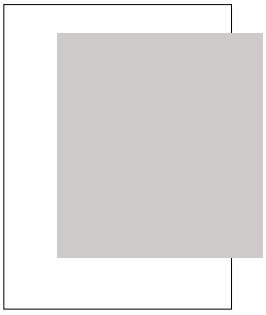

Gheorghe ŞANDRU
1836 – 1937

Publicist, primul primar român al Cernăuţilor. Consilier eparhial, arhipresviter mitrofor.

S-a născut în 1836. A decedat la 11 mart. 1937, la Cernăuţi.

Gheorghe Şandru a fost preot timp de 23 ani în com. Rogojeşti, care era situată în apropiere de frontiera Moldovei. Aici s-a cunoscut şi a legat prietenie cu fraţii Tudor şi Iancu Flondor, care au jucat un rol important la înfăptuirea Unirii Bucovinei cu România. Apoi a activat ca paroh al bisericii *Sf. Parascheva* din Cernăuţi. În această perioadă de activitate s-a bucurat de încrederea enoriaşilor, dar şi de cea a guvernanţilor austrieci, care i-au încredinţat conducerea Primăriei municipiului Cernăuţi. Când austriecii stăpâneau oraşul, activitatea primarului era mai redusă, dar rămânea în comitetul de conducere al oraşului. A făcut bine întru ajutorarea conaţionalilor săi, aflându-se în serviciu la cenzura scrisorilor. Unii români din Bucovina şi Ardeal trimiteau scrisori atât de incendiare în România, încât o a doua cenzurare, care se făcea adesea la frontieră, îi putea aduce la puşcărie. El depista aceste scrisori, le scotea din teancuri şi le nimicea.

În timpul retragerii austriecilor, sub ocupaţia rusească, conducerea Primăriei Cernăuţi era încredinţată lui Gh. Şandru. În timpul bolşevismului a fost ales de populaţie şi instituit primar în locul celui impus de ruşi.

La 27 oct. 1918 conducerea Consiliului Naţional din Cernăuţi a fost preluată de Iancu Flondor şi l-a instituit din nou pe Gh. Şandru primar al Cernăuţilor.

Primul lucru, pe care l-a făcut în calitate de primar a fost arborarea steagului tricolor pe turnul Primăriei.

A fost ales membru al Consiliului Naţional Român la Adunarea Naţională din 27 oct. 1918, când a fost ales un Consiliu în componenţă a 50 membri.

A fost delegat din partea Consiliului Naţional Român să participle la şedinţa din 28 noiemb. 1918 a Congresului General al Bucovinei, care a votat Unirea Bucovinei cu România. După terminarea congresului din Sala Sinodală, de pe balconul primăriei, primarul Gh. Şandru a adus la cunoştinţă mulţimii adunate în faţa primăriei despre Unirea definitivă a Bucovinei cu Regatul României.

A făcut parte din delegaţia compusă din 15 membri, aleşi de Congres, care să prezinte regelui Ferdinand la Iaşi Actul de Unire a Bucovinei.

Gheorghe Şandru a fost un promotor şi militant al românismului în Bucovina şi luptător pentru aducerea visului secular al românilor din Bucovina subjugată la îndeplinire.

* * *

Colesnic, Iurie. Gheorghe Şandru / Iurie Colesnic. Generaţia Unirii. – Chişinău: Muzeum; Bucureşti: Fundaţia Culturală Română, 2004. – P. 389-391.
Nistor, Ion I. Amintiri răzleţe din timpul Unirii (1918) Ion I. Nistor. – Cernăuţi, 1938.
Nistor, Ion. Istoria Bucovinei. / Ion I. Nistor. – Bucureşti: Humanitas, 1991.

M. C.

Nicolae BILEŢCHI
1937

Critic şi istoric literar, profesor universitar, doctor habilitat în filologie, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

Nicolae Bileţchi este una din personalităţile marcante ale vieţii literar-artistice din Republica Moldova, originar din Bucovina, cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie şi Teorie Literară al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 12 mart. 1937, în s. Oprişeni, plasa Hliboca, jud. Rădăuţi (azi Ucraina).

În 1954-1959 a studiat la Facultatea de Filologie romano-germană (secţia de limbă şi literatură română) a Universităţii de Stat din Cernăuţi. Atunci publică primele articole la ziarul regional *Bucovina*.

După absolvirea facultăţii a fost profesor de limbă şi literatură în satul natal, iar după doi ani este cercetător în domeniul dialectologiei la Institutul de Limbă şi Literatură al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

În anii 1964-1967 face doctorantura la Institutul de Literatură

Universală *M. Gorki* din Moscova, susţinând teza de doctor în filologie (conducător ştiinţific: doctorul habilitat în filologie Iuri Kojevnikov), după care revine la Academia de Ştiinţe a Moldovei. În 1987 susţine teza de doctor habilitat în filologie.

Colaborează la alcătuirea primului *Atlas lingvistic moldovenesc*. Publică monografia *Elementele epic şi liric în dramaturgia sovietică moldovenească* (1972). Şi-a adus contribuţia la alcătuirea culegerei critice *Profiluri literare*. Participă la mai multe expediţii ştiinţifice. Publică culegerea de articole *Consemnări critice* apoi monografia *Romanul şi contemporaneitatea* (1984), pentru care a primit medalia de bronz la Expoziţia Realizărilor Naţionale din Moscova. Este redactor-şef adjunct la *Revista de lingvistică şi ştiinţă literară* (1986); coautor al ediţiei *Istoria literaturii moldoveneşti* (vol. 3, partea 1).

Din 1995, concomitent cu activitatea de cercetare desfăşoară şi activitate didactică, în calitate de profesor la catedra de literatură română a USM şi la Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chişinău.

Din 1998 este cercetător ştiinţific la Institutul de Literatură şi Folclor, acum Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, unde activează până în prezent.

Are la activ peste 300 de publicţii, 2 monografii, este autor de culegeri, articole şi studii publicate în ţară şi peste hotare. Este unul din autorii *Dicţionarului general al literaturii române* în 6 volume (din 2006), editat la Bucureşti.

În 2007 publică *Analize şi sinteze critice: [în opera scriitorilor basarabeni]*.

A prezentat comunicări ştiinţifice privind problemele literaturii române din spaţiul basarabean la mai multe simpozioane ştiinţifice din Chişinău, Iaşi, Cernăuţi, Bucureşti, Riga, Tbilisi, Moscova.

Este preşedinte al Consiliului ştiinţific pentru susţinerea tezelor de doctor şi doctor habilitat în studiul artelor în cadrul Institutului; membru al Cosiliului ştiinţific pentru susţinerea tezelor de doctor şi doctor habilitat în filologie în cadrul Institutului de Filologie; membru al Comisiei de experţi a Comisiei Superioare de Atestare din Moldova.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1976); membru corespondent al Academiei de Ştiinţă a Moldovei (1992); laureat al Premiului Prezidiului Academiei de Ştiinţe a Moldovei. În 1996 este decorat cu medalia *Meritul civic*.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului, 1997*. – Chişinău, 1997. - P. 50-52; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 110-111.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Bileţchi, Nicolae. Analize şi sinteze critice: [în literatura română din Rep. Moldova] / Nicolae Bileţchi. – Chişinău: Elan Poligraf, 2007. – 335 p.

Rec. : Ciocanu, Ion. Vremea şi rostul sintezei: [pe marginea vol. „Analize şi sinteze" de Nicolae Bileţchi] / Ion Ciocanu // Rev. de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2009. – Nr. 1/2. – P. 8-12.

Bileţchi, Nicolae. Casa: [în opera scriitorilor basarabeni] / Nicolae Bileţchi // Rev. de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2009. – Nr. 5/6. – P. 98-109.

Bileţchi, Nicolae. Constantin Loghin: [file despre istoricul literar din Bucovina (1891-1961)] / Nicolae Bileţchi // Rev. de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2009. – Nr. 1/2. – P. 3-7.

Bileţchi, Nicolae. Lidia Istrati: Odiseea şi osânda căutării de sine / Nicolae Bileţchi // Rev. de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2009. – Nr. 3/4. – P. 9-18.

Bileţchi, Nicolae. Până la lacrimi mi-e dragă viaţa: [interviu cu N. Bileţchi, critic şi istoric literar] / interlocutor: Ion Melniciuc // Lit. şi arta. – 2007. – 6 mart. – P. 5.

Bileţchi, Nicolae. Universitatea din Cernăuţi: studiu retrospectiv / Nicolae Bileţchi [et al.] // Destin românesc: ser. nouă. – 2007. – Nr. 3/4. – P. 91-101.

* * *

Burlacu, Al. Interpretările şi reinterpretările lui Nicolae Bileţchi // Lit. şi arta. – 2007. – Nr. 10.

Morăraş, Mihai. Nicolae Bileţchi / Mihai Morăraş // Morăraş, Mihai. Rădăcinile rămân acasă: eseuri. – Cernăuţi, 2002. – P. 37-42.

Nicolae Bileţchi // Dicţionarul general al literaturii române: Vol. 1 / Academia Română. – Bucureşti: Univers Enciclopedic, 2006. – P. 527.

Nicolae Bileţchi // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 44.

Nicolae Bileţchi // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţionar: 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 170.

Roşca, Timofei. Nicolae Bileţchi: condiţia strategică a criticului / Timofei Roşca // Roşca, Timofei. Structurile lirice în poezia anilor '60: studiu. – Chişinău, 2007. – P. 229.

Roşca, Timofei. Nicolae Bileţchi: gestul reevaluării valorilor: [70 ani de la naşterea scriitorului, istoricului literar] / Timofei Roşca // Univers pedagogic Pro. – 2008. – 8 mart. – P. 5.

M. C.

Vasili I. BAJENOV
1737 – 1799

Arhitect, profesor, reprezentant al neoclasicismului rus, academician.

S-a născut la 12 mart. 1737, la Moscova, în familia unui preot. Se stinge din viaţă la 13 aug. 1799, la Sankt Petersburg.

A absolvit Academia de Arte din Petersburg (azi Sankt Petersburg). Având nişte capacităţi deosebite tânărul arhitect este invitat în echipa profesorului Savva Tchevakinsky, participând în calitate de asistent de şantier la construcţia bisericii Saint-Nicolas-des-Marins.

În 1759 obţine o bursă la Academia de Arte din Paris, apoi în Italia, unde cunoaşte marile creaţii ale arhitecţilor renascentişti şi ale clasicismului francez. La Paris elaborează machetele pentru mari edificii cum sunt *Galeria Louvre* sau *Biserica Saint-Pierre*, de asemenea frecventează atelierul arhitectului francez Charles de Wailly (1762-1765). În 1765 revine la Moscova, se afirmă destul de rapid, contribuind esenţial la îndrumarea arhitecturii ruse, pe o linie clasicizantă, deşi nu a fost bine primit şi agreat de Academia Rusă. Spaţiul de desfăşurare a activităţii sale în calitate de arhitect îl reprezintă îndeosebi Moscova şi Ţariţîno, localitate din apropierea Moscovei. În 1773 la Kremlin, Ecaterina a II-a (cea Mare) l-a remarcat, angajându-l pentru a-i construi o nouă re-

şedinţă, astfel concepe o teorie de construcţie monumentală, impunătoare, în stil neoclasic, însă această lucrare nu a depăşit faza de proiect.

În 1775-1785, Bajenov îi propune ţarinei ruse un proiect original pentru Palatul Ţariţîno (astăzi Muzeul Ţariţîno), situat la intrarea din partea sudică a Moscovei. Proiectarea a durat timp de zece ani, pe cont propriu, reuşind astfel să construiască câteva pavilioane în stilul *neogotic*, însă din lipsă de fonduri şi la ordinul Ecaterinei a II-a, în 1785 lucrările au fost preluate de M. F. Kazakov. În prezent în Parcul Ţariţîno din Moscova se află un Complex Muzeal (vechea Bucătărie a Palatului), reprezentând veritabilul stil gotic al arhitectului rus.

De prin 1780 este atestată una din lucrările care prezintă plenitudinea de idei lansate de Bajenov: fosta *Casă Paşkov* (vechea clădire a Bibliotecii *V. I. Lenin* (astăzi Biblioteca de Stat din Moscova), considerată perla arhitecturii ruse din sec. al XVIII-lea.

În 1792 se stabileşte la Sankt Petersburg. În 1796 moare Ecaterina a II-a venind la guvernare împăratul Pavel. Acesta, fiind un admirator mai vechi al arhitectului, îl numeşte în funcţia de vicepreşedinte al Academiei de Arte din Rusia. Astfel Bajenov îşi câştigă funcţia la care fusese respins cu multi ani în urmă, având posibilitatea de a ţine lecţii tinerilor specialişti în arhitectură. Între 1792-1796 elaborează, împreună cu arhitectul V. Brenna proiectul *Palatului Mihailovski* (azi Muzeul Rus din Sankt Petersburg), folosind diferite stiluri, de la cel clasicist, la cel renascentist şi gotic. O altă creaţie o reprezintă *Casa Iuşkov* (astăzi Academia de Pictură, Sculptură şi Arhitectură) din Moscova, cu o minunată rotondă a vestibulului.

Este autorul lucrării teoretice intitulată *Scurte consideraţii asupra construcţiilor Kremlinului.*

BIBLIOGRAFIE:

*Bajenov, Vasili I. // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 1 (A-Vatră). – Chişinău, 1970. – P. 322.

Constantin, Paul. Bajenov, Vasili / Paul Constantin // Dicţionarul universal al arhitecţilor. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1986. – P. 30.

Florea, Vasile. Bajenov, Vasili / Vasile Florea, Gheorghe Székely // Mică enciclopedie de artă universală. – Chişinău: Litera, 2005. – P. 38.

* * *

Bajenov, Vasili I.[Resursă electronică] www.peoples.ru/art/architecture/bajenov/-

Bajenov, Vasili I.[Resursă electronică] www.bestpeopleofrussi.ru/persona/Vasiliz-Bajenov/-

Bajenov, Vasili I.[Resursă electronică] www.universalis.fr

M. P.

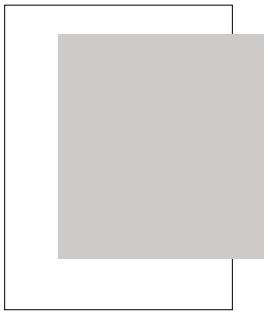

Simion VRÂNCEANU
1942

Fagotist şi profesor universitar.

S-a născut la 12 mart. 1942, în s. Şireţi, r-nul Străşeni.

Între anii 1958 şi 1962 studiază la Colegiul de Muzică *Şt. Neaga*, având-l profesor de fagot pe Victor Matura, ulterior, absolveşte Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău în clasa de fagot a lui Grigori Şramko şi istoria muzicii cu Iulia Ţibulschi, clasa de armonie cu Alexandra Bleherman.

Îşi desfăşoară cariera de fagotist în orchestra Teatrului de Operă şi Balet din Chişinău (1960-1966). Începând cu 1966 este interpret de fagot şi în Orchestra Simfonică a Filarmonicii Naţionale *Serghei Lunchevici* din Chişinău. Din 1967 activează profesor la Conservatorul *G. Musicescu* (Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice) din Chişinău.

A colaborat cu numeroşi artişti, dirijori precum: N. Sunţova, D. Goia, A. Samoilă, I. Simonov, I. Alterman, L. Antonov, N. Ciobanu, V. Ureche, M. Narajima etc.

Înregistrează la Radio Chişinău creaţii de A. Vivaldi, W. A. Mozart, B. Marcello, S. Lungul, V. Roţaru, V. Poleakov ş.a.

În 1974 i se decernează titlul de *Om Emerit* al Republicii Moldova.

* * *

Buzilă, Serafim. Vrânceanu, Simion / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 470.

*Vrânceanu, Simion // Literatura şi arta Moldovei. vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 141.

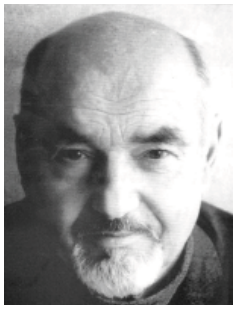

Aurel GUŢU
1942

Pictor şi grafician de carte.

S-a născut la 13 mart. 1942, în s. Corpaci, jud. Botoşani, azi r-nul Edineţ.

În copilărie şi adolescenţă a crescut mai mult în preajma bunicului, care i-a cultivat dragostea de carte şi de tot ce e frumos - arta populară.

După absolvirea şcolii generale de la baştină se înscrie la studii la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1960-1967), azi Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*. Concomitent, din 1963 este profesor de pictură şi desen la şcoala din Ialoveni. După absolvirea Şcolii de Arte studiază la Institutul Unional de Stat de Cinematografie din Moscova, Facultatea de scenografie, licenţiat cu specializarea scenografie pentru desene animate. Concomitent cu studiile activează în calitate de pedagog la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (1973-1976). Următorii trei ani a activat în funcţie de redactor artistic la revista *Femeia Moldovei*. Apoi este pictor-şef la Comitetul de Stat pentru edituri, poligrafie şi comerţul cu cărţi.

În anii 1991-1992 este redactor artistic la revista *Pomicultura şi viticultura Moldovei*. Din 1992 este redactor al revistei pentru copii *Alunelul.*

A debutat în 1970, publicând lucrări în diferite publicaţii periodice din Chişinău: *Chipăruş*, *Moldova*, *Scânteia leninistă* (*Noi*), *Nistru*, *Kodry*, *Femeia Moldovei* ş. a.

Studiile complete şi sistematice în domeniul artelor plastice, efectuate la Chişinău şi la Moscova, talentul nativ cu care este dotat, i-au permis lui Aurel Guţu să se

manifeste eficient în diferite genuri de artă şi domenii de activitate: munca didactică de specialitate, pictură şi grafică de şevalet, grafică de carte, desene animate, redactor artistic.

Este autorul a circa 100 ilustraţii de cărţi de proză, poezie pentru copii. Aproape toate ciclurile de ilustraţii de carte sunt legate de scrierile ale autorilor literaturii naţionale contemporane, pe care i-a cunoscut personal, colaborarea şi conlucrarea cu aceşti scriitori fiind benefică procesului creator. Printre cele mai interesante ilustraţii sunt: *Papucei cu felinare* de Leo Botnaru (1988), *Din tată în fiu* de V. Romanciuc (1989), *Izvorul fermecat* de V. Romanciuc (1993), *Un mare calendar pentru tine mic ştrengar* de Claudia Partole (1994) ş. a.

Picturile artistului reunesc cicluri specifice: *Balade*, *Doina* (1972-1973), *Lacul codrilor albaştri* (1974-1978), şi portretele unor scriitori cunoscuţi: *Grigore Vieru* (1985), *Leonida Lari* (1989), *Gheorghe Vodă* (1991), *Liviu Damian* (1996), *Dumitru Matcovschi* (2001), făcute la memorie.

Aurel Guţu este şi coautor la filmele în desene animate: *Guguţă*, *Guguţă poştaş* (1976) şi *Andrieş* (1978).

În 1997-1999 a ilustrat două cărţi cu povestiri biblice pentru copii, tipărite în Germania.

Lucrările lui Aurel Guţu au fost expuse la expoziţii personale la Chişinău în anii 1974, 1975, 1989, 1990 şi în 2002 – expoziţie jubiliară la Muzeul Naţional de Artă. Pictorul a expus lucrări şi în străinătate (1973). Lucrările artistului plastic şi-au găsit loc şi în albume (2007), unde au fost prezentate circa 30 de lucrări.

Lucrări ale pictorului se regăsesc în colecţii de stat şi particulare în Moldova, România, Israel etc. Aurel Guţu este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova din 1975, membru al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova din 1976.

În 1993 i s-a acordat premiul pentru cea mai bună carte *Izvorul fermecat* de V. Romanciuc. În 1994 a fost premiat pentru grafica la cartea *Un mare calendar pentru tine mic ştrengar* de Claudia Partole.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002.* – Chişinău, 2002. - P. 94-95.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

„Este adevărat... Aurel Guţu în rând cu lumea": album. – Chişinău: Universul, 2007. – 60 p.

Guţu, Aurel. „Desenul e o lumină prin care vorbeşti..." [interviu cu pictorul] / consemnare: Mariana Gabura /Aurel Guţu // Florile dalbe. – 2007. – 15 mart. - P. 3

Guţu, Aurel. [Reproduceri după lucrările *Constructori*, *Patria – mamă*, *Portret*, *Fete şi mere*] / Aurel Guţu // Moldova. – 1997. – Nr. 8. – P. a 4-a cop. - (Vernisaj).

Guţu, Aurel. [Reproduceri] / Aurel Guţu // Femeia Moldovei. – 1984. – Nr. 7. – P. a 4-a cop. – (*Omul şi creaţia lui*).

Guţu, Aurel. [Reproduceri] / Aurel Guţu // Femeia Moldovei. – 1996. – Nr. 3 – 4. – P. 19. – ("Vernisaj").

* * *

Colesnic, Iurie. Aurel Guţu / Iurie Colesnic // Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 115.

Guţu, Aurel. Localităţile Republicii Moldova. Itinerar docum.-publ. il. Vol. IV. – Chişinău: Agenţia Naţională de presă *Moldpres*, 2002. – P. 630.

Popescu, Leonid. Mirajul artei. Aurel Guţu între Ţara Bascilor şi casa cu două nivele / Leonid Popescu // Lit. şi arta. – 2002. – 14 mart. – P. 5.

Vrabie, Gheorghe. Artistul plastic Aurel Guţu: portret de creaţie / Gheorghe Vrabie // Arta. Arte vizuale. – 2007. – P. 101-102.

Vrabie, Gheorghe. În rând cu lumea: [despre creaţia lui Aurel Guţu] / Gheorghe Vrabie // Arta. Arte vizuale. – 2007. – P. 103-106.

M. C.

Mihai DOLGAN
1942 – 2008

Compozitor, dirijor şi instrumentist, fondator şi conducător artistic al legendarei formaţii *Noroc* şi al ansamblului vocal-instrumental *Contemporanul*, fondator al Organizaţiei Concertistice şi de Impresariat *Moldova-Concert,* este supranumit *„patriarhul" rockului moldovenesc.*

S-a născut la 14 mart. 1942, în s. Vladimireşti, de lângă Sângerei. Se stinge din viaţă la 16 mart. 2008, Chişinău.

Urmează colegiul de Muzică *Şt. Neaga* din Chişinău, la orele de contrabas ale lui Victor Reznicov (1959-1962).

Îşi începe cariera muzicală profesând acordeonul la Casa de cultură din Sângerei (1958-1959), apoi, între anii 1964 şi 1967 este acordeonist în diferite formaţii ale Filarmonicii din Chişinău. În 1967 înfiinţează ansamblul instrumental *Noroc* în cadrul Filarmonicii (astăzi Filarmonica Naţională *Serghei Lunchevici*) din Chişinău. A fost solist instrumentist la Filarmonica din Tambov (1970-1971) apoi la Filarmonica din Cerkask (1971-1972), Rusia.

Din 1974 formaţia *Noroc* apare sub denumirea *Contemporanul.* Au contribuit la bunul nume al acestui colectiv soliştii vocali: Ion Suruceanu, Ştefan Petrache, Lidia Botezatu, instrumentiştii în frunte cu Mihai Dolgan, Valentin Goga, Anatol şi Alexandru Cazacu, Vasile Verdeş. Aceasta a strălucit prin cântecele devenite atunci şlagăre (astăzi hituri) compuse de sufletul formaţiei, Mihai Dolgan, precum: *Dor*, *dorule*, *Mama*, *De ce plâng chitarele?, Cântă un artist*, *Primăvară*, care au beneficiat de numeroase variante interpretative.

Pe parcursul activităţii trupa a contribuit la lansarea şi afirmarea mai multor interpreţi precum Iurie Sadovnic, Anatol Neamţu, Ricu Vodă, Anatol Bivol, Gheorghe Ţopa ş.a. Printre succesele formaţiei a fost şi obţinerea unui titlu la Festivalul Internaţional *Lira Bratislavei*, din Cehoslovacia, iar piesa *Cântă un artist* intră în topul zece al Marii Britaniei; urmează apoi un triumfal turneu prin oraşele Ucrainei.

Formaţia *Noroc*, fondată de Mihai Dolgan, nu a fost acceptată din start de mai-marii zilei, fiind considerată de orientare prooccidentală. Cu timpul lucrurile s-au

îmbunătăţit, în 1988, în perioada de renaştere naţională, această trupă a putut să-şi recâştige faima revenind pe scenele mari la numele său „de botez” *Noroc*. Din 1988 până în 2008 formaţia a evoluat în formula de trei: Mihai Dolgan, Lidia Botezatu şi Radu Dolgan. Odată cu inaugurarea *OCI „Moldova-Concert”*, formaţia este subordonată acestei instituţii, reuşind să susţină diverse spectacole în localităţile Moldovei precum şi în România, Rusia, Belarus etc. *Noroc* a fost una dintre cele mai fascinante formaţii, care a bulversat întreaga societate moldovenească.

A înregistrat discografia: *De ce plâng chitarele, Mama*, *Cântă un artist*, *Melancolie*, *Hora cea moldovenească*, *Floare albă de mireasă*, *Ionel, Ionelule*, *La drum*, *Pasăre-n zbor*; *Chişinăul meu cel mic*, *Bade Petre*, *Satele Moldovei* şi multe altele.

În 1977 obţine titlul de Artist Emerit din Republica Moldova, apoi Artist al Poporului din Republica Moldova (1988). Cavaler al Ordinului Republicii (2001).

Mihai Dolgan a lăsat urme adânci în istoria culturii muzicale naţionale, înălţând la un nivel calitativ nou genul muzicii moldoveneşti, contribuind la creşterea prestigiului ei internaţional. O placă comemorativă care aduce un omagiu marelui muzician este amplasată pe faţada blocului unde a locuit (2010).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 97-98.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Dolgan Mihai. Taina vieţii mele = Tajna žizni moej [Text; fotogr.] / Mihai Dolgan; aut. proiectului Nicolae Roşca. – Chişinău: PresStar, 2007. – 408 p.

Rec.: David, Eugenia. Mihai Dolgan: [Am avut mai mult noroc decât alţii] / Eugenia David // Săptămîna. – 2008. – 2 mai. – P. 8-9.

Rec.: Caciuc, Anatol. Steaua „Norocului” nu va apune niciodată / Anatol Caciuc // Moldova: serie nouă. – 2007. – Nr. 9/10. – P. 52-53.

Rec.: Popuşoi, Liliana. Viaţa lui Mihai Dolgan a devenit subiect de carte / Liliana Popuşoi // Flux continuu: ed. de vineri. – 2007. – 28 sept. – P. 12.

* * *

Dolgan, Mihai. E asemeni şoaptelor şi muzica.: [interviu cu compozitorul Mihai Dolgan] / Mihai Dolgan; consemnare Anatol Caciuc // Dialog. – 1998. – 3 dec. – P. 6.

Dolgan, Mihai. Omul care nu are morală nu face nici două parale [Text]: [interviu cu Mihai Dolgan, liderul formaţiei „Noroc”, invitatul rubricii „Începe ziua cu FLUX”] / consemnare: Liliana Popuşoi // Flux: cotid. naţ. – 2006. – 7 noiemb. – P. 4.

Dolgan Mihai. O ţară bogată prin oamenii săi: [interviu cu conducătorul formaţiei „Noroc”] /:consemnare Liliana Popuşoi // Flux: cotid. naţ. – 2004. – 9 mart. – P. 4.

* * *

Borş, Ion. Mihai Dolgan, un noroc al muzicii rock moldoveneşti / Ion Borş // Tineretul Moldovei. – 2002. – 28 mart. – P. 6.

Buzilă, Serafim. Dolgan, Mihai / Serafim Buzilă//Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 165.

Caciuc, Anatol. Pe aleea dorului cântă un artist: [portret de creaţie al compozitorului Mihai Dolgan ajuns la jubileul de 60 de ani] / Anatol Caciuc // Capitala. – 2002. – 23 mart. – P. 8.

Ciorănică, Rodica. Lidia Botezatu: [Doamna scumpă a lui Mihai Dolgan] / Rodica Ciorănică // VIPmagazin. – 2009. - Martie. – P. 36-40.

Dolgan, Mihail. Reflecţii asupra Testamentului politic al lui Mihai Dolgan / Mihail Dolgan // Lit. şi arta. – 2007. – 15 mart. – P. 5; 5 apr. – P. 4.

Guţu, Alina. Mihai Dolgan a murit cântând: [in memoriam Mihai Dolgan (1942-2008)] / Alina Guţu // Jurnal de Chişinău. – 2008. – 18 mart. – P. 3.

Guţu, Alina. Mihai Dolgan, ultimul concert: [in memoriam Mihai Dolgan (1942-2008)] / Alina Guţu // Jurnal de Chişinău. – 2008. – 21 mart. – P. 12.

Ieşanu, Vasile. Steaua lui Mihai Dolgan va dăinui peste neam şi ţară: [in memoriam (1942-2008)] / Vasile Ieşanu // Moldova suverană. – 19 mart. – P. 4.

Pânzaru, Igor. Adio, Mihai Dolgan!: [in memoriam (1942-2008)] / Igor Pânzaru // Moldova: serie nouă. – 2008. – Nr. 3. – P. 3.

Popuşoi, Liliana. Mihai Dolgan: [portret de familie] / Liliana Popuşoi // Flux: ed. de vineri. – 2008. – 21 mart. – P. 12.

Porubin, Andrei. Mihai Dolgan compozitor: [in memoriam (1942-2008] / Andrei Porubin // VIPmagazin. – 2009. – aprilie. – P. 16.

Roibu, Nicolae. Mihai Dolgan îşi lansează primul CD-De ce plâng chitarele? / Nicolae Roibu // Timpul de dimineaţă. – 2004. – 3 dec. – P. 20.

Roibu, Nicolae. Un altul ca el nu se ştie dacă vom mai avea vreodată: [Fără Mihai Dolgan] / Nicolae Roibu // Artişti şi ţărani. (Dialoguri, medalioane, eseuri). – Chişinău, 2010. – P. 150-151.

Tamazlâcaru, Elena. Mihai Dolgan la braţ cu Primăvara Eternă... [in memoriam] / Elena Tamazlâcaru // Lit. şi arta. – 2008. – 20 mart. – P. 8.

Tofan, Eugenia. Flori întârziate pentru un mare artist: [despre compozitorul şi interpretul Mihai Dolgan] / Eugenia Tofan // Dreptul. – 2008. – 21 mart. – P. 1.

* * *

Dolgan, Mihai [Resursă electronică] www.music.md/newsphp?nid=426-

Dolgan, Mihai [Resursă electronică] www.timpul.md/../plang-ghitarele-dupa-mihai-dolgan..-73-

Dolgan, Mihai [Resursă electronică] www.basarabeni.ro/../liderul-formatiei-noroc-mihai-dolgan-..

Dolgan, Mihai [Resursă electronică] www.hasdeu.md/bibliopolis/index.php?bpa=1641-

M. P.

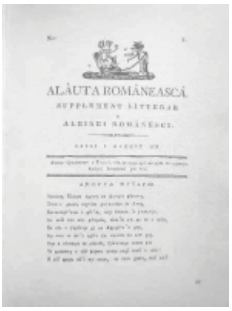

“ALĂUTA ROMÂNEASCĂ” 1837 – 1838

A fost prima revistă literară din Moldova, ca supliment al gazetei *Albina Românească*. Apare la 14 mart. 1837, la Iaşi, sub redacţia lui Gheorghe Asachi, fiind cunoscute opt numere ieşite neregulat cu alfabet mixt. Din 1 iul. 1838 revista este publicată bilunar, văzând tiparul cinci numere, sub redacţia lui Mihail Kogălniceanu, cu studiile facute recent în Ger-

mania. La 1 sept. 1838, revista a fost suprimată, deoarece făcea critică socială, la adresa orânduirii din acele timpuri.

Pe lângă marile personalităţi ale culturii menţionaţi ca redactori principali, se impun şi alţi literaţi de seamă ai epocii precum Costache Negruzzi, Alecu Donici, Manolache Drăghici, Ionică Tăutu, Manolache Manu. Sub patronajul lui Gheorghe Asachi s-au publicat mai multe scrieri ocazionale şi provinciale. Odată cu trecerea revistei sub direcţia lui Mihail Kogălniceanu, deşi a apărut o perioadă scurtă de timp, revista marchează un moment important în evoluţia presei româneşti. Publicaţia se transformă într-o revistă modernă, destinată de a informa mişcarea literară europeană, de a stimula creaţia literară originală pe baza istoriei şi a tradiţiilor populare, de redeşteptare naţională. Cele cinci numere, apărute sub redacţia lui Kogălniceanu, anticipează programul revistei *Dacia literară* (1840). Astfel, M. Kogălniceanu menţiona: *„Alăuta, va cuprinde numai articole de literatură a limbii noastre şi altor străini, care unii din ai noştri tineri literatori au binevoit a giurui de a ni le împărtăşi”*.

În paginile revistei se publică lirică de factură preromantică (C. Negruzzi, Ionică Tăutu), anacreontică (Gh. Asachi, Manolache Drăghici), romantică (M. Cuciuran). Deosebit de bogată este rubrica traducerilor. Dorind să câştige câţi mai mulţi cititori, tălmăceşte sub iniţialele Klmn, L. N, scrieri mondene şi proză luată din revista berlineză *Magasin für die Literatur des Auslandes*, dar şi versuri din Bürger şi Schiller. Sunt tipărite biografii de C. Negruzzi ca, de ex., despre Daniil Scavinski, deschizând cu acest text un anumit gen de biografie literară în literatura românească. Din Martial a tradus Gheorghe Asachi. Mihail Kogălniceanu a propus, într-un articol filologic, pe baza Catehismului lui Neofit Scriban, schimbarea şi înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin. A mai fost tradusă şi *Filosofia Vistului* a lui O. Senkowski, considerată la scurt timp drept un atentat la autoritatea consulului rus Karl von Kotzebue, care ar fi dispus suspendarea acestei publicaţii.

Alăuta românească a avut curajul de a afirma importanţa istoriei naţionale şi a elementului autohton în literatură prin asimilarea elementelor utile din civilizaţiile străine.

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 53-54.

* * *

Alăuta Românească // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Bucureşti, 1979. – P. 8.

Hangiu, I. Alăuta românească / I. Hangiu // Dicţionarul presei literare româneşti (1790-1990); Ed. a II-a revizuită şi completată. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 1996. – P. 18-19.

Oprişanu, C. Alăuta românească 1837-1838. Ediţie facsimilată urmată de transcrierea textului, glosar şi indice. – Bucureşti: Minerva, 1970. – 185 p.

M. P.

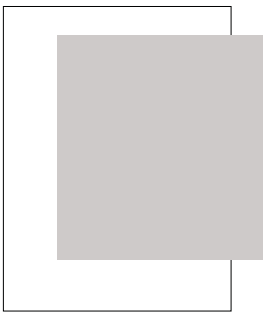

Luca ŞTIRBEŢ
1889 - 1942

Membru în Sfatul Ţării, jurist şi organizator al vieţii sociale, de carieră militar.

S-a născut la 7 febr. 1889, în com. Cărpineni, jud. Chişinău (azi r-nul Hânceşti). Se stinge din viaţă la 15 mart. 1942, penitenciarul din or. Cistopol, Rusia.

Îşi face studiile la Şcoala de ofiţeri activi din Paskov, Rusia, ulterior este diplomat la Şcoala superioară de Documentare şi Ştiinţe Administrative din Bucureşti.

A fost membru al Comitetului Executiv al Societăţii moldovenilor din Odesa, apoi îndeplineşte funcţia de secretar al primei organizaţii de învăţători din Chişinău. Activează director de tipografie şi administrare al ziarului şi al revistei *Viaţa Basarabiei*. În 1917 participă la Congresul Militarilor Moldoveni desfăşurat la Chişinău. A făcut parte din Blocul Moldovenesc pentru crearea Republicii Democratice Moldoveneşti, astfel se explică faptul că a fost deputat în Sfatul Ţării şi a semnat declaraţia de Unire a Basarabiei cu România. După Unire a fost deputat în Parlamentul României, membru al Consiliului judeţean, cenzor la Camera Agricolă şi la Camera de Comerţ din Chişinău, membru al Partidului Naţional Ţărănesc.

A fost distins cu medalia *Ferdinand I*, împreună cu alţi deputaţi ai Sfatului Ţării, deşi numele său nu figura pe listele de bază ale membrilor Sfatului Ţării

* * *

Colesnic, Iurie. Luca Ştirbeţ / Iurie Ştirbeţ / Iurie Colesnic // Colesnic Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 5. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 208-213.

Colesnic, Iurie. Ştirbu, Luca / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Musem, 2004. – P. 305-306.

Valentin G. RASPUTIN
1937

Prozator contemporan rus, face parte din galeria scriitorilor rurali.

S-a născut la 15 mart. 1937, în s. Ust -Uda, reg. Irkutsk, Siberia.

În 1955 finisează studii generale şi liceale în Ust-Uda. Se înscrie la Facultatea de Filologie şi Istorie a Universităţii din Irkutsk, pe care o absolveşte în 1959. În timpul studenţiei colaborează la ziarul *Sovetskaja molodeţ* împreună cu dramaturgul A. Vampilov. După absolvirea facultăţii, începe să lucreze la ziarul local din Irkutsk şi la cel din Krasnoiarsk. În

1961 apare povestirea *Am uitat să-l întreb pe Lioşa*, în almanahul literar *Angara* din Irkutsk.

În 1967 apare prima carte de proză scurtă intitulată *Omul de pe astă lume,* publicată în revista *Sibirskie Ogni*, de asemenea publică şi primul roman *Bani pentru Maria.* După publicarea acestui roman este admis în Uniunea Scriitorilor din Rusia. Apariţia romanului *Sorocul cel de pe urmă* îl consacră printre cei mai buni scriitori contemporani ruşi (1970). Urmează alte lucrări: *Trăieşte şi ia aminte* (1974), *Despărţirea de Matiora* (1976), considerată ca best-seller perpetuu. Cărţile sale au fost ecranizate, puse în scenă şi continuă să fie traduse pretutindeni în lume. Între anii 1970 şi 1980 este printre cele mai impunătoare figuri ale Organizaţiei de Protecţie asupra Mediului Ambiant din Siberia, a participat activ în campania de protecţie a lacului Baikal. Este considerat una dintre cele mai importante personalităţi ale culturii din Siberia şi din Rusia.

În 1977 este laureat al Premiului de Stat al URSS pentru nuvela *Trăieşte şi ia aminte*; Premiul *Soljeniţin* (2000). Este decorat de către preşedintele rus Vladimir Putin cu *Ordinul Merite faţă de Patrie* (2002).

BIBLIOGRAFIE:

***Rasputin, Valentin.** Bani pentru Maria: dramă în două volume / Valentin Rasputin; trad. de E. Damian [et al]. – Chişinău: Lit. artistică, 1982. – 79 p.

***Rasputin, Valentin.** Pururea aduţi aminte. Adio pentru Matiora: Romane / Valentin Rasputin; trad. de V. Vasilache [et al]. – Chişinău: Lit. artistică, 1979. – 497 p.

* * *

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Čto peredat' vorone? Rasskazy / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva, 1988. – 188 p.: il.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Den'gi dlâ Marii: Povest' i rasskazy / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva: Mol. gvardiâ, 1968. – 286 p.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Doč' Ivana, mat' Ivana. Povest' / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva: ZAO Roman-gazeta, 2005. – 96 p.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Požar: Povest'/ Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva: Sov. Pisatel', 1990. – 236 p.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Uroki francuzskogo: Rasskazy / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Stavropol': Kn. Izd-vo, 1986. – 60 p.: il.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. Vek žizni - vek lûbvi: Rasskazy i očerki / Valentin Grigor'evič Rasputin – Moskva: Mol. gvardiâ, 1982. – 285 p

Rasputin, Valentin Grigor'evič. V odnom Sibirskom gorode / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva, 1995. – 96 p.

Rasputin, Valentin Grigor'evič. V tu že zemlŭ: Rasskazy / Valentin Grigor'evič Rasputin. – Moskva, 1997. – 80 p.

* * *

Nădăban, Traian. Psihologičeskij analiz v rannej proze Valentina Rasputina / Traian Nădăban // Nădăban, Traian. Prelegeri de literatură rusă a sec. XX (A. Voznesenski, V. Rasputin, V. Şukşin). Vol. 1. – Timişoara, 1991. – P. 20-39.

Kotenko, Nikolai. Valentin Rasputin Essays / N. Kotenko; translated by Holly Smith. – Moscow: Raduga Publishers, 1988. – 214 p.

Pankeev, Ivan Alekseevič. Valentin Rasputin: Po stranicam proizviedenij / Ivan Alekseevič Pankeev / Moskva: Prosveŝenie, 1990. – 141 p.

Rasputin, Valentin Grigor'evič // Russkie pisateli 20 veka. Biografičeskij slovar'. – Moskva, 2000. – P. 582-584.

Ulici, Laurenţiu. Valentin Rasputin / Laurenţiu, Ulici // Ulici, Laurenţiu. Nobel contra Nobel: propuneri, prezentări şi antologie. – Bucureşti: Cartea Românească, 1988. – P. 528-538.

M. P.

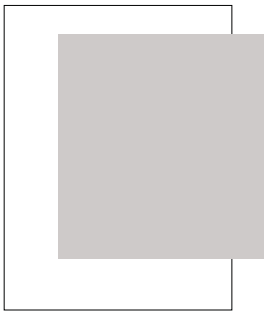

Vasile GUTOR
1864 – 1947

Violoncelist, profesor, fondatorul şi conducătorul şcolii de muzică din Chişinău.

S-a născut la 4 apr. 1864, la Chişinău. A decedat la 16 mart. 1947, la Odesa.

De la vârsta de 9 ani studiază muzica cu profesorul Austerlitz (pian). Din 1877 şi până în 1882 a fost elev la Gimnaziul nr. 1 din Chişinău. Urmează studiile la Facultatea de Fizică şi Matematică a Universităţii din Novorossiisk (filiala Odesa, 1882-1884). În anii 1884-1890 urmează studiile la Conservatorul din Petersburg, unde a studiat cu Karl Davîdov şi Aleksandr Verjbilovici (violoncel), Nikolai Rimski-Korsakov (teorie, armonie, compoziţie), Anton Rubinştein (orchestraţie). S-a perfecţionat la München şi Berlin (1898). În 1893 se stabileşte la Chişinău, unde a desfăşurat o rodnică activitate de popularizare a muzicii; fondează şi conduce până în 1906 Şcoala de Muzică, unde a fost şi profesor de pian, violoncel şi cânt coral. Invită la Chişinău, pentru a ţine lecţii, pe Vladimir Horowitz, N. Buslov, N. Bongard, E. Klose, P. Kahovski, I. Sedleacek etc. A fost profesor la Conservatorul din Petersburg (1906-1910, 1913-1914), unde a ţinut cursul de *Istoria violoncelului.* Profesor de istoria muzicii instrumentale la Herson şi Nikolaev

(1915-1917); pofesor de violoncel la Conservatorul din Odesa (1917-1928). A evoluat în ansamblu cu: Serghei Rahmaninov, A. Goldenveizeir, A. Garovitz, V. Horowitz, Elena Gutor (fiica sa), N. Ermolenko-Iujina, P. Kahovski, V. Annenkov, L. Kann etc. A semnat lucrări de muzicologie: *Karl Davidoff und zein Art das violoncell zu behandelu* (1899), *Karl Davîdov* (1950).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2004*. – Chişinău, 2004. – P. 119.

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Gutor, Vasile / Serafim Buzilă // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 238.

Buzilă, Serafim. Gutor, Vasile / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău : Museum, 1999. – P. 224-225.

Gutor, Vasile//Dicţionar enciclopedic moldovenesc. – Chişinău, 1989. – P. 145

*Gutor, Vasile // Enciclopedia sovietică moldovenească. Vol.2. – Chişinău, 1971. – P. 226.

N.-M. Ş.

Lidia BOBÂNĂ
1947

Radiojurnalistă.

S-a născut la 18 mart. 1947, la Unţeşti, Ungheni.

A absolvit Facultatea Limbi Străine, secţia filologie spaniolă şi engleză a Universităţii de Stat din Moldova (1971), având profesori pe Llanos Ester, Nicanor Rusu, V. Sorbală, Andrei Crijanovschi. A fost stagiară la Teleradiodifuziunea din Moldova (1977). Este redactor la Redacţia principală de propagandă Radio Chişinău, iar din 1989 este corespondent special. Între 1992 şi 2004, e realizatoare de emisiuni, cu mare priză la ascultători, la Departamentul Actualităţi al Radioului Naţional.

La Redacţia programelor *Actualităţi* realizează mai multe cicluri de emisiuni: *Panorama globului, Microfonul cu ghimpi, Diapazon, Educaţia în familie, Enciclopedia familiei, În orele de răgaz, Şcoala şi viaţa, Ştiinţa în producţie* etc. Din 1990 este realizatoarea şi prezentatoarea emisiunilor săptămânale *Scrisori la microfon, La noi acasă, Duminica în familie* (1995), *Cu dragoste pentru vârsta a treia* (1997), care au mare audienţă la public. Din 2003, ţine câteva rubrici la *Jurnal de Chişinău.*

Membră a Uniunii Jurnaliştilor din Moldova (1979). E distinsă cu medalia *Mihai Eminescu* pentru întreaga activitate în radio. Premiul *Ethos* la Salonul Internaţional de carte, ediţia a 20-a consacrată Anului Gr. Vieru, pentru cartea *Poveşti adevărate.*

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Bobână, Lidia. Poveşti adevărate / Lidia Bobână; cop. : Dragoş Bobână, Corneliu Comendant. – Chişinău: Jurnal de Chişinău, 2011. – 256 p.

* * *

Bobână, Lidia. Iar acum să vă spun povestea mea: [interviu cu prezentatoarea-radio Lidia Bobână] / consemnare: Eugen Gheorghiţă // Luceafărul. – 2002. – 22 mart. – P. 9.

* * *

Misail, Nicolae. Bobână, Lidia / Nicolae Misail // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 45-46.

Nechit, Irina. Prima lansare de carte pe cea mai aglomerată arteră a capitalei: [*Poveşti adevărate* de Lidia Bobână] / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2011. – 1 iul. – P. 15.

N.-M. Ş.

Eugeniu URECHE
1917 – 2005

Actor de teatru şi film, regizor, cântăreţ de operă (bas profund), de operetă şi de revistă, interpret de muzică populară, pictor, sculptor, fotograf, giuvaiergiu.

S-a născut la 20 mart. 1917, în s. Hârtopul Mare, jud. Orhei. A decedat la 27 ian. 2005, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Liceul *B.P. Hasdeu* din Chişinău (1928-1934). În anii 1934-1938 urmează cursurile Conservatorului particular de muzică şi artă dramatică *Unirea* din Chişinău, clasa de canto şi la Facultatea de Dramă. Primul său rol însemnat a fost Martin Gomov din *Vioara huţulului* de V. Mokreev (1940). Participă la fondarea Teatrului de Operă şi Balet din Chişinău. Actor în trupa Teatrului muzical-dramatic *A.S. Puşkin* din Chişinău (1945-1955, 1958-1979), pe scena căruia îşi începe seria marilor roluri: Ovidiu din *Ovidiu* de V. Alecsandri, Lear din *Regele Lear* de W. Shakespeare, Arbenin din *Mascarada* de M. Lermontov, Maiorescu din *Eminescu* de M. Ştefănescu, Horaţiu din *Fântâna Blanduziei* de V. Alecsandri etc. Pe parcursul activităţii sale în teatru a lansat rolurile: Smirnov în *Ursul* de A. P. Cehov, Prometeu în *Prometeu* de V. Eftimiu, Mefistofel în opera *Faust* de Charles Gounod, Ramfic în opera *Aida* de Guiseppe Verdi, Zlatogorov în opera *Dama de pică* de P. I. Ceaikovski, Primarul în *O noapte de mai* de N. V. Gogol, Cetăţeanul turmentat în *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, Nazar în *O nuntă la Malinovka* de L. Iuhvid, Lunătescu în *Iaşii în carnaval* de V. Alecsandri, doctorul în *Slugă la doi stăpâni* de C. Goldoni etc.

A colaborat cu: Eugeniu Coca, Ştefan Neaga, V. Cocoţ, R. Esina, P. Botezat. A înregistrat la Radio Chişinău creaţii de W.A. Mozart, G. Verdi, D. Fedov, V. Baranciuc, S. Şapiro, cântece populare. S-a filmat în peliculele: *Leana* (studioul *M. Gorki), Andrieş* (studioul *A. Dovjenko*), *Zori neliniştite* (*Moldova-film)* etc. Lucrări pictate de maestru: *Portretul fiicei* (în rolul Beatricei), *Autoportret* (în rolul Demonului), portretul actorului *Vitalie Rusu*, peisaje şi naturi statice, busturile eroilor din spectacolele *Revizorul, Taras Bulba, Rigoletto* etc. Artist Emerit din RSSM (1945). Laureat al Premiului de Stat din URSS (1950). Artist al Poporului din RSSM (1955). Artist al Poporului din URSS (1967). *Ordinul Republicii* (1997).

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului ' 97*. – Chişinău, 1997. – P. 26-28; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 115-116.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Providenţa artistului Eugeniu Ureche. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2006. – 168 p.

* * *

Cemortan, Leonid. Eugeniu Ureche / Leonid Cemortan // Teatracţie. – 2007. – Nr. 2. – P. 38-40.

Deleu, Ecaterina. Omagiu unui mare artist: [Eugeniu Ureche] / Ecaterina Deleu // Flux continuu: cotid. naţ. – 2007. – 12 mart. – P. 4.

Golubenco, Tatiana. Îmi aduc aminte de un bas catifelat: [Eugeniu Ureche] / Tatiana Golubenco // Jurnal de Chişinău. – 2005. – 2 dec. – P. 11.

Nechit, Irina. Daruri din partea

lui Eugeniu Ureche / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 27 mart. – P. 10.
Popuşoi, Liliana. Eugeniu Ureche / Liliana Popuşoi // VIP magazin Moldova. – 2006. – Nr. 6. – P. 53.
Proca, Pavel. Giuvaierul Teatrului Academic : [actorul Eugeniu Ureche] / Pavel Proca // Moldova. – 2011. – Nr. 2. – P. 44-47.
Roibu, Nicolae. Va fi instituit Premiul *Eugeniu Ureche* / Nicolae Roibu // Timpul. – 2006. – 4 iul. – P. 6.
Stoica, Valentina. Nemuritor, actorul: 90 de ani de la naşterea actorului Eugeniu Ureche / Valentina Stoica // Capitala. – 2007. – 2 mart. – P. 10.
Ureche, Eugen // Dicţionarul de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 387.
Vartic, Andrei. Eugeniu Ureche. După 90 de ani / Andrei Vartic // Lit. art. – 2007. – 22 mart. – P. 6.

N.-M. Ş.

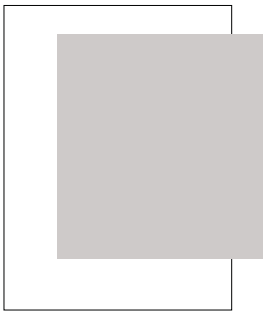

Anton MANUILOV
1844 – 1937

Pedagog, autor de manuale de matematică şi astronomie, activist pe tărâm social, epitrop şi fondator al Bibliotecii Municipale din Chişinău.

S-a născut la 9 dec. 1844, în Akkerman (Cetatea Albă), azi Belgorod-Dnestrovsk. S-a stins din viaţă la 21 mart. 1937, la Chişinău. Era dintr-o familie din comunitatea grecească.

În anii 1859-1964 şi-a făcut studiile la Gimnaziul Regional din Chişinău, pe care l-a absolvit cu diplomă de merit.

După studiile gimnaziale a fost student la Universitatea din Sankt Petersburg, unde a fost trimis cu sprijin financiar de la Consiliul Regional al Basarabiei. Iniţial s-a pregătit pentru activitatea de traducător de limbă greacă şi română, apoi s-a transferat la o specialitate „mai practică" – la secţia de matematică a Facultăţii de Fizică şi Matematică, pe care a absolvit-o în 1869.

După finisarea studiilor a revenit la Chişinău şi a fost angajat în calitate de profesor de matematică la Gimnaziul Regional din Chişinău, concomitent fiind profesor şi la Gimnaziul de Fete. În anul 1875 a fost trimis delegat la Varşovia, pentru a se familiariza cu metodele de predare în şcolile de acolo. În 1876 a tipărit traducerea cărţii de istorie a matematicii de Suter, iar peste un an – o culegere de întrebări şi probleme de astronomie, care a fost editată de trei ori. În 1884 a scris o monografie despre calculele aproximative, iar trei ani mai târziu a propus o metodă originală de măsurare a cantităţii de vin după volumul butoaielor, pe care a perfecţionat-o până în anul 1912. Această metodă a fost expusă în lucrarea *Măsurarea cantităţii de vin în butoaie* şi a fost tipărită la Chişinău în limba rusă la 1912.

Pentru activitatea sa didactică de succes în 1891 i se acordă titlul de Profesor Emerit de fizică şi matematică. Concomitent cu munca didactică, desfăşoară şi activităţi pe tărâm social. În 1879 a fost unul din fondatorii „Societăţii de întrajutorare a elevilor sărmani de la Gimnaziul din Chişinău", a fost membru al Comitetului de gospodărire al Gimnaziului, membru al Comisiei pentru pescuit, a fost judecător de pace onorific.

În 1895 a fost ales membru al Consiliului orăşenesc Chişinău. Cu concursul său satul Râşcani a intrat în componenţa oraşului Chişinău. Au fost trase noi linii de tramvai, au fost construite cazarmele de la Buiucani.

În 1894 Manuilov a fost epitropul Bibliotecii Municipale din Chişinău, a organizat lecturi pentru publicul larg. A fost membru fondator al Bibliotecii cu sală de lectură gratuită (1896). În 1902 a fost director al primei Societăţi de credit, membru al Societăţii basarabene a Naturaliştilor şi a Iubitorilor Ştiinţelor Naturii şi al secţiei din Basarabia a Societăţii Tehnice din Rusia. A reconstruit Fabrica de alcool din Slobozia.

***

Anton Manuilov // Chişinău: Enciclopedie. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 302.
Anton Manuilov // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 191.
Nedzelski, V. Anton Manuilov // Bessarabskoe slovo. – 1934. – 9 dec.

M. C.

Igor CREŢU
1922

Poet şi traducător.

S-a născut la 21 mart. 1922, la Vladimireşti, com. Găvănoasa, jud. Cahul.

Şi-a făcut studiile la Liceul *B.P. Hasdeu* din Chişinău, luând bacalaureatul în 1942. Urmează cursurile Şcolii militare de ofiţeri în rezervă din Bacău. Se află pe front, având gradul de sublocotenent. După război, se întoarce la Chişinău. În 1951 absolveşte Facultatea de Filologie şi Istorie a Universităţii de Stat din Moldova, specialitatea *Limba şi literatura română.* Ulterior a absolvit Cursurile Literare Superioare de pe lângă Institutul de Literatură Universală *Maxim Gorki* din Moscova (1958). A fost redactor la Editura de Stat a Moldovei (1951-1954); consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova (1954-1956; 1964-1966); şef al secţiei de proză, apoi secretar general de redacţie la revista *Nistru* (1959-1964). Debutează cu versuri încă în anii de liceu, apoi în anii de studenţie. A debutat ca scriitor în 1937, cu povestirea lirică *Fragment dintr-o scrisoare veche* în revista *Licurici* a Societăţii culturale *B. P. Hasdeu.* În anii '50 publică unele poeme, dar înţelegând lipsa de perspectivă a orientării sale poetice în circumstanţele unei fatale îndoctrinări a vieţii şi culturii poporu-

lui basarabean, renunţă la poezie, consacrându-se plenar traducerii artistice. De-a lungul a peste cinci decenii a acceptat anonimatul, punând la dispoziţia cititorilor sute de transpuneri în româneşte ale creaţiei unor scriitori de vază din literatura universală. În anii '60-'70 este responsabil de alcătuirea şi editarea almanahului *Meridiane: Pagini de literatură universală*, în colaborare cu traducătorul şi prozatorul Pavel Starostin.

Igor Creţu a tradus din operele scriitorilor Aleksandr Puşkin, Mihail Şolohov, Nikolai Nekrasov, Serghei Esenin, Aleksandr Blok, Fiodor Tiutcev, Anton Cehov, Lev Tolstoi (Rusia), Şota Rustaveli (Georgia); Charles Baudelaire, Antoine de Saint-Exupery (Franţa); Aziz Nesin (Turcia); Oles Goncear (Ucraina); William Shakespeare, Robert Burns (Marea Britanie) etc. A tradus pentru copii din opera scriitorilor: A. Milne, N. Nosov, P. Bajov, L. Tolstoi, M. Gorki etc. Cele mai reuşite tălmăciri le-a inclus în culegerile sale selective: *Din poeţii lumii, Să vă spună moşul, Peron teatral.* În 2003 apare la Bucureşti antologia de poezie universală *Cântecul soarelui de după nori.* În colecţia *Biblioteca şcolarului* apare volumul antologic *Ceaslovul satelor* (2004) de Serghei Esenin.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1952). Laureat al Premiului de Stat al Moldovei în domeniul literaturii şi artei (1972), pentru culegerea de traduceri *Din poeţii lumii*, versiunea română a poemului *Suflete moarte* de N.Gogol şi cea a romanului *Pământ desţelenit* de M. Şolohov. Laureat al premiului literar *Gh. Asachi* pentru adaptarea dramatică a basmului *Micul Prinţ* de A. de Saint-Exupéry. A fost distins cu titlurile onorifice Maestru Emerit în Arte (1986) şi Scriitor al Poporului din R. Moldova (1992), Cavaler al Ordinului Republicii (1996), deţinător al medaliei *Mihai Eminescu* (1999).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 103-106.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Burns, Robert. Poeme / Robert Burns; trad. de I. Creţu. – Bucureşti: Litera Internaţional, 2003. – 136 p.

Cântecul soarelui de după nori: Antologie de poezie universală / trad. I. Creţu. – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2003. – 198 p.

Flori alese din poezia rusă / trad. I. Creţu. – Chişinău: Litera, 2003. – 360 p

Gogol, Nikolai V. Mantaua: povestiri, nuvele / Nikolai Gogol; trad. de I. Creţu. – Iaşi: Polirom, 2007. – 720 p.

Tolstoi , Lev N. Sonata Kreutzer / Lev N. Tolstoi; trad. de I. Creţu. – Bucureşti: Litera Internaţional, 2004. – 108 p.

* * *

Burghiu, Iacob. Nici singurătatea nu-mi mai aparţine: [Igor Creţu] / Iacob Burghiu // Lit. şi arta. – 2002. – 21 mart. - P. 1.

Ciobanu, Ion C. Un traducător de talie universală / Ion C. Ciobanu // Ciobanu Ion C. Mărturisiri nespovedite. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2002. – P. 184-191.

Ciocanu, Ion. Igor Creţu / Ion Ciocanu // Viaţa Basarabiei. – 2006. – Nr. 1-2. – P. 23-32.

Creţu, Ion // Dicţionarul general al literaturii române. Vol. 2: C-D. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2004. – P. 458-459.

Gheorghiţă, Eugen. Cântecele altora mai înfloresc în inima lui Igor Vieru / Eugen Gheorghiţă // Luceafărul. – 2002. – 22 mart. – P. 10.

Igor Creţu // Iubire de metaforă. Vol. 1. – Chişinău: USM, 2001. – P. 25-32.

Igor Creţu // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – Chişinău: Litera Internaţional, 2005. – P. 233-242.

Igor Creţu // VIP Magazin. – 2008. – Nr. 11. – P. 56.

Negriş, Alexandru. Maestrul [Igor Creţu] / Alexandru Negriş // Capitala. – 2002. – 23 mart. – P. 8.

Pohilă, Vlad. Şi-a pus traducerile *„în tipare clasiciste ale frumuseţii eterne"* / Vlad Pohilă // Pohilă, Vlad. Şi totuşi, limba română. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2008. – P. 167-170; Ţara. – 2002. – 19 mart. – P. 4.

Zbârciog, Vlad. Creţu, Igor / Vlad Zbârciog // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 182-183.

N.-M.Ş.

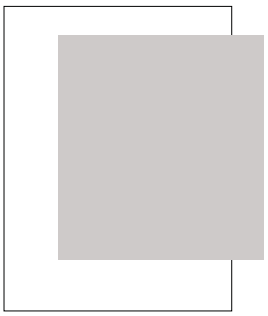

Cezar STOICA
1891 – 1942

Poet şi publicist român, editor, de profesie avocat. A activat la Chişinău, implicându-se activ în mişcarea de eliberare naţională a Basarabiei. A fost membru al Partidului Liberal, membru al Frontului Renaşterii Naţionale, a fost ales din partea P L. în Consiliul Municipal al Chişinăului, a editat şi difuzat literatură antisovietică.

S-a născut la 12 ian. 1891, la Bucureşti. A decedat la 21 mart. 1942, în lagărul – colonie din Nijne Amursk, Extremul Orient, Rusia.

A fost licenţiat al Facultăţii de Drept din Iaşi. A profesat avocatura la Orhei, după care s-a transferat la Chişinău.

După Primul Război Mondial s-a stabilit în Basarabia, unde a desfăşurat o activitate fructuoasă pe tărâm social-politic şi cultural. A rămas legat sufleteşte de oraşul Chişinău, încât nu l-a părăsit nici în 1940, după invadarea Basarabiei de către URSS.

În 1912 a tipărit la Bucureşti prima plachetă de versuri *Flori de primăvară.*

Au urmat alte scrieri: *În ritmul vieţii* 1913; *Miragiile sufletului* (nuvele şi schiţe), *Basarabia–pământ românesc,* publicată la Chişinău în 1924, în colaborare cu fratele său Titus Stoica; *Cincinat Pavelescu: Profil literar.* - Chişinău, 1938 ş. a.

Cezar Stoica a tradus împreună cu fratele său, avocatul Titus Stoica, nuvele de Anton Cehov. În anul 1937, la comemorarea centenarului morţii lui Puşkin, Cezar Stoica tipăreşte în gazeta *Basarabia* şapte articole dedicate poetului rus.

În colaborare cu fratele său a tipărit un volum de versuri ale lui Constantin Stoica (1892-1916),

căzut în Primul Război Mondial.

A desfăşurat şi o fructuoasă activitate publicistică, colaborând cu multe publicaţii: *Arhivele Olteniei* (1938), *Acţiunea* (1908), *Duminica* (1909), *Flacăra* (1911-1916), *Versuri şi proză* (1915-1916), *Frăţia românească* (1920-1926), *Dreptatea* (1922-1925) ş. a.

A colaborat activ şi la revistele basarabene: *Viaţa Basarabiei, Moldova de la Nistru*, *Din trecutul nostru* ş. a. Cezar Stoica a semnat şi *Alcest*, *Cesara, Cesto, Cezar Stoica-Buzău* ş. a.

Scrierile lui Cezar Stoica par a fi romantice, dar reflectă obiectiv atmosfera specifică a ţinutului din acea vreme.

A contribuit la dezvoltarea culturii şi prin implicarea sa în funcţia de consilier municipal. A fost unul dintre preşedinţii Societăţii Basarabene de Belle-Arte, vicepreşedinte al Societăţii Scriitorilor Basarabeni, vicepreşedinte al Comitetului cultural Sf. Ilie din Chişinău.

Cezar Stoica a fost arestat la 5 aug. 1940, în apartamentul său din Chişinău. Dosarul cu Nr. 49 a fost deschis de N KVD-ul din Chişinău la 7 aug. 1940 şi închis la 23 sept. 1940 cu decizia definitivă de condamnare la opt ani lagăr de corecţie, unde a şi decedat.

BBILIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Stoica, Cezar. Basarabia, pământ românesc : Culegere de date şi documente istorice cu prilejul aniversării a 6 ani de la Unire / Cezar Stoica, Titus Stoica. – Chişinău, 1924.

Stoica, Cezar. Cântec / Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1932. – Nr. 3. – P. 36.

****Stoica, Cezar.** Cincinat Pavelescu: Profil literar. – Chişinău, 1938.

****Stoica, Cezar.** Flori de primăvară / Cezar Stoica. – Bucureşti, 1912.

Stoica, Cezar. În grădina inimii mele…/ Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1933. – Nr. 1. – P. 38.

****Stoica, Cezar.** În ritmul vieţii / Cezar Stoica. – Bucureşti, 1913.

Stoica, Cezar. Legături între fraţii basarabeni şi cei din Vechiul Regat înainte de Unire: Scrisori / Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1938. – Nr. 4 – 5. – P. 124.

Stoica, Cezar. Romanţă / Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1932. – Nr. 2. – P. 28.

Stoica, Cezar. Sub cer străin: Elegie / Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1940. – Nr. 2 – 3. – P. 105-106.

Stoica, Cezar. Viaţa / Cezar Stoica // Viaţa Basarabiei. – 1939. – Nr. 5. – P. 20.

* * *

Colesnic, Iurie. Cezar Stoica / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabie necunoscută. Vol. 3. – Chişinău: Museum, 1993. – P. 180 – 185.

M. C.

Olga KOBÎLEANSKA
1863- 1942

Scriitoare ucraineană, reprezentantă a curentului literar realist, originară din Bucovina de Sud.

S-a născut la 27 mart. 1863, în s. Gura Humorului, Bucovina, Austro-Ungaria, astăzi jud. Suceava, România. A decedat la 21 mart. 1942, la Cernăuţi, România, azi Ucraina.

Tatăl ei era născut în Galiţia. Mama provenea dintr-o familie de germani. În semn de dragoste pentru soţul ei, ea a învăţat limba ucraineană, a adoptat religia greco-catolică şi şi-a educat copiii într-o atmosferă de respect faţă de poporul ucrainean.

Olga Kobîleanska a fost autodidactă. A făcut doar patru clase în limba germană. Vorbea pe lângă germana, ucraineana şi poloneza.

În 1868 s-a mutat cu familia la Suceava, unde tatăl ei a obţinut un post. Acolo s-a întâlnit cu Olha Ustyiamovych, fiica scriitorului ucrainean Mykola Ustyiamovych. Peste trei ani s-a mutat în casa mamei sale din satul Dimca (azi r-nul Adâncata, regiunea Cernăuţi).

Din 1880 a început să publice primele sale opere în limba germană, limbă oficială în Bucovina la acea vreme. Scrierile erau în majoritate traduceri în limba germană ale scriitorilor din diferite ţări. Mai târziu a început să scrie poezii şi nuvele în limba ucraineană.

În anul 1891 s-a mutat la Cernăuţi. Călătoriile sale şi cunoaşterea scriitorilor ucraineni ca Lesea Ukrainka, Natalia Kobynska, Osyp Makovei, Ivan Franko, Vasil Stefanik şi Mihailo Koţiubinski au dus la schimbarea viziunilor sale culturale şi politice, implicându-se în mişcarea femeilor ucrainene din Bucovina, fapt ce a determinat-o să scrie în limba ucraineană, sau să ceară traducerea lor de către anumiţi autori.

În 1903 a fost parţial paralizată şi nu a mai putut participa la evenimentele comunităţii. În 1925 a plecat la Praga pentru a urma un tratament medical şi a fost primită cu multă căldură de către expatriaţii ucraineni de acolo.

Olga Kobîleanska şi-a început cariera literară cu povestirea *Liudyna* publicată în revista *Zoria* din Lvov. A publicat aproape 20 de nuvele şi romane. Cele mai cunoscute sunt: *Natura* şi *Ţarivna; Bătălia* 1896; *Analfabetul* 1897; *Valse Melancolique* 1895; *Pământ* 1901 ş. a.

Scriitoarea a fost apreciată de către contemporani pentru romanul *Ţarivna* (Prinţesa), scris în formă de jurnal. Este una dintre primele încercări ale unui scriitor ucrainean de a scrie un roman psihologic, în care evenimentele sunt prezentate prin experienţa interioară a unei tinere femei, morale, inteligente şi rafinate.

Multe din operele sale au ca personaje principale femei educate, care sunt oprimate de către o societate provincială. În aceste opere se observă elemente semiautobiografice, se simte influenţa scriitorilor George Sand şi Friedrich Nietzche. Opera sa este cunoscută prin descrierile sale lirice, impresionante ale naturii şi prin portretizările psihologice subtile. Abordează ca temă viaţa ţăranilor bucovineni, a huţulilor şi intelectualilor ucraineni. A fost o luptătoare vehementă împotriva războiului.

La sfârţitul primului deceniu al sec. al XX-lea, ea a fost recunoscută ca fiind una dintre cele mai mari prozatoare ale şcolii realiste a literaturii ucrainene.

După decesul scriitoarei, în 1944, s-a deschis la Cernăuţi un muzeu literar memorial. După ocuparea Bucovinei de către URSS, strada centrală şi Teatrul Muzical-Dramatic din Cernăuţi îi poartă numele. Tot în Cernăuţi a fost ridicat un monument în memoria scriitoarei. În 2003 la baştina scriitoarei, Gura Humorului, jud. Suceava, a fost instalat bustul Olgăi Kobîleanska la comemorarea a 140 ani de la naştere.

BIBLIOGRAFIE:
****Kobîleanska, Olga.** Pământ: Roman / Olga Kobîleanska. – Cernăuţi, 1901.
Kobîleanska, Olga. Pământ: Roman / Olga Kobîleanska. – Bucureşti: Ed. pentru Literatură Universală, 1964. – 951 p.
Kobîleanska, Olga. Pământ : Roman / Olga Kobîleanska. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1975. – 423 p.

M. C.

Ion BOLBOCEANU
1932 – 2007

Operator de cinema, cineast şi fotograf, profesor universitar.

S-a născut la 22 mart. 1932, la Chişinău. A decedat la 2 iul. 2007, la Chişinău.

A făcut studii la Institutul de Cinematografie din Moscova (VGIK), în anii 1956-1961. După absolvire a primit specializarea de operator de imagine.

A debutat în calitate de operator secund la 23 de ani, la filmul *Strigături moldoveneşti* (1955). De atunci destinul lui se intercalează cu evoluţia filmului naţional.

Din 1955 activează la *Moldova-film*, consacrându-se filmului documentar. Pe parcursul activităţii sale a colaborat şi realizat mai mult de 20 filme documentare (*Pământul soarelui darnic*, *Chişinău*, *Vasile Alecsandri*, Nu *numai cu armele*, *Ion Creangă* ş. a.)

Sutele de subiecte pentru jurnalele de actualităţi, zecile de filme documentare şi de popularizare a ştiinţei, trei filme de ficţiune, l-au făcut să pătrundă profund în tainele imaginii filmice, descriindu-i subtilităţile, descoperindu-i nuanţele cromatice, estetice şi tehnice.

Ion Bolboceanu a filmat sute de evenimente. S-a străduit să aducă pe ecran chipul autentic, ţinuta firească a omului simplu, a omului de la coarnele plugului.

Cu multă dragoste şi pasiune filmează natura în filmele *Poienile roşii* şi *Lăutarii*, *Dansuri de toamnă*, *Codrii, Ciobenii, Omul merge după soare*, *Singur în faţa dragostei*, *Cântec de leagăn* ş. a.

Artistul este şi un portretist, care reuşeşte să fixeze pe ecran şi pe fotografie cele mai expresive trăsături ale eroului (*Alexandru Plămădeală*, *O zi*, *Mihai Grecu*, *Povara cea de toate zilele* ş. a.). Acest fapt l-a apropiat de artiştii plastici, a fost prieten cu mulţi din ei.

A colaborat cu toţi regizorii de la *Moldova-film*: E. Loteanu, V. Druck, T. Bocănescu, M. Israilov, I. Sârbu, P. Moldovanu ş. a.

Ion Bolboceanu a desfăşurat şi activitate pedagogică, transmiţând din experienţa sa studenţilor de la Academia de Arte din Chişinău.

Pentru activitatea rodnică şi de o înaltă ţinută artistică i s-au decernat *Premiul şi diploma specială pentru imagine* la Festivalul regional de filme din Chişinău, 1967, ediţia VII. În 1967 a fost decorat cu insigna de onoare *Cavaler al Ordinului de Onoare*. În 1992 i s-a conferit titlul de *Maestru în artă*.

* * *

Olărescu, Dumitru. Decanul de vârstă al documentarului naţional: [operatorul Ion Bolboceanu] / Dumitru Olărescu // Lit. şi arta. – 2002. - 21 mart. – P. 8.

M. C.

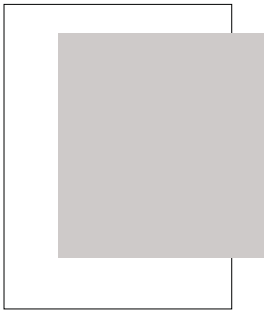

Mircea ZLOTEANU
1942

Prozator, traducător.

S-a născut la 22 mart. 1942, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere (1961-1966). După absolvirea facultăţii ocupă postul de redactor la *Tinerimea Moldovei* (1966). În anii 1969-1995 este redactor literar şi redactor-şef adjunct la *Scânteia leninistă* (azi *Noi*); redactor-şef la revista de ecologie *Artemis* (1995-2001).

Publică în periodicele destinate copiilor schiţe, povestiri, reportaje. A debutat editorial în 1976, cu cartea *Chemarea pitpalacului*, urmată de alte volume adresate în special copiilor: *Puntea* (1977), *Din lunca Işnovăţului* (1981), *Muguri în decembrie* (1986), *Făuraş* (1989). A tradus din scrierile unor autori ruşi, mai ales din opera lui D. N. Mamin-Sibireak. Preocupat de relaţia dintre om şi natură, îşi axează schiţele, povestirile şi publicistica pe această tematică.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
***Zloteanu, Mircea.** Chemarea pitpalacului: Povestiri / Mircea Zloteanu. – Chişinău: Lumina, 1976. – 55 p.
***Zloteanu, Mircea.** Din lunca Işnovăţului: Povestiri / Mircea Zloteanu. – Chişinău: Lit. Artistică, 1981. – 102 p.
***Zloteanu, Mircea.** Făuraş: Povestiri / Mircea Zloteanu. – Chişinău: Lit. Artistică, 1989. – 60 p.
***Zloteanu, Mircea.** Muguri în decembrie : Povestire / Mircea Zloteanu. – Chişinău: Lit. Artistică, 1981. – 102 p.
*** Zloteanu, Mircea.** Puntea / Mircea Zloteanu. – Chişinău: Lit. Artistică, 1977. – 113 p.

* * *

Nazar, Valeriu. Zloteanu, Mircea / Valeriu Nazar // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-

2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 589.
Zloteanu, Mircea // Dicţionarul general al literaturii române. Vol. 6. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2009. – P. 742.

N.- M. Ş.

Sergiu FINITI
1952

Actor de teatru şi cinema, interpret de muzică folk.

S-a născut la 25 mart. 1952, în s. Babele (Oziornoe), r-nul Ismail, reg. Odesa, Ucraina.

După absolvirea şcolii de cultură generală a studiat la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău, clasa de regie a profesorilor Petru Baracci şi Veniamin Apostol (1969-1973).

După finisarea studiilor universitare s-a angajat actor la Teatrul Muzical-Dramatic *A.S. Puşkin* din Chişinău, apoi în următorii ani este actor la Teatrul *Koleso* din Cernăuţi (1973-1979).

În 1981-1982 se retrage din teatru şi activează în calitate de solist în formaţia de muzică folk „RIFF" din Zaporojie, după care revine în teatru şi este actor la Teatrul Naţional *Mihai Eminescu* din Chişinău (1983-1986).

Concomitent cu arta teatrală desfăşoară şi activitatea de interpret de muzică folk.

În 1986-1989 a activat în formaţia *Legenda,* după care revine în Teatrul Actorului de cinema (1989-1991), la Teatrul etnofolcloric *Ion Creangă* din Chişinău (1992-1996) şi apoi la Teatrul *Satiricus Ion Luca Caragiale* din Chişinău, unde îşi desfăşoară activitatea până în prezent.

Cele mai cunoscute roluri teatrale sunt: soţul din *Care-s sălbaticii* de Iulian Filip; El din *SRL Moldovanul* de Nicolae Esinencu; Ursu din *Ciuleandra* de Liviu Rebreanu; Revoluţionarul II din *Jertfe patriotice* după Ion Luca Caragiale şi Vasile Alecsandri; Tache Farfuridi din *O scrisoare pierdută* de Ion Luca Caragiale; Patronul din *Salvaţi America* de Dumitru Crudu ş. a.

Sergiu Finiti s-a remarcat şi în arta cinematografică, interpretând diferite roluri în aproape 15 filme artistice, printre care: *Şatra* – rolul Bubulea (*Mosfilm*, 1975); *Nistru în flăcări* – soldatul (1984); *Deţinutul misterios* (1986); în *Luceafărul* (1986) – film televizat.

Este Maestru în artă din 1996, laureat al Festivalului de muzică folk, ediţia a doua.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Finiti, Sergiu. Când Bunul Dumnezeu va considera că mi-a bătut ceasul, vreau să mor pe scenă / Sergiu Finiti // Flux. : ed. spec. – 2008. – 23 dec. P. 14-15.

Finiti, Sergiu. „Mne uže ne sygrat' Romeo..." : [interviu cu actorul Teatrului „Satiricus"] / consemnare: Valeria Bobocel // Capitala = Stolica. – 2002. – 27 mart. – P. 5.

* * *

Diviza, Ion. Sergiu Finiti, acum ca niciodată, un actor de nota zece (5 plus 5) / Ion Diviza // Flux continuu: ed. de vineri. – 2007. – 23 mart. – P. 12.

Grosu, Aneta. La 50 de ani, Sergiu Finiti [actor, aviator, paraşutist, constructor, cineast] este bolnav de teatru / Aneta Grosu // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 27 mart. – P. 4.

Omul săptămânii: Sergiu Finiti // Timpul. – 2006. – 18 sept.

Popuşoi, Liliana. Sergiu Finiti: [actor] / Liliana Popuşoi // VIP magazin. – 2006. – Nr. 6. – P. 69.

Proca, Pavel. Singurătatea bardului Finiti: [profil de craţie al actorului] / Pavel Proca // Flux.: ed. de vineri. – 2005. - 4 noimb. – P. 7.

M. C.

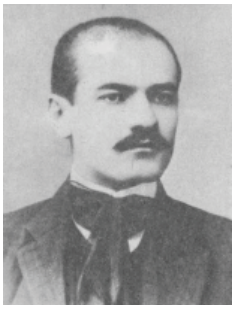

Romulus CIOFLEC
1882 – 1955

Scriitor, publicist şi prozator român, profesor, participant la mişcarea naţională din Basarabia.

S-a născut la 25 mart. 1882, la Araci, jud. Trei Scaune, azi jud. Covasna, România. S-a stins din viaţă la 13 noiemb. 1955, la Bucureşti.

Şcoala primară a făcut-o în satul natal, după care urmează două clase de şcoală românească la Braşov.

În anii 1893-1900 a studiat la Şcoala Normală din Câmpulung-Muscel. După absolvire a început activitatea de învăţător în comuna Chiojdeanca (Prahova), după care este funcţionar la Biblioteca Academiei Române, unde activează până în 1910.

Din 1908 este student la Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti, pe care o absolveşte în 1911, primind licenţa în litere şi filozofie în 1914.

A fost martor ocular la mişcarea ţărănească din 1906-1907. Impresiile sale după acea răscoală l-au determinat să scrie. Primele sale bucăţi de proză şi primele versuri au fost tipărite în 1903 în *Gazeta Transilvaniei.*

În 1907 debutează în literatură cu volumul *Doamne, ajută-ne !*

A colaborat cu publicaţiile periodice: *Adevărul literar*, *Universul literar*, *Flacăra, Adevărul*, *Dimineaţa*, *Viaţa românească*, *Convorbiri literare* ş.a

În 1913 militantul ardelean Vasile Goldiş l-a chemat la Arad şi l-a numit prim-redactor la *Românul.* După un an de activitate lucrează profesor la Pomârle, jud. Botoşani. Atunci a cunoscut mănăstirile nemţene şi s-a legat mult de Moldova. I-a cunoscut pe M. Sadoveanu, I. Mironescu, Demo-

stene Botez, G. Ibrăileanu.

În timpul Primului Război Mondial, odată cu retragerea trupelor române, Romulus Cioflec ajunge la Iaşi. De aici face o călătorie la Petrograd, unde a fost martorul dezlănţuirii revoluţiei ruse din febr. 1917.

În mart. 1917 vine la Chişinău, unde participă activ la fondarea Partidului Naţional Moldovenesc. Se implică la tipărirea ziarului *Cuvânt moldovenesc*.

A fost invitat la cursurile de vară ale învăţătorilor basarabeni, unde împărtăşeşte din experienţa sa.

După formarea Sfatului Ţării este prim-redactor al gazetei *Sfatul Ţării* şi în anul 1918 este numit profesor la Liceul *Alecu Russo* din Chişinău.

În 1925 a participat la Congresul Internaţional al Lucrătorilor din Învăţământ, care a avut loc la Paris. Peste un an participă la lucrările Cursurilor de vară de la Centrul de Studii Istorice din Madrid. În 1929 se află la Lupeni, unde împreună cu Panait Istrati examinează consecinţele grevei muncitoreşti.

În acelaşi timp tipăreşte mai multe volume de nuvele, romane, impresii de călătorie. În aceste lucrări scriitorul reflectă situaţia din ţară şi redă spiritul revoluţionar din rândul poporului. În cartea de memorii *Pe urmele Basarabiei...*, editată la 1917, oglindeşte evenimentele revoluţiei ruse din 1917, descrise în baza unor însemnări zilnice, foarte valoroase şi astăzi pentru istorie. În 1924 a fost profesor la Liceul *C. Diaconovici Loga* din Timişoara, iar în 1936 la Liceul *Gheorghe Lazăr* din Bucureşti.

Cele mai cunoscute opere ale scriitorului sunt: *Lacrimile călătoriei* (1920); *Cutreierând Spania* (1927); *Sub soarele polar* (1929); *Vârtejul* (1937); *Boierul*, *Moarte cu bucluc* (1957; *Românii din secuime* (1942) ş. a.

În 1937 a fost distins cu Premiul *Heliade Rădulescu* al Academiei Române pentru romanul *Vârtejul.*

În memoria lui R. Cioflec Muzeul Naţional al Carpaţilor Răsăriteni a deschis Casa memorială *Romulus Cioflec.*

A fost distins cu Ordinul *Bărbăţie şi Credinţă* cl. 1.

BIBLIOGRAFIE:

Cioflec, Romulus. Boierul: roman. – Bucureşti: E. S. P. L. A., 1957. – 599 p.

Cioflec, Romulus. Cutreierând Spania: impresii de călătorie. – Bucureşti: Ed. Sport Turism, 1988. – 141 p.

Cioflec, Romulus. Pe urmele destinului: o goană în jur de sine însuşi. Vol. 1. – Bucureşti: Ed. Remus Ciolec, 1942. – 388 p.

Cioflec, Romulus. Pe urmele destinului : o goană în jur de sine însuşi. Vol. 2. – Bucureşti: Ed. Remus Ciolec, 1942. – 373 p.

Cioflec, Romulus. Pe urmele destinului: roman. – Cluj–Napoca: Dacia, 1985. – 527 p.

Cioflec, Romulus. Vârtejul. – Cluj-Napoca: Dacia, 1979. – 228 p.

***

Colesnic, Iurie. Romulus Cioflec / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 1. – Chişinău: Museum, 1993. – P. 224-229.

Colesnic, Iurie. Romulus Cioflec / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 166.

Romulus, Cioflec // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţionar. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 86-87.

Romulus, Cioflec // Chişinău: Enciclopedie. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 149.

Romulus, Cioflec // Dicţionar de istorie. Ed. a II – a. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 90.

M. C.

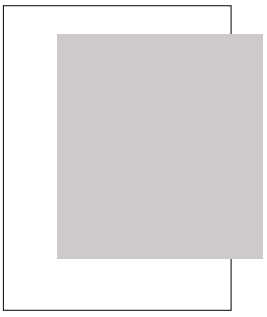

Dimitrie GUSTI
1818 – 1887

Cronicar dramatic, poet, prozator, traducător, autor de manuale didactice, politician şi publicist.

S-a născut la 24 oct. 1818 la Iaşi. A decedat la 26 mart. 1887, la Iaşi.

Îşi face studiile în oraşul natal, la Academia Mihăileană, absolvind în 1837 clasa de filozofie a lui Eftimie Murgu. În acelaşi an este numit profesor pentru clasele începătoare. În 1845 i se încredinţează Catedra de filozofie de la Academia Mihăileană, urmând să mai predea filologia română, retorica, poetica şi mitologia. A fost, din 1849, cel dintâi bibliotecar al Academiei Mihăilene, care tipăreşte la 1841 *Catalogul cărţilor de cititor din Biblioteca Academiei Mihăilene,* primul catalog tipărit de o bibliotecă publică. A mai îndeplinit funcţiile de inspector, director al Departamentului I al şcolilor din Ministerul Cultelor. În anii 1867-1868 a ocupat funcţia de ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice. De mai multe ori primar al Iaşilor, deputat şi senator în câteva legislaturi, vicepreşedinte al Camerei şi al Senatului, preşedinte de onoare al Societăţii pentru Abolirea Sclaviei Negrilor.

Scrie asiduu la *Albina românească*, semnătura lui fiind întâlnită şi în calendare, almanahuri: *Almanah pentru români, Almanah de învăţătură şi petrecere.* Proprietar de tipografie, devine el însuşi întemeietor de ziare. Astfel împreună cu Al. Fotino şi Teodor Codrescu scoate ziarul *Zimbrul* şi suplimentul acestuia *Foiletonul Zimbrului* (1855-1856). În 1856 contribuie la apariţia revistei *L'Etoile du Danube.* A redactat, de asemenea, ziarul *Ştafeta.* A mai publicat în *Curierul de Iaşi, Buciumul român,* dar cea mai intensă colaborare rămâne aceea susţinută la *Albina românească.* Aici este prezent uneori numere de-a rândul, cu poezii, traduceri, cronici literare. A fost un pionier al cronicii dramatice naţionale. S-a ocupat şi de scenografie, contribuind prin observaţii şi sugestii la dezvoltarea ei. Poemul *Închinare lui Ştefan Vodă* reprezintă apogeul creaţiei lui Dimitrie Gusti. În 1855 alcătuieşte culegerea *Buchetul poetic*, dedicată domnitorului Grigore Al. Ghica, la onomastica sa. A scris povestiri, schiţe cu caracter de meditaţie, schiţe satirice. Religia, morala, istoria fac obiectul preocupărilor sale ziaristice. A publicat în *Albina românească* şi *Spicuitorul moldo-român* traduceri

din Lamartine, Jan Olof Wallin, Adèle Hommaire de Hell, precum şi din Ponson du Terrail. Pentru teatru, transpune piesa *Marie de Beaumarchais* de R. Bauhberg şi O. Cardiez. Din necesităţi didactice, elaborează, singur sau în colaborare cu Teodor Codrescu, manuale şcolare, abecedare, cărţi de religie, de istoria românilor, de geografie şi algebră. A elaborat lucrarea *Ritorică română pentru tinerime,* retipărită în 1875 *Ritorică pentru tinerimea studioasă.*

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1993*. – Chişinău, 1993. – P. 112-113; *Calendarul bibliotecarului 1998*. – Chişinău, 1998. – P. 170.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Faifer, Florin. Gusti, Dimitrie / Florin Faifer // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Bucureşti: Ed. Acad. Române: Ed. Gunivas, 2002. – P. 430-432.

Faifer, Florin. Gusti, Dimitrie / Florin Faifer // Dicţionarul general al literaturii române: E / K. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2005. – P. 444.

Gusti, Dimitrie // Dicţionar de literatură română: scriitori, reviste, curente. – Bucureşti: Univers, 1979. – P. 186.

Iliescu, Ion. Dimitrie Gusti / Ion Iliescu // Iliescu, Ion. Geneza ideilor estetice în cultura românească: (sec. XVI – XIX). – Timişoara: Facla, 1972. – P. 115-116.

Pop, Vasile. Dimitrie Gusti / Vasile Pop // Pop, Vasile. Conspect asupra literaturii române şi literaţilor ei de la început şi pînă astăzi în ordine cronologică. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1982. – P. 199-202.

Sasu, Aurel. Gusti, Dimitrie / Aurel Sasu // Sasu, Aurel. Retorica literară românească. – Bucureşti: Minerva, 1976. – P. 164-173.

Trifu, Constanţa. Dimitrie Gusti / Constanţa Trifu // Trifu, Constanţa. Cronica dramatică şi începuturile teatrului românesc. – Bucureşti: Minerva, 1970. – P. 204.

N.-M. Ş.

Silvia URSACHE
1957

Scriitoare, traducătoare, editor şi promotor al cărţii pentru copii şi tineri.

S-a născut la 26 mart. 1957, într-o familie de foşti răzeşi din s. Drepcăuţi, r-nul Briceni: Victor Brega şi Serafima (n. Rusnac). După absolvirea cu diplomă de merit a şcolii medii de cultură generală din satul natal, îşi face studiile la Facultatea de fizică a Universităţii de Stat din Moldova (1974-1979). Este repartizată la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Ştiinţe din Chişinău (1979), unde, un an mai târziu, intră la doctorantură şi elaborează teza de doctor în ştiinţe fizico-matematice *Studii roentgenocristalografice ale compuşilor semiconductori complecşi AI, BV, CVI*$_2$, sub îndrumarea acad. Tadeusz Malinowski. Probleme de ordin familial, dar şi material, o împiedică să-şi susţină disertaţia; mai mult, o fac să abandoneze şi munca de cercetare. Pentru a-şi asigura existenţa, împreună cu soţul, matematicianul Iulian Gramaţki, se văd nevoiţi, din 1993, să care cu genţile cărţi din Rusia şi România, pentru a le vinde. În 1996, înfiinţează editura *Iulian* (în colaborare cu fizicianul Petru Rusu). Bazându-se pe mijloacele proprii, până în 2005 au scos de sub tipar peste 100 titluri: cărţi pentru copii, manuale, hărţi şi atlase geografice, istorii ale satelor din R. Moldova etc.

În mart. 2006, Silvia Ursache fondează editura proprie – *Silvius Libris*, care activează la fel din propriile resurse, şi unde, acum, lucrează întreaga familie: ea însăşi, soţul, feciorul Andrei şi nora Arina (fiul mezin, Iulian, face studii universitare în Spania, dar şi el colaborează, în vacanţele mari). Pasionată de literatura pentru copii, S. Ursache iniţiază câteva serii didactico-cognitive pentru preşcolari şi elevii claselor primare. După cum mărturiseşte S. Ursache, s-a ambiţionat să renască basmele populare (în seria „Poveşti populare româneşti din Basarabia"), precum şi creaţii pentru copii ale scriitorilor noştri din sec. XX, unele foarte izbutite, dar care „zac moarte printre ruinele sarcofagului chirilic". În anii 2007-2011, a editat zeci de poveşti populare (multe repovestite de S. Ursache), numeroase lucrări ale scriitorilor autohtoni, inclusiv: *Poezii pentru copii* de Petru Cărare, *Lumea ca o poveste* de A. Suceveanu, *Regina nopţii* şi *Zâna celor micuţi* de L. Hlib, *Pomul cu litere şi cifre* de T. Ştirbu, *Alunel* de N. Rusu, *Vesel îndrumar pentru vestiar* de Ion Anton, *Dealul Drăguţei* de L. Bârlădeanu, *Basme din Bucovina* culese de Ion Bejenaru; *Io, Ştefan Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Moldovei* de Vl. Zbârciog; *Enciclopedia DE CE?* de Ion Anton etc. Au văzut lumina tiparului şi cărţi pentru uzul liceenilor (*Mari scriitori români* de M. Cimpoi, în română, şi o versiune în rusă), traduceri din literatura universală, de ex., *Micul prinţ* de A. de Saint-Exupery, în tălmăcirea lui Igor Creţu, poveşti de Ch. Perrault, alte basme franceze, ruse, ucrainene, germane, bieloruse, italiene ş.a. – repovestite şi adaptate de S. Ursache. Desigur, a editat şi cărţi proprii: Silvia Urscahe scrie poezii, poveşti şi povestiri pentru cei mici într-o manieră antrenantă şi acaparatoare, zugrăvind chipuri pitoreşti, conferind subiectelor spirit cognitiv şi inteligenţă. Are tipărite circa 40 de cărţi şi cărţulii de autor (unele având 2-3 şi chiar 5 reeditări); acestora li se adaugă

câteva antologii tematice cuprinzând creaţii literare româneşti axate pe marile sărbători creştine, lucrări cu caracter enciclopedic etc. Fiind pasionată de filozofia chineză taoistă, S. Ursache a vizitat în câteva rânduri faimoasa mănăstire Shaolin, elaborând pe această temă două volume (în colaborare, în lb. rusă).

Cărţile scoase de ed. *Silvius Libris* (cu tiraje mari pentru zilele noastre – 2-5 mii exemplare) excelează nu numai ca mesaj, dar şi prin execuţia artistică şi poligrafică, în care scop editoarea atrage şi promovează pictori şi graficieni tineri, talentaţi (Violeta şi Radu Diordiev, Marina Andruhin, Maxim Cerevcov, Iulia Grădinaru-Scobari ş.a.). Un număr impresionat de cărţi cu sigla *Silvius Libris* s-au învrednicit de menţiuni şi premii la expoziţii, târguri, saloane de carte. Astfel, în toamna anilor 2009 şi 2010, în cadrul Saloanelor internaţionale de carte, organizate de Biblioteca Naţională, editurii *Silvius Libris* i-a fost decernat titlul *Editura anului*. De asemenea, a obţinut diverse premii la Salonul Internaţional de carte pentru copii şi tineret, organizat de Biblioteca Naţională pentru copii *Ion Creangă* (Premiul *Simpatia copiilor*; Premiul pentru cea mai reuşită prezentare grafică; Premiul pentru cea mai reuşită traducere); premii speciale ale Ministerului Culturii, Ministerului Educaţii, Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* etc. – peste 20 de menţiuni importante. Talentul literar şi de manager editorial al Silviei Ursache este apreciat şi de Uniunea Scriitorilor din Moldova, a cărei membră este din 2005, şi care i-a acordat în ultimii ani câteva premii speciale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Enciclopedia curioşilor: [minienciclopedie ilustrată pentru copii] / alcăt. Silvia Ursache, Valeriu Gramaţki, Iulian Gramaţki [et al.]; pictori Violeta Zabulica-Diordiev, Radu Diordiev. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, [S. a.]. – 256 p.: il.

Fauna Pământului: În 8 vol. : [serie de minienciclopedii ilustrate despre viaţa animalelor] / alcăt. Silvia Ursache. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2006.

Hristos a înviat!: Datini, tradiţii şi obiceiuri pascale: Poezie şi proză a scriitorilor români cu ocazia Învierii / alcăt. S. Ursache; design: Iulian Gramaţki. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2010. – 160 p.: il.

Poezii din desaga lui Moş Crăciun: Culegere de poezii de iarnă, colinde şi săniuţe ale poeţilor români din Basarabia / alcăt. S. Ursache; prez. graf. Iulia Grădinaru-Scobari. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2009. – 80 p.: il.

Ursache, Silvia. ABC-ul celor mici cu broscuţe şi arici: abecedar cu poezii pentru preşcolari. – Ed. a 4-a. – Silvia Ursache. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2011. – 104 p.

Ursache, Silvia. Alfabetul năzdrăvan pentru pici mai mari de-un an: [versuri, ghicitori şi proză la fiecare literă] / Silvia Ursache. – Chişinău: Ed. Silvius Libris. – 2006. – 58 p.

Ursache, Silvia. Aventurile lui Iulian: [proză în stil SF pentru copii] / Silvia Ursache / Ursache Silvia. – Chişinău: Ed. Iulian, 2005. – 72 p.

Ursache, Silvia. Basme scurte, dar hazlii, bune de-amuzat copii / Silvia Ursache; prez. graf. Maxim Cerevcov. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2011. – 64 p.: il.

Ursache, Silvia. Iepuraşi cuconaşi: poezii pentru preşcolari / Silvia Ursache / Ursache Silvia. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2008. – (Seria „Animale drăgălaşe, isteţe şi poznaşe").

Ursache, Silvia. Legende strămoşeşti: istorii populare despre animale, păsări şi plante, facerea lumii, fenomene ale naturii, aştrii cereşti şi om, repovestite de S. Ursache / Silvia Ursache / Ursache, Silvia. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2010. – 160 p.: il.

Ursache, Silvia. Motănaşi poznaşi: poezii pentru preşcolari / Silvia Ursache. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Ed. Silvius Libris. – (Seria „Animale drăgălaşe, isteţe şi poznaşe").

Ursache, Silvia. Numărătoarea spiriduşilor: [versuri pentru preşcolari] / Silvia Ursache; pictor Marina Andruhin. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2009.

Ursache, Silvia. Poveşti cu Feţi-Frumoşi şi Ilene-Cosânzene: (12 poveşti populare româneşti, repovestite de S. Ursache) / Silvia Ursache/ Ursache Silvia. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2011. – 240 p.: il.

Ursache, Silvia. Un abecedar cum găseşti mai rar: carte pentru preşcolari / Silvia Ursache; pictori Radu şi Violeta Diordiev. – Ed. a 5-a. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2011.

Ursache, Silvia. Ursuleţi isteţi: poezii pentru preşcolari / Silvia Ursache. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2008. – 42 p.; il. – (Seria „Animale drăgălaşe, isteţe şi poznaşe").

* * *

Ursache, Silvia. Cvetok lotosa: [expunerea filozofiei taoiste chinezeşti prin prisma şcolii Zhong Yuan Qigong] / Silvia Ursache, Syui Mintang. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Ed. Iulian, 2006. – 252 p. – (În lb. rusă).

Ursache, Silvia. Prosvetlennoe Soznanie: [materialele unui seminar Zhong Yuan Qigong (filozofie chineză), expuse în formă de beletristică] / Silvia Ursache, Syui Mintang. – Chişinău: Ed. Iulian, 2005. – 287 p. – (În lb. rusă).

* * *

Anton, Ion. Vreţi să vă amuzaţi, copii?: [despre creaţia Silviei Ursache şi activitatea ed. „Silvius Libris"] / Ion Anton // Florile Dalbe. – 2010. – 8 dec. – P. 7.

Ciocanu, Ion. În compania lui Iulian: [creaţia şi activitatea editorială a S. Ursache] / Ion Ciocanu // Florile Dalbe. – 2009. – 26 noiemb. – P. 5.

Ciocanu, Ion. Trei abecedare, publicaţii rare: [ale editurii "Silvius Libris"] / Ion Ciocanu // Moldova. – 2009. – Nr. 12. – P. 31-32.

Ciocanu, Ion. Un nume adunat pe-o carte: [creaţia literară a dnei S. Ursache] / Ion Ciocanu // Lit. şi arta. – 2009. – 26 noiemb. - P. 5.

Hlib, Lidia. Nu le tăiaţi aripile: [greutăţile şi bucuriile de editor ale dnei S. Ursache] / Lidia Hlib // Lit. şi arta. – 2010. – 24 iun. – P. 7.

Slutu-Grama, Claudia. Bucuria sfintelor Paşti: [despre antologia "Hristos a înviat!" şi activitatea de editor a dnei S. Ursache] / Claudia Slutu-Grama // Florile Dalbe. – 2010. – 1 apr.

Ţopa, Efimia. Silvia Ursache / Efimia Ţopa // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ed. a 2-a, revăz. şi competată. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 550.

Vlad POHILĂ

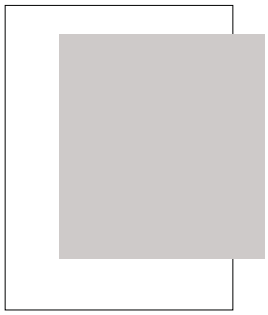

Mihai ATIMOŞOAE
1942

Biolog, doctor habilitat, cercetător în domeniul fitotehniei, inventator.

S-a născut la 28 mart. 1942, în localitatea Hârbova, de lângă Cernăuţi (azi, Ucraina).

A absolvit Facultatea de biologie a Universităţii de Stat din Cernăuţi (1969)

În decursul anilor 1969-1972 este doctorand la Institutul de Fiziologie a Plantelor al Academiei de Ştiinţe din Rusia. În perioada 1972-1985 a fost colaborator ştiinţific la Institutul de Fiziologie a Plantelor al AŞM. În 1973 a susţinut teza de doctor în ştiinţe biologice. Începând cu anul 1985, activează în cadrul IFP al AŞM în funcţia de şef laborator al regulatorilor proceselor fiziologice. În 1991 şi-a susţinut teza de doctor habilitat în ştiinţe biologice.

Pe parcursul anilor 1985-2002 participă activ la elaborarea principiilor teoretice şi metodelor practice care au determinat posibilitatea screening-ului substanţelor bioactive. Aceste substanţe au fost implementate cu succes în fitotehnie, sporind productivitatea şi rezistenţa plantelor la factorii nefavorabili ai mediului. În decursul cercetărilor, a elaborat şi substanţe bioactive de provenienţă naturală, obţinute din deşeurile de la producerea berii (Fitostim) şi din paiele cerealierelor (celuloza microcristalică). Substanţele elaborate au fost implementate la nivelul celor sintetice. În baza cercetărilor efectuate a publicat peste 150 lucrări ştiinţifice, dintre care 22 au fost brevetate. O parte din invenţii au fost implementate în fitotehnie.

Deţinător al medaliilor de aur, argint şi bronz la saloanele internaţionale de inventică de la Bucureşti (1996), Budapesta (1997), Geneva (1999), al titlului onorific *Om Emerit* al Republicii Moldova. Laureat al concursului *Inventatorul anului 2000*, organizat de AŞM.

* * *

Atimoşoae, Mihai. Inducţia mutaţiilor şi recombinaţiilor la plante prin acţiunea radiaţiei solare de înaltă altitudine în alternanţă cu întunericul – o nouă direcţie în ştiinţa formogenezei ereditare. Fondatorul direcţiei – membru corespondent, Constantin Moraru / Mihai Atomoşoae // Bul. Acad. de Ştiinţe a Rep. Moldova. Ser. Ştiinţe biologice şi chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 52-53.

* * *

Mihai Atimoşoae // Cercetători şi inventatori din Republica Moldova: (Prezentare succintă). Partea 1. – Chişinău: Ed. AGEPI, 2002. – P. 10-11; [resursă electronică] // http://tinread.usb.md:8888/tinread/fulltext/agepi/vol1.pdf

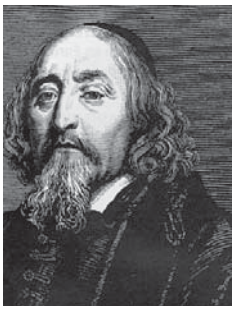

Jan Amos KOMENSKÝ
(Comenius)
1592-1670

Reformator şi lider religios, pedagog, gramatician, gânditor umanist al cehilor şi slovacilor Preocupat de perfecţionarea metodelor pedagogice, a intrat în conştiinţa universală ca „*învăţător al popoarelor*" şi „*părinte al pedagogiei moderne*", iar data sa de naştere (28 mart.) este comemorată în Cehia şi în Slovacia prin *Ziua cadrelor didactice.*

S-a născut la 28 mart. 1592, lângă Uherský Brod, Moravia, Imperiul Habsburgic (azi în Cehia, deşi unele documentele indică originea sa maghiară), într-o familie de protestanţi, aparţinând comunităţii Fraţilor Bohemi. Se stinge din viaţă la 15 noiemb. 1670, la Amsterdam (Olanda).

A studiat la facultăţi din Hernborn şi Heidelberg.

A publicat lucrări de istorie, religie, filozofie şi pedagogie. Stabilit din 1627 în oraşul Leszno, scrie *Didactica Magna,* în primul rând în limba cehă şi apoi în latină (1628-1632). Lucrarea îl va face cunoscut în toată lumea şi care conţine întregul său sistem de educaţie–un tratat de pedagogie în care prezintă „*arta universală de a învăţa pe toţi, totul*". A considerat că educaţia începe din primele zile de la naştere şi continuă pe tot parcursul vieţii, afirmând că „*Viaţa este o şcoală*".

Primul său mare succes a fost manualul, scris în latină, *Janua Linguarum Reserata* (Cheia limbilor) (Leszno, 1631), în care a adunat în o mie de fraze toate cuvintele uzuale, în aşa fel încât să dea, concomitent, cunoaşterea cuvintelor şi cea a lucrurilor. A fost primul care a folosit imaginile în cărţile pentru copii, publicând la Nürnberg *Orbis sensualium pictus* (Lumea înconjurătoare ilustrată) (1658), o mică enciclopedie în care cuvintele explicate erau însoţite de imagini. Ambele lucrări au avut un succes prodigios, fiind retipărite de mai multe ori şi traduse în aproape toate limbile europene.

A fost un adept al educaţiei formale pentru femei-idee de neconceput pentru acea perioadă.

Cele mai importante tratate ale sale au fost reunite sub titlul *Didactica Opera Omnia* (Amsterdam, 1657). Filozofia sa – *pansofismul* (adică întreaga cunoaştere), includea filozofia, teologia şi educaţia într-un tot unitar.

În anul 1641, devenit un cunoscut pedagog, este invitat în Anglia, mai apoi în Suedia, pentru a contribui la reforma sistemului educaţional. Mai târziu, în anul 1650, a fost invitat şi în Ungaria.

Uniunea Europeană a înfiinţat *Programul Comenius* (1995), ca parte a iniţiativei *Socrates*, având ca obiectiv ajutorarea practicii pedagogice a profesorilor, înfiinţând parteneriate între şcolile europene şi finanţând proiecte

educaţionale multilaterale, care sprijină învăţarea limbilor străine, educaţia interculturală, a mediului înconjurător şi a ştiinţelor.

Pentru realizări remarcabile în domeniile cercetării, educaţiei şi inovaţiei, UNESCO a instituit Medalia *Comenius*.

BIBLIOGRAFIE:

Comenius, Jan Amos. Arta didactică / Jan Amos Comenius; trad. din lb. latină, introducere, note de D. Popescu. – Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1975. –112 p.

Comenius, Jan Amos. Didactica magna / Jan Amos Comenius; trad., precuvântare şi introducere de Petru Garboviceanu. – Bucureşti: Tipogr. şi Fonderia de Litere "Thoma Basilescu", 1893. – 310 p.

Comenius, Jan Amos. Didactica magna / Jan Amos Comenius; trad., note, comentarii şi studiu de I. Antohi. – Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1970. – 200 p., [resursă electronică] // http://vesteabuna.files.wordpress.com/2010/08/jan-amos-comenius-didactica-magna-public-pdf.pdf

Comenius, Jan Amos. Grosse Didactic / Jan Amos Comenius. – Berlin: Volk und Wissen Volkseigener Verlag, 1961. – 358 p.

Comenius, Johann Amos. Opera Didactica Omnia: Variis hucusque occasionibus scripta, diversisque locis edita, nunc autem non tantum in unum, ut simul sint, collecta, sed & ultimo conatu in Systema unum mechanice constructum, redacta. - Amsterdami: Impensis Laurentii de Geer, excuderunt Christophorus Cunradus, & Gabriel a Roy, 1657 [resursă electronică] //http://www.uni-mannheim.de/mateo/camena-ref/comenius.html

***

****Lăscuş, Voicu.** Jan Amos Comenius. Viaţa şi opera / Voicu Lăscuş. – Cluj-Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţă, 2010. – 239 p.

Ştirbu, M.S. Didactica estetic-intuitivă comeniană în România / M. S. Ştirbu, S.T. Ştirbu. – Bucureşti : Ed. Didactică şi Pedagogică, 1968. – 248 p.

***

Bunescu, V. Pedagogia comeniană – deducţie dintr-o concepţie filozofică sau inducţie dintr-o analiză a relaţiilor educaţionale? / V. Bunescu // Rev. de pedagogie. – 1994. – Nr. 8-10. – P. 49-52.

***

Magheru, Paul. Jan Amos Komensky şi învăţământul din Transilvania [Resursă electronică] / prof. univ. dr. Paul Magheru // http://crisana.ro/stiri/reportaj-24/jan-amos-komensky-si-invatamantul-din-transilvania-113005.html

V. M.

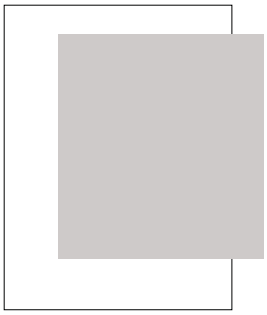

Gheorghe MARE
1881 - 1962

Membru în Sfatul Ţării, deputat în primul Parlament al României Mari.

S-a născut la 1 sept. 1881, în localitatea Slobozia Mare, jud. Ismail. S-a stins din viaţă la 30 mart. 1962, la Bărăgan, România.

A absolvit cu menţiune Şcoala de Agricultură din Chişinău. În 1906 devine profesor la Şcoala de agricultură din com. Purcari, jud. Cetatea Albă, fiind numit apoi director al şcolii, deţinând această funcţie până în 1925.

Înrolat în armata ţaristă (1915), a absolvit şi o şcoală de ofiţeri (1916), fiind trimis pe Frontul Român la Bacău. A organizat un *Comitet moldovenesc*, de la care a fost delegat la Congresul de la Iaşi, iar Comitetul de la Iaşi l-a delegat la Congresul din Chişinău, din 21 oct. 1917, în Sfatul Ţării, aderând la Fracţiunea Blocului Moldovenesc. La 27 mart. 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România, declarând de la tribuna Sfatului Ţării: "*Să jurăm că mai bine să nu existăm decât să ne ocârmuiască alţii, să ne ţină în robie*".

A fost ales de trei ori deputat în primul Parlament al României, ocupând diverse posturi: membru al Consiliului de Administraţie al Camerei Agricole din Ismail, preşedinte al Zemstvei din Cetatea Albă etc. În 1937-1939 deţine funcţia de primar al comunei Slobozia Mare.

Distins cu *Steaua României* în grad de Ofiţer, *Coroana României* în grad de Comandor, *Ferdinand I* în grad de Cavaler ş. a.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2006*. – Chişinău, 2006. – P. 267.

BIBLIOGRAFIE:

Giantâc, Ion. Gheorghe Mare, gospodar şi deputat / Ion Giantâc. – Slobozia Mare: Armara, 1999. – 36 p. – (Militanţi din Sfatul Ţării).

* * *

Colesnic, Iurie. Mare, Gheorghe // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 244.

Colesnic, Iurie. Mare, Gheorghe // Colesnic, Iurie. Sfatul Ţării: Encicl. – Chişinău: Museum, 1998. – P. 204.

Giantâc, Ion. Gheorghe Mare: [Directorul şcolii de viticultură din Purcari, 1918-1925], a votat Unirea din 1918 / Ion Giantâc // Lit. şi arta. – 1998. – 26 mart. – P.2.

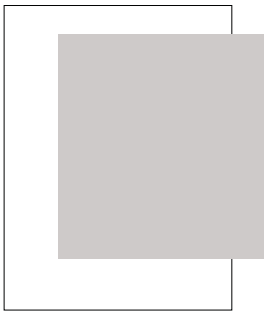

Gheorghe GHEORGHIU
1922-2009

Prozator, publicist şi istoric literar.

S-a născut la 30 mart. 1922, la Vulcăneşti, jud. Cahul (România Mare). Se stinge din viaţă la 4 apr. 2009, la Chişinău.

A absolvit Institutul Pedagogic (azi Universitatea Pedagogică *Ion Creangă*) din Chişinău (1956).

A fost profesor în şcoală, apoi şef de secţie şi redactor adjunct la revista *Nistru*, consultant la Uniunea Scriitorilor, redactor-şef la Editura *Literatura Artistică*.

A debutat cu poezii în revista *Bugeacul* (1939). A publicat versuri şi proză în revistele *Moldavia* (Bolgrad), *Prepoem* (Bucureşti) etc.

Editorial a debutat cu volumul de povestiri ***Început de primăvară*** (1955), ulterior semnând peste

douăzeci de cărţi pentru copii, adolescenţi şi adulţi, publicate la Chişinău. Este autorul a trei romane: *Căldura pământului* (1965), *Ninsori în primăvară* (1974) şi *Întoarcerea la dragoste* (1984). A scris eseuri despre unii poeţi şi prozatori din Bugeac.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1996. – P. 60-61; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 113-115.

BIBLIOGRAFIE:

Gheorghiu, Gheorghe. Bună ziua, mulţumesc, la revedere... / Gheorghe Gheorghiu. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2001. – 104 p.

Gheorghiu, Gheorghe. De şi despre Gheorghe Gheorghiu. – Chişinău: Reclama, 2002. – 118 p.

***

Partole, Claudia. Când prietenii trec în veşnicie... : [in memoriam Gheorghe Gheorghiu] / Claudia Partole // Lit. şi arta. – 2009. – 9 apr. – P. 4.

Scriitorul Gheorghe Gheorghiu // Timpul: Cotidian naţional. – 2009. – 6 apr.

Gheorghe Gheorghiu // Lit. şi arta. – 2009. – 9 apr. – P. 4.

Trifan, Călina. Gheorghiu Gheorghe / Călina Trifan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010 / Muzeul Literaturii Române "Mihail Kogălniceanu". – ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 261-262.

MAHOMED al II-lea, CUCERITORUL 1432-1481

Sultan al Turciei Otomane.

Cunoscut şi ca Mehmed II, sau *El-Fatih* – Cuceritorul.

S-a născut la 30 mart. 1432, la Edirne, lângă Adrianopol, ca fiu al sultanului Murad al II-lea al Imperiului Otoman. Mama sa, a fost o roabă de origine sârbă sau macedoneană.

S-a stins din viaţă la 3 mai 1481.

Rămânând unicul moştenitor al tronului, dascăli preceputi se vor ocupa de educaţia sa. La vârsta de numai 11 ani este trimis în provincie ca guvernator, iar la 12 ani a urcat pe tron, devenind sultan, domnie ce a durat doar doi ani (1444-1446). La 19 ani a revenit în poziţia de lider al Imperiului, rămânând sultan până la sfârşitul vieţii sale.

S-a remarcat prin acţiunile sale militare. Încă din primii ani de domnie, sultanul s-a arătat a fi un priceput comandant de oşti, rămânând în istorie prin cucerirea, la 29 mai 1453, la numai doi ani de la preluarea tronului, a Constantinopolului, cea mai mare cetate medievală a vremii, punând capăt existenţei Imperiului Bizantin. În acest oraş şi-a instalat capitala, dar a garantat libertatea de cult şi creştinilor, iar genovezii şi veneţienii au beneficiat în continuare de privilegii comerciale. Redenumit Istanbul, oraşul a rămas în componenţa statului turc până în zilele noastre. După cucerirea Constantinopolului, Mahomed al II-lea a acţionat pentru stăpânirea Peninsulei Balcanice. Popoarele balcanice: greci, sârbi, albanezi ş.a., au căzut rând pe rând sub dominaţia turcilor. Astfel, în 1458 cucereşte Atena, iar în 1470 întreaga Grecie se afla sub stăpânire otomană. Serbia a fost cucerita definitiv în 1459, urmând apoi Bosnia (1463) şi Albania (1479). A condus armate şi pe teritoriul românesc (în Ţara Românească, în anul 1462, când a dat greş în confruntarea cu Vlad Ţepeş, şi în Moldova, în anul 1476, atunci când a fost forţat să părăsească ţara fără să-l poată înlătura pe Ştefan cel Mare de pe tron (lupta de la Valea Albă, lângă Războieni).

Ca urmare a victoriilor sale şi a modului în care a administrat întinsul stat, este considerat întemeietorul Imperiului Otoman. Timp de trei decenii a transformat Imperiul Otoman într-una din marile puteri ale lumii.

BIBLIOGRAFIE:

Clot, André. Mahomed al II-lea cuceritorul Bizanţului / André Clot; trad.de S. Grancea. – Bucureşti: Artemis, 1993. – 292 p. – (Istorie şi civilizaţie).

Critobul din Imbros. Din domnia lui Mahomed al II-lea. Anii 1451-1467 / Critobul din Imbros; ediţie de Vasile Grecu. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1963. – 380 p. – (Scriptores byzantini).

***

Asediul Constantinopolului în ilustraţia de carte din secolul XVI [resursă electronică] // http://www.scribd.com/doc/50122150/3/Capitolul-4-Asediul-Constantinopolului-in-ilustra%C5%A3ia-de-carte-din-secolul-XVI

Cucerirea Constantinopolului de către turci. Creştinii sub dominaţia turcească [resursă electronică] // http://www.scritube.com/istorie/Cucerirea-Constantinopolului-d181174423.php

The Story of Muhammad II [Resursă electronică] // http://www.help-for-the-convert.net/the_story_of.htm

Kornei CIUKOVSKI 1882 – 1969

Prozator, traducător şi critic literar rus.

S-a născut la 31 mart. 1882, la Petersburg. A decedat la 28 oct. 1969, la Kunţevo, lângă Moscova. Şi-a petrecut copilăria la Odesa, unde a absolvit liceul. Autodidact, în 1957 îşi susţine teza de doctor în ştiinţe filologice Publică din 1901, în ziarul *Odesskie novosti*. Colaborează la revista *Vesî*. În 1905 fondează revista satirică *Signal*. Debut editorial cu lucrarea *De la Cehov până în zilele noastre* urmată de *Nat Pinkerton şi literatura contemporană* (1908), *Povestiri critice* (1911), *Feţe şi măşti, Carte despre scriitorii contemporani* (1914). Din 1916, la invitaţia lui M. Gorki, activează la editura *Parus*.

Cunoscător profund al psiho-

logiei celor mici, a scris o serie de poveşti versificate: *Crocodilul* (1916), *Moş Spăluş, Gândăcilă, Gâza-Bâza, Barmalei, Doctorul Aoleu, De la doi până la cinci* etc. Autor al unor răspândite scrieri pentru copii: *Telefonul, Musca năzdrăvană, Doctorul Aumădoare*, caracterizate prin dinamismul povestirii şi simplitatea limbii, al unor lucrări pedagogice-literare şi de amintiri.

În 1924 publică lucrarea *Aleksandr Blok, om şi poet* (1924). A făcut şi cercetări în domeniul criticii al istoriogarfiei literare şi al teoriei traducerii: *Arta traducerii* (1941), *Măiestria lui Nekrasov* (1952), *Despre Cehov* (1967), *Artă înaltă* (1968) etc. A publicat scrieri memorialistice *Vie ca viaţa.*

A tradus din literatura universală clasică: Daniel Defoe, Rudyard Kipling, Mark Twain, Walt Whitman, Oskar Wilde, Arthur Conan Doyle etc.

Opera lui Kornei Ciukovski a fost tradusă în mai multe limbi. Laureat al Premiului Lenin (1962). Ordinul Lenin.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Ciukovski, Kornei.** Doctorul Aoleu / Kornei Ciukovski. – Chişinău, 1986. – 84 p.

Ciukovski, Kornei. Doctorul Aumădoare / Kornei Ciukoski. – Bucureşti: Ed. Tineretului, 1963. – 30 p.

***Ciukovski, Kornei.** Gândăcilă / Kornei Ciukovski. – Chişinău: Lumina, 1976. – 24 p.

***Ciukovski, Kornei.** Soarele furat; Telefonul; Necazul Fedorei: Poveşti în versuri / Kornei Ciukovski. – Chişinău: Lit. Artistică, 1982. – 56 p.

***Ciukovski, Kornei.** Stema de argint = Serebrânyj gerb: Povestire: [Pentru şcoala de opt ani] / Kornei Ciukovski. – Chişinău: Lumina, 1972. – 216 p.

* * *

Ciukovski, Kornei // Dicţionar enciclopedic român. Vol. 1. – Bucureşti: Ed. Politică, 1962. – P. 645.

*Ciukovski, Kornei // Enciclopedia sovietică moldovenească. Vol. 7. – Chişinău, 1977. – P. 360-361.

* * *

Čukovskaâ, Lidiâ. Pamâti detstva: Vospominaniâ o Kornee Čukovskom / Lidiâ Čukovskaâ. – Moskva: Moskovskij rabočij, 1989. – 220 p.

Petrovskij, Miron. Kniga o Kornee Čukovskom / Miron Petrovskij. – Moskva: Sov. pisatel', 1966. – 415 p.

Vospominaniâ o Kornee Čukovskom. – Moskva: Sov. pisatel', 1977. – 472 p.

Žizn' i tvorčestvo Korneâ Čukovskogo. – Moskva: Det. Lit., 1978. – 317p.

* * *

Čukovskij, Kornej I. // Bol'šaâ sovetskaâ èniklopediâ. Vol. 29. – Moskva, 1978. – P. 252.

Čukovskij, Kornej I. // Russkie pisateli XX vek: Bibliogr. Slov. Vol. 2. – Moskva: Prosveŝenie, 1998. – P. 561-564.

Krûčkov, Pavel. Bol ' šoj Čukovskij: Dnevnik. Al ' manah. Biografii / Pavel Krûčkov // Novyj mir. – 2007. – Nr. 12. – P. 172-180.

Nikitin, E. Vojna v žizni i tvorčestve Korneâ Čukovskogo / E. Nikitin // Bibliografiâ. – 2010. – Nr. 5. – P. 83-91.

Vaša blagordnaâ, izâšnaâ, svetlaâ ličnost' : A. P. Grossman i Kornej Čukovskij: iz perepiski 1909-1963 godov // Voprosy literatury. – 2008. – Nr. 1-2. – P. 330-349.

N.-M. Ş.

CALENDAR NAȚIONAL

APRILIE

2012

Duminică	**1**
Luni	2
Marți	3
Miercuri	4
Joi	5
Vineri	6
Sâmbătă	**7**
Duminică	**8**
Luni	9
Marți	10
Miercuri	11
Joi	12
Vineri	13
Sâmbătă	**14**
Duminică	**15**
Luni	16
Marți	17
Miercuri	18
Joi	19
Vineri	20
Sâmbătă	**21**
Duminică	**22**
Luni	23
Marți	24
Miercuri	25
Joi	26
Vineri	27
Sâmbătă	**28**
Duminică	**29**
Luni	30

165 ani de la naşterea lui **Gavriil Musicescu,** compozitor, dirijor de cor şi profesor român, originar din Basarabia (1 apr. 1847 – 21 dec. 1903). *A se vedea şi art. din CB 1993, p. 137-138; CN 2007, p. 113-115*.

90 de ani de la naşterea interpretului şi regizorului **Boris Stegărescu** (1 apr. 1922 – 13 mai 1995).

85 de ani de la naşterea lui **Dumitru Batîr**, profesor universitar, doctor habilitat în chimie (1 apr. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 119-120; CN 2007, p. 139-140*.

65 de ani de la naşterea criticului de teatru **Pavel Proca** (1 apr. 1947).

60 de ani de la naşterea pictorului scenograf **Boris Jankov** (1 apr. 1952).

80 de ani de la naşterea profesoarei române, om de ştiinţă, originară din Basarabia, **Adelaida Mateescu (Ţaga)** (1 apr. 1932 – 20 mai 2009). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 140*.

100 de ani de la stingerea din viaţă a actorului român **Petre Liciu** (19 mart. 1871 – 1 apr. 1912). Este considerat pionierul cinematografiei românești.

50 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi graficianului român **Camil Ressu** (28 ian. 1880 – 1 apr. 1962). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 27-28*.

70 de ani de la naşterea scriitoarei române **Gabriela Adameşteanu** (2 apr. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 120-121*.

1270 de ani de la naşterea lui **Carol cel Mare,** primul conducător al Europei, rege al francilor (2 apr. 742 – 26 ian. 814).

80 de ani de la naşterea dramaturgului rus **Mihail Şatrov** (3 apr. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 141-142*.

80 de ani de la naşterea actorului american de teatru şi film **Anthony Perkins** (4 apr. 1932 – 12 sept. 1992).

80 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Wilhelm Friedrich Ostwald**, chimist, fizician şi filozof german, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (2 noiemb. 1853 – 4 apr. 1932). *Este creatorul energetismului şi descoperitorul legii diluţiei*.

80 de ani de la naşterea matematicianului, doctor în ştiinţe fizico-matematice, profesor **Ion Suveică** (5 apr. 1932).

70 de ani de la naşterea lui **Dumitru Goia**, muzician, dirijor şi profesor (5 apr. 1942). *A se vedea şi art. CN 2002, p. 122-123*.

70 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi graficianului **Pavel Şilingovschi** (16 febr. 1881 – 5 apr. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 58-59*.

80 de ani de la naşterea lui **Fănuş Neagu**, prozator, dramaturg, memorialist, nuvelist şi scenarist român, membru titular al Academiei Române (5 apr. 1932 – 24 mai 2011). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 121-122*.

175 de ani de la naşterea lui **Algeron Charles Swinburne**, poet, dramaturg, romancier şi critic literar englez (5 apr. 1837 – 10 apr. 1909).

175 de ani de la naşterea lui **Léon Louis Lucien Prunol de Rosny**, orientalist, etnograf, lingvist francez, membru corespondent străin al Societăţii Academice Române (5 apr. 1837 – 28 aug.

1914).

90 de ani de la naşterea lui **Anatol Gugel**, poet, prozator, traducător şi publicist, de origine evreu (6 apr. 1922). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 63-65; CN 2002, p. 124-125.*

70 de ani de la apariţia publicaţiei **„Basarabia literară”**, supliment al ziarului „Basarabia” (6 apr. 1942 – 10 febr. 1944).

55 de ani de la naşterea lui **Ghenadie Ciobanu**, pedagog şi concertmaistru, compozitor, manager, ex-ministru al culturii din Republica Moldova (6 apr. 1957). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 143-144.*

200 de ani de la naşterea lui **Aleksandr Herzen**, filozof, istoric, democrat-revoluţionar, scriitor şi publicist rus (6 apr. 1812 – 21 ian. 1870). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 125-126.*

85 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Andrei Murafa**, preot, scriitor şi publicist, susţinător al Unirii (1874 – 7 apr. 1927).

75 de ani de la naşterea lui **Vasile Proca**, profesor, cercetător ştiinţific, specialist în domeniul geografiei fizice (7 apr. 1937 – 22 apr. 1982). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 144-145.*

65 de ani de la naşterea actorului şi regizorului **Victor Ştefaniuc** (7 apr. 1947 – 21 febr. 2010). *A fost directorul artistic al Teatrului Municipal de Păpuşi „Guguţă”.*

60 de ani de la naşterea scriitorului român **Nichita Danilov** (7 apr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 127-128.*

65 de ani de la naşterea compozitorului **Semion Lîsîi (Lîsoi)** (10 apr. 1947).

100 de ani de la naşterea lui **Cleopa Ilie**, arhimandrit, predicator şi scriitor bisericesc, figură reprezentativă a spiritualităţii ortodoxe româneşti contemporane (10 apr. 1912 – 2 dec. 1998). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 131-132.*

125 de ani de la naşterea fiziologului argentinian, laureat al Premiului Nobel, **Bernardo Alberto Houssay** (10 apr. 1887 – 21 sept. 1971).

555 ani de la urcarea pe tronul Moldovei a lui **Ştefan cel Mare** (12 apr. 1457 – 2 iul. 1504). *A se vedea şi art. din CB 1993, p. 69-71; CB 1994, p. 108-110; CB 1995, p. 77-79; CB 1996, p. 101-103; CB 1997, p. 145-146; CB 1998, p. 105-106; CN 2000, p. 193-194; CN 2004, p. 210-214; CN 2008, p. 212; CN 2009, p. 178- 180.*

80 de ani de la naşterea lui **Liubomir Iorga**, interpret de dansuri populare, coregraf şi meşter de instrumente muzicale (12 apr. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 146-147.*

75 de ani de la stingerea din viaţă a poetului şi dramaturgului turc **Hamit Tarhan Abdülhak** (2 febr. 1852 – 12 apr. 1937). Este considerat unul dintre iniţiatorii romantismului în literatura turcă.

130 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Bruno Bauer**, filozof, teolog şi istoric german (6 sept. 1809 – 13 apr. 1882).

65 de ani de la naşterea cineastului **Dumitru Olărescu** (14 apr. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 66-68; CN 2007, p. 147-148.*

90 de ani de la naşterea lui **Victor Toma**, inginer român, originar din Basarabia, membru de onoare al Academiei Române (14 apr. 1922 – 26 noiemb. 2008). A realizat primul calculator, premieră în Europa de Est.

75 de ani de la naşterea pictorului şi pedagogului **Alexei Novikov** (15 apr. 1937).

560 de ani de la naşterea lui **Leonardo Da Vinci**, pictor, desenator, arhitect, sculptor, muzician, poet, inginer şi savant italian de origine toscană (15 apr. 1452 – 2 mai 1519). *Este considerat unul dintre cei mai importanţi inventatori ai Renaşterii şi deschizător de drumuri în artele plastice. A se vedea şi art. din CN 2009, p. 123-125.*

180 de ani de la naşterea poetului şi caricaturistului german **Wilhelm Busch** (15 apr. 1832 – 9 ian. 1908).

85 de ani de la naşterea scriitoarei şi traducătoarei române, originară din Basarabia, **Ecaterina Şişmanian** (16 apr. 1927 – 11 noiemb. 1996).

70 de ani de la naşterea interpretei de operă **Adina Iuraşcu** (16 apr. 1942).

60 de ani de la naşterea profesorului universitar, doctor în ştiinţe economice, **Sergiu Certan** (17 apr. 1952).

60 de ani de la fondarea studioului cinematografic **„Moldova-Film”** (17 apr. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 132-133.*

70 de ani de la stingerea din viaţă a fizicianului francez, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, **Jean Baptiste Perrin** (30 sept. 1870 – 17 apr. 1942). A descoperit echilibrul sedimentării şi a determinat numărul lui Avogadro.

80 de ani de la naşterea coregrafului şi interpretului de dansuri populare **Spiridon Mocanu** (18 apr. 1932 – 2 iul. 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 134-135.*

120 de ani de la naşterea poetei finlandeze de expresie suedeză **Edith Södergran** (18 apr. 1892 – 1923). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 135-136.*

100 de ani de la naşterea cântăreţei de muzică populară **Marfa Poleacov** (19 apr. 1912 – 2 mart. 1994).

100 de ani de la naşterea chimistului american, laureat al Premiului Nobel, **Glenn Theodore Seaborg** (19 apr. 1912 – 25 febr. 1999). *A descoperit, în colaborare, numeroşi izotopi radioactivi.*

85 de ani de la naşterea fizicianului elveţian, laureat al Premiului Nobel, **Karl Alexander Müller** (20 apr. 1927).

75 de ani de la naşterea actorului de teatru **Dumitru Caraciobanu** (22 apr. 1937 – 14 oct. 1980).

A se vedea şi art. din CB 1997, p. 73-74; CN 2007, p. 153.

85 de ani de la naşterea interpretului de muzică populară **Gheorghe Eşanu** (23 apr. 1927 – 19 mart. 1996). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 75-76; CN 2002, p. 137-138.*

150 de ani de la naşterea poetului şi publicistului român **Alexandru I. Şonţu** (23 apr. 1862 – 23 noiemb. 1941).

80 de ani de la naşterea **Liei Manoliu**, atletă română originară din Basarabia, laureată cu aur la Jocurile Olimpice de vară din Mexico (1968) (23 apr. 1932 – 9 ian. 1998).

70 de ani de la naşterea actriţei şi interpretei americane **Barbara Streisand (Barbara Joan Streisand)** (24 apr. 1942).

90 de ani de la naşterea lui **Ion Mahu**, profesor universitar, cercetător în domeniul pedagogiei, membru titular al Academiei Pedagogice din Rusia (25 apr. 1922). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 77-78; CN 2002, p. 136-137.*

50 de ani de la naşterea lui **Emanuil Brihuneţ**, pictor, artist decorator, preot protoiereu, cercetător ştiinţific la Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală din Chişinău (25 apr. 1962).

90 de ani de la naşterea lui **Ştefan Augustin Doinaş**, poet, eseist, critic literar şi traducător român (26 apr. 1922 – 25 mai 2002). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 138-139.*

100 de ani de la naşterea **Nicolae Alentiev**, artist plastic, scenograf, om emerit în arte (27 apr. 1912 – 20 mart. 1985).

80 de ani de la naşterea actriţei americane de teatru şi film **Jayne Mansfield** (29 apr. 1932 – 29 iul. 1967). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 158.*

450 de ani de la naşterea compozitorului şi organistului olandez **Jan Pieterszoon Sweelinck** (apr. / mai 1562 – 16 oct. 1621).

Pavel PROCA
1947

Critic de teatru, scriitor, maestru în artă.

S-a născut la 1 apr. 1947, la Ghiliceni Bălţi.

A absolvit Facultatea de Filologie a Universităţii Stat din Moldova (1970). Este profesor de limba şi literatura română la şcoala medie din Ţibirica (1970-1971). Din 1972 este salariat al Teatrului Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi: şeful trupei (1972-1974), secretar literar (1975-2007). Este audient al laboratoarelor de secretariat literar şi critică teatrală la VTO Moscova (1984-1986), cu moderatorii Rima Krecetov şi Anatoli Smeleanski. În anii de *perestroikă* a fost numit director, apoi director artistic al Teatrului Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi (1989-1994). După ce teatrul îşi cultivase mai mulţi ani o imagine de *teatru pentru sat, provincial,* acum în fruntea sa venise un adevărat intelectual. Avea să aducă pe scena bălţeană dramaturgia românească, avea să fie un bun prieten al tinerilor regizori. Avea să imprime o altă ţinută teatrală celei mai importante instituţii culturale de la nord.

A scris şi a publicat în presa republicană cronici teatrale în: *Cultura*, *Literatura şi arta*, *Basarabia, Flux, Săptămîna,* enciclopedia *Literatura şi arta Moldovei* etc. A reprezentat stagiuni, premiere, spectacole, turnee, festivaluri, festivalurile naţionale şi internaţionale de la Moscova, Bucureşti, Tartu, Minsk, Kiev, Tallinn etc., seminarele de dramaturgie naţională de la Chişinău, Tiraspol, Orhei etc. Semnează volume de critică şi eseuri teatrale, portrete ale actorilor şi regizorilor: Ion Puiu, Vasile Tăbârţă, Anatol Pânzaru, Dina Cocea, Vitalie Rusu, Iulian Codău, Victor Ciutac, Ilie Todorov, Sandu Grecu, Jan Cucuruzac, Ala Menşicov, Mihai Curagău, Ion Marcoci, Anatol Răcilă, Mihai Volontir, Mihai Grecu, Călin Măneaţă, Petru Baracci, Titus Jucov, Andrei Vartic, dramaturgii Gheorghe Calamanciuc, Andrei Strâmbeanu etc. Este autorul volumelor: *Să mă aplaudaţi cu palma pe obraz* (2002), *Portrete cu jobenu-n jos* (2004), *Notiţe pe nojiţe* (2007), *Mă rog să pardonaţi* (2008), *Eu sânt cel mai singur* (2008), *O mască tremură-n oglindă* (2009), *Îndepărtate alte timpuri*, *Spovedania lui Histrion* (2010). A pătruns cu strălucire scriitoricească în munca actorilor, regizorilor, dramaturgilor, criticilor, demnitarilor în sfera culturii. Creează o serie de portrete literare despre personalităţile marcante ale culturii din Republica Moldova. Descrie în culori vii viaţa unor creatori care aduc în scenă personaje din diferite epoci, contopindu-se cu acestea şi reprezentându-le în faţa spectatorilor cu o deosebită candoare şi talent actoricesc. Considerat cel mai bun cronicar de teatru al Galei Premiilor UNITEM, ediţiile 2000 şi 2003. Laureat al săptămânalului *Literatura şi arta* (2001); Premiul *Gheorghe Cincilei* al Teatrului Municipal *I. L. Caragiale - Satiricus* (2003). Premiul *I. L. Caragiale* (2006) al Teatrului *Satiricus*. Membru al Uniunii Oamenilor de teatru (UNITEM) şi al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Proca, Pavel. Eu sânt cel mai singur / Pavel Proca. – Chişinău: Tehnologii Intelectuale SRL, 2008. – 144 p.

Proca, Pavel. Îndepărtate alte timpuri...: Crâmpeie teatrale bălţene / Pavel Proca. – Chişinău: Ed. Elena – V.I. SRL, 2010. – 158 p.

Proca, Pavel. Mă rog să pardonaţi…: Dialoguri cu antracte / Pavel Proca . – Chişinău: *Bons Offices,* 2008. – 138 p.

Proca, Pavel. Notiţe pe nojiţe / Pavel Proca. – Chişinău: Dragodor, 2007. – 320 p.

Proca, Pavel. O mască tremură-n oglindă ... : Monoloage împrăştiate / Pavel Proca. – Chişinău: *Bons Offices*, 2009. – 100 p.

Proca, Pavel. Portrete cu jobenu-n jos / Pavel Proca. – Chişinău: Asociaţia de Cooperare Internaţională, 2004. – 235 p.

Proca, Pavel. Să mă aplaudaţi cu palma pe obraz / Pavel Proca. – Chişinău: FEP Tipogr. Centrală, 2002. – 96 p.

Proca, Pavel. Spovedania unui Histrion: Amintiri pe apucate / Pavel Proca. – Chişinău: *Bon Offices*, 2010. – 130 p.

* * *

Proca, Pavel. Abecedarul basmelor: [Teatrul Republican de Păpuşi *Licurici*] / Pavel Proca // Lit. şi arta. – 2007. – 8 noiemb. – P. 6.

Proca, Pavel. Actor de echipă, nu de hurtă: [profil de creaţie al actorului de teatru Valeriu Ţurcanu] / Pavel Proca // Flux: ed. de vineri. – 2006. – 10 mart. – P. 7.

Proca, Pavel. Adevărul cuiva se recunoaşte în vocea sa: [portretul de creaţie al actriţei Ala Menşicov] / Pavel Proca // Flux: ed. de vineri. – 2006. – 11 aug. – P. 7.

Proca, Pavel. *Licurici*, un teatru prietenos şi mereu inspirat / Pavel Proca //Jurnal de Chişinău. – 2010. – 5 oct. – P. 11.

Proca, Pavel. Maltratarea cu o vorbă bună: [despre Sandu Grecu, dir. artistic al Teatrului *Satiricus*] / Pavel Proca // Lit. şi arta. – 2005. – 22 sept. – P. 6.

Proca, Pavel. O lume în care fericirea dăinuieşte veşnic: [60 de ani de la fondarea Teatrului Rep. de păpuşi *Licurici*] / Pavel Proca // Moldova: serie nouă. – 2005. – Nr. 9. – P. 12-15.

Proca, Pavel. Stăpânul păpuşarilor: [Titus Jucov] / Pavel Proca // Moldova. – 2010. – Nr 2. – P. 58-64.

Proca, Pavel. Sub podul lui Faur-Maur: [Ion Ungureanu: portret de creaţie] / Pavel Proca // Lit. şi arta. – 2003. – 31 iul. – P. 6.

Proca, Pavel. Sub zodia Leului răzvrătit: [Veniamin Apostol] / Pavel Proca // Săptămîna. – 2002. – 6 dec. – P. 10.

Proca, Pavel. Şapte portrete de Pavel Proca: [oameni de cultură în viziunea criticului: Andrei Strâmbeanu, Vitalie Rusu, Titus Bogdan Jucov et al.] / Pavel Proca // Glasul naţiunii. – 2005. – 26 mai. – P. 11.

Proca, Pavel. Trei, Doamne şi toţi trei... : [portret de familie – Mihai Curagău, Valeriu Cazac, Jan Cucuruzac de la *Satiricus*] / Pavel Proca // Flux: ed. de vineri. – 2002. – 19 iul. - P. 7.

Proca, Pavel. Un june şarmant care combate bine: [Viorel Cornescu] / Pavel Proca // Flux: ed. de vineri. – 2006. – 10 febr. – P. 8.

Proca, Pavel. Un voievod al scenei naţionale: [Mihai Volontir] / Pavel Proca // Moldova. – 2010. – Nr. 2. – P. 50-53.

* * *

Cheianu, Constantin. Un lider şi un strateg / Constantin Cheianu // Proca, Pavel. Notiţe şi nojiţe. – Chişinău: Dragodor, 2007. – P. 6.

Ciocanu, Anatol. Proca, Pavel / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812 – 2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 435.

Strâmbeanu, Andrei. Verba volant, scripta manent: (Elogiu unui anonim) / Andrei Strâmbeanu // Lit. şi arta. – 2005. – 31 mart. – P. 6.

Turea, Larisa. Un fenomenolog al teatrului – *Notiţe pe nojiţe* cu Pavel Proca: [60 de ani de la naşterea criticului de teatru] / Larisa Turea // Timpul de dimineaţă. – 2007. – 29 mart. – P. 6.

N.-M. Ş.

Boris JANKOV
1952

Pictor.

S-a născut la 1 apr. 1952, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1967-1971); Universitatea de Stat din Moldova (1971-1976). Din 1976 este pictor-decorator la Fondul Plastic al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova.

Autor al lucrărilor: *Se construieşte un cuib, Studenţi în colhoz, Ograda copilăriei mele, Portretul muncitoarei Rusanovscaia, Portretul Svetlanei, Portretul cursantului V. Ţăruş, Studenţi la pregătirea militară, Subotnic la Lacul comsomoliştilor, Seară în parc, Orheiul Vechi, Fereastră noaptea, Portretul unui bărbat, O zi ploioasă, Duminica la Drochia, Oameni la staţiune* etc. Participă la expoziţiile organizate de Uniunea Artiştilor Plastici din Moldova (1972-1980), la expoziţii în fostele republici unionale: Vilnius (1974), Moscova (1977), Leningrad (1979) etc.

Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova (1980).

***

Colesnic, Iurie. Jankov, Boris / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid enciclopedic. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 128-129.

N.-M. Ş.

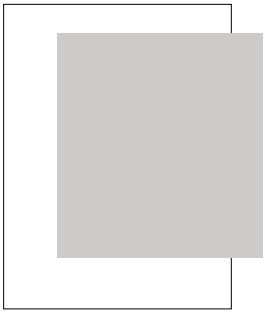

Ion SUVEICĂ
1932

Matematician, doctor habilitat în domeniu, conferenţiar universitar.

S-a născut la 5 apr. 1932, la Arioneşti, Dondueni.

A absolvit şcoala medie din satul Climăuţi (1950); Şcoala Superioară militară de inginerie aviatică cu menţiune, specialitatea inginer mecanic de aviaţie (1955); Facultatea de Matematică şi Mecanică a Universităţii de Stat *M.V. Lomonosov* din Moscova (1964).

Între anii 1966 şi 1970 este colaborator ştiinţific în secţia *Ecuaţii diferenţiale şi metodele de calcul* a Institutului de Matematică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. În 1970 prin concurs este promovat în funcţia de colaborator ştiinţific superior în secţia *Ecuaţii diferenţiale şi integrale*, iar în 1975 ocupă funcţia de şef al secţiei *Ecuaţii diferenţiale cu derivate parţiale şi analiză funcţională.* Susţine teza de doctor în ştiinţe fizico-matematice (1969) cu tema *Despre rezolvabilitatea problemei Dirochlet exterioare a ecuaţiilor eliptice m-meta-armonice* la Universitatea de Stat din Moldova. Din 1975 este colaborator ştiinţific superior. A activat în cadrul Institutului de Matematică şi Informatică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei din 1966 până în septembrie 1996. A publicat 43 de articole şi două monografii: *Probleme la limită pentru ecuaţii nestaţionare* (1979) şi *Teoreme de tip Tauber cu aplicaţii în analiza matematică şi fizică matematică* (1982). A pregătit un doctor în ştiinţe fizico-matematice. Din 1966 este conferenţiar al catedrei *Analiza matematică şi ecuaţii diferenţiale* a Universităţii de Stat din Moldova.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Suveică, Ion. Kraevye zadači dlâ nestacionarnyh uravnenij i sistem / Ion Suveică. – Chişinău: Ştiinţa, 1979. – 195 p.

Suveică, Ion. Ob odnoznačnoj razrešimosti vnešnej zadači Dirihle dlâ m-metagarmoničeskogo uravneniâ: Dis. kand. fiziko-matematičeskih nauk / Ion Suveică. – Chişinău, 1968. – 87 p.

Suveică, Ion. Razrešimost‘ osnovnyh smešannyh zadač dlâ nestacionarnyh uravnenij s operatornymi koèficientami i asimptotičeskoe povedenie rešenij po vremeni i parametram: Dis. na soiskanie učenoj stepeni dr. hab. fiziko-matematičeskih nauk / Ion Suveică. – Chişinău, 1996. – 297 p.

Suveică, Ion. Tauberovy teoremy i ih priloženie v analize i matematičeskoj fizike / Ion Suveică. Chişinău: Ştiinţa, 1982. – 68 p.

* * *

Suveică, Ion // Institutul de Matematică şi Informatică: File din ist. – Chişinău: Tipogr. Acad. de Şt. a Republicii Moldova, 2004. – P. 296.

N.-M. Ş.

Anatol GUGEL
1922

Poet, eseist şi traducător.

S-a născut la 6 apr. 1922, la Iaşi. A absolvit şcoala primară, după care învaţă la liceele *Alexandru Donici* şi *Bogdan Petriceicu Hasdeu* din Chişinău. Urmează studiile la Institutul Pedagogic (actualmente Universitatea Pedagogică) *Ion Creangă* din Chişinău (1945). A fost secretar de redacţie la ziarele *Tinerimea Moldovei* (din mart. 1945) şi *Moldova socialistă* (din dec. 1959), redactor-şef adjunct la revista *Moldova* (1966-1996), devenind şi animatorul unor cenacluri literare.

Debutează cu poeziile *Copii cu ochii umezi* şi *Acceleratorul,* în revista *Licurici* a Liceului *B.P. Hasdeu* din Chişinău. Debut editorial în anul 1951, cu placheta de versuri *Generaţia mea*, urmată de *Schimbul nostru* (1952), şi alte numeroase culegeri de versuri. Cultivă o poezie lirică prin excelenţă, surprinzând stări emotive aflate la frontiera dintre vis şi realitate. A cultivat şi o publicistică de calitate, inclusiv la rubrica permanentă *De la Naslavcea la Giurgiuleşti* (note de călătorie), în revista *Moldova*. Din 1947 promovează la *Tinerimea Moldovei* apoi şi în alte publicaţii pleade de tineri poeţi basarabeni, mulţi dintre aceştia devenind nume de referinţă în lirica basarabeană. Publică prezentări la cărţile de versuri ale lui Emil Loteanu, Vitalie Tulnic etc.

Creaţia sa cuprinde peste 40 de cărţi de versuri, eseuri, proză şi publicistică, incluzând creionări de portrete, evocări, tablete, eseuri, note de călătorie: *Fereastra cu trei muşcate* (1956), *Vânt de april* (1959), *Sonata lunii* (1965), *Scoica sarmatică* (1969), *Lanterna magică* (1978), *Crug* (1982), *Numărătoare inversă* (mărturii, 1988), *Post-scriptum* (1998) etc. În 2004 publică volumul de sinteză *Am fost odată ca niciodată.* Volume de publicistică: *Pe-un picior de plai* (1960), *Drumeţie. Oameni şi locuri* (1975), *Har* (1982) etc. A publicat cărţi pentru copii: *Flota mea* (1964), *Bradul şi steaua* (1972), *Ştiubeiul cu poveşti* (1982), *Stânca lui bunic* (1986) etc. Atât poezia, cât şi publicistica lui Anatol Gugel evocă frumuseţea plaiului moldav, valorile perene ale spiritualităţii, dragostea de limba română. Abordează tema evreiască în *Balada unui minut,* tradusă în limba rusă sub genericul *Muki odnoj minuty.* Din anul 2000 este redactor fondator al revistei de cultură a Uniunii organizaţiilor evreieşti din Republica Moldova *Nu vom uita! – Ne zabudem!* Alte subiecte abordate în opera sa sunt: candorile copilăriei, chipul mamei şi al femeii iubite, patria şi glia, marile orori ale secolului, grija pentru fiinţa umană, visul, miracolul, liniştea etc. Colaborează la almanahul literar al scriitorilor evrei din Basarabia *Vetka Ierusalima.* Poeziile lui Anatol Gugel au fost traduse în mai multe limbi.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1946). Este decorat cu Ordinul *Insigna de onoare* (1960). Premiul Internaţional de la Praga pentru sonata *Balada viorii,* împreună cu Alexei Stârcea (1968). Lucrător Emerit al culturii din Republica Moldova (1972). Medalia *Mihai Eminescu* (1998). Premiul de excelenţă al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Am fost odată ca niciodată* (2004).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002.* – Chişinău, 2002. – P. 124-125.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Gugel, Anatol. Am fost odată ca niciodată: [versuri] / Anatol Gugel; pict. Ia. Oliinik. – Chişinău: Pontos, 2004. – 296 p.

* * *

Gugel, Anatol. Constantin Condrea: [scriitor, poet, traducător] / Anatol Gugel // Lit. şi arta. – 2009. – 6 aug. – P. 8.

* * *

Anatol Gugel // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 199-201.

Cibotaru, Mihail Gheorghe. Poetul ca o carte de memorii: [Anatol Gugel-80 de ani de la naştere] / Mihail Gheorghe Cibotaru // Luceafărul. – 2002. – 5 apr. – P. 11.

Cibotaru, Arhip. Un adevărat stăpân şi rob al cuvintelor: [Anatol Gugel] Arhip Cibotaru // Viaţa Basarabiei. – 2004. – Nr. 4 – P. 96-98.

Cibotaru, Mihail Gheorghe. Un vânător pribeag de vise: [Anatol Gugel – 85 de ani] / Mihail Gheorghe Cibotaru // Moldova: serie nouă. – 2007. – Nr. 3 / 4. – P. 52-55.

Cimpoi, Mihai. Anatol Gugel-retrospectivă lirică / Mihai Cimpoi // Viaţa Basarabiei. – 2004. – Nr. 4. – P. 94-95.

Ciocanu, Anatol. Gugel, Anatol / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812 – 2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 278-279.

Gugel, Anatol // Dicţionarul general al literaturii române: E / K. – Bucureşti: Ed. Univers Enciclop., 2005. – P. 438.

Matcovschi, Dumitru. Darnic şi cu dreptate / Dumitru Matcovschi // Lit. şi arta. – 2007. – 27 mart. – P. 8.

Partole, Claudia. Anatol Gugel adună lumea într-un bob de grâu / Claudia Partole // Săptămîna. – 2005. – 3 iun. – P. 12.

Proca, Ion. Dar anii ca frunza se schimbă: [activitatea ziaristică a lui Anatol Gugel] / Ion Proca // Glasul naţiunii. – 2008. – 12 iun. – P. 12.

Rachieru, Adrian Dinu. Gugel, Anatol / Andrian Dinu Rachieru // Rachieru, Adrian Dinu. Poeţi din Basarabia: Un veac de poezie românească. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 2010. – P. 112-119.

N.-M.Ş.

Victor ŞTEFANIUC
1947 – 2010

Actor, regizor şi pofesor universitar.

S-a născut la 7 apr. 1947, la Chişinău. A decedat la 21 febr. 2010, la Chişinău.

După absolvirea Institutului de Artă Teatrală, Muzică şi Cinematografie din Sankt Petersburg (1970) lucrează la Teatrul de păpuşi *Licurici*. S-a remarcat în roluri din dramaturgia clasică română: *Ivan Turbincă, Harap-Alb, Dănilă Prepeleac* de Ion Creangă. A întruchipat personaje eroice în *Vulturaş* de G. Oster, *Drăcuşorii roşii* de P. Bleahin etc. În 1992, fondează cel de-al doilea teatru profesionist din domeniu *Teatrul Municipal de păpuşi Guguţă,* pe care l-a dirijat cu cinste până la sfârşitul vieţii sale. În funcţia de director artistic şi prim-regizor a promovat creaţiile unor autori străini şi autohtoni.

A montat peste 50 de spectacole: *La moara cu plăcinte, Comoara tâlharului* de Iulian Filip, *Căprişa-ştrengăriţa* de M. Suponim, *Turturica* de Nicolae Rusu, *Crăiţa florilor* de H. Ch. Andersen, *Taina inelului* de Spiridon Vangheli, *În această viaţă* de Gheorghe Urschi. Reprezentaţiile Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă* au fost apreciate la diverse festivaluri naţionale şi internaţionale de teatru pentru copii, unde au fost distinse cu premii. A activat în teatru timp de 40 de ani. În calitate de actor a jucat în peste 100 de spectacole. Mai multe generaţii de copii au crescut cu *Fofârlică*, personaj interpretat de Victor Ştefaniuc în cadrul emisiunii televizate *Minivideosalon*, lansată în 1988, la Televiziunea Naţională. În calitate de profesor universitar la Academia de Teatru, Muzică şi Arte Plastice, a instruit şase generaţii de actori păpuşari.

BIBLIGRAFIE SELECTIVĂ:

Ştefaniuc, Victor. De nenumărate ori am încercat să mă apropii de geniul eminescian: [interviu cu regizorul Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă* Victor Ştefaniuc] /interviu realizat de Veronica Boldişor // Lit. şi arta. – 2007. – 25 oct. – P. 4.

Ştefaniuc, Victor. Eu sunt hapsân în lucru şi permanent mă tem că am să mor cu o desagă de spectacole nemontate: [interviu cu Victor Ştefaniuc, directorul artistic al Teatrului Municpal de păpuşi *Guguţă*] / consemnare: Veronica Boldişor // Lit. şi arta. – 2008. – 14 febr. – P. 6.

Ştefaniuc, Victor. Guguţă de la Vangheli la Ştefaniuc: [interviu cu Victor Ştefaniuc, directorul Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă*] / consemnare: Veronica Cătană // Ziarul de gardă. – 2007. – 6 aug. P. 8.

Ştefaniuc, Victor. Mâine ar putea fi prea târziu: dialog despre cultură cu directorul artistic al Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă* / consemnare: Nadina Gheorghiţă // Capitala. – 2008. – 11 apr. – P. 14.

Ştefaniuc, Victor. Micul spectator are posibilitatea să cunoască şi să perceapă lucrurile în comparaţie: [interviu cu Victor Ştefaniuc, directorul Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă*] / consemnare: Liliana Popuşoi // Flux european: ed. de marţi. – 2009. – 7 apr. – P. 10.

Ştefaniuc, Victor. Sub căciula lui Guguţă întotdeauna va fi loc pentru oamenii buni: [dialog cu Victor Ştefaniuc, director artistic al Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă*] / dialog susţinut de Nadina Gheorghiţă // Capitala. – 2007. – 6 apr. – P. 13.

Ştefaniuc, Victor. Teatrul *Guguţă* le pregăteşte o megasărbătoare micilor spectatori: [interviu cu Victor Ştefaniuc, director artistic al Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă*] / consemnare: Liliana Popuşoi//Flux continuu: ed. de vineri. – 2007. – 26 ian. – P. 8.

Ştefaniuc, Victor. Teatrul *Guguţă*: proiecte, realizări şi succese: [interviu cu Victor Ştefaniuc, director artistic al Teatrului *Guguţă*] / consemnare: Veronica Catană // Lit. şi arta. – 2009. – 12 mart. – P. 8.

* * *

Sănduţă, Galina. Omul care dă viaţă păpuşii: [despre maestrul Victor Ştefaniuc, directorul Teatrului Municipal de păpuşi *Guguţă*] / Galina Sănduţă // Cultura. – 2008. – Nr. 5 / 6. – P. 7.

Ştefaniuc, Victor // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 503.

*Ştefaniuc, Victor//Literatura şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 448.

N.-M.Ş.

Cleopa ILIE,
Arhimandrit
1912 – 1998

Predicator şi scriitor bisericesc, figură reprezentativă a spiritualităţii ortodoxe româneşti contemporane. Numele de botez – Constantin.

S-a născut la 10 apr. 1912, la Sulița, jud. Botoşani. A decedat la 2 dec. 1998, la Mănăstirea Sihăstria.

După absolvirea şcolii primare din satul natal, împreună cu doi fraţi ai săi, intră în obştea Mănăstirii Sihăstria (1929), care era pe atunci un mic schit de lemn. A fost ucenicul stareţului atonit, protosinghelul Ioanichie Moroi (1929-1944). În 1937 e călugărit cu numele Cleopa. Hirotonit ierodiacon şi ieromonah al schitului Sihăstria, iar în 1944 a fost hirotonit diacon la Mănăstirea Neamţ, fiind apoi numit egumen (1945) la Sihăstria. Schitul Sihăstria a fost ridicat la rangul de mănăstire, iar protosinghelul Cleopa Ilie a fost hirotonit arhimandrit şi numit stareţ al acestei mănăstiri (1947). A fost duhovnic la Mănăstirea Sihăstria (1956-1959 şi în 1964-1998). A editat mai multe volume de *Predici*..., precum şi opt volume din seria *Ne vorbeşte Părintele Cleopa* (1995-1999).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P.131-132.

BIBLIOGRAFIE:

Cleopa, Ilie, Arhimandrit. Cuvinte

de folos: Predicile părintelui Cleopa Ilie / Ilie Cleopa, Arhimandrit. – Bucureşti: ARA, 2002. – 210 p.
Cleopa, Ilie, Arhimandrit. Botezul Domnului nostru Iisus Hristos / Ilie Cleopa, Arhimandrit // Altarul credinţei, 2003. – 16 ian. – P. 1, 5.
Cleopa, Ilie, Arhimandrit. Despre frica de Dumnezeu: [predici şi învăţături de Ilie Cleopa] / Ilie Cleopa, Arhimandrit // Flux: ed.de vineri. – 2000. – 10 noiemb. – P. 8; 17 noiemb. – P. 8.

* * *

Bălan, Ioanichie, Arhimandrit. Viaţa părintelui Cleopa / Ioanichie Bălan, Arhimandrit. – Iaşi: Trinitas, 2002. – 334 p.
Cleopa, Ilie, Arhimandrit // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni: scriitori şi filozofi. Vol. 10. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 200-202.
** Moldoveanu, Ioana. Părintele Cleopa / Ioana Moldoveanu // Jurnalul Naţional. – 2004. – 5 apr.

N.-M. Ş.

ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT, Domn al Moldovei 1457 – 1504

Domn al Moldovei medievale, om politic, apărător al creştinismului, iscusit diplomat, ilustru strateg, gânditor militar, ocrotitor al culturii, ctitor de biserici şi mănăstiri.

S-a născut cca 1433/1435, ca fiu al lui Bogdan al II-lea şi al Mariei-Oltea, descendenta unei familii din neamul Basarabilor. Se stinge din viaţă la 2 iul. 1504, la Suceava, înmormântat la Mănăstirea Putna, ctitorie a sa. A preluat tronul după înlăturarea lui Petru Aron pe care l-a învins în bătălia de la Doljeşti, pe Siret, la 12 apr. 1457, iar la 14 apr. 1457, pe locul numit *Direptate,* Adunarea ţării l-a proclamat domnitor. Odată sosit în capitala ţării, Suceava, primele măsuri luate au vizat consolidarea Domniei.

În politica internă a acţionat în vederea întăririi autorităţii domneşti şi a instituţiilor statului. Domnitorul a urmărit limitarea puterii marii boierimi, iar în Sfatul Domnesc a introdus oameni de încredere. Reprezentanţii domniei în ţinuturi şi cei din fruntea cetăţilor au căpătat puteri sporite. S-a preocupat şi de întărirea economică a ţării. O atenţie deosebită a fost acordată comerţului, negustorii braşoveni, ca şi cei din Polonia şi Ungaria bucurându-se de privilegii comerciale. A luat măsuri pentru întărirea capacităţii de apărare a ţării, conştient fiind de pericolele care puteau veni din exterior. A dispus de două oşti: *oastea cea mică,* iar în caz de primejdie majoră convoca *oastea cea mare,* din care făceau parte toţi locuitorii apţi de luptă ai ţării. Oastea domnitorului a fost dotată cu cele mai moderne arme ale timpului. Marele domnitor a avut în vedere şi sistemul de cetăţi de apărare, în cadrul căruia s-au remarcat: Suceava, Neamţ, Cetatea Albă, Chilia şi Hotin.

În politica externă, a urmărit, în primul rând, să aibă relaţii bune cu toţi vecinii. Un principiu de bază al politicii externe a fost acela de a nu fi angrenat în lupte, în acelaşi timp, pe două fronturi. Se cerea soluţionarea a două probleme distincte: relaţiile cu Polonia şi Ungaria şi, respectiv, cele cu otomanii. În privinţa Poloniei, în 1459, domnitorul a încheiat tratatul de la Overchelăuţi, prin care regele Cazimir al IV-lea nu-l mai ajuta pe Petru Aron în încercarea de a reveni pe tronul Moldovei. Din păcate, Polonia nu s-a dovedit totuşi de a fi un aliat deosebit de important în lupta antiotomană. Relaţiile moldo-ungare din primii ani de domnie au fost foarte încordate, din cauza faptului că maghiarii deţineau importanta cetate Chilia. În 1465, după trei ani de eforturi militare, a reuşit să preia controlul asupra cetăţii Chilia. Din aceeaşi perioadă datează respingerea încercării lui Matei Corvin de a supune Moldova controlului Ungariei prin Victoria de la Baia (1467), precum şi înfrângerea unei armate tătare la Lipnic, în apropierea Nistrului (1469). A doua etapă se conturează după 1470, când pe plan extern se declanşează lupta politică, diplomatică şi militară pentru stăvilirea expansiunii turceşti. În anul 1469, Petru Aron, urmărit în Transilvania de moldoveni, a fost ucis. După ce şi-a orânduit pacea internă a ţării, a plănuit desfacerea totală de sub vasalitatea otomană. În acest scop, a căutat să-şi asigure domnitori loiali în Muntenia. Câştigă o răsunătoare victorie la Vaslui (ian. 1475) asupra oştilor otomane, biruinţă cu ecouri în toată Europa. Din păcate, statele europene nu au înţeles nici atunci necesitatea constituirii unei puternice coaliţii antiotomane. Lăsat singur în faţa marii expediţii turceşti condusă de sultanul Mahomed II, care a invadat Moldova în 1476, oastea moldovenească va fi înfrântă la Valea Albă-Războieni. Răspândită în ţară după pradă, oastea sultanului nu a putut cuceri nici o cetate, toate rezistând. Domnitorul s-a dovedit din nou un bun conducător militar deoarece, aplicând lovituri otomanilor, a reuşit să-i alunge în afara ţării, transformând înfrângerea în victorie. Din nou Moldova era poarta de apărare a civilizaţiei creştine în faţa otomanilor. În anul 1479, după un război de 16 ani cu otomanii, Veneţia a încheiat pace cu aceştia. Regele Ungariei, Matei Corvin, a făcut acelaşi lucru în anul 1485. În aceste condiţii, în anul 1484, în urma unei puternice coaliţii otomano-tătare-muntene, condusă de sultanul Baiazid al II-lea, Moldova a pierdut Chilia şi Cetatea Albă, plămânii prin care respira viaţa economico-comercială a Modovei. În 1485, Ştefan Voievod depune la Colomeea jurământ de vasalitate şi credinţă lui Cazimir al IV-lea, regele Poloniei, care promitea ajutor militar la recucerirea Chiliei şi Cetăţii Albe, însă ajutorul făgăduit n-a sosit. În noile condiţii domnitorul moldovean a înţeles că lupta antiotomană nu mai avea sorţi de izbândă şi, în anul 1487, a încheiat pace cu sultanul, acceptând reluarea plăţii tributului în schimbul garanţiei independenţei Moldovei. Împăcarea definitivă cu regele Matias al

Ungariei în vara anului 1489, i-au adus, în dar, lui Ştefan cel Mare două cetăţi transilvănene: Ciceul şi Cetatea de Baltă, slabă compensaţie pentru cetăţile dunărene intrate în stăpânire străină vreme de peste patru secole. În ultimii ani ai domniei sale Ştefan a dorit să iasă de sub suzeranitatea polonă. La 26 oct. 1497, în bătălia din Codrii Cosminului voievodul Moldovei zdrobeşte armata mult mai numeroasă a tânărului crai al Poloniei Ioan Albert. În vara anului 1498 a năvălit în Polonia, ajungând până aproape de Cracovia, pentru ca în cele din urmă să ocupe Pocuţia, *ţara moşilor săi* şi s-o treacă în administraţia Moldovei (1502).

Într-o domnie record, de patruzeci şi şapte de ani, Ştefan cel Mare n-a fost doar un om politic şi un faimos comandant de oşti biruitor în războaie, ci şi un ctitor al întinsei sale ţări, căreia i-a dat o administraţie solidă, i-a sporit avuţia prin încurajarea economiei, comerţului, meşteşugurilor şi artelor. A sprijinit dezvoltarea târgurilor, a întărit cetăţile, a construit peste patruzeci de lăcaşuri, unele laice, cele mai multe religioase. A transformat Moldova într-o forţă de prim rang în spaţiul central şi est-european. Pentru faptele sale de apărător al creştinătăţii, la victoriile militare adăugându-se şi construcţia lăcaşurilor sfinte în Moldova, Muntenia, Transilvania şi muntele Athos, poporul l-a numit *cel Mare şi Sfânt*. Capodopera sa rămâne mănăstirea Putna, unde însuşi şi-a ales locul odihnei veşnice. Canonizat la 20 iunie 1992, este sărbătorit la 2 iulie.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2004*. – Chişinău, 2004. – P. 210-214; *Calendar Naţional 2008*. – Chişinău, 2008. – P. 212.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Calinic, Episcop al Argeşului şi Muscelului. Sfântul Voievod Ştefan cel Mare între cer şi genune / Calinic, Episcop al Argeşului şi Muscelului. – Cluj-Napoca: Eikon, 2004. – 182 p.

Crăciun, Victor. Eminescu, Ştefan Vodă şi Putna: cu prilejul pomenirii domnitorului la 500 de ani: 1504 – 2004 / Victor Crăciun. – Bucureşti: Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni: Semne, 2004. – 204 p.

Cuvinte despre Ştefan cel Mare: În 2 vol. – Suceava: Sfânta Mănăstire Putna, 2007,

Vol. 1: Ierodiaconul Gherasim Putneanul, A.D. Xenopol, Dimitrie Onciul. – 106 p.

Vol. 2: Mircea Eliade, Emil Turdeanu, Faust Brădescu. – 176 p.

Denize, Eugen. Ştefan cel Mare: Dimensiunea internaţională a domniei / Eugen Denize. – Târgovişte: Ed. Cetatea de Scaun, 2004. – 180 p.

Filip, Vasile. Ştefan Vodă al Moldovei / Vasile Filip. – Iaşi: PIM, 2004. – 204 p.

Marcu, Emilian. Atlet moldav: [versuri dedicate lui Ştefan cel Mare] / Emilian Marcu. – Timişoara: Augusta, 2003. – 35 p.

Simion, Alexandru. Ştefan cel Mare şi Matia Corvin. O coexistenţă medievală / Alexandru Simion. – Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană, 2007. – 66 p.

Şimanovschi, Leon. Ştefaniada sau Cronica celui Mare şi Sfânt în 47 de episoade: partea 1: (1457 – 1468) / Leon Şimanovschi. – Botoşani: AXA, 2004. – 28 p.

**Ştefan cel Mare şi Sfânt. Atlet al credinţei creştine. – Suceava: Ed. Muşatinii; Sfânta Mănăstire Putna, 2004. – 514 p.

Ştefan cel Mare şi Sfânt, 1504 – 2004: Bibliografie. – Suceava: Ed. Muşatinii; Sfânta Mănăstire Putna, 2004. – 193 p.

Ştefan cel Mare şi Sfânt, 1504 – 2004: Biserica. O lecţie de istorie . – Suceava: Ed. Muşatinii; Sfânta Mănăstire Putna, 2004. – 266 p.

Ştefan cel Mare şi Sfânt, 1504 – 2004: Portret în cronică. – Suceava: Ed. Muşatinii; Sfânta Mănăstire Putna, 2004. – 376 p.

Ştefan cel Mare şi Sfânt, 1504 – 2004: Portret în istorie. – Suceava: Ed. Muşatinii; Sfânta Mănăstire Putna, 2003. – 618 p.

* * *

Gonţa, Gheorghe. Domnia lui Ştefan cel Mare / Gheorghe Gonţa // Domnii Ţării Moldovei: Studii. – Chişinău: Civitas, 2005. – P. 95-102.

Lungu, Eugen. Un simbol confiscat: [monumentul lui Ştefan cel Mare de Alexandru Plămădeală] / Eugen Lungu // Sud-Est cultural. – 2009. – Nr. 3. - P. 18-19.

Neagoe, Stelian. Ştefan cel Mare / Stelian Neagoe // Neagoe, Stelian. Oameni politici români: Encicl. – Bucureşti: Ed. Machiavelli, 2007. – P. 671-674.

Scrisoarea circulară a lui Ştefan [cel Mare şi Sfânt] către cârmuitorii Europei // Biblioteca Bucureştilor. – 2004. – Nr. 1. – P. 3.

Stan, Magda. Ştefan cel Mare (anii de domnie: 1457 – 1504) / Magda Stan, Cristian Vornicu // Stan, Magda. 101 personalităţi şi evenimente istorice: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Niculescu, 2008. – P. 161-164.

N.-M. Ş.

Victor TOMA
1922 – 2008

Inginer electronist, originar din Basarabia. Membru de onoare al Academiei Române. S-a născut la 14 apr. 1922, la Leova, jud. Cahul, în familia unui magistrat. A decedat la 26 noiemb. 2008, la Bucureşti. A urmat şcoala primară în Leova (1928-1932). În anii 1932-1940, urmează Liceul *Cuza Vodă* din Huşi; Liceul Militar *Regele Ferdinand* din Chişinău, şef de promoţie. Dovedeşte precocitate deosebită pentru tehnică: la 5 ani scrie la maşina de tapat înainte de a învăţa să scrie cu mâna; la 10 ani purta cu un coleg corespondenţă cifrată; la 12 ani şi-a început activitatea în electronică realizând un receptor radio cu un tub electronic, iar în cursul superior al liceului a construit radioreceptoare şi diverse aparate de laborator.

Urmează cursurile Institutului Politehnic din Bucureşti, Facultatea de Mecanică şi Electricitate, Secţia Radiocomunicaţii (1940-1945). Şi-a continuat specializarea la Laboratorul de Cercetări al Concernului *Tesla* din Praga (1948-1950), concomitent a elaborat prima invenţie: *Releul electronic discriminator de tensiune*, brevetată în Cehoslovacia. În 1973 şi-a susţinut teza de doctorat

Generarea controlată a impulsurilor în sisteme asincrone, devenind doctor inginer.

A fost asistent la Catedra de Radiocomunicaţii din cadrul Institutului Politehnic din Bucureşti (1946-1948); asistent, şef de lucrări, şef de laborator la Institutul de Fizică Atomică de la Măgurele, consilier pentru calculatoare electronice la Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie (1950-1961). Este şef de secţie şi director adjunct ştiinţific la Institutul de Tehnică de Calcul şi Informatică din Bucureşti (1968-1988). Şi-a continuat activitatea ştiinţifică în cadrul SIAT S.A. Bucureşti.

Este primul constructor de calculatoare electronice din România. Este considerat tatăl calculatoarelor din ţările socialiste din Europa, mai puţin din URSS. Anul 1955 a însemnat pentru doctorul inginer Victor Toma începutul unei cariere de succes de jumătate de secol. În acel an a avut două mari realizări: a inventat dispozitivul de pornire-oprire pentru cronometre electronice, inovaţie folosită în producţie la electroaparataj şi în pirotehnie la uzinele Mija şi Zamesti. După patru ani de lucru tot în 1955 refugiatul basarabean a reuşit să intre în istorie, realizând calculatorul electronic CIFA-1 echipat cu 1500 tuburi electronice. A fost prezentat la Dresda, apoi în 1975 a fost pus în funcţiune, după care au urmat o serie de invenţii: CIFA-2, cu perfecţionări tehnologice, echipat cu 800 tuburi electronice (1959); CIFA-3, destinat Centrului de Calcul al Universităţii din Bucureşti (1960); CIFA-4 (1962);VITOSHA, realizat între 1962 şi 1963 în Bulgaria în cadrul acordurilor încheiate între Academia Română şi Academia Bulgară de Ştiinţe.

A avut contribuţii teoretice în: introducerea în electronică a conceptului de „anuare”(1961), cu opt ani înaintea apariţiei aceluiaşi concept în literatura tehnică americană; stabilirea unei metode de accelerare a rezolvării problemelor de transport prin metoda Egervary; dezvoltarea teoriei generatoarelor de impulsuri de tip asincron, cu numeroase aplicaţii în calculatoare şi în alte echipamente electronice. În 1964 a realizat primul calculator electronic cu tranzistori din România cu memorie pe ferite CET-500, iar în 1967 tipul CET-501, cu numeroase perfecţionări în privinţa vitezei, a capacităţii memoriei operative şi a echipamentelor periferice din configuraţie.

Este titularul unor invenţii: releul electronic discriminator de tensiune; instrumente electronice pentru măsurarea radioactivităţii; generatorul controlat de impulsuri; sistemul de introducere a datelor pe discuri flexibile; sistem de vot electronic etc. În perioada 1995-2006, senatorii din Parlamentul României au votat electronic pe ultima invenţie a lui Victor Toma, folosită şi în prezent în sala Omnia. Are însemnate contribuţii teoretice, între care dezvoltarea teoriei generatorului de tip asincron, precum şi a conceptului de armare în electronică. Între 1978 şi 1980 a mai construit sisteme de introducere a datelor pe discuri flexibile SIV-2400, multiplicate industrial în peste 350 de exemplare; sisteme de editare pe bază de microcalculator pentru trecerea informaţiei de pe bandă magnetică pe imprimantă rapidă. A stabilit legături cu firma Control Data Corporation şi a înfiinţat în Bucureşti prima întreprindere mixtă româno-americană Rom Control Data.

Întreaga istorie a apariţiei şi dezvoltării calculatoarelor electronice în România este legată de activitatea profesională de peste 45 de ani a lui Victor Toma. A format generaţii de ingineri matematicieni şi programatori. Proiectarea şi construcţia calculatoarelor CIFA de către doctorul inginer are o însemnătate care depăşeşte pe acea a construcţiei şi proiectării unei instalaţii industriale noi. Construcţia de calculatoare, aşa cum a fost ea făcută de refugiatul basarabean care a cucerit lumea, a depăşit graniţele Institutului de Fizică Atomică. A constituit o şcoală pentru începuturile informaticii în România, pentru grupul din Timişoara, care a construit MECIPT-ul şi pentru cercetătorii bulgari.

A fost felicitat de Gheorghiu-Dej, apoi a fost medaliat de Nicolae Ceauşescu şi de Ion Iliescu. Singurul răsfăţ a fost să facă un ocol al lumii. Comuniştii au investit sume colosale în tehnica de calcul, iar el era specialistul Nr. 1. Aşa a ajuns refugiatul basarabean să traverseze oceanul pentru a ajunge în America, apoi a trecut prin Japonia, a revenit în Europa, vizitând Anglia şi Franţa.

Membru a Institutului IRE din New York, SUA (1948-1969); membru al Societăţii Internaţionale de Informatică din Namur, Belgia (1958-1965); membru de onoare al Academiei Române (1993). A fost distins cu *Medalia muncii* (1954); *Radist de onoare* (1956); *Ordinul muncii cl. a III-a* (1957); medalia *20 de ani de tehnică de calcul* (1988); *40 de ani de fizică la Măgurele* (1990); Ordinul Naţional *Steaua României* în grad de Cavaler (2003).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

**** Toma, Victor.** An Asynchronous Pulse Generator used as a logical element in computers and automation: Comunicare prezentată la al 4-lea Congres Internaţional de Cibernetică. – Namur, 1964 .

Toma, Victor. Calculatorul electronic tranzistorizat CET-500 / Victor Toma // Colecţie de programe pentru calculatorul electronic CET-500. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1967. – P. 21-52.

****Toma, Victor.** CIFA-1, The electronic computer of the Institute of Physics of the Popular Republic Academy: Comunicare prezentată la Dresda la 22.11. 1955 / Victor Toma // Aktuelle Probleme der Rechentechnik, – Berlin, 1957.

****Toma, Victor.** Începuturile informaticii româneşti la Institutul de Fizică Atomică / Victor Toma // Academica. – 2002. – Nr. 3-4. – P. 20-22.

****Drăgănescu, Mircea.** Realizarea de calculatoare şi reţele de calculatoare în România (1953 – 1985): [Victor Toma] / Mircea Drăgănescu // Academica. – 2001. – Nr. 1-2.– P. 43-44.

Rusu, Dorina N. Toma, Victor / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Enciclop.; Ed. Acad. Române, 2003. – P. 834-835.

Toma, Victor // Nemuritorii academicieni români. – Bucureşti: Rompres, 1994.– P. 330-331.

N.-M. Ş.

Alexei NOVIKOV
1937

Pictor şi pedagog.

S-a născut la 15 apr. 1937, la Koşelevo, reg. Oriol, Federaţia Rusă.

Urmează Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1957-1962). Îşi începe activitatea profesională în calitatae de profesor la Şcoala medie din Ceadâr-Lunga (1963-1965). Din 1965 până în 1970 este pictor superior la Secţia construcţie artistică a Institutului Tehnologic de Proiectare şi Construcţii.

A pictat lucrările: *Amintiri despre mama; Măceş; Stradă; Pământ; La mare; La fântână; Primăvara; Grănicer; Călugăriţă; Cumetriţe; Seara; Sătence; Catedrala din Orhei; Fierar; Rugă veche; Case albastre; Dimineaţă; Oameni din satul meu; Mireasă; Discordie; Cal alb; Drum; Monument familiei; Mănăstire; Sărbătoare în sat; Roadă; Mască; Sportive; Tărăboi,* o serie de portrete. Lucrează în fier, lemn etc. Participă la expoziţiile organizate de Uniunea Artiştilor Plastici din Moldova (1963-1978). Participă şi la expoziţii internaţionale în: Bucureşti; Bacău (1963-1996), fostele republici unionale (1972, 1973, 1976-1978), SUA (1976), Turcia (1983), Finlanda (1987), Japonia (1988, 1992), Germania (1990, 1992), Spania, Franţa (1991), Elveţia (1991, 1993), Polonia (1990,1991), Ungaria (1991) etc. Lucrările lui au fost achiziţionate de Ministerul Culturii al URSS, Galeria *Tretiakov* din Moscova, alte muzee şi galerii din Rusia, Olanda, Elveţia, SUA, Polonia, Japonia, Israel, Germania, Finlanda, Australia etc. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova (1969).

***

Colesnic, Iurie. Novikov, Alexei / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid enciclopedic. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 169.

N.-M. Ş.

Sergiu CERTAN
1952

Profesor universitar, doctor habilitat în ştiinţe economice.

S-a născut la 17 apr. 1952, în Chişinău.

În anii 1959-1969 învaţă la şcoala Nr. 1 din or. Chişinău. În 1973 absolveşte Facultatea de Economie, specialitatea planificarea industriei din cadrul Institutului Politehnic din Chişinău (astăzi Universitatea Tehnică din Moldova). Susţine doctoratul la Institutul de cercetări ştiinţifice economice al Comitetului de Stat pentru Planificare din or. Moscova (1976).

Îşi începe activitatea profesională în calitate de cercetător ştiinţific superior, apoi şef de laborator şi şef de secţie la Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul planificării din Chişinău (1976-1990). În anii 1990-1992 este şef al Direcţiei Generale la Ministerul Economiei Naţionale. A fost ales directorul Institutului de Cercetări Economice al Academiei de Ştiinţe din Chişinău (1991-1992). În 1992 a îndeplinit funcţia de director al Centrului de studiere a problemelor pieţei al Academiei de Ştiinţe, la Ministerul Economiei Naţionale; ulterior, prin cumul, este vicepreşedinte al Comitetului de Stat pentru Reformele Economice. Între anii 1992-1994 a fost ministru al economiei din Republica Moldova şi profesor la Academia de Studii Economice din Moldova. A fost conducător apoi preşedinte şi manager al Fondului de Investiţii *FINN AgroFond S. A.* (1994-2002). Începând cu anul 2004 este managerul principal al Companiei de Asigurări *Sigur-Asigur.*

A făcut studii postuniversitare la instituţiile din Tallinn (1989), Kiev (1990), Köln (1992), Washington-Institutul Fondului Monetar Internaţional (1993), Comisia Valorilor Mobiliare SUA (1996), Centrul de productivitate şi competitivitate-Programul Marshall-Plan, în Cehia, Germania, Franţa, Belgia şi Luxemburg (1998-2001).

A interprins cercetări în domeniul modelării mecanismului economic de formare şi funcţionare a asociaţiilor de producere, elaborează sistemul de balanţe natural-valorice ale legăturilor dintre ramuri, s-a implicat în reformarea economiei naţionale în perioada de tranziţie la economia de piaţă.

Este autorul a circa 100 de lucrări ştiinţifice, inclusiv 9 monografii precum: *Proizvodstvennye ob'edineniâ: ocenka èffektivnosti i vybor sostava* (1981), *Analiza şi estimarea dezvoltării economiei informale în Republica Moldova* (1995), *Economia tenebră a Republicii Moldova*: *aspecte calitative şi cantitative* (1996) ş.a. A participat la numeroase forumuri ştiinţifice internaţionale în SUA, Germania, Rusia, România etc. A pregătit cinci doctori în economie.

Pe parcursul activităţii profesionale a fost membru al Consiliului Economic Suprem pe lângă preşedintele Republicii Moldova şi al Consiliului pentru reformele economice pe lângă Guvernul Republicii Moldova, vicepreşedinte al Asociaţiei Economiştilor din Moldova, copreşedinte al Mişcării Acţionarilor din Republica Moldova, preşedintele Fondului pentru susţinerea antreprenoriatului şi dezvoltarea micului business din Republica Moldova (1994-1996).

Laureat al Premiului tineretului *Boris Glavan*, în domeniul ştiinţei şi tehnicii (1982). În 1992 este ales membru correspondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Din anul 1994 obţine titlul de specialist certificat cu dreptul de

activitate pe piaţa valorilor mobiliare.

BIBLIOGRAFIE:

Certan, Sergiu. Cum să devii milionar legal în Moldova: Îndrumar practic, verificat de viaţă / Sergiu Certan. – Chişinău: [S. n.], 2009. – 80 p.

* * *

Certan, Sergiu. Prima uniune de creditare / Sergiu Certan; consemnare V. Trofăilă // Moldova suverană. – 1998. – 6 iun. – P. 3.

* * *

Certan, Sergiu // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 176-177.

* * *

Certan, Sergiu [Resursă electronică] www.capital.market.md/index.php?option=com_content&task=view_Certan, Sergiu [Resursă electronică] www.infotag.md/noutati/590537/-

Certan, Sergiu [Resursă electronică] www.eco.md/index.php?..sergiu-certan-

Certan, Sergiu [Resursă electronică] www.asigurare.md/ro/snews/797/-

M. P.

Lia MANOLIU
1932 – 1998

Atletă română, originară din Basarabia.

S-a născut la 23 apr. 1932, în Chişinău. Se stinge din viaţă la 9 ian. 1998, în urma unui infarct, înmormântată la Cimitirul Bellu din Bucureşti.

La 16 ani a început să practice atletismul, specializându-se în aruncarea discului. A mai practicat tenisul de câmp, tenisul de masă, voleiul şi baschetul. În acelaşi timp cu activitatea sportivă a absolvit Facultatea de Energetică a Institutului Politehnic din Bucureşti (1954). A participat la şase ediţii consecutive ale Jocurilor Olimpice, de la Helsinki (1952) şi până la München (1972). A deţinut un record de longevitate olimpică menţionat şi în Cartea recordurilor. A fost de 12 ori campioană naţională şi de şapte ori campioană balcanică. În anii 1973 – 1990 a funcţionat vicepreşedinte, ulterior preşedinte al Comitetului Olimpic Român (1990-1998). A ocupat funcţiile de membru al Comisiei pentru Academia Olimpică din cadrul CIO. A fost preşedintele Grupului de lucru pentru problemele sportivilor de performanţă din cadrul Asociaţiei Comitetelor Olimpice Naţionale. Este membru al Comitetului Feminin din Forul internaţional de atletism (1976-1995). În perioada anilor 1974-1981, 1985-1993 a facut parte din Comisia de competiţii din cadrul Asociaţiei Europene de Atletism.

Pe parcursul carierei sale de sportivă a fost laureată cu aur la Jocurile Olimpice din Mexic (1968). A obţinut medalii de bronz la Jocurile Olimpice de vară de la Roma (1960) şi la Jocurile Olimpice de vară din Tokyo (1964), la proba de aruncare a discului. În 1973 a fost distinsă cu Trofeul *Fair Play*, decernat de către UNESCO; obţine Ordinul Olimpic *Colanul de bronz* (1975); Trofeul *Femeia în Sport* (CIO 1990); Trofeul Centenarului CIO (1994).

Stadionul naţional din Bucureşti îi poartă numele.

* * *

Dron, Ion. Lia Manoliu: o sportivă română de origine basarabeană (1932-1998) / Ion Dron // Capitala. – 2000. – 22 apr. – P. 9.

Josanu, Efim. Manoliu, Lia / Efim Josanu // Josanu, Efim. Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 185-186.

* * *

Manoliu, Lia [Resursă electronică] www.ro.wikipedia.org/wiki/Lia_Manoliu-

Ion MAHU
1922

Profesor universitar, academician, cercetător şi inovator în domeniul pedagogiei.

S-a născut la 25 apr. 1922, în s. Târnova, r-nul Bălţi.

Îşi face studiile primare şi complementare la şcoala din localitate, apoi le continuă la Gimnaziul Industrial din s. Corbu, ulterior la Liceul industrial din Chişinău. A urmat studii speciale la Şcoala Militară de ofiţeri din România. Începând cu anul 1945 studiază la Facultatea de Biologie şi Chimie a Institutului Pedagogic din Chişinău, unde i-a avut pe distinşii profesori Afanasie Baranovski, academicienii Anton Ablov, Mihail Iaroşenko, Nikolai Dimo, Eugen Nirca ş.a. A făcut doctorantura la Institutul de Instruire Politehnică a Academiei de Ştiinţe Pedagogice din Moscova (1964).

A activat maistru superior şi profesor al Şcolii de meserii Nr. 5 din Bălţi (1944-1945). A fost profesor de biologie şi chimie la şcoala medie din s. Baraboi (1949-1956) (astăzi Liceul Teoretic *Prometeu*), teritoriul căruia a fost tranformat într-un lot experimental, o staţiune agrobiologică. Pe parcursul carierei sale pedagogice a valorificat experienţa unor directori şi profesori de seamă ai sec. al XX-lea, a elaborat proiectul-programă de predare a disciplinei *Instruirea şi educaţia prin muncă în clasele V-VII* şi *Instruire politehnică în clasele VIII-X*, în corelaţie cu disciplinele de biologie şi chimie. A creat condiţii pentru îmbinarea teoriei cu practica şi formarea aptitudinilor şi deprinderilor practice la elevi. Pe baza rezultatelor s-a pregătiti reforma şcolară din 1953. A pus accentul

pe dezvoltarea principiului ştiinţific în programarea educaţională. Experienţa şcolii a fost aprobată de conducerea republicii şi a fost expusă sub toate aspectele la EREN (Expoziţia Realizărilor Economiei Naţionale) din Moscova. Activitatea şcolii şi a cadrelor didactice a impulsionat un număr impunător de viitori savanţi cu renume, printre care Leonid Cobâleanschi, Ion Ababii, Ion Corcimaru, Aurelian Gulea şi mulţi alţi academicieni, doctori habilitaţi, profesori şi conferenţiari universitari.

Între anii 1956 şi 1961 este inspector general la Direcţia şcolilor a Ministerului Învăţământului din Moldova. Cercetător ştiinţific superior la Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul şcolilor din Moldova (1961-1965). Începând cu anul 1965 este conferenţiar la Catedra de pedagogie şi psihologie a Universităţii de Stat din Moldova şi profesor universitar.

Membru titular al Academiei Internaţionale de Ştiinţe Pedagogice şi al Academiei de Ştiinţe Pedagogice şi Sociologice din Rusia, doctor în pedagogie cu specializarea în psihologie. Este membru al prezidiului Asociaţiei Oamenilor de ştiinţă şi artă din Moldova (1997). În acelaşi an obţine *Crucea comemorativă de participant în războiu* (1941-1945) (1997). A fost desemnat cu titlul onorific *Omul anului* (1996, 2000). Laureat al Premiului săptămânalului *Literatura şi arta* (1997).

A se vedea şi art. din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997 – P. 177-178; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 136-137.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Bujor, Nicolae. Educaţia moral-spirituală: (Ghid conceptual) / Nicolae Bujor; Rodica Calistru, Ion Mahu [et al.] – Chişinău: [S. n.], 2001. – 232 p.

Mahu, Ion. Baraboiul - şcoala făuritoare de personalităţi / Ion Mahu. – Chişinău: Tip. Centrală, 2007. – 444 p.: il.

Rec.: Marişceac, Ludmila. Învăţătorul învăţătorilor [Text] / Ludmila Marişceac // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 17 aug. – P. 10.

Rec.: Nucă, Sergiu. O mare şcoală, o mare tradiţie [Text] / Sergiu Nucă // Lit. şi arta. – 2007. – 4 oct. – P. 7.

Mahu, Ion. Dionisie Tanasoglu: Biobibliografie / Ion Mahu. – Chişinău: Bibl. Mun. B.P. Hasdeu, 2004. – 63 p.: il.

***

Mahu, Ion. Baraboiul – şcoala care poate pretinde la titlul de Academie / Ion Mahu // Alternativa XXI. Buletin de educaţie civică. – 2007. – Nr. 2. – P. 5-6.

Mahu, Ion. Şcoala trebuie să cultive mai întâi virtutea şi abia după aceea pragmatismul: [interviu cu academicianul] / Ion Mahu; consemnare Virgil Mândâcanu // Făclia. – 2003. – 21 iun. – P. 5.

Mahu, Ion. Patriarh al pedagogilor de formaţie crengiană: [Ion Borşevici, profesor universitar, doctor în filozofie, academician] / Ion Mahu // Capitala. – 2001. – 29 sept. – P. 6.

***

Andrei, Raia. Baraboiul - şcoala făuritoare de personalităţi [Text]: la Biblioteca Publică „Ştefan cel Mare" din Chişinău a fost lansată monografia „Baraboiul - şcoala făuritoare de personalităţi" semnată de acad. Ion Mahu / Raia Andrei // Glasul naţiunii. – 2008. – 31 ian. – P. 7.

Cozma, Valeriu. Academicianul Ion Mahu / Valeriu Cozma. – Chişinău: Tip. Centrală, 1999. – 199 p.

M. P.

Emanuil BRIHUNEŢ
1962

Pictor, artist decorator, preot protoiereu, cercetător ştiinţific la Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală din Chişinău.

S-a născut la 25 apr. 1962, în s. Zamciogi, r-nul Străşeni.

Îşi face studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (1978-1982) (astăzi Colegiul de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) din Chişinău. În 1997 absolveşte Academia Teologică din Chişinău, specialitatea teologie pastorală.

Între anii 1982-1983 a lucrat pictor decorator la Asociaţia *Volna* şi la întreprinderea *Signal* din Chişinău (1985-1986).

A executat picturi murale în guaş şi temperă la biserica din s. Ciorna (Orhei, 1985). A executat picturi la biserica din s. Rădeni (1986) şi la biserica din s. Mereni (pictură în ulei, 1989) etc. A restabilit şi a renovat pictura murală bisericească în ulei, executată de maestrul penelului P. Piskariov, în biserica *Adormirea Maicii Domnului* din or. Sângera (1987-1988) şi la biserica *Înălţarea Domnului* din Chişinău (1990-1992). Actualmente este preot paroh al Bisericii *Sf. Nicolae* din satul Mileştii Mici, Ialoveni. Deţine o bogată colecţie de antemisuri din sec. XIX şi sec. XX. Dezvoltă o variată şi bogată activitate publicistică şi de cercetare în *Tyragetia*, *Altarul credinţei* etc. Începând cu anul 1997 este şef al Departamentului mitropolitan arhitectură, construcţii, pictură din cadrul Mitropoliei Moldovei.

A fost distins cu medalia *Cuviosul Serghie de Radonej* (1995). În 2001 obţine ordinul Bisericii Ortodoxe Ruse *Întocmai cu apostolii Sf. Mare Cneaz Vladimir*.

BIBLIOGRAFIE:

Brihuneţ, Emanuil. Biserica Adormirii Maicii Domnului din comuna Bădeni, jud. Chişinău / Emanuil Brihuneţ // Tyragetia: An. Muzeului Naţ. de Istorie a Moldovei. – 2003. – P. 171-173.

Brihuneţ, Emanuil. Biserica Măzărache la răscruce de veacuri: interviu cu preotul protoiereu Emanuil Brihuneţ, cercet. şt. la Muzeul Naţ. de Etnogr. şi Ist. Naturală / Emanuil Brihuneţ; consemnare Nicolae Cârlig // Altarul credinţei. – 2010. – 19 oct. – P. 4.

Brihuneţ, Emanuil. Dar pentru credincioşii din Albota de Sus; r-nul Taraclia: redeschiderea Bisericii săteşti luterane / Emanuil Brihuneţ // Altarul credinţei. – 2003. – 27 sept. – P. 3.

Brihuneţ, Emanuil. Despre patrimoniul mobil al Bisericii Ortodoxe / Emanuil Brihuneţ // Altarul credinţei. – 2004. – 18 mart. – P. 4.

Brihuneţ, Emanuil. Istoricii cercetătorii ştiinţifici şi simplii creştini au fost privaţi de dreptul la acces

în matca oraşului Chişinău, Biserica Măzărache: interviu cu preotul protoiereu Emanuil Brihuneţ, cercet. şt. la Muz. Naţ. de Etnogr. şi Ist. Naturală, membru al Grupului civic pentru Patrimoniul Cultural / Eamanuil Brihuneţ; interviu de Liliana Popuşoi // Flux: ed. de vineri. – 2010. – 9 iul. – P. 8.

Brihuneţ, Emanuil. Mileştii Mici, r-nul Ialoveni, primele atestări documentare [Text] / Emanuil Brihuneţ // Tyragetia: Istorie. Muzeologie: serie nouă. – 2007. – Vol. 1. – Nr. 2. – P. 135-142. – Rez. în lb. engl., rusă.

Brihuneţ, Emanuil. Monumente comemorative medievale târzii din spaţiul pruto-nistrean [Text] / Emanuil Brihuneţ // Tyragetia: Istorie. Muzeologie: serie nouă. – 2008. – Vol. 2. – Nr. 2. – P. 179-193. – Rez. în lb. engl., rusă.

Brihuneţ, Emanuil. Sculptura pietrelor de mormânt din sec. al XVIII-lea, începutul sec. al XIX-lea în ocolul Nistrul de Jos / Emanuil Brihuneţ // Tyragetia. – 2006. – Vol. 15. – P. 439-450.

Brihuneţ, Emanuil. Stâlpi de piatră din zona Orheiului Vechi [Text] / Emanuil Brihuneţ // Rev. de etnogr., ştiinţe ale naturii şi muzeologie: Serie nouă. – 2007. – Nr. 5. – P. 62-71.

* * *

Colesnic, Iurie. Brihuneţ, Emanuil / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid enicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 53.

* * *

Brihuneţ, Emanuil [Resursă electronică] www.ialovenionline.md/index.php?option..id..-

Brihuneţ, Emanuil [Resursă electronică] www.consolidarea-eforturilor-pentru-dezvoltarea-presei-ortodoxe-in-mo..

Brihuneţ, Emanuil [Resursă electronică] www.scribd.com/doc/34104403/16-Brihunet-

Brihuneţ, Emanuil [Resursă electronică] www.expresul.com/../foto-la-rradenii-vechi-monumentul-lui-potiomkin-de-gradeaza-pe-zi-ce-trece-

M. P.

Nicolae ALENTIEV
1912 – 1985

Artist decorator, pictor-scenograf.

S-a născut la 27 apr. 1912, în or. Penza, Rusia. Se stinge din viaţă la 20 mart. 1985, la Chişinău.

În 1936 absolveşte Şcoala de Arte Plastice *K. A Saviţki* din or. Penza.

Îşi începe activitatea profesională în calitate de regizor scenograf la teatrele din Astrahan, Penza, Kuibîşev, Igarka etc. În 1958 se stabileşte în Republica Moldova. Activează mai întâi în calitate de scenograf, face decoruri la spectacole realizate la Teatrul Moldovenesc *A. S. Puşkin* din Chişinău (azi Teatrul Naţional *Mihai Eminescu*) precum *Dunărea zbuciumată* de Em. Bucov (1958); *Toboşara* de A. Salînski (1959), *Valsul Sevastopolului* de K. Listov (1961) etc. A jucat un rol important în formarea Teatrului *Luceafărul* din Chişinău, unde a contribuit la montarea mai multor spectacole precum *Două culori* de A. Zak şi I. Kuznețov (1961), *Renumitul 702* de A. Mirodan (1962); *Fata cu gura mare* de A. Rid (1966) ş.a.

În 1963 a obţinut distincţia de Om Emerit al Artei.

***

*Alentiev, Nicolae // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. Vol 1. – Chişinău, 1985. – P. 28.

*Alentiev, Nicolae // Enciclopedia sovietică moldovenească. Vol. 1. – Chişinău, 1970. – P. 94.

CALENDAR NAȚIONAL

MAI

2012

Marţi	1
Miercuri	2
Joi	3
Vineri	4
Sâmbătă	**5**
Duminică	**6**
Luni	7
Marţi	8
Miercuri	9
Joi	10
Vineri	11
Sâmbătă	**12**
Duminică	**13**
Luni	14
Marţi	15
Miercuri	16
Joi	17
Vineri	18
Sâmbătă	**19**
Duminică	**20**
Luni	21
Marţi	22
Miercuri	23
Joi	24
Vineri	25
Sâmbătă	**26**
Duminică	**27**
Luni	28
Marţi	29
Miercuri	30
Joi	31

100 de ani de la naşterea lui **Vasile Malinschi**, economist român de origine basarabeană, doctor în ştiinţe economice, membru titular al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, om de stat (1 mai 1912 – 15 iul. 1992).

85 de ani de la naşterea sculptorului **Naum Epelbaum** (1 mai 1927). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 93-94; CN 2002, p. 146.*

85 de ani de la naşterea **Ninei Samusi**, chimistă, doctor habilitat, profesor universitar, laureată a premiului de Stat al Republicii Moldova (1 mai 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 163-164.*

75 de ani de la naşterea lui **Ion Vatamanu**, poet, publicist, traducător, doctor în chimie (1 mai 1937 – 9 aug. 1993). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 88-92: CN 2007, p. 164-166.*

70 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Petrea**, pictor şi scriitor pentru copii (1 mai 1942).

70 de ani de la naşterea pictorului **Sergiu Galben** (1 mai 1942).

50 de ani de la naşterea actriţei române de teatru şi film **Maia Morgenstern** (1 mai 1962).

150 de ani de la naşterea romancierului francez **Marcel Prévost** (1 mai 1862 – 8 apr. 1941).

85 de ani de la naşterea dirijorului şi compozitorului israelian, originar din Basarabia, **Garry Bertini (Shloyme Golergant)** (1 mai 1927 – 18 mart. 2005).

120 de ani de la naşterea fizicianului englez, laureat al Premiului Nobel, **Sir George Paget Thomson** (3 mai 1892 – 10 sept. 1975).

175 de ani de la naşterea lui **Theodor G. Rosetti**, publicist şi om politic român, membru de onoare al Academiei Române (4 mai 1837 – 16 iul. 1923). *A se vedea şi art.* din *CB 1998, p. 113-114.*

240 de ani de la naşterea lexicologului şi editorului german **Friedrich Arnold Brockhaus** (4 mai 1772 – 20 aug. 1823).

75 de ani de la naşterea actriţei de teatru **Nina Vodă-Mocreac** (5 mai 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 95-96; CN 2007, p. 167.*

80 de ani de la naşterea lui **Aurel Stroe**, compozitor, profesor şi muzicolog român (5 mai 1932 – 3 oct. 2008).

100 de ani de la naşterea scriitorului ucrainean **Vadim Sobko** (5 mai 1912 -12 sept. 1981).

75 de ani de la naşterea pictorului şi graficianului **Emil Childescu** (7 mai 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 97-99.*

75 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului român, membru corespondent al Academiei Române, **George Topârceanu** (20 mart. 1886 – 7 mai 1937). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 39-42; CN 2006, p. 85-87.*

200 de ani de la naşterea poetului englez **Robert Browning** (7 mai 1812 – 12 dec. 1889).

75 de ani de la naşterea actriţei de teatru **Nina Doni** (9 mai 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 167-168.*

55 de ani de la naşterea jurnalistei **Viorica Cucereanu** (9 mai 1957).

75 de ani de la naşterea chimistului şi profesorului român, preşedinte al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, **Ionel Haiduc** (9 mai 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 168-170.*

100 de ani de la naşterea actorului mexican de film **Pedro Armendariz** (9 mai 1912 – 18 iun. 1963).

80 de ani de la naşterea lui **Andrei Doga**, antrenor emerit al Republi-

cii Moldova la lupte (11 mai 1932 – 23 ian. 1984).

80 de ani de la naşterea lui **Chiril Novac**, pictor, artist-decorator, profesor (11 mai 1932).

100 de ani de la naşterea lui **Mihail Stelmah**, romancier şi dramaturg, academician ucrainean (11 mai 1912 – 27 sept. 1983). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 148*.

200 de ani de la naşterea lui **George Barițiu**, publicist, istoric literar, folclorist, filozof, lingvist, traducător şi profesor, animator al vieţii culturale din Transilvania (12 mai 1812 – 20 apr. 1893). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 148-150*.

100 de ani de la naşterea actriţei franceze, de origine română, **Jany Holt (Ecaterina Ruxandra Vlădescu-Olt)** (13 mai 1912/ (1909) – 26 oct. 2005).

55 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului român, membru titular al Academiei Române, **Camil Petrescu** (9 apr. 1894 – 14 mai 1957). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 64-67; CN 2004, p. 123-125; CN 2007, p. 171*.

260 de ani de la naşterea lui **Timoti Dwight**, poet, profesor şi teolog american (14 mai 1752 – 11 ian. 1817).

125 de ani de la naşterea lui **Igor Severeanin** (pseudonimul lui Igor V. Lotarev), poet rus, creator al egofuturismului în literatura rusă, numit de contemporani "rege al poeţilor" (14 mai 1887 – 20 dec. 1941).

100 de ani de la stingerea din viaţă a dramaturgului şi prozatorului suedez **August Strindberg** (22 ian. 1849 – 14 mai 1912). A fost iniţiatorul naturalismului suedez, precursor şi reprezentant al expresionismului german, exercitând o influenţă importantă în literatura universală a sec. XX. *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 44-45*.

50 de ani de la naşterea sculptorului **Serghei Ganenko** (15 mai 1962).

200 de ani de la încheierea **Tratatului de pace** dintre Rusia şi Turcia, în consecinţă Basarabia este anexată la Imperiul Rus (16 mai 1812).

90 de ani de la naşterea lui **Iacov Hanin**, specialist în domeniul viticulturii, doctor habilitat, profesor universitar (16 mai 1922 – 1989).

55 de ani de la înfiinţarea **Teatrului Naţional „V. Alecsandri" din Bălţi** (16 mai 1957).

85 de ani de la naşterea pictoriţei **Vilhelmina Zazerskaia** (17 mai 1927 -). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 105-106; CN 2002, p. 150-151*.

130 de ani de la naşterea **Iuliei Siminel-Dicescu,** pedagog**,** promotoare a artei şi culturii în Basarabia, artistă amatoare de teatru (18 mai 1882 – 22 aug. 1944). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 173*.

200 de ani de la naşterea lui **Costache (Constantin) Negri**, poet, prozator şi om politic român (18 mai 1812 – 28 sept. 1876). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 153-156; CN 2002, p. 153*.

140 de ani de la naşterea lui **Bertrand Russell**, matematician, logician, filozof şi scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (18 mai 1872 – 2 febr. 1970). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 173-174*.

190 de ani de la naşterea lui **Pietro Mezzeti**, violonist, dirijor, compozitor şi profesor român de origine italiană (19 mai 1822 – 18 sept. 1894). A scris muzică pentru *Cântecul gintei latine*, pe versuri de V. Alecsandri.

185 de ani de la apariţia la Leipzig a primului ziar tipărit în limba română **"Fama Lipschi pentru Dacia"** (19 mai – noiemb. 1827).

150 de ani de la naşterea poetului inovator azer **Sabir (Mirza Alekper Tairzade)** (19 mai 1862 – 12 iul. 1911).

125 de ani de la naşterea sculptorului român, membru titular al Academiei Române, **Ion Jalea** (19 mai 1887 – 7 noiemb. 1983).

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Marcelino Menéndez y Pelayo**, critic şi istoric literar, poet, traducător, filozof şi politician spaniol (3 noiemb. 1856 – 19 mai 1912).

120 de ani de la naşterea pianistei şi profesoarei **Clara Fainstein** (20 mai 1892 – 1 dec. 1966).

75 de ani de la naşterea artistului-decorator şi ceramistului **Vladimir Chiţicari** (20 mai 1937).

70 de ani de la naşterea lui **Constantin Balan**, pictor, regizor, scenograf, pedagog (20 mai 1942). Părintele filmului animat din Republica Moldova.

130 de ani de la naşterea prozatoarei norvegiene, laureată a Premiului Nobel, **Sigrid Undset** (20 mai 1882 – 10 iun. 1949). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 174*.

125 de ani de la naşterea **Floricăi Musicescu**, pianistă şi profesoară română, fiica lui Gavriil Musicescu (21 mai 1887 – 19 mart. 1969).

85 de ani de la naşterea **Elenei Ciornâi,** profesor universitar, cercetătoare în domeniul literaturii clasice şi contemporane (21 mai 1927 - 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 153-155*.

90 de ani de la naşterea istoricului **Lucheria Repida (Vozian)** (22 mai 1922).

70 de ani de la naşterea lui **Vasile Andru**, eseist, romancier, teoretician şi traducător român (22 mai 1942).

170 de ani de la naşterea scriitoarei poloneze **Maria Konopnicka** (23 mai 1842 – 8 oct. 1910).

125 de ani de la naşterea juristului şi publicistului, militant pentru cauza naţională, **Simeon Murafa** (24 mai 1887 – 20 aug. 1917). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 185-187; CN 2007, p. 176-177*.

90 de ani de la naşterea lui **Alexandru Cosmescu**, traducător, prozator şi eseist (24 mai 1922 – 26 sept. 1989). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 114-118; CN 2002, p. 156-158*.

65 de ani de la naşterea actriţei de teatru şi film **Svetlana Toma**

(**(Fomiceova)** 24 mai 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 119-120; CN 2007, p. 177.*

65 de ani de la naşterea regizorului de film **Boris Conunov** (24 mai 1947).

150 de ani de la naşterea lui **Alexandru Voevidca**, dirijor de cor şi orchestră, folclorist, profesor şi compozitor român, originar din Nordul Bucovinei (27 mai 1862 – 6 iun. 1931).

100 de ani de la naşterea nuvelistului american **John Cheever** (27 mai 1912 – 18 iun. 1982).

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Grigore Turcuman**, om politic, membru în Sfatul Ţării, de carieră militar (20 oct. 1890 - 28 mai 1942).

55 de ani de la stingerea din viaţă a poetului român **George Bacovia** (4 sept. 1881 – 28 mai 1957). Este unul dintre ctitorii poeziei româneşti de structură modernă. *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 110-113; CN 2002, p. 213-214.*

100 de ani de la naşterea prozatorului şi dramaturgului australian, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, **Patrick (Victor Martindale) White** (28 mai 1912 – 30 sept. 1990).

150 de ani de la naşterea pictorului şi pedagogului sloven **Anton Ažbe** (30 mai 1862 – 6 aug. 1905).

100 de ani de la naşterea lui **Iulius Axelrod**, biochimist, farmacolog, neuro-fiziolog, inventator american, laureat al Premiului Nobel pentru medicină şi fiziologie (30 mai 1912 – 29 dec. 2004). *A făcut cercetări privind noradrenalina în terminaţiile nervoase.*

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Wilbur Wright**, inventator de avioane american, pilot de planor, constructor de avioane cu motor, proiectant de motor superior (16 apr. 1867 – 30 mai 1912). A efectuat primul zbor cu un aparat pilotat de om.

180 de ani de la stingerea din viaţă a matematicianului francez **Evariste Galois** (25 oct. 1811 – 31 mai 1832). *A se vedea şi art. din CN 2011, p. 169.*

150 de ani de la naşterea pictorului rus **Mihail V. Nesterov** (31 mai 1862 – 18 oct. 1942). Este considerat un influent reprezentant al simbolismului religios în arta rusă.

125 de ani de la naşterea poetului şi diplomatului francez, exilat în SUA, laureat al Premiului Nobel, **Saint-John Perse (Alexis Léger)** (31 mai 1887 – 20 sept. 1975).

80 de ani de la apariţia la Iaşi, sub direcţia lui A. G. Delafântânele, a publicaţiei literar-culturale "**Grai moldovenesc"** (mai 1932 – ian. 1937).

Vasile MALINSCHI
1912-1992

Economist român originar din Transnistria, profesor universitar, academician; a fost unul dintre cei mai longevivi guvernatori ai Băncii Naţionale a României.

S-a născut la 1 mai 1912, la Râbniţa. Se stinge din viaţă la 15 iul. 1992, la Bucureşti.

A absolvit liceul la Bălţi, urmând, apoi, Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale şi Facultatea de Drept din Bucureşti.

Doctor în ştiinţe economice (1959).

În anii 1936-1937 a lucrat în calitate de economist-diurnist la Oficiul de Studii al Direcţiei Comerţului Exterior din cadrul Ministerului Industriei şi Comerţului al României; în 1938 este angajat la Banca Naţională a României şi repartizat la Direcţia Relaţii Externe, ulterior se încadrează în munca de cercetare la Institutul de Cercetări Ştiinţifice din Chişinău.

A fost ministru al Comerţului Interior (1949-1953).

Din 1949 a desfăşurat o intensă activitate didactică fiind profesor de economie agrară şi apoi rector al Academiei de Studii Economice din Bucureşti.

Guvernator al Băncii Naţionale a României (1963-1977).

Cercetările sale ştiinţifice au fost orientate în principal asupra diverselor probleme privind economia agrară, precum şi asupra activităţii unor economişti români şi străini, şi sunt reflectate în numeroase lucrări şi studii: *Tradiţii şi realizări în ştiinţa economică din România* (1966); *Studii economice* (1967); *Studii agrare* (1968); *Aspecte actuale ale rentei funciare* (1970); *Studii de reformă agrară* (1971); *Profesorul V. Madgearu. Contribuţii la dezvoltarea gândirii economice* (1975); *Din trecutul învăţământului economic 1800-1944* (1978); *Economişti la Academia Română* (în 2 vol., 1990-1991) ş.a.

Membru titular al Academiei Române (1955). A fost prim-secretar general adjunct al Academiei Române (1959-1963), preşedinte al Secţiei de Ştiinţe Economice şi Sociologie (1966-1974) şi al Secţiei de Ştiinţe Economice, Juridice şi Sociologie (1990-1992) ale Academiei Române, membru al Asociaţiei Ştiinţifice Internaţionale a Economiştilor Agrari.

Membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1991).

BIBLIOGRAFIE:

Malinschi, Vasile. Agricultura şi relaţiile agrare în Japonia / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Agrosilvică, 1969. – 175 p.

Malinschi, Vasile. Aspecte actuale ale rentei funciare / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1970. – 314 p.

Malinschi, Vasile. Din trecutul învăţământului economic: Contribuţii la istoria învăţământului românesc (1800-1944) / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1978. – 300 p.

Malinschi, Vasile. Economiştii la Academia Română: Evocări şi restituiri: În 2 vol./Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1990-1991.

Malinschi, Vasile. Industria Romaniei: 1944-1964/Vasile Malinschi, Roman Moldovan, Vasile Rausser. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1964. – 804 p.

Malinschi, Vasile. Profesorul Virgil Madgearu (1887-1940): Contribuţii la dezvoltarea gândirii economice / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1975. – 211 p.

***Malinschi, Vasile.** "Reforma" agrară din anii 1918-1924 în Basarabia / Vasile Malinschi; sub red. Ia. S. Grosul. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1949. – 155 p.

Malinschi, Vasile. Studii agrare / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1968. – 375 p.

Malinschi, Vasile. Studii de reformă agrară / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1971. – 314 p.

Malinschi, Vasile. Studii economice / Vasile Malinschi. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1967. – 288 p.

***

Malinschi, Vasile // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. 1961-2006. – Chişinău, 2006. – P. 339-340; [resursă electronică] // http://www.asm.md/administrator/fisiere/cadru/f86.pdf

Rusu, Dorina N. Malinschi, Vasile / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: Dicţ.: 1866-2003. – Ed. a 3-a, revăzută şi adăugită. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 495.

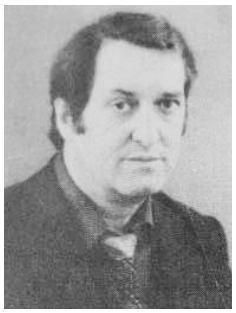

Ion VATAMANU
1937-1993

Poet, publicist, eseist, traducător, chimist şi politician.

S-a născut la 1 mai 1937, la Costiceni, jud. Hotin, România Mare. Se stinge din viaţă la 9 aug. 1993, la Chişinău.

În 1960 a absolvit Facultatea de Chimie a Universităţii de Stat din Chişinău.

Doctor în chimie. Din 1973 până la sfârşitul vieţii, a fost cercetător, şef de laborator la Institutul de Chimie al Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova.

A publicat mai mult de 100 lucrări ştiinţifice în reviste prestigioase din ţară şi din străinătate, printre care trei monografii, a obţinut trei brevete de autor.

Ales deputat în 1990, e desemnat şi preşedinte al Comisiei pentru cultură şi culte în Parlamentul Republicii Moldova. În 1989 a fost unul dintre fondatorii revistei *Glasul* (ulterior *Glasul naţiunii*) - primul periodic tipărit cu alfabet latin la Chişinău după o întrerupere de aproape o jumătate de secol. Din 1991 a fost redactor-şef al revistei *Columna*.

A debutat cu versuri în timpul studiilor universitare, iar editorial cu placheta *Primii fulgi* (1962). A publicat mai multe volume de poezie: *Liniştea cuvintelor* (1971), *Ora pasării* (1974), *De ziua frunzei* (1977), *Iubire de tine* (1981), *Maslinul oglindit* (1983), *Dimineaţa mărului* (1986), *Nimic nu-i zero* (1987), *Atât de mult al pământului* (1990) ş.a.; culegeri de publi-

cistică şi eseuri: *Viaţa cuvântului* (1980), *A vedea cu inima* (1984); cărţi pentru copii: *Aventurile lui Atomică* (1966), *Teiul* (1980) ş.a.

A tradus din lirica universală (Walt Whitman, Robert Frost, o antologie a poeziei eline, alta a liricii americane), din A.S. Puşkin, din scrierile unor poeţi letoni şi lituanieni.

Menţiuni şi distincţii: Medalia de Bronz a Expoziţiei Realizărilor Economiei Unionale (1984), Maestru al literaturii (1992), Diploma Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni (1992); post-mortem - Premiul *Dacia* în domeniul artei populare (1995), Medalia *Eminescu* (1995), *Ordinul Republicii* (2010) ş.a.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 88-92; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 164-166.

BIBLIOGRAFIE:

Vatamanu. Ion. Scrieri alese: În 3 vol. / Ion Vatamanu. – Bucureşti: Biodova, 2001 – 2008. – (Scriitori români contemporani),
Vol. 1: Altă iubire nu este: Poeme. – 2001. – 390 p.
Vol. 2: Altă iubire nu este: Poeme. – 2001. – 320 p.
**Vol. 3: Zidire pe osul fiinţei: Eseuri. – 2008.

Vatamanu, Ion. 101 poeme. / Ion Vatamanu. – Bucureşti: Ed. Biodova, 2009. – 104 p. – (Col. "Ideal", nr. 1).

Vatamanu, Ion. Iarba şi îngerii ei: (poezii pentru cei care vor să crească măricei) / Ion Vatamanu; prez. graf. Mihaela Vatamanu; cop. Nicolae Susanu. – Chişinău: Bons Offices, 2011 – 108 p.: il.

Vatamanu, Ion. Poezii / Ion Vatamanu [resursă electronică] // http://www.poeziile.com/autori/Ion-Vatamanu/index2.php

***

Bantoş, Ana. Îndepărtarea şi întoarcerea lui Ion Vatamanu / Ana Bantoş // Limba Română. – 2007. – Nr. 4-6. – P. 168-171; [resursă electronică] // http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=757

Butnaru, Leo. Ion Vatamanu [resursă electronică] / Leo Butnaru // http://romanism.ro/vatamanu-ion.html

Ion Vatamanu // Arcaşul. – 2007. – Mai. – P.1-7; [resursă electronică] // http://www.arcasul.cv.ua/arhiva/5_2007/mai_2007.pdf

Lupaşcu, Tudor. Ion Vatamanu chimist de certă valoare / Tudor Lupaşcu // Akademos. – 2007. – Nr. 2-3. – P. 79-80; [resursă electronică] // http://www.akademos.asm.md/files/Academos%20nr.%202-3%202007%2019%20ION%20VATAMANU%20CHIMIST%20DE%20CERT%C4%82%20VALOARE.pdf

Simuţ, Ion. Civismul basarabean / Ion Simuţ // România literară. – 2006. – 18-25 aug. (Nr. 33); [resursă electronică] //http://www.romlit.ro/civismul_basarabean

Suceveanu, Arcadie. Ion Vatamanu: avatarurile poeziei / Arcadie Suceveanu // Sud-Est cultural. – 2008. – Nr. 1; [resursă electronică] //http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=11491

Sergiu GALBEN
1942

Pictor şi profesor în domeniu.

S-a născut la 1 mai 1942, în s. Sănătăuca, jud. Soroca.

A absolvit Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1968).

Activitatea profesională: asistent de pictor la Studioul *Moldova-film* (1968-1969); profesor de pictură şi desen la Şcoala de Pictură pentru Copii *A. Şciusev* (din 1969).

Este membru al UAP (din 1972).

Participant la expoziţiile de pictură din republică (1971, 1972), zonale, unionale (1972, 1976) şi în străinătate (Germania, Bulgaria, Turcia, Siria ş.a.).

Lucrări: *Nuntaşi, Muzicanţi, Natură statică cu floarea-soarelui, Ploaie în iulie, Tutunarii, Zi însorită, Pomi de meri, Primăvara în Valea Crucii, La brigada de tractoare, Flori de toamnă, Peisaj de toamnă, Combiner, Iarna în vii* ş.a.

Menţionat cu Premiul III la Expoziţia unională de tineret de la Moscova (1976).

***

Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală*: Ghid enciclo./ Iurie Colesnic; concep. graf.: Andrei Gamarţ. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 101.

Marcel PRÉVOST
1862-1941

Numele deplin *Eugène-Marcel Prévost.*

Romancier şi autor dramatic francez.

S-a născut la 1 mai 1862, la Paris. Se stinge din viaţă la 8 apr. 1941, la Vianne.

Educat în şcolile iezuite din Bordeaux şi Paris, a absolvit *École Polytechnique* din Paris (1882), obţinând un post de inginer civil, funcţie păstrată până în anul 1890, când se va consacra exclusiv literaturii.

A început să publice nuvele în ziarul ***Le Clairon,*** în 1881. Aflat sub protecţia lui Alexandre Dumas, după apariţia primelor sale romane *Le Scorpion* (1887), *Chonchette* (1888), *Mademoiselle Jaufre* (1889), au urmat consecutiv altele, cca 50 la număr, inclusiv: *Cousine Laura* (1890), *La Confession d'un amant* (1891), *Lettres de femmes* (1892), *L'Automne d'une femme* (1893), *Les Demi-Vierges* (1894), *Jardin secret* (1897), *Les Vierges fortes* (1900), *Frédérique* (1900), *Léa* (1900), *L'Heureux Ménage* (1901), *Les Lettres à Françoise* (1902), *La Princesse d 'Erminge* (1904), *L'Accordeur aveugle* (1905), *Féminités* (1912), *Les Don Juanes* (1922), *La Mort des Ormeaux* (1938) etc. Unele romane au fost adaptate pentru scenă şi au cunoscut un mare succes, autorul devenind unul dintre cei mai populari romancieri francezi. În perioada 1922-1940, a condus *Revue de France.*

Membru al Academiei Franceze (1909).

Decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare a Franţei (1935).

BIBLIOGRAFIE:

Prevost, Marcel. Eu şi amanta prietenului meu: Roman / Marcel Prevost; trad. de Madeleine B. – Bucureşti: Gemina, 1994. – 188 p. – (Col. "Eros").

Prevost, Marcel. Fecioarele nebune: Roman / Marcel Prevost; trad. de L. Rebreanu. – Bucureşti: Doina, 1992. – 245 p.

Prevost, Marcel. Fecioarele Parisului / Marcel Prevost. – Iaşi: Dab, 1992. – 192 p.

Prevost, Marcel. Feminităţi: (Scrisori de femei) / Marcel Prevost. – Arad: Casa cărţii, 1992. – 64 p. – (Col. "Două cărţi într-o carte").

***

Doty, Bennett J. La Légion des damnés / Bennett J. Doty; traduit de l'anglais par M. Prevost. – Paris: Librairie Stock, 1930. – 253 p.

***

Bertaut, Jules. Marcel Prevost;. Biographie precédée d'un port-frontal, illustrée scafandri de dessins et d'un autographe, suivie d'opinii et d'une Bibliographie, ornements typographiques d'Orazi (1904) [carte electronică] / Jules Bertaut //http://www.archive.org/details/marcelprvostbi00bert

Friedrich Arnold BROCKHAUS 1772-1823

Antreprenor, lexicograf şi editor german; fondatorul Editurii *F. A. Brockhaus,* una dintre cele mai vechi edituri existente în Europa.

S-a născut la 4 mai 1772, în Dortmund. Se stinge din viaţă la 20 aug. 1823, la Leipzig.

După ce a studiat timp de doi ani limbile moderne şi literatura la Universitatea din Leipzig, s-a ocupat de afaceri comerciale, inaugurând un magazin de mărfuri britanice (*Brockhaus, Mallinckrodt und Hiltrop*, 1795-1804).

Din 1805, fiind un mare admirator al cunoştinţelor, renunţă la activitatea anterioară, devenind editor. A fondat, la Amsterdam, tipografia *Rohloff & Comp.,* specializată în editarea cărţilor în limba germană, redenumită apoi în *Kunst- und Industrie Comptoir* (1807). În 1811 îşi transferă afacerile în Germania, la Altenburg, preluându-şi activitatea tipografică în cadrul *Kunst- und Industrie Comptoir von Amsterdam.* De la 15 ian. 1814, această editură se va numi *Compania F. A. Brockhaus.* Din anul 1818, îşi stabileşte tipografia la Leipzig. Afacerile sale se extind rapid şi *Compania F. A. Brockhaus* devine în timp lider în domeniul editării cărţilor de referinţă în limba germană.

În 1808, la târgul de la Leipzig, a cumpărat dreptul de autor pentru editarea *Conversations Lexikon,* ce apărea din 1796, finalizând, între anii 1809 şi 1811, prima ediţie, cu două volume suplimentare. Ediţia a doua începe să apară din 1812, în propria redacţie, şi a fost o ediţie de succes. Numai în secolul XIX, au fost tipărite paisprezece ediţii de *Conversations Lexikon*, lucrare ce a servit drept model pentru elaborarea ulterioară a enciclopediilor (*Winkler Prins Enciclopedii Geïllustreerde,* dicţionar olandez, 1870-1882); *Svenskt Konversations-Lexicon,* în 4 vol., Stockholm, 1845-1851; *Közhasznu Esmeretek Tará,* în 12 vol., Pesta, 1831-1834; *Enciclopedie Americana.* 13 vol., 1829-1833; *Èniklopedičeskij slovar'*, în 43 vol., Petersburg, 1890-1907 etc.). Lucrarea este cunoscută astăzi sub denumirea *Enciclopedia Brockhaus* (Brockhaus Enzyklopädie).

A cincisprezecea ediţie a *Conversations Lexikon* a apărut cu titlul *Der Grosse Brockhaus.*

Deşi un loc aparte în rândul publicaţiilor *Brockhaus* îl ocupă dicţionarele şi enciclopediile, a editat şi câteva publicaţii periodice (*Deutsche Blätter* (1813-1816), *Urania* (1810), *Zeitgenossen* (1816), mari lucrări istorice şi bibliografice, cum ar fi *Geschichte der Hohenslaufen* de Friedrich Ludwig Georg von Raumer, şi *Allgemeines bibliographisches Lexikon* de Friedrich Ebert Adolf, din opera filozofului Arthur Schopenhauer (1818), memoriile aventurierului veneţian Casanova (1821) etc.

Activitatea sa de editor a fost continuată şi extinsă de către membrii familiei sale.

În 1890, la Petersburg, împreună cu editorul I. Efron a fost fondată Editura Brockhaus şi Efron, unde au fost editate mai multe enciclopedii ale timpului.

Astăzi, *Compania F. A. Brockhaus,* are filiale în Berlin, Viena, Paris şi Londra.

BIBLIOGRAFIE:

Fassel, Horst. Noi contribuţii: Eminescu şi colaborarea la [Editura] Brockhaus / Horst Fassel // România literară. – 2000. – Nr. 31. – P. 9.

***

Friedrich Arnold Brockhaus [resursă electronică] // http://www.whoswho.de/templ/te_bio.php?PID=2628&RID=1

Friedrich Brockhaus – biography [resursă electronică] //http://www.jewage.org/wiki/en/Profile:P1813415788&article=Article%3AFriedrich%20Brockhaus%20-%20biography

Brockhaus [resursă electronică] // http://www.brockhaus.de/digitale_produkte/index.php

Books written by FA Brockhaus Verlag Leipzig [resursă electronică] // www.onread.com/writer/F-A-Brockhaus-Verlag-Leipzig-123502/

Ionel HAIDUC 1937

Doctor în chimie, profesor, academician român.

Este membru de onoare al Academiei de Ştiinţe din Moldova (2002), membru al Academiei *Europaea* din Londra (2002), al

Academiei de Ştiinţe din Ungaria (2007), membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Muntenegru (2008), membru al Academiilor de Ştiinţe din Göttingen şi Berlin (2009), al Academiei Regale de Ştiinţe a Suediei (2009).

S-a născut la Cluj-Napoca, la 9 mai 1937.

Licenţiat al Facultăţii de Chimie a Universităţii *Babeş-Bolyai* din Cluj-Napoca (1959). Doctor în chimie (Institutul de Tehnologie Chimică Fină al Universităţii *M.V. Lomonosov* din Moscova, 1966). Studii post-doctorale în SUA (*Iowa State University*, 1966-1968 şi *University of Georgia* (1971-1972) şi la Universitatea din Magdeburg, Germania (1997, Bursa de cercetare *Humboldt*).

Din anul 1959, activează la Universitatea *Babeş-Bolyai* din Cluj-Napoca. Profesor universitar (din 1973), prorector (1976-1984) şi rector (1990-1993) al acestei universităţi. Fondator al şcolii de chimie organometalică şi chimie supramoleculară la Facultatea de Chimie, si Inginerie Chimica din Cluj-Napoca.

Visiting professor la *University of Georgia* (SUA), *Universidad Nacional Autonoma de Mexico* (Mexic), *Universidad de Santiago de Compostela* (Spania), *Universidad Federal de São Carlos* (Brazilia), *National University of Singapore*, şi *Gauss Professor* la Universitatea din Göttingen (Germania), *University of Texas at El Paso* (Texas, SUA).

Vicepreşedinte al Academiei Române (1998-2000), vicepreşedinte al Institutului Cultural Român (2004-2005), preşedinte al Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române (1995-2006).

Preşedinte al Academiei Române (din 2006).

Alte funcţii: membru onorific al Camerei de Comerţ şi Industrie a municipiului Bucureşti, membru al Consiliului Onorific Naţional al Forumului Academic Român, preşedintele Fundaţei *Pantheonul României* (2009).

Interesele ştiinţifice ţin de domeniul chimiei coordinative şi organometalice, chimiei supramoleculare, chimiei ciclurilor anorganice, compuşilor biologic activi ai metalelor, nomenclaturii şi sitematizării în chimia anorganică, politicii şi managementului ştiintei etc. A semnat nouă cărţi (publicate în română, polonează, engleză şi greacă), 25 de capitole în volume colective şi peste 340 de articole ştiinţifice în reviste de specialitate din întreaga lume.

Este membru în colegiile de redacţie ale mai multor reviste de prestigiu din ţară şi din străinătate.

Doctor Honoris Causa al Universităţii Tehnice *Gh. Asachi* din Iaşi, al Universităţilor Politehnica din Timişoara (2004) şi din Bucureşti (2007).

Laureat al Premiului *Gheorghe Spacu* al Academiei Române (1974).

Decorat cu Medalia *Pro colaboratione* a Academiei Ungare de Ştiinţe, filiala Debrecen (1999), Ordinul *Steaua României* în grad de Mare Ofiţer (2000) şi în grad de Mare Cruce (2006), *Ordinul de Onoare* al Republicii Moldova (2006), *Crucea Transilvaniei* (2006), *Crucea Casei Regale a României* (2008), Medalia *Puşkin,* acordată de preşedintele Federaţiei Ruse (2007), Medalia de aur *Dimitrie Cantemir* a Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova, alte menţiuni.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 168.

BIBLIOGRAFIE:

Haiduc, Ionel. Asul Zilei: Prof. dr. Ionel Haiduc - Preşedintele Academiei Române: [interviu] / Ionel Haiduc; consemnare de Ion Longin Popescu // Formula AS. – 2006. – 24 apr.-30 apr.; [resursă electronică] //http://www.formula-as.ro/2006/714/spectator-38/asul-zilei-prof-dr-ionel-haiduc-presedintele-academiei-romane-6927

Haiduc, Ionel. În viaţă e important să înaintezi pas cu pas: interviu / Ionel Haiduc; consemnare de Ciprian Rus // Formula AS. – 2011. – 11-18 aug.; [resursă electronică] //http://www.formula-as.ro/

Haiduc, Ionel. Paradigme noi în cercetarea chimică / Acad. Ionel Haiduc, preşedintele Academiei Române // Akademos. – 2011. – Nr. 1 (Mart.). – P. 11-12.

Haiduc, Ionel. S-ar putea ca România să obţină un Premiu Nobel în următorii 30 de ani / Acad. Ionel Haiduc; consemnare de Augustin Stanciu şi Beatrice Golondzac // Gazeta de Cluj. – 2009. – 22 febr.; [resursă electronică] // http://www.gazetadecluj.ro/citeste/1781

***

Batîr, Dumitru. Ionel Haiduc la porţile fantasticului / Dumitru Batîr // Akademos. – 2008. – Nr. 3 (Iun.). – P. 100-102; [resursă electronică] // http://www.akademos.asm.md/

Celebrating Academician Ionel Haiduc 70th birthday // Revista de Chimie (Bucureşti). – 2007. – Tom 58, Nr. 5. – P. 437; [resursă electronică] // http://www.revistadechimie.ro/pdf/5_2007_1.pdf

Ionel Haiduc [resursă electronică] //http://193.231.13.17/vufind/Search/Home?type=author&lookfor=%22HAIDUC%20Ionel%20%281937-%20%29%22.

Ionel Haiduc, decorat la Kremlin [resursă electronică] 2011//http://www.cronicavip.ro/cronicavip/article.php?article_id=42052

Haiduc, Ionel [resursă electronică] //http://www.asm.md/administrator/fisiere/cadru/f85.pdf

Professor Ionel Haiduc // Revue Roumaine de Chimie. – 2007. – Tom 52, Nr.1-2. – P. 7-44; [Resursă electronică] //http://revroum.getion.ro/wp-content/uploads/2007/RRC_1-2_I.Haiduc/Art%2000.pdf

Rusu, Dorina N. Haiduc, Ionel / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: Dicţ.: 1866-2003. – Ed. a 3-a, revăzută şi adăugită. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 368.

Andrei DOGA
1932-1984

Atlet şi antrenor sportiv. Este considerat iniţiatorul sportului sambo în Republica Moldova.

S-a născut la 11 mai 1932, la Chişinău. S-a stins din viaţă la 23 ian. 1984, Chişinău.

A contribuit la propagarea luptelor sportive (judo, sambo etc.), organizând competiţii republicane; a creat şcoala de sambo *A. Doga.*

Antrenor la Asociaţia sportivă *Moldova* (din 1953). A fost campionul ex-RSSM la luptele sambo (1954-1961).

A instruit mai mult de 800 de sportivi, dintre care cca 100 au devenit premianţi la diferite campionate internaţionale, 150 au obţinut titlul de Maestru al sportului.

Distincţii: Antrenor sportiv emerit la lupte (1961) şi Lucrător emerit al culturii fizice şi sportului (1967) din ex-RSSM; Maestru al sportului (1956) şi Antrenor emerit (1968) din ex-URSS; Arbitru de categorie unională (1969); Ordinul *Insigna de Onoare* (1957).

Numele lui îl poartă o stradă din Chişinău, sectorul Râşcani.

BIBLIOGRAFIE:
Cornețchi, Sergiu. Doga, Andrei / Sergiu Cornețchi // Chișinău: Enci-cl. – Chișinău: Museum, 1997. – P. 191.
Andrei Doga [resursă electronică] // http://trinta.md/2011/
Sambo. Turneu în memoria lui Andrei Doga. Lucrul lui este continuat de discipolii săi [resursă electronică] //http://www.moldova.sports.md/ro/wrestling/articles/01-10-2008/523/sambo_turneu_in_memoria_lui_andrei_doga_lucrul_lui_este_continuat_de_discipolii_sai/

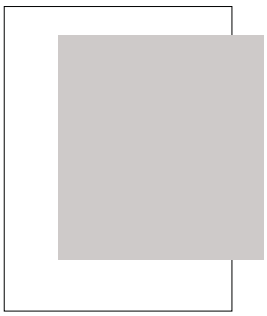

TRATATUL DE PACE DE LA BUCUREŞTI 1812

La 16 (28) mai 1812, Rusia şi Imperiul Otoman semnează, la Bucureşti, Tratatul de pace prin care se încheia războiului ruso-turc din 1806-1812. Conform acestui tratat, Imperiul Otoman *cedează* partea de est a Principatului Moldovei care devine, prin anexare, provincie a Imperiului Ţarist Rus.

Tratatul, semnat de M. Kutuzov (la Hanul armeanului Manuc-bei), cuprindea 18 articole (16 articole publice şi două articole secrete), în care se stipula, că frontiera dintre cele două imperii devenea râul Prut: *Prutul, din locul unde intră în Moldova până la gurile sale şi de acolo, malul stâng al Dunarii, până la Chilia şi vărsarea ei în Marea Neagră* (art. 4); *Partea din Moldova aşezată pe malul drept al Prutului este abandonată şi dată Sublimei Porţi, iar Înalta Poartă cedează Curţii Imperiale ruseşti pamânturile din stânga Prutului, împreună cu toate fortăreţele, oraşele şi locuinţele care se găsesc acolo* (art. 5). Astfel, se consfinţeşte sfâşierea în două a Moldovei şi răpirea de către Imperiul Rus a unui teritoriu de 45 630 km² (mai mult de jumătate din suprafaţa Moldovei istorice), ce număra (după datele statistice militare ruse din 1812), 5 cetăţi (Hotin, Tighina, Cetatea Albă, Chilia şi Ismail), 17 târguri, 683 de sate cu 51 121 de familii (conform recensământului din 1816-1817, efectuat de autorităţile ruse, acest teritoriu cuprindea 1040 de localităţi, cu un număr total de 92 946 de găspodării, ceea ce alcătuia aproximativ 483 mii de locuitori (români - cca 86%). La 26 iun. 1812, ţarul Alexandru I a promulgat un statut special de colonizare pe baza căruia sunt aşezaţi pe teritoriul anexat, cu privilegii speciale: bulgari, găgăuzi, germani (din Polonia ocupată sau din Saxonia), evrei (din Galiţia), elveţieni (din Vaud), francezi şi ruşi.

Rusia capătă dreptul de navigare nelimitată pe Dunăre pentru vasele comerciale şi până la gurile Prutului pentru cele militare.

Asupra întregului spaţiu anexat a fost extinsă denumirea *Basarabia*, prin care până la 1812 era numit doar teritoriul între Nistru, Dunăre şi Marea Neagră (extrema sudică a provinciei, numită şi Bugeac). Teritoriul alipit a format *regiunea Basarabia* (1812-1874), reorganizat apoi în *gubernia Basarabia* (1874-1917), iar populaţia a fost supusă unei politici de cruntă rusificare.

Semnând acest tratat, se încălca practica internaţională şi normele de drept existente la moment. Imperiul Otoman ceda ţinuturi care nu-i aparţineau şi care făceau parte dintr-un stat vasal, dar autonom, cu care imperiul avea un tratat garantând frontierele de atunci.

Această primă ocupaţie rusească a luat sfârşit la 27 mart./9 apr. 1918, odată cu unirea Basarabiei cu Regatul României, unire votată de majoritatea membrilor Sfatului Ţării, – parlamentul ales democrat din cei mai diferiţi reprezentanţi ai populaţiei din provincie.

BIBLIOGRAFIE:
Aldea, Constantin. O istorie zbuciumată - Basarabia până în anul 1920 / Constantin Aldea. – Bucureşti: Edit. Acad. de Înalte Studii Militare, 1993. – 256 p.
Anul 1812 în destinul Basarabiei: Basarabia - victimă a expansionismului rusesc / Asociaţia pentru Literatura şi Cultura Română *ASTRA* - "O. GHIBU"; coord.: A. Moraru, A. Petrencu. – Chişinău: [S. n.], 2002. – 52 p.; fotogr.
Brătianu, Gheorghe I. Basarabia: Drepturi naţionale şi istorice / Gheorghe I. Brătianu; Trad. şi adapt. de Edi Săvescu. – Bucureşti: Tritonic, 2004. – 224 p.
Bruhis, Mihail. Rusia, România şi Basarabia: 1812, 1918, 1924, 1940 / Mihail Bruhis; trad. din lb. rusă de A. Chiriac; pref. de I. Ţurcanu. – Chişinău: Universitas, 1992. – 362 p.
Cazacu, Petre. Moldova dintre Prut şi Nistru: 1812-1918. – Chişinău: Ştiinţa, 1992. – 445 p. – (Pagini despre Basarabia).
Ciachir, Nicolae. Basarabia sub stăpânirea ţaristă: 1812-1917 / Nicolae Ciachir . – Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1992. – 136 p.
Jarcuţchi, Ion. Pacea de la Bucureşti: (din istoria diplomatică a încheierii tratatului de pace ruso-turc de la 16 (28) mai 1812) / Ion Jarcuţchi, Vladimir Mischevca. – Chişinău: Ştiinţa, 1992. – 200 p.
Leancă, Mihai Maxim. Calvar istoric din 1812: Pohod na Sibir / Mihai Maxim Leancă. – Chişinău: Siretus, 2007. – 189 p.
Moraru, Anton. Istoria românilor: Basarabia şi Transnistria (1812-1993) / Anton Moraru. – Chişinău: AIVA, 1995. – 560 p.
Pelivan, Ion G. La Béssarabie sous le régime Russe (1812-1918). P. 1 / Ion G. Pelivan. – Paris: Imprimerie Générale Lahure, 1919. – 64 p.
Poştarencu, Dinu. Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus / Dinu Poştarencu. –Chişinău: Prut Internaţional, 2006. – 304 p. – (Clio).

Rosetti, Radu. Acţiunea politicii ruseşti în ţările române: Povestită de organele oficiale franceze / Radu Rosetti. – Bucureşti: Cartea Românească, 2000. –155 p.

***

Basarabia Mare (Basarabia Ţaristă, Bessarabia) (1812-1917) [resursă electronică] //http://www.istoria.md/articol/6

Centenarul răpirii Basarabiei (16 mai 1812 - 16 mai 1912) [resursă electronică] //http://dacoromania.org/en/articles/55-basarabia/92-centenarul-rpirii-basarabiei-16-mai-1812-16-mai-1912

Iorga, Nicolae. Nicolae Iorga despre răpirea Basarabiei (1812): Cuvântarea ţinută în Bucureşti, la 16 mai 1912 cu "prilejul" centenarului pierderii Basarabiei [resursă electronică] //http://foaienationala.ro/nicolae-iorga-despre-rpirea-basarabiei-1812-cuvntarea-inut-bucureti-la-16-mai-1912-cu-prilejul-centenarului-pierderii-basarabiei.html

Mischevca, Vladimir. Considérations sur la genèse de la "Question bessarabienne" (1812): (Les Principautes roumaines et la Roumanie dans le contexte international) // Revue Roumaine d'histoire. – 1995. – Nr. 3-4. – P. 337-350.

Mischevca, Vlad. Un Tratat de Pace ce nu ne lasă-n pace: (Pacea de la Bucureşti, 1812) / Vlad Mischevca // Clipa. – 2011. – Nr. 4. – P. 24-27; [resursă electronică] // http://clipa.in.md/img/2011,4/clipa04_2011_18.pdf

Palade, Gheorghe. Anul 1812 şi consecinţele sale nefaste pentru românii basarabeni. O gubernie rusească tipică, în doar 16 ani / Gheorghe Palade [resursă electronică] // http://cersipamantromanesc.wordpress.com/2010/04/24/anul-1812-si-consecintele-sale-pentru-romanii-basarabeni/

Poştarencu, Dinu. Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada ţaristă [resursă electronică] Dinu Poştarencu // http://www.bessarabia.ru/d_d1.htm

Rusnac, Mircea. Basarabia sub stăpânirea rusească (1812-1914) [resursă electronică] / Mircea Rusnac //http://istoriabasarabiei.wordpress.com/

Rusnac, Mircea. Pacea de la Bucureşti 1812 (1812) [resursă electronică] / Mircea Rusnac //http://www.istoria.md/articol/433/Pacea_de_la_Bucure%C5%9Fti_1812

Tomuleţ, Valentin. Protestele şi revendicările populaţiei din Basarabia în anii 1812-1828 / Valentin Tomuleţ // Tyragetia. – 2008. – Vol. II [XVII], Nr. 2. – P. 43-64; [resursă electronică] //http://desteptarea.info/files/V.Tomulet.pdf

TEATRUL NAŢIONAL "VASILE ALECSANDRI" din Bălţi 1957

A fost fondat la 16 mai 1957, mai întâi ca trupă de limbă română pe lângă Teatrul Rus care activa la Bălţi din anul 1946. (Teatrul Rus a fost înfiinţat în clădirea restaurată a Teatrului *Scala* din Bălţi, inaugurat în 1934, şi destinat trupelor sosite în turnee, dar care avea totuşi, şi o mică trupă de actori bălţeni).

În 1966, Teatrului Dramatic Moldovenesc-Rus din Bălţi i se acordă numele lui V. Alecsandri. Pe parcursul activităţii Teatrul din Bălţi a fost reorganizat de mai multe ori. În anul 1969 Teatrul Dramatic Moldovenesc-Rus este reorganizat în două teatre: Teatrul Moldovenesc Muzical-Dramatic şi Teatrul Rus din Bălţi (desfiinţat la 1 iun. 1975).

La 16 mai 1990, i se conferă statut de *Naţional* şi devine Teatrul Naţional *Vasile Alecsandri* din oraşul Bălţi, reluându-şi activitatea într-un edificiu nou (1991).

Iniţial, trupa a fost alcătuită din 25 de tineri actori, majoritatea provenind din rânfurile artiştilor amatori din nordul republicii.

Premiera spectacolului de debut a avut loc la 11 aug. 1957. Spectacolul *Chiriţa în Iaşi sau Două fete şi-o neneacă* de V. Alecsandri (regizor Boris Harcenco) a fost jucat în circa o sută de reprezentări, inclusiv în localităţi din republică. În regia lui Boris Harcenco au fost montate şi alte spectacole ce s-au bucurat de succes: *Căsătoria* de N. Gogol (1958), *Jertfa* de G. Timofte (1959), *Dragoste târzie* de A. Ostrovski (1959), *Cum au iubit ei* de A. Larev (1959), *O noapte furtunoasă* şi *Conul Leonida faţă cu reacţiunea* (1960), *Năpasta* de I. L. Caragiale (1964), *Comedia erorilor* de W. Shakespeare (1964).

Pentru tinerii actori au fost organizate cursuri de instruire, unde au fost invitaţi actori şi regizori de la teatrele din Chişinău: Victor Gherlac, Eugen Vengre – artişti emeriţi în artă, regizorii Nadejda Aroneţcaia ş.a.

Aici s-au lansat mari actori ai scenei teatrale – Victor Ciutac, Grigore Grigoriu, Mihai Volontir**,** desemnat "*cel mai bun actor al secolului 20 al cinematografiei moldoveneşti*" (2000), Iulian Codău şi alte nume care constituie astăzi mândria teatrului, a cinematografiei şi a culturii naţionale.

În diferite perioade de timp la Teatrul din Bălţi au colaborat regizorii Valeriu Cupcea, Sandri Ion Şcurea, Vitalie Rusu, Ion Bordeianu, Veniamin Apostol, Leonid Cibotaru, Ion Popescu, Gheorghe Urschi, Anatol Pânzaru ş.a.

Pe parcursul activităţii, teatrul a montat peste 250 de spectacole pentru adulţi şi copii, piese din dramaturgia clasică şi modernă, naţională şi mondială, acestea fiind prezentate pe diverse scene de mai mult de 2000 de ori. Unul din obiectivele artistice de bază ale teatrului este montarea dramaturgiei naţionale.

Primul spectacol din dramaturgia locală pe scena teatrului din Bălţi a fost *Evadare din rai* după piesa lui Gh. Malarciuc (1964). Au urmat piese de A. Marinat, P. Cărare, I. Druţă, Gh. Malarciuc, D. Matcovschi, A. Strâmbeanu,V. Butnaru, Mircea V. Ciobanu, C. Cheianu, Gh. Calamanciuc ş.a.

Din anul 1994 pe lânga teatru funcţionează şi o trupa de păpuşari, *Gâgâlici*.

În prezent, director al Naţionalului bălţean este Anatol Răcilă, Artist al Poporului, deţinător al *Ordinului de Onoare*.

BIBLIOGRAFIE:

Autograf pe cortina Teatrului Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi (1957-2007): Anatol Pânzaru, actor şi regizor, la 70 de ani / alcăt.: Ion-Gheorghe Şvitchi. – Chişinău, 2007.

– 160 p.

***Cincilei, Gheorghe.** Teatrul moldovenesc muzical-dramatic *Vasile Alecsandri* din Bălţi / aut.-alcăt.: Gheorghe Cincilei. – Chişinău, 1982. – 114 p. : il.

Codău, Iulian. Teatrul Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi. Teatru pe roate... (1957-1994). – Bălţi, 2004. – 314 p.

Proca, Pavel. Îndepărtate alte timpuri...: Crâmpeie teatrale bălţene / Pavel Proca. – Chişinău: Elena-VI SRL, 2010. – 94 p.

***Şvitchi, Ion-Gheorghe Sebastian.** Un sfert de veac în luminile rampei: Pagini pentru o istorie a Teatrului moldovenesc muzical-dramatic *Vasile Alecsandri* din Bălţi / Ion-Gheorghe Şvitchi. – Chişinău: Lit. Artistică, 1982. – 98 p.: il.

***

Cibotaru, Leonid. "La Teatrul din Bălţi, parcă m-aş afla într-o vacanţă!": [interviu cu regizorul Teatrului Naţ. *V. Alecsandri* din Bălţi] / consemnare: Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 22 mart. – P. 8.

Donţu, Cornelia. Teatrul bălţean şi poezia rădăcinilor / Cornelia Donţu // [resursă electronică] //http://ziar.jurnal.md/2010/03/05/teatrul-baltean-si-poezia-radacinilor/

Drumi, Victoria. Crearea Teatrului din Bălţi. Regizorul Boris Harcenco / Victoria Drumi // Arta 2005: Arte audiovizuale. Teatru. Cinema. Muzică. – 2005. – P. 17 - 21.

Hăbăşescu, Angela. Un excurs în lumea teatrului / Angela Hăbăşescu // Confluenţe bibliologice: Revistă de biblioteconomie şi ştiinţa informării (Bălţi). –2009. – Nr. 1-2(15-16). – P. 76-78.

Porcesco, Cristina. Peisaj teatral: [despre activitatea Teatrului Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi] / Cristina Porcesco // Moldova suverană. – 2004. – 27 apr. – P. 6.

Răcilă, Anatol. În 47 de ani trupa Naţionalului *V. Alecsandri* din Bălţi a jucat circa 2000 de spectacole: [interviu cu Anatol Răcilă, dir. Teatrului *V. Alecsandri* din Bălţi] / Anatol Răcilă; consemnare: Pavel Dumbrăveanu // Accente: Săptămânal liber. – 2004. – 13 mai. – P. 5.

Răcilă, Anatol. Teatrul este teatru oriunde am merge: [interviu cu Anatol Răcilă, dir. Teatrului *V. Alecsandri* din Bălţi] / consemnare: Liliana Popuşoi // Flux: Ed. de vineri. – 2011. – 21 oct. – P. 8; [resursă electronică] // http://www.flux.md/articole/12419/

Săptămâna teatrului bălţean la Chişinău: [turneul Teatrului Naţ. *V. Alecsandri* la Chişinău] // Jurnal de Chişinău. – 2002. – 15 mart. – P. 8.

Stăvilă, Vera. Teatrul Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi: retrospectivă istorică / Vera Stăvilă // Tyragetia. – 2010. – Vol. IV [XIX], Nr. 2. – P. 267-272; [resursă electronică] // https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=explorer&chrome=true&srcid=0B2ipamPcULTPNzY4N2VjMzItYmIzOC00Y2NjLTllODMtMGFmMmFjYTBkNTlj&hl=en&authkey=COaAiM4G

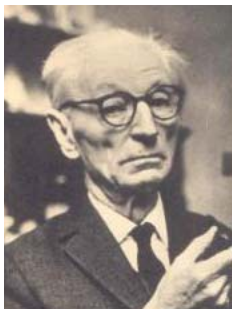

Ion JALEA
1887 – 1983

Sculptor român, academician.

S-a născut la 18 mai 1887, în Casimcea, jud. Tulcea. S-a stins din viaţă la 7 noiemb. 1983, la 96 de ani, la Bucureşti.

A absolvit, în 1907, Şcoala de Arte şi Meserii, urmând apoi cursurile Academiei de Arte Frumoase din Bucureşti (1907-1911), sub îndrumarea profesorilor şi sculptorilor Frederick Storck şi Dimitrie Paciurea. În 1915, şi-a deschis prima expoziţie personală, unde a expus lucrări inspirate din basmele româneşti.

Şi-a definitivat studiile în cadrul Academiei *Julian* din Paris fiind ucenicul lui Antoine Bourdelle (1915-1916).

Deşi şi-a pierdut un braţ în timpul Primului Război Mondial, a continuat să lucreze. În anii 1920 şi 1921 a expus la *Salon d'Automne* din capitala Franţei.

Este autor a numeroase monumente, statui, busturi, reliefuri, compoziţii alegorice. O serie de lucrări sunt amplasate în spaţii publice din diferite oraşe ale României. Cele mai cunoscute dintre acestea sunt busturile lui Spiru Haret şi George Enescu din Bucureşti, compoziţia alegorică *Lupta lui Hercule cu Centaurul* aflată în Parcul Herăstrău din Bucureşti, statuile *Decebal* din Deva şi *Mircea cel Bătrân* din Tulcea, reliefurile *Împărat şi proletar* sau cele de la *Obeliscul Unirii* din Focşani, monumentul statuar *Dragoş Vodă şi Zimbrul*, o lucrare impozantă realizată din bronz şi amplasată în piaţa centrală din Câmpulung Moldovenesc, *Arcaş odihnind, Pacea şi Victoria*. De asemenea, la Dieuse (Franţa) a înălţat *Monumentul soldaţilor români*, iar în Austria, *Monumentul ostaşilor români căzuţi în 1916-1918*. Multe dintre lucrările sculptorului se găsesc astăzi în Muzeul Memorial din Constanţa, muzeu ce îi poartă numele.

A primit Marele Premiu al Expoziţiilor Internaţionale de la Paris şi Barcelona, iar în ţară, Premiul Naţional pentru sculptură (1941), Premiul de Stat şi titlul de Artist al Poporului (1957).

A fost preşedinte al Uniunii Artiştilor Plastici din România (din 1956).

În 1955 a devenit membru corespondent (1948), apoi membru titular (1963) al Academiei Române.

În 1966 a fost invitat de onoare la Congresul Asociaţiei Internţionale de Arte Plastice de la Tokio.

BIBLIOGRAFIE:

Comarnescu, Petru. Ion Jalea / Petru Comarnescu. – Bucureşti: Meridiane, 1962. – 85 p.: il.

Mihalache, Marin. Ion Jalea / Marin Mihalache. – Bucureşti: ESPLA, 1956. – 37 p.

***

Ion Jalea [resursă electronică] // http://www.portalulcomunitatii.tulcealibrary.ro/ion_jalea.html

Rusu, Dorina N. Jalea, Ion / Rusu, Dorina N. // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866-2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Encicl.; Ed. Acad. Române, 2003. – P. 427.

Zdru Eliza. Vă mai amintiţi de... Ion Jalea / Eliza Zdru // Adevărul. – 2010. –20 apr.; [resursă electronică] // http://www.adevarul.ro/cultura/literar_si_artistic/retro/Va_mai_amintiti_de-Ion_Jalea_0_247175646.html

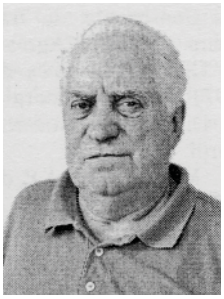

Vlad CHITICARI
1937

Artist-decorator, ceramist.

S-a născut la 20 mai 1937, în s. Ghidirim, Râbniţa.

A studiat la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1958-1963).

A activat în calitate de pictor-ceramist la Fondul Plastic al UAP (din 1963).

Lucrează în genul plasticii mici şi în ceramică. Participant la expoziţii republicane, ex-unionale şi din străinătate (Germania, Turcia, Bulgaria) (1965-1980).

Lucrări: panoul *Flori* (sediul Parlamentului), panoul *Nunta* (Palatul căsătoriilor din Edineţ), vaza *Flori* (Palatul Republicii), sculptură şi ceramică (*Vornicei, Trânta, La iarmaroc, Sărbătoarea muncii, Belşug, Fântânari*, ciclul *Mirele şi mireasa*, *La şezătoare, Dansatori, Plugari, La moară* etc.).

Membru al UAP (1970).

Menţionat cu Diploma EREN a ex-URSS (Moscova, 1975).

***

Colesnic, Iurie. Chiticari Vlad / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 61-62.

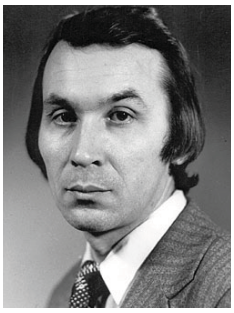

Constantin BALAN
1942

Pictor, regizor, scenograf şi pedagog.

S-a născut la 20 mai 1942 în s. Dumitreşti, jud. Chilia, (ulterior Dimitrievka, reg. Odesa).

A studiat la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1960-1961) şi la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova (VGHIK), scenografia filmului de animaţie (1964-1969).

A activat în calitate de pictor-scenograf la Studioul *Moldova-film*, realizând scenografia la mai multe filme de animaţie, inclusiv a serialului *Guguţă,* după cărţile lui S. Vangheli (1971-1981), care a fost achiziţionat şi demonstrat în SUA, Germania, Suedia, Cehoslovacia, Bulgaria, Cuba ş.a.; filme de ficţiune (*Singur în faţa dragostei, Povestea lui Făt-Frumos (*1977*), O misiune specială* etc., din 1969), la Teatrul de Operă şi Balet (1972), Teatrul Naţional *Vasile Alecsandri* din Bălţi (1973-1974). Regizor şi pictor-scenograf la Studioul *Moldova-film* (din 1974), director artistic la Studioul *Animafilm* (din 1980), redactor artistic la revista *Ab ovo* (din 1990), lector superior, conferenţiar universitar la Catedra de Desen la Universitatea Pedagogică *I. Creangă* (din 1992).

A participat la mai multe expoziţii şi festivaluri de cinema.

Membru al Uniunii Cineaştilor (1977). Membru al Uniunii Artiştilor Plastici (1975). Maestru în Artă (1994). Alte menţiuni: Diploma Comitetului de Stat pentru cinematografie (*Banca lui Guguţă*, 1976), Diploma UAP (1980), Premiul *Cocostârcul de Argint* (1982, 1983).

***

Colesnic, Iurie. Balan, Constantin / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală:* Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P.43-44.

Constantin Balan //Web-enciclopedia filmului moldovenesc // cinema.art.md/person/65/index.html

Constantin Balan [resursă electronică] //http://www.animator.ru/db/?ver=eng&p=show_person&pid=1925

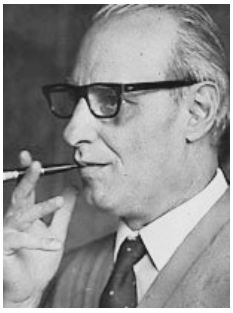

Alexandru COSMESCU
1922-1989

Traducător, prozator, dramaturg, ziarist, redactor de editură.

S-a născut la 24 mai 1922, la Iaşi. Se stinge din viaţă la 26 sept. 1989, la Chişinău.

Şi-a petrecut copilăria în s. Vorniceni, jud. Lăpuşna.

Între anii 1932 şi 1940, a studiat la Liceul *A. Donici*, apoi la Liceul *B.P. Hasdeu* din Chişinău (în 1939 aceste două licee au fost comasate) şi a debutat cu versuri lirice în revista *Licurici* (1938).

În 1940, împreună cu familia, se refugiază peste Prut şi se înscrie la Facultatea de Medicină a Universităţii din Cluj, cu sediul la Sibiu. În 1941 se înrolează în Armata Română şi este trimis la un spital militar staţionat la Chişinău (1943). Stabilit, din 1944, la Chişinău, a lucrat un timp ca asistent medical la un spital de boli infecţioase (1945). Din 1945, a lucrat în calitate de corespondent netitular la ziarul *Tinerimea Moldovei*, apoi corector, corespondent, şef de secţie şi secretar literar la acelaşi ziar (1946-1949). A desfăşurat o vastă activitate publicistică, fiind angajat în consiliul editorial al ziarului *Moldova socialistă* (1957-1959), al revistelor *Nistru* (1960-1961) şi *Moldova* (1965-1968).

Între anii 1972 şi 1982, activează în calitate de consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Editorial a debutat cu volumul *Dealul viei* (1951). A urmat o culegere de *Povestiri* (1952), romanul *Spre liman* (1954), piesa *Drumul diamantelor* (1961), volumul de eseuri *Crugul lunilor* (1968), culegerea de traduceri *Darurile magilor* (1969), apoi culegerea de publicistică *Maiştri şi învăţăcei* (1979) şi volumul de traduceri *Miraculoasele tărâmuri* (1982), menţionat cu Diploma *Cea mai bună carte a anului 1982*, şi piesa *Vârsta succeselor* (1988).

A tradus cca 200 de cărţi din literatura universală (Gogol, Cehov, Kuprin, O'Henry, Puşkin, Lermontov, St. Zweig, Dostoievski, Tolstoi, Stevenson, Cocteau, Andersen, Perrault, Şolohov ş.a.). A publicat numeroase eseuri şi recenzii în publicaţii periodice.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (din 1952). Decorat cu Ordinul *Insigna de Onoare*. Maestru Emerit al Artelor din Moldova (1989).

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 114-118; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 156-158.

BIBLIOGRAFIE:

Alexandru Cosmescu: (Biobibliografie) / alcăt.: Valentina Cosmescu, Silvia Celac. – Chişinău: Museum, 1997. – 136 p.

Cosmescu, Valentina. Cu tot ce-a fost odată el: [amintiri despre Al. Cosmescu] / alcăt. V. Cosmescu. – Chişinău: Universitas, 1992. – 100 p.: il.

***

Cosmescu, Valentina. Mi-a fost prieten şi învăţător: Interviu / Valentina Cosmescu // Flux. – 1998. – 31 iul. – P. 10.

Galaicu-Păun, Emilian. Cosmescu (Alexandru) cel viu, in memoriam / Emilian Galaicu-Păun // Flux. – 1998. – 13 noiemb. – P. 9.

Palladi, Tudor. Boieria stilului sau magia culturii / Tudor Palladi // Glasul Naţiunii. – 1998. – 10 iun.

Praporşcic, Maria. Fortăreaţa cărţii şi a cuvântului românesc: Centrul de Cultură şi Artă *Ginta Latină* a organizat un simpozion cultural cu genericul *Cu tot ce a fost odată El...*, în memoria lui Alexandru Cosmescu (1922-1989) / Maria Praporşcic // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 30 mai. – P. 4.

Rusu, Nicolae. Marele generos / Nicolae Rusu // Viaţa Basarabiei. – 2002. – Nr. 2. – P. 149-153.

[Zbârciog, Vlad]. Cosmescu, Alexandru // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău : Prut Internaţional, 2010. – P. 170-171. – [Art. semnat: V. Z.]

Zbârciog, Vlad. Magistrul şi noi, învăţăceii lui**... /** Vlad Zbârciog // Viaţa Basarabiei. – 2002. – Nr. 2. – P. 149-153.

V. M.

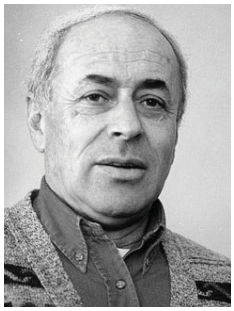

Boris CONUNOV
1947

Regizor, scenarist, teoretician al cinematografiei şi profesor.

S-a născut la 24 mai 1947, la Taşkent, Uzbekistan.

A absolvit Institutul Unional de Cinematografie din Moscova (VGHIK), Facultatea scenaristică şi filmologie (1967-1972).

Din 1967 activează la studioul *Moldova-Film,* iniţial în calitate de asistent de regizor, regizor secund, iar din 1978 - prim-regizor de filme artistice.

Secretar al Uniunii Cineaştilor din Moldova (1979-1994). După ce lucrează un timp în cadrul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova (1992-1994), între anii 1995-1998 se află în Elveţia, fiind angajat în serviciul diplomatic. Revenind în ţară, îşi continuă activitatea în calitate de profesor la Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice. În 2006 este ales ca preşedinte al Comisiei de Stat de atestare a Catedrei regie tv şi film din cadrul aceleiaşi instituţii de învăţătământ.

Îi aparţine regia filmelor artistice *Pădurea în care nu vei intra* (1978), *Pregătirea de examene* (1979), *Cursa* (1980), *Aveţi o telegramă* (1983), *Un mic serviciu* (1984), *Cine va intra în ultimul vagon* (1986), *Disidentul* (1989), *Anul unui copil bun* (1992) şi a mai multor filme documentare. Semnează scenariile la filmele *Bilet într-o singură direcţie* (1997), *Darul* (2004), *Dangaua* (2006). Traduce mai multe filme din limbile rusă şi engleză.

Preşedintele juriului al Festivalului Internaţional de Film Documentar *CRONOGRAF* (2010).

Membru al Uniunii Cineaştilor din Moldova.

Distincţii de Stat şi menţiuni la festivaluri din ţară şi internaţionale: Maestru în Artă (2000), Medalia *Dimitrie Cantemir*, pentru filmul artistic *Dimitrie Cantemir* (regizor secund) (1974); Medalia *Meritul Civic* (1995); Premiul special al juriului al Festivalului Republican de Filme (*Aveţi o telegramă*, 1983), Diploma Festivalului Internaţional din Frankfurt pe Main (*Anul unui copil bun*, 1992).

Publică, la Bucureşti, studiul *Coloana sonoră ca parte componentă a filmului documentar în creaţia lui Vlad Druck*, iar la Chişinău, volumul de scenarii *Surfing pe creasta ţunami* (2007).

BIBLIOGRAFIE:

Conunov, Boris A. Serfing na grebne cunami: Tri povesti dlâ kino / Boris A. Konunov. – Chişinău: ÎSFE-P *Tipogr. Centrală*, 2007. – 208 p.

***

Conunov, Boris A. „Slučaj" ne menee značim, čem „opyt" i „genij: [interviu] / Boris A. Konunov; vël interv'û Mihail Drejzler // Evrejskoe mestečko**. –** 2010. – Nr. 23 (iun.). – P. 11.

***

Boris Conunov [resursă electronică] // http://cinema.art.md/person/217/index.html

Grigore TURCUMAN
1890-1942

Om politic român basarabean, membru al Sfatului Ţării, moşier.

S-a născut la 20 oct. 1890, în com. Tătărăuca Nouă, jud. Soroca. Se stinge din viaţă la 28 mai 1942, în GULAG (Penza, Rusia).

Militar activ în armata ţaristă, la Sevastopol, în Flota Mării Negre, apoi căpitan de marină (1912-1917). A participat la Primul Război Mondial pe vasul *Pamât' Merkuriâ*.

Ales deputat în Sfatul Ţării, din partea Comitetului Executiv Moldovenesc din Sevastopol, a aderat la fracţiunea Blocul Moldovenesc (1917-1918). Membru al Comisiei I-a Agrare. La 27 mart. 1918, a votat Actul Unirii Basarabiei cu România.

După Unire, a fost membru activ al Partidului Naţional Ţărănesc (1919-1928), apoi membru al Partidului Naţional Liberal (1928-1937). Din 1922 până în 1923 a fost membru al Partidului lui Averescu şi subprefect al judeţului Soroca. În anii 1933-1937 a fost membru al Prefecturii Judeţene Soroca.

La 2 iul. 1940 a fost arestat. În actul de acuzare, întocmit de enkavedişti la 19 mai 1942, a fost învinuit că în 1917, fiind căpitan al Flotei Mării Negre, ar fi înăbuşit mişcarea de protest a marinarilor contra ofiţerilor, că în calitate de agent al Siguranţei române desfăşura activităţi antisovietice, răspândea printre ţăranii judeţului Soroca zvonuri clevetitoare la adresa Uniunii Sovietice etc.

A fost distins cu Ordinul *Sfântul Gheorghe*, gradul 4, Medalia *Ferdinand, Ordinele Steaua României, Coroana României* şi cu o medalie pentru construirea de şcoli.

BIBLIOGRAFIE:

Chiriac, Alexandru. Turcuman Grigore / Alexandru Turcuman // Membrii Sfatului Ţării (1917-1918). – Bucureşti: Ed. Fundaţiei Culturale Române, 2001. – P. 152.

Colesnic, Iurie. Grigore Turcuman / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol.5. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 214-221.

Colesnic, Iurie. Grigore Turcuman / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – 310-311.

Gaja, Viorica. Turcuman Grigore // Gaja, Viorica. Soroceni de dincolo de Soroca: Referinţe biografice / Viorica Gaja; Bibl. Publică Raională *Mihail Sadoveanu*, Soroca. – Soroca, 2011. – P. 184.

Postică, Elena. Deputaţi ai Sfatului Ţării exterminaţi de NKVD: [Grigore Turcuman] / Elena Postică // Revista "22". – 2010. – 24 aug.; [resursă electronică] //http://www.revista22.ro/deputa355i-ai-sfatului-354259rii-extermina355i-de-nkvd-8758.html

Postică, Elena. Martiri ai sfântului ideal : [Grigore Turcuman] / Elena Postică // Ţara. – 1995. – 28 mart.

Alexandru VOEVIDCA
1862-1931

Folclorist, compozitor, muzicolog, dirijor de cor şi orchestră, autor de lucrări didactice, român originar din Nordul Bucovinei.

S-a născut la 27 mai 1862, în s.Vaslăuţi, lângă Cernăuţi, pe atunci în Imperiul Austro-Ungar.

Se stinge din viaţă la 6 iun. 1931, la Cernăuţi. A fost tatăl poetului George Voevidca.

A urmat Şcoala Normală de învăţători din Cernăuţi (1877-1881), unde a studiat muzica cu Anton Kuzela. A făcut studii muzicale şi la Societatea Filarmonică din Cernăuţi, cu Adalbert Hrimaly. A lucrat ca învăţător în şcoli din mai multe localităţi din Bucovina (1903-1913), apoi ca translator şi profesor de muzică la Cotmani şi Cernăuţi, unde a organizat coruri şi orchestre (1919-1921). A fost dirijor de cor şi orchestră şi inspector de muzică în Cernăuţi (1923-1927).

A cules şi a publicat folclor din Bucovina şi Moldova, fiind *"primul cercetător obiectiv al cântecului popular din Bucovina"* (Liviu Rusu).

Un rol determinant l-a avut în realizarea marii colecţii de folclor bucovinean întreprinsă de Josef Pommer şi coordonată de Matthias Friedwagner (1907-1924). Aportul său a constat în culegerea a cca 3000 de melodii - "*una dintre cele mai vechi şi mai bogate colecţii de cântec popular românesc"* (G. Breazul), ce alcătuieşte zece volume manuscrise. O mică parte din colecţia sa (380 melodii), au apărut în volumul *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina. Liebeslieder* (Cântece populare româneşti din Bucovina. Cântece de dragoste) (Würzburg, 1940). Matthias Friedwagner, în prefaţa ediţiei, recunoaşte că melodiile culese de Al. Voevidca formează un *"tezaur necunoscut de frumoasă muzică populară"*. În 1990 a fost tipărit volumul *Cântece populare din Bucovina* (Bucureşti).

A publicat mai multe culegeri de folclor, inclusiv *17 Colinde, cântece de stea şi urări de Anul Nou* (1924). A colaborat cu articole la revistele *Izvoraşul*, *Voinţa şcoalei*, *Musa română*.

A compus muzică corală (*Potpuriu naţional*, cor mixt şi pian pe versuri populare, 1922) şi de teatru (*Doi morţi vii*, vodevil pe un libret de Vasile Alecsandri, după *L'Homme blase* de Duvert şi Lausanne, 1928). Este autor de lucrări didactice, elaborând un *Manual metodic pentru predarea cântului în şcoalele primare* şi *Predarea cântecului după auz* (1923).

Membru de onoare al Societăţii muzicale *Doina* din Cotmani (1923).

BIBLIOGRAFIE:

Voevidca, Alexandru. Cântece populare din Bucovina / Alexandru Voevidca; ed. îngrijită de Vasile Nicolescu şi Cristina Rădulescu-Paşcu;

st. introd., note, indici şi glosar de Cristina Rădulescu-Paşcu. – Bucureşti: Ed. Muzicală, 1990. – 327 p.

***

Datcu, Iordan. Voevidca, Alexandru / Iordan Datcu // Dicţionarul folcloriştilor. – Bucureşti, 1983. – P. 206-208.

Datcu, Iordan. Voevidca, Alexandru / Iordan Datcu // Dicţionarul etnologilor români. Vol. 2 / Iordan Datcu. – Bucureşti: SAECULUM I.O., 1998. – P. 275-277.

Satco, Emil. Alexandru Voevidca / Emil Satco // Enciclopedia Bucovinei. –Iaşi: Princeps Edit, 2004.

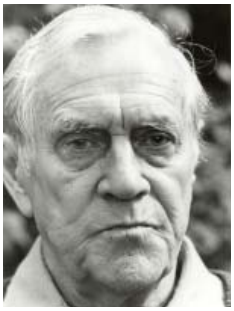

Patrick WHITE
1912-1990

Numele deplin: *Patrick Victor Martindale White.*

Romancier, dramaturg, poet, nuvelist şi eseist australian, laureat al Premiului Nobel pentru literatură. Considerat unul dintre cei mai importanţi romancieri de limbă engleză din sec. XX.

S-a născut la 28 mai 1912, la Londra, Anglia, din părinţi de origine australiană. S-a stins din viaţă la 30 sept. 1990, la Sydney, Australia.

Şi-a petrecut copilăria în Australia, iar la vârsta de treisprezece ani este adus în Anglia pentru a studia, iniţial la *Cheltenham College*, apoi şi în cadrul *Kings College* din Cambridge, unde a studiat literaturile franceză şi germană (1932-1935).

Stabilit pentru o perioadă la Londra, îşi începe activitatea literară. A publicat articole şi eseuri în periodice şi scrie nuvele şi piese de teatru dar fără ecou. În 1939, îi apare primul roman, *The Happy Valley* (Valea fericită), primit favorabil de critică.

La izbucnirea războiului, a fost înrolat în aviaţia britanică. Rămâne la Londra până în 1948, când va reveni în Australia.

Romanul *The Aunt's Story* (Povestea mătuşii), publicat în 1948, a fost primit fără entuziasm în Australia.

În 1955, la New York a publicat romanul *The Tree of Man* (Copacul omului), care, fiind tradus în germană, îi va aduce consacrarea mondială. Ulterior romanul a mai fost tradus în cehă, suedeză, maghiară şi română. Romanele ulterioare (*Voss,* 1957; *Riders in the Chariot*, 1961; *The Solid Mandala* (Bilă Vrăjită), 1966), au contribuit la insuccesul autorului în Australia, dar au devenit adevărate *best-seller*-uri peste Ocean, sporindu-i faima şi interesul pentru scrierile sale în noi arii lingvistice.

A mai semnat: *The Vivisector* (1970), *The Eye of the Storm* (1974).

În 1973 a primit Premiul Nobel pentru literatură, fiind primul scriitor care a adus acest premiu literar ţării sale. Motivaţia Juriului Nobel: *"...pentru arta lui narativă, precumpănitor epică şi psihologică, prin care un nou continent s-a inserat în literatură..."* Din 1974 a instituit Premiul literar *Patrick White,* care se acordă anual scriitorilor australieni debutanţi.

BIBLIOGRAFIE:

White, Patrick. Bila Vrăjită / Patrick White; trad. de Anda Teodorescu. – Bucureşti: Orpheus, 1993. – 340 p.

****White, Patrick.** Copacul omului / Patrick White. – Bucureşti: Univers, 1981. – 582 p.

***

D'Costa, Gavin. Atonement and the Crime of Seeing: Patrick White's, Riders in the Chariot / Gavin D'Costa // Literature and Theology. – 2008. – V. 22, Nr. 2. – P.162-179.

Malouf, David. Castle Hill Lear: Patrick White reappraised / David Malouf // TLS: The Times Literary Supplement. – 2007 – 5 ian. (Nr. 5414). – P.12-13.

Nobel pentru australianul renegat [resursă electronică] : [interviu] // http://www.adevarul.ro/cultura/Nobel_pentru_australianul_renegat_0_199180479.html; [interviu video] //http://www.youtube.com/watch?v=j02E06UFOcg&feature=player_detailpage#t=48s

Patrick White // Laureaţii Premiului Nobel pentru Literatură - Almanah *Contemporanul.* – 1983. - P. 519.

Patrick White [resursă electronică] // http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1973/white-autobio.html

Wilbur WRIGHT
1867-1912

Pionier al aviaţiei mondiale, inventator şi constructor american al primului avion funcţional.

S-a născut la 16 apr. 1867, la Melville, statul Indiana, SUA. Se stinge din viaţă la 30 mai 1912, de febră tifoidă, la Dayton, Ohio, SUA.

După absolvirea şcolii, împreună cu fratele său Orville Wright, au fost implicaţi iniţial în afaceri tipografice (din 1880), apoi devin cunoscuţi prin înfiinţarea, la Dayton, a unui atelier de reparat şi de asamblat biciclete (1890). Experienţa acumulată în acel timp în mecanică, echilibrare şi aerodinamică le va folosi mai târziu la construcţia avioanelor lor.

În anul 1889 fraţii Wright încep construirea primului avion nemotorizat, un planor cu aripi duble, realizând prima încercare de zbor fără pilot în oct. 1900. În vara anului 1901, cu un planor îmbunătăţit şi cu pilot, reuşesc să zboare 100 de metri cu o viteză de 35 de kilometri pe oră. În timpul acestor zboruri experimentale, pentru prima oară, au descris în timpul zborului o curbă. Perfecţionând în continuare tehnica zborului, în anul 1902 au reuşit să parcurgă o distanţa de 622,5 metri. În primăvara anului 1903, au început montarea unui motor în planor. Astfel, la 17 dec. 1903, alături de Orville, a efectuat pen-

tru prima oară în istoria aeronauticii, un zbor dirijat cu un aparat motorizat, construit exclusiv din lemn, având aripile din pânză întinsă pe o ramă, de construcţie proprie, denumit *Flyer*, lansat cu ajutorul unei catapulte.

Orville a decolat primul, dar Wilbur a efectuat cel mai lung zbor dintre cele cinci din acea zi, parcurgând 260 de metri într-un timp de 59 de secunde. În anii următori fraţii Wright au îmbunătăţit continuu tehnica de pilotaj, prin perfecţionarea elicei şi dotarea avionului cu un motor mai puternic. În 1908, după cinci ani de la primul zbor, cei doi fraţi i-au uimit pe observatorii americani şi europeni cu abilitatea lor de a se menţine în aer timp de mai bine de o oră, de a urca, vira şi ateriza cu uşurinţă.

BIBLIOGRAFIE:

Hart, Michael H. Orville Wright (1871-1948) şi Wilbur Wright (1867-1912) / Michael H. Hart // Hart, Michael H. 100 de personalităţi din toate timpurile care au influenţat evoluţia omenirii. – Bucureşti: Lider, 2004. – P. 302-305.

Pionierii zborului cu motor. De la zborul fraţilor Wright, a trecut un secol încheiat: // Magazin. – 2004. – 21 ian.; [resursă electronică]// http://www.revistamagazin.ro/content/view/2762/21/

Tomescu, Traian. Fraţii Wright / Traian Tomescu // Univers ingineresc. – 2003. – 16-31 apr. (Nr. 8); [resursă electronică] // http://www.agir.ro/univers-ingineresc/numar-8-2003/fratii-wright_168.html

***

Orville and Wilbur Wright [resursă electronică] //http://www.carti-gratuite.eu/doc/986554/orville-and-wilbur-wright

Orville şi Wilbur Wright (1867-1912) [resursă electronică] //http://www.carti-gratuite.eu/doc/986554/orville-and-wilbur-wright

Wilbur Wright [resursă electronică] //http://www.sanatatea.com/art/savanti/7976-orville-wright-wilbur-wright-si-aparatele-pilotate.html

Saint-John PERSE
1887-1975

Pseudonimul literar al lui *Alexis Léger*.

Poet şi diplomat francez, laureat al Premiul Nobel pentru Literatură (1960).

S-a născut la 31 mai 1887, în Pointe-à-Pitre (Guadelupa, una din regiunile Franţei de peste mări - DOM). Se stinge din viaţă la 20 sept. 1975, în Presqu'île de Giens (provincia Provence, Franţa).

Stabilit din 1899 în Franţa, a studiat dreptul, ştiinţele şi literele la universităţile din Bordeaux şi Paris.

După călătorii în Spania, Germania şi Anglia, se stabileşte la Paris. În 1914 a intrat în serviciul diplomatic, fiind trimis în China, succesiv în calitate de consul la Shanghai şi secretar la Pekin. În calitate de expert în afacerile din Asia de Est, a participat la Conferinţa de dezarmare de la Washington (1921).

Secretar, director în Cabinetul Diplomatic al lui Aristide Briand (1921-1932), apoi numit secretar general la Ministerul de Externe, cu rang de ambasador (1933-1940), devenind un personaj-cheie al politicii externe franceze dintre cele două războaie mondiale. Decorat cu Legiunea de Onoare. Demis din funcţie în 1940 şi lipsit de cetăţenia franceză şi de decoraţie, de către guvernul de la Vichy, a plecat în SUA, unde a lucrat în calitate de consultant în literatura franceză, la Biblioteca Congresului, la Washington (1941-1945). După război, deşi este reintegrat în toate drepturile, va continua să locuiască la Washington, retrăgându-şi oficial titlul de Ambasador al Franţei. A revenit la Paris în 1957.

Cariera sa diplomatică a fost dublată de cariera literară. După mai multe poeme care reflectă impresiile din copilărie (*Images à Crusoé,* 1904) şi volumele *Éloges* (1911), *Anabase* (1924, care a fost tradus în limba română de Ion Pillat), sau versurile difuzate prin publicaţia *La Nouvelle Revue Française* (1909-1924), o mare parte din munca sa a fost scrisă după ce s-a stabilit în Statele Unite (*Exil*, 1942; *Poeme l'Etrangère,* 1943; *Pluies,* 1943; *Neiges,* 1944; *Vents*, 1946 ş.a.), fiind cunoscut, în primul rând, pe continentul american. Ca un *bilanţ* al operei sale poetice a fost poemul *Cronique* (1960).

În 1959 i se decernează Marele Premiu Naţional pentru Literatură, iar în 1960 - Premiul Nobel. De atunci, numărul de pagini însumate de ample studii, de articole şi de teze de doctorat despre el a devenit impresionant, cititorii şi exegeţii lui situându-se pe cele mai variate meridiane.

BIBLIOGRAFIE:

****Perse, Saint-John.** Poeme alese / Saint John Perse; trad. de Aurel Rău. – Bucureşti: Univers, 1983; [resursă electronică] // http://www.cartiok.ro/citeste/31142038/cartea-online-24992303-versuri-de-saint-john-perse;

http://www.digi-book.ro/cartea/313215/versuri-de-saint-john-perse;

****Perse, Saint-John.** Poeme / Saint John Perse. – Cluj: Echinox, 2007. – (Col. Literaturile lumii).

***

Caillois, Roger. Poétique de St.-John Perse / Roger Caillois. – Paris: Gallimard, 1962. – 212 p. – (NRF). – Bibliogr.: p. 203-206.

****Emilian, Alexandra.** Saint-John Perse / Alexandra Emilian. – Bucureşti: Univers, 1985. – 226 p.

****Garaudy, Roger.** Despre un realism neţărmurit: Picasso. Saint-John

Perse. Kafka / Roger Garaudy; [pref. de Louis Aragon]; în românește de Paul Dinopol. – București: Ed. pentru Lit. Universală, 1968. – 200 p.

Levillain, Henriette. Saint-John Perse / Henriette Levillain; ADPF Ministère des Affaires étrangères. – Paris: Ministère des Affaires étrangères, 2005. – 92 p.: fotogr. (A.: Écrivains. Diplomates. Auteurs). – Bibliogr.: p. 89-91; [resursă electronică] //http://www.e-carti.net/carte/87320/henriette-levillain-saint-john-perse-english

Rău, Aurel. Trei poeți: Perse, Machado, Kavafis / Aurel Rău. – Cluj: Dacia, 1972. – 196 p.

Rău, Aurel. Întâlniri cu scriitori: Saint-John Perse, Lucian Blaga, Ilya Ehrenburg, T. Arghezi, Y. Kawabata, G. Călinescu, E. Jünger, M. R. Paraschivescu, Gh. Seferis / Aurel Rău. – București: Univers, 1976. – 139 p.

***

Chapin, Katherine Garrison. Poet of Wide Horizons: A Note on Saint-John Perse / Chapin, Katherine Garrison // The Quarterly Journal of the Library of Congress. – 1970. – V. 27, Nr.2 (Apr.). – P. 104-108.

Saint-John Perse // Sud-Est cultural. – 2007. – Nr. 2; [resursă electronică] //http://www.sud-est.md/numere/20070624/article_6/

Velea, Dumitru. *Străina* lui Saint-John Perse / Dumitru Velea // 2010. – 7 ian. – P. 8; [resursă electronică] // http://www.zvj.ro/node/3860; http://www.zvj.ro/viewerarchive.php?sid=n9nqrm7gn6o5c5f35u0n747i20

CALENDAR NAȚIONAL

IUNIE 2012

Vineri	1
Sâmbătă	**2**
Duminică	**3**
Luni	4
Marţi	5
Miercuri	6
Joi	7
Vineri	8
Sâmbătă	**9**
Duminică	**10**
Luni	11
Marţi	12
Miercuri	13
Joi	14
Vineri	15
Sâmbătă	**16**
Duminică	**17**
Luni	18
Marţi	19
Miercuri	20
Joi	21
Vineri	22
Sâmbătă	**23**
Duminică	**24**
Luni	25
Marţi	26
Miercuri	27
Joi	28
Vineri	29
Sâmbătă	**30**

70 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi iconografului **Ioan Bâtcă**, discipol al lui Al. Plămădeală (1898 – 1 iun. 1942).

130 ani de la naşterea lui **Nicolae Bivol**, fost deputat în Sfatul Ţării şi primar de Chişinău (1 iun. 1892 - ? 1940). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 417-418; CN 2011, p. 116.*

130 ani de la naşterea lui **Gheorghe Botezatu** (Georges de Bothezat) profesor, matematician, celebru inventator, pionier în domeniul construcţiei de elicoptere, originar din Basarabia, precursor al programului „Apollo" (1 iun. 1882 – 1 febr. 1940).

60 ani de la stingrea din viaţă a lui **Gavriil Rotică,** poet, autor al unor amintiri despre Bucovina, deputat, senator (1 mai 1881 – 1 iun. 1952).

70 ani de la stingerea din viaţă a scriitorului ceh **Vladislav Vančura** (23 iun. 1891 – 1 iun. 1942).

130 ani de la naşterea lui **Ion Antonescu**, om politic român, mareşal, şef al Marelui Stat Major (2 iun. 1882 – 1 iun. 1946).

90 ani de la apariţia la Bucureşti a revistei avangardiste „**Contemporanul**" (3 iun. 1922 – ian. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 166-167.*

355 ani de la stingerea din viaţă a lui **William Harvey,** chirurg englez, fiziolog, a descoprit circulaţia sângelui şi funcţia inimii (1 apr. 1578 – 3 iun. 1657). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 184.*

135 ani de la naşterea lui **Heinrich Otto Wieland,** chimist german, profesor universitar, laureat al Premiului Nobel, a descoperit structura colesterolului (4 iun. 1877 – 5 aug. 1957).

125 ani de la naşterea lui **Leon Donici-Dobronravov,** cântăreţ, actor, regizor, pianist, dramaturg şi romancier (5 iun. 1887 – 26 mai 1926). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 75-77; CN 2006, p. 165-166.*

75 ani de la naşterea muzicologlui **Eugeniu Cletinici** (5 iun. 1937).

100 ani de la naşterea lui **Alexandru Todea,** cardinal, mitropolit al Bisericii Greco-Catolice din România, profesor de teologie, membru de Onoare al Academiei Române, deţinut politic (5 iun. 1912 – 22 mai 2002).

150 ani de la naşterea lui **Alvar Gullstrand,** medic oftalmolog, profesor universitar suedez, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie şi medicină (5 iun. 1862 – 28 iul. 1930).

200 ani de la naşterea scriitorului rus **Ivan Goncearov** (6 iun. 1812 – 15 sept. 1891).

150 ani de la naşterea lui **Philipp Eduard Anton Lenard,** fizician german, laureat al Premiului Nobel (7 iun. 1862 – 20 mai 1947).

130 ani de la stingerea din viaţă a **Alexandrei Rossetti-Smirnova,** memorialistă rusă, domnişoară de onoare a împărăteselor Maria Feodorovna şi Alexandra Feodorovna (21 mart. 1809 – 7 iun. 1882).

70 ani de la naşterea lui **Valeri Kalistratov,** dirijor de cor, profesor şi compozitor rus (7 iun. 1942).

1380 ani de la stingerea din viaţă a lui **Mahomed**, întemeietor al religiei islamice, cel mai important profet al islamului (cca 570 – 8 iun. 632).

180 ani de la naşterea lui **Giovanni Gian Luigi-Frollo,** lingvist, profesor şi poet român de origine italiană (8 iun. 1832 – 19 apr. 1899).

175 ani de la naşterea pictorlui rus **Ivan N. Kramskoi** (8 iun 1837 – 5 apr. 1887). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 178.*

75 ani de la naşterea pictorului **Bo-**

ris Colomeeţ (9 iun. 1937).

340 ani de la naşterea lui **Petru I** (**Petru cel Mare**), ţar rus, întemeietorul Imperiului Rus (9 iun. 1672 – 8 febr. 1725). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 167-169.*

200 ani de la naşterea astronomlui german **Johann Gottfried Galle** (9 iun. 1812 – 10 iul. 1910). *A identificat planeta Neptun şi, împreună cu Heinrich Louis d'Arrest, a realizat primele observaţii asupra ei.*

2335 ani de la stingerea din viaţă a regelui macedonean **Alexandru cel Mare,** cunoscut sub numele Alexandru Macedon, unul dintre primii mari strategi şi conducători militari din istorie (20 iul. 356 – 10 iun. 323 Î. Hr.). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 231-232.*

180 ani de la naşterea inventatorlui german **Nikolaus August Otto** (10 iun. 1832 – 26 ian. 1891). *A inventat primul motor cu combustie internă. A se vedea şi art. din CN 2007, p.185.*

90 ani de naşterea sculptorlui **Alexandr Maiko** (11 iun. 1922 – 1980). *Împreună cu L. Dubinovschi, a realizat bustul lui C. Negruzzi de pe Aleea Clasicilor din Chişinău.*

80 ani de la stingerea din viaţă a pianistei **Maria Taban** (**Chefaliade**) (4 noimb. 1863 – 11 iun. 1932).

100 ani de la stingerea din viaţă a lui **Leon Dierx,** poet francez, reprezentant al parnasianismului (31 mart. 1838 – 11 iun. 1912).

90 ani de la naşterea lui **Sergiu Bortnic,** ziarist, redactor de carte, traducător, stabilit la Petersburg, Rusia (13 iun. 1922).

80 ani de la naştrea lui **Spiridon Vangheli,** scriitor pentru copii, poet, traducător şi editor (14 iun. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 169-170; CN 2007, p. 185-187.*

130 ani de la naşterea lui **Ion Petrovici**, filozof, eseist, memorialist, scriitor, om politic, orator, academician, profesor român (14 iun 1882 – 17 febr. 1972).

80 ani de la stingerea din viaţă a lui **Nicolae Vermont,** pictor şi gravor român, de origine evreu (10 oct. 1866 – 14 iun. 1932).

75 ani de la naşterea **Zamfirei Mihail (Eugenia-Zamfira Mihail),** etnolingvist, profesor universitar, fiica clericului şi istoricului Paul Mihail (originar din Basarabia) (15 iun. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p.187-189.*

60 ani de la naşterea artistului plastic, profesor, **Anatol Mocanu** (17 iun. 1952).

80 ani de la naşterea lui **Sabin Bălaşa,** pictor, autor şi regizor de filme de pictură animată, eseist şi scriitor român (17 iun. 1932 – 1 apr. 2008). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 171.*

65 ani de la naşterea **Ninelei Caranfil,** actriţă de teatru şi film (17 iun. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 189-191.*

60 ani de la naşterea telejurnalistei **Svetlana Frumusachi** (17 iun. 1952).

130 ani de la naşterea lui **Igor Stravinski,** pianist, compozitor şi dirijor de origine rus (17 iun. 1882 – 6 apr. 1971). *Reprezentant de seamă al muzicii sec. XX. A se vedea şi art. din CN 2007, p. 191-193.*

50 ani de la naşterea **Ludmilei Furdui,** pictor, tapisier, grafician (19 iun. 1962).

130 ani de la naşterea lui **Ştefan Zeletin** (pseudonimul lui Ştefan Motaş), filozof, scriitor, sociolog, economist, publicist şi profesor universitar român (19 iun. 1882 – 20 iul 1934).

90 ani de la naşterea lui **Aage Niels Bohr,** fizician danez, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (19 iun. 1922). *A dezvoltat teoria structurii nucleului atomic.*

80 ani de la naşterea lui **Vladimir Ivanov,** specialist în domeniul dreptului statal, doctor habilitat, profesor universitar (20 iun. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 193-194.*

80 ani de la naşterea lui **Robert I. Rojdestvenski,** poet, publicist, traducător rus (20 iun. 1932 – 20 aug. 1994). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 171-173.*

280 ani de la naşterea compozitorlui german **Johann Cristoph Friedrich Bach** (21 iun. 1732 – 26 ian. 1795). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 89-90.*

130 ani de la naşterea lui **Rokwell Kent,** pictor, grafician şi scriitor american (21 iun. 1882 – 13 mart. 1971). *A se vedea şi art.din CN 2002, p. 173-174.*

150 ani de la naşterea lui **Ivan Şişmanov,** istoric literar, etnograf, folclorist şi lingvist bulgar (22 iun. 1862 – 22 iun. 1928).

400 ani de la naşterea matematicianlui belgian **André Taquet** (23 iun. 1612 – 22 dec. 1660).

100 ani de la naşterea **Alan Mathison Turing**, matematician şi inginer englez (23 iun. 1912 – 7 iun. 1954). *Considerat unul dintre fondatorii informaticii moderne şi unul dintre cei mai importanţi 100 oameni ai sec. XX pentru rolul său în crearea calculatorului modern.*

70 ani de la naşterea lui **Gheorghe Băcioi**, doctor în ştiinţe fizico-matematice şi tehnice, conferenţiar universitar (25 iun. 1942).

125 ani de la stingerea din viaţă a lui **Filippo Filippi**, compozitor şi critic muzical italian (13 ian. 1830 – 25 iun. 1887).

100 ani de la stingerea din viaţă a lui **Lawrense Alma Tadema**, pictor englez de origine daneză (8 ian. 1836 – 25 iun. 1912). *Este unul dintre cei mai renumiţi pictori englezi de la sfârşitul sec. XIX- lea.*

120 ani de la naşterea **Pearl Sydenstricker Buck,** romancieră americană, laureată a Premiului Nobel **(**26 iun 1892 – 6 mart. 1973).

75 ani de la naşterea lui **Robert C. Richardson**, fizician american, laureat al Premiului Nobel (26 iun. 1937).

85 ani de la naşterea sculptoriţei **Brunhilda Epelbaum-Marcenko** (27 iun. 1927). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 135-136.*

125 ani de la naşterea lui **Emanoil Bucuţă** (**Emanoil Popescu**)**,** poet, prozator român, membru corespondent al Academiei

Române (27 iun. 1887 – 7 oct. 1946).

90 ani de la naşterea arhitectului **Serghei Vasiliev** (28 iun. 1922).

100 ani de la naşterea lui **Sergiu Celibidache,** dirijor, compozitor şi profesor român, membru de onoare al Academiei Române (28 iun. 1912 – 14 aug. 1996). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 176-177.*

435 ani de la naşterea lui **Peter Paul Rubens,** pictor şi diplomat flamand (28 iun. 1577 – 30 mai 1640). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 195-196.*

300 ani de la naşterea lui **Jean-Jacques Rouseau,** filozof, scriitor, iluminist, pedagog şi compozitor francez de origine genoveză (28 iun. 1712 – 2 iul. 1778). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 177-179.*

65 ani de la naşterea artistului plastic **Lică Sainciuc** (29 iun. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 139-141; CN 2007, p.196-197.*

175 ani de la naşterea lui **Petre Carp,** publicist, critic literar, traducător şi om politic român, membru fondator al „Junimi" (29 iun. 1837 – 21 iun. 1919). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 197-198.*

90 ani de la naşterea lui **Vasko (Vasile) Popa**, poet sârb de origine română (29 iun. 1922 - 5 ian. 1991).

290 ani de la naşterea lui **Jiři Benda,** compozitor, violonist şi dirijor ceh (30 iun. 1722 – 6 noiem. 1795).

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Mihail Sicard**, violonist basarabean, stabilit la Paris (1868 – iun. 1937).

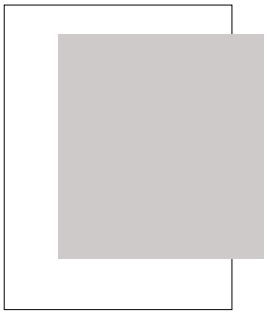

Ioan BÂTCĂ
1898 – 1942

Pictor, iconograf, unul dintre discipolii lui Alexandru Plămădeală, rudă cu Dimitrie Bogos, fost primar de Chişinău.

S-a născut în 1898, în or. Codru, Chişinău. Se stinge din viaţă la 1 iun. 1942, lagărul Kazan, Rusia. A avut şase copii din prima căsătorie şi un copil din a doua căsătorie pe nume Elena Bâtcă-Otel.

Îşi face studiile la Şcoala de Arte Frumoase (Şcoala de Belle Arte) din Chişinău, în clasa lui Alexandru Plămădeală. Activează tâmplar într-un atelier unde meşterește mai multe troiţe pe care el însuşi le şi pictează, cinci dintre acestea le-a făcut la atelierul său de la Schinoasa: una a înălţat-o în faţa casei sale, altele la Fântâna de la Botanica şi prin alte locuri. Pe timpul mandatului său de consilier a reconstruit şoseaua de la Schinoasa, a construit şase fântâni cu tuburi. Fiind în funcţia de consilier, a ajutat la construcţia şcolii de la Schinoasa, la renovarea picturii murale din mănăstirea Eparhiei Chişinăului. Între anii 1934 şi 1936 a fost consilier municipal din partea partidului Ţărănesc frecventând şi Clubul ţărăniştilor din Chişinău.

Una din lucrările sale, cea de licenţă la absolvirea Şcolii Belle Arte (1928), se păstrează la fiica maestrului Elena Bâtcă-Oţel.

* * *

Colesnic, Iurie. Bâtcă, Ioan / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 47.

Sârbu, Antonina. Bâtcă, Ioan / Antonina Sârbu // Ziarul de gardă. – 2007. – 3 mai. – P. 4.

* * *

Bâtcă, Ioan [Resursă electronică] www.zdg.md/128/social/1.php-

Bâtcă, Ioan [Resursă electronică] www.capitala.md/index.php?option..national..-

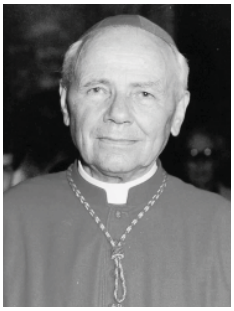

Alexandru TODEA
1912 – 2002

Cardinal al Bisericii Greco-Catolice din România, numit de către Papa Ioan Paul al II-lea, membru de onoare al Academiei Române.

S-a născut la 5 iun. 1912, Teleac, jud. Mureş. Se stinge din viaţă la 22 mai 2002, Reghin, jud. Târgu Mureş, România.

A studiat Liceul *Sf. Vasile cel Mare* din Blaj, apoi se înscrie la Academia Teologică din acelaşi oraş. A fost admis direct în anul doi la Colegiul *De Propagande Fide* din Roma, studiind filosofia, apoi timp de încă cinci ani urmează teologia. În 1940 susţine la acelaşi colegiu teza de doctor în teologie cu subiectul *De doctrina millenaria, tractatus exegetico-dogmaticus*.

În 1938 a fost hirotonit preot la Roma, de către preotul greco-catolic Iuliu Hossu, în prezenţa ambasadorilor României acreditaţi pe lângă Italia şi Sfântul Scaun.

Revenit în ţară, se stabileşte la Blaj, fiind numit secretar mitropolitan în acelaşi timp activând în calitate de profesor la şcolile din oraş unde ţine lecţii de religie, ore de latină şi italiană. În 1945 este conducătorul Parohiei Române Unită şi al Districtului protopopesc din Reghin, paralel fiind şi profesor la Liceul *Petru Maior* din oraşul cu acelaşi nume.

În 1950 este condamnat la muncă silnică pe viaţă, fiind închis în lagărul de la Sighet, transferat apoi la Râmnicu Sărat, Piteşti, Dej. În 1964 a fost graţiat. În 1986 devine Mitropolit al Bisericii Greco-Catolice Unite cu Roma din România. În 1991 a fost ridicat la demnitatea de cardinal cu titlul de protector al Bisericii Sf. Atanasie din Roma. A fost numit de către Vatican membru în Consiliul secretariatului sinodului episcopilor catolici. În 1994 se retrage din munca, din motive de boală. Este înmormântat la *Catedrala Sfânta Treime* din Blaj.

A publicat trei cărţi, adevărate îndreptare pentru tineri: *Pentru tine, învăţătoare apostola* (1942); *Cascada tinereţii* (1943); *Rugăciunea tineretului* (1945).

* * *

Rusu, Dorina N. Todea, Alexandru / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866-2003. Dicţ. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 832.

Todea, Alexandru // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni. Vol. XI. Scriitori şi Filosofi (M-Z). – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 357-362.

* * *

Todea, Alexandru [Resursă electronică] www.ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Todea-

Todea, Alexandru [Resursă electronică] www.credinta-noastra.cnet.ro/.../cardinalul-alexandru-todea-întalniri-din-viata/-

Todea, Alexandru [Resursă electronică] www.bionatur.ro/article/28182/Alexandru-Todea-

Gheorghe BOTEZATU
1882-1940

Profesor, inginer, matematician şi inventator american, de origine română, considerat unul dintre întemeietorii ştiinţei despre dinamica zborului a aeronavelor.

Cunoscut şi ca Georges de Bothesat, nume adoptat în Franţa şi cu care se va face cunoscut în lumea specialiştilor în construcţii de aeronave de pe întregul glob.

S-a născut la 7 iun. 1882, într-o familie de nobili din Basarabia. Se stinge din viaţă la 1 febr. 1940, la Dayton, Ohio (SUA).

A absolvit liceul real din Chişinău, apoi a urmat cursurile Facultăţii de Ştiinţe Naturale de la Universitatea *Al. I. Cuza* din Iaşi. În 1902 devine student la Institutul Politehnic din Harkov, pe care-l va absolvi cu menţiune, cu diploma de inginer (1908). În anii 1905 – 1907, a studiat şi la Institutul Electrotehnic Montefiore din Liège (Belgia), apoi a urmat studii postuniversitare la Göttingen şi Berlin (1908-1909). În 1910 pleacă la Paris, iar în 1911 îşi va lua doctoratul la Sorbona cu o teză despre stabilitatea avionului - *Étude de la stabilité de l'aéroplane* (1911), fiind creditat ca primul în lume cu o lucrare de acest gen în domeniul aviaţiei.

În 1911-1916, a ţinut cursuri de mecanică teoretică, aerodinamică etc., la Colegiul Militar de aviaţie şi la Facultatea de construcţii navale a Institutului Politehnic din Petrograd (Sankt Petersburg, Rusia), elaborând şi publicând numeroase lucrări ştiinţifice.

În 1917, a proiectat, a construit şi a testat în zbor un avion cu stabilitate absolută – sistem Botezatu. Acest aparat dispunea de un sistem giroscopic de control, care ar fi fost primul pilot automat de aviaţie. În perioada 1917-1918, este director al Laboratoarelor de aerodinamică din Odesa, consultant ştiinţific la Ministerul de Război şi la Ministerul Educaţiei din Rusia. Emigrat în 1918 în SUA, devine expert-aerodinamician al *The National Advisory Committe for Aeronautics* (NACA) din Washington (1919) şi *Visting Professor* la universităţi şi institute de cercetare americane (*Massachusetts Institute for Technology*, Universitatea Washington din Chicago, Universitatea din Columbia, Universitatea din Michigan) (1919-1921). Pasionat de domeniul aviaţiei, a efectuat o serie de cercetări fundamentale care i-au adus celebritatea: a elaborat teoria generală a elicei propulsive, bazată pe calcule originale efectuate de el şi a dezvoltat teoria elicopterului. Preocupările lui s-au îndreptat şi spre aerodinamică. În această perioadă, a elaborat şi a publicat lucrarea de referinţă în aeronautică *Teoria generală a rotoarelor paletate,* apreciată de aerodinamicienii timpului.

Fiind profesor şi director al Laboratorului de aeronave de la Universitatea din Dayton (Ohio), În 1921 a semnat un contract cu *US Army* pentru a construi cel mai mare elicopter din lume. Aparatul, realizat, după o concepţie originală, echipat cu un motor de 180 CP, patru elice portante, fiecare cu câte şase palete, şi cu o greutate de peste 1.600 de kilograme, a fost pilotat mai întâi la 18 dec. 1922, apoi a fost testat cu succes, având două persoane la bord, în ian. 1923. A rămas în istoria Armatei SUA drept *Caracatiţa Zburătoare nr. 1* (Fluing Octopus). Muzeul Naţional al Aerului şi al Spaţiului din Washington expune şi astăzi părţi din acest elicopter.

A mai construit elicopterul denumit GB-5, considerat *"cel mai perfecţionat elicopter din epocă"* (Paris, 1932). A proiectat şi alte tipuri de elicoptere.

A fost fondator şi preşedinte al firmelor *de Bothezat Impeller Co* (constructoare de ventilatoare, New York, 1926), *de Bothezat Division of the American & Metal Manufacturing Corporation* (New York, 1934), *Air Screw Research Syndicate* (New York, 1936) şi *Helicopter Corporation of America* (1937).

A efectuat o serie de cercetări teoretice privind traiectoriile posibile între Pamânt şi Lună pentru o navă spaţială (1920). Aceste calcule au fost utilizate de specialiştii de la NASA care au pregătit programele de cercetare pentru spaţiul cosmic (*Apollo).*

BIBLIOGRAFIE:

Bothezat, Georges de. Étude de la stabilité de l'aéroplane (Thèse pour le Doct. d'Université) / Georges de Bothezat; Avec une préface de M. Paul Painlevé. – Paris: Ed. H. Dunod et E. Pinat, 1911. – 192 p.

***

Miheev, V. P. Georgij Aleksandrovič Botezat 1882-1940 / V. P. Miheev. – Moskva: Nauka, 2000. – 158 p.

***

Botezatu, Gheorghe // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului. Vol.1. – Bucureşti: Geneze, 1999. –P. 169-171.

Zăgănescu, F. Botezatu (Bothezat, George de) / F. Zăgănescu // Personalităţi româneşti ale ştiinţelor naturii şi tehnicii. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1982. –P. 68.

***

Botezatu, Gheorghe [resursă electronică] //http://www.aviatori.ro/dict_pers.php?sel=B

Botezat, Georgij Aleksandrovič [resursă electronică] //http://www.ihst.ru/projects/emigrants/botezat.htm

Semeniuc, Sorin. Caracatiţa zburătoare [resursă electronică] / Sorin Semeniuc // http://old.ieseanul.ro/articol/ziar/iasi/caracatita-zburatoare/6283/

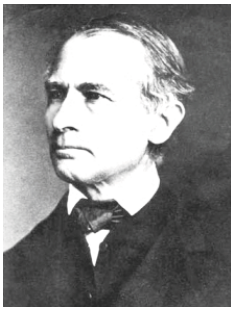

Johann Gottfried GALLE
1812 – 1910

Astronom german, cunoscut pentru descoperirea planetei Neptun.

S-a născut la 9 iun. 1812, Radis, Germania. Se stinge din viaţă la 10 iul. 1910, Potsdam, Germania.

În perioada anilor 1830-1833 studiază la Universitatea din Berlin. Între anii 1835-1851 activează şef adjunct la Observatorul din Berlin sub conducerea lui Johann Franz Encke. În 1851 se angajează profesor de astronomie apoi în 1897 devine director al Observatorului Breslau (azi Wroclaw, Polonia).

Încă din 1846 a descoperit planeta Neptun a cărei existenţă fusese dedusă prin calcul de Urbain Le Verrier şi J.C Adams. A studiat Inelele lui Saturn şi a fost primul

care a descoperit inelul C (aşa-numitul inel *Crêpe*), un inel interior din jurul Saturnului (1838). A formulat metoda de măsurare a scalei sistemului solar prin observarea paralaxei asteroizilor. În 1873 aplică această metodă pentru prima dată la asteroidul *Flora*. Pe parcursul carierei sale a studiat împreună cu fiul său Andreas Galle mai multe comete, ca pe viitor să publice o listă cu 414 dintre ele.

***

Galle, Johann Gottfried // Dicţionar enciclopedic ilustrat Junior. Nume proprii. – Chişinău: cartier, 2004. – P. 533.

***

Galle, Johann Gottfried // The New Encyclopaedia Britannica. Vol. 5. – Chicago, 1993. - P. 89.

Galle, Johann Gottfried // Encyclopedia Americana. International edition. Vol. 12. – Danbury, 1994. – P. 248.

***

Galle, Johann Gottfried [Resursa lectronica] www.answers.com Library Science-

Galle, Johann Gottfried [Resursa lectronica] www.en.wikipedia.org/wiki/Johann_Gottfried_galle

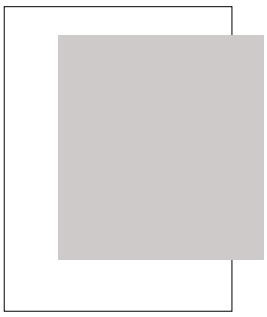

Aleksandr MAIKO
1922 – 1980

Sculptor.

S-a născut la 11 iun. 1922, în s. Novoe Porecie, reg. Hmelniţki, Ucraina. Se stinge din viaţă în 1980, Chişinău.

În 1953 absolveşte Institutul de Stat de Arte Plastice din Lvov, Ucraina. A ţinut prelegeri de sculptură la Şcoala de Arte Plastice *I. E. Repin* (astăzi Colegiul de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) din Chişinău.

Domeniul său de activitate a constat îndeosebi din genuri portretistice de sculptură, fiind înzestrat în crearea unor busturi monumentale precum: *Karl Marx* (granit, 1961) şi *V.I. Lenin* (ghips, 1963). A făcut bustul lui Costache Negruzzi, în colaborare cu Lazăr Dubinovschi. Lucrările sale denotă calităţi plastice deosebite, forme dure, volume palpitante şi prezintă o deplină unitate compoziţională.

Pe parcursul carierei sale realizează şi alte lucrări ca *Portretul unui savant biolog* (aluminiu, 1960); portretul lui *Ion Soltâs* din s. Kuzmin, r-nul Camenca (bronz, granit, 1962); monumentul dedicat luptătorilor pentru puterea sovietelor (Chişinău, bronz, granit, 1966, în colab. cu I. Poniatkovski şi L. Fitov); portretul Eroului Uniunii Sovietice A. Gradinski (ghips, 1977).

A participat la numeroase expoziţii republicane şi din ex-URSS. Sunt prezente achiziţii în colecţia Muzeului Artei din Lvov, Ucraina.

* * *

*Maiko, Aleksandr // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. Vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 432.

Marian, Ana. Maiko, Aleksandr / Ana Marian // Marian, Ana. Sculptura din Republica Moldova. Sec. XX. Studiu de sinteză. – Chişinău, 2007. – P. 121.

Colesnic, Iurie. Maiko, Aleksandr / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 448.

Spiridon VANGHELI
1932

Poet, prozator, traducător şi editor de cărţi pentru copii.

S-a născut la 14 iun. 1932, în s. Grinăuţi, jud. Bălţi.

În 1955 absolveşte Institutul Pedagogic *Ion Creangă* (astăzi Universitatea de Stat Pedagogică din Chişinău. În anii 1958-1960 lucrează profesor la şcoala din Năpădeni, r-nul Ungheni.

Stabilindu-se la Chişinău, se angajează redactor la editurile *Cartea Moldovenească* (1960), apoi *Lumina* (1966). A fost consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova (1958-1960). În anii 1991-1995 deţine funcţia de preşedinte al PEN-Clubului din Republica Moldova. Debutează editorial cu placheta de miniaturi *În ţara fluturilor* (1962). Urmează volumele de povestiri *Soarele* (1963), *Băieţelul din coliba albastră* (1964); *Balade* (1966); *Isprăvile lui Guguţă* (1967); *Ministrul bunelului* (1971); *Columb în Australia* (1972); *Guguţă căpitan de corabie* (1979); *Calul cu ochi albaştri* (1981); *Privighetoarea* (1985); *Pantalonia Ţara piticilor* (1989); *Guguţă şi prietenii săi*, vol. 1, 2 (1997); *Tatăl lui Guguţă când era mic* (1999); *Copii în căţuşele Siberiei* (2001) etc.

A semnat traduceri din poezia şi proza universală pentru copii precum *Iepuraşul albastru* (1968); *Fetiţa din Hiroshima* (1981); *Pepi Cioraplung* de A. Lindgren (1973, 1984). Între anii 1970 şi 1990 a colaborat şi este coautor, împreună cu Grigore Vieru la alcătuirea *Abecedarului* de limbă română cu grafie latină, editat în 1990 la Chişinău. În 2006 a realizat pentru micii cititori un proiect de proporţii *Carte de citire şi gândire pentru cl. I-IV*, în 4 volume.

Se remarcă prin crearea eroului cu numele *Guguţă*, îndrăgit atât de copii, cât şi de cei maturi. Opera sa a fost tradusă în peste 40 de limbi ale lumii şi a apărut în 68 de ţări. Scrierile *Isprăvile lui Guguţă* şi *Steaua lui Ciuboţel* au fost traduse în numeroase limbi ale globului: engleză, franceză, germană, rusă, ucraineană, cehă, japoneză, chineză, armeană, maghiară, turcă, bulgară etc., având o rezonanţă deosebită asupra publicului, înregistrând tiraje de milioane de exemplare.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1964). În 1974 întreaga sa operă destinată copiilor este apreciată cu Diploma Internaţională de Onoare *Hans Christian Andersen*.

A obţinut Premiul de Stat al

RSSM (1980). Devine Maestru Emerit în Arte din RSSM (1982); Scriitor al Poporului (1992). A obţinut Premiul *Ion Creangă* al Academiei Române (1996). În 1996 este desemnat cu *Ordinul Republicii*. Obţine Premiul special al Uniunii Scriitorilor din România (2002). În 2007 este distins cu Marele Premiu *Ion Creangă* al Salonului Internaţional de Carte pentru Copii din Moldova.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 169-170; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 185-187.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Vangheli, Spiridon. Abecedar / Spiridon Vangheli; [et al.]. – Chişinău: Lumina, 1994. – 175 p.

Vangheli, Spiridon. Băieţelul din coliba albastră: Miniaturi / Spiridon Vangheli; Igor Vieru. – Chişinău: Lit. artistică, 1990. – 32 p.: il.

Vangheli, Spiridon. Carte de citire şi gândire: Ediţie în patru volume. Lecturi pentru clasa întâi. Vol. 1. / Spiridon Vangheli; pict. Eduard Maindenberg [et. al.]. – Chişinău, 2006. – 112 p.: il.

Lecturi pentru clasa a doua. Vol. 2. – Chişinău, 2006. – 160 p.: il.

Lecturi pentru clasa a treia. Vol. 3. – Chişinău, 2006. – 192 p.: il.

Lecturi pentru clasa a patra. Vol. 4. – Chişinău, 2006. – 208 p.: il.

Vangheli, Spiridon. Guguţă şi prietenii săi: proză, versuri, scrisori de la copii. Vol. 1. / Spiridon Vangheli. – Chişinău: Turturica, 1996. – 173 p.

Vol. 2. – Chişinău: Turturica, 1996. – 174 p.

Vangheli, Spiridon. Isprăvile lui Guguţă / Spiridon Vangheli; graf. Boris Diodorov [et al.]. – Chişinău: Ed. pentru copii *Guguţă*, 2010. – 144 p.: il.

Vangheli, Spiridon. Împărăţia lui Ciuboţel / Spiridon Vangheli; graf. Boris Diodorov [et al.]. – Chişinău: Ed. pentru copii *Guguţă*, 2010. – 128 p.: il.

* * *

Vangheli, Spiridon. A doua Mare Adunare Naţională la Chişinău: [Grigore Vieru (1935-2009): in memoriam] / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2009. – 22 ian. - P. 5.

Vangheli, Spiridon. Bade Grigore, maşina aşteaptă afară... : [Grigore Vieru: in memoriam] / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2009. – 12 febr. – P. 4.

Vangheli, Spiridon. Ca să ne vadă de aproape... : [Victor Teleucă: in memoriam] / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2002. – 26 sept. – P. 39.

Vangheli, Spiridon. David al nostru de la Pererâta: [Grigore Vieru (1935-2009): in memoriam] / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2009. – 26 febr. – P. 1.

Vangheli, Spiridon. Grigore Vieru şi actul dăruirii de sine: [in memoriam] / Spiridon Vangheli // Limba Română. – 2009. Nr. 1/ 4. – P. 265-269.

Vangheli, Spiridon. În lumea lui Guguţă totul e posibil şi toate sunt adevărate [interviu cu scriitorul] / Spiridon Vangheli; consemnare: Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 31 mai. – P. 8-9.

Vangheli, Spiridon. Pe unda inocenţei înnobilatoare: [interviu] / Spiridon Vangheli; consemnare: Timofei Roşca //Lit. şi arta. – 2004. – 4 mart. – P. 4.

Vangheli, Spiridon. Scrisoare către Grigore Vieru: [Grigore Vieru (1935-2009): in memoriam] / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2009. – 19 febr. – P. 1.

Vangheli, Spiridon. Trăiesc nişte ani neprogramaţi: [interviu cu scriitorul S. Vangheli] / Spiridon Vangheli; consemnare: I. Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 26 ian. – P. 17.

Vangheli, Spiridon. Vămile lui Grigore Vieru / Spiridon Vangheli // Lit. şi arta. – 2009. – 29 ian. – P. 4.

* * *

Ciocanu, Ion. Vangheli, Spiridon / Ion Ciocanu // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri şi azi. – Chişinău, 2004. – P. 51-59.

Dolgan, Mihail. Născut scriitor pentru copii: [Spiridon Vangheli-septuagenar] / Mihail Dolgan // Lit. şi arta. – 2002. – 13 iun. - P. 5.

Dumbrăveanu, Victor. El a lăsat eroul să-l întreacă: [despre scriitorul Spiridon Vangheli] / Victor Dumbrăveanu // Moldova: serie nouă. – 2007. – Nr. 5 / 6. – P. 42-44.

Ilievici, Maria. Spiridon Vangheli – Biobibliografie / Maria Ilievici. – Chişinău: Litera, 1999. – 172 p.

Malachi, Maria. E multă duioşie, simţire şi frumuseţe în aceste cărţi... : [Spiridon Vangheli la 75 de ani] / Maria Malachi // Făclia. – 2007. – 16 iun. – P. 3.

Netedu, Ludmila. Tatăl lui Guguţă s-a aflat la Mihailovca?: [Spiridon Vangheli în vizită la Liceul Ştefan cel Mare din satul Mihailovca, Cimişlia] / Ludmila Netedu // Gazeta de Sud: publicaţie periodică independentă. (Cimişlia). – 2011. – P. 12.

Şleahtiţchi, Maria. Brand-ul Guguţă: [despre scriitorul Spiridon Vangheli] / Maria Şleahtiţchi // Semn: revistă literară. – 2006. – Nr. 2. – P. 12-13.

Trifan, Călina. Vangheli, Spiridon / Călina Trifan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 553-554.

Vangheli, Spiridon // Localităţile Republicii Moldova: itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol 6. Dre-G. – Chişinău: Draghiştea, 2006. – P. 699-700.

Vangheli, Spiridon // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. bibliogr. Ed. a 2-a revăz. şi completată. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 381-392.

* * *

Vangheli, Spiridon [Resursă electronică] www.vipmagazin.md/../Spiridon_vangheli/-

Vangheli, Spiridon [Resursă electronică] www.crispedia.ro/Spiridon_Vangheli/-

M. P.

Ion PETROVICI
1882 – 1972

Filozof, eseist, memorialist, scriitor, orator, profesor şi om politic, membru titular al Academiei Române. Este unul dintre cei mai importanţi filozofi români din prima jumătate al sec. al XX-lea.

S-a născut la 14 iun. 1882, la Tecuci, jud. Galaţi. Se stinge din viaţă la 17 febr. 1972, Bucureşti.

Începând cu anul 1892 face studii medii la Colegiul *Sf. Sava* din Bucureşti. În 1899 se înscrie la Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti, avându-i profesori

pe Titu Maiorescu şi pe N. Iorga. În 1903 absolvă Facultatea de Drept din Bucureşti, cu teza de licenţă *Noua şcoală penală*. În 1904 îşi ia licenţa în filozofie cu subiectul literar *O problemă de filozofie* ca ulterior, în 1905, să devină şi primul doctor în filozofie, al unei universităţi româneşti cu teza *Paralelismul psihofizic*. În anul universitari 1905-1906 frecventează cursuri de filozofie în Germania, audiindu-i pe Wilhelm Wundt şi Hans Wolkelt, Friedrich Paulsen, Alois Riehe. În 1906 este numit conferenţiar de filosofie la Universitatea din Iaşi, apoi ajunge profesor suplinitor la Facultatea de Filozofie şi Litere din Bucureşti (1910). Colaborează şi publică la reviste precum *Neamul românesc*, a lui N. Iorga, *Sburătorul* lui E. Lovinescu, *Viaţa românească*, unde îl evocă pe Titu Maiorescu, scrie articole în *Revista de filozofie*, *Vremea*, *Adevărul*, *Revista Fundaţiilor Regale*, *Convorbiri literare*, *Conferenţa* ş.a.

Din 1923 până în 1926 este decan al Facultăţii de litere şi filozofie din Iaşi. În 1932 este invitat la Sorbona şi la Academia de Ştiinţe Morale şi Politice din Paris, unde prezintă comunicările *La nationalité en philosophie* şi *L'idée de néant,* stabilind colaborări fructuoase cu Paul Gaultier şi cu alte personalităţi ale Franţei.

A avut o bogată activitate politică, fiind deputat de nenumărate ori, iar între anii 1937 şi 1938 devine ministru al Educaţiei Naţionale; ministru al Culturii Naţionale şi Cultelor (1941, 1943-1944). A colaborat constant cu cele mai prestigioase reviste de filozofie din Franţa, Germania, fiind cel mai cunoscut filozof român din străinătate.

A prezentat numeroase comunicări şi discursuri, conferinţe în posturi diferite, la comemorările lui E. Kant, O. Goga, îl elogiază pe A. D. Xenopol.

Domeniul său de activitate este variat, cuprinzând lucrări filozofice, scrieri literare, memorialistice, note de călătorie. A avut contribuţii originale în domeniul filozofiei precum o demonstrează volumele: *Cercetări filozofice*, Iaşi (1907); *Probleme de logică*, Iaşi (1911); *Introducere în metafizică* (1924); *Studii istorico-filozofice*, Bucureşti (1925); *Comemorarea lui Hegel* (1931); *Titru Maiorescu 1840-1917*, Bucureşti (1931); *La Centenarul lui Titu Maiorescu,* Bucureşti (1990); *Studii istorico-filozofice, serie nouă*, Bucureşti (1943); *În jurul unui aforism al lui Titu Maiorescu*, Bucureşti (1947); *Spiritul filozofic în comparaţie cu spiritual ştiinţific*, Bucureşti (1972). Apariţii de lucrări postume: *Introducere în metafizică*, Iaşi (1992); *Monografie istorico-filozofică, Bucureşti* (1997); *Din cronica filozofiei româneşti*, Iaşi (2005). Lucrări în alte limbi: *La connaissance humaine et le transcendent* (1937); *La philosophie du compromis* (1937). Ca scriitor, a lăsat două piese de teatru: *O sărutare* şi *Urmările iertării* precum şi volumele de scrieri literare *Un colţ de viaţă* (debut editorial, 1902), *Amintiri universitare* (1920), *Momente solemne* (1927); *Figuri dispărute* (1937) ş.a.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Petrovici, Ion. Al doilea volum de impresii din Italia / Ion Petrovici. – Bucureşti: Ed. Casei şcoalelor, 1905. – 92 p.

Petrovici, Ion. Cercetări filosofice. Ed. a 2-a / Ion Petrovici. – Bucureşti: Tipogr. Ion C. Văcărescu, 1926. – 246 p.

Petrovici, Ion. De-a lungul unei vieţi: Amintiri / Ion Petrovici. – Bucureşti: Ed. pentru Literatură, 1966. – 430 p.

Petrovici, Ion. Filosofi contemporani: studii istorico-filosofice / Ion Petrovici. – Bucureşti: Garamond, 1997. – 294 p.

Petrovici, Ion. Fulgeraţii literare: Alecsandri, Eminescu, Iorga, Goga / Ion Petrovici. – Bucureşti: Ramida, 1997. – 104 p.

Petrovici, Ion. Kant, viaţa şi opera / Ion Petrovici. – Bucureşti: Eurosong & Book, 1998. – 239 p.

Petrovici, Ion. Peste hotare / Ion Petrovici. – Bucureşti: Ed. Casei şcoalelor, 1931. – 229 p.

Petrovici, Ion. Schopenhauer / Ion Petrovici. – Bucureşti: Ed. Librăriei SOCEC &Co, S.a. – 260 p.

Petrovici, Ion. Talentul Oratoric: Conferinţe la Radio 1932-1943 / Ion Petrovici; editor Ion Diacon. – Bucureşti: Casa Radio, 2002. – 440 p.

Petrovici, Ion. Teoria noţiunilor. Ed. a 3-a. / Ion Petrovici. – Iaşi: Polirom, 1998. – 173 p.

* * *

Bazac, Ana. Ion Petrovici şi valoarea omului / A. Bazac // Rev. de filosofie. – 2007. - Nr. 1-2 (ian.-apr.). – P. 29-38.

Botez, Angela. Ion Petrovici despre metafizică şi legitimitatea ei / Angela Botez // Rev. de filosofie. – 2007. – Nr. 1-2 (ian.-apr.). - P. 13-20.

Aslam, Constantin. Symposion: Ion Petrovici: [125 de ani de la naşterea lui Ion Petrovici, filosof român] / Constantin Aslam // Jurnalul literar. – 2007. – Nr. 9-12. – P. 12.

Constandache, G. G. Întâlnirile mele cu filosoful Ion Petrovici / G. G. Constandache // Rev. de filosofie. – 2007. - Nr. 1-2 (ian.-apr.). – P. 57-66.

Michiduţă, Adrian. Filosoful Ion Petrovici-ambasadorul spiritualităţii româneşti / A. Michiduţă // Rev. de filosofie. – 2007. - Nr. 1-2 (ian.-apr.). – P. 39-55.

Necula, Ionel. Ion Petrovici despre fenomenul cultural românesc în sistem pavilionar / Ionel Necula // Convorbiri literare. – 2002. – Nr. 1. – P. 130-132.

Necula, Ionel. Ion Petrovici, câteva repere hermeneutice / Ionel Necula // Rev. de filosofie. – 2007. – Nr. 1-2. – P. 21-27.

Petrovici, Ion // Dicţionarul General al Literaturii Române. P/R. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2006. – P. 229-230.

Rusu, Dorina N. Petrovici, Ion / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române (1866/2003). Dicţ. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 647.

Ţepelea, Gagriel. Ion Petrovici despre Kant / G. Ţepelea // Rev. de filosofie. – 2007. – Nr. 1-2. – P. 29-38.

Zamfira MIHAIL
1937

Lingvist şi etnolog, paleolog şi bibliograf, doctor în filologie, profesor universitar, cercetător ştiinţific principal şi onorofic la Institutul de studii sud-est europene al Academiei Române.

S-a născut la 15 iun. 1937, la Chişinău, în familia preotului savant Paul Mihail şi a preotesei Eugenia. Numele de botez complet: *Eugenia-Zamfira Mihail*.

Licenţiată a Facultăţii de Filologie a Universităţii *Al. I. Cuza* din Iaşi, specialitatea limba şi literatura română (1958), în 1974 susţine teza de doctor în filologie cu subiectul *Terminologia portului popular românesc*. Burse de studii la Freiburg, Germania (1968) şi la Salonic, Grecia (1974); călătorii de studii în Cehia, Polonia, Bulgaria, Rusia (între anii 1964 şi 1989). Licenţiată a celei de a doua facultăţi de Teologie, la Bucureşti, în 2001.

Se consacră muncii de cercetare: iniţial la Filiala Iaşi a Academiei Române (1958-1971), apoi, din 1971, la Insitutul de studii sud-est europene din Bucureşti: de la cercetător ştiinţific, la cercetător ştiinţific principal. Domenii de specialitate: lingvistica generală şi comparată, etnolingvistica sud-est europeană, istoria limbii române, etimologia, filologia, antropologia culturală, paleografia; studierea limbii române din Basarabia ş.a. Participă (din 1967) la circa 40 de congrese, conferinţe şi simpozioane naţionale şi internaţionale, prezentând comunicări care au fost tipărite: în Bulgaria, Rusia, Norvegia, Germania, Grecia, Albania, Italia, precum şi la Bucureşti, Iaşi, Suceava, Cluj-Napoca, iar după 1990 – şi la Chişinău şi Bălţi. Se implică în importante proiecte de colaborare internaţională (şapte proiecte şi granturi, în anii 1983-2011); organizează şi moderează simpozioane ştiinţifice internaţionale (1996, 1998, 2000, 2002, 2004, 2008). Desfăşoară şi o susţinută activitate didactică, în 1999 fiind atestată conferenţiar universitar, iar în 2001 – profesor universitar, specialitatea lingvistica generală şi istoria limbii române, la Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine a Universităţii *Spiru Haret* din Bucureşti, unde predă cursurile: *Lingvistica generală*, *Civilizaţia cărţii*; *Tehnica redactării*.

A debutat în presă în 1955 cu recenzii şi studii de istorie a limbii române şi a literaturii române vechi şi clasice, în reviste teologice şi de filologie. Debut editorial în 1978 cu monografia *Terminilogia portului popular românesc în perspectivă comparată sud-est europeană*. Se implică în elaborarea unor lucrări colective de amploare: *Istoria gândirii şi creaţiei ştiinţifice şi tehnice româneşti* (1982), *Forma şi denumirea uneltelor în Balcani în sec. XIII-XVIII* (1982-1986), transliterarea ştiinţifică pentru ediţia aniversară a *Bibliei de la Bucureşti* din 1688 (1987-1988). În 1993 editează, împreună cu Paul Mihail, *Acte în limba română din Basarabia I 1812-1830*, urmată de *Etimologia în perspectivă etnolingvistică* (2000), *Limba română în scrieri parenetice din Basarabia. 1812-1865* (2001), *Lingvistică generală: curs pentru studenţii facultăţilor de litere* (ed. a 1-a – 2002, ed. a 5-a – 2010). Îngrijeşte editarea unor manuscrise inedite: *Cronica [lui Ioan Neculce] copiată de Ioasaf Luca* (împreună cu Paul Mihail, 1993), *Introducere în opera lui Vitruviu şi scrisori alese către Simeon* de G.M. Cantacuzino (1993), *Desiderie* (2000), pentru care scrie prefeţe, studii introductive, alcătuieşte indice tematice. Împreună cu Eugenia Mihail îngrijeşte tipărirea a două volume de *Jurnal (1940-1944)* şi *Corespondenţă* de Paul Mihail (1998, 2001).

Rod al unor preocupări mai vechi, în 2009 editează în lb. fr. studiul monografic *Nicolae le Spathaire Milescu à travers ses manuscrits*. În 2010, la Chişinău, vede lumina tiparului volumul de sinteză *155 de cărţi într-o carte*: [recenzii, analize, studii vizând literatura română, civilizaţia cărţii, relaţiile culturale; lingvistica şi etnolingvistica; etnografia şi antropologia culturală; repere biografice şi bibliografice; iconografie]. Noul volum include lucrări scrise de autoare de la debuturi (1955) şi până în anul apariţiei acestei cărţi prin care, după cum observă în *Cuvânt introductiv* dr. L. Kulikovski, autoarea *„a eternizat 155 de cărţi, concomitent, punând în valoare – pentru multe decenii, respectiv, generaţii de cititori ce se vor perinda în viitor – , importante domenii ale spititualităţii româneşti, dar şi europene, ba chiar şi ale celei universale”*. Noua apariţie editorială este mult apreciată de cercurile ştiinţifice şi instituţiile culturale de la Chişinău şi Bucureşti, inclusiv prin acordarea Premiului *Sinteze* al Salonului Internaţional de carte, Chişinău, 2010.

În genere, activitatea ştiinţifică, didactică şi culturologică a Zamfirei Mihail este preţuită în numeroase recenzii, dar şi prin distincţii importante precum: Premiul *Timotei Cipariu* al Academiei Române (1978), Premiul *B.P. Hasdeu* al Academiei Române (1990), Premiul *Eudoxiu de Hurmuzaki* al Academiei Române (1993, împreună cu Paul Mihail), Premiul *Ethnos* – Pentru întreaga activitate de cercetare în domeniul lingvisticii comparate şi contribuţii remarcabile în etnolingvistică şi antropologia culturală, acordat de Fundaţia *Ethnos* din Bucureşti. Este membră a Societăţii Române de Lingvistică; a Asociaţiei slaviştilor din România, a Comisiei de Etnologie a Academiei Române, a Asociaţiei Internaţionale de studii sud-est-europene; membră şi reprezentantă a României în Consiliul Ştiinţific al SIEF – *Societé Internationale d'Ethnographie et Folklore*. Face parte din colegiile de redacţie ale unor importante publicaţii ştiinţifice, inlcusiv la prestigioasa *Revue des etudes sud-est europeennes*. Preşedinte de onoare al Societăţii bibliofilolor *Paul Mihail* din R. Moldova; este *Cetăţeană de Onoare* a comunei Cornova (2007), satul natal al părintelui Paul Mihail, localitate cu care menţine o strânsă legătură sufletească.

A se vedea şi art. din *Calendar Naţional-2007*. – Chişinău, 2006. – P. 187-189.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Dicţionarul limbii române (DEX). Serie nouă, tom I, partea a 7-a, Litera **E** / [Z. Mihail – coautor şi redactor]. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2009. – 388 p.
Ierarhi în corespondenţă cu un preot de enorie – Preot dr. avva Paul Mihail. – Ediţie diortosită de P.S.Calinic, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor şi Zamfira Mihail, cu binecuvântarea I.P.S. Părinte Mitropolit Teofan. – Iaşi: Ed. Doxologia, 2011. – 328 p.
Mihail, Zamfira. Lingvistică generală şi aplicată: [manual pentru stud. facultăţilor de litere] / Zamfira Mihail, Maria Osiac. – Ed. a 5-a. – Bucureşti: Editura Fundaţiei România de Mâine, 2010. – 180 p.
Mihail, Zamfira. Nicolae le Spathaire Milescu à travers ses manuscrits / Zamfira Mihail. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2009. – 180 p.
Rec.: Iordănescu, Mihai. Nicolae Milescu dans le patrimoine littéraire européen / Mihai Iordănescu // Bucarest Hebdo. – 2009. – 30 Nov. - 7 Déc. [Nr. 34 (1740)]. – P. 8.
Rec.: Pippidi, Andrei / Andrei Pippidi // Revue des études sud-est européennes. – 2010. – Nr. 1–4. – P. 340-343.
Mihail, Zamfira. 155 de cărţi într-o carte: [recenzii, analize, studii vizând literatura română, civilizaţia cărţii, relaţiile culturale; lingvistica şi etnolingvistica; etnografia şi antropologia culturală; repere biografice şi bibliografice; iconografie] / Zamfira Mihail; cuvânt introd. L. Kulikovski; coordonatori proiect: L. Kulikovski, Vl. Pohilă, V. Şoimaru. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2010. – 530 p.: il.
Rec.: Bălan, I. D. O vreme şi o lume în pagini de carte / I.D. Bălan // Analele Universităţii „Spiru Haret". Seria Filologie. Limba şi Literatura Română. – 2010. – Nr. 11. – P.158-160.
Rec.: Iachim, Ion. Revenirea la baştină / Ion Iachim // Lit. şi arta. – 2010. – 1 iul. – P. 4.

***

Mihail, Zamfira. Cartea românească în mediul sătesc din Basarabia în secolul al XIX-lea / Zamfira Mihail // Tradiţii şi valori culturale la est de Carpaţi, sec. XVI-XIX. – Chişinău: CEP USM, 2007. – P. 136-144.
Mihail, Zamfira. Cercetări de istoriografie lingvistică românească în opera lui Eugen Coşeriu / Zamfira Mihail // Limbaje şi comunicare, IX, partea I (Lucrările Colocviului Internaţional de şt. ale limbajului „Eugen Coşeriu", ed. a IX-a, Suceava). Suceava: Ed. Universităţii Suceava, 2007. – P. 257-263.
Mihail, Zamfira. „Chişinăul de fiecare dată mă emoţionează prin spiritul său de românitate": (interviu) / Zamfira Mihail; consemnare: Tamara Gorincioi // Capitala. – 2010. – 23 iun. – P. 8.
Mihail, Zamfira. Istoria învăţământului teologic superior din Moldova şi Bucovina în viziunea Virginiei Popa şi Mihai Vizitiu / Zamfira Mihail // Luminătorul. – 2008. – Nr. 1 (90). – P. 61-66, foto.
Mihail, Zamfira. Rezistenţa prin cultură în Basarabia în sec. al XIX-lea. Predica religioasă // Zamfira Mihail // Români majoritari / români minoritari: interferenţe şi coabitări lingvistice, literare şi etnologice (Simpozionul Internaţional, Iaşi, 19-21 sept. 2007). – Iaşi: Ed. Alfa, 2007. – P. 271-289.

***

Zamfira Mihail. Bibliografia lucrărilor tipărite şi a referinţelor la ele: [1955-2009] // Mihail, Zamfira. 155 de cărţi într-o carte. – Chişinău, 2010. – P. 468-509.
Zamfira Mihail. Repere biografice // Mihail, Zamfira. 155 de cărţi într-o carte. – Chişinău, 2010. – P. 510-516.

***

Godea, Ioan. Zamfira Mihail / Ioan Godea // Godea, Ioan. Etnologia română contemporană: Lexicon bibliografic ilustrat. – Bucureşti: Ed. Enciclop., 2002. – P. 254.
Kulikovski, Lidia. Niciodată nu e târziu dacă e să te întorci acasă: [personalitatea şi activitatea Zamfirei Mihail] / Lidia Kulikovski // Mihail, Zamfira. 155 de cărţi într-o carte. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2010. – P. 5-8.
Ligor, A. Zamfira Mihail / A. Ligor // Ligor A. Cercetători bucureşteni de azi ai cărţilor vechi. – Cluj-Napoca: Ed. Studium, 2002. – P. 71-73.
Mihail Zamfira (n. 15.VI1937, Chişinău) // Femei din Moldova: enciclop. / ed.: Iurie Colesnic. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 194, portr.
Pohilă, Vlad. O jertfă tulburătoare. În numele tatălui...: [medalion Zamfira Mihail] / Vlad Pohilă // Născut în Cornova: Omagiu lui Paul Mihail. – Chişinău, 2006. – P. 107-114; Vlad Pohilă. Şi totuşi, limba română: [eseuri]. – Chişinău, 2008. – P. 167-174.

Vlad POHILĂ

Ninela CARANFIL
1947

Actriţă de teatru şi film, Artistă Emerită din R. Moldova (1991), Artistă a Poporului (dec. 2011). Este sora lui Ştefan Caranfil (n. 1945), dirijor de cor, pedagog, valorificator al folclorului muzical.

S-a născut la 17 iun. 1947, în Satul Nou, Cimişlia, în familia lui Chiril Caranfil, felcer, şi a Mariei (n. Antoci, casnică).

După absolvirea şcolii medii de cultură generală din Cimişlia (1964), trece concursul pentru grupa din Moldova de viitori studenţi la Institutul de Artă Teatrală *A. Lunacearski* (GHITIS) din Moscova. Ca licenţiată a acestui institut, în vara lui 1969 este angajată la Teatrul Dramatic *A. Puşkin* (azi Teatrul Naţional *Mihai Eminescu*) unde, împreună cu alţi colegi de promoţie, debutează concomitent în patru spectacole. Fiind invitată, în 1972, pentru rolul Doicii din piesa *Ipolit* de Euripide, la Teatrul *Luceafărul,* activează câţiva ani în acest colectiv teatral. Revine în 1976 la teatrul unde debutase, legându-şi pentru totdeauna destinul cu cel al Naţionalului din Chişinău. În perioada 1999-2001 a funcţionat ca viceministru al culturii, optând pentru ocrotirea şi promovarea mai energică a valorilor naţionale autentice, pentru ameliorarea existenţei precare a oamenilor de creaţie.

În aproape patru decenii de carieră artistică, Ninela Caranfil a interpretat peste 30 de roluri în teatru, dând viaţă unor personaje foarte diferite ca factură, de la comice la dramatice şi tragice: Ziţa din *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale, Eleonora şi Olia din *Tata*, Nătăluţa, Efimia şi Elena din *Pomul Vieţii*, Vera

din *Abecedarul* (toate trei piese de D. Matcovschi), Vecina binevoitoare din *Casa mare* de Ion Druţă, Oltea din *Io, Ştefan Voievod* de A. Gondiu; Liza din *Casa* de F. Abramov, Angustias din *Casa Bernardei Alba* de F. Garcia Lorca, Mama din *Om şi gentilom* de E. De Filippo, Olinda din *Lumea este aşa cum este* de A. Moravia, Ursula din dramatizarea *Un veac de singurătate* de G. Carcia Marquez etc. Din realizările ultimilor ani ale Ninelei Caranfil pe scena Naţionalului *Mihai Eminescu* din Chişinău, amintim rolurile Ea din *Zăpezile de altădată* de D. Solomon (reg. E. Gaju), Mama în *Povestea unei nebunii obişnuite* de P. Zelenka (reg. S. Cozub), Nătăluţa din *Pomul vieţii* de D. Matcovschi (reg. S. Cozub), Asumpta Roca în *Actriţele* de J. Jornet (reg. V. Drucec).

A colaborat cu faimoşi regizori (V. Cupcea, V. Apostol, A. Băleanu, S.I. Şcurea, V. Ciutac, S. Vasilache, A. Vartic, P. Bokor ş.a.); i-a avut parteneri în spectacole pe actorii C. Constantinov, D. Caraciobanu, V. Ciutac, V. Rusu, N. Darie, D. Cocea, V. Chircă, P. Zavtoni ş.a. Actriţa N. Caranfil îmbină fructuos rigorile specifice sistemului clasic al lui Stanislavski cu principiile de factură avangardistă ale sistemului lui E. Vahtangov, însuşindu-şi şi dând expresie scenică celor mai frumoase tradiţii ale şcolii teatrale româneşti.

A jucat roluri în zece filme produse la Chişinău. Participă la numeroase emisiuni televizate şi radiofonice, la Radioul Naţional având o impresionantă "Fonotecă de aur personală", cu zeci de spectacole, "cărţi sonore", sute de recitaluri din poezia românească şi cea universală. O importanţă componentă a creaţiei sale o constituie recitalurile lirice, spectacolele de poezie: *Rămâi, iubirea mea, rămâi* (1992), *De dragoste, de dor* (1994), *Rugăciune* (1997), *Întru Tine, Doamne, ne rugăm* – spectacol dedicat celor două milenii de creştinism; recitaluri în cadrul Festivalului *Mihai Eminescu* (1999-2000). A editat două CD-uri de mare succes: *Dorul infinitului din noi* (2007, poezie românească de dragoste şi civică) şi *Rugă* (2009, cu Psalmii lui David).

Măiastră a cuvântului rostit, îndrăgostită de cuvântul scris, N. Caranfil repezintă concomitent, prin excelenţă, tipul de artistă angajată, militantă, care s-a implicat cu ardoare şi dăruire în Mişcarea de eliberare naţională din 1988-1991, continuând până în prezent să ţină trează conştiinţa şi demnitatea naţională prin spectacole, recitaluri, apariţii la diverse manifestări culturale, omagiale, civice, inclusiv de la tribuna Forului Democrat al românilor din R. Moldova. Este o apreciată publicistă, autoare de articole, eseuri, tablete, interviuri, luări de atitudine etc., publicate în presa periodică de la Chişinău sau prezentate la posturile de radio şi TV. Şi-a adunat scrierile în două volume de autor: *Tăcerea de până la cuvânt* (2005) şi *Nebănuita forţă a scenei* (2009).

Este membră a UNITEM, a Uniunii Cineaştilor din R. Moldova şi a Uniunii Cineaştilor din România. Artistă Emerită din R. Moldova (1991). Deţine mai multe distincţii: Premiul Festivalului internaţional de poezie *Mihai Eminescu* (1996), Marele Premiu al Festivalului *Lucian Blaga* (Alba Iulia, 1998), ordinul *Gloria Muncii* (1999), Premiul Senatului UNITEM *Pentru merite deosebire în dezvoltarea artei teatrale* (2009), Diploma de recunoştinţă *20 de ani de la Podul de flori,* acordată de Liga Culturală pentru unitatea românilor de pretutindeni (2010), Diploma de merit *Cu prilejul înălţării monumentului Crucea Mântuirii Neamului Românesc* (2011), Diploma *Cel mai bun rol feminin* (pentru rolul Mama din *Povestea unei nebunii obişnuite* de P. Zelenka), acordată la Gala premiilor UNITEM – 2010. Este Cetăţeană de Onoare a or. Cimişlia (2011).

A se vedea şi art. din *Calendar Naţional-2007*. – Chişinău: BNRM, 2007. – P. 189-191.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Caranfil, Ninela. Nebănuita forţă a scenei: [Jurnale, tablete, atitudini, interviuri, articole de şi despre N. Caranfil] / Ninela Caranfil: proiect şi coordonator: Vl. Pohilă; design Horia Zava; il.: Teodor Buzu. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2009. – 300 p.: il.

Caranfil, Ninela. Tăcerea de până la cuvânt: [File de biografie, amintiri, corespondenţă, interviuri, articole de şi despre N. Caranfil] / Ninela Caranfil; proiect şi realizare de Vl. Ciubucciu; cop. şi realizare artistică de Isai Cârmu. – Chişinău: Ed. Iulian, 2005. – 464 p.: il.

* * *

Caranfil, Ninela. "Acum nu mai ştii când omul e sincer şi când minte": [interviu] / Ninela Caranfil; consemnare: N. Roibu // Timpul. – 19 mai. – P. 8.

Caranfil, Ninela. "Anul 2009 a fost unul magnific...": [răspuns la ancheta de Anul Nou] / Ninela Caranfil // Lit. şi arta. – 31 dec. – P. 6.

Caranfil, Ninela. Cu dragoste şi recunoştinţă pentru "Transilvania": [omagiul artistei la aniversarea a 20-a a bibl.] / Ninela Caranfil // BiblioPolis. – 2011. – Nr. 3 – P. 59-60; Filiala "Transilvania": Portret de grup. – Chişinău: Grafema Libris SRL, 2011. – P. 66-67.

Caranfil, Ninela. Cum de nu vă este ruşine?!: [despre atitudinea confuză a guvernanţilor în dificila situaţie politică actuală de la noi] / Ninela Caranfil // Timpul. – 2011. – 22 noiemb. – P. 4; Lit. şi arta. – 24 noiemb. – P. 2.

Caranfil, Ninela. [Interviu cu actorii Ninela Caranfil şi Nicolae Darie] / Ninela Caranfil, Nicolae Darie; consemnare: Victoria Drumi / Teatru. – 2010. – Nr. 2. – P. 8-9.

Caranfil, Ninela. La numărătoare de... gânduri bune: [interviu aniversar cu artista] / Ninela Caranfil, consemnare: Vlad Pohilă // BiblioPolis. – 2007. – Nr. 2 (22). – P. 78-80.

Caranfil, Ninela. Nu vă puneţi harul divin în slujba diavolului: [apel către colegii de breaslă de a nu colabora cu comuniştii] / Ninela Caranfil // Timpul. – 2010. – 20 oct. – P. 3.

Caranfil, Ninela. "Să nu uităm...": [omagiu scriitoarei prof. univ. dr. Eliza Botezatu la aniversare] / Ninela Caranfil // Lit. şi arta. – 2010. – 4 noiemb. – P. 5.

* * *

Ninela Caranfil. Biobibliografie / Bibl. Municipală "B.P. Hasdeu", Bibl. Publ. "Transilvania", Centrul de inform. şi doc. "Chişinău"; alcăt.: Ludmila Capiţa. – Ch. : [S. n.], 2007. – 96 p.

* * *

Buzdugan, Elena. "Fiecare ieşire în lume este pentru mine un examen": [portet de creaţie al artistei Ninela Caranfil] / Elena Buzdugan // Fashion VIP. – 2010. – Nr. 6. – P. 104-110.

Partole, Claudia. O actriţă simbol al omului frumos... : [Ninela Caran-

fil] / Claudia Partole // BiblioPolis. – 2010. – Nr. 2 (34). – P. 133-135.

Pârlea, Gheorghe. Mulţumesc întâmplării, "meşterul cel tainic şi iscusit al lui Dumnezeu": [pentru norocul de a o asculta pe exelenta actriţă Ninela Caranfil] / Gheorghe Pârlea // BiblioPolis. – 2011. – Nr. 2 (39). – P. 97-99. – (Omagieri).

Pohilă, Vlad. Alcătuită din iubire, credinţă, onestitate, talent, muncă... – Ninela Caranfil / Vlad Pohilă // Lit. şi arta. – 2007. – 21 iun. – P. 6.

Vlad POHILĂ

Anatol MOCANU
1952

Pictor.

S-a născut la 17 iun. 1952, la Criva, Briceni.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1967-1971). Urmează Institutul de Arte Plastice *V. Surikov* din Moscova (1971-1977), Facultatea Pictură de şevalet, atelierul prof. Ţîplakov. Îşi începe activitatea pedagogică şi de creaţie în calitate de profesor de desen, pictură şi compoziţie la instituţiile de profil din Chişinău. În perioada 1977-1979, este profesor la Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală.* În anii 1979-1983 activează în calitate de lector la Institutul Pedagogic de Stat *Ion Creangă*, Facultatea Grafică, iar între 1983 şi 1998 este profesor la Şcoala de Arte Plastice *Igor Vieru.* În 1998 revine la Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală* în calitate de profesor.

A pictat lucrările: *Vara la Vorniceni* (1977), *Năvodari* (ciclu, 1992), *Dor de munte* (1992), *Veneţia* (1995), *Dobrogea, Case la Sighişoara, Bărci la Sulina,* (1996), *Spovedania crizantemelor* (1997), *Trecere prin lumini, Tescani, Mierea-ursului* (1999), *Înserare peste Iaşi, Strada sărăciei, La Leleşti, Curtea de Argeş* (2000), *Novi Sad, La Nistru la mărgioară* (2001), *Biserică veche, Hobiţa* (2002), *Margine de pământ, Butuceni* (2003), *Zi răvăşită, Parcova* (2004) etc.

Din 1981 participă la expoziţii naţionale, internaţionale, municipale, saloane oficiale, tabere de creaţie. A inaugurat expoziţii personale la Chişinău (1994, 1997, 1999, 2005, 2006), Iaşi (1995, 1996, 1998). Participă la expoziţii de grup la Chişinău (1981-2006), Vatra Dornei (1993), Bacău (1997, 1999), Iaşi (2000), Moscova, Rusia (1981); la Novi Sad, Serbia (2001) etc. Lucrările lui au fost achiziţionate de Muzeul de Artă din Ternopol, Ucraina; se află în colecţia Academiei de Arte a Rusiei; în colecţii particulare din Moldova, Rusia, România, Belgia, Japonia, ex-Iugoslavia, Grecia etc. Din 1993 este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Anatol Mocanu // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 5. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 282.

Colesnic, Iurie. Mocanu, Anatol / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 152.

Hadârcă, Ion. Anatol Mocanu sau neodihna ochiului pastelat: [creaţia pictorului Anatol Mocanu] / Ion Hadârcă // Limba Română. – 2005. – Nr. 5 / 9. – P. 142 -147.

Macarie, Victor. Anatol Mocanu [pictor] / Victor Macarie // Natura. – 1997. – Nr. 12. – P. 9.

Partole, Claudia. Pictorul nu face decât să-i ajute lui Dumnezeu: [pictorul Anatol Mocanu] / Claudia Partole // Patria tânără. – 1999. – 23 ian. – P. 4.

N.-M. Ş.

Ştefan ZELETIN
1882 – 1934

Filozof, scriitor, sociolog, economist, publicist şi profesor universitar român.

Pseudonim *Ştefan Motăş*. Este unul din cele mai cunoscute nume ale liberalismului teoretic românesc interbelic şi cel mai semnificativ sociolog burghez al epocii dintre cele două războaie mondiale. El continuă să fie considerat ca având meritul de a fi pus bazele sociologiei statului românesc.

S-a născut la 19 iun. 1882, în s. Burduşeni, jud. Bacău, România, într-o familie numeroasă de ţărani înstăriţi. A decedat la 20 iulie 1934, la Iaşi.

A fost licenţiat cu menţiune al Facultăţii de Filozofie şi Filologie clasică din Iaşi (1906). După finisarea studiilor a fost numit secretar al Seminarului pedagogic universitar din Iaşi, iar apoi a fost profesor suplinitor la liceu. După promovarea examenului de capacitate în 1909 a obţinut o catedră de filozofie şi de limbă germană la Liceul *Codreanu* din Bârlad. La scurt timp a plecat pe cont propriu în Germania la studii post universitare. În 1914 a luat doctoratul la Universitatea din Berlin.

După ce revine în ţară îşi reia activitatea didactică la Liceul *Codreanu* din Bârlad. Peste un an a fost mobilizat şi trimis pe front, luând parte la campania din 1913, apoi a participat la marile bătălii în Primul Război Mondial. Grozăviile acestui război, precum şi amintirile sale din tranşee au fost publicate zece ani mai târziu în cartea sa *Retragerea.* Autorul redă situaţiile tragice ale retragerii Armatei Române din Moldova, cât şi suferinţele populaţiei civile, ră-

mase sub ocupaţie străină. După demobilizare (1918) a revenit la catedră, în Bârlad, dar peste doi ani se transferă, prin ordin ministerial, la Liceul *Mihai Viteazul* din Bucureşti, ca profesor de filozofie şi limbă germană, dar şi de economie politică, până în 1927.

În 1923 s-a înscris la concursul de la Catedra de economie politică naţională de la Universitatea din Cernăuţi, când se încerca să se întărească această instituţie academică în spiritul românesc. A publicat *Memoriu de titluri şi lucrări* în vederea prezentării la concurs, dar acesta nu s-a finalizat.

În 1927 a fost chemat să predea cursurile *Istoria filozofiei vechi şi medievale* şi *introducere în filozofie* la Facultatea de Istorie şi Filozofie a Universităţii din Iaşi, unde a activat până la sfârşitul vieţii.

Ştefan Zeletin a debutat în publicistica românească în 1915, cu un prim volum din *Evanghelia naturii*, în care se încearcă în mod interesant realizarea unei unităţi dialectice între concepţia naturalistă a lui Jean-Jacques Rousseau şi idealismul obiectiv al lui G.W. Fr. Hegel. Peste un an apare a doua carte *Din ţara măgarilor. Însemnări.* Aceasta a fost una de revoltă şi atitudine, criticând politicanismul de faţadă al guvernanţilor vremii.

În anii '30 ai sec. XX-lea numele lui Zeletin apare în mai multe reviste ale vremii, iar articolele scrise au declanşat polemici dintre cele mai contradictorii. Împreună cu profesorul Alexandru Claudian şi cu inginerul George Filipescu a editat revista *Pasul Vremii*, a colaborat la publicaţiile *Arhiva pentru ştiinţă şi reformă socială, Dreptatea socială, Viaţa românească, Convorbiri literare, Ideea Europeană, Independenţa economică* ş. a.

Opera lui este complexă şi poartă un caracter multidisciplinar, vizând geneza şi structura societăţii româneşti din perioada dezvoltării capitaliste. Lucrările lui au stârnit polemici şi confruntări între economişti, sociologi, istorici şi psihologi români. Doctrina creată de Zeletin reflectă situaţiile contradictorii ale dezvoltării României din a doua jumătate a sec. XiX şi primele decenii ale sec. XX.

Între doctrinarii români, Ştefan Zeletin este cunoscut ca principalul doctrinar liberal. Doctrina sa o numeşte *neoliberalism*, conform căreia, singura cale pentru modernizarea României o reprezentă capitalismul construit de o burghezie naţională în legătură cu burghezia europeană. Pentru aceasta este nevoie de un partid liberal puternic şi de o doctrină care să inspire o guvernare luminată.

În studiile sale de filozofie a dezvoltat opinii idealiste, spiritualiste (*Evanghelia naturii, Gânduri despre lume şi viaţă*).

Concepţia politică, economică şi sociologică a lui Zeletin îşi menţine actualitatea, iar doctrina lui se poate regăsi în formaţiunile politice de orientare social-liberală.

Principalele lucrări ale lui Ştefan Zeletin au fost editate abia după 1990.

În oraşul Bârlad, România, una din străzi îi poartă numele.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Zeletin, Ştefan. Burghezia română. Originea şi rolul istoric / Ştefan Zeletin. – Bucureşti: Minerva, 2008. – 407 p.

Zeletin, Ştefan. Din ţara măgarilor. Însemnări / Ştefaan Zeletin. - Bucureşti: Nemira, 2006. – 200 p.

Zeletin, Ştefan. Evanghelia naturii. vol. 1. / Ştefan Zeletin. – Bucureşti, 1915.

Zeletin, Ştefan. Gânduri despre lume şi viaţă / Ştefan Zeletin. – Bucureşti, 1928.

Zeletin, Ştefan. Istoria socială / Ştefan Zeletin. – Bucureşti: Ed. revistei Pagini agrare şi sociale, 1925.

Zeletin, Ştefan. Neoliberalismul. Studii asupra istoriei şi politicii burgheze române / Ştefan Zeletin. - Bucureşti: Scripta, 1992. – 248 p.

Zeletin, Ştefan. Scurtă expunere a filozofiei sceptice de Sextus Empiricus / Ştefan Zeletin. - Bucureşti, 1923.

***

Bădiceanu, Valeriu. Ştefan Zeletin doctrinar al burgheziei româneşti / Valeriu Bădiceanu. – Bucureşti: Tiparul Universitar, 1943.

Mureşan, Dumitru. Concepţia economică a lui Ştefan Zeletin / Dumitru Mureşan. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1975. – 231 p.

Papacostea, Cezar. Ştefan Zeletin. Viaţa şi opera lui / Cezar Papacostea. – Bucureşti: Tiparul Universitar, 1935. – 69 p.

Zeletin, Ştefan // Dicţionar enciclopedic român. Vol. 4. – Bucureşti: Ed. politică, 1966. – P. 938.

Zeletin, Ştefan // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românască de-a lungul timpului. vol. II: Scriitori şi filozofi. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 469-474.

M. C.

Vladimir IVANOV
1932

Specialist în domeniul dreptului statal, doctor habilitat, profesor universitar.

S-a născut la 20 iun. 1932, în s. Nijnjaja Pavlovka, reg. Orenburg, Rusia.

A absolvit Colegiul de cultură fizică, Colegiul de militari şi grăniceri din Harkov, Facultatea de Drept a Universităţii din Moldova. A susţinut teza de doctor în ştiinţe juridice, doctor habilitat în drept în domeniul dezvoltării statalităţii sovietice. A desfăşurat activitate pedagogică şi de funcţionar responsabil de cadre în diverse structuri statale ale Moldovei.

Din 1971 a activat în calitate de lector la Institutul Politehnic din Chişinău (azi UTM), unde în 1989 i se conferă titlul de profesor universitar. Din 1994 este profesor la Univesitatea Liberă Internaţională din Moldova.

Concomitent cu activitatea didactică a desfăşurat şi cercetarea ştiinţifică, care a vizat studierea statalităţii Republicii Moldova în perioada postsovietică.

Rezultatele activităţii didactice

şi de cercetare s-au materializat în publicarea a 170 de lucrări ştiinţifice, inclusiv 5 monografii, 3 broşuri, cursuri şi articole în presă.

Este preşedintele Consiliului de susţinere a tezelor de doctor şi doctor habilitat în drept de pe lângă ULIM. A fost conducător de doctorat şi a pregătit 12 doctori şi 4 doctori habilitaţi în drept cu teze susţinute. A participat la mai multe congrese, întruniri ştiinţifice de domeniu naţionale, regionale şi internaţionale.

Este membru în colegiul de redacţie al revistei *Voprosy filosofii i prava* al AŞ a Moldovei, membru al Consiliului prezidenţial al Rep. Moldova pentru problemele reformei de drept şi elaborării actelor legislative penale.

Deţine titlul onorific de profesor *Magna cum Lauda*, acordat de ULIM.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. - P. 193-194.

BIBLIOGRAFIE:

Ivanov, Vladimir. Structura statală a SUA / Vladimir Ivanov. – Chişinău: Lumina, 1993. – 210 p.

* * *

Ivanov, Vladimir // Dron, Ion. Profesorii Universităţii Libere din Moldova / Ion Dron. – Chişinău: ULIM, 2001. - P. 47-48.

Ivanov, Vladimir // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: 1946-2001: Dicţ.-ist.-biogr. / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău, 2001. - P. 106-107.

M. C.

Emanoil BUCUŢĂ (Popescu) 1887 – 1946

Prozator, eseist şi poet român, membru corespondent al Academiei Române.

A fost preocupat de cercetări de etnografie şi folclor, de istorie literară, a scris poezii şi romane poetice.

S-a născut la 27 iun. 1887, în localitatea Bolintin-Deal, judeţul Giurgiu. A decedat la 7 oct. 1946, la Bucureşti.

Bucuţă este numele de familie a mamei până la căsătorie, pe care scriitorul l-a acceptat ca semnătură literară, iar din 1927 ca nume oficial.

A învăţat la Bucureşti la şcoala primară (1894-1898), la Liceul *Sf. Sava* (1898-1907), apoi la Facultatea de Litere şi Filozofie, secţia de limbă şi literatură germană (1907-1911). După ce a luat licenţa, şi-a continuat studiile timp de un an la Berlin, unde a primit titlul de doctor (1912-1913).

După întoarcerea în ţară exercită diferite funcţii în domeniul educaţiei şi managementului social şi cultural: redactor la *Monitorul asigurărilor muncitoreşti*, şef de birou la Casa Centrală a Meseriilor, şef de studii şi publicaţii la Casa Centrală a asigurărilor muncitoreşti, redactor în cadrul Institutlui Social Român al Arhivei pentru ştiinţă şi reformă socială, director la departamentul Educaţia Poporului din Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale, director la Casa Şcoalelor, secretar la Ministerul Cultelor şi Artelor, profesor la şcoala Societăţii de Asistenţă Socială şi Publicitate, la Universitatea muncitorească ş. a.

Începând cu 1914 a fost mesagerul cultural în străinătate la expoziţiile din Leipzig, Londra, Geneva, Florenţa, Brno, Barcelona, Bruxelles, Paris.

În calitate de secretar al secţiei româneşti a participat la congresele PEN-Clubului (1927-1933). Din 1928 este membru al Societăţii Scriitorilor Români. În 1941 devine membru corespondent al Academiei Române.

A debutat în adolescenţă, în 1903, publicând schiţa *Lunaticii* în *Universul ilustrat*.

A publicat preponderent proză şi versuri. Mai apoi a scris şi foileton şi eseu. A participat la nenumărate conferinţe şi intervenţii la Radio România de la înfiinţarea postului (1928).

În 1910 a redactat revista *Antialcoolul*, din 1919 scrie la publicaţia *Ideea Europeană*, din 1921 la *Gândirea*, unde este prim-redactor.

În anii 1924-1930 a exercitat funcţia de redactor-şef la mai multe reviste: *Buletinul cărţi*, *Graiul românesc*, *Căminul cultural* ş. a.

Din 1930 editează şi conduce revista *Boabe de grâu*, care era o revistă enciclopedică de o înaltă ţinută grafică.

Concomitent a colaborat cu versuri, proză, articole, eseuri, traduceri la mai multe reviste: *Viaţa românească*, *Drum drept*, *Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Cugetul românesc*, *Ramuri*, *Universul*, *Rampa*, *România*, *Transilvania*, *Analele Academiei Române* ş. a.

A semnat *Emanoil Popescu*, *Ion Ordeanu*, *Ion Ordean* ori cu iniţiale.

Debutul poetic l-a făcut cu volumul *Florile inimii* în 1920, care este singura lui carte de versuri.

În următoarea perioadă a vieţii scrie povestiri, romane, studii, eseuri şi însemnări: *Legătura roşie* (1925), *Fuga lui Şefki* (1927), *Maica Domnului de la mare* (1930), *Capra neagră* (1938), *Românii dintre Vidin şi Timoc* (1923), *Crescătorul de şoimi* (1928); traduceri: Okakura Kakuzo *Cartea ceaiului* (1926), un volum de *Basme ruseşti* (1946).

Bazat pe experinţa sa în domeniul etnologiei, făcută la Berlin, unde a urmat un curs de etnografie, cât şi în ţară, unde a participat la cerctările etnografice organizate de Institutul Social Român, a publicat monografii şi studii, în care pledează pentru solidarizarea românilor (*Românii dintre Vidin şi Timoc*, *Crescătorul de şoimi*, *Pietre de vad*).

Emanoil Bucuţă s-a manifestat şi în calitate de regizor de film documentar: *O excursie în munţii Bucegi* (1930), care a fost realizat pentru a fi inclus într-un film francez, produs de casa de filme Éclair despre România: *Recensământul 1930* (1930).

A fost membru al ASTREI, al Societăţii Române de Geografie, al Asociaţiei *Hanul drumeţilor*, al Societăţii Etnografice Române, al Societăţii *Graiul românesc*, al Asociaţiei *Les amis de la France* ş. a.

G. Călinescu, în *Istoria literaturii române de la origini până în present*,

l-a introdus la categoria poeţilor intimişti.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Bucuţă, Emanoil. Capra neagră. – Cluj-Napoca: Dacia, 1977. – 58 p.
Bucuţă, Emanoil. Florile inimii: Miniaturi: Oglinzi: Cântece de leagăn. – Bucureşti: Cartea Românească, 1920.
Bucuţă, Emanoil. Mozaic: Memorii. – Bucureşti: Cronicar, 2004.
Bucuţă, Emanoil. Oraşe şi locuri de artă româneşti. – Craiova: Ramuri, [S. a.] – 40 p.
Bucuţă, Emanoil. Pietre de vad: Schiţe. - Bucureşti: Casa şcoalelor, 1943. – 495 p.
Bucuţă, Emanoil. Românii din Bulgaria. – Bucureşti: Cartea Românească, s. a. – 23 p.
Bucuţă, Emanoil. Românii dintre Vidin şi Timoc: Cu un adaos de documente, folklor, glosar, fotografii, hărţi. – Bucureşti: Cartea Românească, 1923. – 132 p.
Bucuţă, Emanoil. Scrieri. Vol. 1: Legătura roşie, Fuga lui Şefki, Capra neagră. - Bucureşti: Minerva, 1971. – 595 p.
Bucuţă, Emanoil. Scrieri. Vol. 2. - Bucureşti: Minerva, 1977. – 592 p.

***

Rusu, Dorina N. Bucuţă, Emanoil // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : 1866 – 1999 : Dicţ. / Dorina N. Rusu. - Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1999. – P. 92.
Călinescu, G. Bucuţă, Emanoil // Călinescu, G. Istoria literaturii române de la origini până în prezent / G. Călinescu. – Bucureşti: Minerva, 1986. – P. 848 – 850.

M. C.

Sergiu CELIBIDACHE
1912 – 1996

Dirijor, compozitor, pianist şi profesor român, stabilit în Germania, membru de onoare din străinătate al Academiei Române.

Sergiu Celibidache este considerat unul din cei mai valoroşi dirijori ai tuturor timpurilor şi un rafinat specialist al muzicii impresioniste franceze.

S-a născut la 28 iun. 1912, la Roman, jud. Neamţ, România. S-a stins din viaţă la 14 aug. 1996, la reşedinţa sa de lângă Paris.

Studiile liceale şi muzicale le-a început la Iaşi, apoi face Facultatea de Matematică la Iaşi şi Facultatea de Construcţii la Politehnica din Bucureşti.

Stabilit în Germania şi-a continuat studiile la Musik Hochschule şi la Academia de Muzică din Berlin, unde a obţinut doctoratul.

Concomitent audiază cursurile de filozofie şi metafizică. După absolvirea Academiei devine dirijor al Orchestrei Filarmonice din Berlin timp de şapte ani (1945-1952). A fost invitat la pupitrul unor renumite orchestre simfonice europene în perioada când nu era angajat: Orchestra Radio din Stuttgard (Germania), Orchestra Naţională din Paris, Orchestra Simfonică Radio din Stockholm (Suedia), în URSS, Anglia, Israel, România ş. a.

Descendent din şcoala dirijorală a lui Gavriil Musicescu şi Antonin Ciolan, a devenit şi el ctitor de şcoală interpretativă europeană. Cursurile de perfecţionare pentru dirijori din toate ţările Europei au fost dublate de repetiţiile în care toate observaţiile şi precizările erau susţinute de o logică aptă să realizeze valori autentice şi o apropiere optimă de concepţia autorului. În anii 1960-1963 maestrul a ţinut cursuri de perfecţionare în arta dirijorală pentru tinerii dirijori la Academia Muzicală Chigiana din Siene (Italia), la Fontainbleau (Franţa) şi la München (Germania). În anii 1962-1972 dirijează Orchestra Radio din Stockholm, apoi cinci ani îi dedică Orchestrei Radio din Stuttgart, iar din 1979 şi până la sfârşitul vieţii sale dirijează Orchestra Filarmonicii din München.

Din 1978-1993 a desfăşurat şi activitate didactică în calitatea de profesor la Universitatea din Mainz şi la Universitatea din München.

A creat şi lucrări componistice: un requiem, patru simfonii, suite, una pentru copii şi un concert pentru pian şi orchestră, rămase în mare parte inedite.

O perioadă din viaţa sa a fost interzis în România.

Mai multe Academii din Europa i-au conferit titlul onorific: din Germania (1979), din Roma, din Stockholm, din România (1992).

A primit titlul de *Doctor Honoris Cauza* al Conservatorului din München (1991), al Academiei de Artă din Iaşi (1994). A fost director onorific al Filarmonicii *G. Enescu* din Bucureşti (1990), Cetăţean de Onoare al oraşelor Berlin, München şi Iaşi.

Este deţinător al mai multor premii, printre care: *Premiul I Mitropoulos*, Premiul Artistic pentru Muzică din Germania, Premiul *Leonie-Sonning* din Danemarca, Premiul I Canteli din Italia ş. a. A fost decorat cu Marea Cruce de Merit a Ordinului Muncii din Germania (1953), Cavaler al Ordinului Suedez *Vasa* (1970), Marele Ordin bavarez pentru ştiinţă şi artă *Maximilian* (1980-1993).

Sergiu Celibidache este protagonistul filmului documentar *În grădina lui Sergiu Celibidache*, realizat de fiul său în 1996.

Fundaţia *Sergiu Celibidache Stiftung*, cu sediul la München, şi-a propus continuarea şi valorificarea operei maestrului, prin organizarea bianuală a unui Festival care-i poartă numele şi acordarea de burse studenţilor merituoşi şi talentaţi. Prima ediţie a avut loc în octombrie 2002, la München, în cadrul căreia a fost demonstrat şi filmul-portret, realizat de fiul marelui muzician.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. - P. 176-177.

BIBLIOGRAFIE:
Celibidache, Sergiu. Scrisori către Eugen Trancu / Sergiu Celibidache. – Iaşi: Ararat, 1997. – 120 p.

***

Celibidache, Sergiu // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului: Vol 1. – Bucureşti:

Geneze, 1999. – P. 266-268.
Celibidache, Sergiu // Românii în ştiinţa şi cultura occidentală. – Los Angeles, 1990. – P. 56-57.
Cozma, Viorel. Sergiu Celibidache: concertul de adio / Viorel Cozma. – Bucureşti: ARC – 2000, 2008. – 335 p. Filmul *Grădina lui Celibidache*, un eveniment de avengură // Cronica Română. – 1996. – 28 dec.
Rusu, Dorina N. Celibidache, Sergiu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866-1999 : Mic dicţ. /Dorina N. Rusu. – Iaşi: Editura A – 92, 1996. – P. 73.
Tomescu, Vasile. Sergiu Celibidache (1912-1996) – strălucit exponent al artei româneşti interpretative / Vasile Tomescu //Academica. – 1996. – Nr. 12 (Oct.). – P. 16-17.

M. C.

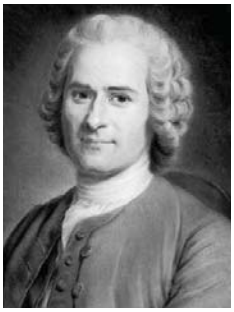

Jean-Jacques ROUSSEAU
1712 - 1778

Filozof, scriitor, iluminist, pedagog şi compozitor francez, originar din Geneva, Elveţia.

Filozof care a luat Premiul Academiei din Dijon (1750) pentru cel mai bun eseu şi care a concluzionat, că progresul din artă şi ştiinţă nu este benefic omenirii. Se consideră că, scrierile lui au dus la apariţia socialismului, naţionalismului, romantismului, totalitarismului, au pregătit terenul pentru Revoluţia franceză din 1789. Lui Rousseau i se atribuie şi influenţa considerabilă asupra educaţiei. El poate fi considerat şi unul din precursorii socialismului şi comunismului modern.

J. -J. Rousseau s-a născut la 28 iun. 1712, la Geneva (Elveţia). A decedat la 2 iul. 1778, la Ermenoville, lângă Paris.

Rămânând orfan de mamă după naştere, a fost educat de tatăl său până la zece ani, şi care l-a deprins să citească mult. La vârsta de opt ani îl cunoştea pe Plutarh pe dinafară, operele clasicilor literaturii antice şi moderne. La vârsta de zece ani tatăl este nevoit să-l părăsească şi a rămas în îngrijirea unchiului său, care mai apoi l-a dat în seama pastorului Lambercier, la Bossey, pentru a învăţa latina.

Rousseau a învăţat doi ani, care de fapt sunt singurele studii organizate din viaţa sa.

După peregrinările sale între Elveţia şi Franţa, practicând mai multe activităţi de funcţionar, de profesor de muzică, se stabileşte în Franţa (1741), devenind colaborator al *Enciclopediei* (pe domeniul muzicii şi artei).

La Paris s-a apropiat de iluminiştii francezi, i-a cunoscut pe scriitorii Fontanelle şi Marivaux, pe filozofii enciclopedişti Diderot, d'Holbach, d'Alembert. Fiind în compania lor, pătrunde în mediul literar şi în saloanele prestigioase la acea epocă.

În 1743 a devenit secretarul Ambasadei Franţei în Republica Veneţia. Pe timpul şederii sale la Veneţia este interesat de problemele politice şi iniţiază un proiect al unei lucrări *Instituţiile politice*, din care va scrie numai introducerea *Contractul social* (1743-1744).

Perioada următoare (1749-1762) o dedică scrierii celor mai importante lucrări ale sale, care vin să demonstreze viziunea sa despre viaţă, idealul său despre o nouă orânduire socială, despre influenţa nocivă a societăţii asupra omului, despre inegalitatea dintre oameni ş. a.: romanul epistolar *Iulia sau Noua Eloiză*, romanul pedagogic *Emil sau despre educaţie*, *Contractul social* ş. a. În urma criticilor vehemente asupra acestor cărţi este nevoit să se refugieze în Elveţia, apoi în Anglia. Peste un timp a revenit în Franţa sub nume fals. În 1770 i se permite oficial să revină în Franţa, după intervenirea unor prieteni pe lângă Rege.

După întoarcere duce o viaţă retrasă, câştigând din scrierea de copii muzicale şi lucrând la *Dialoguri* (1775).

A compus muzică de operă *Vrăjitorul satului* (1752), *Pigmalion* (1762), cântece, a abordat în mai multe lucrări probleme de estetică şi teorie a muzicii.

Din 1782-1789 a lucrat asupra scrierii lucrărilor autobiografice *Confesiuni*, care au pus bazele sentimentalismului în literatura franceză şi au influenţat romantismul european.

Ideile sale ce au influenţat constituirea ideologiei democrat-burgheze în general, au exercitat şi în ţările române o influenţă asupra ideologiei pre- şi paşoptiste. Lucrările lui au pătruns şi în Moldova, prin intermediul revoluţionarilor francezi, care s-au refugiat după Revoluţia Franceză şi care dădeau lecţii de franceză în familiile de boieri.

Scrierile lui au influenţat şi gândirea social-politică şi filozofică a unor scriitori şi gânditori din multe ţări europene şi din Rusia.

Jean–Jacques Rousseau este considerat unul dintre creatorii prozei poetice franceze, inauguratorul unui nou gen literar, cel al memorialisticii, a deschis sursele lirismului şi a prefigurat romantismul.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău: BNRM, 2001. - P. 177-179.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Rousseau, Jean-Jacques. Confesiuni: În 2 vol. : trad.: Petre Martinescu. – Bucureşti : Ed. pentru literatură, 1969.
Rousseau, Jean-Jacques. Le Contrat social: Trad.: Cătălin Avramescu. – Bucureşti: Nemira, 2008. – 224 p.
Rousseau, Jean-Jacques. Texte pedagogice alese. - Bucureşti: Ed. de Stat Didactică şi Pedagogică, 1960. - 292 p.

***

Cimpoi, Mihai. Rousseau, Socrate, Nietzche şi Europa de azi // Contemporanul. – 1995. – 2 febr. – P. 10.
Hart, Michael H. Jean-Jacques Rousseau // Hart, Michael H. 100 de personalităţi din toate timpurile care au influenţat evoluţia omenirii / Michael H. Hart. – Bucureşti: Ed. Lider, 1992. – P. 208-210.
Rousseau, Jean-Jacques // Dicţionar al literaturii franceze. - Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1972. – P. 434-436.
Rousseau, Jean-Jacques // Dicţionar de Mari muzicieni. – Bucureşti, 2000. – P. 405.

Rousseau, Jean-Jacques // Dicţionar Enciclopedic Ilustrat. – Chişinău, 1999. – P. 1658.

***Rousseau, Jean-Jacques** // Enciclopedia Sovietică Moldovenească: În 7 vol. vol. 6. – Chişinău, 1976. – P. 31.

Rousseau, Jean-Jacques // O sută de scriitori notorii ai lumii: Viaţa. Activitatea. Opera. – Chişinău: Epigraf, 2006. – P. 107-110.

Rousseau, Jean-Jacques // Scriitori francezi. – Bucureşti, 1978. – P. 268-273.

Rousseau, Jean-Jacques // Scriitori străini. - Bucureşti, 1981. – P. 491-492.

M. C.

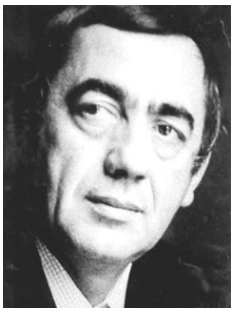

Vasko (Vasile) POPA
1922 – 1991

Poet sârb de origine română, academician, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe şi Arte din Belgrad. Unul dintre cei mai originali poeţi moderni sârbi. Prieten cu poetul român Nichita Stănescu, care i-a tradus o parte din versuri.

Vasko Popa s-a născut la 29 iun. 1922, în s. Grebeneţ (Republica Serbia). A decedat la 5 ian. 1991.

A făcut liceul şi gimnaziul la Vârşet, apoi Facultatea de Filozofie la Universitatea din Belgrad. Şi-a continuat studiile la Bucureşti şi Viena.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost prizonier în lagărul german de concentrare din Zrenianin. După război a finisat studiile în grupa română la Facultatea de filozofie din Belgrad în 1949.

În anii 1954-1979 a fost redactor la radio şi la Casa editurilor *Nolit* din Belgrad.

A debutat în 1953, cu publicarea unor poezii în ziarele *Cărţi noi, Lupta.*

S-a manifestat în lirica modernistă, inspirată din folclor şi anecdotica cotidiană. Prima sa culegere de versuri *Scoarţa* (1953), şi *87 poezii* a lui Milgrad Pavlović se consideră printre cele mai cunoscute în topul poeziei postbelice. Vasko Popa a publicat mai multe culegeri de poezii: *Câmpia neodihnei* (1965), *Cer lăturalnic* (1968), *Pământ vertical* (1972), *Sarea câinelui* (1975), *Cutia mică* (1984), care este o parte din viitoarea culegere *Livada de fier*, pe care n-a finalizat-o. A alcătuit antologii de texte poetice din literatura sârbă: *Mărul de aur* (creaţii populare) 1958, *Sparge-cer* (culegere de umor poetic) 1960, *Soare de miez de noapte* (culegere de texte poetice fantastice) 1962.

Vasko Popa a fost unul din cei mai traduşi poeţi sârbi, şi personal a tradus din limba franceză. Lucrările lui au apărut în mai multe limbi străine: în franceză, germană, polonă, maghiară, slovenă, română, rusă. A publicat poezii în antologii şi reviste literare din Franţa, Italia, Turcia, Bulgaria, Venezuela, Peru, România ş. a. După deces au fost descoperite cartea nefinisată *Livada din fier* şi culegerea de texte pentru cântece *Laleaua nebună*, care au servit drept sursă de inspiraţie pentru unii compozitori sârbi: Dusan Radić, Milko Kelemen ş. a. În 2002 la editura *KOB* a ieşit cartea *Cântece românești.*

Este unul din fondatorii Academiei Voievodinene de Ştiinţă şi Artă din Novi Sad.

În 1972 a fost ales membru corespondent al Academiei de Ştiinţe şi Arte din Serbia.

***

Popa, Vasko. Versuri: Trad.: N. Stănescu. – Bucureşti: Ed. Tineretului, 1966. – 211 p.

***

Popa, Vasko // Scriitori străini. – Bucureşti: Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981. – P. 455.

M. C.

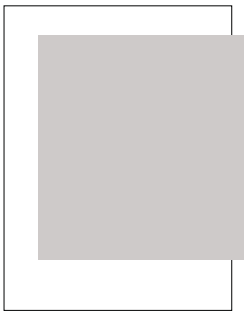

Mihail SICARD
1868 – 1937

Violonist, compozitor şi pedagog basarabean, stabilit în Vest.

Mihail Sicard s-a născut la Odesa în 1868. A decedat la Bruxelles, în iun. 1937.

Provine dintr-o familie de moşieri basarabeni din Vadul lui Vodă. Primele lecţii de muzică le-a luat în familie, aşa cum se practica în acele timpuri. În copilărie asculta lăutarii din Basarabia, care erau foarte vestiţi şi apreciaţi.

La numai 15 ani a fost admis la Şcoala muzicală din Kiev, la clasa de vioară cu profesorul O. Şevcik. A dat dovadă de talent şi măiestrie, fapt ce l-a determinat să absolvească şcoala doar într-un an.

În 1884 a fost admis la Conservatorul din Paris, clasa L. Massara, care conducea şcoala franceză de vioară. Şi la Paris tânărul Sicard a demonstrat capacităţi strălucite şi în 1886 a absolvit Conservatorul din Paris, primind premiul întâi la examenul de absolvire.

Şi-a perfecţionat studiile la Berlin cu I. Ioahim.

În 1892 Sicard l-a înlocuit pe fostul său profesor O. Şevcik în clasa vioară, la Şcoala muzicală din Kiev. În activitatea sa pedagogică el a introdus elemente noi, ca prelucrarea melodiilor populare şi utilizarea lor ca material didactic.

Locuind la Kiev, s-a implicat în activitatea culturală a oraşului. Timp de zece ani (1888-1898) a avut o activitate concertistică foarte consistentă. A concertat în Moscova, Peterburg, Odesa, Chişinău şi peste hotare. A căpătat o popularitate ca fiind unul dintre

cei mai proeminenţi vioriști ai secolului.

În 1895-1896 a fost invitat în funcţia de solist al orchestrei lui E. Colonne din Paris. El a fost singurul muzician din Rusia, care a avut onoarea să fie solist în această orchestră renumită.

Vara o petrecea la baştină, în Basarabia, contactând cu muzicieni şi oameni de cultură. A fost apropiat al lui A. Mazarache, care era directorul Şcolii muzicale din Odesa, comunica cu V. Gutor, un muzician recunoscut la acea vreme. L-a cunoscut pe clasicul muzicii ucrainene N. V. Lâsenko, care l-a apropiat prin acelaşi interes şi apreciere a creaţiei populare. În semn de recunoştinţă a talentului lui Lâsenko, artistul i-a cosacrat rapsodia *Capricio elegial*.

A activat la Conservatorul din Amsterdam în calitate de profesor de vioară, apoi la Institutul de Studii Muzicale din Bruxelles, unde a locuit până la sfârşitul vieţii sale.

Mihail Sicard a scris lucrări orchestrale, camerale, piese pentru pian, vioară şi voce în acompaniament de pian. În repertoriul său au fost prezente şi piese populare, lirice, romanţe, prelucrări de cântece populare ucrainești. Printre ele sunt: *Veșnică mișcare*, dedicată profesorului O. Şevcik, *Melancolie*, *Dans ucrainesc*, *Intermezzo și Gavot*, *Arlechin*, *Melodia*, romanţele: *Ungheraşul meu*, *Floarea*, *Noaptea* ş. a.

O mare parte din operele lui Sicard au văzut lumina tiparului la editura lui Idzikovski din Kiev. Multe lucrări au fost tipărite la Leipzig, în Belgia ş. a.

Mihail Sicard a fost primul autor de muzică basarabean, ale cărui opere s-au editat nu numai în Rusia, dar şi în Occident.

***

Kotlârov, B. J. Mihail Sicard // Kotlârov, B. J. Iz istorii muzykaľ nyh svâzej Moldavii, Ukrainy, Rosii / B. J. Kotljârov. – Chişinău: Ştiinţa, 1982. – P. 111-128.

Mihail Sicard // Muzykal'naâ enciclopediâ: vol. 4. – M.: Sovietskaâ enciclopediâ, 1978. – P. 966.

Kotlârov, B. Mihail Sicard // Moldavskaâ SSR / B. Kotlârov, A. Abramoviči. – M.: Muzgiz, 1957. – P. 51.

M. C.

CALENDAR NAȚIONAL

IULIE

2012

Duminică	**1**
Luni	2
Marţi	3
Miercuri	4
Joi	5
Vineri	6
Sâmbătă	**7**
Duminică	**8**
Luni	9
Marţi	10
Miercuri	11
Joi	12
Vineri	13
Sâmbătă	**14**
Duminică	**15**
Luni	16
Marţi	17
Miercuri	18
Joi	19
Vineri	20
Sâmbătă	**21**
Duminică	**22**
Luni	23
Marţi	24
Miercuri	25
Joi	26
Vineri	27
Sâmbătă	**28**
Duminică	**29**
Luni	30
Marţi	31

145 de ani de la apariţia **„Buletinului Eparhiei Chişinăului”** (1 iul. 1867 – 1917). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 143-144; CN 2007, p. 203-204.*

110 ani de la naşterea lui **Nicolae N. Moroşan**, geolog, paleontolog şi arheolog, savant cu renume (1 iul. 1902- 2/3 febr. 1944). *Considerat întemeietorul cercetării ştiinţifice a paleoliticului dintre Carpaţi, Nistru şi Marea Neagră. A se vedea şi art. din CN 2002, p. 165-166; CN 2004, p. 49.*

85 de ani de la naşterea pictorului şi scenografului **Pavel Gromov** (1 iul. 1927).

80 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Vasile Laşcu**, poet, dramaturg, critic de teatru, publicist şi traducător (1 ian. 1861 – 1 iul. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 9.*

120 de ani de la naşterea scriitorului american **James Mallahan Cain** (1 iul. 1892 – 27 oct. 1977).

100 de ani de la naşterea fagotistului şi instrumentistului **Ilie Chirilencu** (2 iul. 1912 - ?). *A fost prim-fagotist în Orchestra Simfonică a Filarmonicii din Chişinău (1945-1969).*

60 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Theodor Aug. Râşcanu**, scriitor, publicist, avocat, jurnalist, genealogist şi memorialist român, ascendent al familiei Râşcanu din Basarabia (17 noiemb. 1888 - 2 iul. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 386.*

170 de ani de la naşterea lui **Alfred Nicolas Rambaud**, istoric, om de stat şi diplomat francez (2 iul. 1842 – 10 noiemb. 1905).

150 de ani de la naşterea fizicianului englez, laureat al Premiului Nobel, **Sir William Henry Bragg** (2 iul. 1862 – 12 mart. 1942). *A determinat caracteristicile reţelelor cristaline.*

150 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Carles Mayer**, pianist, compozitor şi pedagog rus de origine germană (21 mart. 1799 – 2 iul. 1862). *A fost profesorul de pian al lui M.V. Glinka.*

90 de ani de la naşterea lui **Juan Antonio Bardem**, scriitor, regizor şi scenarist spaniol (2 iul. 1922 – 30 oct. 2002).

70 de ani de la naşterea poetului şi umoristului **Titus Ştirbu** (3 iul 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 186-187.*

80 de ani de la stingerea din viaţă a ziaristului şi scriitorului român, originar din Basarabia **Panait Macri** (1863 – 4 iul. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2003, p. 313-314.*

170 de ani de la naşterea filozofului şi iudaistului german **Hermann Cohen** (4 iul. 1842 – 4 apr. 1918). *Fondatorul şcolii filozofice de la Marburg (neo-kantiană).*

150 de ani de la naşterea pictorului austriac **Gustav Klimt** (4 iul. 1862 – 6 febr. 1918*). A fost liderul avangardei vieneze şi unul din fondatorii mişcării artistice „Secesiunea”, varianta germană a curentului „Art Nouveau”.*

85 de ani de la naşterea actriţei italiene de film **Gina Lollobrigida** (4 iul. 1927). *Celebră pentru rolurile sale în comedii şi filme de acţiune, la Hollywood, precum şi pentru lucrările sale de sculptură şi fotografie.*

80 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Şişcanu**, profesor universitar, doctor habilitat în ştiinţe biologice, academician (5 iul. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 205-206.*

75 de ani de la naşterea muzicologului şi pedagogului **Elena Vdovina** (5 iul. 1937).

75 de ani de la naşterea pictorului

Anatoli Parşikov (5 iul. 1937).

55 de ani de la înfiinţarea la Chişinău a **Teatrului Naţional de Operă şi Balet** (5 iul. 1957). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 206-208*.

55 de ani de la naşterea lui **Pavel Bechet**, actor comic, autor şi interpret de cântece umoristice (5 iul. 1957 – 8 iul. 2002).

50 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului american, laureat al Premiului Nobel, **William Faulkner** (25 sept. 1897 – 6 iul. 1962).

90 de ani de la naşterea lui **Dionisie Tanasoglu**, scriitor, profesor universitar, istoric, filolog, muzician şi traducător găgăuz (7 iul. 1922 – 23 aug. 2006). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 147-148; CN 2002, p. 187-189*.

65 de ani de la naşterea pictorului **Gheorghe Şoitu** (7 iul. 1947).

130 de ani de la naşterea poetului şi dramaturgului bielarus **Ianka Kupala** (7 iul. 1882 – 28 iun. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 189-190*.

75 de ani de la naşterea arhitectului **Ghenadi Solominov** (7 iul. 1937).

120 de ani de la naşterea poetului şi prozatorului englez **Richard Aldington** (8 iul. 1892 – 27 iul. 1962). *Este un reprezentant de seamă al curentului imagist.*

65 de ani de la naşterea interpretei române de muzică uşoară **Mirabela Dauer** (9 iul. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 209*.

85 de ani de la naşterea **Emiliei Parnichi (Galencu),** cântăreaţă de operă (soprană), pedagog, solistă a Teatrului de Operă şi Balet din Chişinău (10 iul. 1927).

65 de ani de la naşterea sculptoriţei şi graficienei **Miriam Gamburd** (10 iul. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 209-210*.

150 de ani de la naşterea dirijorului de cor şi compozitorului **Tudor Flondor**, originar din Nordul Bucovinei (10 iul. 1862 – 23 iun. 1908). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 191-192*.

140 de ani de la naşterea actorului şi regizorului român **Aristide Demetriade** (10 iul. 1872 – 1 sept. 1930). *Este considerat unul dintre pionierii filmului românesc, regizând peliculele „Înşiră-te mărgărite" (1911), „Independenţa României"(1912) etc.*

85 de ani de la naşterea lui **Ilie Mogoreanu**, specialist în domeniul zootehniei, doctor habilitat, profesor universitar (12 iul. 1927 – 2008).

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Petre Ştefănucă**, folclorist, dialectolog, sociolog (14 sept. 1906 - 12 iul. 1942). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 144-146; CN 2006, p. 280-281*.

125 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Aaron Florian**, istoric, publicist şi profesor român (21 ian. 1805 – 12 iul. 1887). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 22-23*.

200 de ani de la naşterea lui **Mirza Fätäli Ahundzade (Ahundov)**, dramaturg, filozof şi prozator azer (12 iul. 1812 – 10 mart. 1878). *Considerat fondator al realismului în literatura azeră.*

75 de ani de la naşterea lui **Vlad Ciubucciu**, istoric, scriitor, publicist, cercetător ştiinţific (13 iul. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 210-212*.

150 de ani de la naşterea lui **Nikolai A. Rubakin**, bibliolog, bibliograf şi scriitor rus (13 iul. 1862 – 23 noiemb. 1946). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 184-185*.

430 de ani de la apariţia traducerii fragmentare în limba română a Vechiului Testament, numită **Palia de la Orăştie** (14 iul. 1582). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 357-358*.

80 de ani de la stingerea din viaţă a sculptorului român **Dimitrie Paciurea** (1 noiemb. 1875 – 14 iul. 1932).

130 de ani de la naşterea compozitorului şi muzicologului evreu, originar din Letonia **Abraham Zebi Idelsohn** (14 iul. 1882 – 14 aug. 1938). *Considerat unul dintre primii şi cei mai importanţi etno-muzicologi.*

100 de ani de la naşterea cântăreţei şi pedagogului **Ana Dascăl** (15 iul. 1912 – 15 dec. 1989).

120 de ani de la naşterea lui **Walther Benjamin**, filozof, critic literar, jurnalist german, de origine evreu (15 iul. 1892 – 26 sept. 1940).

90 de ani de la naşterea fizicianului american, de origine evreu, laureat al Premiului Nobel, **Leon Max Lederman** (15 iul. 1922).

90 de ani de la naşterea scriitorului şi criticului literar francez **Jean-Pierre Richard** (15 iul. 1922).

90 de ani de la naşterea lui **Eugen Semeniuc**, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, veteran de război (16 iul. 1922).

75 de ani de la naşterea compozitorului şi muzicologului **Serafim Buzilă** (17 iul. 1937 – 24 sept. 1998). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 158-160*.

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Henri Poincaré**, matematician, fizician, astronom şi filozof francez, membru al Academiei de Ştiinţe din Paris (29 apr. 1854 – 17 iul. 1912).

75 de ani de la naşterea lui **Andrei Banaru**, profesor universitar, doctor în medicină (18 iul. 1937 – 4 noiemb. 1987).

75 de ani de la naşterea lui **Ilie Botez**, profesor, doctor în ştiinţe tehnice, deţinător al titlurilor „Inventator Emerit al Republicii Moldova" şi „Inventator de Elită al României" (18 iul. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 212-213*.

175 de ani de la naşterea lui **Vasile Levski**, gânditor, publicist şi militant pentru eliberarea naţională a bulgarilor (18 iul. 1837 – 18 febr. 1873).

120 de ani de la naşterea fiziologului belgian, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie şi medicină, **Cornelius Jean François Heymans** (28 mart. 1892 – 18 iul. 1968).

130 de ani de la naşterea dirijorului, profesorului şi compozitorului român **Mihail Andreescu-Skeletty** (19 iul. 1882 – 8 iun. 1965).

80 de ani de la naşterea lui **Alexandru Moşanu**, profesor universitar, istoric şi om politic, membru de onoare din străinătate al Academiei Române (19 iul. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 213-214.*

75 de ani de la naşterea lui **Vitali Postolati**, specialist în domeniul electroenergeticii şi energeticii generale, doctor habilitat în ştiinţe tehnice, academician (19 iul. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 214-215.*

100 de ani de la naşterea arhitectului **Izrail Şmurun** (19 iul. 1912 – 28 iun. 1985).

125 de ani de la naşterea lui **Nicolae Bosie-Codreanu**, politician, inginer, constructor, arhitect, membru în Sfatul Ţării (20 iul. 1887 – 1963).

85 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Ferdinand I de Hohenzollern**, rege al României, om politic, diplomat, conducător militar, primul rege al României Mari (Întregitorul) (24 aug. 1865 – 20 iul. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 147-148.*

190 de ani de la naşterea lui **Gregor Johann Mendel**, călugăr augustinian şi cercetător ştiinţific, cunoscut ca unul din pionierii şi marii geneticieni ai lumii (20 iul. 1822 – 6 ian. 1884). *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 25-26.*

190 de ani de la naşterea criticului literar şi poetului rus **Apollon Grigoriev** (20 iul. 1822 – 25 sept. 1864).

100 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Andrew Lang**, istoric, poet, romancier şi folclorist scoţian (31 mart. 1844 – 20 iul. 1912).

90 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Andrei A. Markov**, matematician rus, specialist în teoria probabilităţilor, teoria numerelor şi analiza matematică (14 iun. 1856 – 20 iul. 1922). *Rezultatele cercetărilor sale au fost cunoscute sub numele de lanţuri Markov.*

80 de ani de la stingerea din viaţă a romancierului francez **René Bazin** (20 dec. 1853 – 20 iul. 1932).

75 de ani de la stingerea din viaţă a fizicianului şi inventatorului italian, laureat al Premiului Nobel, **Guglielmo Marconi** (25 apr. 1874 – 20 iul. 1937). *A inventat primul sistem de comunicaţii fără fir pe baza undelor electromagnetice. A se vedea şi art. din CN 2009, p. 111-112.*

65 de ani de la naşterea fizicianului german, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, **Gerd Karl Binnig** (20 iul. 1947). *A construit primul microscop electronic de baleiaj prin efect tunel.*

80 de ani de la naşterea lui **Nam June Paik**, muzician, profesor şi artist plastic, american de origine coreeană, unul dintre creatorii artei video şi mediale (1960) (20 iul. 1932 – 29 ian. 2006).

190 de ani de la naşterea lui **Luigi Arditi**, compozitor, dirijor şi violonist italian (22 iul. 1822 – 1 mai 1903).

125 de ani de la naşterea fizicianului german, membru de onoare străin al Academiei Române, laureat al Premiului Nobel, **Gustav Ludwig Hertz** (22 iul. 1887 – 30 oct. 1975).

100 de ani de la naşterea lui **Moses David Rosen**, şef-rabin al Cultului Mozaic din România, politician, membru de onoare al Academiei Române (23 iul. 1912 – 6 mai 1994).

380 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Pamvo (Pamva) Berînda (Berynda**), scriitor, poet, traducător, editor, lexicograf şi gravor ucrainean (cca 1555/1560 – 23 iul. 1632). *A fost principalul tipograf, editor şi traducător de la Mănăstirea Lavra Pecerska din Kiev.*

75 de ani de la naşterea lui **Vitalie Beţişor**, specialist în domeniul ortopediei-traumotologiei, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (24 iul. 1937 – 22 mai 2005). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 217-218.*

60 de ani de la naşterea pictoriţei şi profesoarei **Tatiana Sterhova** (24 iul. 1952).

210 ani de la naşterea lui **Alexandre Dumas-père**, romancier, dramaturg, poet, publicist, memorialist şi istoric francez (24 iul. 1802 – 5 dec. 1870). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 195-197.*

100 de ani de la naşterea dansatoarei şi actriţei franceze de teatru şi film **Viviane Romance** (24 iul. 1912 – 25 sept. 1991).

65 de ani de la naşterea lui **Florin Gheorghe Filip**, inginer, profesor universitar, membru titular al Academiei Române şi membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (25 iul. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 218-220.*

75 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Ghimpu**, istoric, politician, fondator al Mişcării de Eliberare Naţională, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (26 iul. 1937 – 13 noiemb. 2000). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 220-221.*

65 de ani de la naşterea graficianului **Vlad Bulat** (26 iul. 1947).

60 de ani de la naşterea **Svetlanei Cojocaru**, matematiciană, cercetător ştiinţific, doctor în ştiinţe fizico-matematice (26 iul. 1952).

60 de ani de la naşterea actorului român **Dan Condurache** (26 iul. 1952).

90 de ani de la naşterea actiţei **Nesia Iliinskaia** (27 iul. 1922).

75 de ani de la naşterea lui **Cezar Baltag**, poet, eseist, publicist român, originar din Basarabia (27 iul. 1937 – 26 mai 1997).

75 de ani de la naşterea lui **Ion Varzaru**, profesor universitar ucrainean, originar din Moldova, doctor habilitat în politologie, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Politice din Ucraina (27 iul. 1937).

90 de ani de la naşterea **Mariei Siminel-Fusteri (Dicescu)**, pianistă, folcloristă, muzicolog român, originară din Basarabia, fiica Iuliei Siminel-Dicescu (28 iul. 1922).

75 de ani de la naşterea lui **Andrei Negru**, specialist în domeniul botanicii, profesor univer-

sitar, doctor habilitat în ştiinţe biologice, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (28 iul. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 221-223.*

200 de ani de la naşterea lui **Józef Ignacy Kraszewski**, prozator, istoric şi jurnalist polonez, originar din Lituania (28 iul. 1812 – 19 mart. 1887).

170 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Clemens Brentano**, poet, dramaturg şi prozator german (9 sept. 1778 – 28 iul. 1842).

150 de ani de la naşterea scriitorului leton **Augusts Deglavs** (28 iul. 1862 – 3 apr. 1922).

150 de ani de la naşterea muzicologului italian **Arnoldo Bonaventura** (28 iul. 1862 – 7 oct. 1952).

100 de ani de la naşterea lui **Nicolae Steinhardt**, monah, filozof, critic literar, traducător, eseist, bibliotecar şi publicist român de origine evreiască, convertit la religia creştină ortodoxă (29 iul. 1912 – 30 mart. 1989). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 192-194.*

90 de ani de la naşterea jurnalistului **Vasile Tolocenco** (30 iul. 1922 - 2006).

80 de ani de la naşterea violonistului, de origine evreiască, **Godel Eşanov** (30 iul. 1922).

60 de ani de la naşterea politicianului şi patriotului **Ilie Ilaşcu** (30 iul. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 200-201.*

80 de ani de la naşterea lui **Mircea Păcurariu**, teolog, profesor şi istoric român, membru corespondent al Academiei Române (30 iul. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 226-227.*

170 de ani de la naşterea lui **Adalbert Hrimaly (Vojtěch Hřimaly)**, violonist, dirijor şi compozitor ceh (30 iul. 1842 – 17 iun. 1908). *A actrivat în Bucovina.*

80 de ani de la naşterea solistului vocal ceh **Waldemar Matuška** (30 iul. 1932 – 30 mai 2009).

85 de ani de la naşterea lui **Silviu Berejan**, lingvist, profesor universitar, membru al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (30 iul. 1927 – 10 noiemb. 2007). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 197-200; CN 2007, p. 224-226.*

65 de ani de la naşterea actorului american de origine austriacă, **Arnold Schwarzenegger** (30 iul. 1947).

60 de ani de la naşterea radiojurnalistei **Cecilia Melniciuc** (31 iul. 1952).

100 de ani de la naşterea economistului, laureat al Premiului Nobel, **Milton Friedman** (31 iul. 1912 – 16 noiemb. 2006).

175 de ani de la naşterea lui **Pavel Ştefan Leonard**, personalitate de vază în istoria culturii Basarabiei din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, filantrop (iul. 1837 – 1891). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 227-228.*

Ilie CHIRILENCU
1912 – ?

Fagotist.

S-a născut la 2 iul. 1912, la Butuceni, pl. Criuleni, jud. Soroca. Anul şi data decesului nu sunt cunoscute.

A urmat Studioul de Muzică al Orchestrei Simfonice din Balta, RASSM (1932-1933). În anii 1933-1940 a fost fagotist în Orchestra Simfonică din Tiraspol; instrumentist în restaurantele din Tiraspol (1941-1944). În perioada 1945-1969 a fost prim-fagotist în Orchestra Simfonică a Filarmonicii din Chişinău.

Pe parcursul activităţii sale a colaborat cu: R. Glier, D. Kabalevscki, I. Zak, T. Gurtovoi, B. Miliutin; P. Botezat, T. Ciobanu, V. Savițchi, G. Ghinzburg, D. Şostakovici, B. Bakala, A. Plocek, V. Zavolokin, I. Bezrodnâi, I. Flier, Gr. Sramko, V. Pikaizen, A. Talarova, A. Şevcenko, S. Lemeşev, D. Tomsici, V. Klimov, Gh. Strahilevici, T. Hasparek, K. Eliasberg, V. Kurin, N. Rahlin, S. Knusevitki, F. Gallini, A. Ferrarezi, B. Dvarionas, Şt. Neaga, Gh. Neaga, V. Secikin, E. Kamilarov, I Ostrovski etc.

***

Buzilă, Serafim. Chirilencu, Ilie / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Ed. Museum, 1999. – P. 114.

Titus ŞTIRBU
1942

Poet, traducător şi umorist.

S-a născut la 3 iul. 1942, la Cenuşa, Floreşti.

După absolvirea şcolii medii, îşi face studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie şi Filologie (1959-1964). Student fiind, se angajează la redacţia pentru copii a ziarului *Tânărul leninist* şi a revistei *Scânteia leninistă* (1961-1964). După absolvirea Universităţii, în perioada 1966-1976 a lucrat redactor la emisiunile pentru copii şi tineret la Televiziunea Naţională. Ulterior a deţinut funcţia de şef de secţie la Societatea Republicană *Prietenii cărţii* (1978-1984). În anii 1984-1991 este referent, consultant pentru relaţiile externe, apoi secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova; iar în 1992-1994 consilier al directorului general al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie şi Comerţul cu Cărţi, în 1994-1999 secretar al Consiliului Centrului Naţional de Cinematografie. A fost specialist principal la Departamentul Relaţii Interetnice şi Funcţionarea Limbilor (1999-2001); redactor în cadrul Serviciului editorial la Editura *Universul* (2002-2008). A debutat în presă cu poezia *Prin nămeți* (1956). Debutul editorial se produce în 1973 cu o carte pentru cei micuţi intitulată *Satelitul,* urmată de *Lădița cu cireșe* (1975), *Poveste despre pâine* (1978), *Lenea- Cucoană-prinsă-n capcană* (1983), *Casă din cuvinte* (1984), *Omul casă-și construiește* (1986), *Abecedarul micului pieton* (1989), *Zece povești și doar una cu minciuni* (2004), *Vreau să fiu pasăre*, *1,2,3, ce mai faceți băieței?, Florile se duc la școală, Unu scriem - doi în minte* (2005), *Ce înseamnă a fi om bun?* (2006), *Bunicuța melcilor* (2007), *Hai să prietenim* (2008), *Iepurașul leneș*, *Vai ce litere ghiduşe, Pomul cu litere. Pomul cu cifre,* (2009), *Sub o geană de pădure, Un băiat cu două fețe și o sută de poveţe* (2010).

Mulţi ani la rând a organizat Sărbătoarea republicană a cărţii pentru copii. A înfiinţat pe paginile ziarului *Ţarina* revista pentru copii *Spiriduş,* găzduită mai apoi de săptămânalul *Dimineaţa.* Pentru maturi a publicat numeroase epigrame şi parodii adunate în volumul *Motanul poliglot* (2002). A tradus din literatura pentu copii, precum şi din folclorul popoarelor lumii. Diploma Salonului Internaţional de Carte pentru copii, ediţia a IV-a (2000), pentru cartea *Vai, ce litere ghiduşe.* Laureat al mai multor festivaluri naţionale şi internaţionale de epigramă. Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea *Ce înseamnă a fi om bun?* (2006). Membru al Uniunii Epigramiştilor din România. Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1972). Cetăţean de onoare al comunei Mogoceşti-Iaşi. *Maestru al Literaturii* (2010).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002* – Chişinău, 2002. –P. 186-187.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Ştirbu, Titus. Ce înseamnă a fi un om bun? / Titus Ştirbu. – Chişinău: Lumina, 2006. – 24 p.

Ştirbu, Titus. Motanul poliglot: Parodii / Titus Ştirbu. – Chişinău: Serebia, 2002. – 112 p.

Ştirbu, Titus. Pomul cu litere = Pomul cu cifre / Titus Ştirbu. – Chişinău: Silvius Libris, 2009. – 47 p.

Ştirbu, Titus. Sub o geană de pădure: Versuri pentru copii / Titus Ştirbu. – Chişinău: Pontos, 2010. – 16 p.

Ştirbu, Titus. Un băiat cu două feţe şi o sută de poveţe: (notiţe ale unei fetiţe) / Titus Ştirbu. – Chişinău: Pontos, 2010. – 20 p.

Ştirbu, Titus. Unu scriem-doi în minte: Versuri vesele şi nu prea / Titus Ştirbu. – Chişinău: Europress, 2005. – 64 p.

Ştirbu, Titus. ABC: Vai, ce litere ghiduşe / Titus Ştirbu. – Chişinău: Balacron, 2009. – 30 p.

Ştirbu, Titus. Vreau să fiu pasăre: Povestiri / Titus Ştirbu. – Chişinău: Universul, 2005. – 32 p.

Ştirbu, Titus. Zece poveşti şi doar una cu minciuni / Titus Ştirbu. –

Chişinău: Universul, 2004. – 82 p.

* * *

Titus Ştirbu: ghid biobibliogr. / Bibl. Mun. *B.P. Hasdeu*; alcăt.: Silvia Antufiev. – Chişinău: Colograf-Com , 2002. – 80 p.

* * *

Lescu, Mihai. *Satelitul* în Universul copilăriei: [portr. de creaţie al poetului Titus Ştirbu] / Mihai Lescu // Moldova suverană. – 2002. – 3 iul. – P. 3.

Palladi, Tudor. Parodia poeziei şi poezia parodiei sau ironia între persiflare şi diversificare: [portr. de creaţie al poetului Titus Ştirbu] / Tudor Palladi // Lit. şi arta. – 2005. – 23 iun. – P. 4.

Titus Ştirbu // Iubire de metaforă. vol.1: De la Zadnipru la Svetlana Corobceanu. – Chişinău: USM, 2001. – P. 166-169.

Titus Ştirbu // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 3. – Chişinău: *Moldpres,* 2001. –P. 384-385.

Titus Ştirbu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 357-359.

Trifan, Călina. Titus Ştirbu / Călina Trifan // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812 – 2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 516-517.

N.-M. Ş.

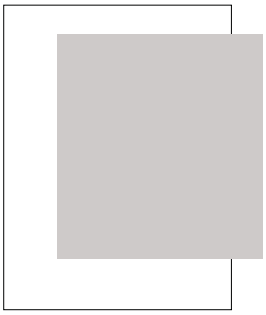

Panait MACRI
1863 – 1932

Ziarist şi publicist român, originar din Basarabia.

S-a născut la Găvănoasa, Cahul, în 1863. A decedat la 4 iul. 1932, la Bucureşti. Face studii secundare la liceele *Matei Basarab* şi *Sfântul Sava* din Bucureşti. După bacalaureat urmează şase luni la Facultatea de Medicină. Debutează cu o poezie în *Vestea* (1877), editorial cu *Poezii diverse* în 1879. A exercitat diferite funcţii în redacţiile publicaţiilor *Resboiul, Epoca, Ţara, Timpul, Adevărul, Universul* etc. (1882 -1893). A fost director politic şi literar al revistei *Actualitatea* (1915). A scris articole politice şi reportaje oficiale, însemnări de critică literară şi teatrală, traduceri mărunte din literatura foiletonistică, ajungând să se specializeze ca reporter al faptului divers. I s-au prezentat şi câteva piese de teatru: la Teatrul *Dacia - Asasinul din Calea Moşilor, Prinderea şi fuga ucigaşului, Otrăvirea din Giurgiu* (1886), *Ucigaşul cârciumarilor* (1889), drama în patru acte *Două prietene* (1901-1902) etc. A colaborat la publicaţiile: *Soarele, Dreptatea, Minerva, Adevărul, Dimineaţa, Epoca, Timpul, România literară şi ştiinţifică, Universul, Vestea* etc. A publicat: *Poezii diverse* (1879), *Ghiţă Cătăniţă, căpitan de haiduci* (1893), *Femeia pierdută* (1896), *Din lumea de azi* (1898), *Iorgu Cosma* (1902), *Din fundul ocnelor* (1904), *Grozăviile din Petersburg* (1905), *Explicaţia ştiinţifică a viselor, Sărbătoarea poporului* etc.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2003*. – Chişinău, 2003. – P. 313-314.

BIBLIOGRAFIE:

Macri, Panait // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Chişinău, 2002. – P. 548.

Massoff, Ioan. Macri, Panait / Ioan Massoff // Massoff, Ioan. Teatrul românesc. vol. 3. – Bucureşti, 1969. – P. 194.

Massoff, Ioan. Macri Panait / Ioan Massoff // Massoff, Ioan. Teatrul românesc. vol. 4. – Bucureşti, 1972. – P. 14.

N.-M. Ş.

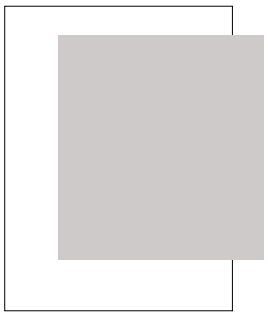

Elena VDOVINA
1937

Muzicolog şi pedagog.

S-a născut la 5 iul. 1937, la Dnepropetrovsk, Ucraina.

În 1954, a absolvit Şcoala-internat medie specială de muzică *E. Coca* din Chişinău, clasa pian; în 1959 Conservatorul de Stat *G. Musicescu* din Chişinău, specialitatea muzicologie, în 1976 aspirantura Institutului de Studi al Artelor, Folclorului, şi Etnografiei *N.M. Rîlski* al Academiei de Ştiinţe a RSS Ucrainene. În anii 1958-1972 activează în calitate de profesoară la obiectele muzical-teoretice la Şcoala medie de muzică *Şt. Neaga* din Chişinău. Din 1972 este conferenţiar superior la catedra teorie şi compoziţie a Institutului de Stat de Arte *G. Musicescu.* Doctor în studiul artelor (1983).

A publicat cărţi-buclete: *Maria Bieşu* (1977), *Teatrul de Stat de Operă şi Balet al RSSM* (1978), *Vasile Zagorschi* (1985) etc. A scris articole, recenzii despre creaţia interpreţilor şi compozitorilor în periodicele timpului; scenarii la filme muzicale: *Cu dragoste pentru voi* (Telefilm-Chişinău, 1979); *Cântul dragostei* (Moldova-film, 1980); coautor la *Cio-Cio-san* (Telefilm-Chişinău, 1981); *Rapsodie* (Telefilm-Chişinău, 1982); coautor la *O, Maria!* (Ecran, 1984) etc. Membră a Uniunii Compozitorilor din Moldova (din 1976).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Maria Bieşu: Scena, Opera - Dragostea mea / A. Dănilă, C. Partole, C. Rusnac, E.Vdovina. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2005. – 240 p.

* * *

Vdovina, Elena. *Decebal* - prem'era festivalâ: [premiera operei *Decebal* în cadrul Festivalului Int. al Vedetelor de Operă şi Balet *Vă invită Maria Bieşu*] / Elena Vdovina // Capitala = Stolica. – 2002. – 14 sept. – P. 9.

Vdovina, Elena. Oazis sredi duhovnoj pustyni: [concertul de gală al primadonei Maria Bieşu] / Elena Vdovina // Capitala = Stolica. – 2002. – 8 iun. – P. 8

Vdovina, Elena. Otvedi menâ v teatr: [portr. de creaţie al regizorului Eugeniu Platon] Elena Vdovina // Capitala = Stolica. – 2003. – 21 iun. – P. 8.

Vdovina, Elena. S pečat'û božestvennogo ozareniâ: [Koncert znamenitogo pianista Aleksandra Palej] Elena Vdovina // Capitala = Stolica. – 2004. – 15 dec. – P. 6.

* * *

Ceaicovschi-Mereşeanu, Gleb. Vdovina, Elena / Gleb Ceaicovschi-Mereşeanu // Ceaicovschi-Mereşeanu, Gleb. Compozitori şi muzicologi din Moldova = Kompozitory i muzikovedy Moldovy: Lexicon biobibliogr. – Chişinău:Universitas, 1992. – P. 182-184

N.-M. Ş.

Pavel BECHET
1957-2002

Bibliotecar, actor comic, interpret, autor de cântece şi schiţe umoristice.

S-a născut la 5 iul. 1957, în s. Vadu-Leca, Teleneşti. Se stinge din viaţă la 8 iul. 2002.

A absolvit Universitatea de Stat din Republica Moldova, Facultatea de biblioteconomie şi bibliografie (1979), apoi şi Institutul de Arte *Gavriil Musicescu,* Facultatea actori de teatru şi cinema (1985).

A lucrat la Colectura bibliotecilor (1979-1980), actor la Teatrul poetic (1980-1981), crainic-translator, apoi regizor de culise şi actor la Teatrul Naţional *M. Eminescu* (1981-1987).

Din 1987 a activat la Teatrul Republican de păpusi *Licurici*, în calitate de secretar literar-dramatic.

A desfăşurat o variată activitate literară şi concertistică. A semnat texte pentru cântece interpretate de I. Suruceanu, Irina şi Anatol Bivol, Gheorghe Ţopa, Valeriu Corduneanu, Vitalie Dani ş.a. şi monologuri umoristice.

A colaborat la Compania *Teleradio-Moldova*, producându-se în spectacole de autor (emisiunea *Calul Bălan*). În unele spectacole, a apărut în scenă alături de Gheorghe Urschi (*Bărbaţi fără păcate; Lume, lume, ai la glume*).

Protagonist a patru serate de creaţie: *La cumpăna dorului* (1990), *Vin anii mei cu cântece şi glume* (1995), *Mai în glumă, mai în serios* (1998), *Cântecul la braţ cu gluma* (2001).

Maestru în Artă (1996). Decorat cu medalia *Meritul Civic* (1999).

BIBLIOGRAFIE:

Bechet, Pavel. O lacrimă în calea uitării: Cântece, interviuri, amintiri / Pavel Bechet, Constantin Dragomir; ed.: Anatol Caciuc. – Chişinău: Dragodor, 2005. –76 p.

***

Bechet, Pavel. [Versuri] // Actoripoeţi. vol.1 / alcăt.: Ion-Gheorghe Şvitchi. – Chişinău: Princeps, 2005. – P. 6-11.

Bechet, Pavel. „De m-aş face iar flăcău... "; "Leliţo din Chişinău..." ; "Măi Dumitre, Dumitraş": "Măi Dumitre-muzicant..."; "Nu mă dojeni, nevastă..."; "Ai rămas, măicuţă, singurea... " / Pavel Bechet // Codrule, de-aş fi ca tine...: Cântecele lui Mihai Ciobanu : [Pentru voce fără acomp.]. – Chişinău, 1996.

***

Bechet, Pavel // Personalităţi teleneştene. – [S.l.], 2009. – P. 10; [resursă electronică] // http://cmeic.files.wordpress.com/2009/11/personalitati-telenestene.pdf

Madan, Ion. Bechet, Pavel / Ion Madan // Biblioteconomia şi bibliografia Moldovei: Profesori şi discipoli / aut.-alcăt.: Ion Madan; red.: Lidia Kulikovski. –Chişinău, 2000. – P. 58.

Anatoli PARŞIKOV
1937

Pictor.

S-a născut la 5 iul. 1937, la Kotelnikov, reg. Volgograd, Federaţia Rusă.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1956-1961). Este profesor la Şcoala medie nr. 37 din Chişinău (1962-1963). Activează în calitate de pictor-scenograf (1963-1964) la Televiziunea Naţională, iar în perioada 1965-1968 este pictor, inginer la Institutul Tehnologic, apoi la asociaţiile *Reclama, Mejcolhozstroi,* la Editura *Lumina*. Din 1994 este stabilit în SUA.

A executat lucrări: grafică de carte *Armele şi porumbeii, Jucăriile lui Volodea Ulianov;* picturi *Peisaj urban, Amurg, Portretul unei fetiţe, Periferie, Zi ceţoasă, Peisaj de iarna*; schiţe *Primăvară, Amintire, Seară, Curtea noastră, Apus* etc. Participă la expoziţii republicane (1964-1968); unionale (1967). A fost distins cu Diplomă de gr. 2 pentru *Armele şi porumbeii.* Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova (din 1969).

***

Colesnic, Iurie. Parşikov, Anatoli / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 178.

N.-M. Ş.

Dionisie TANASOGLU
1922 – 2006

Scriitor, profesor universitar, istoric, filolog, muzician şi traducător găgăuz.

S-a născut la 7 iul. 1922, la Chiriet-Lunga, jud. Tighina. A decedat la 23 aug. 2006, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la şcoala primară din satul natal, Şcoala Normală din oraşul Cetatea Albă (1934-1938), Şcoala Normală din oraşul Bârlad (1938-1943); Facultatea de Istorie şi Filologie a Institutului Pedagogic (astăzi Universitatea Pedagogică) de Stat *Ion Creangă* din Chişinău (1947-

1953); Institutul de Teatru din Sankt Petersburg (1947- 1949); doctorantura la Baku în domeniul turcologiei (1965). Învăţător la şcoala primară din satul natal (din 1945) şi Ceadâr-Lunga.

Din 1955 cercetător ştiinţific la Institutul de Cercetări în Domeniul Pedagogiei, director (1963-1970). Doctor în filologie (1965). Colaborator la Redacţia Principală a Enciclopediei Moldoveneşti (1967-1970), şef de redacţie limbă, literatură şi artă. În anii 1972-1987 ocupă postul de docent la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău. În perioada 1992 -1995 a fost rector al Universităţii de Stat din Comrat şi şef de catedră filologia găgăuză. Din 1995 profesor universitar la secţia de limbă şi literatură găgăuză a Facultăţii de Litere a Universităţii Pedagogice de Stat *Ion Creangă* din Chişinău. Autor al scrisului găgăuz – iniţial cu litere ruseşti, apoi latine. Autor de manuale de limbă şi literatură găgăuză pentru toate clasele. Autor şi regizor al mai multor spectacole: *Melodiile plaiului natal, La straja Patriei* etc. A colaborat la publicaţiile: *Literatura şi arta, Moldova, Luminatorul, Flux* etc.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 187-189.

BIBLIOGRAFIE:

Tanasoglu, Dionisie. Gagauzlarin istoriasi: (En eski zamannardan buyani) / Dionisie Tanasoglu. – Chişinău : Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă*, 2004. – 227 p.

* * *

Dionisie Tanasoglu. Biobibliografie / Alcăt: Ion Mahu. – Chişinău: Biblioteca Municipală *B.P. Hasdeu,* 2004. – 63 p.

* * *

*Tanasoglu, Dionis // Literatura şi arta Moldovei: encicl. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 278.

Un om şi un cărturar de excepţie: [grupaj de art. de omagiere a scriitorului D. Tanasoglu la 75 de ani de la naştere] // Ţara. – 1997. – 8 iul. – P. 1.

N.-M .Ş.

Gheorghe ŞOITU
1947

Pictor.

S-a născut la 7 iul. 1947, la Ghibani, Cahul.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1964-1970). Activitatea profesională şi-a început-o la Şcoala de Pictură pentru copii *A. Şciusev* în calitate de profesor (1970 -1974). Din 1975 este pictor-decorator la Secţia orăşenească de cultură din Cahul. A pictat lucrările: *În toiul verii, Odă pământului, Bugeac reînnoit, Armonie, Aromă de toamnă, Muzele pământului, Candoare, Duminica satului, Recviem, Sonata lunii, Martirii neamului, Natură statică, Inocenţă, Gând bun întru înviere, Flori suspendate, Păpădie.*

A participat la expoziţii naţionale şi internaţionale. Lucrările i-au fost achiziţionate în colecţii muzeale şi particulare din Republica Moldova, Rusia, România, Bulgaria, Grecia, Ucraina etc. Diplome ale Ministerului Culturii şi ale celui de Interne ale Republicii Moldova, ale Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova. Maestru de Artă din Republica Moldova.

***

Colesnic, Iurie. Şoitu, Gheorghe / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 215.

Domenco, Ion. Înşiră-te, mărgăritare: [pictor peisagist Gheorghe Şoitu] / Ion Domenco // Moldova suverană. – 2001. – 20 mart. – P. 6.

N.-M. Ş.

Ianka KUPALA
1882-1942

Poet şi dramaturg bielorus.

S-a născut la 7 iul. 1882, la Veazynka, reg. Minsk. A decedat la 28 iun.1942, la Moscova.

Şi-a făcut studiile mai întâi în ţară, apoi la Petersburg (1909-1913) şi la Moscova (1915). A fost muncitor, învăţător, administrator. În vâltoarea revoluţiei din 1905-1907 scrie poemul *Bieloruşii,* un adevărat imn geniului naţional şi limbii materne, sfidate de regimul ţarist. Debutează în 1905, cu poezia *Možik*. În creaţia de până la puciul bolşevic din oct.-nov. 1917, îi apar culegerile de versuri *Fluierul* (1908); *Pe drumul vieţii* (1913); poemele *Cântare eternă* (1908); piesele *Pavlinka* (1912); *Cuib distrus* (1913). După instaurarea regimului comunist, Ianka Kupala a redat mai ales satul bielorus, frumuseţea plaiurilor natale: poemele *Pe malurile Oresei,* (1933); culegerile *Bielorusiei decorate* (1937); *Din inimă* (1940); scrie însă şi unele versuri marcate de un fals patetism. Este considerat, alături de Iakub Kolas, creatorul literaturii moderne bieloruse, cu o contribuţie considerabilă la cristalizarea limbii moderne a conaţionalilor săi. A tradus în limba maternă din operele lui A. Puşkin, T. Şevcenko etc. Premiul de Stat al URSS (1941). Poet al poporului din Republica Bielorusia (1925).

BIBLIOGRAFIE:

Kupala, Ianka // Dicţionarul enciclopedic român. vol. 3. – Bucureşti: Ed. Encicl., 1999. – P. 452.

*Kupala, Ianka // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. vol. 3. – Chişinău, 1972. – P. 535.

Kupala, Ianka // Scriitori străini: mic

dicţ. – Bucureşti, 1981. – P. 319.

* * *

Mozol'kov, Evgenij. Ânka Kupala: Žizn' i tvorčestvo / Evgenij Mozol'kov. – Moskva: Goslitizdat, 1961. – 280 p.

N.-M. Ş.

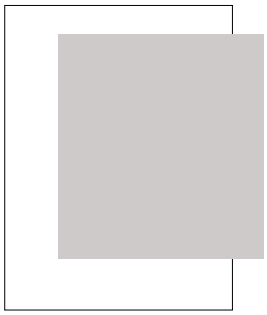

Emilia PARNICHI
1927

Cântăreaţă de operă (soprană lirico-dramatică), pedagog.

S-a născut la 10 iul. 1927, la Chilia Nouă, jud. Ismail.

A absolvit Conservatorul *G. Musicescu* din Chişinău (1952-1957), unde a studiat canto cu Zina Radzivilovschi şi Susana Zarifiant; cu Gheorghe Borş (solfegiul); Leonid Berov (armonie); Lidia Axionov şi Alexandra Beilina (istoria muzicii); Boris Miliutin (mişcare scenică); Natalia Cotelev şi Vera Encimen (pian auxiliar); Reveca Groiszun (muzică de cameră). În anii 1957-1982 a fost solistă a Teatrului de Operă şi Balet din Chişinău. Din 1976 profesoară de canto la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău. A interpretat rolurile: Tatiana *Evgheni Oneghin;* Liza *Dama de Pică;* Nastasia *Vrăjitoarea* de P.I. Ceaikovski; Pasărea *Târgul din Sorocinsk* de M.P. Musorgski; Nedda *Paiaţe* de R. Leoncavallo; Natalia *În furtună* de T.Hrenikov; Tosca *Tosca* şi Cio-Cio-san *Madame Butterfly* de G. Puccini; Iaroslavna *Cneazul Igor* de A.P. Borodin; Saffi *Voievodul ţiganilor* de J. Strauss; Aida *Aida* şi Leonora *Trubadurul* de G. Verdi; Michaela *Carmen* de G. Bizet; Domnica *Erioca baladă* de A.Stârcea; Roxandra *Grozovan* de D. Gherşfeld etc. A colaborat cu: T. Alioşina, B. Raisov, M. Bieşu, I. Paulencu, T. Cuzminov, L. Erofeeva, A. Fomenko, T. Gurtovoi, P. Botezat, M. Caftanat, L. Hudolei etc. Artistă Emerită din Republica Moldova (1971).

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Parnichi, Emilia / Serafim Buzilă // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 218.

Buzilă, Serafim. Parnichi, Emilia / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Ed. Museum, 1999. – P. 335-336.

***Grigoriev, A**. Solistă de operă: [Emilia Parnichi] // Chişinău. Gazetă de seară. – 1970. – 18 sept. – P.3.

*Parnichi, Emilia // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P.118.

N.-M. Ş.

Tudor FLONDOR
1862 – 1908

Dirijor de cor, compozitor, cunoscut în epocă sub numele *Tudor, cavaler de Flondor.*

S-a născut la 10 iul. 1862, la Rogojeşti, Bucovina. A decedat la 23 iun. 1908, la Schlachtersee, Germania, înmormântat la Rogojeşti.

Primele lecţii de muzică le primeşte la Storojineţ (1872-1879) de la pianista austriacă Adolphina Wohlforth (pian) şi de la Bazil Grigorovici. În anii 1879-1883 urmează Liceul *Aron Pumnul* şi frecventează Societatea Filarmonică din Cernăuţi, luând lecţii de vioară de la Joseph Zwoniczek şi de teorie a muzicii de la Adalbert Hrimaly. Îşi continuă studiile la Facultatea de Drept a Universităţii din Cernăuţi (1882-1884), pe care le abandonează în favoarea doctoratului în drept, şi pe care-l ia la Viena. A studiat armonia şi compoziţia cu R. Fuchs la Academia de Muzică şi Artă Dramatică din Viena (1884-1888). A condus corul şi orchestra Societăţii studenţeşti *Armonia* (1883-1884, 1899-1906). La Viena dirijase corul *România Jună* (1885-1888).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Buzilă, Serafim. Tudor Flondor / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 193-194.

Buzilă, Serafim. Tudor Flondor / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Graiul neamului: (pagini din muzica corală naţională). – Chişinău, 1991. – P.187-188.

Flondor, Tudor // Dicţionar enciclopedic. vol. 2: D-G. – Bucureşti: Ed. Encicl., 1996. – P. 335.

Iorga, Nicolae. Tudor Flondor / Nicolae Iorga // Iorga, Nicolae. Oameni cari au fost. vol. 1. – Galaţi, 1994. – P. 258-259.

* * *

Racoviţă, C. Al. Flondorii: [Genealogia familiei Flondor din Bucovina] / C. Al. Racoviţă // Magazin istoric. – 2000. – Nr. 6. – P. 10-14.

N.-M. Ş

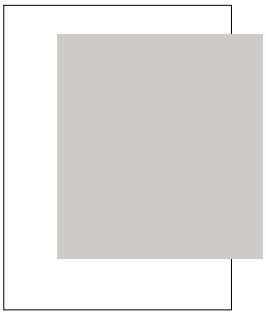

Pavel Ştefan LEONARD
1837 – 1891

Publicist, scriitor, personalitate marcantă în istoria culturii Basarabiei din a II-a jumătate a sec. al XIX-lea, filantrop, descendent din neamul lui Alexandru Leonard, Nicolae Casso şi Leon Casso.

S-a născut la 11 iul. 1837, Cubolta, jud. Soroca. Se stinge din viaţă la 8 iul. 1891, Cubolta, Soroca.

Îşi face studiile la Gimnaziul regional din Chişinău, pe care îl absolveşte în 1851 apoi studiază la Liceul *Richelieu* de la Odesa. Îşi continuă studiile la Univer-

sitatea din Sankt Petersburg, unde locuieşte mulţi ani la rând. O mare parte din opera sa o scrie la Cubolta, având în posesie o bibliotecă variată, manuale din diferite domenii în limbile română, rusă, greacă, franceză şi germană. Îşi publică lucrările la Sankt Petersburg, precum şi la Odesa, Paris, Leipzig, Chişinău, în cele din urmă fiind preocupat şi implicându-se în viaţa politică a capitalei. A adus un aport considerabil în viaţa socială a Basarabiei. A semnat lucrarea *Despre ameliorarea vieţii ţăranilor în Basarabia* (Leipzig, 1856). Este autorul lucrării cu tentă socială: *Călătorie prin Europa a renumitului principiu al naţionalităţii* (Leipzig, 1867). Urmează studiile *Câteva cuvinte cu privire la zemstvă în general şi la cea a Basarabiei îndeosebi* (Odesa, 1871); *Criza agricolă şi industrială* (Paris, 1883). Majoritatea celor peste 20 de lucrări ale publicistului, se află la bibliotecile din Sankt Petersburg, Odesa şi Bucureşti.

A deschis şcoli noi în judeţele Soroca şi Bălţi, îşi aduce contribuţia la construcţia liniei ferate Ocniţa-Bălţi-Mateuţi-Slobodca.

Domeniul său literar cuprinde şi scrieri ce prezintă o vastă cultură, filozofică, istorică şi economică.

Opera literară a publicistului cuprinde scrierile în limba franceză sau rusă: *Reflecţii asupra unei mari Domnii şi asupra catolicismului (Reflexions sur un Grand Regne et sur le catolicisme*), apărută la Sankt Peterburg (1864); *Tripla Alianţă şi Anglia* (în lb. rusă, Sankt Petersburg, 1878); *Răzmeriţă şi cauza ei adevărată* (1881), *O durere socială* (1887) ş.a.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 227-228.

* * *

Cimpoi, Mihai. Leonard, Pavel / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai**.** O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ed. a 2-a revăzută şi adăugită. – Chişinău: Ed. ARC, 1997. – P. 26.

Leonard, Pavel // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească (sec. al XIX-lea - prima jum. a sec. al XX-lea). Dicţ. – Chişinău: Ed. CIVITAS, 2007. – P. 179-180.

Surugiu, Liliana. Pavel Leonard – publicist, scriitor basarabean / Liliana Surugiu // Surugiu, Liliana. Basarabenii în lume (colecţie de materiale şi documente prezentate la Polipticul cultural-istoric şi ştiinţific omonim). vol. 1. – Chişinău, 2002. – P. 79-83.

M. P.

Ilie MOGOREANU
1927-2008

Specialist în domeniul zootehniei, profesor universitar.

S-a născut la 12 iul. 1927, la Cucuieţii Vechi, Râşcani. A decedat în anul 2008, Chişinău.

După absolvirea şcolii primare din satul natal a urmat studiile la Liceul *Ion Creangă*, apoi la şcoala medie nr.1 din Bălţi, pe care a absolvit-o în 1948. Urmează studiile la Facultatea de Zootehnie a Institutului Agricol *M.V. Frunze* din Chişinău (actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova) (1949-1954). După absolvirea facultăţii studiază în aspirantură la Catedra de zootehnie specială. În 1957 începe activitatea didactică în funcţia de asistent la aceeaşi catedră. Susţine teza de doctor în ştiinţe agricole cu tema: *Šerstnaâ produktivnost' ovec ûžnyh rajonov Moldovy i puti uveličeniaâ proizvodstva cigajskoj šersti* (1960). Din 1964 este conferenţiar universitar la Catedra de zootehnie specială. În acelaşi an este ales decan al Facultăţii de Zootehnie. În anii 1971-1998 deţine funcţia de şef al Catedrei de zootehnie specială, continuându-şi activitatea profesională în calitate de profesor universitar la aceeaşi catedră până în 2002. În 1985 obţine gradul ştiinţific de doctor habilitat în ştiinţe agricole după susţinerea tezei respective cu tema: *Cigajskoe ovcevodstvo Moldovy i puti ego razvitiâ v usloviâh intensifikacii sel'skogo hoźâstva.* Cercetările ştiinţifice sunt consacrate ameliorării ovinelor de rasă *Ţigaie* prin selecţie şi încrucişare. Rezultatele cercetărilor efectuate pe parcursul a peste 45 de ani de activitate au fost publicate în 150 de articole ştiinţifice, 20 lucrări metodico-didactice. Sub conducerea sa au fost pregătite şi suţinute 7 teze de doctor în ştiinţe şi o teză de doctor habilitat în ştiinţe agricole.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

****Mogoreanu, Ilie**. K voprosu tehnologii polučeniâ Ţigajki / Ilie Mogoreanu, V. Ciubara. – Chişinău, 1977.

****Mogoreanu, Ilie.** Mâsnaâ produktivnost' i oplata korma pomesej raznogo proishoždeniâ / Ilie Mogoreanu, V. Radionov. – Chişinău, 1977.

****Mogoreanu, Ilie**. Šerstnaâ produktivnost' ovec ûžnyh rajonov Moldavii i puti uveličeniaâ proizvodstva cigajskoj šersti / Ilie Mogoreanu, F. Iliev. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1964.

* * *

Turiţă, Sava. Ilie Mogoreanu / Sava Turiţă // Turiţă, Sava. Profesorii universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008: Dicţ. ist.-biogr. - Chişinău: Centrul ed. al UASM, 2008. – 110 p.

N.-M.Ş

Petre ŞTEFĂNUCĂ
1906 – 1942

Folclorist, sociolog, etnograf, dialectolog, om de cultură.

S-a născut la 14 sept. 1906, la Ialoveni, jud. Lăpuşna. A decedat la 12 iul. 1942, în lagărul pentru deţinuţi politici din Kuibâşev, Rusia.

Îşi face studiile primare şi se-

cundare la şcoala din satul natal, apoi la Liceul *Al. Donici* din Chişinău. Urmează studiile la Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti, unde i-a avut ca profesori pe academicienii D. Gusti şi N. Cartojan. După terminarea studiilor, revine în Basarabia. Până în anul 1934 a activat ca profesor la liceele din Tighina, Cetatea Albă şi Chişinău. În 1939 este numit director al Institutului Social Român din Basarabia, în cadrul căruia desfăşoară o vastă activitate ştinţifică în domeniul folcloristicii, etnografiei, dialectologiei. În mart. 1940 este membru-fondator al Societăţii Scriitorilor şi Publiciştilor Basarabeni şi membru al Comitetului de conducere. Colaborează la revistele basarabene *Viaţa Basarabiei, Moldovanul, Cuget moldovenesc, Şcoala basarabeană, Sociologie românească* etc. Opera ştiinţifică a lui Petre Ştefănucă include lucrări de folclor şi etnografie, studii şi articole teoretice, cronici, recenzii, în total peste 200 de lucrări. Acuzat de antisovietism, este arestat în noaptea de 9 spre 10 oct. 1940, fiind condamnat neîntemeiat la moarte prin împuşcare, confiscându-i-se toate cercetările ştiinţifice, arhiva personală şi o mare parte din materialele institutului pe care l-a condus. Puţin mai târziu, pedeapsa cu moartea îi este înlocuită cu zece ani de închisoare, fiind internat într-un lagăr sovietic, pentru deţinuţi politici, din Tataria, unde se stinge din viaţă, neîmplinind vârsta de 35 de ani. Savanţii-folclorişti Andrei Hâncu şi Grigore Botezatu au adunat şi au editat opera lui în două volume. Numele lui îl poartă o şcoală, o stradă, biblioteca din Ialoveni şi o stradă din sectorul Buiucani al Chişinăului.

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului'96*. – Chişinău, 1995. –P. 144-146; *Calendar Naţional 2006*. – Chişinău, 2006. – P.280-281.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Petre Ştefănucă: Bibliografie / alcăt.: Sofia Muşat, Larisa Petcu. – Chişinău: Elena V.I., 2006. – 168 p.

* * *

Ciocanu, Anatol. Ştefănucă, Petre / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 514-515.

Colac, Tudor. Fenomenul spiritual al povestitului la Iurceni: [comunicări pe marginea repertoriului înregistrat de P. Ştefănucă] / Tudor Colac // Limba Română. – 2007. – Nr. 1/2. – P. 204-208.

Ursache, Petru. Un basarabean martirizat pentru limba română [Petre V. Ştefănucă] / Petru Ursache // Convorbiri literare. – 2003. – Nr. 8. – P. 150-153.

Ştefănucă, Petre V. // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 503.

Ştefănucă, Petre V. // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea - prima jumătate a secolului al XX-lea: Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. - P. 269-270.

Trofimov, Maria. Folcloristica românească din Basarabia anilor 1918-1940: Teză de doctor în filologie: [Petre V. Ştefănucă] / Maria Trofimov. – Chişinău, 2008. – 196 p.

Trofimov, Maria. Folcloristul Petre V. Ştefănucă: [100 de ani de la naştere] / Maria Trofimov // Lit. şi arta. – 2006. – 9 noiemb. – P. 4.

N.-M. Ş.

Vlad CIUBUCCIU
1937

Istoric, scriitor, publicist, cercetător ştiinţific.

S-a născut la 13 iul. 1937, la Şipca, jud. Orhei.

A absolvit Universitatea de Stat din Moldova (1962). A activat în calitate de profesor şcolar (1962-1967), apoi ca şef al secţiei raionale Călăraşi de învăţământ public (1967-1970). În perioada următoare (1970-1972) se manifestă ca redactor de filme artistice la studioul *Moldova-film*. Între anii 1972 şi 1998 s-a aflat în funcţia de şef de subdiviziune la minister, apoi viceministru al învăţământului din Moldova. În anii 1999-2001 a fost consilier al Preşedintelui Republicii Moldova în probleme de ştiinţă, învăţământ, tineret, sport, medicină şi asistenţă socială. A fost consilier de stat al Republicii Moldova.

În 1984 a susţinut teza de doctor în istorie cu tema *Rolul statului în procesul de trecere la noile conţinuturi ale învăţământului în Moldova.* În 1996 i-a fost acordat titlul ştiinţific de conferenţiar. A fost conferenţiar universitar la catedra de Istorie a românilor de la Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă*, ţine cursul normativ de genealogie şi istoria românilor. Autor de opere ştiinţifice, artistice şi publicistice, de scenarii de filme didactice. A scris literatură pentru copii şi adulţi, abordând tema istorică: *Străduniile Marelui Vornic* (1990), *Omul din Ţara de Sus* (1995), *Fecior de la poalele Carpaţilor* (1996; 1998; 2000), peste 400 publicaţii de carte, revistă, ziar; 5500 elaborări genealogice ale personalităţilor din Moldova. Concepţia fundamentală a cercetărilor ştiinţifice este concentrată în monografia *Sigiliul Carpaţilor.* În presa periodică a publicat studii de unicat prin documentarea lor consacrate lui Grigore Vieru, Ion Mahu, Aureliu Busuioc, Ion Vatamanu, Mihai Dolgan, Galina Furdui etc. A realizat scenarii de film didactic conform programei şcolare *Cultura Moldovei feudale; Cultura Moldovei în sec. XIX* etc. Adept al teoriei latinităţii, în publicaţiile din seria *Arheologie lingvistică* confirmă, prin exemple accesibile, inedite, continuitatea milenară a limbii noastre.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007.* – Chişinău, 2007. – P. 210-212

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Ciubucciu, Vlad. Şestaci de la Sfârcul Ciornei: File de istorie / Vlad Ciubucciu. – Chişinău: Pontos, 2009. – 629 p.

***

Ciubucciu, Vlad. File de letopiseţ al neamului: [recenzie la cartea *Localităţile Republicii Moldova*] / Vlad Ciubucciu // Lit. şi arta. – 2008. – 15 mai. – P.7.

Ciubucciu, Vlad. Munteanu: [arheologie lingvistică] / Vlad Ciubucciu // Lit. şi arta. – 2006. – 6 apr. – P. 5.

Ciubucciu, Vlad. Postică: [arheologie lingvistică] / Vlad Ciubucciu // Lit. şi arta. – 2006. – 26 ian. – P. 7.

* * *

Cosniceanu, Maria. Personalitate care emană lumină: [Vlad Ciubucciu] / Maria Cosniceanu // Lit. şi arta. – 2007. – 12 iul. - P. 6.

Roşca, Alexandru. O viaţă consacrată cercetării, învăţământului şi culturii: [Vlad Ciubucciu] / Alexandru Roşca // Univers pedagogic pro. – 2007. – 12 iul. – P. 6.

Ţurcanu, Dorina. Vlad Ciubucciu, septuagenar / Dorina Ţurcanu // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 17 iul. – P. 14.

Zâmbreanu, Fedot. Cuvinte, fapte, amprente, influenţări, consecinţe: [specialistul în domeniul genealogiei şi onomasticii Vlad Ciubucciu] / Fedot Zâmbreanu // Săptămîna. – 2007. – 6 iul. – P. 9.

N.-M.Ş.

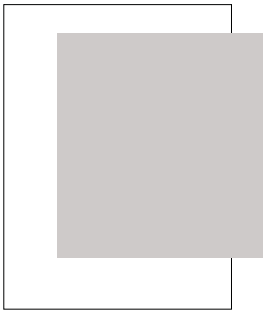

Ana DASCĂL (Brodschi)
1912-1989

Cântăreaţă şi profesoară.

S-a născut la 15 iul. 1912, la Chişinău. A decedat la 15 dec. 1989, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Conservatorul *Unirea* din Chişinău (1934-1938) cu Lidia Lipkovska (canto). A fost profesoară de canto la Şcoala de Muzică (1950-1955); solistă la Teatrul Muzical-Dramatic *A.S Puşkin* (azi Teatrul Naţional *Mihai Eminescu* din Chişinău (1955-1967). I-a avut ca elevi pe Maria Iurceac, Liuba Caraban, Valentina Dicusar etc. A colaborat cu: N. Tucikov, I. Dobrunov, S. Satirian, C. Smirnova, Gh. Strahilevici, M. Brezdeniuc, B. Miliutin, A. Kameneţki, P. Misso, V. Cocoţ, R. Esina, T. Cuzminov, V. Saviţchi, D. Dariencu, V. Ţeitlin, E. Leviţchi, E. Ureche, G. Briuner, T. Ciobanu, E. Coca, N. Nagacevschi, D. Marelschi etc.

***

Buzilă, Serafim. Dascăl (Brodschi), Ana / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 157.

***Vengre, Evgheni**. Covorul Ilenei: [activitatea Anei Dascăl] / Evgheni Vengre // Moldova socialistă. – 1953. – 22 mart. – P. 3.

N.-M. Ş.

Serafim BUZILĂ
1937-1998

Compozitor şi muzicolog.

S-a născut la 17 iul. 1937, la Vancicăuţi, Hotin (azi reg. Cernăuţi). A decedat la 24 sept. 1998, la Chişinău.

După absolvirea şcolii medii din localitate (1954), urmează Facultatea de Filologie romano-germanică a Universităţii din Cernăuţi (1954-1959). A studiat la Şcoala de Muzică *Ştefan Neaga* din Chişinău (1961-1965). A absolvit Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău, clasa de compoziţie a profesorului Solomon Lobel (1970). Timp de peste 30 de ani (1959-1991) a fost redactor, redactor-şef adjunct, şef de secţie la Departamentul Muzică al Postului de Radio Moldova, unde a executat şi funcţia de membru al Consiliului artistic (1970-1997).

A scris lucrări simfonice, camerale, vocale şi instrumentale, corale, majoritatea fiind înregistrate pentru fondul muzical al Radiodifuziunii Naţionale. A publicat articole în presa periodică, studii, articole în enciclopedii, cronici muzicale, recenzii, ediţii critice. A publicat cu titlu de pionierat în Basarabia, studii despre Ştefan Nosievici, Ciprian Porumbescu, Eduard Caudella, Tudor Flondor, articole în enciclopediile *Literatura şi arta Moldovei, Chişinău* etc. A susţinut conferinţe şi comunicări ştiinţifice la Chişinău, Suceava, Cernăuţi, emisiuni radiotelevizate *Patrimoniu, Reconstituirii* (1991-1993); *Arpegii* (1992-1993); *Cultura muzicală a Moldovei.* Laureat al Concursului de compoziţie (1970). În 1996 a publicat lexiconul enciclopedic *Interpreţi din Moldova,* apoi ediţia a doua în 1999 *Enciclopedia interpreţilor din Moldova.* Membru al Uniunii Compozitorilor (din 1970) şi al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova (1984). Maestru emerit al artei (1991).

A se vedea şi aricolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 158-160.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Ceaicovschi-Mereşeanu, Gleb. Serafim Buzilă – bucovineanul chişinăuian / Gleb Ceaicovschi-Mereşeanu // Moldova literară: supl. al ziarului „Moldova Suverană". – 1997. – 16 iul. – P. 1.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creaţiei muzicale din Republica Moldova: (ultimele două decenii ale secolului XX) = The General Repertory of Musical Works of Moldavian Composers: (Last Two Decades of the 20 th Century) / Irina Ciobanu-Suhomlin. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2006. – P. 51-56

Morăraş, Mihai. Sublimul ca formă a acţiunii: [compoz. şi muzicologul Serafim Buzilă la 60 de ani de la naştere] Mihai Morăraş // Lit. şi arta. – 1997. – 24 iul. – P. 6.

Pojar, Serghei. Compozitorul devine istoric: [Serafim Buzilă] Serghei Pojar // Capitala. – 2007. – 21 sept. – P. 12.

N.-M. Ş.

Henri POINCARÉ
1854-1912

Matimatician, fizician, astronom şi filozof francez, membru

al Academiei Franceze.

S-a născut la 29 apr. 1854 , la Nancy. A decedat la 17 iul. 1912, la Paris.

În 1877 a activat în calitate de politehnician, inginer la Departamentul Minelor, iar în 1879 şi-a luat doctoratul în matematică. Titular de curs la Universitatea din Caen. În 1881 a fost invitat la Sorbona, unde a predat până la moarte. Figură dominantă a sfârşitului secolului al XIX-lea, a fost ultimul posesor de cunoştinţe universale în domeniul matematicii şi al aplicaţiilor ei. A publicat peste 500 de memorii. Creator al teoriei generale a determinanţilor infiniţi. A adus contribuţii în teoria calitativă a ecuaţiilor diferenţiale, teoria grupurilor continue, teoria funcţiilor întregi, teoria probabilităţilor, algebră şi geometrie. Începând cu 1855, a studiat ecuaţiile diferenţiale în relaţiile cu mecanica cerească şi în special, problema celor trei corpuri. A inaugurat un nou mod de abordare a căutării de soluţii periodice ale problemei celor trei corpuri. Contribuţia sa la dezvoltarea algebrei decurge din cercetările în domeniul fizicii matematice. A descoperit funcţiile fuchsiene (1881). Fondator al topologiei algebrice, deoarece între 1894 şi 1904 a creat instrumentele moderne ale acesteia, una dintre cele mai importante ramuri ale matematicii actuale. Cercetările sale au stat la baza altui domeniu fundamental actual, geometria analitică. Lucrări de dinamică, fizică matematică, mecanică cerească. A introdus funcţiile automorfe şi a propus un model al geometriei neeuclidiene de tip hiperbolic. Cercetări privind propagarea căldurii, undele electromagnetice, teoria potenţialului şi teoria relativităţii restrânse. Studii de epistemologie. Ultimele sale cărţi descriu procesul descoperirii matematice şi au devenit clasice. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroase lucrări ştiinţifice: *Les méthodes nouvelles de la mécanique céleste* (1892); *Les oscillations électriques* (1894); *Figures d'équilibre d'une masse fluide* (1903) etc. Membru al Academiei Franceze (1887), al academiilor de ştiinţe din Berlin, Dublin, Göteborg, Londra, München, Nancy, Paris, Stockholm, Viena, Uppsala, Washington. Membru de onoare străin al Academiei Române (1909). Primul premiu i-a fost atribuit în 1889, în urma concursului organizat de regele Oscar al II- lea al Suediei referitor la problema celor trei corpuri.

BIBLIOGRAFIE:

****Haret, Spiru**. Henri Poincaré / Spiru Haret. – Bucureşti, 1912.

****Neculcea, Eugen**. Doi mari savanţi promotori ai ştiinţei moderne: Henri Poincaré şi Gabriel Lippman / Eugen Neculcea. – Bucureşti, 1939.

****Pârvulescu, Constantin**. Henri Poincaré / Constantin Pârvulescu. – Bucureşti, 1941.

* * *

Poincaré, Henri // Dicţionar de inventatori şi invenţii. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 2001. – P. 746-747.

Poincaré, Henri // Personalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Enciclop., 1977. – P. 237.

Rusu, Dorina N. Poincaré, Henri / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866 / 2003: Dicţ. – Bucureşti: Ed. Enciclop., 2003. – P. 657.

N.-M. Ş.

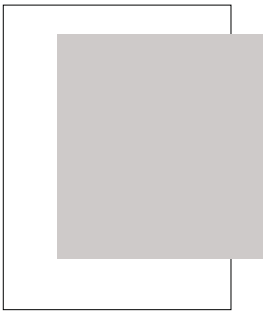

Andrei BANARU
1937-1987

Profesor universitar, doctor în medicină.

S-a născut la 18 iul. 1937, la Dumeni, reg. Cernăuţi. A decedat la 4 noiemb. 1987, la Chişinău.

A absolvit Facultatea de Medicină Generală. Din 1961 a activat la Catedra de anatomie patologică, la început în calitate de medic secundar clinic, apoi ca asistent, din 1966 devenind conferenţiar la Universitatea de Medicină, şef catedră anatomie patologică, decan al Facultăţii Medicină Generală. Preocupările sale ştiinţifice ţin de domeniul patomorfologiei stadiilor precoce ale infarctului miocardic, dereglărilor miocardului în viciile cardiace de origine reumatismală la nivel electronomicroscopic. Este unul din iniţiatorii investigaţiilor histochimiei altrastructurale în patobiologia umană din republică. În activitatea ştiinţifică manifestă un interes deosebit pentru metodele noi şi moderne de cercetare. Prin activitatea sa pedagogică pledează pentru aplicarea în procesul didactic a metodelor pedagogice progresiste. Timp de 17 ani (1971-1987) a fost decan al Facultăţii de Medicină Generală, contribuind considerabil la perfecţionarea activităţii didactico-ştiinţifice a corpului profesoral şi a studenţilor.

***

Zota, Eremia. Banaru, Andrei / Eremia Zota // Chişinău: Enciclop. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 59.

N.-M. Ş.

Ilie BOTEZ
1937

Profesor interimar, doctor în tehnologia construcţiei de maşini, inventator remarcabil, deţinător al titlurilor *Inventator Emerit* al Republicii Moldova şi *Inventator de Elită* al României.

S-a născut la 18 iul. 1937, la Cimişeni, jud. Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Institutul Politehnic din Minsk, Bielorusia, Facultatea Construcţii de Maşini (1962-1967). Urmează doctoratul la Universitatea Tehnică de Stat *N. Bauman* din Moscova (1969-1972). Tot aici obţine în 1973 doctoratul în ştiinţe tehnice cu teza *Automatizarea proceselor de asamblare prin presare a îmbinărilor cilindrice*, specialitatea *Tehnologia*

construcţiei de maşini. Îşi începe activitatea didactică în calitate de lector la Universitatea Tehnică a Moldovei (1973-1974), devenind ulterior conferenţiar (1974-1992), profesor (1994), şef de catedră (1986-1992). A făcut stagii la universităţile din Moscova, Sankt Petersburg şi Iaşi. Este vicedirector al Centrului de Implementare a Tehnologiilor Avansate *Etalon*. Domeniul prioritar al cercetărilor sale ştiinţifice îl constituie automatizarea proceselor de producţie în construcţia de maşini. A elaborat peste 60 de invenţii care i-au adus notorietate atât în ţară cât şi peste hotare. Participant la saloane şi expoziţii naţionale şi internaţionale: Chişinău, Iaşi şi Moscova, unde a obţinut diplome şi medalii de bronz, argint şi aur. Pentru merite deosebite în dezvoltarea inventicii i s-au conferit titlurile onorifice *Inventator Emerit* al Republicii Moldova şi *Inventator de Elită* al României. Deţine medalia de aur al Salonului Internaţional INVENTICA (Iaşi, 1994).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 212-213.

***

Botez, Ilie // Cercetători şi inventatori din Republica Moldova: (prezentare succintă): P. 2. – Chişinău, 2003. – P. 23 -24.

Ilie Botez // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat . vol. 9 : N-O. – Chişinău: Draghiştea, 2009. – P.618-619.

Ilie Botez // Universitatea Tehnică a Moldovei: (1964-2004). – Chişinău, 2004. – P. 98.

N.-M. Ş.

Alexandru MOŞANU
1932

Istoric şi politician, membru de onoare din străinătate al Academiei Române.

S-a născut la 19 iul. 1932, la Braniştе, jud. Bălţi. Şi-a făcut studiile secundare la Comani şi Bălţi. Urmează Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Moldova (1952-1957). Doctor (1966) şi doctor habilitat (1979). Profesor universitar (1983). În perioada 1957-1976 a activat în calitate de cercetător ştiinţific inferior, cercetător ştiinţific superior şi secretar ştiinţific la Institutul de Istorie al Academiei de Ştiinţe a RSSM; conferenţiar (1976-1980), şef catedră Istorie universală modernă şi contemporană (1980-1990), decan al Facultăţii de Istorie a Universităţii de Stat din Moldova (1989-1990), profesor universitar (1993-1997).

Fondator şi primul preşedinte al Asociaţiei Istoricilor din Moldova (1989-1990). Lider marcant al mişcării de eliberare naţională din Republica Moldova, cofondator al Frontului Popular. Deputat (1990-2001) şi preşedinte (4 sept. 1990- 2 febr.1993) al Parlamentului Republicii Moldova. Prezintă în Parlament rapoarte în chestiunile privind Drapelul de Stat (27 apr. 1990) şi Avizul Comisiei parlamentare pentru aprecierea politico-juridică a Tratatului sovieto-german de neagresiune şi a Protocolului adiţional secret din 23 august 1939, precum şi consecinţelor lor pentu Basarabia şi Nordul Bucovinei (23 iun. 1990). Preşedinte al Comitetului organizatoric al primei Conferinţe internaţionale cu tema *Pactul Molotov-Ribbentrop şi consecinţele sale pentru Basarabia* (26-28 iun. 1991) şi raportor în problema dată. Preşedinte al Comisiei parlamentare pentru elaborarea Declaraţiei de independenţă a Republicii Moldova pe care a prezentat-o în plenul Parlamentului la 27 aug. 1991. Preşedinte al Congresului Intelectualităţii din Republica Moldova (1993-1994). Redactor-şef al revistei *Destin românesc* (1994-2005). Vicepreşedinte al Consiliului ştiinţific al Institutului Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti (1993-1996). Vicepreşedinte şi peşedinte al majorităţii parlamentare *Alianţa pentru Democraţie şi Reforme* (1998-1999).

Studii privind istoria modernă şi contemporană a României, inclusiv a Basarabiei. Preocupări pentru mişcările sociale şi politice din România din a doua jumătate a sec. XIX şi până la Primul Război Mondial; cercetări privind evoluţia istoriografiei româneşti de la sfârşitul sec. XIX şi începutul sec. XX; investigaţii privind mişcarea de eliberare naţională a românilor basarabeni: *Reabilitarea istoriei; Pactul Molotov-Ribbentrop şi consecinţele sale pentru Basarabia; Anexarea Basarabiei în anul 1940 de către Uniunea Sovietică - o consecinţă directă a Pactului Molotov-Ribbentrop* etc. Membru de onoare din străinătate al Academiei Române (1993). A fost menţionat cu Premiul Institutului Cultural Român pentru promovarea valorilor culturii naţionale româneşti.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P.194-195; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P.213-214.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Moşanu, Alexandru. 1859: un act istoric firesc / Alexandru Moşanu // Lit. şi arta. – 2009. – 29 ian. – P. 1.

Moşanu, Alexandru. AIE este unica şansă pentru Republica Moldova să se debaraseze de comunism: [interviu oferit de către primul preşedinte a Parlamentului Republicii Moldova agenţiei Info-Prim Neo] // Timpul de dimineaţă. – 2009. – 12 aug. – P. 3.

Moşanu, Alexandru. Cel mai mare poet basarabean: [Grigore Vieru] / Alexandru Moşanu // Lit şi arta. – 2009. – 22 ian. – P. 5.

Moşanu, Alexandru. Comuniştii sfidează Declaraţia de independenţă: [a Republicii Moldova] / Alexandru Moşanu // Lit. şi arta. – 2007. – 30 aug. – P. 3.

Moşanu, Alexandru. Cu gândul la Unire: [1 dec. 1918] / Alexandru Moşanu // Lit. şi arta . – 2007. – 6 dec. – P. 1.

Moşanu, Alexandru. Ilustru om de cultură, un luptător neînfricat: [Nicolae Dabija] / Alexandru Moşanu // Lit. şi arta. – 2008. – 10 iul. - P.4.

Moşanu, Alexandru. Populaţia, cu excepţia nomenclaturii de toate rangurile, este egalată în sărăcie: [interviu cu Alexandru Moşanu] / pentru confirmare: Aneta Grosu // Ziarul de gardă. – 2008. – 4 sept. – P. 5.

* * *

Moşanu, Alexandru // Dicţionar de

istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. - P. 268-269.
Nagacevschi, Igor. Inima şi dinţii: [prof. Alexandru Moşanu la 75 de ani de la naştere] / Igor Nagacevschi // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 20 iul. – P. 3.
Rusnac, Gheorghe. Moşanu, Alexandru / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cosma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: (1946-2001): Dicţ. ist. – biogr. – Chişinău: USM, 2001. – P. 136-139.
Rusu, Dorina N. Moşanu, Alexandru / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866/2003: Dicţ. - Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 554.

N.-M. Ş.

Nicolae BOSIE-CODREANU 1887-1963

Politician, inginer constructor, a fost membru al Sfatului Ţării.

S-a născut la 20 iul.1887, la staţia Cazatin, jud. Hotin a direcţiei sud-vest a căilor ferate, unde tatăl său era funcţionar. A decedat la 1963, la Bucureşti.

Şi-a făcut studiile la Liceul Real din Rovno (1897-1904); Institutul Politehnic din Kiev (1913). La 7 dec. 1917 a fost ales director general al Comunicaţiilor. Până la 24 ian. 1918, a ocupat posturi de conducere în sistemul căilor ferate din reţeaua sud-vest. Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri în Guvernul Republicii Democratice Moldoveneşti (1918). Deputat în Sfatul Ţării din partea feroviarilor moldoveni, este ales preşedinte al Comisiei de Mandate. Arhitect al Palatului Sfatului Ţării şi administrator al sălii de şedinţe pe toată perioada activităţii acestui organ politic. A făcut parte din Fracţiunea Blocului Moldovenesc. La 27 mart. 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România După Unire a deţinut postul de director exploatare CFR, este ales preşedinte al Asociaţiei Aviatice CFR. Din 1934 a fost preşedinte al Comisiei *Cupa României CFR* etc. A colaborat la revistele: *Arhiva CFR, Buletinul CFR, România aeriană* etc. A fost distins cu *Sf. Stanislav* (ordin rusesc), *Sf. Gheorghe* pentru vitejie (medalie rusească), *Coroana României* în grad de ofiţer etc.

BIBLIOGRAFIE:
Bosie-Codreanu, Nicolae // Figuri contemporane din Basarabia: Enciclop. – Chişinău, 1939. – P.17.
Colesnic, Iurie. Nicolae Bosie-Codreanu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. vol. 3. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 124-131.
Colesnic, Iurie. Bosie-Codreanu, Nicolae / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 126-127.

N.-M.Ş.

Gustav Ludwig HERTZ 1887 – 1975

Fizician german, membru de onoare străin al Academiei Române, laureat al Premiului Nobel pentru fizică.

S-a născut la 22 iul. 1887, Hamburg, Germania. Se stinge din viaţă la 30 oct. 1975, la Berlin.

Între anii 1908 şi 1911 studiază la Universitatea *Humboldt* din Berlin, ulterior, în 1911 susţine doctoratul la aceeaşi instituţie.

Activează asistent cercetător la Universitatea din Berlin (1917-1920), apoi, între 1920 şi 1925 se angajează ca fizician cercetător la fabrica de lămpi incandescente *Philips* din Eindhoven. A deţinut funcţia de profesor rezident şi director al Institutului de fizică al Universităţii din Halle (1925), fiind apoi numit în postul de director al Institutului de fizică din cadrul Universităţii Tehnice Charlottenberg din Berlin (1928-1935). Încă în anii 1920-1925, împreună cu James Franck, efectuează cercetări de fizică atomică şi experimente privind ciocnirile inelastice ale electronilor asupra atomilor unui gaz rarefiat (ciocnirile între electroni şi atomi) numite experimentele Frantz-Hertz, elucidând mecanismul fenomenelor de fluorescenţă, obţinând în 1925 Premiul Nobel pentru fizică.

Se retrage din sfera didactică şi revine în industrie ca director al Laboratorului de Cercetări II al Companiei *Siemens* (1935-1945). Fiind în această funcţie îşi continuă munca în domeniul fizicii atomice şi al ultrasunetelor, îşi încheie lucrările privind separarea izotopilor. În 1945 pleacă în Uniunea Sovietică, activând până în 1954 ca şef al unui laborator de cercetări, ca mai apoi să revină în Germania, unde şă-şi desfăşoare activitatea în calitate de director al Institutului de Fizică de la Universitatea din Leipzig (1955-1961). Între 1955 şi 1967 a fost preşedinte al Societăţii de fizică din Republica Democrată Germană şi ulterior preşedinte onorific (1967-1975).

Membru al Academiei de Ştiinţe Germane din Berlin şi membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Göttingen. Membru de Onoare al Academiei de Ştiinţe a Ungariei. În 1951 i se decernează Medalia *Max Planck* a Societăţii de fizică din Germania, împreună cu James Franck. În 1965 este ales membru de onoare străin al Academiei Române.

BIBLIOGRAFIE:
Hertz, Gustav Ludwig // Dicţionar enciclopedic ilustrat Junior: Nume proprii. – Chişinău: Cartier, 2004. – P. 631.
Hertz, Gustav Ludwig // Dicţionar inventatori şi invenţii. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 2001. – P. 501.
Hertz, Gustav Ludwig // The New Encyclopaedia Britannica. vol. 5. – Chicago, 1993. – P. 891-892.
Hertz, Gustav Ludwig // The Encyclopedia Americana. vol. 14. – Danbury, 1994. – P. 159.

Popescu, Ioan-Ioviţ. Hertz, Gustav Ludwig / Ioan-Ioviţ Popescu, Ion Dima // Popescu, Ioan-Ioviţ. Premiile Nobel pentru fizică (1901-1998). – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 1998. – P. 105-107.

Rusu, Dorina N. Hertz, Gustav Ludwig / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române 1866/2003. Dicţ. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 382.

* * *

Hertz, Gustav Ludwig [Resursă electronică] www.ro.wikipedia.org/wiki/Gustav_Ludwig_hertz-

Hertz, Gustav Ludwig [Resursă electronică] www.nobelprize.org/nobel_prizes/physics/.../hertz-bio.html-

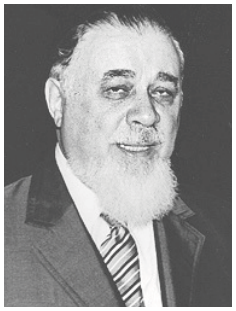

Moses (Mosses) David ROSEN
1912 – 1994

Şef-rabin al Cultului Mozaic din România, teolog, politician, membru de onoare al Academiei Române.

S-a născut la 23 iul. 1912, Moineşti, jud. Bacău. Se stinge din viaţă la 6 mai 1994, Bucureşti.

A făcut studii liceale la Iaşi, Târgu Neamţ şi Botoşani. În 1935 absolveşte Facultatea de Drept din Bucureşti, obţinând diploma de jurist licenţiat. Ulterior termină Institutul de studii rabinice din Viena (Austria), cu titlul de doctor în ştiinţe iudaice.

Îşi începe activitatea profesională în calitate de rabin la mica sinagogă *Mahala* din Fălticeni, ulterior fiind rabin al Comunităţii evreilor din Suceava (1939). De asemenea funcţionează rabin al comunităţii evreilor şi al Sinagogii Mari din Bucureşti. Începând cu anul 1948 îndeplineşte funcţia de rabin al Cultului Mozaic din România. A activat în sistemul şcolilor evreieşti în calitate de profesor de istorie ebraică şi religie. A înfiinţat *Revista Cultului Mozaic din România* (1956). A pus bazele Muzeului *Obştii Evreieşti* (1977) şi ale Centrului pentru studiul Istoriei Evreilor din România.

A publicat numeroase articole destinate studiilor biblice, valorilor şi personalităţilor culturii iudaice, de asemenea lucrări de cultură, istorie. Semnează volume de memorialistică şi eseuri biblice: *În lumina Torei* (1971); *Învăţături biblice* (3 vol., 1972); *Eseuri iudaice* (1988); *Eseuri biblice* (1992), *Şef-Rabinul României Dr. Moses Rosen la cea de-a 80-a aniversare* (1992), *Evreii din România între anii 1940-1941* (1993) etc.

Membru al Congresului Evreiesc European, al Conferinţei Rabinice Europene. În 1982 s-a creat catedra *Dr. Moses Rosen* în cadrul Universităţilor Ebraice din Ierusalim şi Tel Aviv. *Doctor Honoris Causa* al Yeshiva University din New York şi al Universităţii din Tel Aviv.

* * *

Rusu, Dorina N. Rosen, Moses David / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române 1866/2003. Dicţ. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 728.

* * *

Rosen Moses [Resursă electronică] www.ro.wikipedia.org/wiki/Moses_Rosen-

Pamvo BERYNDA
cca 1570 - 1632

Lexicograf, poet, traducător religios, gravor şi tipograf, figură proeminentă în cultura ucraineană. Considerat unul dintre primii tipografi din Rusia.

Prenumele laic - Pavel.

S-a născut cca anii '50-'60 ai secolului al XVI-lea, într-o localitate din regiunea Lvov (Galiţia, Regatul Poloniei). Una din versiunile cercetătorilor este că s-ar fi născut pe teritoriul actual al Republicii Moldova şi numele ar fi fost Berinde sau Berindeu.

Se stinge din viaţă la 23 iul. 1632, la Lavra Peşterilor din Kiev (Lavra Kiev-Pecerska).

A primit o educaţie aleasă, devenind un cărturar de seamă al timpului său.

Cunoscător al limbilor greaca veche, slavona veche, latina, ebraica, poloneza ş.a., s-a ocupat de tipărirea cărţilor bisericeşti în mai multe episcopii.

În 1597-1606, se află la Stryatin, lângă Lvov, unde episcopul Ghedeon Balaban a înfiinţat o tipografie. Împreună cu un oarecare Simeon Budzâna, va tipări un *Liturghier* (1604, ce conţinea şi prima sa gravură în lemn) şi o *Carte de rugăciuni* (1606). Între anii 1607 şi 1610, s-a aflat în serviciu pe lângă episcopul Mihail Kopîstenski din Przemyśl. Rămas văduv, a fost pelerin la locurile sfinte, fiind şi tuns în monahism la Ierusalim (1610-1613). A supravegheat tipărirea cărţilor la Lvov. Aici a tipărit *Cartea lui Ioan Gură de Aur despre preoţie,* în postfaţa căreia include şi două poezii ale sale (1614). La Lvov a realizat xilografia Evanghelistului Ioan şi a tipărit culegerea de *Poezii de Crăciun… pentru distracţia creştinului ortodox* (1616).

În 1618/1619, împreună cu fiul său Lukaş, se stabileşte la Kiev şi va activa la tipografia de la mănăstirea Kiev-Pecerska, până la sfârşitul vieţii (1619-1632), în calitate de tipograf, traducător ori redactor. În perioada 1627-1629, a şi condus chiar această tipografie (stareţ al mănăstirii fiind, între anii 1627-1632, românul Petru Movilă).

În anul 1627 a tipărit un Lexicon slavo-rusesc – *Leksikon slavenorosskij i imen tolkovanie,* care a avut o influenţă covârşitoare asupra lucrărilor lingvistice din regiunile de Est ale Europei. A constituit un model pentru lexicoanele poloneze, ruseşti şi româneşti de mai târziu.

În baza acestei lucrări, Mardarie Cozianul, călugăr *pisar* din

mănăstirea Cozia, a scris *Lexiconul slavo-românesc* (1649), cu 4574 termeni slavoni, însoţiţi de corespondentul românesc şi care este prima lucrare lexicografică românească, păstrată până azi.

În 1620, Patriarhul Teofan III, îi acordă titlul distinctiv de protosinghel (persoană de încredere a patriarhului).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 216-217 (http://87.248.191.115/bnrm/publicatii/files/5/2007_07.pdf)

BIBLIOGRAFIE:

Berynda, Pamva. Leksikon" slavenorosskïj i imen" tolkovanïe = Leksikon slavenorossijskij i tolkovanie imen / Pamvo Berynda. – Kiev: Tipogr. Kievo-Pečerskoj Lavry, 1627. – 328 p.; [resursă electronică] // http://www.free-book.info/download.php?biblioteka=287&skachat=3556; http://litopys.org.ua/berlex/be.htm; http://www.vlc-cg.ru/16961-skachat.html

***

****Didiakin-Leeming, Monika**. Fleksja ukraińska w leksykonie Pamby Beryndy / Monika Didiakin-Leeming. – Wrocław, 1969. – 121 p. – (Monografie slawistyczne; 16).

***

Berynda, Pamvo // Slavânskaâ ènciklopediâ: XVII vek: v 2-h tomah. vol. 1 / Avt.-sost.: V.V. Boguslavskij. – Moskva, 2004. – P. 131-132.

****Leeming, M**. Greek and Latin Elements in Pamvo Berynda's Lexicon on 1627 / M. Leeming // Slavic and East European Review. – 1973. – Vol. LI (123). – P. 182-213.

***

Berynda, Pamvo [resursă electronică] //http://dic.academic.ru

Nimchuk,Vasil. Pamvo Berynda i ego „Leksikon" slavenorosskïj i imen tol"kovanïe = Leksikon slavenorossijskij i tolkovanie imen / Vasil Nimchuk [resursă electronică] // http://litopys.org.ua/berlex/be01.htm

Pamvo Berynda sostavlâl svoj slovar' polʒizni [resursă electronică] // http://gazeta.ua/ru/articles/history-newspaper/178699/1

Pamvo Berynda [resursă electronică] // http://izbornyk.narod.ru/berlex/be01l.htm

Vitalie BEŢIŞOR
1937 – 2005

Medic ortoped-traumatolog, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 24 iul. 1937, în s. Cuhneşti, Glodeni. Se stinge din viaţă la 22 mai 2005, la Chişinău.

Absolveşte Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină (azi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu*) din Chişinău. În anii 1965-1968 susţine teza de doctor habilitat la Institutul Central de Traumatologie şi Ortopedie din Moscova, prezentând subiecutl *Particularităţile evoluţiei şi tratamentului politraumatismelor locomotorului*.

Îşi desfăşoară activitatea profesională în cadrul Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu* în funcţiile de asistent universitar (1969-1986), conferenţiar (1986-1989), profesor universitar (1989-1990), ulterior şef al catedrei de Ortopedie şi Traumatologie la Facultatea de perfecţionare a medicilor (1990-2005).

A îndeplinit funcţia de medic ortoped-traumatolog la Ministerul Sănătăţii din Republica Moldova. A fost membru al consiliilor ştiinţifice şi preşedintele Consiliului de experţi ai Ministerului Sănătăţii din Republica Moldova. A fost preşedintele Asociaţiei Ortopezilor traumatologi şi membru al societăţii ortopezilor din România, Italia, Belgia. A ocupat funcţia de vicepreşedinte al Ligii Medicilor din Moldova, membru al colegiilor de redacţie ale multor reviste ştiinţifico-practice din ţară şi de peste hotare.

A semnat peste 350 de lucrări ştiinţifice, recomandări metodice, deţine două brevete de invenţie, monografii precum *Fracturile multiple ale membrelor şi consecinţele lor*; *Traumatismele asociaţiei craniocerebrale şi locomotoare grave*. Una dintre invenţiile cele mai aplicate în ţară şi în străinătate prezintă *Osteosinteza combinată în fracturile oaselor tubulare*, lucrare creată în colaborare cu M. Derciuc.

Laureat al Premiului de Stat din Moldova în domeniul ştiinţei şi tehnicii (1989). În 1995 obţine titlul de *Om Emerit* al Republicii Moldova. A fost decorat cu ordinul *Gloria Muncii* din Republica Moldova (1997).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 217-218.

BIBLIOGRAFIE:

Beţişor, Vitalie. Polifracturile aparatului locomotor şi consecinţele lor / Vitalie Beţişor. – Chişinău: Centrul Ed. Poligr. Medicina, 2007. – 72 p.

* * *

Beţişor, Vitalie // Cercetători şi inventatori din Republica Moldova. Partea I. – Chişinău: Ed. AGEPI, 2002. – P. 20-21.

Beţişor, Vitalie // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 5. Cos-Dră. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 360-361.

Beţişor, Vitalie // Beţişor, Vitalie (1937-2005): In memoriam: medic traumatolog-ortoped, doctor hab. în ştiinţe medicale, profesor universitar // Arta Medica. Revistă medicală ştiinţifico-practică. – 2005. – Nr. 3(12). – P. 62-63.

Beţişor, Vitalie // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei. 1961-2006. Dicţ. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 169-170.

Croitoru, Gh. Ghidul pacientului cu endoproteză totală de şold / Gh. Croitoru, V. Beţişor, A. Beţişor. – Chişinău: Firma editorial-poligr. Tipogr. Centrală, 2005. – 72 p.: il.

Vlad BULAT
1947

Grafician.
S-a născut la 26 iul. 1947, la Chişinău.

Între anii 1963 şi 1968 studiază la Şcoala Republicană de arte plastice *I. Repin* (azi Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) din Chişinău, ulterior, la Institutul Poligrafic *I. Fiodorov* din Lvov (1975-1981).

Activează pictor scenograf la Studioul *Moldova-Film* (1967-1990).

Îşi prezintă lucrările la expoziţii din Chişinău (1985, 1988), apoi unionale - la Moscova (1981, 1982) şi în Lituania (1976). A creat scenografia filmelor artistice: *Dimitrie Cantemir*, *Mark Twain e împotrivă*; *Serghei Lazo* (serial); *Acţiune civilă* (serial). A făcut pictură, peisaje, natură statică.

Este posesorul a numeroase distincţii precum Diploma specială pentru cea mai originală scenografie la filmul *Dimitrie Cantemir* la Festivalul Unional desfăşurat la Baku (1975). Premiul Mare şi diplomă pentru placarda *Copiilor planetei - cer senin* la concursul internaţional de la Moscova (1981). Obţine Premiul Mare pentru filmul *Ar fi avut o altă soartă* la Festivalul Republican *Cocostârcul de argint* (Chişinău, 1983). Premiul naţional al tineretului din Moldova *Boris Glavan* (1983). În 1994 obţine distincţia de *Maestru Emerit în Artă* din Republica Moldova.

Membru al Uniunii cineaştilor din RSSM (1984). Începând cu anul 2005 este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova.

* * *

Colesnic, Iurie. Bulat, Vlad / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid enciclop. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 55.

Svetlana COJOCARU
1952

Conferenţiar cercetător, doctor habilitat în informatică.

S-a născut la 26 iul. 1952, în s. Butuceni, Râbniţa.

În 1974 abdolveşte Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de matematică şi cibernetică (astăzi matematică şi informatică), specialitatea matematică aplicată. În 1982 susţine teza de doctor în ştiinţe fizico-matematice la Institutul de Cibernetică al Academiei de Ştiinţe din Kiev, Ucraina. În 1993 i se conferă titlul de cercetător ştiinţific superior.

Susţine teza de doctor habilitat la Institutul de Matematică şi Informatică al AŞM (2007). Activează secretar ştiinţific, colaborator ştiinţific coordonator, director al Institutului de Matematică şi Informatică al Academiei de Ştiinţe din Moldova. Domeniul de cercetare vizează gramatici şi limbaje formale, programarea paralelă, algebra computaţională, calcule moleculare etc.

Colaborează şi este executant la o serie de proiecte precum *Direcţia 1. Gramatici formale şi aplicate în construirea compilatoarelor pentru calculatoare consecutive şi paralele.* În baza acestor proiecte a fost construit spre exemplu calculatorul *Samson,* elaborat la Universitatea din Sankt Petersburg. Alte proiecte: *Direcţia 2. Procesarea limbajelor naturale;* a implementat metoda de derivare morfologică pentru limba română, de asemenea instrumentar pentru aplicaţii lingvistice. Un al proiect este denumit *Direcţia 3. Algebra computaţională*, îndeosebi dezvoltându-se sistemul de calcul simbolic *Bergman*. Rezultatele acestor direcţii au fost obţinute în cadrul proiectelor naţionale cât şi internaţionale (*NATO*, *CRDF*, *INTAS*), proiecte bilaterale finanţate de Academia Regală Suedeză, Academia Română, Fundaţia *SOROS* etc.

A participat la numeroase conferinţe internaţionale de specializare şi cercetare în România, Rusia, Franţa, Italia, Suedia. Este autoarea a peste 130 de lucrări ştiinţifice publicate, în ţară şi peste hotare la prestigioasele edituri *Springer*, *IOS Press* etc. Este editorul revistei *Computer Science Journal of Moldova* şi coautoarea a numeroase articole publicate în această revistă cât şi în *Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Matematica*. Printre publicaţii se enumeră: *Some tools to implement linguistics applications oriented to the Romanian language* (1996); *Integrity and correctness checking of a lexical database* (2006); *Summary of researches being performed in the Institute of Mathematics and Computer Science* (2008); *Investigations on Natural Computing in the Institute of Mathematics and Computer Science* (2010) etc. Printre publicaţiile de referinţă: *Romanian lexicon: tools, implementation, usage* (Bucureşti, 1997*); Considerente asupra edificării societăţii informaţionale în Moldova* (Chişinău, 2003); *Mathematical computations using Bergman* (Sweden, 2005); *Interfeţe inteligente* (Bucureşti, 2007).

A obţinut *Premiul Naţional* pentru rezultate remarcabile în domeniul matematicii şi informaticii (2011).

BIBLIOGRAFIE:

Cojocaru, Svetlana. Interfeţe inteligente pentru sistemul de calcul simbolic: Teză de dr. habilitat în informatică (01.05.04) / Svetlana Cojocaru. – Chişinău: [S. n.], 2007. – 159 p.

Cojocaru, Svetlana. Managementul resurselor umane / Svetlana Cojocaru. – Chişinău, 1998. – 115 p.

Cojocaru, Svetlana. Strategia managementului resurselor umane în administraţia publică: Teză (08.00.05). – Chişinău: [S. n.], 2005. – 150 p.

* * *

Cojocaru, Svetlana // Institutul de Matematică şi Informatică: File de istorie. – Chişinău, 2004. – P. 188-189.

* * *

Cojocaru, Svetlana [Resursă electronică] www.math.md/people/cojocaru-svetlana/-

M. P.

Ion VARZARI
1937

Profesor universitar ucrainean, originar din Republica Moldova, doctor habilitat în politologie, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Politice din Ucraina.

S-a născut la 27 iul. 1937, în s. Domulgeni, r-nul Floreşti.

A activat redactor-şef al Edi-turii *Vyssâa škola* (Şcoala superi-oară), lector superior, şef catedră de ştiinţe politologice, profesor universitar la Universitatea Pe-dagogică Naţională *M. Dragomanov* din Kiev, Ucraina. E fondatorul noii ştiinţe *etnologia politică*. Posedă o mare experienţă de muncă didactică, edi-torial-ştiinţifică, analitică şi social-politică. Se specializează în studierea dirijării reformatologice şi de stat, etnopoliticii. Este consultant ştiinţi-fic în *Rada Supremă* a Ucrainei.

Autor a circa 20 de lucrări, monografii, manuale. Semnează numeroase articole şi interviuri la publicaţiile ucrainene.

* * *

Varzaru, Ion // Localităţile Repu-blicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 5. (Cos-Dră). – Chişinău: Fundaţia Draghiştea, 2005. – P. 574.

* * *

Varzar, Ivan [Resursă electronică] www.matieshin.com/o.zmil.php.-
Varzar, Ivan [Resursă electronică] www.day.kiev.ua/126760-

Maria SIMINEL-FUSTERI
1922

Pianistă, folcloristă, profesoa-ră, muzicolog român originară din Basarabia.

S-a născut la 28 iul. 1922, în s. Găleşti, jud. Orhei.

Îşi face studiile la Conserva-torul *Unirea* din Chişinău (1928-1940) cu Maria Jolchevskaia, Iuli Guz şi Debora Goldstein (pian), Grigore Gâdei şi Victor Iuşceanu (teorie solfegii), Mihail Berezov-schi şi Alexandru Iacovlev (ar-monie) şi Gheorghe Iaţenţkov-ski (muzică şi cameră). În anii 1940-1945 studiază la Academia Regală de Muzică şi Artă Dra-matică din Bucureşti, Facultatea Pedagogie Muzicală (1940-1947), secţia pian, cu Florica Musicescu şi Aurelia Cionca (pian), George Breazul (teorie solfegii).

Între anii 1947-1979 activează la Conservatorul *Ciprian Porumbes-cu* din Bucureşti, concomitent fi-ind şi profesoară de pian la Liceul de Muzică *George Enescu* din Bu-cureşti (1958-1972). În perioada anilor 1949-1956 a fost cercetător ştiinţific la Institutul de Etnogra-fie şi Folclor din Bucureşti, a ela-borat referate, a ţinut comunicări, culege folclor muzical. A exercitat funcţia de preşedinte al Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române pentru Basarabia.

Se afirmă în numeroase recita-luri şi concerte simfonice promo-vând diferite repertorii de la cel clasic până la cel contemporan (J.S. Bach, W. A. Mozart, F. Chopin, C. Debussy, S. Drăgoi, T. Ciortea, L. Beethoven, F. Liszt etc.).

A contribuit la editarea operei folcloristice: *Cântece populare ro-mâneşti* (Bucureşti, 1966, în colab. cu Tiberiu Alexandru), cuprizând secţiunile: *Folclorul obiceiurilor*, *co-linde*; *Cântece de nuntă*; *Bocete şi cân-tece ceremoniale funebre*; *Balade*; *Doi-ne*; *Cântece de joc*; *Folclor nou* ş.a.

BIBLIOGRAFIE:

Cocişiu, Ilarion. Cântece populare româneşti / Ilarion Cocişiu; Maria Si-minel-Fusteri (Dicescu); Tiberiu Ale-xandru. – Bucureşti, 1966. – 175 p.

***

Buzilă, Serafim. Siminel-Fusteri (Dicescu), Maria / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia in-terpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 396-397.

Datcu, Iordan. Siminel-Fusteri, maria / Iordan Datcu // Dicţionarul etnolo-gilor români. Vol. II. – Bucureşti: Ed. SAECULUM I.O, 1998. – P. 209.

Dron, Ion. Siminel-Fusteri (Dices-cu), Maria / Ion Dron // Dron, Ion. Femei din Moldova: Encicl. – Chişi-nău: Museum, 2000. – P. 257.

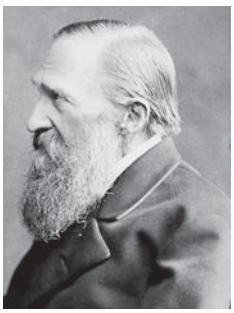

Józef Ignacy KRASZEWSKI
1812-1887

Romancier, poet, critic literar, dramaturg, istoric, jurnalist, redac-tor şi editor. Considerat *părintele* romanului istoric polonez, înte-meietor al romanului realist, cel mai prolific scriitor polonez, cel mai activ publicist al timpului său.

Pseudonime literare: *Bogdan Bolesławita, Kaniow, dr. Omega, Cleopa Fakund Pasternak* ş.a.

S-a născut la 28 iul. 1812, la Varşovia. Se stinge din viaţă la 19 mart. 1887, la Geneva.

Educat în şcoli din oraşele Bia-la Podlaska, Lublin şi Swisloch, în 1829-1830 a studiat medicina şi literatura la Universitatea din Vil-nius (Lituania). Pentru activităţile sale politice, a fost arestat şi în-chis (dec. 1830 - mart. 1832).

Eliberat, a locuit sub su-pravegherea poliţiei la Vilnius, unde a fost şi membru al Comisiei de Arheologie, apoi şi la diverse moşii din Polesia sau Volyn. În 1853 se află cu traiul la Jitomir. După un şir de călătorii în Italia, Franţa, Germania, a locuit un timp la Varşovia (1860-1863), de unde a fost exilat, stabilindu-se la Dresda (până în 1883). Învinuit de spionaj în favoarea Franţei, a fost din nou arestat (1883-1885) şi încarcerat la Magdeburg. După eliberare, pleacă în Elveţia, unde-şi petrece ultimii ani din viaţă.

A debutat cu povestiri în 1830. Primele volume tipărite la Vilnius au fost întâmpinate negativ de critici. Prima victorie literară o obţine în 1838, cu culegerea de *Poezyj* şi povestirea *Poeta i Swiat*.

A fost cel mai prolific scriitor din istoria literaturii poloneze, semnând cca 600 de volume: ro-mane (în număr de peste 200), povestiri, nuvele, poezii şi lucrări dramatice, lucrări de istorie, etno-grafie şi folclor, eseuri de călăto-rie, eseuri jurnalistice şi de critică literatră etc.

Este cunoscut pentru seria sa epică despre istoria Poloniei şi Lituaniei, ce cuprinde douăzeci şi nouă romane în şaptezeci şi nouă de volume.

A colaborat aproape la toate publicaţiile periodice poloneze ale timpului, a editat mai multe zi-are şi reviste. Având preocupări în domeniul picturii şi desenului, a desfăşurat şi o bogată activitate de critic literar şi artistic.

BIBLIOGRAFIE:

****Kraszewski, Józef Ignacy**. Con-

tesa Cosel / Józef Ignacy Kraszewski. – Bucureşti: Ed. Eminescu, 1973. – 342 p. – (Colecţia "Romanul de dragoste" 71).

Kraszewski, Józef Ignacy. Meşterul Twardowski / Józef Ignacy Kraszewski; trad. de Olga Zaicik. – Bucureşti: Ed. Minerva, 1981. – 245 p.

***

Kraszewski, Józef Ignacy. Chata za wsia / Józef Ignacy Kraszewski. – Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1991. – 394 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Dola i niedola: Powieśc z ostatnich lat 18 wieku: Tom 1-4 / Józef Ignacy Kraszewski. – Warszawa: Czytelnik, 1951.

Kraszewski, Józef Ignacy. Kordecki / Józef Ignacy Kraszewski. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1984. – 319 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Kościół Święto-Michalski w Wilnie : Opowieść historyczna z pierwszej połowy XVII-go wieku / Józef Ignacy Kraszewski. – Warszawa : Nakład Gebethnera i Wolffa, 1908. – 200 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Sceny sejmowe: (opowiadanie istoriczne z r. 1793) / J.I. Kraszewski (B. Bolesławita). – Warszawa: Nakład Gebethnera i Wolffa, 1907. – 256 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Serce i ręka: Powieść prawie historyczna / Józef Ignacy Kraszewski. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1972. – 264 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Skrypt Fleminga / Józef Ignacy Kraszewski; Dzieła Józefa Ignacego Kraszewskiego Powieści historyczne / Redaguje Komitet pod przewodnictwem dra Czesława Hernasa. – Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1991. – 246 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Stara baśń: Notatki na marginesie; Cytaty, które warto znac; Streszczenie / Józef Ignacy Kraszewski. – Kraków: Wydawnictwo GREC, 1999. – 294 p.; il.

Kraszewski, Józef Ignacy. Stara baśń: Powieść z 19 wieku / Józef Ignacy Kraszewski; Opracował: Wincenty Danek; Przejrzał i uzupełnił: Stanisław Burkot. – Warszawa: Ossolineum, 2003. – 472 p. (Skarby Biblioteki Narodowej).

Kraszewski, Józef Ignacy. Wielki nieznajomy / Józef Ignacy Kraszewski. – Wydanie 2. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1972. – 364 p.

Kraszewski, Józef Ignacy. Wspomnienia Wolynia, Polesia i Litwy / Józef Ignacy Kraszewski. – Gdańsk: Tower Press, 2000 [resursă electronică] //http://www.e-carti.net/carte/20304/kraszewski-j%C3%B3zef-ignacy-wspomnienia-z-wo%C5%82ynia-polesia-i

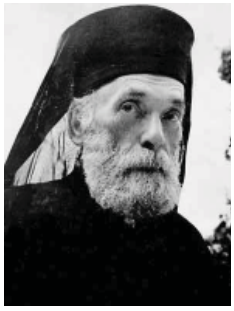

Nicolae STEINHARDT
1912 – 1989

Filozof al dreptului, publicist, critic literar, eseist, traducător, bibliotecar român de origine evreiască, convertit la religia creştină ortodoxă.

S-a născut la 29 iul. 1912, com. Pantelimon, Ilfov, lângă Bucureşti. Se stinge din viaţă la 30 mart. 1989, Baia Mare.

Între anii 1922-1929 urmează Liceul *Spiru Haret,* avându-i colegi pe Constantin Noica, Mircea Eliade, Alexandru Paleologlu ş.a. În 1934 îşi ia licenţa în Drept şi Litere la Universitatea din Bucureşti, ulterior susţine doctoratul în drept constituţional cu teza *Principiile clasice şi noile tendinţe ale dreptului constituţional. Critica operei lui Léon Duguit.* Volumul de debut *În genul... tinerilor* apare în 1934, însă se reeditează în 1993 şi 1996. Sub pseudonimul *Antisthius* îi apar primele sale publicaţii editoriale: *Eseu despre o concepţie catolică a iudaismului* (Essai sur la conception catholique du Judaisme) (1935); *Iluzii şi realităţi evreieşti* (Illusion et réalités juives) (1937). Capodopera sa o constituie *Jurnalul fericirii*, publicat postum (1991).

Între anii 1937-1939 călătoreşte în Elveţia, Austria, face stagii profesionale în Franţa şi Anglia. În 1939 revine la Bucureşti, angajându-se în calitate de redactor la *Revista Fundaţiilor Regale*, mai colaborează la *Universul literar*, *Libertatea* şi *Viaţa Românească.* În 1960 îi solicită ieromonahului Mina Dobzeu să-l boteze creştineşte, devenind astfel ortodox. După 1964 revine în viaţa literară prin traduceri, medalioane, eseuri, cronici publicate în *Secolul 20*, *Steaua*, *Familia*, *Vatra*, *Orizont* etc. În urma acestor colaborări va rezulta scrierea volumelor de critică literară: *Între viaţă şi cărţi* (1976); *Incertitudini literare* (1980). În 1978 activează şi se integrează bibliotecar la Mănăstirea *Rohia* la aprobarea episcopului Iustinian. În 1980 este călugărit la aceeaşi mănăstire de către episcopul Iustinian Chira şi arhiepiscopul Teofil Herineanu. A pus în ordine peste 23.000 de volume ale mănăstirii, concomitent intensificându-şi activitatea literară, semnând lucrările de referinţă: *Geo Bogza - un poet al Efectelor, Exaltării*, *Grandiosului*, *Solemnităţii, Exuberanţei şi Patetismului* (1982); *Critică la persoana întâi* (1983); *Escale în timp şi spaţiu* (1987); *Prin alţii spre sine* (1988*); Între lumi, Convorbiri cu Nicolae Băciuţ* (1994); *Cartea împărtăşirii* (1995); *Ispita lecturii* (2000); *Dumnezeu în care spui că nu crezi.., scrisori către Virgil Ierunca* (1967-1983) (2000) etc. Începând cu 1991 numeroase alte texte, manuscrise şi întreaga sa operă au fost publicate postrum la editura *Polirom* din Bucureşti.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 192-194.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Steinhardt, Nicolae. Eu însumi şi alţi câţiva: (Eseuri noi şi vechi) / Nicolae Steinhardt. – Cluj-Napoca: Dacia, 2001. – 351 p.

Steinhardt, Nicolae. În genul tinerilor: Exerciţiu de stil asupra unei generaţii neortodoxe / Nicolae Steinhardt. – Bucureşti: Ed. Cultura poporului, 1993. – 272 p.

Steinhardt, Nicolae. Jurnalul fericirii / Nicolae Steinhardt. – Cluj-Napoca: Dacia, 1994. – 444 p.

Steinhardt, Nicolae. Monologul polifonic. Ed. a 2-a / Nicolae Steinhardt. – Cluj-Napoca: Dacia, 2002. – 374 p.

* * *

Steinhardt, Nicolae. Viaţa călugărului Nicolae Steinhardt scrisă de el însuşi / Nicolae Steinhardt // Alfa şi Omega. – 2001. – 2 febr. – P. 7.

Steinhardt, Nicolae. Dimensiunile spiritualităţii româneşti: monah şi scriitor / Nicolae Steinhardt // Flux: ed. de vineri. – 2005. – 15 iul. – P. 7.

***

Acterian, Arşavir. Amintiri despre N. Steinhardt: crestomaţie / Arşavir Acterian, Anton Fabian. – Cluj-Napoca: Dacia, 2002. – 110 p.

Ardelean, George. N. Steinhardt şi paradoxurile libertăţii: O perspectivă monografică / George Ardeleanu. – Bucureşti: Humanitas, 2009. – 532 p.
Pintea, Ioan. Jurnalul discontinuu cu N. Steinhardt. Însemnările unui preot de ţară. – Piteşti: Paralela 45, 2007. – 289 p.: fotogr.

* * *

Steinhardt, Nicolae // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni. vol. XI. Scriitori şi filosofi. M-Z. – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 320-321.
Ţarălungă, Ecaterina. Steinhardt, Nicolae / Ecaterina Ţarălungă // Dicţionar ilustrat al scriitorilor români. – Bucureşti, 2007. – P. 408.

* * *

Steinhardt, Nicolae [Resursă electronică] www.liberalism.ro/wordpress/index../nicolae-steinhardt/-
Steinhardt, Nicolae [Resursă electronică] www.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Steindhardt-

M. P.

Silviu BEREJAN
1927 – 2007

Lingvist, savant, organizator al ştiinţei, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 30 iul. 1927, în s. Bălăbăneşti, r-nul Criuleni. Se stinge din viaţă la 12 noiemb. 2007, la Chişinău.

Studiază la Facultatea de Filologie a Universităţii de Stat din Moldova, pe care o absolveşte în 1952. În acelaşi an obţine titlul de doctor, ulterior de doctor habilitat în filologie.

A fost profesor la aceeaşi instituţie între anii 1955 şi 1956, apoi ţine cursuri la Universitatea de Stat *A. Russo* din Bălţi (1973-1983). Îşi începe activitatea prodigioasă în calitate de colaborator ştiinţific superior (1956-1957), secretar ştiinţific (1958-1961), şef de sector şi şef de secţie (1961-1987) apoi deţine funcţia de director al Institutului de Limbă şi Literatură din cadrul Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1987-1991). Între anii 1991 şi 2000 este directorul Institutului de Lingvistică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

Din 2000 şi până la sfârşitul vieţii a activat în calitate de cercetător ştiinţific principal la Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a afirmat prin cercetările realizate în domenii ca: limba română, gramatică, lexicologie, lexicografie, stilistică, romanistică, slavistică, istoria limbii, semantică, lingvistică comparată, sociolingvistică, cultivarea vorbirii limbii române. Este fondatorul şi întemeietorul unei şcoli de lexicologie şi semantică lingvistică, a elaborat o metodă nouă de redactare a dicţionarelor explicative.

A semnat peste 400 de publicaţii editate în ţară cât şi în străinătate, lucrări ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice, monografii, dicţionare, manuale: *Contribuţii la studiul infinitivului moldovenesc* (1962); *Dicţionar explicativ uzual al limbii române* (1999); *Curs de gramatică istorică a limbii române* (1991, în colaborare). A fost redactor ştiinţific al unor cărţi de lingvistică, traducător, redactor şi editor al operelor unor personalităţi ale lingvisticii precum: Iorgu Iordan (în lb. rusă), Eugen Coşeriu (*Structurile lexematice*); Raymond Piotrowski (*Sinergetica şi ocrotirea limbii române în Republica Moldova*) etc. Între anii 1988 şi 2006 a publicat numeroase articole de problematică lingvistică privind statutul limbii române din Republica Moldova.

A participat la numeroase colocvii internaţionale de lingvistică, a fost membru al consiliilor ştiinţifice de lexicologie, de teorie a lingvisticii şi de relaţii interlingvistice de la Moscova, membru şi preşedinte al Consiliilor de susţinere a tezelor de doctor la Chişinău şi Kiev, membru al Comitetului de patronaj al Atlasului Lingvistic Romanic de la Grenoble, Franţa. A funcţionat redactor-şef al *Revistei de Lingvistică şi Ştiinţă Literară* şi membru al colegiului de redacţie al revistei *Limba Română* de la Chişinău.

Este deţinătorul a numeroase premii şi distincţii. În 1987 este laureat al Premiului de Stat din Republica Moldova. În 1996 i se decernează *Ordinul Republicii* apoi obţine Premiul Academiei Româno-Americane (1997). Membru de onoare al Insitutului de Lingvistică *Iorgu Iordan - Al. Rosetti* din Bucureşti al Academiei Române (1999). În acelaşi an este numit *Doctor Honoris Causa* al Universităţii *A. Russo* din Bălţi. A obţinut Medalia *Dimitrie Cantemir* (2000).

O placă comemorativă este instalată în faţa imobilului în memoria distinsului savant lingvist.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 197-200; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 224-226.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Berejan, Silviu. Itinerar sociolingvistic / Silviu Berejan, Alexandru Bantoş. – Chişinău: Elan Poligraf, 2007. – 240 p.: il.
Berejan, Silviu. Limba română: cuvinte, sensuri, sunete, forme gramaticale. Manual pentru şcoala normală. vol. 1. Ed. a 4-a revăzută / Silviu Berejan [et al.]. – Chişinău: Lumina, 1992. – 340 p.

* * *

Berejan, Silviu. Dialectologul chişinăuian Vasile Pavel în geografia lingvistică românească: [despre Vasile Pavel, dialectolog, prof. univ., 70 de ani de la naştere] / Silviu Berejan // Lit. şi arta. – 2004. – 8 iul. – P. 7.
Berejan, Silviu. Un promotor constant al limbii române: [despre Nicolae Corlăteanu: 1915-2005] / Silviu Berejan // Limba Română. – 2005. – Nr. 4. – P. 13.

* * *

Bahnaru, Vasile. Academicianul Silviu Berejan s-a evidenţiat prin onestitate umană şi probitate ştiinţifică / Vasile Bahnaru // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 93-95.
Bantoş, Alexandru. Silviu Berejan, cel mai de seamă lingvist al nostru / Alexandru Bantoş // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 67-69.
Bantoş, Ana. Condiţia omului de ştiinţă basarabean: [Silviu Berejan] / Ana Bantoş // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 84-85.
Berejan, Silviu // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni. vol. IV. Contemporanii (A-I). – Bucureşti: Ed. Geneze, 2003. – P. 113-114.
Berejan, Silviu // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 23-25.
Berejan, Silviu // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar documentar-

publicistic ilustrat. vol. 2 (Bi-Buz). – Chişinău: Fundaţia Draghiştea, 2000. – P. 584.

Ciocanu, Ion. Sociolingvist redutabil: [Silviu Berejan] / Ion Ciocanu // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 110-112.

Condrea, Irina. A ştiut să formeze echipe competente, să solidarizeze oamenii: [Silviu Berejan] / Irina Condrea // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 90-92.

Cosniceanu, Maria. Veritabil slujitor al ştiinţei: [Silviu Berejan] / Maria Cosniceanu // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 96-99.

Cotelnic, Teodor. Opinia academicianului Silviu Berejan: [In memoriam (1927-2007)] / Teodor Cotelnic // Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2008. – Nr. 3 / 4. – P. 127-135.

Felecan, Nicolae. Limba şi neamul mi-au insuflat energie şi putere de rezistenţă: [Silviu Berejan] / Nicolae Felecan // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 119-122.

Mătcaş, Nicolae. Plecăciunile noastre, adevărat bărbat al neamului: [Silviu Berejan] / Nicolae Mătcaş // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. P. 70-78.

Munteanu, Cristinel. Apreciat profesor, cercetător şi manager: [Silviu Berejan] / Cristinel Munteanu // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 104-106.

Popa, Gheorghe. Model de rectitudine şi de etică ştiinţifică: Silviu Berejan / Gheorghe Popa // Limba Română. – 2008. – N. 9-10. – P. 107-109.

Popa, Gheorghe. Academicianul Silviu Berejan: Biobibliografie / Gheorghe Popa. – Bălţi: [S. n.], 2005. – 287 p. :il.

Popa, Gheorghe. Locuţiunile în sistemul unităţilor nominative ale limbii române / Gheorghe Popa; red. şt. Silviu Berejan. – Chişinău: Ştiinţa, 2007. – 227 p.

Silviu Berejan şi Grigore Vieru, comemoraţi la Chişinău: [despre colocviul internaţional „Filologia modernă": realizări şi perspective în context european, ediţia a treia, găzduit de Academia de Ştiinţe a Moldovei] // Timpul: cotidian naţional. – 2009. – 11 noiemb. – P. 5.

Popa, Gheorghe. Silviu Berejan şi Grigore Vieru: similitudini de viziune asupra limbajului şi a limbii române / Gheorghe Popa // Akademos. – Nr. 4 (15). – Dec. – P. 11-14.

Zagaevschi, Vladimir. A fost om bun, simplu şi modest: [Silviu Berejan] / Vladimir Zagaevschi // Limba Română. Revistă de ştiinţă şi cultură. – 2008. – N. 9-10. – P. 113-116.

M. P.

Vasile TOLOCENCO
1922 – 2006

Jurnalist, veteran de război.

S-a născut la 30 iul. 1922, în s. Târnăuca, Slobozia. Se stinge din viaţă în 2006, la Chişinău.

În 1953 absolveşte Universitatea de Stat din Chişinău, Facultatea de filologie. Face aspirantura la Institutul de literatură universală *A.M. Gorki* din Moscova.

Funcţionează instructor în Secţia ştiinţă, învăţământ şi cultură din cadrul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. A fost redactor-şef al studioului *Moldova-Film* şi şef de redacţie la Enciclopedia Sovietică Moldovenească în 8 volume.

În 1953 semnează mai multe povestiri documentare, publicate în diferite culegeri în colaborare şi colective. Se impune şi în domeniul cinematografiei, fiind autorul scenariilor la filmele documentare: *Naučnyi centr*, regie I. Grâznov, 1975); *V boâh za Moldaviû*, regizor V. Plămădeală, 1984 etc. A reeditat operele scriitorilor D. Milev, N. Cabac, N. Marcov ş. a.

Jurnalist Emerit. Membru al Uniunii Jurnaliştilor din Republica Moldova, vicepreşedinte al Organizaţiei Veteranilor din municipiul Chişinău.

În 1997 obţine Medalia *Meritul Civic* pentru activitatea îndelungată şi rodnică în domeniul ziaristicii, participării active la viaţa socială a ţării şi la educarea tinerei generaţii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Tolocenco, Vasile. Bitva za Moldovu: Vospominaniâ vidnyh sovetskih voennačalnikov / Vasile Tolocenco. – Chişinău: Universul, 2005. – 152 p.: portr.

Tolocenco, Vasile. Nas bylo tridcat': Dokum očerki / Vasile Tolocenco. – Chişinău: Universul, 2005. – 157 p.: foto.

Tolocenco, Vasile. Râdovymi uhodili my na front. Povest' o moej razvedrote / Vasile Tolocenco. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1976. – 211 p.

* * *

Tolocenco, Vasile. „Eu am nimerit în focul infernului": [interviu cu Vasile Tolocenco, vicepreşedinte al Consiliului veteranilor de război din mun. Chişinău] / Vasile Tolocenco; consemnare Ion Proca // Glasul naţiunii. – 2004. – 6 mai. - P. 12.

Tolocenco, Vasile. Spravedlivost' – ego remeslo: [scriitorul şi publicistul Evgheni Gabunia, scriitor de expresie rusă: 75 de ani de la naştere] / Vasile Tolocenco // Capitala = Stolica. – 2002. – 27 noiemb. – P. 5.

* * *

***Cabac, Nistor.** Poezii alese / Nistor Cabac; editor Vasile Tolocenco. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1957. – 148 p.

***Milev, Dumitru.** În zori de zi / Dumitru Milev, Vasile Tolocenco. – Chişinău: Lit. artistică, 1977. – 200 p.

***Milev, Dumitru.** Opere / Dumitru Milev; ed îngr. de L. Barschi şi Vasile Tolocenco. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1958. – 224 p., portr.

Ţopa, Tudor. Cercetaşul de elită: [Vasile Tolocenco] / Tudor Ţopa // Ţopa, Tudor. Voievozii inspiraţiei (Eseuri, portrete literare, povestiri documentare). – Chişinău: Fundaţia Draghiştea, 2007. – P. 521-530.

Šiškan, K. B. Toločenko, Vasilij / B. K. Šiškan, S. G. Pânzaru, S. P. Prokop // Russkaâ literatura Moldovy v licah i personaliâh (XIX – načalo XXI v.v.). Biobliografičeskij slovar' spravočnik. – Chişinău: Ed. Inessa, 2003. – P. 350-351.

M. P.

CALENDAR NAȚIONAL

AUGUST

2012

Miercuri	1
Joi	2
Vineri	3
Sâmbătă	**4**
Duminică	**5**
Luni	6
Marți	7
Miercuri	8
Joi	9
Vineri	10
Sâmbătă	**11**
Duminică	**12**
Luni	13
Marți	14
Miercuri	15
Joi	16
Vineri	17
Sâmbătă	**18**
Duminică	**19**
Luni	20
Marți	21
Miercuri	22
Joi	23
Vineri	24
Sâmbătă	**25**
Duminică	**26**
Luni	27
Marți	28
Miercuri	29
Joi	30
Vineri	31

85 ani de la naşterea lui **Nicolae Testemiţanu,** medic chirurg, savant, profesor universitar şi organizator al ocrotirii sănătăţii în Republica Moldova (1 aug. 1927 – 20 sept. 1986*). A se vedea şi art. din CN 2002, p. 206-207; CN 2007, p. 233*.

85 ani de la naşterea istoricului şi profesorului universitar **Vladimir Potlog** (1 aug. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 233-234*.

75 ani de la naşterea lui **Serghei Ciuhrii**, dirijor şi profesor, director artistic şi prim-dirijor al orchestrei de muzică populară „Fluieraş" (2 aug. 1937/1938). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 257-258*.

100 ani de la naşterea lui **Mircea Şeptilici**, actor român de teatru şi cinema (2 aug. 1912 – 1989).

90 ani de la naşterea lui **Naum Bernştein**, traducător şi redactor de carte (2 aug. 1922 – 8 apr. 1997).

90 ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexander Graham Bell**, om de ştiinţă, audiolog american de origine scoţiană, inventatorul telefonului (3 mar. 1847 – 2 aug. 1922). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 100*.

60 ani de la naşterea lui **Valeriu Saharneanu**, jurnalist şi publicist, preşedinte al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova (3 aug. 1952).

80 ani de la naşterea lui **Ilie Fulga**, savant ecologist (4 aug. 1932 – 17 aug. 2006). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 235-236*.

70 ani de la naşterea lui **Gheorghe Ciocoi**, poet, eseist şi traducător (4 aug. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 208-209*.

160 ani de la naşterea lui **Nikolai Daşkevici**, profesor, filolog, critic şi istoric literar rus, de origine ucraineană (4 aug. 1852 – 20 ian 1908).

90 ani de la naşterea lui **Marin Preda**, scriitor, eseist, dramaturg, publicist, editor şi traducător român, membru titular post-mortem al Academiei Române (5 aug. 1922 – 16 mai 1980). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 168172 ; CN 2002, p. 210-211*.

155 ani de la naşterea lui **Gustave Lanson**, istoric, profesor şi critic literar francez (5 aug. 1857 – 15 dec. 1934).

60 ani de la naşterea artistlui plastic **Pavel Guţu** (6 aug. 1952).

125 ani de la stingerea din viaţă a lui **George Creţeanu**, poet şi publicist român, membru de onoare al Academiei Române, militant pentru Unirea Principatelor (3 oct. 1829 – 6 aug. 1887).

70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Alfonso Castaldi**, compozitor, dirijor şi profesor român de origine italiană (23 apr. 1874 – 6 aug. 1942).

90 ani de la stingerea din viaţă a lui **Arămescu Donici (Conon**), ierarh român, Mitropolit al României (2 febr. 1837 – 7 aug. 1922).

230 ani de la stingerea din viaţă a lui **Andreas Marggraf**, chimist german, pionier al chimiei analitice la Berlin (3 mart. 1709 – 7 aug. 1782).

210 ani de la naşterea lui **Hermann Heinrich Hess**, fondatorul termochimiei, profesor de chimie la Universitatea din Petersburg, medic (7 aug. 1802 – 12 dec. 1850). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 185-186*.

1895 ani de la stingerea din viaţă a împăratului roman **Traian** (**Marcus Ulpius Traianus**) (18 sept. 53 - 8 aug. 117). *A se vedea şi art. din CB 98, p. 148-149; CN 2008, p. 314*.

100 ani de la naşterea **Nataliei Dudinskaia**, balerină, pedagog, laureată a patru premiide Stat (8 aug. 1912 - 29 ian. 2003).

65 ani de la naşterea interpretei de muzică uşoară **Sofia Rotaru** (9 aug. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 173-174; CN 2007, p. 236-237*.

180 de la naşterea lui **Alexis Nacco**, scriitor şi istoric basarabean, traducător (10 aug. 1832 – ian. 1915). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 240-241*.

80 ani de la naşterea lui **Aurel Marinciuc**, doctor în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar, cercetător, publicist (10 aug. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 238-240*.

75 ani de la naşterea lui **Emilian Coţaga**, medic pediatru, specialist în problemele medicinei sociale (10 aug. 1937 – 13 dec. 1995).

70 ani de la naşterea **Magdei Mazilu** (**Savcu**), profesoară română, originară din Basarabia (10 aug. 1942).

85 ani de la naşterea **Valentinei Saviţchi,** cântăreaţă de operă (soprană lirică), lied şi muzică populară (10 aug. 1927). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 175-176; CN 2002, p. 211-212*.

125 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexandru Chihac**, filolog român, membru de onoare al Academiei Române (8 sept. 1825 –10 aug. 1887*). A elaborat primul dicţionar etimologic al limbii române.*

85 ani de la naşterea lui **Barbu Cioculescu**, poet, prozator, istoric literar, traducător, profesor universitar român (10 aug. 1927).

75 ani de la naşterea lui **Petru Patiencu**, doctor habilitat în ştiinţe agricole, profesor universitar, specialist în domeniul pomiculturii, legumiculturii şi viticulturii (10 aug. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 140*.

65 ani de la naşterea lui **Roland Vieru,** sculptor, pictor-decorator (10 aug. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 241-242*.

100 ani de naşterea scriitorlui brazilian **Jorge Amado** (10 aug. 1912 - 7 aug. 2001). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 212-213*.

90 ani de la naşterea lui **Vladimir Minač**, sciitor, eseist, scenarist, ziarist slovac (10 aug. 1922 - 25 oct. 1996).

125 ani de la naşterea lui **Erwin Schrodinger**, fizician austriac, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (12 aug. 1887 – 4 ian. 1961). *A se vedea şi art. din CN 2011, p. 20-21*.

95 ani de stingerea din viaţă a lui **Alexie Mateevici**, poet, preot, publicist, etnograf, istoric al filozofiei religiei şi culturii (16 mart.1888 - 13 aug. 1917). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 205-209; CN 2007, p. 241-243; CN 2008, p. 116*.

90 ani de la naşterea **Sandei Lesnea**, scriitoare pentru copii, prozatoare, poetă (3 aug. 1922 - 21 febr. 2008). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 207-208; CN 2007, p. 234-235*.

85 ani de la naşterea sculptorului şi graficianului **Robert Derbenţev** (13 aug. 1927).

80 de ani de la naşterea actorului de teatru şi film **Iulian Codău** (13 aug. 1932 – 12 dec. 2002).

140 ani de la naşterea lui **Richard Willstter**, chimist german, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (13 aug. 1872 - 3 aug. 1942). *A descoperit novocaina.*

100 ani de la naşterea lui **Salvador Edward Luria**, microbiolog şi genetecian american de origine italiană, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie şi medicină, unul din fondatorii geneticii microbiene (13 aug. 1912 - 6 febr. 1991).

130 ani de la naşterea lui **Apostol D. Culea**, prozator, publicist, pedagog român, participant activ la crearea şcolii naţionale în Basarabia (15 aug. 1882 - 1949). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 214-215*.

225 ani de la stingerea din viaţă a lui **Rafail** (de botez **Radu**), călugăr şi copist şi diortositor (corector) de cărţi român (1735 – 15 aug. 1787).

120 ani de la naşterea lui **Louis-Victor Pierre Raimond de Broghlie**, fizician francez, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (15 aug. 1892 – 19 mart. 1987).

70 de ani de la naşterea lui **Florin Bogardo**, compozitor, solist vocal şi instrumentist român (16 aug. 1942 - 15 aug. 2005). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 215-216*.

65 ani de la naşterea lui **Boris Găină**, oenolog, biotehnolog în industria alimentară şi vitivinicolă, doctor habilitat în ştiinţe tehnice, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (17 aug. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 243-245*.

90 ani de la naşterea lui **Raymund Piotrowski**, lingvist rus de origine polonă (17 aug. 1922 – 4 aug. 2009). *Fondator al primelor sisteme de traducere automată. A se vedea şi art. din CN 2002, p. 216-218; CN 2007, p. 246*.

70 ani de la naşterea lui **Muslim Magomaev**, compozitor, cântăreţ rus de origine azeră (17 aug. 1942 – 25 oct. 2008).

60 ani de la naşterea lui **Vladimir**, **Mitropolitul Chişinăului** şi al Întregii Moldove (18 aug. 1952).

175 ani de la naşterea lui **Dionisie Bejan**, teolog, publicist, senator în Parlamentul României Mari, preşedinte al Societăţii pentru cultură şi literatură în Bucovina (18 aug. 1837 – 21 sept. 1923).

70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Mina Ţăruş**, protoiereu (23 dec. 1884 – 18 aug. 1942). *A fost un fruntaş unionist, participant*

activ la emanciparea societăţii civile basarabene, condamnat şi executat de NKVD URSS.

125 ani de la naşterea lui **Toma Bulat**, teolog, istoric, profesor universitar român, fondator şi conducător al revistei „Arhivele Basarabiei" din Chişinău (18 aug. 1887 – 12 mai 1979). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 247.*

90 ani de la naşterea lui **Alain Robbe Grillet,** prozator şi cineast francez (18 aug. 1922 – 18 febr. 2008).

80 ani de la naşterea pictoriţei **Olga Orlov** (19 aug. 1932).

70 ani de la naşterea lui **Andrei Hropotinschi,** critic şi istoric literar, prozator (19 aug. 1942 – aug. 2011).

120 ani de la naşterea lui **Octav Onicescu**, matematician, filozof şi profesor universitar român (20 aug. 1892 - 19 aug. 1983).

100 ani de la naşterea lui **Octavian Ghibu,** economist şi jurist român, promotor al românismului în Basarabia (19 aug. 1912 – 15 apr. 1996). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 218-219.*

90 ani de la stingerea din viaţă a lui **Andrei Bârseanu**, scriitor, folclorist, membru al Academiei Române (17 oct. 1858 – 19 aug. 1922).

350 ani de la stingerea din viaţă a lui **Blaise Pascal**, matematician, fizician, scriitor şi filozof francez (19 iun. 1623 – 19 aug. 1662). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 201-202.*

150 ani de la naşterea lui **Maurice Barres**, scriitor şi om politic francez (19 aug. 1862 - 4 dec. 1923).

355 ani de la stingerea din viaţă a lui **Varlaam** (**Vasile Moţoc**), scriitor şi traducător religios român, Mitropolit al Moldovei (cca 1590 – 20 aug. 1657). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 177-180; CN 2005, p. 390-391.*

80 ani de la naşterea lui **Nicolae Brânzilă**, istoric, droctor în ştiinţe istorice, profesor universitar, primul decan al Facultăţii de biblioteconomie şi bibliografie al USM (20 aug. 1932).

140 ani de la stingerea din viaţa a lui **Dimitrie Bolitineanu**, scriitor, om politic, diplomat şi publicist român (cca 1825 – 20 aug. 1827). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 172-175; CB 1999, p. 280-281; CN 2007, p. 249.*

180 ani de la naşterea lui **Charles-Theodore Henri de Coster,** prozator belgian de limbă franceză (20 aug. – 7 mai 1879). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 219-220.*

80 ani de la naşterea lui **Vasili Aksionov,** prozator şi dramaturg rus (20 aug. 1932).

180 ani de la fondarea Bibliotecii Guberniale, predecesoarea **Biblitecii Naţionale** a Republicii Moldova (22 aug. 1832). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 191-194; CN 2002, p. 220-223; CN 2007, p. 249-252.*

80 ani de la naşterea **Nataliei Suruc** (**Călărăşanu**), redactor de carte, traducătoare, ziaristă (22 aug. 1932).

50 ani de la naşterea **Ludmilei Şevcenco**, pictoriţă şi decoratoare, profesoară (22 aug. 1962).

150 ani de la naşterea arheologului român de origine maghiară **Bela Posta** (22 aug. 1862 – 16 apr. 1919).

150 ani de naşterea lui **Claude-Achille Debussy**, compozitor, pianist, dirijor şi critic muzical francez (22 aug. 1862 – 22 mart. 1918). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 322-323.*

90 ani de la naşterea lui **Micheline Presle** (**Micheline Chassagne**), actriţă franceză de teatru şi film (22 aug. 1922).

70 ani de la stingerea din viaţă lui **Mihail Fokin**, maestru de balet şi celebru dansator rus (5 mai 1880 – 22 aug. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 120-122.*

85 ani de la naşterea lui **Rodion Cucereanu,** pedagog, autor de manuale, publicist (23 aug. 1927). *A se vedea şi art. din 2002, p. 225-226.*

75 ani de la naşterea lui **Petru Ţurcanu,** economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar (23 aug. 1937)

65 ani de la naşterea interpretei de muzică populară **Maria Drăgan** (23 aug. 1947 – 6 oct. 1986). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 165-167; CN 2007, p. 252-254.*

380 ani de la naşterea lui **John Locke**, filozof şi om politic englez (23 aug. 1632 – 28 oct. 1704). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 254.*

100 ani de la naşterea lui **Gene Kelly** (**Eugene Patrick Kelly**), dansator, coregraf, producător, actor şi regizor american de film (23 aug. 1912 – 2 febr. 1996).

100 de ani de la stingerea din viaţă a fizicianului şi inginerului englez **Osborne Reynolds** (23 aug. 1842 – 21 febr. 1912).

70 ani de la naşterea lui **Constantin Bănică**, matematician, membru corespondent al Academiei Române, originar din Basarabia (24 aug. 1942 – 25 dec. 1991).

100 ani de la naşterea lui **Boris Perlin**, anatomist, doctor habilitat în medicină, profesor universitar (25 aug. 1912 – 23 sept. 1995).

80 ani de la naşterea istoriografului **Ion Geantâc** (25 aug. 1932).

200 ani de la naşterea lui **Nikolai N. Zinin**, chimist rus, profesor universitar, membru al Academiei de Ştiinţe din Petersburg (25 aug. 1812 – 18 febr. 1889).

190 ani de la stingerea din viaţă a lui **Sir William Herschel**, astronom englez de origine germană (15 noiemb.1738 – 25 aug. 1822).

130 ani de stingerea din viaţă a lui **Friedich Reinhold Kreutzwald**, poet şi folclorist eston (26 dec. 1803 – 25 aug. 1882).

75 ani de la naşterea lui **Teodor Ţârdea**, specialist în filozofie, profesor universitar (26 aug.

1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 258-260*.

150 ani de la naşterea lui **Abram Arhipov,** artist plastic rus (27 aug. 1862 - 25 sept. 1930). *A se vedea CN 2002, p. 204*.

140 ani de la naşterea lui **Traian Vuia**, constructor de avioane şi motoare, inventator român, membru de onoare al Academiei Române, pionier al aviaţiei mondiale (29 aug. 1872 – 3 sept. 1950). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 260-261*.

150 ani de la naşterea lui **Maurice Maeterlinck**, poet şi dramaturg belgian, laureat al Premiului Nobel (29 aug.1862 – 5 mai 1949). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 228-229*.

75 ani de la naşterea lui **Gheorghe Cozub**, inginer-oenolog, doctor habilitat în ştiinţe tehnice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (30 aug. 1937 – 17 apr. 2009). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 261-262*.

60 ani de la naşterea lui **Anatol Arcea**, cântăreţ de operă, tenor liric, lied şi profesor (30 aug. 1952).

60 ani de la naşterea istoricului **Dinu Poştarencu** (30 aug. 1952).

90 ani de la stingerea din viaţă a lui **Silvestru Isopescu**, teolog şi orientalist român (23 dec. 1878 – 30 aug. 1922). *A făcut prima traducere a Coranului în română*.

160 ani de la naşterea lui **Iacobus Henricus Vant Hoff**, chimist olandez, profesor universitar, cercetător în domeniul chimiei fizice. Premiul Nobel pentru chimie (30 aug. 1852 – 1 mart. 1911). *Fondatorul stereochimiei*.

100 ani de la naşterea lui **Edward Mills Purcell**, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (30 aug. 1912 – 7 mart. 1997).

180 ani de la naşterea lui **Wilhelm Wundt**, psiholog, filolog şi lingvist german (16 aug. 1832 – 31 aug. 1920).

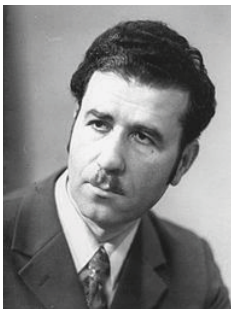

Nicolae TESTEMIŢANU
1927 – 1986

Medic chirurg, savant, profesor universitar şi organizator al ocrotirii sănătăţii în Republica Moldova. Excelent savant în domeniul sănătăţii publice şi management, laureat al Premiului de Stat în domeniul ştiinţei şi tehnicii (1983), doctor habilitat în ştiinţe medicale, rămâne a fi o personalitate inedită până astăzi, dar şi pentru acele timpuri. Prin tot ce făcea, prin comportament ireproşabil de militant pentru propăşire, a devenit foarte popular în republică.

S-a născut la 1 aug. 1927, în s. Ochiul Alb, judeţul Bălţi. S-a stins din viaţă subit la 20 sept. 1986, la Chişinău.

A făcut studii la gimnaziul de băieţi din Baraboi, jud. Bălţi, liceul *Ion Creangă* din Bălţi, după care studiază la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău (astăzi Universitatea, care-i poartă numele).

Din 1951 şi până la sfârşitul vieţii a desfăşurat o activitate profesională ireproşabilă de specialist în domeniu, de cercetător, organizator, pedagog, om politic ş. a. Începând de la medic în spital raional şi până la ministru al ocrotirii sănătăţii, rector, şef de catedră, Nicolae Testrmiţanu a desfăşurat o activitate excelentă de specialist în domeniul medicinei, a fost promotorul formării învăţământului superior medical naţional, bazat pe studierea în limba română, a pus bazele cercetării ştiinţifice în domeniu, a introdus limba română în activitatea instituţiilor medicale. În calitatea sa de ministru şi om de stat a contribuit la schimbarea structurii şi formării sistemului instituţiilor medicale la nivel naţional. A fost demis din funcţia de ministru al sănătăţii pentru curajul său şi tendinţa de promovare a specialiştilor naţionali, pentru atitudinea sa faţă de politica de rusificare forţată a Basarabiei, promovată de partidul comunist din Moldova.

Savantul de elită, de rezonanţă mondială, în domeniul medicinei, profesorul N.Testemiţanu a lăsat moştenire numeroase publicaţii ştiinţifice: peste 200 lucrări ştiinţifice, 15 monografii, consacrate problemelor actuale ale managementului sănătăţii publice, istoriei medicinei, traumatologiei ş. a. A fost fondator şi prim redactor al revistei *Ocrotirea sănătăţii* (ulterior *Curierul medical*).

Lucrarea sa fundamentală *Căile de ajustare a nivelurilor de asistenţă medicală a populaţiei rurale şi urbane* i-a asigurat faima de savant nu numai în ţară, ci şi peste hotarele ei. Catedra condusă de el a fost apreciată drept Centru ştiinţifico-metodic unional pentru coordonarea problemelor de ajustare a nivelurilor de asistenţă medicală populaţiei în ex-URSS.

Din iniţiativa sa au fost construite importante centre de asistenţă medicală specializată: Spitalul Clinic Republican, Centrul Oncologic, Spitalul de Urgenţă ş. a. aşezăminte medicale pe teritoriul Republicii Moldova.

Nicolae Testrmiţanu este şi va rămâne un simbol al neamului. În memoria lui s-au lansat medalii, mărci poştale, s-au instituit burse pentru studenţi, străzi şi edificii îi poartă numele, s-au scris cărţi, articole ş. a. La hotarele satului natal se află un memorial, dedicat acestui mare medic al neamului nostru.

A se vedea articolele din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 206; *Calendar Naţional 2007*. – P. 233.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Testemiţanu, Nicolae.** Căile de ajustare a nivelurilor de asistenţă de ambulator şi policlinică populaţiei urbane şi rurale /N. Testrmiţanu, I. Pasecnic. – Chişinău: Ştiinţa, 1987. – 127 p.

***

Butnaru, Valentina. Lecţia Nicolae Testemiţanu: [omagiu medicului, exministru al sănătăţii] /Valentina Butnaru //Jurnal de Chişinău. – 2009. – 19 iun. – P. 16.

Hotineanu, Vladimir. Aş fi nespus de bucuros dacă i-aş putea trimite un e-mail în eternitate: [80 ani de la naşterea reformatorului medicinei autohtone Nicolae Testemiţanu: [interviu cu V. Hotineanu, prof. univ.] / Interlocutor: Ion Stici // Lit. şi arta. – 2007. – 18 oct. – P. 6.

Nicolae Testemiţanu: biobibliografie. – Chişinău: CE-P Medicina al USMF, 2002. – 51 p.

Nicolae Testemiţanu - erou al neamului: 80 ani de nemurire [din cartea în curs de apariţie a publicistului Ion Stici] // Lit. şi arta. – 2007. – 26 iul. – P. 7 : Din cuprins : Grigore Vieru : Ne-a fost contemporan, ne este strămoş…; Diomid Gherman. Martir al neamului.

Nicolae Testemiţanu // Localităţile Republicii Moldova: itinerar documentar-publicistic ilustrat: Vol. 9. – Chişinău: Draghiştea, 2009. – P. 319.

Raevschi, M. În memoria ilustrului medic Nicolae Testemiţanu: [din ist. învăţ. medical din Moldova] /M. Raevschi // Timpul de dimineaţă. – 2007. – 2 iul. – P. 6.

Stici, Ion. Nicolae Testemiţanu – viguros stejar al neamului / aut.-alcăt.: Ion Stici; red. coord.: Gh. Ghidirim. – Chişinău: [S. n.], 2007. – 648 p.

Tintiuc, Dumitru. Nicolae Testemiţanu – personalitate notorie în învăţământ, ştiinţa medicală şi ocrotirea sănătăţii: [omagiu la 80 de ani de la naştere] /Dumitru Tintiuc, Constantin Eţco, Iulian Grossu // Sănătate publică, economie şi management în medicină. – 2007. – Nr. 6. – P. 7 – 12.

***

Nicolae Testemiţanu [Resursă electronică] // www.testemitanu.info.

M. C.

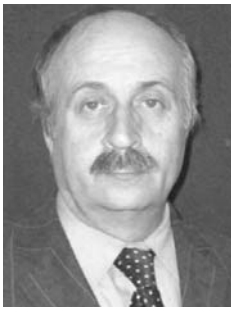

Valeriu SAHARNEANU
1952

Publicist, preşedintele Uniunii Jurnaliştilor din Moldova, parlamentar.

Este un militant înflăcărat pentru realizarea idealurilor naţionale, pentru îzbânda libertăţii şi adevărului pe pământul văduvit al Basarabiei.

S-a născut la 3 aug. 1952, în s. Cuizăuca, r-nul Rezina, Rep. Moldova.

După şcoala generală din satul natal urmează studiile la USM, Facultatea de Jurnalism. În 1987 face studii post-universitare timp de doi ani la Şcoala Superioară de Politologie a Facultăţii de Jurnalism din Sankt Petersburg, Rusia.

A participat la numeroase întruniri internaţionale din domeniul mass-media, acumulând o bogată experienţă: cursuri de tranziţie democratică la Universitatea Mării Negre, România, 1993; cursuri de funcţionare a presei libere în stat, Berlin, Germania,1995; vizită de studiu la Cartierul General NATO, Bruxelles, Belgia, 1996; cursuri în noile tehnologii mass-media, Thessaloniky, Grecia, 1999; vizită de studiu la Consiliul Europei, Strasbourg, 2002; promovarea de către stat a presei independente şi publice, Egipt, Norvegia, 2005; sistemul mass-media audiovizual, organizaţiile de media, SUA, 2006 ş. a.

Activitatea profesională a început-o în anul 1975, desfăşurând o fructuoasă muncă de jurnalist timp de 18 ani, ocupând diferite funcţii la Comitetul de Stat pentru televiziune şi radiodifuziune a Moldovei, apoi la TeleRadio Moldova: începând de la redactor inferior, redactor superior, şef secţie şi până la redactor-şef adjunct al redacţiei informative a Televiziunii Naţionale.

În 1991-1994 este redactor-şef al redacţiei *Actualităţi*, programul *Mesager* la TV Naţională din Republica Moldova.

Începând cu 1995, pe parcursul a opt ani, a desfăşurat o activitate rodnică în vederea fondării şi gestionării mai multor posturi naţionale de Radio şi TV independente, inclusiv în teritoriu: canalul independent *Catalan-TV*, Postul de radio *Vocea Basarabiei*, al cărui director este şi în prezent, postul de TV *Europa Nova TV* din Nisporeni, *Euro TV*, Chişinău, *Euronova Media Group*.

S-a manifestat şi pe tărâm obştesc: este fondator şi preşedinte al organizaţiei *Forumul Alternativa Civică* (1999), din 2000 este preşedinte al Clubului Naţional de Presă, iar din 2001 este preşedintele Fundaţiei *Presa Liberă*.

A scris şi a realizat scenarii de filme documentare: *Podul celor trei culori* (1993), *Per aspera...* (1994), *Zile de cumpănă* (2000) ş. a. Împreună cu scriitorul Boris Vieru au lansat editarea *Gazetei românești* – un digest săptămânal al presei din România pentru basarabeni.

Scrie şi semnează studii: *Libertăţile mass-media în Republica Moldova*, culegerea *Mass-media în Republica Moldova*: Raport anual 2000 şi 2001.

Valeriu Saharneanu este autor de articole referitoare la starea presei în Rep. Moldova, abordează evenimentele din Mişcarea de eliberare naţională la TV Naţională în multiple reportaje, interviuri, emisiuni şi filme având ca subiecte: Marea Adunare Naţională, demonstraţii şi greve, prăbuşirea URSS, rezistenţa în timpul puciului de la Moscova. A fost corespondent special la Bucureşti şi a fost martor la evenimentele din Decembrie din România în 1989, a fost corespondent special la Moscova, în 1991, şi a reflectat evenimentele din timpul puciului şi căderea URSS.

Articolele şi studiile au fost publicate în presa naţională şi cea internaţională (Grecia, Turcia, Cehia, România).

A participat la Congresul I al Institutului Internaţional de Presă de la Moscova (1988), la Congresul Federaţiei Internaţionale a Jurnaliştilor de la Santander, Spania (1995).

În perioada 1997-2010 a fost preşedinte al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova.

A fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, iar în 2011 este deputat pe lista Partidului Liberal din Moldova.

Postul de radio „Vocea Basarabiei", al cărui director este, a devenit o *portavoce* a întregului popor, care militează pentru realizarea năzuinţelor generaţiilor trecute, prezente şi viitoare de pe ambele maluri ale Prutului. Desfăşoară activităţi publice de informare şi sensibilizare a populaţiei din Basarabia şi România cu obiectivul de a conştientiza necesitatea realizării unităţii naţionale.

Valeriu Saharneanu a fost unul dintre primii organizatori şi susţinători activi ai înălţării *Crucii Mântuirii Neamului Românesc* pe cea mai înaltă colină din Nisporeni, sfinţirea căreia a avut loc în august 2011.

BIBLIOGRAFIE:

Mass-media în Republica Moldova: Constatări, evaluări, tendinţe: Raport anual 2000 /Red.: Boris Mărăndici. - Chişinău: Princeps, Uniunea Jurnaliştilor din Moldova, 2001. – 304 p.

Mass-media în Republica Moldova: Constatări, evaluări, tendinţe: Raport anual 2001 / Red.: D. Lachi, M. Apostol. – Chişinău: Uniunea Jurnaliştilor din Moldova, 2002. – 276 p.

Saharneanu, Valeriu. Radio "Vocea Basarabiei" la 10 ani / Valeriu Saharneanu // Timpul. – 2010. – 17 iun. – P. 5.

Saharneanu, Valeriu. Este o ruşine că nu conştientizăm oportunitatea solidarităţii: [interviu cu preş. Uniunii Jurnaliştilor din Moldova, invitatul rubricii "Începe ziua cu "Flux" /consemnare: Liliana Popuşoi // Flux: cotid. naţ. – 2003. – 2 dec. – P. 4.

M. C.

Gheorghe CIOCOI
1942

Poet, eseist, traducător, scriitor pentru copii.

S-a născut la 4 aug. 1942, în com. Cepeleuţi, jud. Hotin (azi r-nul Edineţ). Clasele primare de şapte ani le frecventează în satul natal, iar în 1960 a absolvit şcoala medie din Grinăuţi-Moldova.

După absolvirea studiilor universitare la Facultatea de Filologie a USM (1965) se afirmă ca publicist şi eseist, îndeplinind diferite funcţii în cadrul unor redacţii literare ale publicaţiilor periodice: *Moldova Suverană*, *Viaţa satului*, *Dialog*. Din perioada anilor de studenţie a început a scrie poezii şi în anii 1960 a publicat primele versuri în presa periodică republicană.

Concomitent cu activitatea de redactor literar, desfăşoară şi activitatea scriitoricească, de publicist. Fiind redactor-adjunct la *Viaţa satului* timp de mai bine de un deceniu (sf. anilor '90), coordonează şi susţine în mod direct apariţia celor 59 *Caiete de cultură*, care în formule panoramice, inedite de portrete literare, eseuri meditative, prezentând creaţia unor personalităţi marcante de pe ambele maluri ale Prutului (M. Eminescu, G. Bacovia, M. Bieşu, E. Doga, G. Sainciuc ş.a.).

În 1970 debutează editorial cu placheta de versuri *Constelaţia dragostei*, după care au urmat şi alte cărţi de poezii remarcabile: *Amforă* (1972), *Arborii îndrăgostiţi* (1977), *Cerul de la Cepeleuţi* (1982), *Izvoarele lui august* (1984), *Peisaje în suflet* (1985) ş. a.

Poetul a scris şi câteva cărţi pentru copii: *Ce pot face mâinile dibace*…, *Troleibuz pentru un urs* (1980), *Cea mai veselă vacanţă* (1982), *Floarea păcii* (1987) ş. a.

Autorul *Constelaţiei dragostei* semnează şi traduceri din poezia universală: P. Neruda, A. Puşkin, R. Alberti, A. Voznesenski ş. a. La rândul lor, file din creaţia poetului au fost traduse în mai multe limbi: rusă, letonă, ucraineană, bulgară, turkmenă, găgăuză ş. a. De exemplu, poezia pentru copii *Podgoria lui nenea Dan* (*Vinogradnik djadi Dana*), a fost publicată în 1986 în revista *Veseolye kartinki*, care se edita la Moscova cu un tiraj de 9 mln exemplare.

Cartea cărţilor, plămădite de Gh. Ciocoi, este volumul de poeme *Steaua Eminescu* (1999), care l-a remarcat în rândul scriitorilor, fiind publicată parţial în *Literatura şi arta*, în revistele *Limba Română*, *Nistru,* precum şi în presa din România: *Luceafărul*, *Adevărul literar şi artistic*, *Opinia* (Iaşi) ş.a. Referindu-se la volumul *Steaua Eminescu*, acad. Mihai Cimpoi insistă că Gh. Ciocoi "purcede la o eminescianizare a universului său, trecând totul prin prisma farmecului pe care-l exercită poetul de la Ipoteşti: *Mihai cel Mare, poetul, / E al Poeziei noastre domnitor…"* Valoarea incontestabilă a cărţii *Steaua Eminescu* este evidenţiată de mari personalităţi de pe ambele maluri ale Prutului: M. Dolgan, N. Dabija, A. Ciobanu, A. D. Rachieru (Timişoara), I. Rotaru, E. Marcu, V. Filip (Iaşi), V. Crăciun ş.a.

A contribuit la fondarea casei–muzeu *C. Stamati* din s. Ocniţa, r-nul Ocniţa. În colaborare cu C. Rusnac a lansat cântecul-invitaţie *Teiul lui Stamati*, care a devenit carte de vizită a muzeului.

A fost secretar responsabil al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1986-1987). Membru al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova (1964). Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1971). I s-a decernat premiul revistei *Smena* (Moscova, 1983). În 1992 i se conferă titlul onorific *Maestru Emerit al artei*. Deţine medalia *Mihai Eminescu* (1999).

A se vedea şi articolul din *Calendarul Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. - P. 208-209.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Ciocoi, Gheorghe.** Cea mai veselă vacanţă: poezii pentru copii / Gheorghe Ciocoi. – Chişinău: Literatura artistică, 1982. – 63 p.

Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gheorghe Ciocoi. – Chişinău: Lumina, 2003. – 264 p.

Ciocoi, Gheorghe. Steaua Eminescu: Poeme / Gheorghe Ciocoi. – Chişinău: Cartea Moldovei, 1999. – 319 p.

***

Ciocoi, Gheorghe. A munci cu inima, glasul şi pasul: [50 ani de la fondarea Ansamblului de dansuri *Veselia*] /Gheorghe Ciocoi // Lit. şi arta. – 2005. – 7 apr. – p. 7.

Ciocoi, Gheorghe. Cu glasul inimii mărturisim…: [portret literar al acad. chirurg Gh. Ghidirim] /Gheorghe Ciocoi // Concepţii contemporane… – Chişinău: Centrul *Medicina*, 2009. – P. 63-66.

Ciocoi, Gheorghe. Izvoarele de la Caracuşenii Vechi *curg mai melodios*… [Constantin Stamati Ciurea-175 ani de la naştere] /Gheorghe Ciocoi // Lit. şi arta. – 2003. – 29 mai. – P. 3.

Ciocoi, Gheorghe. Oglinda fermecată: [rev. pentru copii *a MIC* la 10 ani] / Gheorghe Ciocoi // Lit. şi arta. – 2003. – 2 oct. – P. 6.

Ciocoi, Gheorghe. Poetul, cineastul şi clocuşneanul: [despre Emil Loteanu] /Gheorghe Ciocoi // Glasul naţiunii. – 2006. – 9 noiemb. – P. 12.

Ciocoi, Gheorghe. Prin zbucium–spre stele, spre noi: dialog cu Iurie Rusu despre Emil Loteanu, poetul, cineastul / Gheorghe Ciocoi, Iu. Rusu // Glasul naţiunii. – 2008. – 27 mart. – P. 7.

Ciocoi, Gheorghe. Săgeţile blânde şi umorul lecuitor /Gheorghe Ciocoi // Lit. şi arta. - 2005. – 24 febr. – P. 5; Capitala. – 2005. – 12 febr. – P. 8.

Ciocoi, Gheorghe. Treptele Violetei: [accente la poemul *Fiul de pe fotografie*...] / Gheorghe Ciocoi // Glasul. – 2008. – 26 iun. – P. 8.

***

Cimpoi, Mihai. [Gheorghe Ciocoi: sentiment, metaforă, meditaţie, inspiraţie] // Glasul. – 2008. – 7 aug. – P. 9.

Ciocoi, Gheorghe // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812 – 2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 147-148.

Ciocoi, Gheorghe // Localităţile Republicii Moldova: itinerar docum.-publ. il. Vol. 3. – Chişinău: Draghiştea, 2009. – P. 398.

Ciocoi, Gheorghe // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 92.

Rachieru, A.-D. Gheorghe Ciocoi şi *metaforismul hiperbolic* / A.-D. Rachieru // Oginda literară. – 2009. – Nr. 94 (oct.). – P. 1-4.

Rotaru, Ion. Ciocoi Gheorghe // Ion Rotaru. O istorie a literaturii române de la origini până în prezent. – Bucureşti: Dacoromana TDC, 2006. – P. 976.

Rusnac, Constantin. …Pe urmele lui Stamati: [poetul Gheorghe Ciocoi - 60 ani de la naştere] /Constantin

Rusnac // Moldova Suverană. – 2002. – 3 aug. – P. 3.

Sandu, C. Fotografiile de familie ale domnului Ciocoi / C. Sandu // Luceafărul. – Bucureşti, 2003. – Nr. 37, 22 oct.

Zbârciog, Vlad. Ciocoi, Gheorghe. Univers poetic alimentat de rădăcinile baştinei – Gheorghe Ciocoi // Vlad Zbârciog. Meridiane ale verbului matern. – Iaşi: Princeps Edit, 2009. – P. 78-81.

M. C.

Nikolai DAŞKEVICI
1852 – 1908

Profesor, filolog, critic şi istoric literar rus, de origine ucraineană.

S-a născut la 4 aug. 1852, în s. Bejov, r-nul Cernyahov, reg. Jitomir, Ucraina. A decedat la 20 ian. 1908, la Kiev.

A făcut studii la Universitatea din Kiev, Facultatea de istorie şi filologie. În 1877 obţine titlul de magistru în istoria literaturii universale.

A fost profesor la Universitatea din Kiev, catedra de istoria literaturii vest-europene. A prezentat lecţii la Cursurile superioare pentru femei, din Kiev.

Mulţi ani a fost preşedintele Asociaţiei istorice *Nestor-cronicarul* din Kiev. A fost reprezentantul şcolii cultural-istorice. A cercetat literaturile rusă şi ucraineană, creaţia populară. Este autorul mai multor lucrări despre istoria literaturii ucrainene: *Sugestii despre operele lui Petrov*, *Schiţe de istorie a literaturii ucrainene din sec. XIX* (1888) ş. a.

Nikolai Daşkevici a tipărit mai multe lucrări de istorie, literatură şi despre curentele literare din acea epocă: *Cneazul Daniil Galiţki în ştirile ruse şi străine* (1873);

Pământul Bolohov şi importanţa lui în istoria rusă; *Din istoria romantismului antic*; *Legenda despre Sf. Gral* (1876); *Dezvoltarea treptată a ştiinţei, istoriei, literaturii şi sarcina ei actuală* (1877); *Statul Lituaniano - rus, condiţiile de apariţie şi cauzele decăderii* (1883); *Romantismul Mesei Rotunde în literatură şi vieţii de Vest* ş. a. Este autor al unor lucrări despre creaţia lui: A. Puşkin, M. Lermontov, N. Gogol, G. Byron, I. Kotlearovski ş. a.

Lucrările lui au fost apreciate de scriitorul I. Franko, de alte personalităţi marcante ale epocii

În 1907 a fost ales membru al Academiei de Stat din Petersburg.

***

Daşkevici, Nicolai // Enciklopedičeskij slovar' Brokgauza / Vol. 19. – P. 164.

Daşkevici, Nicolai // Ukrainskaâ ènciklopediâ: Vol. 3. – Kiev: Ukrainskaâ ènciklopediâ, 1980. – P. 251.

M. C.

Marin PREDA
1922 – 1980

Scriitor, eseist, dramaturg, publicist, editor şi traducător român, membru al Academiei Române (post-mortem); considerat *clasic* al literaturii române contemporane, *scriitor care a rămas prin opera sa nemuritor* (M. Popescu).

S-a născut la 5 aug. 1922, la Siliştea-Gumeşti, jud. Teleorman, România. A decedat la 16 mai 1980, la Mogoşoaia, înmormântat la Cimitirul Bellu din Bucureşti.

A început şcoala normală la Abrud, absolvind-o la Bucureşti (1937-1941).

A îndeplinit diferite munci: corector la ziar, funcţionar în instituţii de Stat, ca apoi să ajungă redactor-adjunct la revista *Viaţa Românească* (1957-1958), vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din România (din 1968), director al Editurii *Cartea Românească* (1970-1980).

A desfăşurat o bogată activitate literară. A debutat în presa periodică cu schiţele *Strigoaica*, *Salcâmul* ş. a. În 1948 a editat volumul de schiţe şi povestiri *Întâlnirea din pământuri*, care a şi fost debutul său editorial.

A colaborat şi a publicat mult la diferite publicaţii periodice: *Contemporanul*, *Revista literară*, *Luceafărul*, *Steaua*, *România literară* ş. a.

Marin Preda a devenit ramarcabil prin publicarea romanelor: *Moromeţii* (vol. 1, 1955, distins cu Premiul de Stat în 1956; vol. 2, 1967, menţionat cu premiul rev. *Viaţa Românească*, 1968), care este considerat o capodoperă a literaturii române; *Risipitorii* (1962), *Intrusul* (1968), *Marele singuratic* (1972), *Delirul* (1975), romanul autobiografic *Viaţa ca o pradă* (1977), *Cel mai iubit dintre pământeni* (în 3 vol., 1980), care s-au bucurat de un mare succes la cititori.

A scris două piese de teatru: *Martin Bormann* (1968), *Tinereţea lui Moromete;* scenarii pentru filme: *Desfăşurarea* (1954), *Porţile albastre ale oraşului* (1973), *Marele singuratic* (1976).

Operele lui Marin Preda au servit drept subiecte pentru importante realizări cinematografice: *Imposibila iubire* (1983), *Moromeţii* (1986), *Cel mai iubit dintre pământeni* (1992*).*

Prozele sale au fost traduse în mai multe limbi: franceză, engleză, germană, rusă, bulgară, cehă, polonă, spaniolă, chineză, japoneză ş. a.

În 1980 a fost ales deputat de Teleorman în Marea Adunare Naţională. Membru corespondent în 1974 şi membru al Academiei Române, post-mortem, în 1990.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. - P. 168-172; *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – 210-211.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Marin Preda. Cel mai iubit dintre pământeni /Marin Preda. – Bucureşti: Prietenii cărţii, 1992. – Vol. 1 – 301 p.; Vol. 2. - 335 p.

Marin Preda. Delirul / Marin Preda. – Bucureşti, 2001. - 400 p.

Preda, Marin. Moromeţii: roman în 2 vol. / Marin Preda. – Bucureşti: 100+1 Grammar, 1997.

Rec. : Brerban, Nicolae. Moromeţii // Academica. – 1997. – Noiemb. – P. 6.

Preda, Marin. Risipitorii: roman /Marin Preda. - Timişoara: Facla, 1990. - 439 p.

Marin Preda. Viaţa ca o pradă /

Marin Preda. – Bucureşti: 100+1 Grammar, 1999. – 283 p.

***

Andrei, Igor. Marin Preda - incomodul / Igor Andrei. – Galaţi: Porto-Franco, 1996. – 198 p.

Rachieru, Adrian-Dinu. Marin Preda – Omul utopist /Adrian - Dinu Rachieru. - Bucureşti: Ed. Eminescu, 1996. – 168 p.

***

Manolescu, Nicolae. Marin Preda // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a Literaturii Române : 5 sec. de lit./ Nicolae Manolescu. - Piteşti: Paralela 45, 2008. – P. 950-964.

Marian, Victor. O biografie îngropată: [viaţa lui Marin Preda] /Victor Marian // Contemporanul – ideea europeană. – 2000. – Mai. – P. 9.

Marin Preda: [grupaj de art.] //Academica. – 1977. – Noiemb. – P. 16-17.

Munteanu, Cristinel. Oameni şi cai: (de la Marin Preda citire) /Cristinel Munteanu //Limba Română. – 2007. – Nr. 10 / 12. – P. 52-59.

Rusu, Dorina N. Marin Preda // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române (1866 – 1999): Dicţ. /Dorina N. Rusu. – Bucureşti, 2003. – P. 680.

Simion, Eugen. Marin Preda: 1922-1980 / Eugen Simion //Academica. – 1996. – Apr.-mai-iun. – P. 24.

M. C.

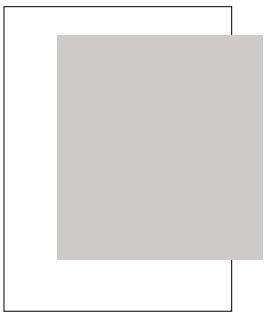

George CREŢEANU
1829 – 1887

Poet şi publicist român, membru de onoare al Academiei Române, militant pentru Unirea Principatelor.

S-a născut la 3 oct 1829, la Bucureşti. A decedat la 6 aug. 1887, la Constanţa.

A făcut studii la Colegiul *Sf. Sava*, din Bucureşti, unde i-a cunoscut pe N. Bălcescu, I. Voinescu ş. a., care pregăteau revoluţia de la 1848.

Debutul literar s-a produs în 1847, cu publicarea unor note satirice şi cronici teatrale în revista *Curierul românesc* (*Urzicile*) ş. a.

În 1848 a primit o bursă de la Guvernul Provizoriu şi a studiat la Facultatea de Litere şi Drept la Paris. După înăbuşirea revoluţiei în Ţara Românească bursa a fost suspendată. A continuat să studieze la Paris, a scris poezii patriotice pe care le-a publicat în revistele, care se editau la Paris: *Pruncul român*, *Poporul suveran*, *România viitoare* şi semna cu pseudonimul L. Fabian.

Şi-a adus contribuţia la înfiinţarea Societăţii *Junimea română* şi a revistei cu acelaşi titlu (1851), care se edita la Paris.

După revenirea în ţară a intrat la magistratură, fiind şi procuror la Curtea de Casaţie. În 1859, afirmându-şi atitudinea sa unionistă nu numai prin poezie, ci şi prin activitatea sa unionistă, a fost ales deputat în Adunarea Legislativă, a deţinut funcţia de director la Departamentul Dreptăţii, unde a fost şi ministru ad-interim.

Din 1860 a demisionat din Ministerul Justiţiei, ca peste doi ani să fie ministru al Cultelor.

A publicat în revistele unioniste *România literară* şi *Steaua Dunării*. A fost redactor la *Concordia*, *România*, *Revista română*, *Revista literară şi ştiinţifică* ş. a. A mai colaborat la revistele *Românul*, *Revista Carpaţilor*, *Trompeta Carpaţilor*, *Presa*, dar şi la *Convorbiri literare*. A scris poezii patriotice şi poeme erotice, care au fost publicate în două volume de versuri: *Melodii intime* (1854) şi *Patrie şi libertate* (1879).

Participând activ la evenimentele timpului, Creţeanu a închinat versuri revoluţiei, revoluţionarilor, Unirii, strofe imnice, ode, manifeste de viziune a libertăţii şi gloriei ţării: *Odă Patriei*, *Mormintele martirilor*, *Glasul viitorului*, *Cântecul străinătăţii* ş. a. Pe versurile sale s-au scris melodii: *Cărăruie, cărăruie, Cântecul streinătăţii,* cu acel refren arhicunoscut de tot românul: *Fie pâinea cât de rea*, *tot mai bine-n ţara mea*, interpretat de Tudor Gheorghe ş. a.

După 1860 a dus o viaţă mai retrasă, îşi îndeplinea îndatoririle sale de magistrat, a scris mai puţin.

În anul 1882 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

BIBLIOGRAFIE:

Creţeanu, George. Melodii intime / George Creţeanu. – Bucureşti, 1854.

Creţeanu, George. Pagini alese / George Creţeanu; Prefaţă: N. Iorga. – Vălenii de Munte, 1908.

Creţeanu, George. Patrie şi libertate / George Creţeanu. – Bucureşti, 1879.

Creţeanu, George. Patrie şi libertate: Ed. îngrijită de Rodica Rotaru / George Creţeanu. – Bucureşti, 1988. – 503 p.

***

Creţeanu, George // Dicţionar de literatură română: scriitori, reviste, curente. - Bucureşti: Ed. Univers, 1979. – P. 127.

Creţeanu, George // Dicţionarul general al literaturii române: Vol. 2. – Bucureşti: Universe Enciclopedic, 2004. – P. 456.

Creţeanu, George // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Chişinău: Ed. Academiei Române; Gunivas, 2002. – P. 247-248.

Creţeanu, George // Membrii Academiei Române: 1866-1999. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1999. – P. 148.

George Creţeanu // Odobescu, Al. Opere complete. Ed. 3 : Vol. 2 /Al. Odobescu. – Bucureşti: Cartea Românească, 1925. – P. 236-248.

Creţeanu, George. Înregistrări sonore muzicale: monografic /interpret: Tudor Gheorghe. – Bucureşti, 1999 (muzică folk).

M. C.

Pavel GUŢU
1952

Artist plastic impresionist, de artă conceptuală, portretist.

S-a născut la 6 aug. 1952, în s. Hagi-Curda, jud. Ismail (azi Kamâşovka, reg. Odesa).

După şcoala generală a conti-

nuat studiile la Institutul de Arte Plastice din Kiev (1976-1982), a făcut stagiere la Academia de Arte din Sankt Petersburg (1989), la Centrul de Artă decorativă Mikado din Paris (1993).

Activitatea profesională a început-o după absolvirea studiilor în calitate de profesor la Colegiul Republican de Arte *Alexandru Plămădeală* din Chişinău, unde a activat până în 1996.

Pavel Guţu este prezent cu peste 300 de picturi şi peste 1500 de desene şi portrete în colecţii publice sau private din întreaga Europă.

În creaţia sa a folosit diverse procedee: pictură în ulei pe pânză: *Simbolism critic* (1983-1992), *Producerea mancurtului* (1984), *A doua răstignire* (1985), *Formula dictaturii* (1988), *Noaptea sec. XX* (1990), *Fantome pe Nistru* (1991), *La marginea latinităţii* (1992), *Românitate* (1997), *Lumina de mâine* (2001) ş. a. A executat lucrări de pictură monumentală: *Vara*, Ungheni (vitraliu, 1984), *Îngerii păzitori* la Palatul Republicii, Chişinău (grafit, 1991) ş. a. A ilustrat cărţi: *Nunta pisicii*, Viena (acuarelă, 1997), pictură murală / tempera: *Dialog*, Tirano, Italia (1998).

Lucrările pictorului au fost expuse la diferite expoziţii personale din ţară şi peste hotare: la Chişinău (1992, 1998-1999), în mai multe oraşe din România (1992-1995): Bucureşti, Braşov, Constanţa, Sinaia, Arad, la Centrul Cultural *Aurel Stroe* din Buşteni ş. a. A devenit cunoscut şi în străinătate prin expoziţiile sale: Deols (1996), Chateauroux (1996-1997), Austria (1996-1997), Sondrio, Livigno, Tirano, Italia (1998, 2000).

Lucrările lui Pavel Guţu au fost achiziţionate de diverse muzee şi colecţii particulare din SUA, Germania, Franţa, Elveţia, România, Rusia, Italia, Austria, Japonia, Israel, Ucraina, Moldova ş. a.

Este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Rep. Moldova din 1993, membru al Fondului Plastic din Bucureşti (1993) şi al Asociaţiei Internaţionale a Artiştilor Profesionişti (UNESCO, 1996). Activitatea profesională a fost apreciată cu: premiul revistei *Atelir* pentru anul 1999, Premiul III la Concursul Internaţional de plein-air Tranova e Costiera des Cech, menţiune din partea preşedintelui Contea di Bormio (1999).

***

Guţu, Pavel. Pesnâ o Moldavii: Vitraž torgovo-metodičeskogo Centra v Kišineve // XXI Vsesoŭznaâ vystavka diplomirovanyh rabot studentov hudožstvenyh vuzov. – M.: Sov. hudožnik, 1984. – P. 98.

***

Colesnic, Iurie. Guţu, Pavel / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală". – Chişinău: Museum, 2008. – P. 116.

Iordăchescu, Tudor. Hagi-Curda (Camâşovca): [monografia satului] / Tudor Iordăchescu. – Chişinău: Prometeu, 2011. – P. 201-202.

M. C.

Conon ARĂMESCU-DONICI
1837 – 1922

Ierarh român, Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe Române, pedagog.

S-a născut la 2 febr. 1837, în Arămeşti, jud. Neamţ, într-o familie de preot. A trecut la cele veşnice la 7 aug. 1922, în Bucureşti.

A făcut studii la Seminarul de la Neamţ şi Socola (Iaşi), apoi la Facultatea de Ştiinţe şi Litere din Iaşi (1877). Trei ani mai târziu a studiat la Cernăuţi, la Facultatea de Teologie, unde a obţinut doctoratul în teologie.

A fost călugărit de tânăr la Mănăstirea Neamţ şi hirotonit ierodiacon la mănăstirea Socola, mai târziu a fost ieromonah şi protosinghel.

A desfăşurat şi activitate didactică la Liceul Naţional, apoi la Şcolile Normale de băieţi şi fete din Iaşi (1877-1880), iar după revenirea de la studii a continuat activitatea de pedagog la Şcolile Normale, Liceul Internat şi la Seminarul *Veniamin*.

A fost hirotonisit arhimandrit şi numit predicător la Catedrala mitropolitană din Iaşi. În 1897 hirotonit arhiereu cu titlul *Băcăoanul*.

În anii 1899-1900 a fost locţiitor de episcop la Roman.

A fost ales episcop la Huşi în 1902, iar peste zece ani a fost înscăunat Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe Române. A fost ultimul în această funcţie înainte de primul Patriarh al României.

În perioada păstoriei sale a tipărit Biblia Sinodală din 1914.

În timpul ocupaţiei germane din 1916-1918 a rămas alături de păstoriţi, în Bucureşti. În 1919 s-a retras din scaun, după ce a fost obligat să semneze o proclamaţie-manifest prin care cerea armatei române refugiate în Moldova să nu mai lupte împotriva trupelor Triplei Alianţe.

Chipul Mitropolitului Conon Arămescu-Donici este reprezentat în tabloul ctitorilor de pe peretele de apus al parohiei Bisericii *Sf. Visarion* din Bucureşti, construită în 1910-1912.

***

Iorga, Nicolae. Conon Arămescu-Donici // Iorga, Nicolae. Corespondenţă: docum. vol 1. / N. Iorga. - Bucureşti: Minerva, 1984. – P. 21.

Păcurariu, Mircea. Conon Arămescu-Donici // Păcurariu, Mircea. Dicţionarul teologilor români / Mircea Păcuraru. – Bucureşti: Univers Enciclopedic, 1996. - P. 20.

M. C.

Natalia DUDINSKAIA
1912 – 2003

Balerină, pedagog, laureată a patru premii de Stat. Artistă a Poporului din URSS.

S-a născut la 8 aug. 1912, în or. Harkov, Ucraina. A decedat la 29 ian. 2003, la Sankt Petersburg şi înmormântată la cimitirul Volkovsk din acelaşi oraş.

A început să facă balet cu mama sa, Natalia Dudinskaia, la studioul de balet, fondat de aceasta. Fiind copil, participa la concertele prezentate de Studiou în diferite roluri şi avea succes. La 11 ani a fost admisă la Şcoala Coregrafică din Sankt Petersburg, unde s-a mutat cu mama sa, şi a făcut studii cu remarcabila profesoară Agripina Vaganova, numele căreia îl va purta Şcoala Coregrafică din Leningrad (azi Academia de Balet Rus). A debutat în perioada studiilor, în teatrul şcolii, în duetul prinţesei Florina şi Pasărea albastră din baletul *Frumoasa din pădurea adormită* de P. I. Ceaikovski (1932).

Natalia Dudinskaia pe parcursul activităţii sale scenice a jucat mai multe roluri principale până în anul 1962: *Frumoasa din pădurea adormită* (1932, 1952) şi *Lacul lebedelor* (1933) de P. I. Ceaikovski; *Giselle* de A. Adam (1832); *Don Quijote* de L. Minkus (1934); *Taras Bulba* de Soloviov-Sedoi (1940); *Mascarada* de L. A. Laputina (1960) ş. a.

Din 1950 a desfăşurat activitatea pedagogică: clasa perfecţionării artistelor de balet de la Teatrul *Kirov*. După zece ani a fost pedagog la Şcoala Coregrafică *Vaganova* din Leningrad. Printre discipolii săi au fost: Valentina Ganibalova, Eva Evdokimova, Elena Alkanova, Alla Sigalova, Margarita Kulik ş. a. Mulţi discipoli de-ai ei au jucat pe cele mai vestite scene de teatru din URSS şi din alte ţări din Europa, Asia şi SUA.

În 1953, la studioul *Lenfilm* a fost turnat filmul *Maeştrii baletului rus*, în care Natalia Dudinskaia a jucat rolul Odiliei, alături de soţul său. Activităţii sale i-au fost consacrate şi filmele: *Clasa Dudinskaia* şi *Dialog cu scena*, *Film-concert la ecran* (1940), *Concertul maeştrilor de artă* (Raimonda, 1952), *Frumoasa din pădurea adormită* (Feia Carabas, 1964), *Eu v-am iubit* (Zoia Pavlovna, 1967 1967).

Pentru aportul la dezvoltarea artei dansului şi culturii sec. XX balerina a fost apreciată cu distincţii şi decoraţii înalte: Ordinul *Drapelul Roşu de Muncă* (1940, 1972, 1983, 1988), Ordinul *Prietenia popoarelor* (1982), 4 premii Stalin (1941, 1947, 1949, 1951), Artistă Emerită a RSFSR (1939).

În 2002 a fost decorată cu Ordinul *Pentru merite faţă de Patrie*, gradul IV.

Institutul Biografic din SUA i-a acordat balerinei în două rânduri titlul onorific *Femeia Anului* - 1994 şi 1996.

Natalia Dudinskaia este Cetăţean de onoare al oraşului Sankt Petersburg din 1998.

***

Dudinskaia, Natalia // Bol' šaâ sovetskaâ ènciklopediâ. – M., 1972. – P. 531.

Kremşevskaâ G. D. Natalia Dudinskaia. – L. - M.: Iskusstvo, 1964. – 144 p.

http : //www.dudinscaia-balet.narod.ru/

M. C.

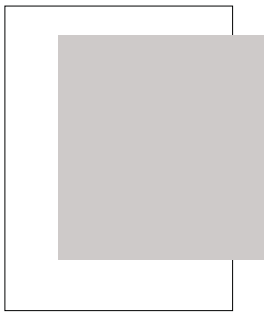

Alexandru CIHAC
1825 – 1887

Filolog român, membru de onoare al Academiei Române.

Alexandru Cihac s-a născut la 8 sept. 1825, la Iaşi, ca fiu al lui Baptiste Hirth, literat şi profesor la Heidelberg. A fost adoptat de doctorul Iacob Cihac, originar din Austria, dar stabilit în Iaşi. A decedat la 10 aug. 1887, în Germania.

La vârsta de 8 ani a fost trimis în Germania, pentru a-şi face studiile, unde şi-a petrecut toată copilăria.

În 1845 tatăl l-a luat ca asociat în afacerea sa *Casa de comerţ Bell-Cie* de la Iaşi. De la această afacere s-au iscat neînţelegeri, care au dus la tensionarea relaţiei cu tatăl. Din 1853 Al. Cihac s-a ocupat de afaceri comerciale şi de moşia sa de la Tescani-Roman, pe care a cumpărat-o şi a obţinut rangul de spătar.

După 1862 a plecat din ţară şi s-a stabilit la Mainz, Germania.

Ca om de ştiinţă s-a remarcat drept un mare specialist în domeniul filologiei române. El este autorul primului dicţionar etimologic ştiinţific al limbii române. Lucrarea sa este cel mai cunoscut dicţionar român peste hotare din sec. XIX-lea, fiind citată de aproape toţi savanţii străini, care s-au ocupat de limba română: *Dictionnaire d'etymologie daco-romane*; Vol. 1 : *Elements latins comparés avec les autres langues romanes* (1870); Vol. 2: *Elements slaves, maguairs, turcs, grecs-moderne el albanais* (1879). Dicţionarul a fost tipărit în Germania, la Frankfurt, fiind distins cu Premiul *Volney* al Institutului Franţei în 1880.

În semn de apreciere şi recunoştinţă Academia Română l-a ales membru de onoare în 1872. Chiar dacă lucrarea lui Al. Chihac este deja depăşită (autorul a atribuit greşit multor cuvinte româneşti origini slave), dicţionarul îşi păstrează valoarea de pionierat.

BIBLIOGRAFIE:

Cihac, Alexandru. Dictionnaire d'etymologie daco-romane. – Frankfurt am Main, Berlin, Bucarest.

Vol. 1 : Elements latins compares avec les autres langues romanes. – 1870.

Vol. 2 : Elements slaves, maguairs, turcs, grecs-moderne el albanais. – 1879.

***

Balacci, Jana. Alexandru Cihac // Balacci, Jana, Chiriacescu Rodica. Dicţionar de lingvişti şi filologi români. – Bucureşti: Albatros, 1978. – P. 95.

Budeanu, D. Concepţia lingvistică a lui Alexandru Cihac // Limba Română. – 1967. – Nr. 3.

Rusu, Doina N. Cihac, Alexandru / Doina N. Rusu // Membrii Academiei Române: 1866-1999. – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1999. – P. 119.

M. C.

Valentina SAVIŢCHI
1927

Cântăreaţă de operă (soprană lirică), lied şi muzică populară. Artistă a Poporului din Republica Moldova, cavaler al *Ordinului Republicii*, personalitate marcantă în lumea muzicală din spaţiul ex-sovietic, a înscris o frumoasă pagină în Letopiseţul artei vocale a Moldovei.

S-a născut la 10 aug. 1927, la Chişinău.

A început să cânte de mică, învăţa de la sora mai mare, care a devenit artista Tamara Ciobanu. Debutului pe scena operei i-au precedat participarea în corul eparhial, lecţiile de muzică cu dirijorul Alexandru Cristea, autorul muzicii imnului *Limba noastră*. A cântat în corul Catedralei, care-l avea dirijor pe remarcabilul compozitor şi artist plastic, preotul M. Berezovschi.

După război a susţinut cu succes examenele la Conservatorul din Chişinău, unde i-a avut ca profesori pe V. Dolev, S. Tregubov, E. Stepanova şi A. Mesneaev. Pedagogii au învăţat-o *nu numai să cânte academic, dar să şi asculte muzica cu ureche profesională*. Anii de studenţie au coincis cu organizarea Studioului de Operă de pe lângă Conservator, deschis în 1945. Fiind studentă, se produce în spectacolele Studioului de Operă *Logodnica ţarului* de N. Rimki-Korsakov (Marfa) şi *Tânăra gardă* de Iu. Meitus (L. Şevţova), care i-au determinat cariera de mai departe. S-a realizat şi în comediile: *Covorul Ilenei*, montată de V. Gherlac şi *În văile cu vii*, semnată de D. Gherşfeld (muzica), în rolul Mariţei. Concomitent cu studiile era şi solistă în corul Radio Chişinău, interpreta cântece populare. Din 1947 s-a transferat în calitate de artistă la Teatrul Moldovenesc de Stat, iar ulterior a devenit solistă a Teatrului de Operă şi Balet (1952-1986).

Pe parcursul activităţii sale scenice a jucat mai multe roluri: Iarinka în *Nunta la Malinovka* de L. Iuhvid şi O. Reabov în traducere de L. Corneanu; Florica (prima operă naţională *Grozovan* de D. Gherşfeld); Marfa (*Logodnica ţarului* de N.A. Rimski-Korsakov); Michaela (*Carmen*) şi Lelia (*Pescuitorii de perle* de G. Bizet); Gilda (*Rigoletto*), Desdemona (*Otello*) şi Violetta (*Traviata*) de G. Verdi; Prilepa (*Dama de pică* de P. I. Ceaikovski); Margareta (*Faust* de Ch. Gounod) ş. a. Este protagonista filmului *Cântă Valentina Savițchi* (Studioul *Telefilm-Chişinău*, 1977).

Artista a fost admirată, apreciată şi aplaudată în mai multe ţări: Austria, Polonia, România, Cehoslovacia, Bulgaria, Germania ş. a.

Pentru contribuţia deosebită la dezvoltarea artei vocale naţionale şi internaţionale, V. Savițchi a fost menţionată cu distincţii şi medalii de Stat: laureată a festivalurilor mondiale ale studenţilor şi tineretului din Varşovia, 1956 (medalia de argint), din Moscova, 1957 (medalia de aur); medalia *Pentru vitejie în muncă* (1970), medalia *Veteran al Muncii* (1985), *Ordinul Republicii*, medalia *Eugeniu Ureche* a Uniunii Teatrale din Moldova.

Membră a Uniunii Compozitorilor şi Muzicienilor din Moldova.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. - P. 175-176; *Calendar Național 2002*. - Chişinău, 2002. - P. 211-212.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Abramovici, Elena. Svâtaâ k muzyke liubov': [despre Valentina Savițchi] //Nezavisimaâ Moldova. – 2007. – 10 aug. – P. 9.

Buzilă, Serafim. Savițchi, Valentina // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău, 1999. – P. 408.

Buzilă, Serafim. Savițchi, Valentina // Chişinău: encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 408.

Dănilă, Aurelian. Valentina Saviţcaia. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2007. – 112 p.

***Leiderman, A.** Valentina Savițchi //Artişti ai Poporului din RSSM. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1976. – P. 217-225.

Lâhova, Irina. Liš' teni blestâšej žizni...: [despre Valentina Savițchi] / Irina Lâhova // Kišinevskij obozrevatel'. – 2008. – 22 1an. – P. 15.

Pojar, Serghei. Primadona: [80 ani de la naşterea cântăreţei de operă Valentina Savițchi] / Serghei Pojar // Moldova : ser. n. – 2008. – Nr. 2. – P. 19-20.

Pojar, Serghei. Soprano ot Boga: [80 ani de la naşterea cântăreţei de operă Valentina Savițchi] // Kišinevskie novosti. – 2007. – 10 aug. – P. 5.

Revuţchi, Vsevolod. O nastoâšem čeloveke: [80 ani de la naşterea cântăreţei de operă Valentina Savițchi] //Stoliţa = Capitala. – 2007. – 27 iul. – P. 9.

Roitburg, Elena. Pervaâ: [Valentina Savițchi] // Kišinevskie novosti. – 2002. - 16 aug. – P. 12.

Savițchi, Valentina // Femei din Moldova. - Chişinău: Muzeum, 2000. – P. 250.

Stolear, Z. Moldavskij solovej / Z. Stolear //Argumenty i fakty. – 1997. – Nr. 34 / 65. – P. 3.

Stolear, Zinovii. Narodnaâ artistka: [Valentina Savițchi] // Nezavisimaâ Moldova. – 2002. – 9 aug. – P. 13.

Stolear, Z. Valentina Savițchi //Stolear, Z. V. Stranicy moldavskoj muzyki. – Chişinău, 1983. – P. 125-127.

M. C.

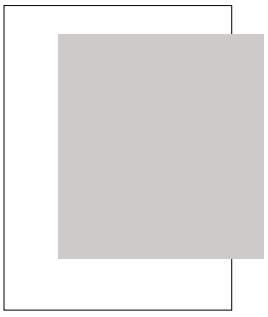

Emilian COŢAGA
1937 – 1995

Medic pediatru, specialist în problemele medicinei sociale, specialist de înaltă calificare în problemele medicinei sociale şi managementului sanitar, medic pediatru de categorie superioară.

S-a născut la 10 aug. 1937, în s. Alexandru cel Bun, jud. Soroca. A decedat la 13 dec. 1995, la Chişinău.

După şcoala generală şi-a făcut studiile la Institutul de Medicină din Chişinău (1955-1960).

Activitatea profesională a început-o în calitate de medic-şef al spitalului sătesc Gura Bâcului din r-nul Anenii Noi.

După doi ani de activitate a plecat la Leningrad (azi Sankt Petersburg), la doctorantură în cadrul Institutului de Pediatrie (1962-1963). După finisarea studiilor revine la Chişinău şi este numit medic-şef al Spitalului Clinic Republican pentru copii.

A contribuit la proiectarea şi construcţia Institutului de Cercetări Ştiinţifice în domeniul Ocrotirii Sănătăţii Mamei şi Copilului.

Concomitent cu activitatea de manager a desfăşurat şi activitatea de profesor şi cercetare ştiinţifică. A publicat 42 lucrări ştiinţifice, a participat activ la pregătirea tinerilor specialişti, inclusiv la perfecţionarea postuniversitară.

A fost membru al Societăţii Medicilor Pediatri din Moldova.

Pentru muncă asiduă în domeniul ocrotirii mamei şi copilului, Primăria Chişinău, în anul 1996 a atribuit numele E. Coţaga Spitalului Republican pentru copii, unde a lucrat 32 de ani.

BIBLIOGRAFIE:
***Coţaga, Emilian.** Cum să creştem un copil sănătos. – Chişinău, 1968. – 14 p.
***Coţaga, Emilian.** Călirea copiilor de vârstă fragedă. – Chişinău: Cartea moldovenească, 1970. – 16 p.
***
Coţaga, Emilian // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 170.

M. C.

Magda Paula MAZILU (Savcu) 1942

Profesoară română, originară din Basarabia.

S-a născut la 10 aug. 1942, la Bălţi. În 1944 s-a refugiat cu părinţii la Bucureşti.

Studiile le-a făcut la Liceul *Ion Creangă* din Bucureşti, apoi a urmat Facultatea de matematică, secţia mecanică la Universitatea din Bucureşti (1965).

A activat în calitate de profesoară de matematică şi fizică la Liceul *Dimitrie Bolintineanu*, asistent universitar la Institutul de Arhitectură *Ion Mincu* din Bucureşti (1970-1980).

Din 1980 se stabileşte în Germania şi este profesoară de matematică şi fizică la gimnaziu. Acelaşi curs îl predă şi în Franţa. A continuat studiile şi cercetările ştiinţifice la Universitatea *Louis Pasteur* din Strasbourg, unde în 1991 a susţinut teza de doctor în ştiinţe fizico-matematice.

Cursurile şi cercetările ştiinţifice au fost publicate în ţară şi peste hotare.

BIBLIOGRAFIE:
Mazilu-Savcu, Magda-Paula. Problems mathématiques dans l'etude des membranes stabilisées et de toles minces / Magda-Paula Mazilu-Savcu. – Strasburg, [S. n.], 1991. - 114 p.
****Mazilu, Magda-Paula**. Curs de matematici (anul I) / Magda-Paula Mazilu. – Bucureşti, 1976.
****Mazilu, Magda-Paula.** Informatică (anul I). – Bucureşti: Institutul de arhitectură, 1976.
***
Mazilu, Magda-Paula // Femei din Moldova. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 189.
**Mazilu, Magda-Paula // Mincu, M. Dicţionar Monda femina: Vol.1 / M. Mincu, E. Mironescu. – Bucureşti, 1994.

M. C.

Alexei (Alexie) MATEEVICI 1888 – 1917

Poet, publicist, preot militar, considerat cel mai mare poet basarabean de la începutul sec. al XX-lea. A semnat şi cu pseudonimul de *A. Mateescu*.

S-a născut la 16 mart. 1888, com. Căinari, Tighina. A decedat la 13 aug. 1917, Chişinău.

Studii la Seminarul Teologic din Chişinău (1897-1910) şi la Academia Teologică din Kiev (1910-1914). După absolvire revine la Chişinău, angajându-se în calitate de profesor de limbă greacă la Seminarul unde fusese cândva student. În 1915 pleacă ca preot militar pe frontul galiţian, apoi pe cel românesc, unde va contracta fatala febră tifoidă, după care se stinge din viaţă.

Debutul litertar se produce în ziarul *Basarabia*, cu lucrarea *Chestia preoţească* (1906) ulterior, în aceeaşi publicaţie, semnează schiţa *Toamna*. În 1907 apar poeziile de un prodigios succes: *Cântecul zorilor*, *Ţăranii*, *Eu cânt* şi *În zarea anilor*, fiind publicate în acelaşi ziar şi în *Viaţa Basarabiei*. Capodopera creaţiei sale este poezia *Limba noastră*, muzica compusă de către compozitorul Alexandru Cristea, actualmente este Imnul de Stat al Republicii Moldova.

Studiază mult trecutul istoric şi cultural al neamului nostru. A pledat înflăcărat pentru drepturile naţionale. Pe lângă numeroasele sale preocupări de ordin literar şi teologic se impune şi prin articolele cu caracter politic: *Lupta moldovenilor pentru drepturi*, *Datoria noastră*, *Ce ne trebuie nouă* şi prin cele de tip ştiinţific: *Obiceiurile şi rânduielile nunţii la moldovenii basarabeni, Colindele Crăciunului* etc. Continuă să publice articole ce abordează subiecte de lingvistică, folcloristică, etnografie, istorie, în revistele *Luminătorul*, *Cuvânt moldovenesc* etc. Publică studiile: *Momentele influenţei bisericeşti asupra originii şi dezvoltării istorice a limbii moldoveneşti*; *Anul Nou la moldoveni* etc. A făcut traduceri la operele scriitorilor ruşi: A.S. Puşkin, A. Cehov, M. Lermontov, A. Tolstoi, M. Gorki ş. a.

În 1934, la mormântul poetului a fost ridicat un bust realizat de Alexandru Plămădeală.

A se vedea şi art. din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 205-209; *Calendar Naţional 2007*. – P. 242-243; *Calendar Naţional 2008*. – Chişinău, 2008. – P. 116.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Mateevici, Alexei. În zarea anilor: Poezie, proză, publicistică / Alexei

Mateevici. – Chişinău: Litera, 1998. – 344 p.
Mateevici, Alexei. Limba noastră / Alexei Mateevici. – Chişinău: Lit. Artistică, 1989. – 31 p.
Mateevici, Alexei. Poezii / Alexei Mateevici. – Chişinău: ARC, 2010. – 44 p.

* * *

Bantoş, Ana. Doi poeţi mărturisitori: Alexei Mateevici şi Grigore Vieru / Ana Bantoş // Limba Română. – 2007. – Nr. 10 / 12. – P. 12-21.
Băieşu, N. Debutul lui Alexie Mateevici în folcloristică şi etnografie / N. Băieşu // Lit. şi arta. – 2008. – 13 mart. – P. 6.
Berghi, Svetlana. Basarabia îşi caută Prorocul: [120 de ani din ziua naşterii scriitorului Alexei Mateevici] / Svetlana Berghi // Cotidian naţional. – 2008. – 18 mart. – P. 1.
[Deleu Ecaterina]. Vasile Vasilache, Grigore Vieru şi Alexei Mateevici, comemoraţi în cadrul SIC-2009 / [Ecaterina Deleu] // Flux: ed. de vineri. – 2009. – 4 sept. – P. 10. – (Art. semnat: E. D.).
Hadârcă, Ion. Martirul imnic Alexie Mateevici: [discurs omagial la cea de-a 120-a aniversare din ziua naşterii Poetului] / I. Hadârcă // Clipa: serie nouă. – 2008. – Nr. 3. – P. 28-29.
Mateevici, Alexie // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească (sec. al XIX-lea–prima jum. a sec. al XX-lea): Dicţ. - Chişinău: Ed. Civitas, 2007. – P. 192-195.
Mateevici, Alexei // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului şi de pretutindeni. vol. XI. Scriitori şi filosofi (M-Z). – Bucureşti: Ed. Geneze, 2009. – P. 36-38.
Paiu, Stela. Poetul limbii noastre [Alexei Mateevici] / Stela Paiu // Oastea Moldovei. – 2011. – 29 mart. – P. 6.
Rachieru, Adrian Dinu. Un profet: Alexie Mateevici / Adrian Dinu Rachieru // Limba Română. – 2009. – iul.-aug. – Nr. 7-8. – P. 38-41.
Rotaru, Noie. Pe urmele preotului-poet Alexei Mateevici: victorină literară-itinerar / Noie Rotaru. – Chişinău: [S.n.], 2009. – 60 p.
Tomac, Eugen. În Zaimul lui Alexei Mateevici: Note de călătorie / Eugen Tomac // Magazin istoric. – 2005. - Nr. 11. – P. 55.

M. P.

Dionisie BEJAN
1837 – 1923

Teolog, publicist, senator în parlamentul României Mari.

S-a născut la 18 aug. 1837, Stăuceni, Cernăuţi. A decedat la 21 sept. 1923.

Face studii primare şi liceale la Cernăuţi, ulterior absolveşte Institutul de Teologie din acelaşi oraş. Îşi continuă studiile la Facultatea de Drept din Viena.

În 1868 este hirotonit preot. În anul 1884 deţine funcţia de consilier metropolitan, apoi este preşedinte al Societăţii pentru cultură şi literatură română în Bucovina (1896-1918). Între anii 1903 şi 1918 este deputat în Dieta Bucovinei. La 27 oct. 1918 a fost ales membru al Consiliului Naţional din Bucovina. A făcut parte din delegaţia Consiliului Naţional Român la Congresul General al Bucovinei care a votat Unirea Bucovinei cu România. A fost senator în Parlamentul României Mari. A mai îndeplinit funcţia de redactor la ziarul *Glasul Bucovinei.*

* * *

Colesnic, Iurie. Bejan, Dionisie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 328.

Mina D. ŢĂRUŞ
1884 – 1942

Protoiereu.

S-a născut la 23 dec. 1884, în s. Breanova, Orhei. A decedat la 18 aug. 1942, în Rusia.

A învăţat la şcoala spirituală de băieţi din Chişinău, finisând-o în 1899, cu categoria I. În 1930 absolveşte Facultatea de Teologie din Chişinău, iar în 1935 este licenţiat în teologie. Îi are colegi pe Vladimir Poleacov, viitorul arhiepiscop Venedict, colegi de clasă cu Ion Inculeţ (viitorul Preşedinte al Sfatului Ţării) şi Panteleimon Erhan (viitorul preşedinte al Consiliului directorilor generali şi director general al Agriculturii din primul Guvern al Republicii Moldoveneşti). A fost hirotonit în diacon.

În 1906 este numit paroh la biserica *Sf. Mc. Gheorghe* din s. Camencea, jud. Orhei, ce deservea concomitent şi biserica *Adormirea Maicii Domnului* din s. Bezin, Donici.

Mina Ţăruş a fost unul din fruntaşii unionişti din Basarabia, participând activ la emanciparea societăţii civile basarabene, acea societate care a decis declararea Unirii cu România. A participat la Congresul Naţional al Învăţătorilor, unde s-a hotărât predarea cu alfabet latin în şcolile din Basarabia (1917). A fost preşedintele căminului cultural parohial *Teodor Şerban* din anul 1925, unde desfăşoară o muncă enormă, pentru luminarea maselor populaţiei de la sat.

Între anii 1926-1927 a intervenit la construirea şi ridicarea unei noi biserici în s. Camencea, fiind construită cu străduinţa sa şi cu ajutorul bănesc al creştinilor din sat şi din alte parohii. Biserica are formă de corabie şi face legătura cu clopotniţa, construită de proprietarul Teodor Şerban încă din anul 1882. A desfăşurat o muncă misionară în parohiile din cercul 1 protopopia Orhei în cadrul căreia era şi parohia Camencea. A funcţionat director al şcolii din acelaşi sat, concomitent fiind şi profesor de religie (1906-1929). A adus contribuţii la construirea căminului cultural din s. Camencea.

Pentru slujire cu devotament Bisericii Ortodoxe părintele a fost gratificat: cu *Nabedrinţă* (1911); cu *Scufie* (1915); cu *Camilafcă* (1920); cu *Cruce de Aur* (1926). Începând cu anul 1928 este ridicat în rangul

de *Protoiereu,* iar în 1936 cu rangul de *Iconom Strafofor.*

* * *

Ţăruş, Mina [Resursă electronică] www.personalitatibasarabene.info/preotul-mina-tarus-mucenic-al-neamului...-
Ţăruş, Mina [Resursă electronică] www.mihailmaster.wordpress.com/.../oamenii-lui-dumnezeu-din-basarabia-
Ţăruş, Mina [Resursă electronică] www. cercetaribibliografice.blogspot.com/.../un-volum-despre-personalitatil…./

ÎPS VLADIMIR, MITROPOLIT 1952

Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove, Mitropolie aflată sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei Moscovei şi a întregii Rusii. Numele laic *Nicolae Cântărean.*

S-a născut la 18 aug. 1952 în s. Colencăuţi, r-nul Hotin, reg. Cernăuţi (Ucraina). A absolvit şcoala medie din satul natal (1969), apoi şcoala tehnico-profesională (1970). A făcut serviciul militar obligatoriu în Armata Sovietică în or. Sevastopol (1970-1973). După trecerea în rezevă, a îndeplinit funcţia de ipodiacon la Catedrala Adormirii Maicii Domnului din Smolensk. A fost hirotonit de către episcopul de Smolensk şi Veazma, Teodosie (Proţiuk), la 22 mai 1974. Este hirotonit ca preot năcăsătorit de către acelaşi episcop şi numit locţiitor de paroh la această catedrală (22 mai 1976).

A absolvit Seminarul Teologic din Moscova (1981). S-a transferat în Eparhia din Cernăuţi şi a fost numit de către Episcopul de Cernăuţi şi Bucovina, Varlaam (Iliuşenko), cleric al Catedralei Sfântul Nicolae din Cernăuţi. Este numit în paralel ca secretar al Direcţiei Eparhiale Cernăuţi cu ridicarea la rangul de protoiereu (1983). A fost tuns în monahism (29 noiemb. 1987), cu numele Vladimir, în cinstea Sfântului Mare Cneaz Vladimir, de către Episcopul de Cernăuţi şi Bucovina, Antonie (Moskalenko). A fost decorat cu crucea cu pietre scumpe şi ridicat în treapta de arhimandrit (1988). Urmează cursurile Academiei Teologice de la Moscova (1989). După absolvire este numit, de către Patriarhul Moscovei şi al întregii Rusii, Pimen, Episcop al Chişinăului şi Moldovei (1989), apoi este ridicat la rangul de Arhiepiscop. La 21 dec. 1992, Sinodul Patriarhiei Ruse l-a ridicat la rangul de Mitropolit cu titlul de „Mitropolit al Chişinăului şi Întregii Moldove".

Mitropoluitul Vladimir îndeplineşte şi funcţia de rector al Seminarului Teologic din Chişinău (din 1995) şi rector al Academiei şi Seminarului Teologic din Chişinău (din 1997).

Distincţii bisericeşti: Ordinul *Sf. Maria Magdalena*, acordat de Biserica Ortodoxă din Polonia (1979); Ordinul *Sfântului Mare Cneaz Vladimir,* gradul II (1999); Ordinul *Mormântul Domnului,* acordat de Biserica Ortodoxă de Ierusalim (2000); *Crucea Sfântului Apostol Pavel*, acordată de Biserica Ortodoxă din Grecia etc.

Distincţii de Stat: *Ordinul Republicii* (1999); Ordinul *Pentru dezvoltarea ştiinţei şi învăţământului* (2000); Ordinul *Renaşterea* (2002); Ordinul *Bogdan Întemeietorul* (2011); *Doctor Honoris Causa* al Universităţii Sociale de Stat din Rusia (2011) etc.

BIBLIOGRAFIE:

ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. Cruce de arhiereu: [interviu] /consemnare: Nicoleta Pădureţ // Altarul credinţei. – 2011. – 2001. – 28 iul. – P. 4,5.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. "Eu cred că Patriarhul are încredere în mine": [interviu] / consemnare: Angelina Olaru // Jurnal de Chişinău. – 2011. – 16 sept. – P. 3.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. „Mai presus decât orice am dorit să fie pace în Biserică": [interviu] / consemnare: Boris Marian, Igor Pânzaru // Moldova. – 2008. – Nr. 1. – P. 8-10.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. „Noi nu împărţim pe sfinţi după criteriul naţionalităţii": [interviu] / consemnare: Olga Kirianova // Curierul ortodox. – 2011. – 21 sept. – P. 7.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. Ostaş în ceruri, general pe pământ: [interviu] /consemnare: Tatiana Ţâbuleac // VIP Magazin. – 2006. – Dec. – P. 33-37.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove. Zece ani la cârma Bisericii Ortodoxe din Moldova: [interviu] /consemnare: Teodor Roşca // Clopotniţa Moldovei. – 1999. – 27 iul. – P. 2.

* * *

Biografia ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove // Clopotniţa Moldovei. – 1999. – 27 iul. – P. 1.
Drumul credinţei [ÎPS Mitropolit Vladimir la 50 de ani de la naştere] // Altarul credinţei. – 2002. – 15 aug. – P. 4, 5.
ÎPS Mitropolit Vladimir – 25 de ani de slujire duhovnicească şi 10 ani la cârma Bisericii Ortodoxe din Moldova // Clopotniţa Moldovei. – 1999. – 27 aug. – P. 1-3.
ÎPS Mitropolit Vladimir la 15 ani de arhierie // Altarul credinţei. – 2004. – 20 iul. – P. 1.

* * *

ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove [Resursă electronică] // ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Cantarean.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove [Resursă electronică] // mitropolia.md/main/show_article/5317.
ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chişinăului şi al Întregii Moldove [Resursă electronică] // 87.248.191.120:8081/opac/bibliographic…/560970…

Olga ORLOV
1932

Pictoriţă.

S-a născut la 19 aug. 1932, Tighina.

În anii 1946-1951 îşi face studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din capitală.

Activează mai întâi ca profesoară de pictură la şcoala Nr. 3. din Bender (1951-1952), apoi îndeplineşte aceeaşi funcţie, inclusiv predă pictura, la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1969).

A realizat lucrările: *Portretul unei fete*, *Portretul pictoriţei N. Serova*, *Natură statică cu bujori*, *Gherghine albe*, *Peisaj de seară*, *Motiv rustic*, *Iarnă*, *Nuntă*, *Peisaj cu cal alb* ş. a.

Participă la expoziţii de grup din Bacău, România, apoi în străinătate – la Moscova, Riga, Baku, Montreal, în Canada, Bulgaria.

O parte din picturile Olgăi Orlov se află în colecţiile Muzeului Naţional de Arte Plastice din Moldova, de asemenea, în posesia Muzeului de Arte Plastice de la Moscova.

Din 1960 este membru titular al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova. Laureată a Premiului *B. Glavan* (1968).

***

Colesnic, Iurie. Orlov, Olga / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală". Ghid enciclo. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 175.

Orlova, Olga // Femei din Moldova: Enciclo. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 211.

BIBLIOTECA NAŢIONALĂ
a Republicii Moldova
1832

În anul 2012 sărbătorim aniversarea a 180-a a Bibliotecii Publice Guberniale din Chişinău şi a succesoarei ei funcţionale – Biblioteca Naţională a Republicii Moldova (BNRM).

Conform cercetătorilor, inaugurarea Bibliotecii a avut loc la 22 aug. 1832. La baza fondului iniţial de carte a stat biblioteca particulară a colonelului I.P. Liprandi (428 vol.).

Primul bibliotecar a fost Gavriil Bilevici, un intelectual cu studii făcute la Cernăuţi, profesor la Gimnaziul nr. 1 de băieţi din Chişinău, unde a fost găzduită un timp biblioteca.

De-a lungul celor 180 ani Biblioteca a avut diverse locaţii şi a purtat diferite denumiri, în funcţie de situaţia social-politică din ţară: Biblioteca Publică Gubernială (1832-1875), Biblioteca Publică din Chişinău (1876-1939), Biblioteca Republicană de Stat a RSSM (1940-1990), Biblioteca Naţională (din 1991).

Pe parcursul anilor a fost adunată cu grijă zestrea spirituală a acestui neam – toate valorile pe care generaţiile prezente şi viitoare le vor utiliza pentru a învăţa şi judeca despre trecerea noastră prin istorie. În primele decenii ale activităţii sale creşterea numărului de volume a fost relativ lentă, ajungând, după 45 ani de existenţă, la cifra de 8 mii de volume, iar în următorii 25 ani fondul a cunoscut o creştere considerabilă, majorându-se aproape de 5 ori (1902 – 39 mii vol.). Colecţiile de documente au sporit din an în an, astfel primul milion de volume Biblioteca l-a acumulat în 1963.

Unele dintre cele mai importante capitole ale biografiei Bibliotecii Naţionale pot fi considerate **anul 1961,** când Biblioteca s-a mutat într-un sediu cu destinaţie specială – actualul bloc central al BNRM (arhitect Agaki Ambarţumian), ceea ce a constituit un adevărat eveniment cultural al capitalei, şi **anul 1992**, când Biblioteca Naţională a demarat reforma complexă a activităţii sale, conform standardelor UNESCO referitoare la acest tip de biblioteci. Această reformă a inclus deideologizarea şi depolitizarea activităţii Bibliotecii, integrarea ei în procesul de renaştere naţională demarată în Republica Moldova, reorganizarea organigramei şi sistemului de management, regândirea funcţiilor şi priorităţilor Bibliotecii, redirecţionarea resurselor financiare, reînnoirea echipamentului, promovarea unor idei şi concepte noi, schimbarea politicii resurselor umane. De atunci au fost realizate o serie de proiecte de anvergură, care au contribuit la înregistrarea unor performanţe deosebite, la schimbarea imaginii bibliotecii în societate şi la afirmarea acesteia ca instituţie cultural-ştiinţifică de prestigiu atât în ţară, cât şi peste hotarele ei.

În prezent, Biblioteca Naţională este unul din obiectivele de valoare deosebită ale patrimoniului naţional şi prezintă tezaurul moştenirii culturale scrise şi imprimate a Republicii Moldova. BNRM este custodele unui valoros fond de documente al cărui volum constituie 2,5 mln unităţi în 30 de limbi. Colecţiile conţin diferiţi purtători de informaţii: tradiţionale (monografii, seriale) şi netradiţionale (discuri, benzi magnetice, microfilme, hărţi, documente electronice etc.). Anual fondul Bibliotecii creşte cu 13-14 mii de documente. Colecţiile sunt completate prin drept de Depozit Legal, prin cumpărare, donaţii, precum şi prin schimb interbibliotecar. Din 2011 BNRM primeşte prin drept de Depozit Legal de la editurile României câte un exemplar de carte din domeniul

ştiinţelor umanistice.

Colecţiile speciale, aflate în patrimoniul Bibliotecii, îi asigură acesteia un loc deosebit printre instituţiile de profil din Moldova. Pot fi menţionate C*olecţia de carte veche şi rară*, care este una din cele mai bogate colecţii din ţară. Ea conţine mai mult de 21 mii de opere eminente prin autori, măiestrie grafică şi valoare bibliofilă: manuscrise, carte veche românească tipărită în centre tipografice din ţară şi de peste hotare, cărţi în limbi străine editate până la 1725, ediţii princeps şi antume, cărţi cu o prezentare poligrafică şi artistică deosebită, cărţi cu ex-libris, curiozităţi tipografice, colecţii personale, publicaţii periodice vechi etc. Colecţiile secţiilor *Audiovideoteca, Colecţie de artă şi hărţi* şi *Moldavistica şi heraldica* vor îmbogăţi semnificativ tezaurul deţinut de Biblioteca Naţională.

Prin intermediul colecţiilor şi serviciilor oferite, Biblioteca îşi aduce contribuţia incontestabilă la formarea elitei intelectuale a ţării. Sistemul de servire a beneficiarilor asigură accesul acestora la colecţii, colaborarea cu alte biblioteci, servirea prioritară a savanţilor, specialiştilor din diferite domenii.

Biblioteca este accesibilă tuturor cetăţenilor care au atins vârsta de 17 ani. Anual Biblioteca acoperă solicitările unui număr impresionant de vizitatori – cca 200000. BNRM dispune de 10 săli de lectură, cu o capacitate totală de 450 de locuri.

În 2011, BNRM în colaborare cu Liga Bibliotecarilor a elaborat şi a început implementarea unui nou sistem de gândire şi acţiune în domeniul biblioteconomic, încununat de un sistem de evaluare şi de premii naţionale în domeniu – **GALEX**. Premiile GALEX sunt acordate în următoarele categorii: *Cel mai bun bibliotecar din bibliotecile naţionale*, *Cel mai bun bibliotecar din bibliotecile publice*, *Cel mai bun om politic susţinător al bibliotecilor*, *Cel mai bun fondator de bibliotecă, Cel mai bun scriitor promotor al cărţii şi lecturii, Cel mai bun editor susţinător al bibliotecilor, Cel mai generos Mecena al bibliotecilor, Cel mai bun promotor şi susţinător al bibliotecilor, cărţii şi lecturii în mass-media, Cel mai bun proiect biblioteconomic, Cea mai bună lucrare în biblioteconomie*.

Primii laureaţi ai premiului naţional GALEX au fost: *Raisa Melnic* (şef secţie, BNRM) şi *Maria Cudlenco* (director, Biblioteca Publică Crihana Veche); *Iurie Leancă*, viceprim-ministru, ministrul afacerilor externe şi integrării europene; *Gheorghe Duca*, preşedintele AŞM; *Boris Focşa*, ministrul Culturii; *Gheorghe Erizanu*, scriitor; *Anatol Vidraşcu*, directorul Editurii „Litera"; *Dorin Chirtoacă*, primar general al capitalei; *Vasile Petrea*, om de afaceri ş.a.

Din performanţele BNRM în ultimii cinci ani putem numi lansarea, în 2010, Bibliotecii Naţionale Digitale *Moldavica* (BND), care reprezintă o parte componentă a Bibliotecii Digitale Europene. Această performanţă este rezultatul acţiunilor şi lucrărilor de cooperare şi integrare efectuate de către BNRM pe plan naţional şi european.

Pe plan naţional, BNRM a iniţiat şi a elaborat, în colaborare cu 8 biblioteci, 5 muzee şi Arhiva Naţională, programul naţional *Memoria Moldovei*, circumscris programului UNESCO *Memory of the World (Memoria Lumii*), care are drept scop principal salvgardarea, conservarea şi comunicarea moştenirii culturale scrise. Registrul programului cuprinde ediţii vechi şi rare, manuscrise, documente de arhivă, obiecte muzeale, care constituie nucleul patrimoniului naţional scris şi imprimat, şi care urmează să fie păstrate şi valorificate în strictă conformitate cu cerinţele programului UNESCO. BND *Moldavica* este concepută ca o bază centrală de full texte a documentelor patrimoniale incluse în acest registru, accesibilă pe site-ul BNRM, iar la etapa următoare - ca un serviciu Web de asigurare a accesului integrat la copiile digitale ale documentelor patrimoniale neincluse în Registru, dar disponibile pe serverele altor biblioteci şi instituţii deţinătoare de fonduri patrimoniale din Republica Moldova.

Imboldul principal în realizarea efectivă a acestor scopuri l-a constituit integrarea Bibliotecii Naţionale în Biblioteca Europeană. Devenind membru cu drepturi depline al Fundaţiei Conferinţa Bibliotecilor Naţionale Europene (CENL), BNRM a devenit în scurt timp şi participantă la proiectul continental Biblioteca Digitală Europeană, a cărei misiune este de a digitiza moştenirea culturală scrisă a ţărilor europene şi de a asigura accesul on-line la documentele cuprinse în ea. Prin intermediul acestei biblioteci, beneficiarii oricărei biblioteci naţionale au acces la valorile patrimoniale ale tuturor biblioteci naţionale europene, în acest mod fiind asigurat circuitul şi schimbul de valori culturale.

Pentru a se integra în Biblioteca Europeană şi a se compatibiliza cu ea sub toate aspectele logistice, tehnice etc., BNRM a participat în anii 2008-2009 la proiectul FUMAGABA, iniţiat de CENL şi finanţat de către Comisia Europeană. Unul din donatorii UE – Agenţia Elveţiană pentru Dezvoltare şi Cooperare, a oferit Bibliotecii Naţionale un grant, care a fost utilizat pentru achiziţionarea unui scaner performant şi a unui server de mare capacitate pentru arhivarea documentelor digitale create. Tot în acest scop a fost tradus în limba română şi adaptat la cerinţele Bibliotecii Europene un soft de bibliotecă digitală oferit de UNESCO şi creat un centru de numerizare.

În prezent BND *Moldavica* conţine copiile digitale ale documentelor din 6 categorii de publicaţii patrimoniale din fondurile BNRM: manuscrise, carte veche, publicaţii periodice naţionale vechi, hărţi, cărţi poştale, ex-librisuri. BND poate fi accesată atât de pe site-ul BNRM (www.moldavica.bnrm.md), cât şi de pe site-ul Bibliotecii Europene (www.theeuropeanlibrary.org).

În calitate de centru de informare şi documentare, şi prin colecţiile şi sistemul său de difuzare a informaţiilor, Biblioteca reprezintă sursa cea mai bogată de informare din Republică. Complexitatea serviciilor oferite de către

Bibliotecă creşte, în sensul diversificării acestora şi îmbunătăţirii accesibilităţii informaţiei: cca 30 de terminale sunt puse la dispoziţia utilizatorilor; continuă să se dezvolte colecţia de documente electronice, atât prin achiziţionarea documentelor şi bazelor de date, cât şi prin crearea unor baze de date proprii. Din 1991 informaţiile despre noile achiziţii ale BNRM sunt introduse în baza de date, care în prezent cuprinde peste 300 mii de înregistrări şi este accesibilă de la distanţă prin intermediul paginii Web a BNRM (www.bnrm.md). Biblioteca oferă, de asemenea, servicii de referinţă, acces la Internet, servicii de împrumut naţional şi internaţional, servicii informaţionale la distanţă prin intermediul poştei electronice.

În 2011 BNRM a inaugurat Centrul Pro-European de Sevicii şi Comunicare, al cărui scop este promovarea valorilor europene şi sprijinirea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova. Întrucât Centrul acoperă atât segmentul referitor la *Uniunea Europeană,* cât şi cel referitor la *Consiliul Europei*, el promovează cooperarea acestor organisme europene care împărtăşesc aceleaşi idei, valori şi principii, contribuind la construirea comună a unei Europe democratice.

Biblioteca Centrului a fost constituită în baza bibliotecii Biroului de informare a Consiliului Europei din Moldova (1997-2010), şi are drept scop informarea publicului larg despre valorile, activităţile şi realizările Consiliului Europei în toate domeniile de activitate (drepturile omului, mass-media, educaţie, cultură, sport, tineret, sănătate, mediul înconjurător). Totodată, ea pune la dispoziţia beneficiarilor documentele şi publicaţiile organismelor europene (convenţii europene, recomandări, practicile pozitive identificate în statele membre).

Centrul oferă utilizatorilor facilităţile unei săli de lectură în care pot fi consultate peste 10 mii de documente şi publicaţii ale organismelor europene şi accesate bazele de date europene.

Fiind una din pârghiile de culturalizare a societăţii, BNRM are misiunea de a contribui la valorificarea patrimoniului cultural naţional prin promovarea unor politici culturale de anvergură. Fiind un adevărat laborator de idei în această direcţie, ea caută permanent noi metode de realizare a sarcinilor propuse şi noi forme de parteneriat. Anual BNRM organizează în jur de 50 de programe şi manifestări culturale.

Una dintre aceste manifestări este **Salonul Internaţional de Carte (SIC)**, organizat anual de către BNRM. El a devenit unul dintre cele mai de seamă evenimente ale vieţii culturale şi ştiinţifice, cu rezonanţă în ţară şi peste hotarele ei, fiind inclus în programele de acţiuni guvernamentale consacrate Zilei Independenţei şi Sărbătorii Limba Noastră. Partenerii noştri principali la organizarea lui sunt Ministerul Culturii, Primăria Municipiului Chişinău, Biblioteca Naţională a României, Uniunea Scriitorilor, Liga Bibliotecarilor ş.a. Salonul se bazează pe trei „piloni" tradiţionali: expoziţia-târg a producţiei editoriale din ultimul an, evaluarea activităţii editurilor, tipografiilor, autorilor, graficienilor şi altor actori de pe piaţa tipăriturilor, precum şi valorificarea produselor editoriale prin acţiuni de popularizare: lansări şi prezentări de cărţi noi, expoziţii-eveniment şi expoziţii tematice, conferinţe, lecturi, mese rotunde, simpozioane, ateliere ale graficienilor de carte, expoziţii de pictură şi de ex-libris, Gala laureaţilor Salonului ş.a.

În afară de Salon pot fi menţionate şi alte activităţi culturale importante organizate anual: *Polipticul cultural-istoric şi ştiinţific "Basarabenii în lume"*, fondat în 1995, care are drept scop cercetarea şi valorificarea personalităţilor originare din Moldova şi stabilite peste hotare; *Cenaclul literar "Mioriţa"*, fondat în anii '60 ai sec. XX de către acad. Mihai Cimpoi; *Salonul de Artă; Salonul Melomanilor; Auditorium; Expoziţiile-eveniment* care reprezintă o manifestare a creaţiei artistice şi ştiinţifice, organizate lunar în colaborare cu ambasadele acreditate la Chişinău şi uniunile de creaţie.

În 2011 a demarat proiectul comun al BNRM şi al Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu" de valorificare şi difuzare a valorilor spirituale naţionale. Pivotat pe Ateneul cultural *Moldova*, proiectul cuprinde un ciclu de conferinţe de mare noutate ştiinţifică şi conceptuală.

BNRM poate fi caracterizată şi printr-o activitate editorială fructuoasă: ea editează publicaţii de informare bibliografică, biblioteconomică şi culturală pentru diferite categorii de utilizatori. Portofoliul anual de produse informaţionale al BNRM include cca 30 titluri de publicaţii, unele din ele fiind cartea de vizită a bibliotecii: *Bibliografia Naţională a Moldovei* (seriile: *Publicaţii oficiale*, *Teze de doctorat*, *Moldavistica)*, *Calendar Naţional*, *Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare*, *Imaginea Republicii Moldova în străinătate*, buletinul *Cultura în Moldova*, *Cronica vieţii politico-administrative, social-economice şi culturale a Moldovei*, colecţia de materiale şi documente *Basarabenii în lume* ş.a. În cadrul Proiectului editorial-poligrafic Moldavica care se desfăşoară timp de 15 ani, BNRM elaborează şi editează următoarele colecţii de publicaţii: *Clasicii noştri*, *Plasticienii Moldovei*, *Compozitorii Moldovei*, *Clio & Byblon* ş.a. Începând cu anul 2005 produsele editoriale ale BNRM sunt accesibile pe site-ul instituţiei.

Sistemul Integrat de Biblioteci din Moldova (SIBIMOL) este unul din cele mai importante proiecte strategice în biblioteconomia şi cultura Republicii Moldova. El a fost elaborat de către specialiştii BNRM. SIBIMOL are misiunea de a integra bibliotecile informatizate din R. Moldova într-o reţea naţională prin intermediul Internetului. Partea principală, integratoare a sistemului o va constitui Catalogul electronic colectiv partajat, în care vor fi reflectate colecţiile şi bazele de date ale tuturor bibliotecilor din Moldova, şi care va fi accesibil în orice localitate.

Una din funcţiile majore ale BNRM este cooperarea cu bibliotecile publice din ţară. Domeniile-cheie de activitate în acest sens sunt: crearea Sistemului Integrat al Bibliotecilor din Moldova; crearea Catalogului general *Cartea Moldovei*; împrumutul şi schimbul de publicaţii; elaborarea de documente de specialitate (programe, proiecte, regulamente etc.); organizarea în comun a activităţilor cultural-ştiinţifice; organizarea în colaborare cu Liga Bibliotecarilor a unor concursuri naţionale; crearea Rezervei Naţionale de Publicaţii; recepţionarea situaţiilor statistice de la bibliotecile publice şi de la alte tipuri de biblioteci etc. În scopul cooperării activităţilor bibliotecilor publice la nivel naţional în 2010 a fost înfiinţată *Fundaţia Conferinţa Directorilor Bibliotecilor Publice* (raionale, municipale, orăşeneşti) – CoDiBiP Moldova.

În 2011 a avut loc primul Festival Naţional al Cărţii şi Lecturii patronat de către UNESCO prin comisia sa naţională şi organizat de către Ministerul Culturii, BNRM, în parteneriat cu Ministerul Educaţiei, Primăria mun. Chişinău, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Artiştilor Plastici, Uniunea Editorilor, Societatea Bibliofililor şi direcţiile/secţiile cultură din teritoriu. Scopul Festivalului: trecerea în revistă şi stimularea activităţilor de promovare a cărţii, lecturii, bibliotecii, bibliofiliei desfăşurate în biblioteci, şcoli, în familii, în comunitate; consolidarea rolului cărţii şi lecturii în dezvoltarea culturii şi civilizaţiei în comunitate, a valorilor naţionale şi locale; impulsionarea elaborării şi realizării unor politici comunitare de succes în domeniul cărţii, lecturii şi informaţiei.

La capitolul dezvoltarea în biblioteconomie BNRM pune accentul pe oferirea unor instrumente noi de lucru pentru bibliotecile din teritoriu, asistenţa metodologică de specialitate a bibliotecilor, asigurarea consultativă şi documentară a procesului de reorientare a activităţii bibliotecilor publice în vederea implementării serviciilor specifice conceptului „Biblioteca 2.0".

În domeniul valorificării şi promovării experienţei avansate un rol deosebit îi revine comunicării profesionale prin pagina Web a BNRM, lansarea unor bloguri, organizarea şedinţelor în cadrul Clubului biblioteconomiştilor. BNRM elaborează o serie de publicaţii de informare profesională în ajutorul specialiştilor din domeniu: *Magazin Bibliologic, Gazeta Bibliotecarului, Buletin bibliologic* şi altele, acestea fiind accesibile atât în format tradiţional, cât şi electronic. BNRM asigură, de asemenea, funcţionarea Centrului de Informare şi Documentare în Bibliologie, care oferă bibliotecarilor, studenţilor etc. acces la publicaţiile din domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării.

Exercitând funcţia de Centru naţional de cercetare şi dezvoltare în biblioteconomie şi bibliologie, BNRM face studii şi cercetări ce ţin de istoria scrisului, cărţii şi tiparului în Moldova, istoria bibliotecilor, de sociologia cărţii şi a lecturii, analizează gradul de satisfacere a cerinţelor informaţionale şi de documentare ale utilizatorilor bibliotecii, efectuează topul celor mai bune cărţi ale anului.

BNRM desfăşoară, de asemenea, multiple activităţi ştiinţifice: simpozioane anuale *Anul bibliologic* (trecerea în revistă a realizărilor ştiinţei şi practicii bibliologice pe parcursul unui an, propulsează idei şi puncte de orientare pentru anul viitor), *Valori bibliofile* (programul cuprinde: sesiuni de comunicări întemeiate pe cele mai recente studii, cercetări şi investigaţii asupra valorilor bibliofile, monumentelor literare, istoriei cărţii şi literaturii, expoziţii, lansări de carte, recitaluri), conferinţe ştiinţifice, mese rotunde etc.

Integrarea BNRM în sistemul informaţional internaţional se realizează prin relaţiile de colaborare cu organisme internaţionale, cum ar fi: IFLA (International Federation of Library Associations), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), CENL (Conference of European National Libraries), BAE (Asambleea Bibliotecilor Euro-Asiatice) etc.

Colaborarea externă a BNRM constă în semnarea unor acorduri bilaterale speciale. Biblioteca a semnat astfel de acorduri cu Biblioteca Judeţeană Cluj, Biblioteca Judeţeană Iaşi, Biblioteca Naţională a Franţei, Biblioteca Naţională din Varşovia, Biblioteca de Stat a Rusiei, Biblioteca Naţională a Belarusiei, Biblioteca Naţională a României, Biblioteca Congresului SUA, Biblioteca Naţională a Azerbaidjanului, Biblioteca Naţională a Cehiei, Biblioteca Naţională a Kazahstanului.

Începând cu anul 2006, la solicitarea diasporelor moldoveneşti din străinătate, BNRM participă la fondarea unor biblioteci în Italia (Reggio Emilia), Grecia, Rusia, Ucraina şi Portugalia.

Biblioteca Naţională şi-a sporit vizibilitatea la nivel naţional şi internaţional, prin participarea la conferinţe, seminare şi workshop-uri de profil, prin schimburi de experienţă cu alte biblioteci naţionale şi prin organizarea de evenimente culturale în colaborare cu diverse instituţii din ţară şi din străinătate.

În 2002, pentru rezultate excelente în domeniul calităţii serviciilor prestate şi pentru implementarea metodelor efective de conducere, Comitetul organizatoric al Proiectului *Uniunea Europeană – sec. XXI* a conferit BNRM şi directorului general al Bibliotecii, dlui Alexei Rău, decoraţia internaţională *Clasa europeană a calităţii* la categoriile *Instituţia secolului XXI* şi *Conducătorul secolului XXI*. BNRM a obţinut şi Medalia de aur a Fondului de Excelenţă de la Geneva.

Biblioteca este amplasată în două edificii:

- Blocul central (în 1997, în faţa blocului a fost dezvelit monumentul clasicului literaturii române Vasile Alecsandri, sculptor Ion Zderciuc);

- Blocul nr. 2 *Alexe Mateevici*. Această clădire în trecut a găzduit prima instituţie de învăţământ mediu religios din Basarabia, fondată la iniţiativa mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, în

care a studiat preotul-poet Alexei Mateevici. În anii interbelici aici s-a aflat Facultatea de Teologie a Universităţii din Iaşi. Clădirea a fost restaurată la înc. sec. al XX-lea. Ea este un monument de arhitectură ocrotit de stat.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 249-252.

Svetlana BARBEI

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Basarabenii în lume: (Col. de materiale şi doc. prez. la polipticul cultural ist. şi şt. omonim): Vol. 3-5 / BNRM; dir. gen.: Alexe Rău; alcăt. şi îngrijitor : Raisa Melnic. – Chişinău: Ed. BNRM, 2007-2010.

Bibliografia Naţională a Moldovei: Moldavistica (exteriorica) / alcăt.: Larisa Bulat. – Chişinău: Ed. BNRM, 2007-2010.

Biblioteca Naţională a Republicii Moldova - 175 de ani: Bibliogr. (2002-2007) / alcăt.: Elizaveta Scripnic, Prascovia Caleva. – Chişinău: Ed. BNRM, 2008. – 74 p.

Biblioteca Naţională a Republicii Moldova: Raport anual 2007-2009 / BNRM; elab.: Svetlana Barbei; dir. gen.: Alexe Rău; red.: Elena Turuta, Jana Badan; Centrul de Management al Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova. – Chişinău: Ed. BNRM, 2007-2009.

Calendar Naţional: 2007-2011 / dir. gen.: Alexe Rău; col. red.: acad. Petru Soltan (preşedinte), acad. Andrei Eşanu, conf. Aurel Marinciuc, dr. Iurie Colesnic, […]. – Chişinău: Ed. BNRM, 2007-2010.

Cercetare şi dezvoltare în Bibliotecile Naţionale ale României şi Republicii Moldova / BNR, BNRM. – Bucureşti; Chişinău: Ed. Bibliotecii Naţionale a României; Ed. Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova, 2008. – 172 p. –

[Din conţ.: Rău, A. Conceptul de bibliotecă naţională: idei în circulaţie; Antonov, V. Activitatea inovaţională a Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova; Barbei, S. Digitizarea colecţiilor Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova: probleme şi soluţii; Melnic, R. De la propagandă la difuzarea culturală; Negru, Nina. Biblioteca Centrală din Chişinău în căutarea identităţii].

Cultura în Moldova: Buletin de informare şi documentare: 2007-2010 / alcăt. : Maria Sârbu-Sargun. – Chişinău: Ed. BNRM, 2006-2010.

Din comorile Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova: Album. T. 1 / Director general: Alexe Rău; elab. şi coord.: Tatiana Plăcintă. – Chişinău: Casa Ed.-Poligr. "Bons Offices", 2007. – 90 p.

Gazeta bibliotecarului: Buletin Informativ al Bibliotecii Naţionale şi al Ligii Bibliotecarilor din Republica Moldova. – Chişinău, 2007-2011.

Imaginea Republicii Moldova în străinătate: Almanah: Nr. 4-8 / Bibl. Naţională a Republicii Moldova; elab. de Aliona Tostogan, Tatiana Luchian; lector: Raisa Plăieşu. – Chişinău: Ed. BNRM, 2007-2010.

Magazin bibliologic / Ed.: Bibl. Naţională a Rep. Moldova; Societatea Bibliofililor *Paul Mihail* din Moldova; Director şi red.-şef: Alexe Rău, doctor în filosofie. – 2007-2011.

[Publicaţiile BNRM] [resurse electronice] //http://bnrm.md/index.php?lang=ro&pid=publicatii

***

Biblioteca Naţională a Republicii Moldova [resursă electronică] http://chisinaul.blogspot.com/2009/08/chisinau-biblioteca-nationala.html

Biblioteca Naţională a Republicii Moldova în imagini video //http://vodpod.com/watch/2560546-biblioteca-naional-a-republicii-moldova-n-imagini

Gazeta bibliotecarului: Buletin informativ. – 2007. – Nr. 7, 8. – [Din conţ.: Rău, Alexe. Comorile din strada 31 August (BNRM la 175 ani); Barbei, Svetlana. Detalii interesante despre BNRM; Melnic, Raisa. O colaborare neobişnuită între BNRM şi Ambasada SUA; Melnic, Raisa. Virtualizarea artei expoziţionale la BNRM].

La Biblioteca Naţională din Chişinău se află cărţi care au peste 450 de ani [resursă electronică] //http://apropomagazin.md/2011/02/05/la-biblioteca-nationala-din-chisinau-se-afla-carti-care-au-peste-450-de-ani-foto/

Lupuşor, Diana. Digitizarea documentelor la Biblioteca Naţională a Republicii Moldova / Diana Lupuşor // Gazeta bibliotecarului. – 2010. – Nr. 4-5. – P. 20.

Magazin bibliologic. – 2007. – Nr. 2: [Număr dedicat aniversării a 175 de ani a BNRM]. – [Din conţ.: Rău, A. Filosofia numărului 175; Rău, Alexe. Cele mai vechi cărţi din colecţiile Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova; Rău Alexe. Memoria viitorului sau idei cu porumbei: (discurs aniversar scris în zi lucrătoare); Rău, A. O bibliotecă pentru mileniul trei; Barbei, Svetlana. Cuvânt despre patru directori ai BNRM din ultimele patru decenii; Berdilo, Victoria. Activitatea Bibliotecii Naţionale în opinia cititorilor ei; Brînzan, Maria. Cititorii Bibliotecii Naţionale de-a lungul anilor; Curiozităţi din lumea cărţilor păstrate în colecţiile Bibliotecii Naţionale (rubrică susţinută de Tatiana Plăcintă, Elena Sănduţă, Svetlana Miron); Melnic, Laurenţiu. Biblioteca Electronică a Moldovei = tradiţie + tehnologii noi; Melnic, Raisa. Însemnări despre reforma artei expoziţionale la BNRM; Melnic, R. Rostul şi prinosul dinastiilor BNRM; Melnic, R. Salonul Internaţional de Carte – cel mai mare eveniment cultural din Moldova; Negru, N. O istorie a Bibliotecii în istoria Basarabiei]; [resursă electronică] // http://www.bnrm.md/index.php?lang=ro&pid=magazin-bibliologic

Negru, Nina. Simpozionul Valori bibliofile - 2009, Ediţia a XVIII-a, Zilele Eminescu la Chişinău / Nina Negru // Gazeta bibliotecarului. – 2009. – Nr. 6-8. – P. 1-3.

Rău, Alexe. Două incunabule în colecţia Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova / Alexe Rău // Confluenţe Bibliologice. – 2007. – Nr. 1-2. – P. 43-46.

Rău, Alexe. Conceptul de bibliotecă naţională // Revista română de biblioteconomie şi ştiinţa informării. – 2008. – Nr. 2. – P. 12-16.

Rău, Alexe. Nacional'naâ programma „Pamât' Moldovy": ètapy razrabotki i realizacii // Vestnik BAE. – 2007. – Nr. 1. – P. 45-49.

Rău, Alexe. Taină, apărare, speranţă: [Salonul Int. de Carte, ed. a 18-a, în memoria lui Grigore Vieru] / Alexe Rău // Gazeta bibliotecarului. – 2009. – Nr. 9/10. – P. 1, 2.

Rău, Alexe. Salonul Internaţional de Carte: tradiţie şi stimulare creativă (Interviu cu dl Alexe Rău – poet, filosof al culturii, director general al Bibliotecii Naţionale) / Consemnare: Raisa Rogac // BiblioPolis. – 2007. – Nr. 3. – P. 90-94.

Petru ŢURCANU
1937

Economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar.

S-a născut la 23 aug. 1937, în s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

În anii 1951-1957 învaţă la şcoala medie din Glodeni, după care îşi face studiile la Facultatea de Economie a Universităţii de Stat din Moldova (1960-1964), ca mai apoi instituţia dată să se transfere în cadrul Institutului Politehnic. Îşi face doctoratul la Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul muncii şi dirijării agriculturii din Moldova (1968-1971) prezentând subiectul *Fondurile de producţie în agricultură*. Susţine teza de doctor habilitat în economie cu tema *Stimularea muncii în agricultură*.

Activează economist-şef în colhozul *Iskr*a din s. Cazaclia, r-nul Ceadâr-Lunga (1965-1967). În anii 1990-1995 deţine postul de decan al Facultăţii de economie a UASM, în acelaşi timp fiind şef al Catedrei de organizare şi planificare a producţiei agricole (1991-1995). Începând cu anul 1995, până în 2006, este şef al Catedrei de management.

Desfăşoară o vastă activitate didactică şi ştiinţifică în domeniul pregătirii specialiştilor de înaltă calificare a cadrelor ştiinţifice atât în sistemul universitar, cât şi în postuniversitar.

Publică lucrări ştiinţifice şi metodice, manuale, monografii, recomandări practice în domeniul organizării muncii şi al producţiei agricole.

Preşedinte al Consiliului ştiinţific specializat din cadrul Universităţii Agrare de Stat din Moldova. Distins cu titlul onorific *Om Emerit* (1998).

BIBLIOGRAFIE:

Ţurcanu, Petru. Economia de piaţă la etapa actuală: Realizări şi perspective: Lucrări ştiinţifice. – Chişinău: Centrul ed. UASM, 2003. – 157 p.

Ţurcanu, Petru. Organizarea muncii şi a producţiei agricole: Manual / Petru Ţurcanu, Alexandru Stratan. – Chişinău: Centrul ed. UASM, 2006. – 382 p. : il.

Ţurcanu, Petru. Planificarea şi prognozarea producţiei în întreprinderile agricole / Petru Ţurcanu. – Chişinău, 2002. – 269 p.

Ţurcanu, Petru. Problemele dezvoltării economiei de piaţă în statul de drept: Materialele Conferinţei teoretico-ştiinţifice internaţionale (17-18 dec. 2004) / Petru Ţurcanu [et al.]. – Bălţi: INED, 2005. – 476 p.

Ţurcanu, Petru. Restructurare, dezvoltare şi creştere economică în sectorul agrar / Petru Ţurcanu [et al.]. – Chişinău: UASM, 2009. – 244 p.

Ţurcanu, Petru. Kollektivnyj podrâd v sel'skom hozâjstve Moldavii / Petru Ţurcanu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1989. – 168 p.

* * *

Spivacenco, Anatolie. Tendinţe de dezvoltare şi creştere economică în sectorul agrar.Teză / Anatolie Spivacenco; conduc. şt.: Petru Ţurcanu. – Chişinău: [S. n.], 2009. – 202 p.: tab.

Turiţă, Sava. Petru Ţurcanu / Sava Turiţă // Turiţă, Sava. Profesorii Universităţii Agrare de Stat din Moldova. Dicţ. istorico-biogr. (1933-2008). – Chişinău, 2008. – P. 170.

Constantin BĂNICĂ
1942 – 1991

Matematician, membru corespondent al Academiei Române, originar din Chişinău.

S-a născut la 24 aug. 1942, Chişinău. A decedat la 25 dec. 1991, Sinaia, jud. Prahova.

Face liceul la Câmpulung Muscel, ulterior absolveşte Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Matematică. Susţine teza de doctorat cu subiectul *Dualitate pe varietăţi Stein*. Activează cercetător ştiinţific la Institutul de Matematică al Academiei Române. A avut funcţia de lector străin *(Visiting Professor)* la Universităţile din Bayreuth, Göttingen, München, Pisa, Strasbourg.

S-a preocupat de geometria complexă asupra funcţiilor analitice de mai multe variabile complexe prin metode algebrice şi geometrice. În domeniul activităţilor sale de cercetare se mai enumeră: dualitatea analitică pe varietăţi Stein, morfismele proprii de spaţii complexe şi variaţia obiectelor cosmologice într-o deformare de spaţii analitice complexe etc.

* * *

Rusu, Dorina N. Bănică, Constantin / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române: 1866/2003. Dicţ. – Bucureşti: Ed. Acad. Române, 2003. – P. 94.

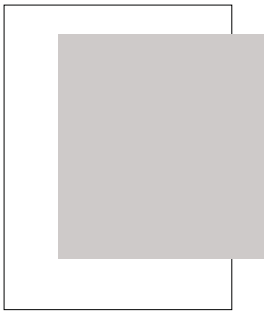

Boris PERLIN
1912 – 1995

Anatomist, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 25 aug. 1912, Dnepropetrovsk, Ucraina. A decedat la 23 sept. 1995, Chişinău.

În 1943 absolveşte Institutul de Medicină din Sverdlovsk. Începând cu anul 1944 este asistent al Catedrei de anatomie a omului din cadrul Institutului de Medicină din Kislovodsk, fiind apoi transferat la Chişinău. Deţine aceeaşi funcţie, ulterior fiind conferenţiar (1945), şef al Catedrei de anatomia omului de la Institutul de Medicină din Chişinău (1959).

În 1967 obţine titlul de doctor habilitat în medicină, iar în 1968 devine profesor universitar.

A studiat sistemul nervos periferic, îndeosebi al ţesutului conjuctiv. Publică cca 190 de lucrări ştiinţifice, inclusiv monografii, suporturi didactice ş. a.

Preşedinte al Societăţii ştiinţifice a anatomiştilor, histologilor şi embriologilor din Moldova.

Om Emerit în ştiinţe din Republica Moldova (1973).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Andrieş, Vasile. Vascularizaţia şi inervaţia organelor interne: Manual pentru studenţii facultăţilor de medicină / Vasile Andrieş, Tatiana Iastrebova; Boris Perlin. – Chişinău, 1995. – 209 p.

Perlin, Boris. Prepararea vaselor şi nervilor omului: manual pentru studenţii facultăţilor de medicină / Boris Perlin; [et al.]. – Chişinău: Ştiinţa, 1994. – 167 p.: il.

* * *

Perlin, Boris. Innervaciâ tazobedrennogo sustava v norme i pri tuberkuleznom koksite: Monogr. / Boris Perlin. – Chişinău: Ştiinţa, 1977. – 163 p.: il.

Perlin, Boris. Innervaciâ tverdoj oboločke golovnogo mozga / Boris Perlin. - Chişinău: Ştiinţa, 1983. – 256 p.: il.

Perlin, Boris. Rukovodstvo po preparirovaniû sosudov i nervov čeloveka / Boris Perlin; [et al.]. – Chişinău: Ştiinţa, 1992. – 129 p.

* * *

Andrieş, Vasile. Perlin, Vasile / Vasile Andrieş // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 362.

Şpitalnic, S. Perlin, Boris / S. Şpitalnic // Şpitalnic, S. Evreii în literatura, arta şi ştiinţa Moldovei (îndreptar). – Chişinău, 1995. – P. 313.

M. P.

Ion GEANTÂC
1932 - 2006

Istoriograf, muzeograf.

S-a născut la 25 aug. 1932, în com. Slobozia Mare, jud. Ismail. Se stinge din viaţă la 13 oct. 2006.

În 1953 absolveşte Şcoala Pedagogică din Cahul, apoi absolveşte Facultatea de Istorie a Universităţii de Stat din Moldova cu frecvenţă redusă (1968).

Activează mai întâi învăţător, apoi profesor de istorie, director al şcolii medii serale, organizator pentru munca educativă, director la şcoala medie de cultură generală din Slobozia Mare, ulterior profesor de istorie. În 1988 a fondat, apoi, începând cu anul 1992 este director al Muzeului de Istorie şi Etnografie din ţinutul de baştină. Încă în 1955 îşi face debutul publicistic în paginile gazetei raionale din Vulcăneşti. În anii următori semnează articole şi le publică şi în presa republicană: *Tinerimea Moldovei*, *Viaţa satului*, *Cultura Moldovei*, *Moldova socialistă*. Apare cu diverse articole ce ţin de deportări, război, în rubricile *Martirologiu* sau *Cartea memoriei* ale revistei *Basarabia* şi ale săptămânalului *Literatura şi arta*. A semnat crochiuri despre Gheorghe Mare, Eugeniu Grebenicov etc.

Este autorul micromonografiei *Gheorghe Mare, gospodar şi deputat*, apărută în or. Galaţi, România (1999), fiind lansată mai apoi în incinta Bibliotecii *Transilvania* din Chişinău.

BIBLIOGRAFIE:

Geantâc, Ion. Slobozia Mare. Istorie, personalităţi, cultură: Monografie / Ion Geantâc. – Chişinău: Lyceum, 2000. – 203 p.

Rec.: Păsat, Dumitru. O monografie despre Slobozia Mare / Dumitru Păsat // Ţara. – 2001. – 9 oct. – P. 4.

Rec.: Morăraş, Mihai. O monografie cu valori de letopiseţ / Mihai Morăraş // Capitala. – 2001. – 26 sept. – P. 4.

Rec.: Bălănel, Ecaterina. O carte de referinţă despre istoria comunei Slobozia Mare, jud. Cahul / Ecaterina Bălănel // Ţara. – 2001. – 26 sept. – P. 4.

Geantâc, Ion. *Slobozia Mare: promoţii, promoţii... / Ion Geantâc. – Cahul: Tipogr. Cahul, 2002. - 146 p.: il.*

* * *

Geantâc, Ion. Din nou pe cărările copilăriei: [acad. Eugeniu Grebenicov] / Ion Geantâc // Omul şi asteroidul Grebenicov. Amintiri, eseuri, crochiuri, interviuri, imagini foto. – Chişinău: Pontos, 2008. – P. 26-34.

Gheorghe COZUB
1937 – 2009

Inginer-oenolog, doctor habilutat în ştiinţe tehnice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 30 aug. 1937 în s. Cuhureştii de Sus, r-nul Floreşti. A decedat la 17 apr. 2009, la Chişinău.

Studiază la şcoala de vinificaţie şi viticultură din Chişinău (1956). În 1961 absolveşte Institutul Industriei Alimentare din Odesa, Ucraina, unde susţine şi teza de doctorat cu tema *Cercetarea şi implementarea în practică a tehnologiei eficace de producere a vinului Xeres*. În anii 1961-1963 începe activitatea profesională de inginer-tehnolog la fabrica de vinuri din s. Cazaclia, r-nul Ceadâr-Lunga. A fost directorul Fabricii Experimentale de producere a vinului de tip *Xeres* apoi director adjunct pentru probleme de ştiinţă al *AP Ialoveni* (1973-1978). În anii 1978-1983 este vicepreşedinte al Asociaţiei *Moldvinprom,* ulterior viceministru al viticulturii şi vinificaţiei (1983-1986). A fost în funcţia de director general la Fabrica de vinuri *S.A. Imperial Vin* din Cantemir (2001). Începând cu anul 2004 a funcţionat preşedinte al Uniunii producătorilor şi exportatorilor de vinuri din Moldova.

Domeniul său de cercetare vizează tehnologia şi utilajul folosit pentru industria vinului. Este fondatorul tehnologiei complexe de producere a vinului de tip *Xeres* (sec, tare şi desert), aceasta find implementată în Moldova, Ucraina, Rusia, Bulgaria. Este autorul tehnologiei producerii de coniacuri precum: *Belîi aist*, *Ambasador* (în colab.) etc. În 1994 este aprobat de către Parlamentul

Republicii Moldova studiul intitulat *Legea viei şi vinului*. Sub egida sa se elaborează concepţia dezvoltării complexului vitivinicol al Republicii Moldova până în anul 2020.

A semnat lucrări ştiinţifice, este autorul unor monografii precum: *Muskatnye vina* (1967); *Vina Moldavii* (1978); *Novoe v tehnologii proizvodstva vina Heresa* (1980) etc. Este deţinător de brevete de invenţie. A organizat 18 ediţii ale expoziţiei internaţionale: *ExpoVin Moldova*, ale concursului internaţional de vinuri *Wines & Spiritus Contest Winners* etc.

A fost preşedinte al Consiliului ştiinţific specializat de pe lângă Institutul Naţional al Viei şi Vinului pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi doctor habilitat. Deţine titlul de *Om Emerit* al Republicii Moldova (1976); dublu laureat al Premiului de Stat al R. Moldova; Vinificator Emerit al Franţei (1982). Este decorat cu ordinele *Gloria Muncii* (1997); Medalia „60 de ani ai Republicii Populare Mongole". În 2007 este distins cu *Ordinal Republicii*.

A se vedea şi art. din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 261-262.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cozub, Gheorghe. Producerea vinurilor în Moldova / Gheorghe Cozub, Emil Rusu. – Chişinău: Litera, 1996. – 192 p.

* * *

Cozub, Gheorghe. Vinodelčeskaâ Moldova. Gody i sud'by / Gheorghe Cozub. – Chişinău: [S. n.], 2005. – 112 p. : il.

* * *

Cozub, Gheorghe. O şampanie: [de vorbă cu Gh. Cozub, doctor în ştiinţe tehnice, de două ori laureat al Premiului de Stat al RSSM, Vinificator de Onoare al Franţei] / Gheorghe Cozub; consemnare: M. Vătavu // Moldova. – 1990. – Nr. 4. – P. 31-32.

* * *

Academicianul Gheorghe Cozub la frumosul jubileu de 70 ani. – Chişinău: [S. n.], 2008. – 128 p.

Bătrânu, Ion. Maximalismul, ca mod de slujire a profesiunii: [Gh. Cozub, savant] / Ion Bătrânu // Viticultura şi vinificaţia în Moldova. – 2007. – Nr. 3. – P. 22-23.

In memoriam. Model de slujire profesiunii: [la al 73-lea an s-a stins din viaţă marele savant vinificator Gheorghe Cozub] // Viticultura şi vinificaţia în Moldova. – 2009. – Nr.2-3. – P. 32.

Cozub, Gheorghe // Localităţile Republicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 5. (Cos-Dră). – Chişinău: Fundaţia Draghiştea, 2005. – P. 376.

Cozub, Gheorghe // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Dicţ. 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 182-183.

Un general în războiul vinului: Gheorghe Cozub // VIPmagazin. Cei mai influenţi 50 de moldoveni 2006. – 2007. – P. 150-151.

* * *

Cozub, Gheorghe [Resursă electronică] www.wikipedia.org/wiki/-

M. P.

Dinu POŞTARENCU
1952

Cercetator ştiinţific, autor de cărţi.

S-a născut la 30 aug. 1952 în s. Varniţa, Tighina.

A absolvit Facultatea de Geografie a Universităţii din Tiraspol (1974). A activat ca cercetător ştiinţific la Muzeul de Istorie şi Studiere a Ţinutului Natal din Tighina, la Centrul Naţional de Studii Literare şi Muzeografie *M. Kogălniceanu* de pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova. Din mart. 1995, activează în calitate de cercetator ştiinţific la Institutul de Istorie al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova.

Este autor al unei serii de studii consacrate istoriei Basarabiei din perioada ţaristă, istoriei localităţilor, vieţii şi activităţii lui Dimitrie Cantemir şi al unor personalităţi basarabene. A semnat nouăsprezece cărţi cu profil de cercetare istorică şi cca nouăzeci de studii şi articole.

BIBLIOGRAFIE :

Chişinăul în 1941 / Ed. îngrig. de Dinu Poştarencu. – Chişinău: Museum, 1996. – 78 p.: il. – (Scrieri despre Chişinău).

Poştarencu, Dinu. Biserica Sfântul Ierarh Nicolae din Chişinău / Dinu Poştarencu. – Chişinău: [S.n.], 2002. – 16 p.; il.

Poştarencu, Dinu. Contribuţii la istoria modernă a Basarabiei. În 2 vol. / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Grafema Libris, 2005-2009.

Poştarencu, Dinu. Domnia lui Alexandru cel Bun / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Universitas, 1994. – 64 p.

Poştarencu, Dinu. Istoria satului Sadâc / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Tipogr. "Reclama", 2001. – 224 p.

Poştarencu, Dinu. Istoria satului Varniţa / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Universitas, 1992. – 71 p.: fotogr. – Bibliogr.: P. 70-71.

Poştarencu, Dinu. Mănăstirea Noul Neamţ / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Universitas, 1994. – 66 p.

Poştarencu, Dinu. O istorie a Basarabiei în date şi documente (1812-1940). – Chişinău: Cartier, 1998. – 219 p. – (Cartier istoric).

Rec.: Varta, Ion. O importantă contribuţie la istoria Basarabiei / Ion Varta // Ţara. – 1998. – 14 apr.

Rec.: Volânschi, Lidia. Dinu Poştarencu, "O istorie a Basarabiei în date şi documente (1812-1940)"/ Lidia Volânschi // Pergament: Anuarul arhivelor . – 1998.

Poştarencu, Dinu. Pănăşeşti: File de istorie / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Tipogr. Centrală, 2002. – 287 p.

Poştarencu, Dinu. Poşta Moldovei. File de istorie / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Civitas, 2000. – 96 p.

Poştarencu, Dinu. Străzile Chişinăului : Denumiri vechi şi actuale / Dinu Poştarencu . ─ Chişinău : Civitas, 1998. – 16 p.: h.

Poştarencu, Dinu. Varnickij placdarm / Dinu Poştarencu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1990. – 103 p.

***

Poştarencu, Dinu. Desemnarea Târgului Chişinău, la 1812, în calitate de centru administrativ al Basarabiei / Dinu Poştarencu // Cugetul: Rev. de istorie şi cultură. – 2000. – Nr. 3. – P. 33-37.

Poştarencu, Dinu. Din istoria satelor Buţeni şi Pănăşeşti / Dinu Poş-

tarencu // Rev. de ist. a Moldovei. – 1998. – V. 1-2. – P. 106-112.

Poştarencu, Dinu. Dinamica populaţiei urbane a Basarabiei (1850 – începutul secolului al 20-lea) / Dinu Poştarencu // Rev. de ist. a Moldovei. 2010. – Nr. 1. – P. 83-101.

Poştarencu, Dinu. Documente din fondul Arhiva Senatorilor de la Chişinău (1806-1812) / Dinu Poştarencu // Revista istorică / Academia Română. Inst. de Ist. "N. Iorga". – 2003. – Tomul XIV, Nr. 5-6. – P. 243-257.

Poştarencu, Dinu. Documente referitoare la administrarea Basarabiei de către guvernatorul civil Scarlat Sturza [1792] // Rev. de ist. a Moldovei. – 2007. – Nr. 3. – P. 92-102.

Poştarencu, Dinu. Emanuil Gavriliţă: 90 de ani de la moarte (contribuţii biografice [1847-1910]) / Dinu Poştarencu // Destin românesc. – 2000. – Nr. 1. –P. 49-54.

Poştarencu, Dinu. Înfiinţarea Eparhiei Chişinăului şi Hotinului / Dinu Poştarencu // Cugetul. – 2003. – Nr. 2. – P. 6-12.

Poştarencu, Dinu. Mihail Ozmidov, primul arhitect şi inginer cadastral al Basarabiei din perioada ţaristă / Dinu Poştarencu // Tyragetia / Muzeul Naţional de Arheologie şi Istorie a Moldovei. – 2007. – Vol. 1 [XVI], Nr. 2. – P. 257-258;
[resursă electronică] //http://www.scribd.com/doc/34104994/27-Postarencu

Poştarencu, Dinu. Materiale referitoare la istoria ţinutului natal, publicate în paginile revistei "Kišinevskie eparhial'nye vedomosti" / Dinu Poştarencu // Cugetul. – 2002. – Nr. 3-4. – P. 70-77.

Poştarencu, Dinu. Neamul Stroescu din Basarabia / Dinu Poştarencu // Tyragetia. – 2006. – Vol. 15. – P. 321-329.

Poştarencu, Dinu. Nobilii basarabeni Dicescu / Dinu Poştarencu // Tyragetia. – 2010. – Vol. 4, Nr. 2. – 25-35.

Poştarencu, Dinu. O tentativă de ciopârţire a Basarabiei / Dinu Poştarencu // Cugetul. – 2004. – Nr. 2. – P. 73-74.

Poştarencu, Dinu. Pantelimon Sinadino (Primar al Chişinăului, 1837-1842) / Dinu Poştarencu // Cugetul. – 2005. – Nr . 3. – P. 73-76.

Poştarencu, Dinu. Precizări şi completări la biografiile unor personalităţi basarabene [Leon Casso, Petre Cazacu, Ioan Doncev, Iustin Frăţiman, Constantin Stere] / Dinu Poştarencu // Cugetul : Revistă de istorie şi cultură. – 2002. – Nr. 1. – P. 64-69.

Poştarencu, Dinu. Scarlat Sturza / Dinu Poştarencu // Rev. de ist. a Moldovei. – 2006. – Nr. 1-2. – P. 76-82.

Poştarencu, Dinu. Trecerea oraşului Soroca din proprietatea privată în cea a statului / Dinu Poştarencu // Tyragetia: Istorie. Muzeologie: Ser. nouă. – 2008. – Vol. 2, Nr.2. – P. 195-198

V. M.

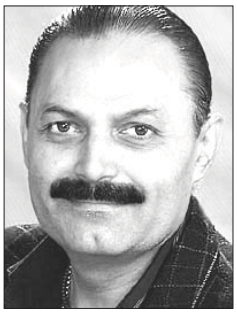

Anatol ARCEA
1952

Tenor liric şi profesor.

S-a născut la 30 aug. 1952, la Bălţi.

În anii 1968-1976 studiază în clasa de canto a lui Leonid Boxan la Şcoala de Muzică din Bălţi, apoi urmează cursurile de canto cu Anatolie Jarikov la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău (1976-1981). Începând cu anul 1977 activează ca solist al Teatrului Naţional de Operă şi Balet din Chişinău. Întreprinde turnee artistice la Bucureşti, Timişoara, Galaţi, precum şi la Bruxelles, Paris, Geneva, Milano etc.

A debutat cu rolul Domendado din opera *Carmen* de G. Bizet. Alte roluri: Alfred (*Traviata*), Ducele de Mantova (*Rigoletto*); Riccardo (*Bal mascat* de G. Verdi); Vodemon (*Iolanta* de P.I. Ceaikovski); Antonio (*Logodnă la mănăstire* de S. Prokofiev); Vladimir Igorievici (*Cneazul Igor* de A. P. Borodin); Moţoc (*Alexandru Lăpuşneanu* de Gh. Mustea); Don José (*Carmen* de G. Bizet) ş. a. Colaborează cu Alexandru Samoilă, Larisa Brumă, Mihaela Roşca, Valentina Calestru, Mihai Munteanu, Svetlana Strezeva.

Înregistrează la Teleradio Moldova opera *Alexandru Lăpuşneanu* de Gh. Mustea, arii şi lieduri de P.I. Ceaikovski, E. Doga, E. Mamot.

Maestru în Arte.

* * *

Buzilă, Serafim. Anatol Arcea / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. Ed. a 2-a, revăzută şi adăugită. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 27.

CALENDAR NAȚIONAL

SEPTEMBRIE 2012

Sâmbătă	**1**
Duminică	**2**
Luni	3
Marți	4
Miercuri	5
Joi	6
Vineri	7
Sâmbătă	**8**
Duminică	**9**
Luni	10
Marți	11
Miercuri	12
Joi	13
Vineri	14
Sâmbătă	**15**
Duminică	**16**
Luni	17
Marți	18
Miercuri	19
Joi	20
Vineri	21
Sâmbătă	**22**
Duminică	**23**
Luni	24
Marți	25
Miercuri	26
Joi	27
Vineri	28
Sâmbătă	**29**
Duminică	**30**

75 de ani de la nașterea actorului și regizorului de teatru **Anatol Pânzaru** (1 sept. 1936/1937 – 12 aug. 2007). *A se vedea și art. din CB 1997, p. 213-215; CN 2007, p. 267.*

70 de ani de la nașterea jurnalistului de expresie rusă **Arkadi Pasecinik** (1 sept. 1942).

70 de ani de la nașterea artistului plastic **Ion Virschi** (1 sept. 1942).

70 de ani de la nașterea lui **Nicolae Bucătaru**, specialist în domeniul zootehniei, profesor universitar, cercetător științific (1 sept. 1942).

135 de ani de la nașterea fizicianului englez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie **Francis William Aston** (1 sept. 1877 – 20 noiemb. 1945). *A descoperit izotopii de neon.*

90 de ani de la nașterea actorului și regizorului italian **Vittorio Gassman** (1 sept. 1922 – 29 iun. 2000).

80 de ani de la nașterea lui **Mihail Platon,** doctor habilitat în economie, profesor universitar (2 sept. 1932 – 15 febr. 2011).

130 de ani de la nașterea lui **George Boskoff**, compozitor și pianist, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai muzicii românești din prima jumătate a sec. al XX-lea (2 sept. 1882 – 27 iul. 1960).

75 de ani de la nașterea dirijorului de cor și profesorului **Victor Creangă** (2 sept. 1937).

160 de ani de la nașterea lui **Paul Bourget**, romancier, nuvelist, eseist, poet și dramaturg francez (2 sept. 1852 – 25 dec. 1935). *A se vedea și art. din CN 2002, p. 236.*

140 de ani de la stingerea din viață a lui **Nikolaj Frederik Severin Grundtvig**, umanist, istoric, poet, filozof, pedagog, om politic danez (8 sept. 1785 – 2 sept. 1872).

135 de ani de la nașterea chimistului și fizicianului englez, laureat al Premiului Nobel, **Frederick Soday** (2 sept. 1877 – 22 sept. 1956). *A stabilit legea deplasării radioactive.*

75 de ani de la nașterea cântăreței (soprană lirică de coloratură) **Ludmila Erofeeva** (3 sept. 1937 – 2003). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 268-269.*

125 de ani de la stingerea din viață a filologului și lingvistului român, membru fondator și vicepreședinte al Societății Academice Române, **Timotei Cipariu** (21 febr. 1805 – 3 sept. 1887). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 60-62.*

75 de ani de la nașterea cântăreței române de muzică populară **Maria Ciobanu** (3 sept. 1937). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 267-268.*

70 de ani de la nașterea lui **Mihai Cimpoi**, critic și istoric literar, eminescolog, academician, membru de onoare al Academiei Române (3 sept. 1942). *A se vedea și art. din CN 2002, p. 237-239; CN 2007, p. 269-272.*

70 de ani de la stingerea din viață a chimistului german **Max Bodenstein** (15 iul. 1871 – 3 sept. 1942). *A descoperit reacțiile înlănțuite, care mai târziu au fost aplicate la bomba atomică.*

80 de ani de la nașterea pictorului **Gheorghe Guzun** (4 sept. 1932 – 15 dec. 1997). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 272.*

100 de ani de la nașterea lui **Raoul Șorban**, critic și istoric de artă, pictor, muzician, memorialist, prof. univ. doctor în studiul artelor (4 sept 1912 – 18 iul. 2006)

120 de ani de la nașterea lui **Darius Milhaud**, compozitor, dirijor și critic muzical francez (4 sept. 1892 – 22 iun. 1974).

170 de ani de la nașterea lui **Ilarion Puşcariu**, teolog, pedagog, filolog și istoric român, membru de onoare al Academiei Române (5 sept. 1842 – 8 sept. 1922).

100 de ani de la nașterea compozitorului și pianistului american **John Cage** (5 sept. 1912 – 12 aug. 1992).

90 de ani de la naşterea lui **Iurie Barjanschi**, poet, prozator şi traducător (6 sept. 1922 – 11 sept. 1986).
60 de ani de la naşterea interpretei de muzică populară **Ioana Căpraru** (6 sept. 1952).
195 de ani de la naşterea lui **Mihail Kogălniceanu**, istoric, scriitor, publicist, diplomat, om politic, membru fondator al Societăţii Academice Române, preşedinte al Academiei Române (6 sept. 1817 – 2 iul. 1891). *Considerat unul dintre cei mai importanţi oameni de stat ai generaţiei sale. A se vedea şi art. din CB 1997, p. 216-221; CN 2007, p. 274-276*.
120 de ani de la naşterea lui **Sir Edward Victor Appleton**, fizician englez, profesor universitar, cercetător, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (6 sept. 1892 – 21 apr. 1965). *A contribuit la realizarea radarului.*
100 de ani de la naşterea sculptorului francez de origine ungară, **Nicolas Schöffer** (6 sept. 1912 – 8 ian. 1992). *Considerat unul dintre fondatorii artei cibernetice.*
80 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Sava Pânzaru** (8 sept. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 240-242.*
75 de ani de la naşterea cântăreţei de operă (soprană) **Lidia Oprea-Boldureanu** (8 sept. 1937).
65 de ani de la naşterea **Olgăi Orihovskaia (Trifan)**, pictor-modelier, inginer-constructor, stabilită în SUA (8 sept. 1947 – 23 oct. 2010).
80 de ani de la naşterea lingvistului şi academicianului român **Marius Sala** (8 sept. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 242-244.*
70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Constantin Meissner**, personalitate marcantă în istoria pedagogiei româneşti, om politic, membru de onoare al Academiei Române (27 mai 1854 – 9 sept. 1942).
275 de ani de la naşterea lui **Luigi Galvani**, fizician, biolog, medic şi profesor italian (9 sept. 1737 – 4 dec. 1798). *A fost unul dintre fondatorii electricităţii ca ştiinţă. A se vedea şi art. din CN 2008, p. 411.*
90 de ani de la naşterea fizicianului american de origine germană, laureat al Premiului Nobel, **Hans Georg Dehmelt** (9 sept. 1922).
80 de ani de la naşterea profesorului universitar, doctor habilitat în chimie, **Nicanor Barbă** (10 sept. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 277.*
140 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Avram Iancu**, revoluţionar român paşoptist, avocat (1824 – 10 sept. 1872). *A fost unul dintre conducătorii revoluţiei de la 1848-1849 din Transilvania. A se vedea şi art. din CB 1997, p. 226-228; CB 1999, p. 285.*
120 de ani de la naşterea fizicianului american, laureat al Premiului Nobel, **Arthur Holly Compton** (10 sept. 1892 – 15 mart. 1962).
100 de ani de la naşterea lui **Vasile Posteucă**, poet, prozator, profesor, editor şi publicist român, originar din Bucovina (10 sept. 1912 – 6 dec. 1972). *A activat în exil.*
150 de ani de la naşterea prozatorului american **O'Henry** (pseudonimul lui William Sydney Porter) (11 sept. 1862 – 5 iun. 1910). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 245.*
130 de ani de la naşterea lui **Paul Bekker**, critic muzical, cercetător şi publicist german (11 sept. 1882 – 7 mart. 1937).
100 de ani de la naşterea lui **Alexandru Conunov**, traducător, redactor şi scenarist (12 sept. 1912 – 19 iun. 1992). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 246.*
130 de ani de la naşterea lui **Ion Agârbiceanu**, preot greco-catolic, pedagog, ziarist şi scriitor român, adeptul semănătorismului, membru titular al Academiei Române (12 sept. 1882 – 28 mai 1963). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 277-279.*
90 de ani de la naşterea prozatoarei **Ana Lupan** (13 sept. 1922 – 23 febr. 1998). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 132; CB 1999, p. 210; CN 2007, p. 279-280.*
80 de ani de la naşterea lui **Ion Tofan**, profesor universitar, specialist în domeniul modernizării proceselor tehnologice din agricultură şi zootehnie, inventator (13 sept. 1932 – 2010). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 280.*
420 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului şi gânditorului umanist francez **Michel Eyquem de Montaigne** (26 febr. 1533 – 13 sept. 1592). *A se vedea şi art. din CN 2003, p. 48-49; CN 2008, p. 98.*
170 de ani de la naşterea pictorului italian **Guglielmo Ciardi** (13 sept. 1842 – 5 oct. 1917)
125 de ani de la naşterea chimistului elveţian de origine iugoslavă, laureat al Premiului Nobel, **Leopold Ružička** (13 sept. 1887 – 26 sept. 1976).
100 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului australian **Tom Collins** (26 sept. 1843 – 13 sept. 1912).
85 de ani de la naşterea lui **Constantin Drachenberg**, istoric, profesor universitar, doctor habilitat (14 sept. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 280-281.*
75 de ani de la naşterea poetului şi prozatorului găgăuz **Gavriil Gaidarji** (14 sept. 1937 – 14 febr. 1998). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 282.*
235 de ani de la naşterea poetului român **Costache Conachi** (14 sept. 1777/1778 – 4 febr. 1849). *A se vedea şi art. din CB 1999, p. 43-44; CN 2003, p. 194-195.*
125 de ani de la naşterea matematicianului român, membru titular al Academiei Române, **Simion Stoilow** (14 sept. 1887 – 4 apr. 1961). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 283-284.*
80 de ani de la naşterea lui **Marcu Gabinschi**, lingvist, specialist în lingvistică generală, balcanică şi romanică, doctor habilitat în filologie (15 sept. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 247-248.*
65 de ani de la naşterea **Claudiei Slutu-Grama**, bibliolog, istoric literar, poetă (16 sept. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 284-287.*
120 de ani de la naşterea prozatorului german **Werner Bergengruen** (16 sept. 1892 – 4 sept. 1964).
230 de ani de la stingerea din viaţă a cântăreţului italian **Farinelli (Carlo Broschi)** (24 ian. 1705 – 16 sept. 1782*). A se vedea şi art. din CN 2005, p. 24-25.*
120 de ani de la naşterea artistului plastic decorator **Serghei Ciokolov** (17 sept. 1892 – 24 ian./ 21 sept. 1977). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 249.*
155 de ani de la naşterea savantului rus, fondator al cosmonauticii, membru al Academiei de Ştiinţe a Rusiei, **Konstantin Ţiolkovski** (17 sept. 1857 – 19 sept. 1935). *A se vedea şi art. din CN 2005, p.*

265 -267.
100 de ani de la naşterea poetului bielarus **Maxim Tank** (17 sept. 1912 – 7 aug. 1995). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 250-251*.
145 de ani de la naşterea lui **Vasile Cheltuială**, critic literar şi profesor originar din Basarabia (18 sept. 1867 – 6 febr. 1942).
260 de ani de la naşterea matematicianului francez **Andrien Marie Legendre** (18 sept. 1752 – 10 ian. 1833). *A introdus polinoamele care-i poartă numele şi funcţia discontinuă. A se vedea şi art. din CN 2008, p. 33-34*.
100 de ani de la naşterea lui **Mihail Arnautu**, cântăreţ de operă, lied şi profesor (19 sept. 1912/1913 – 22 mart. 1995).
80 de ani de la naşterea lui **Vladimir Mogoreanu**, specialist în domeniul economiei agrare, doctor habilitat în economie, profesor universitar (19 sept. 1932 – 2001).
100 de ani de la naşterea dirijorului german **Kurt Sanderling** (19 sept. 1912 -).
70 de ani de la naşterea profesorului şi compozitorului ucrainean, cu renume mondial, **Evgheni Stankovici** (19 sept. 1942).
180 de ani de la naşterea compozitorului german de origine cehă **Johann Josef Albert** (20 sept. 1832 – 1 apr. 1915).
170 de ani de la naşterea lui **Sir James Dewar**, fizician, chimist şi inventator englez de origine scoţiană (20 sept. 1842 – 27 mart. 1923). *A inventat termosul.*
100 de ani de la naşterea lui **Iachim Grosul**, specialist în istoria modernă a Moldovei, doctor habilitat, profesor universitar, membru titular şi primul preşedinte al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (21 sept. 1912 – 28 sept. 1976). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 251-252*.
80 de ani de la naşterea artistului plastic **Vasile Cojocaru** (21 sept. 1932).
65 de ani de la naşterea **Dariei Radu**, compozitoare, dirijor de cor, profesoară (21 sept. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 288-289*.
125 de ani de la stingerea din viaţă a folcloristului şi prozatorului român **Petre Ispirescu** (1830 – 21 sept. 1887). *A se vedea şi art. din CN 2000, p. 46-50*.
180 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului scoţian de limbă engleză **Walter Sir Scott** (15 aug. 1771 – 21 sept. 1832). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 189-190*.
90 de ani de la naşterea istoricului şi profesorului **Mihail Munteanu** (22 sept. 1922 – 3 mart. 1983). *A fost decan al Facultăţii de Filologie a USM*.
80 de ani de la apariţia publicaţiei **„Basarabia Românească"**, ediţie a Asociaţiei ziariştilor din Basarabia (red. C. Mâţu) (22 sept. 1932).
60 de ani de la stingerea din viaţă a lui **David Vetrov (Fiksman),** poet, prozator şi traducător (22 iun. 1913 – 22 sept. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 202*.
90 de ani de la naşterea fizicianului chinez, stabilit în SUA, laureat al Premiului Nobel, **Chen Ning Yang** (22 sept. 1922).
75 de ani de la naşterea lui **Vladimir Boişteanu**, doctor în medicină, oftalmochirurg, conferenţiar universitar, şef de studii la USMF (23 sept. 1937).
60 de ani de la naşterea criticului şi istoricului de artă **Tudor Stăvilă** (23 sept. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 252-253*.
100 de ani de la naşterea lui **Tony Smith**, sculptor, teoretician al artei, designer şi architect american (23 sept. 1912 – 26 dec. 1980).
140 de ani de la naşterea lui **Veaceslav Al. Bulîciov**, dirijor de cor, compozitor, pedagog şi publicist rus (24 sept. 1872 – 10 apr. 1959). *A activat din 1918 la Chişinău, apoi din 1951, la Bucureşti.*
75 de ani de la naşterea trompetistului şi profesorului, originar din Bucovina de Nord, **Pavel Usaci** (25 sept. 1937).
75 de ani de la naşterea magistrului în teologie, protoiereu, **Petru Buburuz** (26 sept. 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 230-233; CN 2007, p. 289*.
175 de ani de la naşterea fiziologului francez, membru de onoare străin al Academiei Române, **Charles Jacques Bouchard** (26 sept. 1837 – 2 mart. 1915).
120 de ani de la naşterea **Marinei Ţvetaeva**, poetă, autoare dramatică, traducătoare şi prozatoare rusă (26 sept. 1892 – 31 aug. 1941). *A se vedea şi art.din CN 2002, p. 254-256*.
60 de ani de la naşterea primului cosmonaut român **Dumitru Dorin Prunariu** (27 sept. 1952).
130 de ani de la naşterea lui **Vasile Pârvan**, arheolog, istoric al antichităţii, filozof al istoriei; eseist şi prozator român, membru titular al Academiei Române (28 sept. 1882 – 26 iun. 1927). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 130-134; CN 2002, p. 257-259*.
80 de ani de la naşterea lui **Leonida Teodorescu**, dramaturg, critic literar, romancier, poet şi traducător român, originar din Basarabia (28 sept. 1932 – 2 aug. 1994). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 290*.
160 de ani de la naşterea chimistului francez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie, **Henri Moissan** (28 sept. 1852 – 20 febr. 1907). *Fondator al chimiei temperaturilor ridicate; a descoperit fluorul.*
200 de ani de la naşterea lui **Eudoxiu (Doxachi) Hurmuzaki,** istoric şi politician român, membru titular al Societăţii Academice Române (29 sept. 1812 – 10 febr. 1874). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 259-260*.
90 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Eusebiu Popovici**, istoric, preot şi profesor din Nordul Bucovinei, membru de onoare al Academiei Române (27 febr. 1838 – 29 sept. 1922). *A se vedea şi art. din CB 1998, p. 46*.
50 de ani de la naşterea sculptorului **Valentin Vârtosu** (29 sept. 1962).
100 de ani de la naşterea regizorului şi scenaristului italian de film **Michelangelo Antonioni** (29 sept. 1912 – 30 iul. 2007).
70 de ani de la naşterea lui **Nicolae Gâscă**, dirijor şi profesor român, originar din Basarabia (30 sept. 1942).
130 de ani de la stingerea din viaţă a actorului şi directorului de teatru român **Mihail Pascaly** (1830 – 30 sept. 1882). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 399-400*.
380 de ani de la începutul domniei în Ţara Românească a lui **Matei Basarab** (sept. 1632 – 9 apr. 1654).
300 de ani de la stingerea din viaţă a cronicarului român **Nicolae Costin** (cca 1660 – sept. 1712).

Ion VIRSCHI
1942

Artist plastic.

S-a născut la 1 sept. 1942, la Lipnic, Ocniţa.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (astăzi Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) din Chişinău (1960-1965). Şi-a început activitatea profesională în calitate de pictor la ziarul *Tinerimea Moldovei* (1965-1977). Din 1978 este pictor-decorator la Fondul Plastic al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova. Colaborează cu Muzeul de Literatură *D. Cantemir* al Uniunii Scriitorilor, specializându-se în amenajarea expoziţiilor. A inaugurat expoziţii itinerante dedicate scriitorilor clasici români: *Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Gheorghe Asachi, Constantin Stamati, Constantin Negruzzi, Alexei Mateevici, Alexandru Donici, Bogdan P. Hasdeu, Grigore Ureche* etc., scriitorilor contemporani: *Petru Zadnipru, Andrei Lupan, Ion Druţă, Liviu Damian, Grigore Vieru, Vasile Vasilache, Ion Constantin Ciobanu, Vera Malev, Lidia Istrati, Pavel Boţu, Leonida Lari* etc. Muzee şi expoziţii permanente: *Constantin Stamati* din s. Ocniţa; *Alecu Russo* la Universitatea Pedagogică din Bălţi; *Mihai Eminescu* la Şcoala nr. 10 din Chişinău; *Ion Druţă* la şcoala din s. Horodişte etc. E executat picturi murale la biserica din Ialoveni (1976-1977); Stema Mitropoliei Basarabiei etc. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova (1995).

***

Colesnic, Iurie. Virschi, Ion / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală*: Ghid enciclopedic. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 236.

N.-M. Ş.

Mihail PLATON
1932 – 2011

Doctor habilitat în economie, profesor universitar, membru al Academiei de Ştiinte Pedagogice şi Sociale din Moscova. S-a născut la 2 sept. 1932, la Bulboaca. A decedat la 15 febr. 2011, la Chişinău. A absolvit Şcoala Pedagogică din Bender; Universitatea de Stat din Chişinău şi Şcoala Superioară de Politologie din Moscova. A făcut aspirantura la Academia de Ştiinţe a Moldovei. A lucrat învăţător şi director de şcoală, prim-secretar al comitetului raional Străşeni al Comsomolului, secretar al comitetului raional Floreşti al Partidului comunist din Moldova, preşedinte al Executivului raional Criuleni, prim-secretar al comitetului raional Ungheni a Partidului comunist din Moldova, preşedinte al Comitetului Executiv al Consiliului Municipal Chişinău (1985-1987). Prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1987-1990). În anii 1993-2003 rector al Academiei de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova. În 2004 a fost consilier al preşedintelui Republicii Moldova în problemele culturii, învăţământului şi ştiinţei.

A publicat peste 60 de lucrări ştiinţifice, inclusiv 14 monografii şi manuale. A editat revista *Administrarea publică* şi ziarul *Funcţionarul public*. În 2002 a publicat cartea de memorii *Meridianul inimii*, urmată de *Viaţa mea* (2005), *Administraţia publică* (2007).

***

Mihail Platon // Localităţile Republicii Moldova: Intinerar documentar – publicistic ilustrat: vol. 5 : Cos-Dra. – Chisinau: Draghistea, 2005. – P. 616-617.

Ţopa, Tudor. Fondatorul unei prestigioase academii: [Mihail Platon] / Tudor Ţopa // Ţopa, Tudor. Voievozii inspiraţiei: (Eseuri, portrete literare, povestiri documentare). – Chişinău: Draghiştea, 2007. – P. 137-147.

N.-M. Ş.

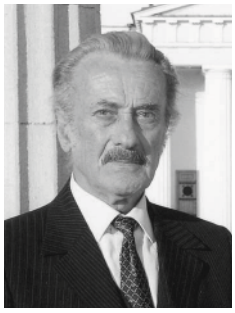

Victor CREANGĂ
1937

Dirijor de cor, compozitor, profesor, textier.

S-a născut la 2 sept. 1937, la Tiraspol.

A studiat la Şcoala Pedagogică din Orhei (1951-1955), la Şcoala de Muzică *Ştefan Neaga* (1960-1962) şi la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău (1962-1967) din Chişinău.

Pe parcursul anilor a activat în calitate de profesor (la Teleneşti, 1955-1956 şi Chiţcani, 1959-1960; la catedra dirijat cor de la Conservatorul *Gavrii Musicescu* din Chişinău, 1983-1985); a fost asistent de regizor în redacţia muzicală (1966-1967) şi solist, dirijor-secund în corul *Moldova* al Teleradio-Moldova (1967-1979), funcţionar public la Ministerul Culturii (1979-1990), şef de secţie al Inspectoratului General Republican, afiliat Ministerului de Învăţământ, specialist coordonator la Departamentul Educaţie, Ştiinţă, Tineret şi Sport al mun. Chişinău (1994-2003).

Din anul 1996 este profesor-dirijor de cor de gradul superior la Liceul Teoretic *N. Iorga* din Chişinău. A dirijat şi a fondat mai multe colective corale din republică: corul de copii din Cărpineni, Hânceşti (1964-1966) şi al profesorilor din Străşeni (1965-1970), corul *Dumbrava* din Mân-

dreşti (1972-1978) şi *Poiana* din Chiştelniţa (1978-1992), ambele din Teleneşti, *Balada* din Hânceşti (1985-2008), corul din Onițcani, Criuleni (1986-1989), Capela *Academia* a Academiei de Ştiinţe din Chişinău (1980-1985), Corala *Sonata* de la Liceul Teoretic *N. Iorga* din Chişinău (din 1996) ş.a.

A susţinut spectacole la Chişinău şi în oraşe din republică, în Rusia, Ucraina, Letonia, Bulgaria, Belarus, România, Cehia. A iniţiat şi realizat mai multe manifestări corale de amploare: Sărbătoarea Naţională de interpretare a muzicii corale cu participarea în corul unit a peste 2000 de interpreţi (9 mai 1980); Festivalul Internaţional de Muzică Corală *Toamna de aur* cu participarea formaţiilor din Bulgaria, România, Letonia şi Republica Moldova; patru ediţii (2003, 2005, 2007, 2009) ale Sărbătorii Muzicii Corale a elevilor din municipiul Chişinău, cu genericul *Sărbătoarea corului*, la care, de fiecare dată, a participat în corul unit câte 2500-2700 de elevi. Este coautor de proiect şi dirijor principal al Festivalului Internaţional de Muzică Corală A *ruginit frunza din vii*, patru ediţii (2008, 2009, 2010, 2011) ş.a.

Este laureat al concursurilor municipale şi republicane, diplomant al festivalurilor internaţionale de muzică corală din Piteşti şi Curtea de Argeş, din Ventspils (Letonia), laureat al concursurilor internaţionale al formaţiilor corale din Moscova (1981), Praga (2009) etc.

A înregistrat la Radio Chişinău lucări de G. Musicescu, P.I. Ceaikovski, A. Grecianinov, cântece populare. A semnat şi câteva culegeri de creaţii corale, inclusiv volumul de prelucrări şi compoziţii corale a cappella *Eu mă duc, codrul rămâne…* (2 ed.), coruri *a capella* (1981).

Membru al Uniunii Muzicienilor din Rep. Moldova.

Menţiuni şi distincţii: Eminent al Culturii din ex-RSSM (1977); Maestru în Artă din Republica Moldova (1994); Diploma de Recunoştinţă a Academiei de Ştiinţe din Moldova (1997); Ordinul *Gloria Muncii* (2000).

BIBLIOGRAFIE:

Creangă, Victor. Eu mă duc, codrul rămâne... / Victor Creangă. – Ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău: Grafema Libris, 2010. – 180 p. – [Din conţ.: Creaţii pentru formaţii corale cu voci omogene; Creaţii pentru formaţii corale mixte].

***

Creangă, Victor. Visez la un cor de talia celor din Ţările Baltice / Victor Creangă // Timpul. – 2008. – 15 oct. – P. 8.

***

Bendas, Mihail. Victor Creangă - un neobosit promotor al muzicii corale naţionale / Mihail Bendas // Lit. şi arta. – 2000. – 29 iun. – P. 6.

Buzilă, Boris. Creangă, Victor / Serafim Buzilă // Buzilă, Boris. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Ed. a 2-a, revăzută şi adăugită. – Chişinău: ARC, 1999. – P. 146-147.

Dumitraş, T. Un promotor al artei corale în Moldova / T. Dumitraş, Z, Raienschi, A. Constantinică // Făclia. – 1993. – 18 iun. – P. 3.

Ladaniuc, Victor. Ca o salvare, muzica: (Destin însângerat de ghearele regimului stalinist, îmbrăţişat de arta corală) / Victor Ladaniuc // Creangă, Victor. Eu mă duc, codrul rămâne... / Victor Creangă. – Ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău: Grafema Libris, 2010. – P. 159-168.

Mamot, Eugen. Un dirijor care nu s-a nomenclaturizat niciodată / Eugen Mamot // Lit. şi arta. – 1997. – 11 sept. – P. 6.

Marian, Elena. "Eu mă duc, codrul rămâne.." / Elena Marian // Lit. şi arta. – 2011. – 28 apr. – P.

Micinsky, Ştefan. Omul care aduce muzica / Ştefan Micinsky // aMic. – 2011. – Nr. 10. – P. 12.

Roibu, Nicolae. Cu Victor Creangă în codrul muzicii corale româneşti / Nicolae Roibu // Timpul. – 2010. – 9 noiemb.; [resursă electronică] // http://www.timpul.md/articol/in-codrul-muzicii-corale-romanesti-11599.html

Rucan, Lora. „Eu mă duc, codrul rămâne..." / Lora Rucan // Viaţa satului. –1994. – 9 iul. – P. 6.

Tamazlâcaru, Andrei. Să ne mângâiem auzul şi sufletul**...:** [pref.] / Andrei Tamazlâcaru // Creangă, Victor. Eu mă duc, codrul rămâne... / Victor Creangă. – Ed. a 2-a, revăzută şi completată. – Chişinău: Grafema Libris, 2010. – P. 6-8.

Ţopa, Tudor. Mândrie de mândreştean / Tudor Ţopa // Moldova Suverană. –1997. – 3 febr.

***

Festivalul Internaţional de Muzică Corală – "A ruginit frunza din vii" [resursă electronică] //http://www.timpul.md/articol/festivalul-international-de-muzica-corala---a-ruginit-frunza-din-vii-4903.html

Mihai CIMPOI
1942

Critic şi istoric literar, eminescolog, filozof al culturii, doctor habilitat în filologie, profesor universiatar, academician.

S-a născut la 3 sept. 1942, în com. Larga, jud. Hotin (azi, Edineţ). Şi-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova (1960-1965). A activat ca redactor la revista *Nistru* a Uniunii Scriitorilor din Moldova, la editurile *Cartea Moldovenească* şi *Literatura Artistică*, consultant la Uniunea Scriitorilor, secretar literar şi consultant la Teatrul de Stat *Mihai Eminescu* şi la Teatrul Poetic *Alexei Mateevici* din Chişinău. A fost un scurt timp redactor al *Enciclopediei Moldoveneşti* şi al Enciclopediei *Literatura şi arta Moldovei*. Din 1989 este profesor la Universitatea de Stat din Moldova şi din 1999 la Universitatea Pedagogică *Ion Creangă*, unde predă un curs special despre Eminescu. Din 1989 deţine funcţia de şef (coordonator) al Secţiei Literatură română veche şi modernă a Institutului de Istorie şi Teorie Literară al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. În perioada sept. 1991- oct. 2010 a fost preşedinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Este autorul a numeroase cărţi, studii, monografii şi eseuri: *Disocieri* (1969); *Alte disocieri* (1971); *Narcis şi Hyperion* (1994); *Spre un nou Eminescu* (1995); *O istorie deschisă a literaturii române din Basara-*

bia (2003); *Secolul Bacovia* (2005); *Europa, sarea Terrei... Vise, Utopii şi Realităţi europene* (2007) ; *Critice. Dialogul valorilor,* vol. 6 (2007); *Critice* vol. 7 (2008); *Ion Heliade Rădulescu: Panhymniul Fiinţei* (2008); *Grigore Alexandrescu: „însuflarea" fiinţării* (2009); *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor* (2009); *Mari scriitori români* (2010) etc. Este autor şi coordonator al cunoscutului *Dicţionar general al literaturii române.* Membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al Organizaţiei Mondiale a Scriitorilor (PEN). Membru de onoare al Academiei Române (1991). Membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1992). Director de onoare al Centrului Academic *Mihai Eminescu* (1999). Maestru al Literaturii din Republica Moldova (1992). Marele Premiu *Nichita Stănescu* (1991). Premiul de Stat al Republicii Moldova (1994). Laureat al premiilor *Lucian Blaga, George Bacovia,* Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1997). *Ordinul Republicii* (1996). Medalia jubiliară *Mihai Eminescu* (România, 2000); *Doctor Honoris Causa* al Universităţilor din Tiraspol, Oradea, Alba Iulia, Bălţi. Cetăţean de onoare al municipiului Cluj-Napoca.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 237 – 239; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 269 – 272.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cimpoi, Mihai. Europa, sarea Terrei...: Vise, Utopii şi Realităţi europene / Mihai Cimpoi.- Bucureşti: Ideea Europeană, 2007. – 221 p.

Cimpoi, Mihai. Critice. Dialogul valorilor. vol. 7 / Mihai Cimpoi. – Craiova, 2007. – 164 p.

** **Cimpoi, Mihai**. Grigore Alexandrescu: *însuflarea* fiinţării / Mihai Cimpoi. – Târgovişte, 2009.

** **Cimpoi, Mihai**. Grigore Vieru, poetul arhetipurilor / Mihai Cimpoi. – Târgovişte, 2009.

Cimpoi, Mihai. Ion Heliade Rădulescu: Panhymniul Fiinţei / Mihai Cimpoi. – Târgovişte: Ed. Biblioteca, 2008. – 152 p.

Cimpoi, Mihai. Lucian Blaga: Paradiziacul Lucifericul Mioriticul: Poem critic. – Ed. a 2-a – Cluj-Napoca: Dacia XXI, 2011. – 182 p.

Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Chişinău: Ed. Silvius Libris, 2009. – 168 p.

* * *

Cimpoi, Mihai. Căciula lui Coroban în oglinda lui Barthes / Mihai Cimpoi // Lit. şi arta. – 2010. – 11 febr. – P. 7.

Cimpoi, Mihai. Dialogul cu Dumnezeu / Mihai Cimpoi // Lit. şi arta. – 2010. – 11 febr. – P. 3.

Cimpoi, Mihai. Ion Heliade Rădulescu în viziunea lui Nicolae Corlăteanu / Mihai Cimpoi // Limba Română. – 2010. – Nr. 1/2 . – P. 87-88.

Cimpoi, Mihai. Limba română trebuie să fie nu doar bună gospodină la ea acasă, dar şi o bună stăpână / Mihai Cimpoi // Capitala. – 2008. – 31 aug. – P. 3.

Cimpoi, Mihai. Poetul *cântecului trist al formelor* : [Valeriu Matei] / Mihai Cimpoi // Lit. şi arta. – 2010. – 14 oct. – P.4.

Cimpoi, Mihai. Un studiu italian despre *Luceafărul* / Mihai Cimpoi // Lit. şi arta. – 2010. – 28 ian. – P. 4.

Cimpoi, Mihai. Vieru şi Bacovia / Mihai Cimpoi // Lit. şi arta. – 2010. – 21 ian. – P. 5.

* * *

Cimpoi, Mihai // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 89.

Cimpoi, Mihai // Enciclopedia marilor personalităţi din istoria, ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului: vol. X: Scriitori şi filozofi: A-L. - [S. l.] : Geneze, 2009. – P. 185-187.

Ciocanu, Ion. O enciclopedie ambulantă: Mihai Cimpoi / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2007. – 13 sept. – P. 7.

Dinescu, Viorel. Profesor al românilor / Viorel Dinescu // Lit. şi arta. – 2007. – 30 aug. – P. 5.

Dinescu, Viorel. Traiecte lirice: [despre critica literară a lui Mihai Cimpoi] Viorel Dinescu // Lit. şi arta. – 2010. – 10 ian. – P. 5.

Glodeanu, Gheorghe. Distins eminescolog: [Mihai Cimpoi] Gheorghe Glodeanu // Limba Română. – 2007. – Nr. 10/12. – P. 192-195.

Mihai Cimpoi: [critic, istoric literar, eminescolog, filozof] // Timpul. – 2011. – 2 sept. – P. 2. – (Omul săptămânii).

Mihai Cimpoi // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 7 : H-Le. – Chişinău: Draghiştea, 2007. – P. 625-626.

Pohilă, Vlad. Academicianul care nu roşeşte pentru că e aşa: [M. Cimpoi] / Vlad Pohilă // BiblioPolis. – 2007. – Nr. 3(23). – P. 102-105; Pohilă, Vlad. Şi totuşi limba română. – Chişinău: Ed. Prometeu, 2008. – P. 213-218.

Simion, Eugen. Spre un nou Eminescu / Eugen Simion // Lit. şi arta. – 2007. – 30 aug. – P. 5.

Suceveanu, Arcadie. Ispita universalităţii: [creaţia lui Mihai Cimpoi] Arcadie Suceveanu // Sud-Est cultural. – 2008. – Nr. 2. – P. 29-33.

Ştefănescu, Alex. Critica literară şi cauza limbii române: [Mihai Cimpoi] Alex Ştefănescu // Cultura. – 2010. – 11 mart. – P. 8.

Tiutiucă, Dumitru. Voce de mare autoritate: [Mihai Cimpoi] / Dumitru Tiutiucă. – Limba Română. – 2007. – N. 10/12. – P. 196-197.

Vasilescu, Emil. Fiinţă eminesciană / Emil Vasilescu // Limba Română. – 2007. – Nr. 10/12. – P. 196-197.

Vieru, Grigore. Mihai Cimpoi, în toate la locul său / Grigore Vieru // Lit. şi arta. – 2007. – 30 aug. – P. 5.

Zbârciog, Vlad. Cimpoi, Mihai / Vlad Zbârciog // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 125-128.

N.-M. Ş.

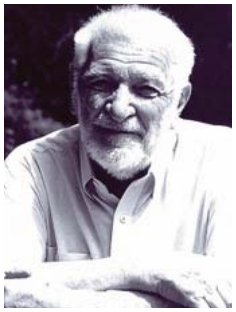

Raoul ŞORBAN
1912 – 2006

Critic şi istoric de artă, pictor, muzician, scriitor, eseist, memorialist, prof. univ. doctor în studiul artelor; figură emblematică şi legendară a elitei intelectuale din România sec. XX, *„un umanist de o categorie excepţională"* (prof. dr. Niceto Blázquez, Madrid).

S-a născut la 4 sept. 1912, în or. Dej, pe atunci în Imperiul Habsburgic. A decedat la 18 iul. 2006, la Cluj-Napoca, fiind înmormântat la Cimitirul Florilor din Dej, alături de tatăl său.

Pe linie paternă, R. Șorban descinde dintr-o veche familie nobiliară românească din Transilvania, atestată încă din 1266, printr-o diplomă a regelui Bela al IV-lea. (Mama provenea dintr-o familie alsaciană, aducând cu ea zestrea genetică franceză și germană). Tatăl, Guilelm Șorban (1876-1923), a fost o personalitate prestigioasă a epocii: ilustru pianist și compozitor, luptător pentru unirea românilor din Ardeal cu țara. A editat la Leipzig și Viena două culegeri de folclor muzical românesc, este autorul romanțelor *Mai am un singur dor*, *Pe lângă plopii fără soț* etc., pe versuri de M. Eminescu, *Numai una* (*Pe umeri pletele-i curg râu*), versuri G. Coșbuc; ale altor melodii pe versuri de V. Alecsandri, O. Goga, Șt. O. Iosif. A prelucrat numeroase melodii populare, inclusiv *Cucuruz cu frunza-n sus*, al cărei motiv a fost preluat pentru *Ha-Tikva* (Speranța) - imnul Statului Israel. Moare de tânăr, la 47 de ani, otrăvit de un adversar politic. Casa părintească din s. Stoiana (situat pe moșia dintre Dej și Cluj), era vizitată de Gh. Dima, Emil Isac, O. Goga, G. Coșbuc, Iuliu Maniu, Gr. Gafencu, Al. Vaida-Voievod ș.a., unii fiind și nași de botez ai lui Raoul.

În anii 1923-1927 face studii gimnaziale și liceale la Blaj și Cluj, cu precădere în domeniul muzical, printre colegi avându-l pe Corneliu Coposu, iar printre profesori – pe Jean Bobescu. La 18 ani debutează în jurnalistică (în ziarul *Patria* din Cluj, 1930). Din același an studiază pictura și muzica în Italia, Germania și Austria. La Milano, urmează Conservatorul *Giuseppe Verdi* (1930-1934); a făcut parte dintr-o formație de viorișți, cu care a întreprins turnee prin Europa. În aceeași perioadă, îl cunoaște și îl urmează ca elev pe celebrul pictor expresionist Oskar Kokoschka și, în anii 1935-1943, se afirmă în pictură cu expoziții la Baia Mare, Cluj, Botoșani, București; ulterior participă și la expoziții colective: Cluj (1942, 1943), București (1939, 1956). Între 1935 și 1939, studiază Dreptul la Universitatea din Cluj. Devine director al Cabinetului Rezidentului Regal al Ținutului Someș, apoi și preparator la Catedra de istoria artei a Universității din Cluj. Lucrează, din 1939 până în 1944, în Ministerul Afacerilor Străine la Departamentul de presă, dar în 1940, după un incident cu Poliția Legionară din București (este arestat), se întoarce la Cluj. Decide să rămână la Cluj și după ocuparea de către unguri a Nordului Ardealului, devenind una din figurile importante ale intelectualității ardelene rezistente: este secretar de redacție la ziarul *Tribuna Ardealului*, fondează, în 1943, Editura Românească din Ardealul de Nord (ERAN), se angajează în diferite acțiuni de ajutorare și salvare a celor persecutați de autoritățile maghiare de ocupație și de fasciști.

Din 1943, se află între organizatorii operațiunii de salvare a evreilor din Transilvania de Nord, care erau amenințați cu exterminarea. De unul singur sau într-o rețea, cu riscul de periclitare personală, a familiei și a avutului, a ajutat atât evrei care încercau să intre în Regatul României, pentru a se salva, cât și pe alții care încercau să emigreze în Palestina. Pentru aceste acte de eroism și înalt umanism, la 7 apr. 1987, Institutul Comemorativ al martirilor și eroilor Holocaustului *Yad Vashem* din Ierusalim, îi atribuie titlul de *Drept între popoare*, care *se acordă neevreilor ce au salvat evrei de la moarte, fără a pretinde vreo recompensă*; mai târziu, în același context al prețuirii și recunoștinței, i se acordă și titlul de *Cetățean de Onoare al Statului Israel* (5 dec. 1990).

În pofida vicisitudinilor epocii, face o strălucită carieră universitară, în domeniul istoriei artei, cu un doctorat în această disciplină, sub îndrumarea eminentului savant Zoltán Felvinczi Takáts. Din 1945 lucrează la Președinția Consiliului de Miniștri (în Departamentul de presă). Conduce Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, unde este și profesor (1946-1948), iar în 1947, împreună cu acad. V. Vătășianu și prof. Gyula László, inaugurează Salonul de Artă Plastică al Transilvaniei. Conduce, ca rector, Institutul de Arte din Cluj, al cărui fondator este (1948) și unde lucrează ca profesor universitar. Este exclus din învățământ și din viața socială; concomitent, familia i-a fost expulzată din casa părintească, iar proprietățile le-au fost confiscate de către statul român. Lucrează zugrav la o cooperativă, dar în 1952 este arestat de autoritățile comuniste și deținut până în 1955 fără proces. Precizăm, în context, că R. Șorban a fost arestat de cinci ori (în 1940, 1942, 1945, 1952), aflându-se în detenție cinci ani și jumătate, cel mai mult sub regimul de ocupație maghiară și sub cel comunist.

„Reabilitat" în 1956, lucrează redactor pentru cărțile de artă la Editura de Stat pentru Literatură și Artă (ESPLA). În 1963, este re-integrat în învățământul universitar; profesează doi ani la Universitatea București, este, apoi, profesor, secretar științific și șef de catedră la Institutul de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu* din București (1965-1978). Susține conferințe despre arta românească la Budapesta, Paris, Haifa, München. Revine la preocuparea sa de bază, din tinerețe: scrierea de articole, studii și monografii despre arta românească, despre plasticieni, epoci, curente. Încă în 1935 editează la Milano studiul monografic *G.A. Beltraffio*; apoi, în timpul războiului și ocupației tipărește studiul *Pictorul Mihai Șorban* (Cluj, 1943). Din anii '60 scoate cu o uimitoare ritmicitate circa 20 de monografii consacrate unor mari pictori sau sculptori: *C. Baraschi* (1965); *Th. Pallady*; *Aurel Ciupe*; *Nicolae Tonitza*; *Aurel Pop* (1968); *Bömches* (1974); *Geza Vida* (1982); *Ter Borch* (1985); monografia despre pictorul S. Hollosi (Corbul) *O viață de artist, între München și Maramureș* (1986) etc. Îngrijește vol. *N. Tonitza – Scrieri despre artă* (cu o prefață de T. Arghezi,1962), prefațează numeroase alte monografii (inclusiv un foarte consistent album-monografie despre icoanele pe sticlă), are colaborări la lucrări de specialitate de anvergură ca, de ex., *Istoria învățământului artistic din România* (1964). Scrieri despre arta românească și protagoniștii ei sunt traduse în limbi de circulație universală, se tipăresc dincolo de hotarele României. Din 1968 (și până la moarte, 2006) conduce doctorate în istoria artei, la Universitatea București și la instituții de specialitate din țară; sub îndrumarea prof. R. Șorban și-au susținut doctoratele circa 60 de aspiranți.

În 1990 este invitat de primministrul P. Roman să organizeze și să conducă Fundația Culturală Română (azi, Institutul Cultural Român). Pune cu entuziasm bazele acestei instituții, dar curând se decepționează de activitatea noilor autorități și se retrage la conacul de la Stoiana, pe care-l recuperează anevoie, în urma unei proces judecătoresc lung, obositor și umilitor. Aici, însoțit mereu de dna Eva Șorban (n. Șuteu / Sütö, 1936), pictoriță de mare clasă, vizitat de fiica Cristina, de numeroși

prieteni, colegi şi învăţăcei, R. Şorban continuă o nouă fază a creaţiei şi cercetării. Din aceşti ani bibliografia sa cunoaşte o categorie de lucrări construite pe un amestec de memorialistică şi reconstituire documentară, de *istorie secretă* sau *eretică* şi de analiză a unor doctrine politice. Scrieri precum: *Fantasma imperiului maghiar şi Casa Europei* (1990), *Chestiunea maghiară* (2001, o carte „arestata" şi „făcută dispărută") sau *Invazia de stafii* (2003), *„devin episoade ale unei opere de „reconquista a viziunii istoriografice documentate" şi, deopotrivă, ocazie pentru marginalizarea şi mai pronunţată a cărturarului ardelean"*, strălucita-i operă fiind *„preţuită de mulţi şi detestată de „monopoliştii de opinie" de la noi şi de aiurea"* (prof. dr. Ilie Rad, Cluj). Această polarizare a atitudinilor se explică prin faptul că R. Şorban abordează, într-o viziune temerară, pe o solidă bază documentară, probleme sensibile vizând relaţiile dintre români şi reprezentanţii unor naţiuni conlocuitoare şi / sau vecine. Astfel, autorul dezavuează acţiunile reprobabile ale promotorilor *hungarismului*, care s-au manifestat în trecut prin limitarea în drepturi, marginalizarea şi chiar nimicirea românilor din Ardeal, atenţionând asupra pericolului *reocupării latente*, în prezent, de către maghiari, a Transilvaniei. În *chestiunea evreiască*, R. Şorban pune în evidenţă eforturile autorităţilor şi ale populaţiei române de a salva evreii în anii celui de al Doilea Război Mondial, respingând culpabilizarea „en gros" a românilor, practicată obsesiv de unii istorici, politicieni sau businessmeni.

S-a bucurat şi în Ţară de însemne ale recunoaşterii meritelor: a fost *Doctor Honoris Causa* al Academiei de Muzică *Gh. Dima* din Cluj-Napoca şi al Universităţii din Oradea; Cetăţean de Onoare al municipiilor Cluj–Napoca, Turda şi Gherla; în sept. 2005, la Bucureşti, primeşte *Marele Premiu al Patrimoniului Românesc*, acordat de ARP, la a doua ediţie, urmând, astfel, pe ÎPS Antonie Plămădeală.

Memoriile sale – publicate sau în curs de editare – se prezintă aidoma unui caleidoscop magic, în care se perindă cele mai importante evenimente ale istoriei noastre recente, dar, mai ales, personalităţi redutabile ale artei, literaturii, culturii, ştiinţei româneşti, cu care R. Şorban a contactat, precum şi numeroşi politicieni pe care a avut prilejul să-i cunoască în lunga-i şi tumultuoasa-i viaţă (mareşalul Ion Antonescu, amiralul Horthy, dr. Petru Groza, Gh. Gheorghiu-Dej, Bill Clinton, Ion Iliescu ş.a.). Aceste aduceri-aminte, ca şi alte lucrări ce urmează a fi valorificate, sunt străbătute de nelinişte, dar şi de dragoste şi speranţă pentru prezentul şi viitorul românilor, inclusiv al basarabenilor, pentru care nutrea o mare admiraţie. *„Peste toate avatarurile unei biografii frământate, R. Şorban rămâne o mare conştiinţă, un reper de atitudine neabătută de pe drumul drept al închinării la un ideal. Un ideal de înalt umanism, cu rădăcini într-o neînfrântă credinţă în poporul căruia îi aparţine, în destinul lui istoric şi în capacitatea lui de trăire înaltă, europeană. [...] Silit să spun în câteva cuvinte cine e R. Şorban, aş putea, reducându-i la esenţe viaţa şi zbuciumul, s-o fac: Raoul Şorban este un Om şi un Român. Şi, cum zice Eminescu, cu asta, punctum"* (Adriana Riza).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Şorban, Raoul. Aurel Ciupe / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1968. – 77 p.: il.

Şorban, Raoul. Aurel Pop / Raoul Şorban, Zoltan Banner. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1968. – 78 p.: il. – (Maeştrii artei româneşti).

*** * Şorban, Raoul.** Chestiunea maghiară / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Valahia, 2001.

*** * Şorban, Raoul.** Fantasma imperiului ungar şi casa Europei /Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Globus, 1990.

Şorban, Raoul. Friedrich von Bömches / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1975.

Şorban, Raoul. Invazie de stafii. Însemnări şi mărturisiri despre o altă parte a vieţii / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 2003. – 632 p.: il. – (Bibl. de artă, 616).

*** * Şorban, Raoul.** Nicolae Tonitza / Raoul Şorban. – Sibiu: Ed. Meridiane, 1973. – 63 p. + 61 p. il.

Şorban, Raoul. O viaţă de artist între München şi Maramureş: (Hollósy Simon) / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1986. – 214 p.: il., portr.

*** * Şorban, Raoul.** Ter Borch / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1985.

Şorban, Raoul. Theodor Pallady / Raoul Şorban. – Bucureşti: Ed. Meridiane, 1975. – 95 p.: il. – (Mica bibl. de artă).

Şorban, Raoul. Vida: (album, stud. introd.) / Raoul Şorban [et al.]. – Bucureşti, Ed. Meridiane, 1981. – 319 p.: il.

* * *

Mustaţă, Constantin. Dialoguri cu Raoul Şorban: [interviuri, note, coment.] / Constantin Mustaţă, Raoul Şorban. – Oradea: Ed. Anotimp, 2002. – 256 p.: il.

* * Patriarhul ardelean: (art., eseuri, gânduri şi evocări despre Raoul Şorban) / ed. îngrijită de Artur Silvestri. – Bucureşti, 2008.

***

Păcurariu, Francisc. Românii şi maghiarii de-a lungul veacurilor / Francisc Păcurariu. – Bucureşti: Ed. Minerva, 1998. – (Referiri la R. Şorban – p. 486 şi urm.).

Pohilă, Vlad. Am avut norocul să-l cunosc...: [pe Raoul Şorban] // Vlad Pohilă. Şi totuşi, limba română: [eseuri]. – Chişinău, 2008. – P. 112-146; Patriarhul ardelean. – Bucureşti, 2008. – P. 39-65.

* * *

Raoul Şorban [Resursă electronică] http://ro.wikipedia.org/wiki/Raoul_%C8%98orban

Raoul Şorban: [Resursă electronică] http://raoulsorban.wordpress.com/

Raoul Şorban [Resursă electronică] http://justitiarul.ro/cultura/191.html

Raoul Şorban [Resursă electronică] http://ro.altermedia.info/antisistem/invazia-de-stafii-memoriile-lui-raoul-sorban-1912-2006_9595.ht

Vlad POHILĂ

Iurie BARJANSCHI
1922-1986

Poet, prozator si traducător. S-a născut la 6 sept. 1922, la Braşov. A decedat la 11 sept. 1986, la Orhei. În 1940 a absolvit Liceul *B. P. Hasdeu* din Chişinău. Debut cu poezii în revista Liceului *Licurici* (1936). Debutează editorial cu placheta de versuri *Drum spre fericire* (1948). Ulterior a publicat volumele: *Poezii pentru şcolari* (1951), *Cuvânt despre pace* (1952), *Sub cerul înstelat*

(1956), *Drum* (1967), *Soare de mai* (1977), *Zile roşii* (1978), *Trăiesc pentru tine (1982).*

A profesat o poezie retorică, preponderent festivă, de o manieră proletcultistă. A făcut traduceri din poeţi ruşi şi din creaţia unor autori lirici din alte ţări.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Barjanschi, Iurie**. Cuvânt despre pace / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1952. – 119 p.

***Barjanschi, Iurie**. Drum: Versuri / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1967. – 146 p.

***Barjanschi, Iurie**. Ileana Cosânzeana / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1958. – 167 p.

***Barjanschi, Iurie**.Soare de mai / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Lit. Artistică, 1977. – 145 p.

***Barjanschi, Iurie**. Sub cerul înstelat / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Ed. de Stat a Moldovei, 1956. – 165 p.

***Barjanschi, Iurie**. Trăiesc pentru tine: Poezii şi poeme / Iurie Barjanschi. – Chişinău: Lit. Artistică, 1982. – 328 p.

***Barjanschi, Iurie**. Zile roşii: Versuri: Pentru şcoala medie / Iurie Barajanschi. – Chişinău: Lit. Artistică, 1978. – 69 p.

* * *

Barjanschi, Iurie // Dicţionarul general al literaturii române: A/B. – Bucuresti: Univers Enciclop., 2004. – P. 382.

Barjanschi, Iurie // Literatura şi arta Moldovei: Enciclop. vol. 1. – Chisinau, 1985. – P. 80-81.

Ciocanu, Anatol. Barjanschi, Iurie / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 33-34.

N.-M. Ş.

Ioana CĂPRARU
1952

Cântăreaţă de muzică populară. S-a născut la 6 sept. 1952, la Cotihana, Cahul.

Şi-a făcut studiile la Şcoala de cultură *E. Sârbu* din Soroca (1973-1975), la Institutul de Arte *G. Musicescu* (1976), la Şcoala medie de muzică *Şt. Neaga* (1978-1982) şi din nou la Conservatorul *G. Musicescu* (1982-1991) din Chişinău cu Valentina Boldurat (dirijat cor). A fost solista câtorva orchestre de muzică populară din Chişinău: *Mioriţa* (1971-1972); *Mugurel* (1980-1990) şi *Lăutarii* (din 1990). Maestru al artei din Republica Moldova (1993). A înregistrat la Radio Chişinău cântece populare: *Pădure verde, pădure deasă, Neica vine şi se duce, M-a certat măicuţa iară* etc. Discografie: *Floarea înfloreşte o dată, Moldovioară scumpă ţară, Cântare mamei, Am ieşit şi eu la joc, Hai la joc, bade la joc, Frunzuliţă flori mărunte, M-a certat măicuţa iară, Frunză verde din cărare* etc. Artistă Emerită a Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Căpraru, Ioana. Că mi-i tare viaţa dragă printre oamenii de treabă: [interviu cu interpreta de muz. populară Ioana Căpraru] consemnare: Alexandru Manoil // Moldova suverană. – 1999. – 27 apr. – P. 6.

Căpraru, Ioana. Gustul copilăriei...: [interviu cu cântăreaţa de muz. populară Ioana Căpraru] consemnare: Liliana Popuşoi // Flux: cotid.naţ. – 2004. – 11 febr. – P. 4.

Căpraru, Ioana. Pentru mine, cântecul a un mod de viaţă: [interviu cu interpreta de muz. populară Ioana Căpraru] / consemnare: Cristina Porcesco // Moldova suverană. – 2007. – 19 sept. – P. 4.

Căpraru, Ioana. Tinerii interpreţi nu caută folclor, ci cântă ceea ce am cântat noi: [interviu cu solista Orchestrei de muz. populară *Fluieraş* Ioana Căpraru] / consemnare: Nicolae Roibu // Flux: cotid. naţ. – 2000. – 13 sept. – P. 4.

* * *

Buzilă, Serafim. Căpraru, Ioana / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 100-101.

Chisnenco, Angela. Ioana Căpraru / Angela Chisnenco // Capitala. – 2007. – 14 sept. – P. 15.

Ioana, Căpraru // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 5. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 157.

N.-M. Ş.

Sava PÂNZARU
1932

Istoric şi critic literar. S-a născut la 8 sept. 1932, la Hansca, com. Costeşti, jud. Lăpuşna. După şapte ani de studii în satul natal şi la Costeşti, învaţă la Şcoala Pedagogică din oraşul Cahul (1950-1954). Urmează Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Moldova (1954-1959). A făcut doctorantura pe lângă Institutul de Limbă şi Literatură al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1964-1967). Doctor în filologie (1968). Doctor habilitat cu tema *Fenomenul literar din Basarabia de până la 1918. Corelaţia autohton-alogen.* Din 1961 activează în cadrul Institutului de Limbă şi Literatură al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (actualmente, Institutul de Filologie), parcurgând calea de la cercetător ştiinţific inferior până la cel de cercetător ştiinţific principal. Este preocupat de studiul procesului literar din Basarabia prin prismă istorică.

Debut editorial cu monografia *Gorki în Moldova* (1971). A publicat peste 200 de lucrări ştiinţifice, atribuind o deosebită prioritate creaţiei lui Alexei Mateevici, prozei basarabene din perioada interbelică (1918-1940). Lui S. Pânzaru îi aparţine prima ediţie a operei lui Mateevici în limba rusă (1988). A scris zeci de materiale pentru *Dicţionarul General al Literaturii Române*, pregătit de către instituţiile academice de la Bucureşti şi Chişinău. Semnează eseuri despre Lev Tolstoi în Basarabia, Constantin Stamati-Ciurea, Constantin Stere, Gh. Todorov, Sabin Velican. Publică: *Russkaâ literatura Moldovy v licah i personaliâh: (XIX-načalo XXI vv.)* (în co-

lab., 2003); *Icoane basarabene. Proză scurtă din anii 1918-1940* (2007). Din 1990 este membru al Uniunii Scriitoilor din Moldova. Deţine Diploma de recunoştinţă a Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Premiul Prezidiului Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 240-242.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Pânzaru, Sava. Icoane basarabene: Proză scurtă din anii 1918-1940 / Sava Pânzaru. – Chişinău: Elan Poligraf, 2007. – 420 p.

Pânzaru, Sava. Itinerar arhivistic: interpretări istorico-literare, schiţe şi portrete scriitoriceşti / Sava Pânzaru. – Chişinău: [S.n.], 2008. – 236 p.

Russkaâ literatura Moldovy v licah i personaliâh: (XIX-načalo XXI vv.): Biobibliogr. slov.- sprav. / Constantin Şişcan, Sava Pânzaru, S. Procop. – Chişinău: Ed. Inessa, 2003. – 624 p.

* * *

Pânzaru, Sava. Alexei Mateevici şi revista *Luminătorul* / Sava Pânzaru // Luminătorul. – 2008. – Nr. 1. – P. 21-28.

Pânzaru, Sava. Să i se dea ce i se cuvine neobositului truditor în ale scrisului: [Mihail Dolgan] / Sava Pânzaru // Lit. şi arta. – 2007. – 11 ian. – P. 5.

* * *

Burlacu, Alexandru. Sava Pânzaru în sahara literară / Alexandru Burlacu // Lit. şi arta. – 2007. – 6 sept. – P. 8.

Cibotaru, Mihail Gheorghe. Savantul Sava Pânzaru la 75 de întomnări mănoase / Mihail Gheorghe Cibotaru // Timpul. – 2007. – 7 sept. – P. 17.

Ciocanu, Anatol. Pânzaru, Sava / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 404-405.

Sava Pânzaru // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 7. – Chişinău: Draghiştea, 2007. – P. 48.

N.-M. Ş.

Lidia OPREA-BOLDUREANU 1937

Cântăreaţă de operă (soprană). S-a născut la 8 sept. 1937, la Târnova, Edineţ.

A absolvit Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău (canto) cu S. Maiburov (1966). Din 1966 este solistă la Teatrul de Operă şi Balet din Chişinău. Din 1995 până în prezent este lector superior la Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice din Moldova. A realizat o seamă de roluri importante: Domnica în opera omonimă de A. Stârcea; Turandot în *Turandot* de G. Puccini; Leonora şi Aida în *Trubadurul* şi *Aida* de G. Verdi; Liza în *Dama de pică* de P. Ceaikovski, Santuzza în *Cavalleria rusticană de* P. Mascagni; Olga în *Serghei Lazo* de D. Herschfeld; Natalia în *Furtună* de T. Hrennikov; Glira în *Barbu Lăutarul* de Gh. Neaga etc. A întreprins turnee artistice internaţionale.

A colaborat cu: M. Bieşu, E. Parnichi, B. Raisov, M. Munteanu, K. Gorlaci, L. Alioşina, I. Paulencu, V. Cisteakov, L. Erofeeva, M. Caftanat, T. Gurtovoi, A. Samoilă, V. Mironov etc.

Artistă Emerită din Republica Moldova (1974).

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Oprea-Boldureanu, Lidia // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 326-327.

***Lei, A.** Formarea talentului: [Lidia Oprea-Boldureanu] / A. Lei // Chişinău. Gaz. de seară. – 1969. – 29 mai. – P. 3.

Movilă, Boris. Oprea-Boldureanu, Lidia / Boris Movilă // Femei din Moldova: Encicl. - Chişinău: Museum, 2000. – P. 210.

***Munteanu, Mihail**. Apelând la sufletul omului: [Lidia Oprea-Boldureanu] / Mihail Munteanu // Chişinău: Gaz. de seară. – 1980. – 11 febr. – P. 3.

*Oprea-Boldureanu, Lidia // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. Vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 103-104.

N.-M. Ş.

Vasile POSTEUCĂ 1912-1972

Poet, prozator, editor, profesor şi publicist român originar din Bucovina.

S-a născut la 10 sept. 1912, Stăneştii de Jos, azi în Ucraina. A decedat la 6 dec. 1972, la Chicago, SUA.

Face clasele primare în satul natal, pe cele secundare la Liceul *Laţcu Vodă* din Siret şi Facultatea de Litere şi Filozofie la Universitatea din Cernăuţi. A fost licenţiat *Magna cum laude* în 1936, în limba şi literatura română, secundar istorie şi pedagogie cu tema *Viaţa şi opera lui Emanoil Grigorovitza.* În timpul studenţiei devine membru al Societăţii *Arboroasa*, căreia în 1934 şi 1935 i-a fost şi preşedinte. Vicepreşedinte al Centrului studenţesc din Cernăuţi (1936). Între 1935 şi 1940 predă limba şi literatura română la Liceul *Carmen Sylva* din Cernăuţi şi apoi la Hotin, fiind îndepărtat, de câteva ori, din învăţământ şi arestat din cauza activităţii legionare.

Debut scriitoricesc în 1932, cu poeme publicate în *Junimea literară* din Cernăuţi. Mai colaborează cu versuri la *Convorbiri literare, Universul literar, Buna Vestire, Glasul Bucovinei, Gazeta gospodarilor.* În perioada ocupaţiei sovietice a Bucovinei se refugiază la Bucureşti, continuând activitatea literară şi

jurnalistică la *Cuvântul* şi la alte publicaţii de extrema dreaptă.

În 1950 emigrează în Canada. Întrucât diploma universitară nu îi este recunoscută, se vede nevoit, spre a deveni profesor secundar de limbile germană şi franceză, să susţină o nouă licenţă (1955). Se înscrie la doctorat, obţinând titlul în 1962, cu teza *Experienţa interioară în poezia lui Rainer Maria Rilke.* Profesor de liceu la Toronto, Lakefield, Sydenham şi King-City (1956-1966). Reuşeşte să obţină suplinirea unei catedre universitare la State College din Mankato, SUA.

Contribuie la apariţia revistei literare *Drum* care, în 1967, devine organul de presă al Asociaţiei pentru Literatura şi Cultura Românească în America.

A publicat volumele *Cântece din fluier* (1960); *Catapeteasmă bucovineană* (1963); post-mortem *Poeme fără ţară* (2000); *Băiatul drumului* (2002) etc.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Posteucă, Vasile. Băiatul drumului: Roman / Vasile Posteucă. – Suceava: Biblioteca *Miorița,* 2000. – 507 p.

Posteucă, Vasile. Icoane de dor: Poeme / Vasile Posteucă. – Lugoj: *Dacia Europa Nova*, 1997. – 195 p.

***

**** Bendescu, Vianor**. Vasile Posteucă. Bibliografie / Vianor Bendescu. – Madrid, 1982.

***

Cârjă, Nicolae. În marea şi-n mormintele din noi: [creaţia lui Vasile Posteucă] / Nicolae Cârjă // Drum. – 1968. – Nr. 4. – P. 8.

Creţu, Ion. Vasile Posteucă – necunoscutul acasă / Ion Creţu // Lit. şi arta. – 1993. – 30 aug.- P. 4.

Gyr, Radu. Vasile Posteucă un cimpanzeu al faunei legionare / Radu Gyr // Glasul patriei. – 1964. – Nr. 3. – P. 14.

Posteucă, Vasile // Dicţionarul general al literaturii române: P/R. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2006. – P. 409-412.

N.-M. Ş.

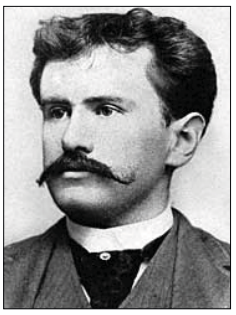

O' HENRY
1862 - 1910

Este pseudonimul literar al lui William Sydney Porter, prozator american.

S-a născut la 11 sept. 1862, la Green's Boor, Carolina de Nord, SUA, în familia unui medic. A decedat la 5 iun. 1910, la New York. Şi-a făcut studiile la o şcoală particulară din localitatea natală. La 17 ani lucrează la farmacia unchiului şi mai apoi obţine diploma de farmacist. A lucrat şi ca vânzător, ilustrator de cărţi. A fost funcţionar la Direcţia funciară, casier şi contabil la bancă.

Primele experienţe literare sunt atribuite anilor '80. Debut literar în revista *The Smart Set* (Echipa iscusită, 1890) din New York. În 1894 este redactor-editor al săptămânalului umoristic din Ostino *Rolling stone* (*Ciulinii*). Autor al unui număr impunător de povestiri (circa 500), O'Henry este creatorul unui tip anume de povestire. Eroii săi conturează dragostea autorului pentru *micul american*, iar sfârşitul fericit al nuvelelor exprimă speranţa de a învinge indiferenţa şi cruzimea celor din jur. Fără a se lansa în analize psihologice aprofundate, scriitorul îşi construieşte *micile bijuterii* literare cu ajutorul tehnicii aparenţei, descrierii unor situaţii hazlii, într-un stil degajat, umorului prin hiperbolizare; prin graţioase eufemisme, digresiuni lirice, ton jovial.

Viaţa şi opera lui O' Henry sunt percepute mai bine, dacă ne amintim de vechile comedii cinematografice ale lui Charlie Chaplin, care sunt pline de scene tragicomice. Între anii 1904 şi 1910 apar nouă volume de nuvele: *Patru milioane* (1906); *Lampa împodobită, Inima Vestului* (1907); *Vocea oraşului, Potlogarul distins* (1908); *Drumurile destinului, Opţiunea* (1909); *Oameni de afaceri, Pui de lup* (1910). A semnat romanul *Regii şi varza* (1904). A colaborat la revistele: *McClure's Magazine* (*Revista lui McClure,* 1983-1929), *Daily post* (*Poşta zilei*) etc.

A se vedea şi articolul din *Calendar Național 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 245.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

O'Henry // Dicţionar enciclopedic. vol. 5. – Bucureşti: Ed. Encicl., 2004. – P. 32.

*O'Henry // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 5. – Chişinău, 1975. – P. 100.

Danţiş, Gabriela. Porter, William Sydney (pseud.: O' Henry) / Gabriela Danţiş // Scriitori străini: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Şt. şi Encicl., 1981. – P. 456-457.

* * *

O'Henry // Axis: L'univers documentaire Hachette: Dictionnaire encyclopedique. vol. 5. – Paris, 1993. – P. 2213.

O'Henry // Dictionnaire universel alphabétique et analogique des noms propres. vol. 4. – Paris, 1988. – P. 2324.

O'Henry // The Encyclopedia Americana. vol.14. – Danbury, 1994. – P. 107.

O'Henry // Grand Larousse. vol. 4. – Paris, 1994. – P. 2225.

* * *

Connell, Tim. I have to have a century: O'Henry's grand American tour from Bagdad on the Subway to tropical vaudeville / Tim Connell // Tis. – 2010. – Nr. 5592. – P. 14-15.

N.-M. Ş.

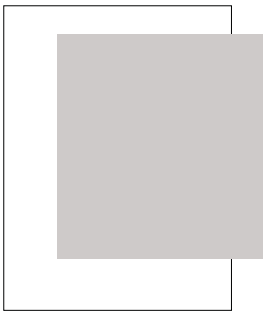

Alexandru CONUNOV
(Cunună)
1912-1992

Cineast.

S-a născut la 12 sept. 1912, la Chişinău. Se stinge din viaţă la 19 iun. 1992, la Chişinău.

A absolvit Academia de Comerţ din Bucureşti (1938), de-

venind profesor de liceu la Chişinău. În 1941, a fost exilat în Siberia.

Revenit la Chişinău, a fost redactor literar la Editura *Şcoala sovietică*, traducător de manuale şi cărţi. Un timp, a colaborat la revista de satiră şi umor *Chipăruş,* apoi se angajează la studioul *Moldova-film*, unde a colaborat cca 20 de ani. A fost şeful secţiei de scenarii, redactor la numeroase filme de prestigiu ale cinematografiei naţionale: *Cântec de leagăn*, *Spre soare, Poienile roşii, Mariana, Să iubeşti, Această clipă, Lăutarii, Podurile, Casă pentru Serafim,* dar şi autorul textelor de cântece pentru multe din aceste pelicule. De asemenea a fost traducător al textelor pentru filme dublate din rusă şi a semnat scenariile la mai multe pelicule documentare (portrete de creaţie ale scriitorilor Andrei Lupan, I.C. Ciobanu, al lui S. Lunchevici etc.)

BIBLIOGRAFIE:

***Conunov, A.** Emil Loteanu / A. Conunov. – Chişinău: Moldreclama, 1968. –31 p. : il.

***Dumas, Alexandre**. Laleaua neagră / Alexandre Dumas; trad. din fr. de A. Conunov. – Chişinău: Şcoala Sovietică, 1958. – 261 p.

***Maurois, André**. Alexander Fleming / André Maurois; trad. de A. Conunov; prez. graf. de Gh. Vrabie. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1970. – 292 p.

Prevost, Antoine François. Manon Lescaut / Antoine François Prevost; trad. de A. Conunov. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1969. – 151 p. – (Clasicii literaturii universale).

***Seton-Tompson.** Povestiri despre animale / E. Seton-Tompson; trad. de Alexandru Conunov. – Chişinău: Lumina, 1976. – 88 p.

***

Andon, Victor. Alexandru Conunov / Victor Andon // Arta '92: St., cercet. şi doc. – 1992. – P. 132-134.

Serghei CIOKOLOV
1892 – 1977

Artist plastic decorator. S-a născut la 17 sept. 1982, la Moscova. A decedat la 21 sept. 1977, la Chişinău. Şi-a făcut studiile la Şcoala de Arte Industriale *Stroganov* din Moscova (1908 – 1914). În 1918 se stabileşte la Chişinău. Debutează cu picturi de şevalet. În perioada 1940-1950 practică ţesutul covoarelor cu elemente populare moldoveneşti. Practică cu succes ceramica nesmălţuită (1950 – 1970), ce se bucură de o mare apreciere la expoziţii naţionale şi internaţionale, cum ar fi: sfeşnice, vase, ploşti, ulcioare etc. Autor al operelor: *Serviciu pentru ceai* (1952); *Ploscă* (1959); *Fructieră* (1959); *Platou decorativ* (1960); *Ulcior decorativ* (1965); *Felinar* (1967); *Vază*, *Căsuţa decorativă* (1968) etc.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 249.

BIBLIOGRAFIE:

Ciokolov, Serghei // Chişinău: Enciclop. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 150.

Ciokolov, Serghei // Lit. şi arta Moldovei: Enciclop. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 437.

Stăvilă, Tudor. Ciokolov, Serghei / Tudor Stăvilă // Stăvilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia: 1887-1940. – Chişinău: Ştiinta, 2000. – P. 140.

N.-M. Ş.

Vasile CHELTUIALĂ
1867 – 1942

Critic literar şi profesor originar din Basarabia.

S-a născut la 18 sept. 1867, la Chişinău, în familia meseriaşului Afanasie Cheltuială, proprietar al unei vopsitorii. A decedat la 6 febr. 1942, la Leningrad. A absolvit Şcoala Parohială (1877), apoi progimnaziul de 4 clase (1882). În 1884-1887 a studiat la Liceul Nr. 1 de băieţi din Chişinău, după care dă admiterea la Institutul Istorico-Filologic din Petersburg, absolvindu-l în 1891 cu calificarea istorie şi geografie.

A predat latina şi greaca veche, apoi rusa la Liceul din Oloneţk, mai târziu a fost profesor de limbă şi literatură rusă în diferite instituţii de învătământ mediu din Petrozavodsk (Karelia). A fost profesor la Şcoala Reală a lui I. Gurevici din Petersburg (1895-1912), apoi la Şcoala Reală Nr. 3 din acelaşi oraş (1912-1918); la Institutul Pedagogic *N. Nekrasov* (1919-1923); la Universitatea din Leningrad (1923-1930).

Din 1893 tipăreşte o serie de articole critice, semnate *V. Afanasiev*, *C. Rumanski*. A publicat: *Cursul scurt de istorie a literaturii ruse* (1906, 1911), *Curs scurt de istorie a literaturii ruse* (1908), acestea fiind reeditate în 1912-1915.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cheltuială, Vasile. Kratkij kurs istorii russkoj literatury: Dlâ srednih učeb. zavedenij: T. 1 : Č. 1: Istoriâ drevnej russkoj literatury (ot IX v. do konca XVII v.) / Vasile Cheltuială. – Sankt Petersburg, 1908. – 356 p.

Cheltuială, Vasile. Kratkij kurs istorii russkoj literatury: Dlâ srednih učeb. zavedenij: T. 1: Č. 1: Istoriâ literatury ot poloviny XIII v. do konca

XVII v. / Vasile Cheltuială. – Sankt Petersburg, 1915. – 341 p.
Cheltuială, Vasile. Kratkij kurs istorii russkoj literatury: Posobie dlâ samoobrazovaniâ. T.1 : Č. 1 : Kn. 1.: Istoriâ drevnej russkoj literatury / Vasile Cheltuială. – Sankt Petersburg, 1906. – 764 p.

* * *

Jeltova, N. Pis'ma M. Gor'kogo V. A. Keltuale / N. Jeltova // Russkaâ literatura. – 1966. – Nr. 4. – P. – 127.
Kovarski, Brighita. Cheltuială, Vasile / Brighita Kovarski // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 127.
Murav'ev, D. P. Keltuala Vasilij / D. P. Murav'ev // Kratkaâ literaturnaâ encikl., 1966. – P. 486.

N.-M. Ş.

Vladimir MOGOREANU
1932-2001

Specialist în domeniul economiei agrare, profesor universitar.

S-a născut la 19 sept. 1932, la Cucuieţii Vechi, Râşcani. A decedat la 28 mart. 2001, la Chişinău.

După absolvirea şcolii de 7 ani din s. Sturzeni îşi urmează studiile la şcoala medie nr. 2 din s. Zăicani, Edineţ (1949-1952). În 1957 absolveşte Facultatea de Mecanizare a Agriculturii a Institutului Agrar *M.V. Frunze* din Chişinău (în prezent, Universitatea Agrară de Stat din Moldova), după care s-a consacrat cercetărilor ştiinţifice în domeniul economiei agrare. A activat în calitate de şef al punctului de normare în Secţia de economie a Institutului de cercetări ştiinţifice în pomicultură, viticultură şi vinificaţie (1957-1960). A fost colaborator ştiinţific inferior al Institutului de Economie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1960-1962), inginer superior în Direcţia de organizare a Ministerului Agriculturii al Republicii Moldova (1962-1965). În perioada 1965-1967 îşi face doctoratul la Institutul de Economie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, susţinând teza de doctor în ştiinţe economice (1967). Activează în calitate de colaborator ştiinţific la Academia de Ştiinţe a Moldovei (1967-1969), docent la Catedra de organizare a agriculturii a Institutului Agricol *M. V. Frunze* din Chişinău (1969-1970). Şef de secţie la Institutul de cercetări ştiinţifice în domeniul economiei agrare (1970-1991). În 1988 susţine teza de doctor habilitat în economie, iar în 1989 i se conferă titlul ştiinţifico-didactic de profesor universitar. În mart. 1991 ocupă postul de şef al Catedrei de economie, statistică şi analiză a Universităţii Agrare de Stat din Moldova, funcţie în care a activat până în iun. 2000. Ulterior a exercitat funcţia de profesor universitar la aceeaşi catedră până la 28 mart. 2001.

A îmbinat cu succes munca la catedră cu activitatea de cercetare. Domeniul principal de cercetare: normarea proceselor maşinilor şi utilajului de producere în sectorul agrar; optimizarea tehnico-economică a investiţiilor capitale în procesele mecanizate agricole; teoria utilizării efective a fondurilor capitale în domeniul mecanizării agriculturii. Rezultatele cercetărilor personale şi în colaborare cu colegii şi discipolii săi au fost publicate în peste 170 lucrări ştiinţifice, inclusiv opt monografii. A fost conducător a 18 teze de doctor şi două teze de doctor habilitat în economie. Timp de opt ani a fost preşedinte al Consiliului specializat pentru susţinerea tezelor de doctor şi doctor habilitat în economie din cadrul Universităţii Agrare de Stat din Moldova. A fost distins cu medalia *Pentru excelenţă în muncă* (1976), titlul onorific *Economist Emerit al RSSM* (1982), medalia *Meritul Civic* (1998).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Racikovski, Boris**. Cultivarea şi recoltarea mecanizată a păpuşoiului pentru grăunţe / Boris Racikovski, Vladimir Mogoreanu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1975. – 80 p.

* * *

Mogoreanu, Vladimir. Èffektivnost' ispol'zovaniâ mašinno-traktornogo parka / Vladimir Mogoreanu. – Moskva: Kolos, 1977. – 271 p.
Mogoreanu, Vladimir. Povyšenie èffektivnosti ispol'zovaniâ tehniki v zemledelii / Vladimir Mogoreanu, Petru Scobioală. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1988. – 132 p.
Mogoreanu, Vladimir. Rezervy ispol'zovaniâ sel'skohozâjstvennoj tehniki v ob'edineniâh mehanizacii / Vladimir Mogoreanu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1982. – 230 p.
Mogoreanu, Vladimir. Vosproizvodstvo i ispol'zovanie osnovnyh fondov v sel'skom hozâjstve / Vladimir Mogoreanu. – Chişinău: Ştiinţa, 1977. – 92 p.

* * *

Turiţă, Sava. Vladimir Mogoreanu / Sava Turiţă // Turiţă, Sava. Profesorii universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008: Dicţ. ist.-biogr. – Chişinău: Centrul Ed. al UASM, 2008. – P.111-112.

N.-M. Ş.

Iachim GROSUL
1912-1976

Istoric, specialist în istoria modernă (sec. XIX) a Moldovei, activist pe tărâm obştesc, organizator al ştiinţei.

S-a născut la 21 sept. 1912, la Caragaş, Slobozia. A decedat la 28 sept. 1976, la Chişinău. Şi-a făcut studiile la Facultatea de Istorie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1933-1937). A fost conferenţiar, apoi decan (1940) al Facultăţii de Istorie la acelaşi institut. În perioada 1941-1944 activează în calitate de director de şcoală, lector, decan al Facultăţii de Istorie a Institutului Pedagogic Moldovenesc Unit, evacuat în Buguruslan (reg. Orenburg, Rusia). Decan la Institutul Pedagogic *Ion Creangă* din Chişinău (1944-1946), şef de catedră

şi decan al Facultăţii de Istorie de la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1960). Doctor în ştiinţe istorice (1944), doctor habilitat (1955), profesor universitar (1957). Primul preşedinte al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1961-1976). Participant activ la viaţa publică şi politică a RSSM. A contribuit la studierea istoriei agrare a Basarabiei în sec. al XIX-lea, publicând peste 280 de lucrări ştiinţifice şi de propagare a ştiinţei: *Ţăranii Basarabiei (1812-1861)* (1956); *Reforma ţărănească în Basarabia din anii '60-'70 ai sec. al XIX-lea* (1956, coautor); *Autonomia Basarabiei în componenţa Rusiei* (1812-1828) (1982) etc. Membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1961) şi membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a fostei URSS (1966). Laureat al Premiului de Stat în domeniul ştiinţei şi tehnicii (1972). Om Emerit în Ştiinţă din Moldova (1967).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 251-252.

BIBLIOGRAFIE:

Batâr, Dumitru. Grosul. Iachim / Dumitru Batâr // Batâr, Dumitru. Neliniştea memoriei. – Chişinău: AŞM, 2007. – P. 250-253.

Ciubotaru, A. Academicianul Iachim Grosul la 95 de ani din ziua naşterii şi aportul lui în construcţia Grădinei Botanice a AŞM / A. Ciubotaru // Revista Botanică. – 2008. – Nr. 1, vol.1. - P. 231-235.

Dragnev, Demir. Academicianul Iachim Grosul - 90 de ani de la naştere / Demir, Dragnev // Revistă de Istorie a Moldovei. – 2002. – Nr. 1-2. – P. 5-9.

Grosul, Iachim // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 193.

Grosul, Iachim // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ: 1966-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 77-79.

Jarcuţchi, Ion. Grosul, Iachim / Ion Jarcuţchi // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 236-237.

Nirca, Eugen. Grosul, Iachim / Eugen Nirca // Nirca, Eugen. Compatrioţi înfrăţiţi cu ştiinţa. – Chişinău, 2001. – P. 104-107.

Rusnac, Gheorghe. Grosul, Iachim / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: 1946-2001: Dicţ. ist–biogr. – Chişinău: USM, 2001. – P. 100-101.

N.-M. Ş.

Vasile COJOCARU
1932

Pictor, grafician.

S-a născut la 21 sept. 1932, la Baraboi, jud. Bălţi. Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1951 – 1960, azi Colegiul Republican *Al. Plămădeală*). Activitatea profesională şi-a început-o în calitate de colaborator ştiintific la Muzeul Naţional de Artă a Moldovei (1960-1961), apoi în perioada 1961-1969 a fost profesor la Şcoala de Pictură pentru Copii *A. Şciusev*, profesor la Liceul Republican de Arte Plastice *I. Vieru* (1969-1973, 1986-1992), pictor-şef la Fondul Plastic (1937-1974), liber profesionist (1974-1987). Din 1987 este pictor-şef la Fondul Plastic. Se impune în pictură cu lucrările: *Ianuarie* (1991), *Sfârşit de august* (1992), *Crăiasa lanurilor, Stâna în Sângerei, Arătură de toamnă, Săptămâna Mare. Baraboi* (1998), *În Deltă* (2000), *Trio, Peisaj cu stână* (2001), *Peşti* (2004), *Natură statică* (2005), *Flori pe masă verde* (2006), *Casă părintească, Primăvară, Peisaj, Nuntă, În Chişinăul vechi, La cules porumb, Victorie, Ştefan cel Mare, Dimitrie Cantemir şi Petru I* etc. A organizat expoziţii personale: com. Baraboi (1984), Chişinău (1992, 2002, 2007), Bucureşti (1994, 1997). Din 1964 până în prezent a participat la toate expoziţiile organizate de Uniunea Artiştilor Plastici şi Ministerul Culturii din Republica Moldova, precum şi la Bacău, Iaşi (1991), Bucureşti (1992), Galaţi (1994); în străinătate: Tallinn (1986), Arhanghelsk (1996) etc. Lucrările sale au fost achiziţionate în colecţiile Muzeului Naţional de Arte din Moldova, Muzeului Naţional de Istorie, Muzeului de Arte din Moscova, Muzeului de Arte din Arhanghelsk, Muzeului de Arte din Ulan Bator şi în colecţii particulare din Republica Moldova, România, Rusia, Iugoslavia, SUA, Canada, Spania, Germania etc. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Republica Moldova. A fost distins cu Medalia *Meritul Civic* (1996), Premiul Editurii *Humanitas* (1997), *Graficianul Anului*, Premiul Uniunii Artiştilor Plastici pe anul 1997, Premiul de Excelenţă al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova (2004), Premiul Primăriei Municipiului Bacău, expoziţia-concurs *Saloanele Moldovei*, ediţia a XVI-a (2006).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Cojocaru, Vasile. Acvariu / Vasile Cojocaru // Moldova: Artă contemporană. – Chişinău: Atelier, 2006. – P. 20.

Cojocaru, Vasile. Album: Reproduceri / Vasile Cojocaru. – Chişinău: Ed. ARC, 2002. – 50 p. : il.

Cojocaru, Vasile. Anotimpuri / Vasile Cojocaru // Saloanele Moldovei. – Bacău; Chişinău, 2006. – P. 10.

Cojocaru, Vasile. Delta / Vasile Cojocaru // Atelier. – 2003. – Nr. 1. – P. 10-11.

Cojocaru, Vasile. Natură statică cu gutui / Vasile Cojocaru // Saloanele Moldovei. – Bacău; Chişinău, 2004. – P. 14.

* * *

Butnaru, Leo. Un artist al liniştii [Vasile Cojocaru] / Leo Butnaru // Viaţa satului. – 1994. - 15 oct. – P. 8.

*Cojocaru, Vasile // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1985. – P. 307-308.

Cojocaru, Vasile // Localităţile Republicii Moldova: Intinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 2: Bi – Buz. – Chişinău: Draghiştea, 2000. – P. 582.

Colesnic, Iurie. Cojocaru, Vasile / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 68-69.

Deviza, Irina. Zilele europene ale patrimoniului: [Expoz. personală a plast. Vasile Cojocaru (la 70 de ani de la naştere) la Centrul Expoziţional *C.*

Brâncuşi] / Irina Deviza // Capitala. – 2002. – 21 sept. – P. 8.
Mihailo, Larisa. Dragoste faţă de meleagul natal / Larisa Mihailo // Curierul de seară. – 1995. – 7 febr. – P. 5.
Popuşoi, Liliana. Vasile Cojocaru – un pictor în afara timpului / Liliana Popuşoi // Flux: cotid. naţ. – 2002. – 24 sept. – P.4.
Rusu, Sofia. Mesaje artistice din delta Dunării / Sofia Rusu // Curierul de seară. – 1994. – 20 sept. – P. 5.
Rusu, Sofia. Vasile Cojocaru [pictor grafician] / Sofia Rusu // Moldova. – 1996. – Nr. 3 – 4. – P. 25-27.
Sâdnic, E. Reflecţii de toamnă într-un atelier de creaţie: [pictorul Vasile Cojocaru] / E. Sâdnic // Columna. – 1992. – Nr. 10-11. – P. 46-48.
Sârbu, Antonina. Vasile Cojocaru: artistul şi anotimpurile vieţii / Antonina Sârbu // Ziarul de gardă. – 2007. – 11 oct. – P. 8.
Ştefan (Poiată), Mihai. Răgazul dintre etaje: [creaţia pictorului Vasile Cojocaru] / Mihai Ştefan (Poiată) // Sud-Est cultural. – 2006. – Nr. 2. – P. 101 – 110.

N.-M. Ş.

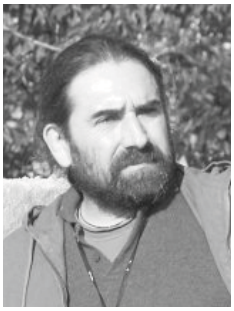

Valentin VÂRTOSU
1962

Sculptor.

S-a născut la 21 sept. 1962, la Slobozia-Cremene, jud. Soroca.

Şi-a făcut studiile la Colegiul de Construcţii din Chişinău (1937-1981).

Studiază în atelierul lui L. Dubinovschi. Debutează cu portretul sculptural *Mihail Ivanovici* (1985).

Pasionat de genul portretistic, a creat un şir de chipuri, printre care se remarcă chipul *Iuliei Hasdeu* copilul-minune. În anii '90 trece la tehnicile moderniste. Experimentează şi descoperă tehnici noi de turnat în forme. Fiind pasionat de creaţia lui Eugen Ionescu, realizează câteva portrete ale marelui dramaturg.

A realizat lucrările: *Călugărul, Oglinda Cleopatrei, Jocul melcilor, Insula fericiţilor, Boleslav Hasdeu, Vasile Stroescu, Mănăstirea Hâncu, Cactuşi în repaus* etc.

Din 1985 participă la majoritatea expoziţiilor organizate de Uniunea Artiştilor Plastici din Moldova şi de Ministerul Culturii. Participant la *Saloanele Moldovei*, Bacău - Chişinău (1991-2002). Expoziţii internaţionale: Mongolia (1986), Ucraina (1988), Rusia (1996, 2000), Germania (2001).

Monumente pe soclu şi plăci comemorative în locuri publice: Alexei Mateevici (placă comemorativă, comuna Zaim, Căuşeni, 1987); Alexandru Lipcan (placă comemorativă, Cahul, 1988); B. P. Hasdeu, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*, Chişinău; (1989) Grigore Adam (placă comemorativă, comuna Bălăureşti, Nisporeni,1989); Mihai Eminescu, Liceul *M. Eminescu*, Bălţi (1990); Vasile Stroescu (placă comemorativă, comuna Trinca, jud. Edineţ (1991); *Povestea unei răţuşte mute*, Ungheni (2000); *Un personaj enigmatic*, *ce oferă loc de meditat pentru cei îndrăgostiţi* (Ungheni, 2002) etc. Lucrările lui au fost achiziţionate de Muzeul Naţional de Arte Plastice, Muzeul Literaturii Române *M. Kogălniceanu*, Muzeul de Istorie şi Etnografie din Ungheni; se află în colecţii particulare: Chişinău, Bucureşti, Toronto.

Premiul Special la Concursul de artă contemporană *Saloanele Moldovei* (Bacău-Chişinău, 1995), Premiul II în concursul proiectelor de monument Mihai Eminescu pentru oraşul Chişinău (1996); Premiul Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova pentru sculptură (1999), Premiul *Moisei Gamburd* (2002), Premiul Centrului Judeţean de Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Bacău (2002).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Vârtosu, Valentin. A fi în trecere pe undeva: (dedicaţie fiilor): tehnică mixtă / Valentin Vârtosu // Atelier. – 2002. – Nr. 1-2. – P. 8.
Vârtosu, Valentin. Mănăstire. Sculptură în lemn, metal / Valentin Vârtosu // Saloanele Moldovei. – 2002. – Nr. 3. – P. 6.
Vârtosu, Valentin. Povestea unei răţuşte mute: sculptură în piatră / Valentin Vârtosu // Atelier. – 2003. – Nr. 1. – P. 19.
Vârtosu, Valentin. Un personaj enigmatic ce oferă loc de medidaţie pentru cei îndrăgostiţi: sculptură în lemn, metal / Valentin Vârtosu // Atelier. – 2003. – Nr. 1. – P. 18.

* * *

Malaneţchi, Vasile. Hasdeii lui Valentin Vârtosu / Vasile Malaneţchi // Ţara. – 1996. – 1 oct. – P. 3.
Marian, Ana. Valentin Vârtosu / Ana Marian // Marian Ana. Sculptura din Republica Moldova: sec. XX: Studiu de sinteză. – Chişinău: Universul, 2007. – P. 89.
Ţâcu, Lia. Schemele noastre perceptive: sculptorul Valentin Vârtosu – laureat al concursului *Moisei Gamburd* / Lia Ţâcu // Moldova suverană. – 2002. – 11 dec. – P. 4.

N.-M. Ş.

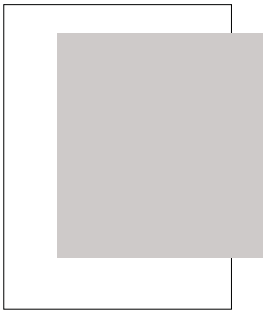

Mihail MUNTEANU
1922-1983

Istroric, profesor universitar.

S-a născut la 22 sept. 1922, la Ciobruciu, Tiraspol. A decedat la 3 mart. 1983, la Chişinău. Şi-a făcut studiile secundare la Ciobruciu, superioare la Universitatea de Stat din Kiev (1946). Doctor în istorie (1955), doctor habilitat (1971). Profesor universitar (1946). Asistent la Universitatea de Stat din Kiev, catedra URSS (1946-1947).Din 1947 lector la Universitatea de Stat din Chişinău, conferenţiar, profesor universitar, decan al Facultăţii de Istorie (1957-1960), şef al Catedrei Istoria Moldovei (1972-1983). Studii consacrate dezvoltării social-economice a Basara-

biei în secolul al XIX-lea, bazate pe materiale inedite în arhivele fostei URSS. A publicat peste 60 de lucrări, inclusiv monografii *Ekonomiceskoe razvitie doreformennoj Bessarabii* (1971*); Rezeši Moldavii konec XVIII- seredina XIX v.*) (în colab.,1983) etc.

***

Munteanu, Mihail // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 271.
Munteanu, Mihail // Chisinau: Enciclopedia. – Chisinau: Museum, 1997. – P. 330.

N.-M. Ş.

Vladimir BOIŞTEANU
1937

Medic-oftalmolog, conferenţiar universitar.

S-a născut la 23 sept. 1937, la Măcăreuca, Soroca. După absolvirea şcolii medii din s. Chetrosu, este admis la Institutul de Stat de Medicină (actualmente Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testimiţanu*), Facultatea Medicină Generală. Îşi începe biografia de muncă în calitate de oftalmolog la spitalul raional Criuleni. În 1964 susţine teza de doctor în medicină la Institutul de Cercetări Ştiinţifice în Oftalmologie *V. Filator* din Odesa cu tema *Recuperarea bolnavilor cu patalogia aparatului lacrimal*. Ulterior, îmbină munca ştiinţifică cu cea didactică, activând în calitate de lector-asistent, apoi de conferenţiar universitar, iar din 1977 până în 2000 a fost şef interimar al Catedrei de oftalmologie a Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu*. Din 2000 este conferenţiar la aceeaşi catedră. Opera ştiinţifico-didactică este materializată în peste 150 de lucrări, inclusiv o monografie, două manuale de oftalmologie pentru studenţi, rezidenţi şi medici oftalmologi, opt elaborări metodice şi 26 de propuneri de raţionalizare. Sub îndrumarea lui au fost susţinute două teze de doctor în medicină.

A participat cu comunicări la congrese, simpozioane şi alte reuniuni internaţionale desfăşurate la Bucureşti, Iaşi, Craiova, Budapesta, Odesa, Kiev. Printre primii în republică a efectuat operaţii plastice-reconstructive ale aparatului lacrimal. Preşedinte al Asociaţiei Oftalmologilor din Republica Moldova. Este membru al Comisiei de Experţi în Oftalmologie pe lângă Ministerul Sănătăţii şi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu*.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Boişteanu, Vladimir. Curs de oftalmologie / Vladimir Boişteanu. – Chişinău: Universitas, 1994. – 110 p.

Boişteanu, Vladimir. Oftalmologie / Vladimir Boişteanu, G. Bodu. – Chişinău: Universitas, 1995. – 220 p.

Etiopatogenie şi tratament în cataracta senilă / Eugen Bendelic, Vladimir Boişteanu [et al.]. – Chisinau: CEP Medicina, 2008. – 33 p.

Jeru, Ion. Particularităţi ale herpesului ocular / Ion Jeru, E. Bendelic, Vladimir Boişteanu. – Chişinău: CEP Medicina, 2008. – 42 p.

* * *

Ababii, Ion. Conferenţiarul universitar Vladimir Boişteanu la 70 de ani / Ion Ababii // Timpul. – 2007. – 24 sept. – P. 4.

Vladimir Boişteanu // Localităţile Republicii Moldova: Intinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 8: Li - M. – Chişinău: Draghiştea, 2007. – P. 254-255.

N.-M. Ş.

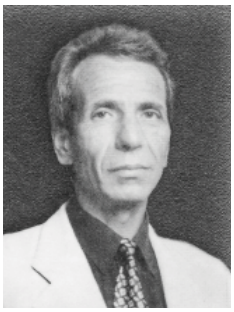

Tudor STAVILĂ
1952

Istoric şi critic în domeniul artei plastice.

S-a născut la 23 sept. 1952, la Ciocâlteni, Orhei. Şi-a făcut studiile la şcoala medie din satul natal (1961-1969), Colegiul de Arte Plastice *Al. Plămădeală* din Chişinău (1969-1973), Institutul de Stat de Arte Plastice din Kiev (1976-1981), doctorand al Institutului de Studiu al Artei al AŞM (1987-1991), doctor în studiul artei cu teza *Arta plastică din Basarabia de la sf. sec. 19 - prima jumătate a sec. 20* (1993). Activitatea profesională şi-a început-o în calitate de profesor la şcoala medie din s. Ciocâlteni, Orhei (1975-1976), colaborator ştiinţific la Muzeul de Arte Plastice (1981-1982), expert în istoria artei contemporane al Uniunii Artiştilor Plastici (1982-1984), şef de secţie, director adjunct, director al Muzeului de Arte Plastice (1984-1988), cercetător ştiinţific superior (1992-1996), redactor-şef al revistei *Arta* din (1997), director al Institutului de Studiul Artei al AŞM (din 2000).

Este autorul a peste 80 de publicaţii ştiinţifice, apărute la Chişinău, Bucureşti, Moscova, consacrate problemelor istoriei artei plastice medievale, moderne şi contemporane din Moldova.

Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova (din 1990).

Premiul Uniunii Artiştilor Plastici pentru *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova* (1999), Premiul Naţional pentru monografia *Icoana veche din colecţii basarabene* (2000).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 252-253.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Ciobanu, Constantin Ion. Icoane vechi din colecţii basarabene / Constantin Ion Ciobanu, Tudor Stavilă. – Chişinău: ARC, 2000. – 212 p.

Rec. : Cibotaru, Mihail Gh. Adevărat tezaur între splendide coperte / Mihail Gh. Cibotaru // Luceafărul. – 2002. – 21 iun. – P. 10.

Rec. : Prohin, Victor. Însăşi icoana este martir / Victor Prohin // Săptămîna. – 2002. – 5 iul. – P. 17.

Rec. : Rusnac, Constantin. Candidaţi la Premiul Naţional în Domeniul Culturii / Constantin Rusnac // Jurnal de Chişinău. – 2002. – 24 mai. – P. 12.

Rec. : Spânu, Constantin. Icoane vechi din colecţii basarabene / Constantin Spânu // Timpul. – 2002. – 17 mai. – P. 15.

Leonardo Guţu. Pictură: Album / Alcăt.: Tudor Stăvilă. – Chişinău: Epigraf, 2005. – 48 p.

Stavilă, Tudor. Auguste Baillayre: Album / Tudor Stavilă. – Chişinău: ARC, 2004. – 2004. – 96 p.

Stavilă, Tudor. Eugenia Maleşevschi: Album / Tudor Stavilă. – Chişinău: ARC, 2003. – 88 p.

Stavilă, Tudor. Icoana basarabeană din secolul 19 : Teză / Tudor Stavilă. – Chişinău : [S. n.], 2004. – 317 p.
Stavilă, Tudor. Theodor Kiriacoff: Album / Tudor Stavilă. – Chişinău: ARC, 2006. – 80 p.
***
Stavilă, Tudor. Andrei Mudrea a împlinit 50 de primăveri / Tudor Stavilă // Flux: Ed. de vineri. – 2004. – 7 mai. – P. 7.
Stavilă, Tudor. Sculptorul fără casă, în sfârşit acasă: [sculptorul basarabean Moissey Kogan] / Tudor Stavilă // Akademos. – 2010. – Nr. 1. P. 117-123.
***
Colesnic, Iurie. Stavilă, Tudor / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice "Al. Plămădeală:" Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 207-208.

N.-M. Ş.

Petru BUBURUZ
1937

Protoiereu mitrofor. Paroh al Bisericii *Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel* din Chişinău. Magistru în teologie.

S-a născut la 26 sept. 1937, la Durleşti.

Şi-a făcut studiile la Seminarul Teologic (1955-1961), Academia Teologică (1961-1965) din Sankt Petersburg, obţinând titlul ştiinţific de doctor în teologie, cu teza *Tradiţia Apostolică a Sfântul Ipolit Romanul, ca monument liturgic* (1965). În 1972, la Moscova, îşi susţine teza *Sfântul Ipolit Romanul şi Tradiţia Apostolică,* obţinând titlul de magistru în teologie şi ridicat la rangul de protoiereu. În perioada 1975-1978 îşi face stagiul la Institutul Catolic din Paris. Din 1991 este numit paroh şi ales epitrop al Bisericii *Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel* din Chişinău. Membru în Comitetul de conducere al Fundaţiei Culturale din Moldova. În 1990 este ales preşedinte al Societăţii Culturale şi Bisericeşti *Mitropolitul Varlaam* şi membru al colegiului de redacţie al publicaţiei societăţii, *Datina creştină.*

Consilier bisericesc administrativ al Mitropoliei Basarabiei (1992). Redactor-editor al revistei *Luminătorul* (din 1992). A fost membru al comisiei de admitere la Facultăţile şi Seminarele Teologice din cuprinsul Patriarhiei Române. Profesor, şef al Catedrei de teologie generală, decan al Facultăţii de Teologie din cadrul USM. A publicat volumul *Sfântul Ipolit Romanul şi Tradiţia Apostolică* (2002). Membru de onoare de ASTREI Basarabene.

A fost distins cu *Ordinul Sf. Pavel* (1972), acordat de Biserica Ortodoxă Elenă; *Crucea cu pietre nestemate* (1982) şi *Mitra* (1987), acordate de către Patriarhul Moscovei şi al întregii Rusii; *Ordinul Sfântul Vladimir* de clasa II (1988, al Bisericii Ortodoxe Ruse); Crucea Patriarhală a Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhii Justinian, Justin şi Teoctist.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 289.

BIBLIOGRAFIE
Ciobanu, Constantin Gh. Protoiereul Petru Buburuz promotor al valorilor autentice / Constantin Gh. Ciobanu, Maria Godorozea. – Chişinău: Promacos, 2010. – 144 p.
Protoiereu Petru Buburuz: Bibliogr. / alcăt.: Svetlana Miron. – Chişinău: BNRM, 2007. – 96 p.
***
Miron, Svetlana. Omul spiritualităţii cu rădăcini divine strămoşeşti / Svetlana Miron // Lit. şi artă. – 2007. – 27 sept. – P. 6.
Petru, Buburuz // Localităţile Republicii Moldova : Itinerar documentar . vol. 6 : Dre. - G. – Chişinău: Draghiştea, 2006. – P. 128.

N.-M. Ş.

Dumitru-Dorin PRUNARIU
1952

Inginer aeronautic, cosmonaut şi diplomat român. Este primul şi singurul român care a zburat în spaţiul cosmic.

S-a născut la 27 sept. 1952, la Braşov.

A absolvit Facultatea de Inginerie Aerospaţială a Institutului Politehnic Bucureşti (1976) şi a lucrat ca inginer la IAR Braşov. În 1978 a devenit ofiţer activ de aviaţie şi a început cursul de cosmonauţi de trei ani în Rusia.

În perioada 14-22 mai 1981, în echipaj cu cosmonautul rus Leonid Popov, a participat la misiunea *Soiuz 40,* din cadrul programului spaţial *Intercosmos*. Misiunea *Soiuz 40* a durat 7 zile, 20 de ore şi 42 de minute, înconjurând Pământul de 125 de ori. Pe timpul zborului, au fost realizate mai multe experimente ştiinţifice din domeniul astrofizicii, al studiului radiaţiilor cosmice, al tehnologiilor spaţiale, al medicinei, biologiei şi psihologiei, experimente gândite şi proiectate în cea mai mare parte de specialişti români.

Deţinând mai multe funcţii (militare sau civile), a participat şi s-a implicat în numeroase activităţi naţionale şi internaţionale din domeniul cosmic.

În 1990, este director al Programului de Aviaţie Civilă al României. Iniţiator şi preşedinte (din 1998) al Agenţiei Spaţiale Române.

În 1991 absolvă cursurile Institutului Internaţional de Management şi Training în domeniul Aviaţiei Civile (IAMTI-IIFGA) din Montreal (Canada).

În 1999 obţine titlul ştiinţific de doctor inginer, specialitatea *Dinamica sistemelor aerospaţiale.*

Ales membru al mai multor asociaţii şi comisii de specialitate din România şi străinătate: Membru al Federaţiei Aeronautice Române, precum şi al Comisiei de Astronautică a Academiei Române (1981), membru al Federaţiei Aeronautice Internaţionale (1982), membru fondator al Asociaţiei Exploratorilor Spaţiului Cosmic (ASE) (1985), fiind din 1993, reprezentantul permanent al acesteia la sesiunile Comitetului ONU pentru Explorarea în Scopuri Paşnice a Spaţiului Extraatmosferic (COPUOS), preşedinte al Comitetului de Politici şi Relaţii Internaţionale al ASE (1996) şi membru în Comitetul Executiv al ASE (1995-2001). Membru titular al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România (AOSR) (1986) (iniţial - Asociaţia

Oamenilor de Ştiinţă), membru corespondent (1992) şi membru titular (2007) al Academiei Internaţionale de Astronautică, membru al Comitetului Naţional COSPAR (1994). Începând cu anul 1992 reprezintă Guvernul României la ONU, la sesiunile COPUOS, vicepreşedinte al Fundaţiei EURISC (Institutul European pentru Managementul Riscului, Securităţii şi Comunicării) (din 1995). Din 2010 este preşedinte al Comitetului ONU pentru utilizarea paşnică a spaţiului cosmic (COPUOS) şi preşedintele Asociaţiei Exploratorilor Spaţiului din Europa, fiind ales de către 70 de state ale lumii. Membru de onoare al Academiei Americano-Române de Arte şi Stiinţe din California (SUA, 2002).

În 2004-2005 a fost Ambasador Extraordinar şi Plenipotenţiar al României în Federaţia Rusă.

A desfăşurat şi o activitate didactică universitară în cadrul Facultăţii de Inginerie Aerospaţială a Politehnicii bucureştene, predând elemente de teorie a zborului spaţial şi mecanică a zborului (1984-1990) şi la Facultatea de Relaţii Economice Internaţionale a Academiei de Ştiinţe Economice, predând probleme de geopolitică şi spaţiu cosmic (din 2000). Semnează câteva cărţi, numeroase lucrări ştiinţifice şi materiale de specialitate, publicate în ţară şi străinătate.

Distins cu titlul de Erou al ex-URSS şi Erou al RS România, cu *Steaua de Aur* al ex-URSS (1981), Medalia *Iuri Gagarin* a Federaţiei Aeronautice Internaţionale (1982), Medalia de Aur *Hermann Oberth* a Societăţii germane de rachete *Hermann Oberth - Wernher von Braun* (1984), Ordinul Naţional *Steaua României* în grad de Mare Ofiţer (2000), Emblema *Onoarea Armatei României* şi *Medalia de Merit pentru Explorare Spaţială* (Moscova, 2011).

BIBLIOGRAFIE:

Prunariu, Dumitru. La cinci minute după cosmos: Gânduri paralele / Dumitru Prunariu, Alexandru Stark. – Bucureşti: Ed. Militară, 1982. – 222 p.

****Caragea, Cecilia.** Dialog cu Dumitru Prunariu / Cecilia Caragea. – Cluj-Napoca : Dacia, 2000. – 88 p. ; 8 pl. il. – (Charisma).

Ispas, Ştefan. Cosmosul-laborator şi uzină pentru viitorul omenirii / General-mr. dr. ing. Ştefan Ispas, cosmonaut ing. Dumitru Prunariu, cercetător şt. ing. Florea Triţă. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 1984. – 180 p.: fig., tab.

Radu, Ioan N. Istoria astronauticii în România / Ioan N. Radu; pref.: general-maior dr. ing. cosmonaut Dumitru-Dorin Prunariu; ed.: Mihai Stan. – Târgovişte: Bibliotheca, 2006. – 532 p.: fig. – (Historia).

Zaroiu, Gheorghe. Omul din nou pe lună: realizări şi perspective în explorarea şi exploatarea spaţiului cosmic / Gheorghe Zaroiu; cu o prefaţă de primul cosmonaut al României, col. ing. Dumitru Prunariu. – Craiova: Apollo, 1993. – 316 p.: il.

****Ucrain, Constantin.** Icarii din Carpaţi: Figuri reprezentative ale aviaţiei române, de la Traian Vuia până la Dumitru Prunariu-primul Icar al României în Cosmos / Constantin Ucrain, Dumitru Crăciun. – Craiova : Scrisul Românesc, 1986. – 248 p.: il., portr.

***

Prunariu, Dumitru Dorin // Dicţionarul specialiştilor: Un Who's Who în ştiinţa şi tehnica românească. vol.1. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 1996. – P. 296-297.

***

Dumitru-Dorin Prunariu [resursă electronică] // http://www.prunariu.org/Cine_sunt_eu/In_Cosmos/in_cosmos.html

Dumitru-Dorin Prunariu – Omul [resursă electronică] //http://www.dumitruprunariu-omul.ro/

Coica, Ala. Dumitru Prunariu, primul cosmonaut român: „Există un Dumnezeu, Unic al Universului" / Ala Coica // Timpul. - 2011. – 30 sept;

[Resursă electronică] //http://www.timpul.md/

Dumitru-Dorin Prunariu. Un român la porţile cerului [resursă electronică] //http://www.masonicforum.ro/archive/ro/nr14/prunariu.html

Onciu, Camelia. Dor de cosmos [resursă electronică] //http://www.monitorulexpres.ro/index.php?mod=monitorulexpres&a=citeste&p=tematic&s_id=25159

V. M.

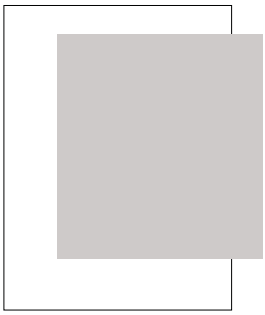

Nicolae COSTIN
cca 1660 – sept. 1712

Cronicar şi traducător român.

S-a născut cca la 1660. A decedat în sept. 1712.

Al doilea dintre fiii cronicarului Miron Costin. A studiat la Şcoala iezuită şi la cea domnească din Iaşi, apoi la Lvov. Cunoştea la perfecţie limbile latină, slavonă şi polonă, mai puţin greaca, franceza şi italiana. A ocupat diferite dregătorii. A îndeplinit misiuni diplomatice. A scris compilaţia de cronici *Letopiseţul Ţării Moldovei de la zidirea lumii până în 1601*, urmat de *Letopiseţul Ţării Moldovei. 1709 – 1711* precum şi *Letopiseţul de domnie a lui Nicolae Alexandru Vodă, veleat 7218 (1710).*

A prelucrat în limba română romanul episcopului spaniol Antonio de Guevara *Ceasornicul domnilor.*

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Costin, Nicolae. Opere. / Ed. cu un studiu intr. şi note, coment., indice şi glosar de Constantin A. Stoide şi I. Lăzărescu // Nicolae Costin. – Iaşi: Junimea, 1976.

Vol. 1: Letopiseţul Ţării Moldovei de la zidirea lumii până la 1601 şi de la 1709 la 1711. – 348 p.

Costin, Nicolae. Scrieri: În 2 vol. / Nicolae Costin. – Chişinău: Hyperion, 1990. – Vol. 1. – 1990. – 478 p.

Vol. 2: Ceasornicul domnilor / de Antonio de Guevara; trad. din lb. latină de Nicolae Costin. – 1991. – 636 p.

* * *

Costin, Nicolae // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 124.

Costin, Nicolae // Dicţionarul general al literaturii române. – Bucureşti: Univers Encicl., 2004. – P. 405 – 406.

Costin, Nicolae // Dicţionarul literaturii române de la origini până la 1900. – Chişinău: Gunivas, 2002. – P. 233 – 234.

*Costin, Nicolae // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 3. – Chişinău, 1972. – P. 459.

*Costin, Nicolae // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1985. – P. 332-333.

Petre, Ioan Şt. Nicolae Costin. Viaţa şi opera // Ioan Şt. Petre. – Bucureşti: Tipografia românească, 1939. – 287 p.

N.- M. Ş.

CALENDAR NAȚIONAL

OCTOMBRIE 2012

Luni	1
Marți	2
Miercuri	3
Joi	4
Vineri	5
Sâmbătă	**6**
Duminică	**7**
Luni	8
Marți	9
Miercuri	10
Joi	11
Vineri	12
Sâmbătă	**13**
Duminică	**14**
Luni	15
Marți	16
Miercuri	17
Joi	18
Vineri	19
Sâmbătă	**20**
Duminică	**21**
Luni	22
Marți	23
Miercuri	24
Joi	25
Vineri	26
Sâmbătă	**27**
Duminică	**28**
Luni	29
Marți	30
Miercuri	31

75 ani de la naşterea lui **Mihail Rotaru**, istoric, doctor în ştiinţe istorice, profesor universitar (1 oct. 1937).

85 ani de la naşterea lui **Nestor** (**Nicolae**) **Vornicescu**, teolog, istoric literar, prozator, Mitropolit al Olteniei şi arhiepiscop al Craiovei, membru de onoare al Academiei Române (1 oct. 1927 – 17 mai 2000). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 235-238; CN 2002, p. 264-265; CN 2007, p. 295*.

80 ani de la naşterea lui **Ioan Iovitz Popescu**, fizician român, doctor în fizică, profesor universitar, membru titular al Academiei Române (1 oct. 1932).

70 ani de la naşterea lui **Victor Prohin**, scriitor şi publicist (2 oct. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 266-267*.

50 ani de la naşterea actriţei **Veronica Grigoraş** (2 oct. 1962).

160 ani de la naşterea lui **Sir William Ramsay,** chimist englez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (2 oct. 1852 – 23 iul. 1916).

120 ani de la stingerea din viaţă a lui **Joseph Ernest Renan,** scriitor, filolog, istoric al religiilor şi filozof francez (27 febr. 1823 – 2 oct. 1892).

85 ani de la naşterea lui **Radu Miron**, matematician român, membru al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (3 oct. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 295-297*.

160 ani de la naşterea lui **Kiriak Kostandi,** pictor şi pedagog ucrainean (3 oct. 1852 – 31 oct. 1927).

140 ani de la stingerea din viaţă a lui **Vladimir I. Dal** (**Dahl**), scriitor, lexicograf, etnograf, medic rus, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Rusiei (22 noiem. 1801 – 4 oct. 1872). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 281-283*.

140 ani de la naşterea lui **Gheorghe V. Madan**, actor, publicist, prozator şi folclorist basarabean (5 oct. 1872 – 2 noiem. 1944). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 239-242; CN 2002, p. 279-280*.

120 ani de la naşterea lui **Dimitrie Cărăuş (Carauş**), politician, membru în Sfatul Ţării (5 oct. 1892 – 1955).

75 ani de la naşterea lui **Vasile Rotaru**, doctor în ştiinţe agricole, conferenţiar (5 oct. 1937 – 28 mai 2005)

100 ani de la naşterea lui **Sergiu C. Roşca**, preot şi publicist basarabean, redactor la mai multe publcaţii periodice basarabene, membru fondator al Ligii Pro Basarabia (6 oct. 1912 – 30 ian. 2010).

130 ani de naşterea lui **Karol Szymanowski**, compozitor şi pianist polonez (6 oct. 1882 – 29 mart. 1937).

75 ani de la naşterea pictorului american **Fritz Scholder** (6 oct. 1937 – 10 febr. 2005).

85 ani de la naşterea luzi **Pavel Bâtcă**, chirurg, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, ctitorul chirurgiei vasculare din Republica Moldova (7 oct. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 298*.

60 ani de la naşterea publicistei **Tatiana Corai** (7 oct. 1952).

540 ani de stingerea din viaţă a lui **Micheiozzo**, arhitect, decorator şi sculptor italian (1396 – 7 oct. 1472).

400 ani de la stingerea din viaţă a lui **Battista Guarini**, poet, teoretician al literaturii şi artei, diplomat italian (10 dec. 1538 – 7

oct. 1612).

75 ani de la naşterea lui **Nelu Tironeac-Codreanu**, prozator, eseist, publicist român (8 oct. 1937 – 22 aug. 2008).

85 ani de la naşterea lui **Valeriu Movileanu**, genetician, doctor în biologie, profesor universitar la USM, inventator (9 oct. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 298-299.*

70 ani de la naşterea lui **Iulian Nicuţă**, scriitor, prozator şi publicist (9 oct. 1942 – 22 noiemb. 2002). *A se vedea şi art. din CN 2002, P. 271.*

465 ani de la naşterea lui **Miguel de Cervantes**, prozator şi dramaturg spaniol (9 oct. 1547 – 23 apr. 1616). *A se vedea şi art. din CN 2006, P. 121-122.*

160 ani de la naşterea lui **Hermann Emil Fischer**, chimist german, profesor universitar, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (9 oct. 1852 – 15 iul. 1919).

165 ani de la naşterea lui **Alexandr Lenski** (**Vervisiotti**), actor, tenor, profesor, teoretician al teatrului rus, originar din Basarabia (10 oct. 1847 – 25 oct. 1908).

150 ani de la naşterea lui **Dimitrie Racoviţă**, prozator, critic, dramaturg român (10 oct. 1862 – 8 iul. 1891).

160 ani de la naşterea lui **Rene Louis Victor Cagnat**, istoric, epigrafist şi arheolog francez, membru de onoare al Academiei Române (10 oct. 1852 – 27 mart. 1937).

120 ani de la naşterea lui **Ivo Andrić**, prozator, poet şi eseist sârbo-croat, laureat al Premiului Nobel (10 oct. 1892 – 13 mart. 1975). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 273-275.*

70 ani de la naşterea lui **Aurel Saulea**, medic, doctor habilitat în medicină, membru corespondent al Academiei de Ştiinţă a Moldovei, profesor universitar, deputat în primul Parlament (12 oct. 1942).

170 ani de la naşterea lui **Constantin Buchenthal**, profesor, pianist şi compozitor român (12 oct. 1842 – 28 aug. 1897).

140 ani de la naşterea **Sofiei Teodoreanu**, pianistă, pedagog (12 oct. 1872 – 21 dec. 1952). *A fost fiica lui Gavriil Musicescu şi mama scriitorului Ionel Teodoreanu.*

520 ani de la **descoperirea Americii** de către **Cristofor Columb** (12 oct. 1492). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 275-277.*

80 ani de la naşterea lui **Tudor Ţopa**, scriitor şi publicist (13 oct. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 277 – 279.*

190 ani de la stingerea din viaţă a lui **Antonio Canova**, sculptor italian, reprezentant de vază al neoclasicismului în sculptura europeană (1 noiemb. 1757 – 13 oct. 1822). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 313-314.*

100 ani de la naşterea lui **Ion Popescu**, dirijor de cor şi profesor universitar (14 oct. 1912 – 25 oct. 1989).

60 ani de la naşterea telejurnalistului **Veaceslav Scobioală** (14 oct. 1952 – 4 oct. 2000).

80 ani de la naşterea lui **Wolf Vostell**, sculptor şi pictor german (14 oct. 1932 – 3 apr. 1998).

90 ani de la naşterea lui **Ion Caftanat**, fagotist, dirijor şi profesor (15 oct. 1922 – 27 oct. 2000).

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Petre Sănduţă**, prozator, publicist, editor (1896 – 16 oct. 1937).

75 ani de la naşterea architectlui **Vladislav Kudinov**, de origine azeră (16 oct. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 299.*

125 ani de la naşterea lui **Eugen Bădărău**, om de ştiinţă, fizician, profesor universitar, membru titular al Academiei Române, deputat în Parlamentul României (17 oct. 1887 – 11 mart. 1975).

100 ani de la naşterea lui **Vadim V. Sokolovski**, savant rus în domeniul mecanicii (17 oct. 1912 – 8 ian. 1978).

65 ani de la naşterea lui **Grigore Darie,** specialist în domeniul zootehniei, doctor habilitat în biologie, profesor universitar (18 oct. 1947).

150 de ani de la naşterea lui **Daniel Swarowski**, inventator şi bijutier austriac, precursor al producţiei în masă de perle şi pietre şlefuite, fondator al Companiei „Swarowski" (18 oct. 1862 – 23 ian. 1956).

135 ani de la fondarea **Bibliotecii Municipale "B.P. Hasdeu**" din Chişinău (19 oct. 1877).

80 ani de la naşterea **Tamarei Isac**, bibliotecar-bibliograf, pedagog (19 oct. 1932 – 6 iun. 2004). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 283-284.*

70 ani de la naşterea lui **Vasile Marin**, interpret de muzică populară, solist al Orchestrei de muzică populară "Fluieraş" a Filarmonicii din Chişinău (19 oct. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 282-283.*

65 ani de la naşterea lui **Mihai Prepeliţă**, poet, prozator, dramaturg, publicist şi traducător (19 oct. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 284-286.*

130 ani de la naşterea lui **Vincas Kreve Mickevicius**, dramaturg, eseist, om de ştiinţă, profesor universirar lituanian (19 oct. 1882 – 7 iul. 1954).

150 ani de la naşterea lui **Auguste Lumiere**, chimist şi industriaş francez, inventator (împreună cu fratele său) al cinematografului (19 oct. 1862 – 10 apr. 1954).

130 ani de la naşterea lui **Umberto Boccioni**, pictor, teoretician şi sculptor italian (19 oct. 1882 – 16 aug. 1916).

90 ani de la naşterea lui **Iuri Kojevnikov**, om de ştiinţă, critic literar şi traducător rus (19 oct. 1922 – 19 oct. 1992). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 284-285.*

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Ernest Rutherford**, fizician englez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (30 aug. 1871 – 19 oct. 1937). *Considerat "părintele fizicii nucleare."*

90 ani de la naşterea lui **Boris Vlăstaru (Wexler**), prozator şi publicist (20 oct. 1922 – 11 febr. 1993). *A se vedea şi art. din CB*

1997, p. 245-247.

75 ani de la stingerea din viaţă a lui **Filimon Săteanu**, publicist, critic literar, poet, condamnat la moarte de NKVD (1907 – 20 oct. 1937).

70 ani de la naşterea **Mariei Sagaidac**, matematician, doctor în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar şi actriţă de cinema (20 oct. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 285-286*.

140 ani de la naşterea lui **Pericle Papahagi**, lingvist, filolog şi folclorist român, de origine aromână, membru corespondent al Academiei Române (20 oct. 1872 – 20 ian. 1943). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 369-370*.

370 ani de la naşterea lui **Christopher Wren**, architect, matematician şi mecanician englez (20 oct. 1632 – 25 febr.1723). *Considerat unul dintre cei mai apreciaţi arhitecţi ai tuturor timpurilor*.

180 ani de la naşterea pictorului austriac **Anton Romako** (20 oct. 1832 – 8 mart. 1889).

100 ani de la naşterea lui **Boris Baidan**, poet, filolog slavist şi traducător, represat politic (21 oct. 1912 – 29 iun. 1984).

240 ani de la naşterea lui **Taylor Coleridje**, filozof, critic şi poet englez (21 oct. 1772 – 25 iul. 1834).

90 ani de la naşterea lui **Alexandru Esaulenco**, istoric, profesor universitar (22 oct. 1922 – 4 febr. 1994).

80 ani de la naşterea lui **Anton Borş**, lingvist şi lexicograf (22 oct. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 300-301*.

65 ani de la naşterea **Mariei Briede-Macovei**, poetă, jurnalistă şi traducătoare, stabilită în Letonia (22 oct. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 304*.

130 ani de la stingerea din viaţă a pictorului român **Ioan Andreescu** (27 febr. 1850 – 22 oct. 1882). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 46-47*.

140 ani de la stingerea din viaţă a lui **Theophile Gautier**, scriitor francez, critic de artă şi critic literar (30 aug. 1811 – 22 oct. 1872). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 203-204*.

80 ani de la naşterea lui **Mihail Hazin**, prozator, poet, traducător, critic şi istoric literar (23 oct. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 286-287*.

75 ani de la naşterea lui **Anton Moraru**, istoric contemporanist, doctor habilitat în istorie, profesor universitar (23 oct. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 301-302*.

160 ani de la naşterea lui **Jean Louis Forain**, pictor şi gravor impresionist francez (23 oct. 1852 – 11 iul. 1931).

80 ani de la naşterea lui **Vasili Belov**, prozator, dramaturg şi poet rus (23 oct. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 302-303*.

380 ani de la naşterea lui **Antony van Leeuwenhoek**, naturalist şi inventator olandez (24 oct. 1632 – 26 aug. 1723). *A inventat microscopul. A se vedea şi art. din CN 2007, p. 303-304*.

100 ani de la naşterea lui **Pierre Costabel**, mecanician francez, istoric al ştiinţei (24 oct. 1912 – 20 noiemb. 1989).

80 ani de la naşterea lui **Pierre Gilles de Gennes**, fizician francez, laureat al Premiului Nobel (24 oct. 1932 – 17 mai 2007).

75 ani de la naşterea lui **Dumitru Holban**, doctor habilitat în medicina veterinară, profesor universitar, inventator, Om Emerit al Republicii Moldova (25 oct. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 305-306*.

60 ani de la naşterea telejurnalistului **Ion Axenti** (25 oct. 1952).

60 ani de la naşterea lui **Anatol Stati**, inginer-economist, om de afaceri, doctor în ştiinţe economice (25 oct. 1952).

170 ani de la naşterea lui **Vasili Vereşceaghin**, pictor, scriitor şi publicist rus (26 oct. 1842 – 31 mart. 1904). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 289-290*.

70 ani de la naşterea compozitorului **Valeri Loghinov** (27 oct. 1942 – 28 febr. 1989).

330 ani de la tipărirea la Iaşi, de către Mitropolitul Dosoftei, a lucrării "**Viaţa şi petrecera sfinţilor**", culegere în patru volume de hagiografii după izvoare bizantine (27 oct. 1682 – 1686).

70 ani de la naşterea lui **Mihai Morăraş**, publicist, poet şi eseist (28 oct. 1942).

60 ani de la stingerea din viaţă a lui **Mircea Vulcănescu**, filozof, sociolog, economist şi profesor român (3 mart. 1904 – 28 oct. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 85-88*.

230 ani de la naşterea lui **Niccolo Paganini**, violinist, chitarist şi compozitor italian (28 oct. 1782 – 27 mai 1840). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 292-294; CN 2005, p. 149*.

90 ani de la naşterea **Parascoviei (Polina) Botezat**, cântăreaţă de operă (soprană), lied şi profesoară (29 oct. 1922). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 294-295*.

70 ani de naşterea lui **Mihail Popovici**, specialist în domeniul cardiologiei, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, academician (29 oct. 1942).

65 ani de la naşterea **Tamarei Brighidin**, cântăreaţă de lied şi profesoară (29 oct. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 306-307*.

130 ani de la naşterea lui **Jean Giraudoux**, romancier, eseist, dramaturg şi diplomat francez (29 oct. 1882 – 31 ian. 1944).

50 ani de la naşterea lui **Ion Găină**, poet, prozator, profesor şi muzeograf, director al Casei-muzeu „Alexei Mateevici" din Zaim (30 oct. 1962).

250 ani de la naşterea poetului francez **André Marie de Chenier** (30 oct. 1762 – 25 iul. 1794).

555 ani de la naşterea pictorului italian **Filippino Lippi** (oct. 1457 – 18 apr. 1504).

380 ani de la naşterea pictorului olandez **Jan Vermeer Van Delft** (oct. 1632 – dec. 1675).

Victor PROHIN
1942

Scriitor şi publicist.

Victor Prohin s-a născut la 2 oct. 1942, în s. Vindrei, Rep. Mordovia din Rusia.

După absolvirea şcolii medii din satul Verejeni, r-nul Edineţ (1960) este admis la studii la Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Moldova, pe care a absolvit-o în 1965. După absolvire a fost angajat la TeleRadio Moldova în calitate de redactor la emisiunile pentru copii şi adolescenţi.

Din 1967 şi până în prezent a desfăşurat o bogată activitate de scriitor, publicist, umorist, concomitent lucrând în calitate de redactor la diferite publicaţii: revista de satiră şi umor *Chipăruş* (1967-1972); revista *Nistru* (apoi *Basarabia* (1972-1995); ziarul *Moldova suverană* (din 1995); secretar responsabil la revista pentru copii *Alunelul* (până în prezent).

A debutat în 1969 cu volumul pentru copii *Puiul de stea.* Au urmat alte culegeri de nuvele *Supracotoi* (1970), *Olimpia* (1976), *S-a copt frunza* (1979), *Fântânile cresc în adânc* (1984).

A publicat cărţi pentru copii: *Oraşul fără nume* (1972), *Noi doi şi bunelul* (1984), *Dacă ar fi mânzul fotograf...* (2002). În 2008 a reeditat romanul *S-a copt frunza.*

A alcătuit antologii de proză: *Pară mălăiaţă* (1984), *Antologia prozei sovietice moldoveneşti* (1984, în colaborare cu Nicolae Vieru).

A tradus din literatura rusă. O parte din scrierile sale au fost traduse în alte limbi: letonă, lituaniană, estonă, rusă, bulgară ş. a., fiind incluse în culegeri de proză editate la Riga, Kiev, Tallinn, Plovdiv.

Şi-a adus contribuţia la elaborarea proiectului de lege privind revenirea la grafia latină şi funcţionarea limbilor pe teritoriul republicii, activând în grupul de lucru.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1972 şi membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1994.

Deţine Premiul *Pentru cea mai frumoasă revenire în lumea copiilor* al Salonului Internaţional de carte pentru copii de la Chişinău în 2002, pentru cartea *Dacă ar fi mânzul fotograf....*

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. - Chişinău, 2002. - P. 266-267.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Prohin, Victor. Dacă ar fi mânzul fotograf... / Victor Prohin. – Chişinău: Prut Internaţional, 2002. – 32 p.

***Prohin, Victor.** Noi doi şi bunelul / Victor Prohin. - Chişinău: Lit. Artistică, 1984. - 40 p.

Prohin, Victor. S-a copt frunza: Roman. Nuvele / Victor Prohin. - Chişinău: Cartea Moldovei, 2008. – 173 p.

***

Prohin, Victor. Aurel Ciocanu – 65 : [despre creaţia poetului] / Victor Prohin // Alunelul. – 2008. – Nr. 3. – P. 8-9.

Prohin, Victor. De pe când s-a copt frunza...: proze scurte / Victor Prohin //Glasul. – 2008. – 26 iun. – P. 13.

Prohin, Victor. Destinul lui a depins de cărţile citite...: [despre Nicolae Dabija] / Victor Prohin //Alunelul. – 2008. – Nr. 5/6. – P. 6.

Prohin, Victor. Glebus Sainciuc - această comoară a noastră... / Victor Prohin //Lit. şi arta. – 2009. – 23 iul. – P. 6.

Prohin, Victor. O carte te îndeamnă spre cărţi: [pe marginea vol. *Salahorind...* de Ion Ciocanu. – Ch., Phoenix, 2008] /Victor Prohin // Florile dalbe. – 2009. – 16 apr. – P. 8.

***

Cimpoi, Mihai. Schimbarea la faţă: [despre Victor Prohin] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Chişinău, 2003. – P. 331-332.

Ciocanu, Aurel. Eram flămânzi de democraţie, acum de pâine: [interviu cu scriitorul Aurel Ciocanu, stabilit în SUA] / interviu realizat de Victor Prohin // Ziarul de gardă. – 2008. – 28 febr. – P. 5.

Ciocanu, Ion. Victor Prohin, umoristul cel mai cuminte de pe glob // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă. – Timişoara, 2002. – P. 174-176;

Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri şi de azi. – Chişinău - Bucureşti: Litera Int., 2004. – P. 384-386.

Ciocanu, Ion. Virtuţile unui roman vechi: [pe marginea romanului *S-a copt frunza* de Victor Prohin] / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2009. – 5 febr. – P. 7.

Prohin, Victor // Lit. şi arta Moldovei: enciclop. în 2 vol. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 165.

*Prohin, Victor // Localităţile Republicii Moldova: itinerar documentar-publicistic ilustrat: Vol. 7. – Chişinău: Draghiştea, 2006. – P. 671.

Prohin, Victor // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău, 2004. – P. 303-304.

M. C.

Eugen BĂDĂRĂU
1887 – 1975

Om de ştiinţă, fizician, profesor universitar, membru al Academiei Române, deputat în Sfatul Ţării şi în Parlamentul României. Este considerat fondatorul şcolii româneşti de descărcări electrice în gaze şi fizica plasmei.

S-a născut la 2 oct. 1887, în s. Folteşti-Ismail, jud. Galaţi (azi Ucraina). A decedat la 11 mart.1975, la Bucureşti.

A făcut studii liceale la Ismail şi Chişinău. Din 1905 a făcut studii la şcoala Tehnică din Graz (Austria) timp de doi ani, apoi la Şcoala Normală Superioară din Pisa (Italia) (1907-1911). După

absolvire a susţinut teza de doctor la Universitatea din Pisa cu tema: *Constanta dielectrică a gazelor şi amestecurilor gazoase*. Apoi a fost asistent la Institutul de Fizică Experimentală din Pisa. După izbucnirea Primului Război Mondial (1914) a fost nevoit să plece în Rusia şi a fost profesor de optică şi fototehnică la Institutul de Fizică din Sankt Petersburg, unde în 1918 a susţinut examenul de magistru şi a obţinut docenţa. Ulterior a devenit şef de secţie la Institutul Optic de Stat şi profesor universitar la Institutul Fototehnic Superior din Petersburg.

În 1921 vine la Cernăuţi, unde a fost numit profesor de fizică experimentală şi teoretică şi este şi conducătorul Institutului de Fizică de la Universitatea din Cernăuţi. După cinci ani este numit director al Institutului de Fizică Experimentală şi decan al Facultăţii de Ştiinţe (1926-1928).

Aici a început şi a dezvoltat primele cercetări în domeniul descărcărilor în gaze din România şi a devenit un adevărat deschizător de drum în domeniul fizicii plasmei.

În 1934 se transferă la Bucureşti, unde desfăşoară o activitate fructuoasă de cercetare ştiinţifică şi administrativă. Concomitent desfăşoară şi activitatea didactică fiind profesor la Catedra de fizică corpusculară a Facultăţii de Ştiinţe din Bucureşti (de la înfiinţare, 1935). A fost primul profesor care a scris capitole întregi pentru studenţi pe domeniile noi de la acea vreme: fizica atomică şi nucleară.

După patru ani de activitate în funcţia de director tehnic al Radiodifuziunii Române, revine la Secţia de Optică şi Spectroscopie din cadrul Institutului de Fizică (de la Măgurele), pe care a condus-o până în 1956, când a fost numit director al celui de-al doilea Institut de Fizică din Bucureşti, al Academiei Române.

A fost unul din primii cercetători din lume, care au demonstrat experimental existenţa emisiei electronice a metalelelor sub influenţa bombardamentelor ionilor pozitivi în tuburile cu descărcări în gaze, izvoarele de ioni pozitivi, emisiunea secundară din solide, tensiunile de aprindere a efluviilor ş. a. O atenţie deosebită a acordat cercetării în domeniul plasmei. A adus contribuţii importante în domeniul opticii şi spectroscopiei, acustică şi ultraacustică. Din iniţiativa sa a luat fiinţă în 1955 Comisia de Acustică a Academiei Române, al cărei preşedinte a fost. S-a ocupat şi de problema poluării sonore şi de aplicarea ultrasunetelor în testarea materialelor de construcţie. Unele cercetări interesante se referă la obţinerea parfumurilor şi la acţiunea ultrasunetelor asupra germinaţiei plantelor.

Rezultatele cercetărilor sale le-a făcut cunoscute prin publicarea a peste 120 de lucrări ştiinţifice originale şi mai multe cursuri universitare. A organizat conferinţe cu caracter ştiinţific în mai multe oraşe. A contribuit la iniţierea studenţilor săi de la Universităţile din Cernăuţi şi Bucureşti în cercetări originale, care au fost publicate în reviste şi broşuri.

Cele mai cunoscute lucrări publicate sunt: *Dispersie coloidală prin ultrasunete* (1942), *Bazele acusticii moderne* (1952), *Fizica descărcărilor în gaze* (1957), *Gaze ionizate. I. Procese fundamentale; II. Descărcările electrice în gaze* (1963, a apărut şi în Franţa, în 1969).

Preşedinte al Societăţii Române de Fizică, a fost membru al Societăţii Italiene şi al celei Franceze de Fizică.

A fost membru fondator al Academiei de Ştiinţe Exacte din Bucureşti (1935), iar din 1948 a fost membru titular activ al Academiei Române.

A fost distins cu *Coroana României* în grad de Comandor, *Meritul Cultural* în grad de Cavaler, Ordinul *Meritul Ştiinţific* (1966), titlul de *Om de Ştiinţe Emerit* (1962).

O stradă din Bucureşti îi poartă numele.

BIBLIOGRAFIE:
Bădărău, Eugen // Personalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977. – P. 26.
Bădărău, Eugen // Personalităţi bucovinene: Dicţ. vol. VIII /Emil Satco, Ioan Pânzaru. – Suceava, 1997. – P. 11.
Bădărău, Eugen // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 43.
Bădărău, Eugen // Enciclopedia marilor personalităţi din istorie, ştiinţă şi cultura românească de-a lungul timpului. vol. 1. – Bucureşti: Geneze, 1999. – P. 121-123.
Bădărău, Eugen // Figuri contemporane din Basarabia: Encicl. – Chişinău: ARPID, 1939. – P. 9-10.
Colesnic, Iurie. Bădărău, Eugen // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Muzeum, 2004. – P. 117.

M. C.

Dimitrie CĂRĂUŞ
1892 – 1955

Politician, membru în Sfatul Ţării, pedagog.

S-a născut la 5 oct. 1892, în s. Sevirova, jud. Soroca. A decedat la Timişoara, în 1955.

A făcut studii la Secţia ştiinţe naturale a Universităţii din Novorosiisk. Şi-a luat licenţa în agronomie şi drept la Universitatea din Iaşi.

Fiind mobilizat în armata rusă, s-a implicat în organizarea cohortelor moldoveneşti. A fost preşedinte al Comitetului ostăşesc moldovenesc din Bender (Tighina) (1917), preşedinte al Camerei de agricultură a judeţului Lăpuşna. A fost membru al Partidului Naţional Moldovenesc. Membru al Comitetului Executiv Moldovenesc al Sovietului soldaţilor şi ţăranilor din or. Bender.

Membru al Societăţii de Cultură *Făclia*.

La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România. A fost ales în Sfatul Ţării şi a aderat la Fracţiunea „Blocul Moldovenesc". A fost membru în Comisia de Mandate, Comisia Şcolară.

După Unire a fost deputat şi senator în Parlamentul României Mari.

A fost fondator al Şcolii de Industrii Agricole de gradul II din Chişinău.

A deţinut diverse funcţii obşteşti: preşedinte al Sindicatului Agricol, al Sindicatelor pentru organizarea exportului de animale din Basarabia, preşedinte al Asociaţiei Inginerilor Agronomi, absolvenţi ai Universităţii din Iaşi, vicepreşedinte al Uniunii producătorilor şi exportatorilor din Basarabia.

A scris două lucrări de specialitate: *Cultura porumbului* şi *Cultura fasolei soia*

A fost distins cu *Coroana României* în grad de Comandor.

BIBLIOGRAFIE:
Cărăuş, Dmitrie // Figuri contemporane din Basarabia: Encicl. – Chişinău: ARPID, 1939 – P. 24.
Colesnic, Iurie. Cărăuş, Dimitrie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 156.
Colesnic, Iurie. Cărăuş, Dimitrie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Sfatul Ţării: Encicl. – Chişinău: Museum, 1998. – P. 92.
Cojocaru, Gheorghe E. Cărăuş, Dimitrie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Sfatul Ţării: Itinerar.– Chişinău: Civitas, 1998. – P. 176.

M. C.

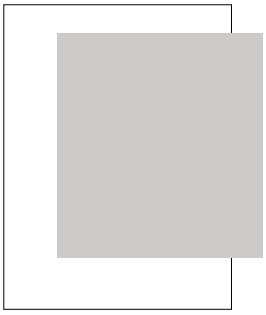

Vasile ROTARU
1937 – 2005

Doctor în ştiinţe agricole, conferenţiar.

S-a născut la 5 oct. 1937 în satul Nicoreni, r-nul Drochia. A decedat la 28 mai 2005, la Chişinău.

Absolvind şcoala medie, şi-a făcut studiile la Institutul Agricol din Plovdiv (Bulgaria).

După absolvirea institutului a fost agronom în satul natal, apoi s-a transferat la Institutul Agricol din Chişinău, unde a susţinut teza de doctor în ştiinţe agricole şi a activat în calitate de conferenţiar.

Apoi timp de 38 de ani a desfăşurat activitatea de cercetare ştiinţifică în cadrul Institutului Naţional de Economie, deţinând diferite funcţii: şef al secţiei agricole, vicedirector pentru activitatea ştiinţifică. În ultimii trei ani de viaţă a fost director al Institutului. A scris şi a editat circa 70 de publicaţii destinate analizei gradului tehnico-economic al dezvoltării diverselor ramuri ale economiei naţionale. Fiind cunoscător de limbă bulgară, a tradus mai multe lucrări din domeniul tehnologiilor industriale în legumicultură.

***

Tehnologii industriale în legumicultură / Trad.: V. Rotaru. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1975. – 235 p.

***

Rotaru, Vasile // Localităţile Republicii Moldova: itinerar documentar-publicistic ilustrat vol. 9. – Chişinău: Draghiştea, 2009. – P. 188.

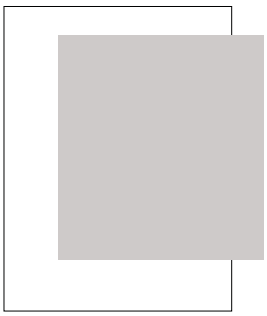

Sergiu C. ROŞCA
1912-2010

Preot şi publicist basarabean. Membru-fondator al Ligii Pro Basarabia şi Bucovina.

S-a născut la 6 oct. 1912, în s. Şestaci, jud.Soroca.

Se stinge din viaţă la 30 ian. 2010, în Aşezământul social patronat de parohia *Precupeţii Vechi* din Bucureşti.

După clasele primare parcurse în satul natal, a absolvit Seminarul Teologic *Gavriil Bănulescu-Bodoni* (1924-1932) şi Facultatea de Teologie (1932-1936), din Chişinău. Diploma de licenţă în teologie, având tema de Drept canonic *Preotul şi politica*, o ia în 1938, primind calificativul *Cum laudae.*

Studii de doctorat în teologie, la disciplina Pastorală şi Catehetică, predată la catedra arhimandritului Iuliu Scriban. Subiectul ales: *Predica românească în Basarabia, în perioada 1818-1918* (1938-1940).

În iul. 1939 este hirotonisit diacon şi numit supraveghetor de ordine la Facultatea de Teoogie din Chişinău (1939-1940). Preot (dec.1941), ridicat apoi la rangul onorific de iconom (1942). Profesor de Religie la diferite şcoli secundare şi şcoli de ucenici din Chişinău, Craiova şi Bucureşti (1940-1949); diacon la biserica *Sf. Alexandru* din Chişinău (1939), preot la capela Liceului *Alecu Russo* din Chişinău (1941-1944), la biserica *Sf. Nicolae* din Craiova (1944-1947) şi la capela Azilului *Elena Doamna* din Bucureşti (1947-1948), preot la parohia Tamaşi, llfov (1955-1968), la bisericile *Sf. Ioan Botezătorul* (1968-1972) şi Militari I din Bucureşti (1972-1978). În febr. 1976, P.F. Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, i-a acordat gradul ierarhic de preot iconom stavrofor, pentru activitatea pastorală şi dreptul de a purta crucea patriarhală.

A desfăşurat o prodigioasă activitate ziaristică între anii 1932 şi 1944, la mai multe publicaţii periodice din Chişinău: *Basarabia* (redactor, 1932-1934), *Cuvânt Moldovenesc* (secretar de redacţie şi redactor, 1935-1944), *Gazeta Basarabiei* (redactor, 1936- 1938), *Raza* (1936-1944), *Basarabia ziarul noii vieţi româneşti* (1941- 1944), *Gând Basarabean* (Bucureşti, prim redactor, 1940-1941), *Glasul Tineretului* (editor, 1933), *Tribuna Tinerimii* (director, 1936) etc., unde a publicat sute de articole, reportaje, cronici şi recenzii.

Pentru afirmaţia că *Basarabia este pământ românesc,* a fost arestat şi închis la Jilava şi Văcăreşti (1948-1953). Şi-a reluat activitatea publicistică după dec. 1989, când a putut să se exprime liber, colaborând la revistele *Magazin istoric*, *Pro Basarabia şi Bucovina*, *Vestitorul Ortodoxiei* (Bucureşti), *Telegraful Român* (Sibiu), *Literatura şi arta*, *Ţara*, *Alfa şi Omega*, *Luminătorul* (Chişinău).

O parte dintre articolele publicate, câteva dintre predicile rostite la marile sărbîtori, dar şi câteva creaţii poetice, sunt cuprinse în volumul *Basarabia, Pământul misi-*

unii noastre, editat în anul 2006.

A fost membru fondator şi, ulterior, membru de onoare al Asociaţiei Culturale *Pro Basarabia şi Bucovina*, înfiinţată la Bucureşti, în ian. 1990, pe care a sprijinit-o în toate acţiunile ei. A participat la simpozioane, conferinţe, congrese la Bucureşti, Iaşi, Craiova şi Chişinău. La primul Congres Mondial al refugiaţilor şi descendenţilor acestora din teritoriile româneşti ocupate de fosta URSS (Iaşi, 30 iun.-2 iul. 1995), a vorbit despre *Presa românească din Basarabia în timpul celor două refugii*. La Chişinău, a fost prezent la mai multe ediţii ale sărbătorii *Limba noastră* şi la Conferinţa Internaţională *Pactul Molotov-Ribbentrop şi Basarabia*, din 26-28 iun. 1991, organizată la nivel parlamentar, unde a ţinut un apreciat discurs.

BIBLIOGRAFIE:

Roşca, Sergiu C. Basarabia, pământul misiunii noastre / Sergiu C. Roşca. – Bucureşti: Ed. Universitară, 2006. – 293 p. :il.

Roşca, Sergiu C. Dor de Basarabia: [interviu cu preotul Sergiu C. Roşca, refugiat în România] / Sergiu C. Roşca; consemnare Raia Rogac // Glasul. – 2008. – 29 mai. – P. 3, 6, 10.

***

Asociaţia Culturală Pro Basarabia şi Bucovina l-a pierdut pe ultimul său mentor, preotul-profesor Sergiu C. Roşca [resursă electronică] //http://www.literaturasiarta.md/public/1693ro_Nr_5.pdf

Cârlea Şontică, Daniela. Roşca, Sergiu C. Basarabia, iubirea mea [resursă electronică] // http://www.jurnalul.ro/jurnalul-national/basarabia-iubirea-mea-33917.htm

Păcurariu, Mircea. Roşca Sergiu, preot ziarist / Mircea Păcurariu // Păcurariu, Mircea. Dicţionarul teologilor români. – Bucureşti: Univers encicl., 1996. – P.

[Preotul-profersor Sergiu C. Roşca] // Lit. şi arta. – 2010. – 4 febr. – P.

Sergiu C. Roşca, preot, ziarist (1912-2010) [resursă electronică] //http://personalitatibasarabene.info.

Scutaru, Iulia. Vrednici compatrioţi. Sergiu C. Roşca: O viaţă în slujba Bisericii şi a neamului [resursă electronică] //http://luminatorul.wordpress.com/2007/09/23

Tatiana CORAI
1942

Jurnalistă, publicistă.

S-a născut la 7 oct. 1952, în s. Morozeni, r-nul Orhei. După absolvirea şcolii medii dă admiterea la Facultatea de Jurnalism a Universităţii de Stat din Moldova (1970-1975). După absolvirea facultăţii începe activitatea profesională în calitate de radioreporter la Compania *Teleradio-Moldova* (1975-1979). Patru ani mai târziu se angajează la ziarul *Învăţământul public* în calitate de redactor şef-adjunct. Este apoi şef Departament *Cultură şi Societate* la săptămânalul *Literatura şi arta*, redactor–şef-adjunct la ziarul *Universitas*, şef Departament *Cultură şi Societate* la ziarul *Luceafărul*, redactor-şef la săptămânalul de politici publice *Democraţia* şi din 2005 până în prezent este redactor şef-adjunct la Cotidianul Naţional Independent *Timpul*.

Pe parcursul întregii sale activităţi a manifestat o ţinută înaltă de profesionist, de atitudine şi apreciere obiectivă a valorilor naţionale şi a trecutului istoric al neamului, moştenirea culturală a ţării.

A participat la stagieri în străinătate: Florida, SUA (noiemb. 1993 şi ian. 1994), de unde s-a întors cu o bogată experienţă profesională, cu un bagaj de competenţe acumulate în cadrul cursurilor, care i-au folosit în activitatea de zi cu zi.

Membră a Uniunii Jurnaliştilor din Moldova, are o serie de publicaţii şi în presa din România.

BIBLIOGRAFIE:

Corai, Tatiana. Eroii lui Caragiale au trecut în actualitate: [Simpozionul de comunicare *I. L. Caragiale şi teatrul din Basarabia*] / Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. - 1 febr. – P. 3.

Corai, Tatiana. Frunză verde...yahoo.com /Tatiana Corai // Timpul. – 2011. – 13 sept. – P. 1.

Corai, Tatiana. Miercuri, am murit de râs: [Gala Premiilor Teatrului *Satiricus I. L. Caragiale*, ed. 8-a] / Tatiana Corai // Timpul. – 2007. – 21 dec. – P. 24.

Corai, Tatiana. Mitropolia Moldovei este infailibilă? /Tatiana Corai // Timpul. – 2011. – 13 sept. – P. 6.

Corai, Tatiana. Opera, un lux necesar: [note de la conf. de presă a Festivalului *Invită Maria Bieşu*] / Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. - 6 febr. – P. 8.

Corai, Tatiana. Premiul UE pentru un muzeograf din Moldova: [Valeria Suruceanu de la Muzeul Naţ. de Artă a Moldovei a obţinut medalia Uniunii Europene pentru persistenţă în gestionarea, conservarea şi promovarea Colecţiei de sculptură şi artă decorativă a muzeului] / Tatiana Corai // Timpul. – 2008. – 4 sept. – P. 4.

Corai, Tatiana. Teatrul *Luceafărul* în posesia Marelui Premiu [la Festivalul Int. *Belaja Veja* de la Brest, Belarus] / Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 27 sept. – P. 6.

***

Ciobanu, Mircea ...Antologiile noastre au declanşat un adevărat război cu tunuri de cerneală : [interviu cu scriitorul Mircea Ciobanu, red.-şef la editura *Ştiinţa*] / consemnare: Tatiana Corai // Timpul de dimineaţă. – 2005. – 16 sept. – P. 15.

Iovu, Vasile. Un român basarabean a cucerit Parisul: [interviu cu naistul] / consemnare: Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 22 febr. – P. 8-9.

Jelescu, Nicolae. Poezia e un lux care nu îţi umple buzunarele... [interviu cu dir. art. al Teatrului *Alexei Mateevici*] / moderator: Tatiana Corai // Timpul. – 2008. – 25 ian. – P. 10, 15.

Mardare, Maria. Dacă am avea măcar un strop de credinţă, am urni munţii din locul lor…[interviu cu pictoriţa Maria Mardare] / moderator: Tatiana Corai // Timpul. – 2006. – 5 mai. – P. 8-9.

Rusnac, Constantin. Trebuie să rămânem oameni în orice situaţie: [interviu cu compozitorul, secr. gen. al Comisiei Naţ. a Rep. Moldova pentru UNESCO] / moderator: Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 29 noiemb. – P. 8-9.

Se caută un cinefil, dispus să crediteze filmul naţional: [grupaj de interviuri] /consemnare: Tatiana Corai // Luceafărul. – 2002. – 1 noiemb. – P. 9.

M. C.

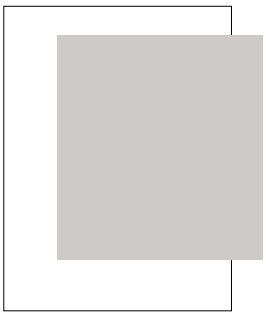

Aleksandr LENSKI
(Vervisiotti)
1847 – 1908

Actor, tenor, regizor, profesor, teoretician al artei teatrale ruse, originar din Basarabia.

S-a născut la 10 oct. la Chişinău, fiind fiul nelegitim al cneazului P. I. Gagarin şi al cântăreţei O. Vervisiotti, care venise în turneu în Rusia. A decedat la 25 oct. la Moscova şi a fost înmormântat la moşia sa din Kanev (lângă Kiev), Ucraina.

Din 1858, după decesul părinţilor, a locuit la familia actorului de la Teatrul Mic K. N. Poltavcev. A profitat de vizionarea spectacolelor, care au contribuit la formarea actorului. Până în anul 1897 a purtat numele după mamă Vervisiotti. Numele de Lenski l-a luat în cinstea dramaturgului-voievodilist D. T. Lenski (Vorobiev, 1805-1860). Pseudonimul scenic a devenit numele lui oficial.

În 1865 a debutat pe scena teatrului din Vladimir, jucând roluri simple de prostănaci în vodeviluri şi comedii, apoi a trecut la roluri de eroi, amanţi pe diferite scene din provincii: Nijni Novgorod, Samara, Kazan, Odesa, Tiflis ş. a. Aşa a acumulat experienţă de actor şi în 1876 se încadrează în trupa de artişti de la Teatrul Mic, unde a activat până la sfârşitul vieţi sale. Avea deja un nume cunoscut în mediul teatrului şi a avut o reputaţie de artist remarcabilă. A jucat peste o sută de roluri : Hamlet, Paratov, Don Juan, Glumov, Richard III, Otello, Faust ş. a.

Lenski a evoluat în piesele lui Shakespeare, Schiller, Lope de Vega, Moliere ş.a.

Un loc aparte în creaţia lui au jucat piesele lui Ostrovski, după care artistul a interpretat peste 30 de roluri. Cele mai remarcabile sunt : Dulian (*Ultima jertfă*), Velikatov (*Talente şi admiratori*), Lânjaev (*Lupii şi oile*), *Albă-ca-zăpada* ş. a.

Din 1888 a fost pedagog la Şcoala Teatrală din Moscova. A scris şi a publicat câteva lucrări la teoria creaţiei actoriceşti: *Notiţe despre mimică şi grim*, *Notiţele unui actor*, articole despre experienţa sa. Pentru studenţii săi a organizat spectacole matinale cu bilete mai ieftine, unde tinerii se familiarizau cu măiestria artiştilor din spectacole. A ţinut lecţii de literatură pentru actori. A fost unul din fondatorii Teatrului Nou din Moscova (1898-1903), unde jucau cei mai talentaţi tineri actori pregătiţi de el. Lenski a dat pornire unei noi direcţii în teatrul rus, a creat şcoala realismului romantic. Prin montările sale remarcabile a contribuit la reformarea teatrului.

Culmea succesului său artistic l-a avut în rolul episcopului Nicolas din drama *Lupta pentru prestol* de H. Ibsen (1906).

În 1907 a fost numit regizor principal al Teatrului Mic, dar la scurt timp se îmbolnăveşte şi peste un a decedat.

Aleksandr Lenski s-a remarcat ca un minunat actor, regizor şi talentat pedagog. A pregătit mulţi actori talentaţi, regizori.

A fost *Artist Emerit al Teatrelor Imperiale*.

BIBLIOGRAFIE:

Lenski, Aleksandr // Chişinău: enciclop. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 283.

*Lenski, Aleksandr // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 4. – Chişinău: Red. Enciclopediei sovietice moldoveneşti, 1975. – P. 283.

Lenski, Aleksandr // Istoriâ russkogo dramatičeskogo teatra. tom 6: 1812-1897. – M.: Iskusstvo, 1982. – P. 172-180.

Lenski, Aleksandr // Istoriâ russkogo dramatičeskogo teatra. tom 7: 1898-1917. – M.: Iskusstvo, 1987. – P. 125-128; 266-270.

Lenski, Aleksandr // Ruskij dramatičeskij teatr. – M.: Prosveŝenie, 1976. – P. 252-256.

M. C.

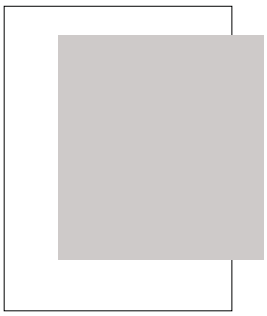

Aurel SAULEA
1942

Medic, doctor habilitat în medicină, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Moldova, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova.

S-a născut la 12 oct. 1942, în s. Cobani, jud. Bălţi. A absolvit şcoala medie din Balatina, apoi a urmat studiile la Universitatea de Medicină din Chişinău.

După absolvire a rămas la catedră şi preda cursul de biofizică medicală. Ulterior a deţinut diferite funcţii în cadrul aceleiaşi instituţii: lector superior, secretar ştiinţific, şef secţie.

A fost colaborator ştiinţific superior la Institutul de Patologie şi Fiziopatologie al Academiei de Ştiinţe din Moscova.

După revenirea în ţară a fost decan al Facultăţii de medicină generală, director al Centrului republican de reabilitare medico-socială al Ministerului Muncii şi Protecţiei sociale. A susţinut teza de doctor habilitat în medicină.

Activitatea sa didactică şi de cercetare s-a materializat în peste 200 de publicaţii şi rapoarte, o monografie, manuale ş. a. Este membru al colegiilor de redacţie ale revistelor *Psyhology* şi *Romanian Journal of Physiology*.

A fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, a votat independenţa.

Este membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Moldova şi al Academiei Române.

Deţine titlul onorific *Om Emerit*, a fost distins cu medalia *Meritul Civic*.

***

Saulea, Aurel //Parlamentul Independenţei: [cronică foto-docum.]. – Chişinău: [S.n.], 2010. - P. 397

Localităţile Republicii Moldova: Itinerar docum.-publ. il. vol. 4. – Chişinău: Draghiştea, 2002. - P. 320-321.

M. C.

Tudor ŢOPA
1932

Scriitor şi publicist, om politic, deputat în primul Parlament din Republica Moldova.

S-a născut la 13 oct. 1932, în s. Chiţcanii Vechi, plasa Teleneşti, jud. Orhei.

După şcoala primară din satul natal şi şcoala medie din Teleneşti, continuă studiile la Universitatea de Stat din Chişinău, Facultatea de Filologie (1952-1957).

După absolvirea Universităţii a activat şi colaborat în calitate de jurnalist la diferite publicaţii periodice: *Tinerimea Moldovei*, *Tribuna*, *Moldova socialistă* (din 1990 *Moldova Suverană,* 1988-1994).

În perioada de deşteptare naţională şi revenire la valorile naţionale a dat dovadă de curaj şi verticalitate prin publicarea în ziarul *Moldova socialistă*, pe care-l conducea, a proiectului alternativ al *Legii despre Limba de Stat*, propus de Academia de Ştiinţe a Moldovei.

În 1990-1994 a fost deputat în Parlamentul Rep. Moldova.

S-a remarcat cu proză documentară, eroico-patriotică. A debutat cu cartea *Dreptul la nemurire* în 1967. A semnat circa 50 de cărţi de proză documentară: *Cetăţi pe şenile* (1971); *Scară la cer* (1982); *Monumente milenare* (1997); *Logodit cu drumul* (1998); *Condamnaţi la zbucium* (2002); *Neînfrânţii* (2004); *Voievozii inspiraţiei* (2007); *Horodiştea codrenilor* (2011) ş. a.

Din iniţiativa şi cu implicarea sa a fost editată culegerea *Mănăstiri basarabene* (1995), care a fost mult apreciată la Salonul Naţional de Carte, plasându-se printre cele 10 mai reuşite cărţi ale anului.

Tudor Ţopa în ultimii ani colaborează activ în calitate de alcătuitor la editarea enciclopediei *Localităţile Republicii Moldova* în 15 volume.

Membru al Uniunii Jurnaliştilor din 1957, a fost ales în două rânduri preşedinte al acesteia; membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1983).

Laureat al Premiului *Boris Glavan*, deţine Premiul Uniunii Jurnaliştilor din URSS (1975), al Uniunii Jurnaliştilor din Moldova, Premiul de Stat din Moldova.

Este deţinător al titlului onorific *Om Emerit*, Medalia *Meritul Civic.*

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. - P. 277-279.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Localităţile Republicii Moldova: Itinerar docum.- publ. il. / alcăt.: Tudor Ţopa, Victor Ladaniuc [et. al.]. – Chişinău: Draghiştea, 1999,
Vol. 6 : (Drepcăuţi – Gvozdova). – 2006. – 774 p.
Vol. 7 : (H – Le). – 2007. – 725 p.
Vol. 8 : (Li – M). – 2008. – 654 p.

Ţopa, Tudor. Apostol în literatură. Vasile Vasilache / Tudor Ţopa // Glasul naţiunii. – 2008. – 17 iul. – P. 2.

Ţopa, Tudor. Bardar: Leagăn strămoşesc / Tudor Ţopa, Nicolae Schiţco. – Chişinău: [S.n.], 2009. - 320 p.

Tudor Ţopa. Neînfrânţii: Povestire docum. / Tudor Ţopa. – Chişinău: Metrompaş, 2004. – 172 p.

Ţopa, Tudor. Oraşul Călăraşi: file de istorie / Tudor Ţopa, Vasile Trofăilă, Victor Ladaniuc. – Chişinău: VAST–M, 2006. – 208 p.

Tudor Ţopa. Saharna, farmecul paradisului / Tudor Ţopa, Tudor Iaşcenco. – Rezina, 2002. – 80 p.

Ţopa, Tudor. Voievozii inspiraţiei / Tudor Ţopa. – Chişinău: Draghiştea, 2007. – 608 p.

Ţopa, Tudor. Ziarist între pedagogi şi pedagog între ziarişti [despre Tudor Rusu, red.- şef la „Făclia" / Tudor Ţopa // Făclia. – 2007. - 3 mart. – P. 8.

***

Belâi, Liviu. Prinţi peste nisipurile timpului, sau repere pentru viitor: [pe marginea vol. „Neînfrânţii" de Tudor Ţopa] / Liviu Belâi // Lit. şi arta. - 2005. - 14 apr. – P. 7

Belâi, Liviu. Publicistul Tudor Ţopa la întrecere cu timpul / Belâi, Liviu // Făclia. – 2008. – 11 oct. – P. 3; Lit. şi arta. – 2008. – 18 dec. – P. 8.

Calcea, Andrei. Tudor Ţopa //Calcea, Andrei. Personalităţi orheiene / Andrei Calcea. - Chişinău: Pontos, 2003. - P. 176.

Ciocanu, Anatol. Ţopa, Tudor /Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ed. a 2-a. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 543-544.

Rogac, Raisa. O sărbătoare de suflet cu „Voievozii inspiraţiei": [despre lansarea cărţii cu acelaşi titlu a lui T. Ţopa] // Glasul naţiunii. – 2007. – 13 dec. – P. 7.

Stici, Ion. Tudor Ţopa la o a doua respiraţie a scrisului său / Ion Stici // Moldova şi lumea = Moldova i mir. – 2005. – Nr. 1. – P. 15-16.

M. C.

Tamara ISAC
1932 – 2004

Bibliotecar-bibliograf, pedagog.

S-a născut în s. Criuleni, jud. Chişinău, la 19 oct. 1932. A decedat la 6 iun. 2004, la baştină.

După absolvirea şcolii primare din sat studiază la Şcoala Pedagogică din Chişinău (1945). Din 1949 a făcut studii la şcoala medie din s. Truşeni. Concomitent s-a înscris la Facultatea de Biologie a Institutului Pedagogic din Tiraspol, pe care-l absolveşte în 1955.

A început activitatea de pedagog în satul Mândreşti, Teleneşti. După căsătorie se încadrează la Biblioteca Republicană de Stat (azi Biblioteca Naţională a Rep. Moldova) din Chişinău, unde a activat timp de 20 de ani.

A îndeplinit mai multe funcţii: bibliograf superior, bibliograf

şef, şef secţie de literatură şi bibliografie naţională. Pe motiv de sănătate este nevoită să se retragă din activitate.

Pe parcursul activităţii sale de bibliograf a elaborat şi alcătuit mai multe bibliografii de recomandare în domeniul agriculturii, calendare ş. a.

Îi aparţine ideea elaborării bibliografiei *Viticultura Moldovei şi Ucrainei*, publicată la Chişinău în 1976. La lucrare s-a lucrat în colaborare cu colegii ucraineni şi au fost oglindite publicaţii din anii 1917-1967 în trei limbi: română, ucraineană, rusă. În 1981 a apărut o altă cercetare bibliografică *Viticultura Moldovei*, care reflecta publicaţiile editate în domeniu în anii 1968-1980. A cercetat şi a contribuit la dezvoltarea istoriei bibliografiei naţionale care s-a încununat cu editarea a două studii de o mare valoare bibliografică: *Cu privire la dezvoltarea bibliografiei regionale a Moldovei în perioada postbelică* (1976) şi *Cu privire la apariţia şi dezvoltarea bibliografiei regionale a Moldovei de până la război.*

A alcătuit cursul universitar *Bibliografia regională*, pe care l-a ţinut studenţilor de la Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie a USM în anii 1967-1975.

Numele Tamarei Isac i-a fost atribuit Bibliotecii orăşeneşti din Criuleni.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. - P. 283-284.

BIBLIOGRAFIE:

Madan, Ion. O fiică demnă a Neamului: Tamara Isac / Bibl. Naţ. a Rep. Moldova; Bibl. Orăşenească *Tamara Isac* din Criuleni. – Chişinău, 2002. – 58 p.

Madan, Ion. Tamara Isac // Madan, Ion. Biblioteconomia şi bibliografia Moldovei: profesori şi discipoli. – Chişinău, 2000. – P. 19-20.

Şpac, Ion. Tamara Isac // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău, 2000. – P. 147.

M. C.

Iuri KOJEVNIKOV
1922 – 1992

Om de ştiinţă, critic literar şi traducător rus.

A fost cel mai important traducător în limba rusă al lui Mihai Eminescu şi cercetător al operei eminesciene.

S-a născut la 19 oct. 1922, la Moscova, într-o familie de intelectuali. A decedat la 19 oct. 1992, la Moscova.

A absolvit Institutul Militar de Limbi Străine din Moscova (1948), după care a urmat doctorantura la Institutul de Literatură Universală *M. Gorki* şi în 1953 a susţinut teza de doctor în ştiinţe filologice (despre opera lui M. Sadoveanu), apoi teza de doctor habilitat asupra operei lui M. Eminescu şi problema romantismului în literatura română a sec. XIX (1968).

În 1963 a publicat monografia *Mihai Eminescu şi problema romantismului în literatura română din sec. XIX*. Autorul a avut o viziune originală asupra creaţiei eminesciene cât şi despre literatura română în general. S-a pronunţat pentru o literatură clasică unică–română pe ambele maluri ale Prutului şi nu a recunoscut separarea (cu conotaţie ideologică) a limbii române de aşa-zisa „moldovenească". În anii 1989-1990 a susţinut mişcarea democratică pentru idealurile naţionale din Basarabia şi a pledat pentru revenirea noastră la limba română şi alfabetul român: a publicat două pagini de ziar în *Literaturnaia gazeta*, a recitat în 1989 în Sala cu Coloane a Sindicatelor de la Moscova *Doina* lui M. Eminescu în traducerea sa.

Scriitorul s-a consacrat popularizării literaturii române prin traducerea operelor unor mari scriitori români şi basarabeni: M. Eminescu, T. Arghezi, G. Călinescu, L. Blaga, G. Bacovia, M. Sadoveanu, Gr. Vieru, L. Damian, P. Boţu, I. C. Ciobanu, V. Malev, A. Blandiana ş.a.

A tradus în limba rusă baladele *Mioriţa*, *Meşterul Manole*, *Codreanul*.

A pregătit şi îngrijit ediţii din creaţia poeţilor şi prozatorilor români clasici şi contemporani şi le-a publicat în URSS. Are contribuţii la instruirea cadrelor ştiinţifice naţionale, fiind conducător ştiinţific al unor viitori critici literari din Moldova (N. Bileţchi, A. Ţurcanu ş.a.).

A participat la conferinţe literare de la Chişinău.

A fost locţiitor al preşedintelui Consiliului de critică pentru literatură de pe lângă Uniunea Scriitorilor din URSS. În ultimii ani de activitate s-a preocupat şi de alte domenii ale filologiei romanice, în mod special de cea franceză. Post-mortem (1995) a editat un studiu ce include traduceri din poezia lui Francois Villon.

În anul 2010 a fost inaugurat *Fondul Ju. Kojevnicov* la Biblioteca Naţională din Chişinău, ca urmare a recepţionării cu titlu de donaţie din partea familiei scriitorului a bibliotecii de carte în limba română.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. - P. 284-285.

BIBLIOGRAFIE:

Koževnikov, Ûrij. Stihi iz raznyh mest / Ûrij Koževnikov. – Chişinău: Literatura artistică, 1989. – 302 p.

Kojevnikov, Iuri. Versuri despre România / Iuri Kojevnikov. – Bucureşti: Cartea Românească, 1987. – 50 p.

***

Bagdasarân, Aleksandr. B Kišineve otkrylsâ Fond Ûriâ Koževnikova / Aleksandr Bagdasarân // Moldavskie vedomosti. – 2010. – 6 iul. – P. 4.

Biblioteca lui Iuri Kojevnikov ajunge la Chişinău: [despre transmiterea solemnă a bibliotecii personale în colecţia specială a BNRM] // Flux: ed. de vineri. – 2010. – 2 iul. – P. 8.

Cimpoi, Mihai. Kojevnikov, Iuri // Eminescu - mă topesc în flăcări: dialoguri cu eminescologi în perspectiva Mileniului III. – Chişinău; Bucureşti, 2000. – P. 653-654.

*Kojevnikov, Iuri // Lit. şi arta Mol-

dovei: Encicl. Vol. 1. – Chişinău, 1985. – P. 305.

Nechit, Irina. Datorită lui Eminescu, Iuri Kojevnikov a îndrăgit limba română: [despre transmiterea solemnă a bibliotecii personale în colecţia specială a BNRM] / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2010. – 13 iul. – P. 8.

Pruteanu, Ioana. Iuri Kojevnikov, un ambasador al limbii române la Chişinău: [despre transmiterea solemnă a bibliotecii personale în colecţia specială a BNRM] // Capitala. – 2010. – 9 iul. – P. 8.

Roibu, Nicolae. Biblioteca lui Iuri Kojevnikov a ajuns la Chişinău [despre transmiterea solemnă a bibliotecii personale în colecţia specială a BNRM] // Timpul. – 2010. – 5 iul. – P. 8.

Turuta, Elena. Inaugurarea Fondului Iuri Kojevnikov în cadrul colecţiilor Bibliotecii Naţionale /Elena Turuta // Gazeta bibliotecarului. – 2010. – iun./iul./aug. (Nr. 6, 7, 8). – P. 1-3.

M. C.

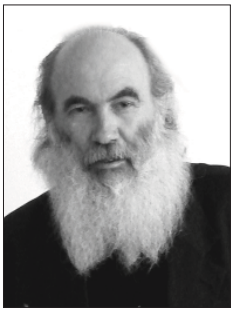

Mihai PREPELIŢĂ
1947

Poet, prozator, dramaturg, publicist şi traducător, critic literar, pictor.

S-a născut la 19 oct. 1947, în s. Băhrineşti, jud. Rădăuţi (azi reg. Cernăuţi, Ucraina), într-o familie de ţărani reveniţi din Gulag.

Face şcoala medie în satul natal şi la Cernăuţi. Face pictură, desene şi le expediază la Leningrad (URSS), la Academia de Arte Plastice în speranţa admiterii la studii.

Vine la Chişinău şi depune actele la Facultatea de Filologie a USM, pe care o absolveşte în 1970. Concomitent a fost student la Universitatea de Arte din Moscova. După absolvire, la invitaţia lui Veniamin Apostol, a fost angajat în calitate de secretar literar şi pictor-scenograf la Teatrul dramatic *A. S. Puşkin* din Chişinău (972-1976), fiind primit în rândurile Societăţii Teatrale din Moldova.

În 1976 a fost expulzat de către autorităţi din Chişinău. A plecat în Bucovina, de unde făcea naveta la Bălţi, unde a fost angajat la Teatrul *Vasile Alecsandri* în calitate de pictor-scenograf (1978-1979).

Din 1979 este doctorand la Moscova, timp de doi ani, la Institutul de Artă Dramatică *A.V. Lunacearski.*

Debutul publicistic a avut loc la Cernăuţi, la ziarul *Zorile Bucovinei,* unde a publicat primele poezii (1969).

S-a afirmat cu debutul în pictură cu portretele lui *Mihai Eminescu* şi *Veronica Micle* prezentate la Concursul Republican *Luceafărul poeziei noastre,* distinse cu premiul I. Îşi încearcă măiestria de pictor la Stadionul Republican din Chişinău, unde a organizat prima expoziţie personală, interzisă de autorităţi. Peste un an activează în calitate de inspector-critic de artă la Fondul Plastic din Chişinău.

A debutat editorial cu ciclul de versuri în volumul *Dintre sute de catarge,* alături de Leonida Lari, Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc ş.a. (1973).

A lucrat la traduceri, dramatizări, a publicat cronici teatrale, s-a produs şi ca actor pe scena teatrului şi în filme. A colaborat la Televiziunea din Chişinău în calitate de autor şi prezentator.

În anul 1980 debutează cu cartea pentru copii *Mama noastră-Pasăre albastră.*

Pe parcursul întregii vieţi s-a consacrat creaţiei literar-artistice, care s-a încununat cu o bogată operă literară publicată în ţară, cât şi tradusă şi editată în alte limbi peste hotare: engleză, franceză, germană, albaneză, armeană, slovacă, greacă, ucraineană, rusă.

Opera literar-artistică cuprinde diverse lucrări: 100 lucrări de pictură şi grafică, 25 cărţi originale - versuri, romane, 10 traduceri, volume colective, antologii, publicistică ş.a.

Cele mai semnificative sunt: *Îmblânzirea curcubeului* (1972), *Rampa* (1973), *Constantin Constantinov* (1985), *Tânguiosul glas de clopot, Peste Carpaţi, peste cutremure* (1989), *Necropole pentru suflet* (1993) în 3 volume, *101 poeme Haiku* (1999), ed. trilingvă, *111poeme Haiku* (2001), cartea de interviuri *Dialoguri de sânge* (1995), *Eterna iubire* (1999); piese de teatru: *Îndurarea norocului, Ţipăt fără drept de apel.* Publică volumul de teatru *Dacă rusoaicele nu mai au de la cine naşte copii, agaţă un român...*(2003) ş.a.

A pregătit o antologie în şase limbi *500 poeţi de pe glob* (1990), editează *Poeme uitate* (2004), *Alte poeme uitate* (2005).

În 1994 a redobândit cetăţenia română şi activează la Bucureşti, unde un timp a fost redactor la revista *Glasul Naţiunii* (până în 1997).

Membru al Comitetului direcor al Mişcării Europene, secţiunea Naţională Română, fiind şeful Comisiei pentru ţările Europei de Est şi membru al colegiului redacţional al revitei *La pensée europeenne*.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Rep. Moldova, 1984; al Comunităţii Internaţionale a Scriitorilor, 1991; al Uniunii Confederaţiei Internaţionale a Uniunii Teatrale, 1991; al Uniunii Scriitorilor din România, al Societăţii Române de Haiku, 1994; al Academiei Dacoromane, 1995 (Bucureşti); al Uniunii Teatrale din România, 1995. Deţinător al Marelui Premiu al Mişcării Europene pentru publicistică politică (Bruxelles, 2004).

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. - P. 284-286.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Prepeliţă, Mihai. Alte poeme uitate / Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: Ed. Printeh, 2005. – 150 p.

Prepeliţă, Mihai. Aforismele unei vieţi ratate / Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: PACO, 2007. – 99 p.

Prepeliţă, Mihai. 101 poeme Haiku / Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: Făt-Frumos, 2002. – 116 p.

Prepeliţă, Mihai. Basarabie martiră: poeme în versuri /Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: Ed. Printeh, 2007. – 140 p.

Prepeliţă, Mihai. Bucovina cea martiră / Mihai Prepeliţă. – Bucu-

reşti: Ed. Printeh, 2006. – 136 p.
Prepeliţă, Mihai. Dincolo şi dincoace de moarte / Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: Ed. Printeh, 2004. – 272 p.
Prepeliţă, Mihai. Dincolo şi dincoace de sârma ghimpată / Mihai Prepeliţă. – Bucureşti: Ed. Printeh, 2007. – 284 p.
Prepeliţă, Mihai. Poeme uitate / Mihai Prepeliţă. – Timişoara: Ed.: Augusta, 2004. – 154 p.
***
Butnaru, Ion. Lupta lui Prepeliţă cu teroarea kaghebistă /Ion Butnaru // Revista VIP (Bucureşti). – 2003. – Nr. 4. – P. 20.
Cimpoi, Mihai. Mihai Prepeliţă // Mihai Cimpoi. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Bucureşti, 2002. – P. 224.
Gherasim, Veronica. Basarabia martiră a lui Mihai Prepeliţă: [artă plastică] / Veronica Gherasim // Cotidianul. – 2003. – 31 mart. – P. 9.
Mihai Prepeliţă: Biobibliografie /alcăt.: Larisa Bulat. - Chişinău, 2011. – 144 p.
Păunescu, Adrian. Un alt mare poet de dincolo de Prut: Mihai Prepeliţă/ Adrian Păunescu //Vremea. – 1996. – 6 dec. – P. 1.
Prepeliţă, Mihai // Iubire de metaforă. vol. 1. – Chişinău, 2001. – P. 180.
Prepeliţă, Mihai // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 432.
Prepeliţă, Mihai // Morăraş, M. Rădăcinile rămân acasă. – Cernăuţi, 2002. – P. 136-141.
Prepeliţă, Mihai: Biobiliografie // Apă vie: almanahul tuturor românilor. – Timişoara, 2004. – P. 82.
Rachieru, Adrian Dinu. Mihai Prepeliţă – un pelerin disperat // Concordia (Cernăuţi). – 2007. – 13 oct. – P. 7.
Satco, Emil. Prepeliţă, Mihai // Satco, Emil. Personalităţi bucovinene: Vol. 8 /Emil Satco, Ioan Pânzaru. – Suceava, 1997. – P. 142-143.
Şoltoianu, Alexandru. O expoziţie retrospectivă [a lui Mihai Prepeliţă la Bucureşti] /Alexandru Şoltoianu // Viaţa românească. – 2004. – Nr. – P. 123-126.

M. C.

Boris VLĂSTARU-WEXLER
1922 – 1993

Scriitor, prozator şi publicist.

S-a născut la 20 oct. 1922 în Rezina, jud. Orhei. A decedat la 11 febr. 1993, la Tel Aviv, Israel.

A absolvit gimnaziul din Rezina, liceul de băieţi *Vasile Lupu* din Orhei. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial familia s-a evacuat în Caucazul de Nord, apoi în Siberia. Acolo a învăţat la şcoala de mecanizatori, după care a plecat voluntar la război. A luptat pe linia întâi ca ofiţer-tanchist. Sfârşitul războiului l-a întâlnit în Austria, unde a rămas o bucată de timp în calitate de traducător.

În 1947 familia a fost deportată în Siberia, de unde s-a întors după moartea lui Stalin. Revenit acasă a absolvit Institutul Pedagogic *Ion Creangă* din Chişinău. A desfăşurat activitate de publicist la ziarul *Ţăranul sovietic*, apoi la redacţia literară a Postului de Radio Chişinău.

A scris şi a editat 18 volume de proză în limba română. A debutat cu cartea de proză pentru copii *Anicuţa* în 1953. Alte volume de proză: *A licărit o stea* (1957), *Treceau cocorii* (1958), *Perdeaua de plopi* (1961), *Popasuri* (1963), *Arbori de veghe* (1964), *Chirică*, *Cascade* (1968), romanul *Rugăciune pentru cei morţi*, publicat în revista *Basarabia* 1992, Nr. 9/10, *Scrieri alese* (1993) ş.a. Romanul *Rugăciune pentru cei morţi* a fost scris în 1972-1973 şi apoi trimis clandestin peste hotare.

Proza lui B.Vlăstaru a fost remarcată de scriitorii ruşi Konstantin Paustovski şi Vasili Grossman.

În 1972 a emigrat în Israel şi s-a stabilit în Tel Aviv, unde a continuat să scrie în limbile română şi rusă, mai târziu să scrie şi să traducă în ivrit. Sursa de inspiraţie a continuat să fie meleagurile nistrene, lumea copilăriei, evenimentele tragice din Basarabia ş.a.

Din 1973, în RSSM toate cărţile i-au fost scoase din librării şi biblioteci, iar numele autorului a fost exclus din manuale, pentru faptul că a emigrat din ţară.

În 1993 a fost editată culegerea *Scrieri alese.* Unele lucrări au fost traduse în limba rusă şi în ivrit de însuşi autorul.

În Israel au fost editate şase culegeri de proză în traducere de Iehuda Gur-Arie.

La Rezina a fost inaugurată o placă comemorativă pe peretele bibliotecii *Mihai Eminescu* în 2006.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

***Vlăstaru, Boris**. A licărit o stea. - Chişinău: Cartea Moldovenească, 1953.
***Vlăstaru, Boris**. Anicuţa. - Chişinău: Cartea Moldovenească, 1953.
***Vlăstaru, Boris**. Catomca. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1959.
***Vlăstaru, Boris**. Câteva zile de vară. - Moskva: Sovetskij pisatel', 1972.
***Vlăstaru, Boris**. Corăbioare de hârtie. – Moskva: Sovetskij pisateľ, 1969.
***Vlăstaru, Boris**. Harfă cu mii de strune. – Moskva: Sovetskii pisateľ, 1961.
Vlăstaru, Boris. Perdeaua de plopi. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1962. – 78 p.
***Vlăstaru, Boris**. Povestiri. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1960. – 134 p.
Vlăstaru -Wexler, Boris. Scrieri alese. - Chişinău: Hyperion, 1993. – 304 p.
****
Boris Vlăstaru-Wexler: Biobibliografie / alcăt.: Galina Davâdic, Elena Bordeianu, Ludmila Popa. – Rezina, 2002. – 10 p.
Calcea, Andrei. Vlăstaru, Boris // Calcea, Andrei. Personalităţi orheiene /Andrei Calcea. – Chişinău: Pontos, 2003. – P. 183.
Vlăstaru, Boris //Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 578.

M. C.

Maria SAGAIDAC
1942

Matematician, doctor în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar şi actriţă de cinema.

S-a născut la 20 oct. 1942, în s. Cuhureştii de Sus, r-nul Floreşti (jud. Soroca).

A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de fizică şi matematică, după care a făcut specializarea şi doctorantura la Institutul de Matematică al AŞ din Moscova în anii 1965-1967. A luat doctoratul în ştiinţe fizico-matematice în 1969, ulterior a susţinut teza de doctor habilitat în acelaşi domeniu (1971).

A fost colaborator ştiinţific la Institutul de Matematică al AŞM, conferenţiar la Catedra de analiză numerică şi optimizare de la USM (1973-2001).

În 1968 a debutat ca actriţă la studioul *Moldova-film*, jucând rolul Amparo din filmul lui Emil Loteanu *Această clipă*. A jucat şi alte roluri în filmele: *Singur în faţa dragostei* - Viorica (1969), *Ofiţer de rezervă* - Anca (1971), *Lăutarii* - Gianina, *Pământ, post-restant* (1971), *Toate probele sunt contra lui* - Catinca, *Va veni o zi* - Oxana ş.a.

A fost şi protagonista unor filme televizate: *Mioriţa*, *Mama şi fiul*, *Fratele meu Iuda, Doamna cu nouă vieţi* ş.a.

Laureată a concursului *Antena de Aur*. Distinsă cu titlul *Maestru al Artei*. Cetăţean de Onoare al comunei de baştină Cuhureştii de Sus.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. - P. 285-286.

BIBLIOGRAFIE:

Andon, Victor. Prosto Mariâ: [Maria Sagaidac - actriţă de cinema] // Nezavisim. Moldova. – 2002. – 18 oct. – P. 11.

*Sagaidac, Maria // Lit. şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 226.

Sagaidac, Maria // Localităţile Rep. Moldova: Itinerar docum.- publ. il. vol. 5. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 377.

Sagaidac, Maria // Femei din Moldova: Dicţ. - Chişinău, 2000. – P. 247.

Sagaidac, Maria // 40 file din istorie. - Chişinău, 2004. – P. 279.

Ungureanu, Larisa. Femeia care nu minte: [actriţa de cinema Maria Sagaidac] // Moldova suverană. – 2003. – 12 dec. - P. 4.

M. C.

Boris BAIDAN
1912 - 1984

Poet, filolog-slavist şi traducător, represat politic, pedagog.

S-a născut la 21 oct. 1912, la Vulcăneşti, jud. Ismail, într-o familie de învăţători de cetăţenie română. A decedat la 29 iun. 1984, la Chişinău.

A făcut studii la Liceul *Sf. Dumitru* din Ismail (1934). A studiat la Facultatea de Filozofie şi Litere de la Universitatea Mihăileană din Iaşi şi în 1939 a luat licenţa în filologie modernă, specializarea în domeniul literaturilor şi limbilor slave. După licenţă a fost pedagog la Liceul *Ştefan cel Mare* din Tighina. Concomitent continuă să desfăşoare activitatea de cercetare literară. În 1945 a susţinut doctoratul în limbi slave, etnografie şi folclor la Universitatea Regele Ferdinand I din Cluj-Napoca, unde era angajat pe post de asistent la Catedra Slavistică. Desfăşurând cercetările pentru teza de doctorat, a tradus în limba română poemul *Slovo o polku Igoreve* (*Cuvânt despre oastea lui Igor*), care a fost apreciată de Lucian Blaga, Romulus Vuia ş.a. În 1946 a absolvit Cursurile Pedagogice de limbă rusă, cursuri care se ţineau în cadrul Asociaţiei române pentru strângerea legăturilor cu URSS.

În perioada războiului şi câţiva ani după a fost translator la Bucureşti şi Sibiu (1944-1949).

A fost arestat în Bucureşti şi deportat în Siberia (1947). În timpul deportării trei ani a lucrat profesor de limbă engleză în RASS Komi (1955-1957).

Din 1968 revine la baştină şi se angajază în calitate de cercetător ştiinţific la Muzeul Literar *D. Cantemir* din Chişinău, apoi este angajat traducător la cotidianul *Chişinău, gazetă de seară* (1969-1970) şi redactor la Enciclopedia Sovietică Moldovenească (1972-1982).

Paralel cu munca de pedagog şi cercetător literar s-a manifestat şi ca un bun traducător, publicist şi poet. Scrierile sale au fost publicate în revistele *Însemnări ieşene* (1937-1938); *Arhiva* (1938-1939); apoi în *Pleiada*, *Glasul studenţimii*. *România nouă* (Sibiu), *Orientări* (Moineşti), *Glasul Nistrului* (Odesa) ş. a., în unele plasând şi traduceri de ale sale.

În Basarabia a colaborat la revistele *Bugeacul*, *Viaţa Basarabiei*, *Itinerar*.

Debutul editorial a avut loc în 1940 cu volumul de versuri *Invitaţie la melancolie*, tipărit la editura *Itinerar*.

BIBLIOGRAFIE:

****Boris Baidan.** Invitaţie la melancolie / Boris Baidan. – Chişinău: Itinerar, 1940.

Boris Baidan. Al. Papadopol-Calimah şi Cuvânt despre expediţia lui Igor / Boris Baidan // Vremea şcolii. – Iaşi. – 1939. – Nr. 3.

***

Aldea-Cuţarov, C. Boris Baidan: un destin mutilat / C. Aldea-Cuţarov // Glasul Naţiunii. – 1992. – 21 febr. – P. 4.

Baidan, Boris // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 56.

Baidan, Boris // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 23-24.

Baidan, Boris // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţ. - Chişinău: Civitas, 2007. – P. 37.

Baidan, Boris // Dicţionarul general al literaturii române: Vol. I. – Bucureşti: Univers Enciclopedic, 2004. – P. 319.
Colesnic, Iurie. Boris Baidan // Colesnic, Iurie. Autori de la *Viaţa Basarabiei* //Viaţa Basarabiei. – 2007. – Nr. 1. – P. 179-182.
Colesnic, Iurie. Boris Baidan // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută: Vol. 2. – Chişinău: Museum, 1997. – 208-211.

M. C.

Mihai MORĂRAŞ
1942

Publicist, poet şi eseist, originar din Nordul Bucovinei.

S-a născut la 28 oct. 1942, în or. Cernăuţi (suburbia Roşa).

Este absolventul primei promoţii universitare a Facultăţii de Jurnalistică a Universităţii de Stat din Chişinău (1970). În anii de studenţie a fost preşedintele cenaclului literar universitar *Mihai Eminescu*.

Fiind student, a activat la Postul de radio pentru tineret *Luceafărul* (1966-1970). După absolvirea facultăţii a desfăşurat activitatea de jurnalist în mai multe funcţii: şef de secţie la ziarul republican *Viaţa Satului* (1971-1997), reporter la ziarul municipal *Capitala* (2001), redactor-şef la ziarul Universităţii de Stat din Moldova, unde activează până în prezent.

A publicat cicluri de versuri în revistele *Glasul Bucovinei* (Cernăuţi), *Moldova*, *Femeia Moldovei*, *Nistru*, *Literatura şi arta* ş.a. Versurile sale sunt prezente în antologii de poezie editate la Cernăuţi, Chişinău, Kiev, Bucureşti.

A publicat volumul de versuri *Lacrima developată* (2002, Timişoara), cartea de eseuri *Rădăcinile rămân acasă* (2002), Cernăuţi.

Este premiant al Salonului Internaţional de Carte Românească, ediţia a XI-a (2002) pentru volumul *Rădăcinile rămân acasă*.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Morăraş, Mihai. Lacrima developată / Mihai Morăraş. – Timişoara: Augusta, 2002.
Morăraş, Mihai. Rădăcinile rămân acasă: [despre personalităţi din Nordul Bucovinei] / Mihai Morăraş. – Cernăuţi, 2002. – 208 p.

***

Morăraş, Mihai. Ca un Sisif, poetul din Bucovina noastră…: [60 ani de la naşterea poetului Vasile Tărâţeanu] / Mihai Morăraş // Lit. şi arta. – 2005. – 15 sept. - P. 5.
Morăraş, Mihai. Chemaţi de verbul eminescian: [despre lansarea cărţii *Eminescu şi fascinaţia cărţii* a lui Dumitru Păsat] / Mihai Morăraş // Capitala. – 2002. – 6 febr. – P. 4.
Morăraş, Mihai. *Dacia Literară* – piatra de temelie a literaturii române: [165 ani de la apariţia primului număr al revistei] / Mihai Morăraş //Lit. şi arta. – 2005. – 27 oct. – P. 4.

***

Morăraş, Mihai. Înaltul Petru cel Mare al Răsăritului: [exp.dedicată a 405 ani de la naşterea lui Petru Movilă inaugurată la BNRM] / Mihai Morăraş // Capitala. – 2002. – 5 ian. – P. 7.
Morăraş, Mihai. Noi toţi ne ţinem, precum *Cântecele dorului – la inima omului...*/ Mihai Morăraş: despre Olga Ciolacu //Lit. şi arta. – 2006. – 23 febr. – P. 6.
Morăraş, Mihai. Sublimul - Catedrala sufletului lor: [Dina Cocea, Ioan Paulencu, Maria Iliuţ] / Mihai Morăraş //Lit. şi arta. – 2004. – 1 iul. – P. 2.
Morăraş, Mihail. Sus pânzele, căpitane Constantin Tănase! / Mihai Morăraş //Lit. şi arta. – 2004. – 24 iun. – P. 2.
Morăraş, Mihai. Un monument de cultură filologică-lingvistică: [despre lansarea vol. 4 al *Atlasului Lingvistic Român pe Regiuni*: Basarabia, Nordul Bucovinei şi Transnistria] / Mihai Morăraş // Lit. şi arta. – 2004. – 13 mai. – P. 8.

***

Morăraş, Mihail // Iubire de metaforă: antologie a poeţilor absolvenţi ai USM. vol. 2. – Chişinău: Pontos, 2001. – P. 271.
Druţă, Ion. Atât cât a rămas şi numai atât! : [interviu cu scriitorul] / a dialogat Mihai Morăraş // Lit. şi arta. – 2004. – 8 apr. – P. 4.
Ţărnă, Tudor. O stagiune cu multe surprise: [interviu cu dir. general al Centrului de cultură şi artă *Ginta Latină*] / consemnare: Mihai Morăraş //Capitala. – 2001. – 6 oct. – P. 8.
Ţopa, Efimia. Morăraş, Mihai / Efimia Ţopa // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. Ed. a 2-a. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 374.

M. C.

Mihail POPOVICI
1942

Specialist în domeniul cardiologiei şi biochimiei, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, academician.

S-a născut la 29 oct. 1942, în s. Podoima, r-nul Camenca, Transnistria.

A făcut studii la Facultatea de Medicină Generală la Institutul de Medicină din Chişinău (1965) (azi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu*), după care a urmat trei ani de doctorantură la aceeaşi instituţie.

După absolvire a început activitatea în calitate de asistent şi conferenţiar la Catedra de Biochimie, şef al Laboratorului de Cercetare în domeniul Cardiologiei, şef al Sectorului de Cardiologie Clinico-Experimentală (1977-1983).

În 1984, împreună cu acad. V. Anestiadi, a fondat şi devine titular al Institutului de Cardiologie, iar peste patru ani a deţinut funcţia de director general al Institutului de Cercetări în Medicina Preventivă şi Clinică (până 1997).

Din 1997 este director al Institutului Medico-Sanitar Public de Cardiologie.

Savantul este fondator al Şcolii ştiinţifice în domeniul studiului fundamental al afecţiunilor miocardului.

A fost director coordonator al Programului de Intervenţie Naţională Integrată împotriva bolilor nontransmisibile (CINDI). În această calitate a elaborat şi a implementat conceptual politici şi strategiei de combaterea maladiilor cardiovasculare şi a altor boli cronice necontagioase în Rep. Moldova.

A desfăşurat o activitate ştiinţifică fructuoasă, care cuprinde peste 420 de lucrări ştiinţifice, inclusiv 21 monografii şi ghiduri practice: *Dilatacionnaâ kardiomiopatiâ* (1986); *Toksičeskoe i autoimunnoe povreždenie miokarda* (1988); *Combaterea bolilor cardiovasculare în populaţie* (2000); *Ghidul medicului de familie în combaterea hipertensiunii arteriale* (2003); *Dislipidemiile* (2005) ş.a.

Savantul este autor a 17 brevete de invenţie, din care 6 au fost distinse cu medalii de aur şi argint, cu diplome ale unor Saloane europene şi internaţionale. A pregătit şi a îndrumat 8 doctori şi 6 doctori habilitaţi în medicină.

Este preşedinte al Consiliului ştiinţific specializat pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi doctor habilitat la specializarea *Cardiologie*. Preşedinte al Societăţii Cardiologilor din Moldova, membru al Societăţilor de Cardiologie din România, Rusia, Turcia; al colegiilor de redacţie ale revistelor *Kardiologiâ* (Rusia) şi *Ukrainskij kardiologičeskii žurnal*.

Membru al Comisiei Europene pentru Problemele de Dezvoltare a Ştiinţei Medicale; expert al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii în problemele de elaborare a strategiei europene de comunicare a bolilor necontagioase.

A fost deputat în primul Parlament al Rep. Moldova (1990-1994).

Laureat al *Premiului de Stat*, a fost decorat cu *Ordinul Republicii* şi cu medalia *Meritul Civic*.

BIBLIOGRAFIE:

Popovici, Mihail. Aspecte clinico-hemodinamice în evaluarea copiilor cu cardiopatie dilatativă /Mihail Popovici // Bul. Acad. de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2008. – Nr. 4. – P. 124-131.

Popovici, Mihail. Elasticitatea arterială: mecanisme de afectare şi indicii ei în patologia cardiovasculară / Mihail Popovici // Bul. Acad. de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2008. – Nr. 4. – P. 32-40.

Popovici, Mihail. Unele semnificaţii ale reactivităţii coronariene în insuficienţa cardiacă /Mihail Popovici // Bul. Acad. de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2008. – Nr. 4. – P. 40-57.

***

Ababii, Ion. Fondator al Institutului de Cardiologie: [M. Popovici] /Ion Ababii //Moldova şi lumea. – 2002. – Nr. 5/6. – P. 21.

Popovici, Mihail // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei: Dicţ. : 1961-2006. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 239-240.

M. C.

Ion GĂINĂ (Selişte) 1962

Poet, publicist, profesor şi muzeograf, directorul Casei-muzeu *Alexei Mateevici* din Zaim.

S-a născut la 30 oct. 1962 în s. Sălcuţa, Căuşeni.

A absolvit Facultatea de Filologie Română a Universităţii Pedagogice de Stat *Ion Creangă* din Chişinău (1980-1984).

După absolvire a început activitatea de profesor de limba română la şcoala medie *A. Mateevici* din s. Zaim (1984-1995), ulterior a fost profesor la Liceul teoretic *A. Mateevici* din Căuşeni (1992-2002), la Liceul experimental de creativitate şi inventică *Prometeu* din Chişinău; autorul cursului de creativitate şi retorică *Cuvântul* (1995-1999), profesor de *Cuvânt* la Liceul de limbi moderne şi Management din Chişinău (1996-2008).

A înfiinţat şi a condus reuniuni de creaţie pentru copii şi tineret: cenaclul *Ion Creangă* al Universităţii Pedagogice *Ion Creangă* din Chişinău (1982-1984); Teatrul poetic şi etno-folcloric model *Ecoul Bugeacului* (Zaim, din 1984); Cenaclul de credinţă şi creaţie *Steaua de vineri* (Căuşeni, 1992); Teatrul-cenaclu *Zodia Luminii* (Liceul Prometeu, 1995-1999).

Este redactor-şef al revistei *Comoara* (din 1994), *Catedrala de cuvinte* (din 2001).

A inaugurat, a fost fondator şi director al Muzeului Memorial *Alexei Mateevici* din Zaim (din 1988) şi al Centrului de Spiritualitate a sudului Basarabiei, director al Filialei Zaim a Casei Limbii Române (din 2001), director-fondator al Casei-muzeu *Ioan Zotea* din Sălcuţa, deschisă la 10 dec. 2008 şi al Casei-muzeu *Ion Găină din Taraclia, Căuşeni*.

Ion Găină este autorul proiectelor muzeale: *Aleea Genezei*, inaugurat la 31 aug. 2009 în curtea Casei-muzeu *Ioan Zotea, Capela Panteon a Neamului Românesc* (Zaim)*, Aleea Urmele Sfinţilor noştri* (Sălcuţa).

A iniţiat şi a susţinut (din 1993) Concursul Naţional al tinerilor creatori *Comoara*, consacrat memoriei lui Alexei Mateevici. Este preşedinte al Comitetului organizatoric al Zilelor Naţionale Mateevici (20 ediţii). Este autorul primei expoziţii (interzise) a Muzeului *Ion Creangă* de la Institutul Pedagogic *Ion Creangă* din Chişinău (1984).

Autor al versurilor şi muzicii a mai multor imnuri, inclusiv *Imnul bibliotecarilor*.

Prima publicaţie a apărut în *Tânărul învăţător* (17.09.1981) - ziarul Institutului Pedagogic de Stat *Ion Creangă* din Chişinău.

Îngrijeşte colecţiile de cărţi: *Comoara, Lacrima luminii, Cărţile familiei, Mărturii* ale Casei-muzeu *Alexei Mateevici* din Zaim, este coautor la cartea *Raionul Căuşeni* (2006), *Dorul împlinirii* (2006).

A publicat mai multe volume de versuri: *Binecuvântarea* (1997, 2004, 2007), *Cuvântul* (1998, 2010), *Teiul desculţ* (2003, 2004), *Litera latină* (2005), *Respiraţie necesară* (2009), *Trecerea prin cuvânt* (2009), *The Word* ş.a.

A încercat şi talentul de actor, interpretând rolul lui Alexei Mateevici în filmul documentar *Binecuvântarea* (scenografie: Iu. Colesnic, regie: Alecu Deleu). A colaborat la filmul documentar

Alexei Mateevici - cântărețul limbii noastre (regizor: Vlad Plămădeală, 1998).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1999.

Pentru activitatea sa pedagogică şi culturală a fost distins cu următoarele titluri şi distincţii: *Eminent* al *Învăţământului Public* din Rep. Moldova, 1990; *Om emerit* al Rep. Moldova, 2001; Cavaler al spaţiului spiritual Mateevici, 2008. Cetăţean de onoare al raionului Căuşeni, 2008. A fost distins cu Medalia *Meritul Civic* (2010).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Găină, Ion. Binecuvântarea: poem / Ion Găină. - Chişinău: Luminătorul, 1997. - 40 p.

Găină, Ion. Binecuvântarea //Ion Găină. Limba noastră /Alexei Mateevici. – Chişinău: Bons Offices, 2004. – 60 + 28 p.

Găină, Ion. Cuvântul (ABC-ul tânărului creator) /Ion Găină. – Chişinău: Museum, 1998. – 112 p.

Găină, Ion. Respiraţie necesară / Ion Găină. – Chişinău: *Cu drag* SRL, 2009. – 112 p.

Găină, Ion. Teiul desculţ: versuri / Ion Găină. – Chişinău: Bons Offices, 2004. – 108 p.

Găină, Ion. Trecerea prin cuvânt: Laborator de creaţie organizat în baza cursului experimental Cuvântul /Ion Găină. – Chişinău: *Cu drag* SRL, 2009. – 62 p.

***

Găină, Ion. Alexie Mateevici într-o ediţie nouă //Lit. şi arta. – 2004. – 1 apr. – P. 5.

Găină, Ion. Binecuvântaţi am fost cu toţii [monolog] //Moldova. – 1996. – Nr. 3/4. – P. 4-5.

Găină, Ion. Pledoarie pentru neuitarea lui Mateevici //Moldova. – 2005. – Nr. 5-6. – P. 24-27.

***

Borşevici, Ion. Vericalitatea presupune coeziune şi luptă inteleligentă pentru demnitate... [dialog cu academ.] / A dialogat: Ion Găină //Lit. şi arta. – 2004. – 15 ian. – P. 3.

Budeanu, Gheorghe. Elevii mă aseamănă cu umbra lui Mateevici [de vorbă cu Ion Găină] /Gh. Budeanu // Noi. – 1995. – Nr. 11/12. – P. 6 – 7.

Dabija, Nicolae. Propovăduitor al Graiului străbun //Lit. şi arta. – 2004. – 29 iul. – P. 1.

Găină, Ion // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2006. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – P. 215 - 216.

Găină, Ion // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 185.

Hadârcă, Ion. Poetul ce-şi visa hirotonia //Găină, Ion. Teiul desculţ. – Chişinău, 2003. – P. 5.

Malaneţchi, Vasile. Cuvântul poate deveni vizibil…//Flux. – 1997. – 26 sept. – P. 9.

Ungureanu, Ion. Al patrulea verb. – Chişinău: Cu drag SRL, 2009. – P. 6-8.

M. C.

CALENDAR NAȚIONAL

NOIEMBRIE 2012

Joi	1
Vineri	2
Sâmbătă	**3**
Duminică	**4**
Luni	5
Marți	6
Miercuri	7
Joi	8
Vineri	9
Sâmbătă	**10**
Duminică	**11**
Luni	12
Marți	13
Miercuri	14
Joi	15
Vineri	16
Sâmbătă	**17**
Duminică	**18**
Luni	19
Marți	20
Miercuri	21
Joi	22
Vineri	23
Sâmbătă	**24**
Duminică	**25**
Luni	26
Marți	27
Miercuri	28
Joi	29
Vineri	30

75 de ani de la naşterea lui **Vladimir Mocreac**, profesor universitar, specialist în domeniul dreptului constituţional (1 noiemb. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 313.*

75 de ani de la naşterea arhitectului, profesor universitar român, **Cosma Iurov** (1 noiemb. 1937).

70 de ani de la naşterea lui **Dmitri Nedeoglo**, fizician, profesor universitar, doctor habilitat, cercetător ştiinţific (1 noiemb. 1942).

65 de ani de la naşterea lui **Eugen Diug**, doctor habilitat în ştiinţe farmaceutice, profesor universitar (1 noiemb. 1947).

65 de ani de la naşterea lui **Ion Goian**, matematician, pedagog, doctor în ştiinţe fizico-matematice (1 noiemb. 1937).

170 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Vasile Caragea**, scriitor, publicist şi savant enciclopedist (30 ian. 1773 – 2 noiemb. 1842). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 55.*

140 de ani de la naşterea lui **Cincinat Pavelescu**, poet, publicist şi dramaturg român (2 noiemb. 1872 – 30 noiemb. 1934). *A fost consilier la Curtea de Apel din Chişinău. A se vedea şi art. din CN 2007, p. 314.*

100 de ani de la naşterea pianistului şi profesorului **Aleksandr L. Sokovnin** (2 noiemb. 1912 – 29 apr. 1993).

85 de ani de la naşterea istoricului literar **Pavel Zavulan** (2 noiemb. 1927). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 314-315.*

60 de ani de la naşterea microbiologului, doctor habilitat în biologie, **Leonid Voloşciuc** (2 noiemb. 1952).

100 de ani de la naşterea lui **Vasile Dobrian**, grafician, pictor, desenator, poet român de avangardă (2 noiemb. 1912 – 1999).

150 de ani de la naşterea lui **Maironis (Jonas Mačiulis),** poet, dramaturg şi ierarh lituanian (2 noiemb. 1862 – 28 iun. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 300-302.*

80 de ani de la naşterea fizicianului evreu-american, laureat al Premiului Nobel, **Melvin Schwartz** (2 noiemb. 1932 – 28 aug. 2006).

170 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Franz Clement**, compozitor, pianist, violonist şi dirijor austriac (17 noiemb. 1780 – 3 noiemb. 1842).

125 de ani de la naşterea lui **Samuil Marşak**, poet, dramaturg, traducător şi critic rus, de origine evreu (3 noiemb. 1887 – 4 iul. 1964).

70 de ani de la naşterea **Eugeniei Manea-Cernei**, specialist în anatomia şi morfologia plantelor, doctor habilitat în biologie şi chimie (5 noiemb. 1942).

75 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Oreste Tafrali**, prozator, profesor şi istoric bizantinolog român, membru corespondent al Academiei de la Atena şi al Academiei Române (14 noimb. 1876 – 5 noiemb. 1937).

160 de ani de la naşterea lui **Gustaf Hjalmar Eneström**, matematician, statistician şi bibliograf suedez (5 noiemb. 1852 – 10 iun. 1923).

125 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Wilhelm von Kotzebue**, scriitor şi diplomat german, membru de onoare al Academiei Române (19 mart. 1813 – 5 noiemb. 1887). *Cunoscător al limbii române, a tradus în limba germană poezii de V. Alec-*

sandri, D. Bolintineanu ş.a.

85 de ani de la naşterea lui **Leonid Cemortan**, critic şi istoric de teatru, profesor universitar, doctor habilitat în studiul artelor, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (6 noiemb. 1927 – 27 iun. 2009). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 257-258; CN 2007, p. 315.*

80 de ani de la naşterea filologului şi profesorului universitar **Constantin Dobrovolschi** (6 noiemb. 1932 - 2010). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 315.*

340 de ani de la stingerea din viaţă a compozitorului şi organistului german **Heinrich Schütz** (8 oct. 1558 – 6 noiemb. 1672).

175 de ani de la stingerea din viaţă a poetului şi traducătorului bucovinean **Daniil Scavinschi** (1795 – 8 noiemb. 1837). *A se vedea şi art. din CB 1995, p. 132-133.*

75 de ani de la naşterea **Lidiei Latieva**, prozatoare, dramaturg, publicistă de origine rusă (8 noiemb. 1937). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 259-260.*

140 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexandru Hâjdău**, savant-enciclopedist, bibliograf şi scriitor basarabean de expresie rusă (30 noiemb. 1811 – 9 noiemb. 1872). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 262 -263; CN 2001, p. 285-286; CN 2011, p. 186.*

125 de ani de la naşterea dirijorului, profesor şi animator al vieţii muzicale, **Teodor Lujanschi** (9 noiemb. 1887 – 24 febr. 1967). *A condus prima orchestră simfonică din Chişinău, pe baza căreia s-a format Orchestra Simfonică a Filarmonicii din Chişinău.*

70 de ani de la naşterea pictorului şi criticului de artă **Mihail Statnâi** (9 noiemb. 1942).

120 de ani de la naşterea filologului comparatist şi critic literar german **Erich Auerbach** (9 noiemb. 1892 – 13 oct. 1957).

70 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului bulgar, originar din Basarabia, **Gheorghi Porfiriev Stamatov** (6 iun. 1869 – 9 noiemb. 1942).

125 de ani de la naşterea pianistei-acompaniatoare **Eugenia Serbov-Sârb** (10 noiemb. 1887 – 13 mart. 1968). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 316.*

70 de ani de la naşterea **Mariei Goncearіuc,** cercetător, doctor habilitat în ştiinţe agricole (10 noiemb. 1942).

100 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi graficianului român **Octavian (Octav) Smigelschi** (21 mart. 1866 – 10 noiemb. 1912).

50 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Ion Nistor**, istoric, profesor, om politic, militant unionist, animator cultural, academician român, originar din Bucovina (17 aug. 1876 – 11 noiemb. 1962). *A se vedea şi art. din CB 1996, p. 126-129; CN 2001, p. 191-193.*

90 de ani de la naşterea prozatorului american **Kurt Vonnegut** (11 noiemb. 1922 – 11 apr. 2007).

85 de ani de la naşterea lui **Pavel Sovetov**, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, doctor habilitat în istorie (12 noiemb. 1927 – 28 iul. 1991*). A se vedea şi art. din CN 2007, p. 317.*

75 de ani de la naşterea profesorului universitar, doctor habilitat în filozofie, **Sergiu Roşca** (12 noiemb. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 317-318.*

60 de ani de la naşterea artistului plastic rus **Vladimir Filatov** (12 noiemb. 1952).

90 de ani de la naşterea lui **Titus Moisescu**, muzicolog, bizantinolog şi editor român (12 noiemb. 1922 – 15 febr. 2002).

130 de ani de la naşterea lui **Giuseppe Antonio Borgese**, prozator, critic şi istoric literar italian (12 noiemb. 1882 – 4 dec. 1952).

170 de ani de la naşterea lui **John William Rayleigh Lord Strutt,** matematician şi fizician britanic, membru de onoare străin al Academiei Române, laureat al Premiului Nobel (12 noiemb. 1842 – 30 iun. 1919).

65 de ani de la naşterea arhitectului şi graficianului **Grigori Bosenko** (13 noiemb. 1947). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 318-319.*

90 de ani de la naşterea actorului austriac de teatru şi film **Oskar Werner (Oskar Josef Bschiessmayer)** (13 noiemb. 1922 – 23 oct. 1984).

75 de ani de la stingerea din viaţă a poetului armean **Akop Akopian** (29 mai 1866 – 13 noiemb. 1937).

70 de ani de la naşterea jurnalistei **Anastasia Rusu-Haraba** (14 noiemb. 1942).

100 de ani de la naşterea lui **Andrei S. Malîşko**, traducător, critic literar şi om politic ucrainean (14 noiemb. 1912 – 17 febr. 1970).

140 de ani de la stingerea din viaţă a generalului şi diplomatului rus **Pavel Kiseleff (Kiseliov) (**8 ian. 1788 – 14 noiemb. 1872). *A condus administraţia militară rusească a Ţării Româneşti (1829-1834).*

100 de ani de la stingerea din viaţă a scriitorului rus **Dmitri Mamin-Sibiriak** (6 noiemb. 1852 – 15 noiemb. 1912). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 304-306.*

150 de ani de la naşterea scriitorului german, laureat al Premiului Nobel, **Gerhardt Hauptmann** (15 noiemb. 1862 – 6 iun. 1946).

90 de ani de la naşterea regizorului şi scenaristului italian **Francesco Rosi** (15 noiemb. 1922).

70 de ani de la naşterea pianistului şi dirijorului israelian **Daniel Barenboim** (15 noiemb. 1942).

60 de ani de la naşterea lui **Arcadie Suceveanu**, poet, eseist, traducător (16 noiemb. 1952).

A se vedea şi art. din CN 2002, p. 309-311.

130 de ani de la naşterea dirijorului de cor şi profesorului **Andrei Pocaznoi** (17 noiemb. 1882 – 22 mai 1931). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 163.*

75 de ani de la naşterea violonistului şi dirijorului de operă, actualmente stabilit în SUA, **Alfred Gherşfeld** (17 noiemb. 1937). *Iniţiator al fondării Orchestrei Naţionale de Cameră. A se vedea şi art. din CN 2007, p. 320.*

80 de ani de la naşterea lui **George Muntean**, critic şi istoric literar, publicist, eseist, folclorist şi politician român (17 noiemb. 1932 – 1 iun. 2004). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 311 -312.*

425 de ani de la naşterea lui **Joost van den Vondel**, poet, dramaturg şi prozator olandez (17 noiemb. 1587 – 5 febr. 1679).

240 de ani de la naşterea lui **Marc-Antoine Madeleine Désaugiers**, poet, dramaturg şi compozitor francez (17 noiemb. 1772 – 9 aug. 1827).

120 de ani de la naşterea poetului georgian **Galaktion Tabidze** (18 noiemb. 1892 – 17 mart. 1959).

90 de ani de la naşterea prozatorului şi eseistului portughez, laureat al Premiului Nobel, **José de Saramago** (18 noiemb. 1922 – 18 iun. 2010). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 312-314.*

90 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Marcel Proust**, romancier, traducător, critic şi estetician francez (10 iul. 1871 – 18 noiemb. 1922). *Este considerat unul dintre cei mai de seamă novatori ai romanului din sec. XX. A se vedea şi art. din CN 2001, p. 16-161.*

60 de ani de la stingerea din viaţă a poetului francez **Paul Éluard** (14 dec. 1895 – 18 noiemb. 1952).

50 de ani de la stingerea din viaţă a fizicianului danez de origine evreiască, laureat al Premiului Nobel, **Niels Henrik David Bohr** (7 oct. 1885 – 18 noiemb. 1962). *A contribuit esenţial la înţelegerea structurii atomice şi a mecaniciii cuantice. A se vedea şi art. din CN 2010, p. 202-203.*

175 de ani de la naşterea lui **Aron Densuşianu**, critic, istoric literar, poet, folclorist şi profesor român, membru corespondent al Societăţii Academice Române (19 noiemb. 1837 – 2 sept. 1900).

130 de ani de la naşterea lui **Aurel Vlaicu**, inginer, inventator român, pionier al aviaţiei române şi mondiale, membru postmortem al Academiei Române (19 noiemb. 1882 – 13 sept. 1913). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 303-304.*

185 de ani de la naşterea lui **Lorenz Leonard Lindelöf**, matematician, profesor şi astronom finlandez (19 noiemb. 1827 – 3 mart. 1908).

125 de ani de la naşterea biochimistului american, laureat al Premiului Nobel, **James Batcheller Sumner** (19 noiemb. 1887 – 12 aug. 1955).

100 de ani de la naşterea lui **George-Emil Palade**, medic, biolog, profesor universitar american de origine română, membru de onoare al Academiei Române, laureat al Premiului Nobel pentru medicină (19 noiemb. 1912 – 8 oct. 2008). *Descoperind ribozomii, a elucidat mecanismul de producere a proteinelor celulare.*

70 de ani de la stingerea din viaţă a poetului şi publicistului **Toader Malai** (5 oct. 1890 – 20 noiemb. 1942/1938). *A se vedea şi art. din CN 2010, p. 201-202.*

85 de ani de la naşterea actorului rus **Mihail Ulianov (M. Jukov)** (20 noiemb. 1927 – 26 mart. 2007).

60 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Benedetto Croce**, filozof, estetician, istoric, critic literar şi om politic italian (25 febr. 1866 – 20 noiemb. 1952).

95 de ani de la constituirea **Sfatului Ţării**, organ suprem de conducere a Basarabiei (21 noiemb. 1917 – 27 noiemb. 1918). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 264-268; CN 2007, p. 321.*

290 de ani de la naşterea lui **Grigori Skovoroda**, filozof, scriitor şi pedagog ucrainean (22 noiemb. 1722 – 29 oct. 1794). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 314-315.*

1100 ani de la naşterea lui **Otto I**, supranumit **cel Mare**, împărat german, fondatorul Imperiului Sfânt Roman (23 noiemb. 912 – 7 mai 973).

70 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Rusnac**, specialist în domeniul politologiei şi istoriei, profesor universitar, academician (23 noiemb. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 315-318.*

70 de ani de la naşterea interpretei de muzică populară **Anastasia Istrati** (23 noiemb. / 29 ian. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 318.*

70 de ani de la stingerea din viaţă a pictoriţei **Eugenia Maleşevschi** (10 dec. 1869 – 23 noiemb. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 416.*

80 de ani de la naşterea lui **Ovidiu Bădina**, sociolog, filozof, muzeograf, istoric şi profesor român (23 noiemb. 1932 – 26 apr. 1999). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 318-319.*

175 de ani de la naşterea fizicianului olandez, laureat al Premiului Nobel, **Johannes Diderik van der Waals** (23 noiemb. 1837 – 8 mart. 1923). *A adus contribuţii în fizica moleculară şi termodinamică. A se vedea şi art. din CN 2007, p. 322.*

95 de ani de la apariţia la Chişinău a publicaţiei **„Sfatul Ţării"** (24 noiemb. 1917 – 21 ian. 1921). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 324.*

380 de ani de la naşterea filozofului raţionalist olandez, de origine evreu, **Baruch Spinoza** (24 noiemb. 1632 – 21 febr. 1677). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 324-325.*

100 de ani de la naşterea lui **Boris Kotlearov,** muzicolog,

pedagog, violonist, doctor habilitat în artă, profesor universitar (24 noiemb. 1912 – 28 mart. 1982).

75 de ani de la naşterea actriţei de teatru **Ecaterina Malcoci** (25 noiemb. 1937 – 26 apr. 2001). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 325-326*.

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Liviu Marian,** poet, prozator, traducător şi cercetător literar român (6 iun. 1883 – 25 noiemb. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 190*.

150 de ani de la naşterea lui **Vasile Goldiş**, profesor, om politic, istoric, publicist român, militant pentru unirea tuturor românilor, membru de onoare al Academiei Române (25 noiemb. 1862 – 10 febr. 1934).

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Mihail Dragomirescu**, estetician, teoretician şi critic literar român (22 mart. 1868 – 25 noiemb. 1942).

450 de ani de la naşterea lui **Lope De Vega (Lope Félix De Vega Carpio**), poet, prozator, exponent de prestigiu al Renaşterii spaniole (25 noiemb. 1562 – 27 aug. 1635). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 241-243*.

170 de ani de la naşterea lui **Alexander Stuart**, savant-biolog, renumit prin activitatea sa multilaterală în viaţa publică a Basarabiei (26 noiemb. 1842 – 20 oct. 1917). *A pus bazele primului Muzeu de Istorie şi Etnografie din Basarabia (1889).*

160 de ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi desenatorului rus **Pavel Fedotov** (4 iul. 1815 – 26 noiemb. 1852).

100 de ani de la naşterea **Dinei Cocea**, actriţă română de teatru şi cinema, profesor universitar (27 noiemb. 1912 – 28 oct. 2008). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 322 -323*.

75 de ani de la naşterea **Verei Mereuţă**, actriţă de teatru şi redactor radio, profesoară (27 noiemb. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 326*.

70 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Alexandru Cristea**, preot, profesor, dirijor de cor, compozitor, maestru al muzicii vocale, autorul muzicii imnului „Limba Noastră" (13 dec. 1890 – 27 noiemb. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2000, p. 355-359; CN 2010, p. 242-243*.

100 de ani de la naşterea lui **Colea Răutu (Colea Rutcovschi),** actor român, originar din Basarabia (28 noiemb. 1912 – 14 mai 2008). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 324*.

100 de ani de la naşterea pictorului expresionist american **Morris Louis (Bernstein**) (28 noiemb. 1912 – 7 sept. 1962). *Creator al unei noi tehnici de utilizare a culorilor (Color Field).*

160 de ani de la stingerea din viaţă a istoricului şi scriitorului român **Nicolae Bălcescu** (29 iun. 1819 – 29 noiemb. 1852). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 103-106; CB 1999, p. 159*.

80 de ani de la naşterea politicianului francez **Jacques Chirac** (29 noiemb. 1932). *A fost preşedinte al Republicii Franceze (1995-2002), totodată co-principe al Andorrei.*

75 de ani de la naşterea poetului de limbă bulgară **Todor Stoianov** (noiemb. 1937).

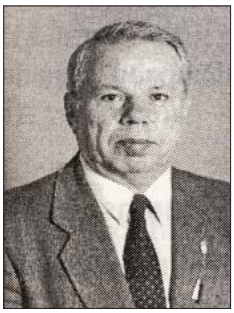

Dmitri NEDEOGLO
1942

Fizician, profesor universitar, doctor habilitat, cercetător ştiinţific.

S-a născut la 1 noiemb. 1942, în s. Copceac, r-nul Cedâr-Lunga.

A făcut studiile la Facultatea de Fizică şi Matematică a Universităţii de Stat din Moldova, pe care a absolvit-o în 1965 cu specializarea în fizică.

A început activitatea în cadrul USM. A continuat studiile postuniversitare la Institutul Fizico-Tehnic *A.F. Ioffe* din Sankt Petersburg (Rusia) şi în 1972 a susţinut teza de doctor în ştiinţe fizico-matematice.

Din 1979 este cercetător ştiinţific superior şi lucrează la teza de doctor habilitat, pe care a susţinut-o în 1987.

Din 1990 a fost confirmat profesor universitar al USM.

Pe parcursul activităţii la USM a parcurs toate treptele carierei didactico-ştiinţifice, în prezent exercită funcţia de şef al Catedrei Fizică Aplicată şi Informatică, de conducător ştiinţific al Laboratorului de Cecetări Ştiinţifice *Fizica semiconductorilor* şi de profesor universitar la Catedra Fizică Aplicată şi Informatică. Timp de mai mulţi ani predă diferite discipline normative şi cursuri speciale.

Activitatea de cercetător ştiinţific ţine de domeniul *Fizica corpului solid, Fizica proceselor electronice şi spectrul energetic al defectelor native şi imupitare în semiconductori cu bandă interzisă AII BVI şi AIII BV*.

A îndrumat şi a pregătit 6 doctori în ştiinţe fizice în domeniul *Fizica semiconductorilor*. A publicat 190 de lucrări, printre care monografia *Proprietăţile electrice şi luminescenţa seleniului de zinc* (1984) şi mai multe articole ştiinţifice publicate în diferite reviste şi culegeri ştiinţifice din ţară şi din străinătate.

Este membru al Consiliului Specializat de susţinerea tezelor de doctor şi doctor habilitat în domeniul fizicii. Membru al Senatului Universităţii de Stat din Moldova. Laureat al Premiului de Stat în domeniul ştiinţei şi tehnicii (1989).

BIBLIOGRAFIE:

Nedeoglo, Dmitrij. Električeskie i lûminisčentnye svojstva selenida zinka / Dmitrij Nedeoglo. – Chişinău: Ştiinţa, 1984. – 150 p.

Nedeoglo, Dmitri. Sbornik zadac po fizike poluprovodnikov / Dmitri Nedeoglo. – Chişinău: CEP USM, 2003. – 116 p.

***

Nedeoglo, Dmitrij. Growth tehnology for ZnSe single crystals with low dislocation density / G.V.Colibaba, D.D.Nedeoglo // Moldavian Journal of the Physical Sciences. – 2008. – Nr. 1. – P. 26-31.

Nedeoglo, Dmitrii. Influence of high-temperature treatment in nitrogen atmosphere on photo luminescence of ZnSe singl cristals / Nedeoglo D.D., Colibaba G.V.// Moldavian Journal of the Physical Sciences. – 2005. – Nr.3. – P. 291-294.

Nedeoglo, Dmitrii. Photoluminescence of n-ZnSe single crystals doped wwith iodine by vapour phase diffuzion / D.D.Nedeoglo, A.N. Avdonin, G.N. Ivanova...// Moldavian Journal of the Physical Sciences. – 2006. – Nr.1. – P. 23-26.

***

Nedeoglo, Dmitri // Profesorii Universităţii de Stat din Moldova : Dicţ. ist.-biografic. – Chişinău: CEP USM, 2001. – P. 142.

M. C.

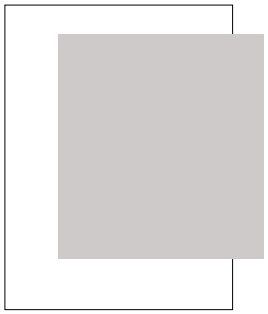

Eugen DIUG
1947

Doctor habilitat în ştiinţe farmaceutice, profesor universitar.

S-a născut la 1 noiemb. 1947, în s. Pelinia, r-nul Drochia. Şcoala medie generală a absolvit-o în satul vecin Nicoreni. A urmat studiile la Institutul de Medicină din Chişinău, pe care l-a absolvit şi a început activitatea didactică şi ştiinţifică la aceeaşi instituţie, unde munceşte şi în prezent.

În 1982, la Moscova (Rusia), a susţinut doctoratul, iar peste 13 ani la Chişinău susţine teza de doctor habilitat cu tema: *Optimizarea compoziţiei, elaborarea tehnologiei şi cercetarea biofarmaceutică a unor forme medicamentoase solide şi semisolide* (1995).

Din 1984 este şeful Catedrei de tehnologie a medicamentelor la Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie *N. Testemiţanu*. Concomitent cu activitatea didactică a desfăşurat şi o fructuoasă activitate ştiinţifică, care a dus la elaborarea şi publicarea a peste 140 de lucrări, inclusiv 5 manuale şi dicţionare, elaborări metodice, brevete de invenţii, teze de comunicări la întruniri ştiinţifice ş.a. Este deţinător de certificate de inovator. Sub îndrumarea şi conducerea profesorului au fost pregătiţi 7 doctori şi un doctor habilitat în ştiinţe farmaceutice.

Este preşedintele Comisiei medico-ştiinţifice de profil *Farmacie* a Ministerului Sănătăţii; redactor-şef la *Revista Farmaceutică a Moldovei.*

A fost distins cu o serie de diplome şi medalii la diferite expoziţii specializate naţionale şi internaţionale: Diploma de gradul I la Expoziţia Internaţională *INFOINVENT*, 3-7 oct. 2001, Chişinău, Rep. Moldova; Medalia de bronz la Salonul Internaţional al Invenţiilor *INVENTICA*, 2002, Iaşi, România; Medalia de aur la Expoziţia Internaţională *INFOINVENT*, Chişinău, 2004, Rep. Moldova; Medalia *Nicolae Testemiţanu* pentru activitate fructuoasă în cadrul USMF.

BIBLIOGRAFIE:

Diug, Eugen. Biofarmacie şi farmacocinetică /Eugen Diug, Diana Guranda. – Chişinău: Universul, 2009. – 139 p.

Diug, Eugen. Dicţionar rus-român pentru farmacişti /E. Diug, A. Nistreanu, V. Safta. – Chişinău: Ştiinţa, 1993. – 268 p.

Diug, Eugen. Optimizarea compoziţiei, elaborarea tehnologiei şi cercetarea biofarmaceutică a unor forme medicamentoase solide şi semisolide: teza de doctor habilitat în ştiinţe farmaceutice. – Chişinău, 1995. – 321 p.

Diug, Eugen. Specia *Chelidonium majus L.* – sursă de noi forme farmaceutice / Octavian Diug, Eugen Diug. – Chişinău: Digital Hardware, 2010. – 162 p.

Diug, Eugen. Tehnologia medi-

camentelor industriale / E. Diug, I. Barbăroşie, N. Ciobanu. - Chişinău: Ştiinţa, 1993. – 683 p.
Diug, Eugen. Tehnologia medicamentelor în farmacie / E. Diug, I. Trigubenco. – Chişinău: Universitas, 1992. – 392 p.
***
Diug, Eugen. Eforturi depuse în favoarea schimbării calităţii medicamentelor // Moldova suverană. – 2005. – 30 sept. – P. 2.
***
Diug, Eugen // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar docum.- publ. il. vol. 9. – Chişinău: Draghiştea, 2009. – P. 186-187.

M. C.

Aleksandr L. SOKOVNIN
1912 – 1993

Pianist şi profesor universitar.

S-a născut la 2 noiemb. 1912, în or. Krivoi Rog, Ucraina. A decedat la 29 apr. 1993, la Chişinău.

Primele studii muzicale le-a făcut în oraşul natal, după care se mută cu traiul la Leningrad şi urmează studiile la colegiul de muzică, apoi la Conservatorul din Leningrad (1932-1937) cu profesorul de pian Leonid V. Nikolaev.

După absolvirea Conservatorului a lucrat timp de un an profesor de pian la şcoala de muzică din Ijevsk. A activat la conservatoarele din Taşkent (1939-1944), Leningrad (1944-1946), Kaunas (1947-1948). În 1948 a venit la Chişinău şi a activat la Conservatorul de Stat. În anii 1948-1952 a deţinut postul de rector al Conservatorului de Stat, apoi şef al Catedrei de pian (la Insitutul de Arte *G.Muzicescu* şi din 1984 Conservatorul de Stat din Chişinău).

Profesor universitar, din 1977, în ultimii ani a activat în calitate de profesor-consultant la Catedra de pian la aceeaşi instituţie. Concomitent cu activitatea didactică a desfăşurat şi o vastă activitate interpretativă, evoluând cu orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat din Moldova, precum şi în recitaluri. A pregătit o pleiadă de artişti şi interpreţi printre care: A. Bondureanschi, S. Covalenco, T. Rozenthal, I. Stolear, A. Axionov ş.a.

Are un aport considerabil la crearea şi dezvoltarea artei interpretative la pian din Moldova. Lansează iniţiativa de organizare a unor concursuri de creaţie, festivaluri, cicluri de concerte din lucrările lui Beethoven, cu participarea discipolilor săi. Ideea de fondare a Operei Naţionale îi aparţine.

A colaborat cu mai mulţi muzicieni: Ştefan Neaga, Gr. Şramko, I. Dailis, Gr. Hohlov, I. Krâlov ş.a. A înregistrat la Radio Chişinău creaţii de A. Stârcea, V. Zagorschi, I. Gurov, S. Şapiro, S. Lobel, L. Berov.

Deţine titluri şi medalii: Ordinul *Insigna de Onoare*, Medalia *Pentru meritul munci în cel de-al Doilea Război Mondial 1941-1945*; titlul onorific *maestru al artei* din Rep. Moldova din 1966; *Lucrător eminent al culturii* din Moldova (1972).

Întru înveşnicirea memoriei muzicianului s-a inaugurat o placă comemorativă în *Clasa Nr. 68* de la Academia de Teatru, Muzică şi Artă din Chişinău.

BIBLIOGRAFIE:

Drejzler, Mihail. S priznatel'nost'jû k nastavniku // Evreiskoe mestečko. – 2008. – Nr. 27 (236). – P. 9.
Neaga, Larisa. Dorogami tvorčestva: [despre cartea I. Stolear "A. Sokovnin" // Nezavisimaâ Moldova. – 2008. – 26 aug. – P. 5.
Sokovnin, Aleksandr // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova / Serafim Buzilă. – Chişinău: ARC – Museum, 1999. – P. 401.
*Sokovnin, Aleksandr // Literatura şi arta Moldovei: Encicl. vol. 2. – Chişinău, 1986. – P. 246.
****Stolear, Irina.** Dorogami tvorčestva (1912-1993): izvestnyi pianist Moldovy: [A. Sokovnin]. – Chişinău: Pontos, 2008.

M. C.

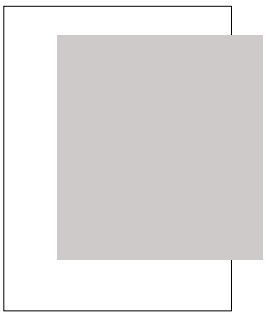

Eugenia MANEA-CERNEI
1942

Specialist în anatomia şi morfologia plantelor, doctor habilitat în biologie şi chimie.

S-a născut la 5 noiemb. 1942, în s. Căinarii Vechi, jud. Soroca.

După absolvirea şcolii medii din s. Frumuşica, jud. Soroca, a urmat studiile la Facultatea de Biologie şi Chimie a Universităţii Pedagogice din Tiraspol. După absolvirea Universităţii a urmat studiile la doctorantură la Institutul de Botanică *V. L. Komarov* din Sankt Petersburg (Rusia).

A lucrat profesoară de biologie şi chimie la şcoala medie din s. Văleni, jud. Cahul, după care s-a consacrat activităţii de cercetare şi din 1970-1999 a activat la Grădina Botanică a AŞM în cadrul Laboratorului *Floricultură.*

Activitatea ştiinţifică a început-o în calitate de cercetător ştiinţific-coordonator la Institutul de Botanică al AŞM. În 1971 a susţinut doctoratul în ştiinţe biologice şi a desfăşurat în continuare cercetarea şi studierea caracteristicilor biomorfologice ale genului *Iris* şi a adunat o colecţie de 250 de soiuri de stânjenei de selecţie franceză, germană, engleză, americană ş.a. A adunat 65 de specii de irişi din diferite regiuni fitogeografice ale globului.

A susţinut teza de doctor habilitat *Particularităţile anatomo-morfologice ale organelor reproductive ale unor reprezentanţi din familia Aracee.* A pregătit un doctor în ştiinţe biologice. A participat la diferite întruniri ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

S-a preocupat de cercetarea şi introducerea plantelor rare şi pe cale de dispariţie din diferite zone geografice, printre care şi vestitul *Aristocrat* al lumii vegetale - *Eremurus*, aclimatizate pentru prima dată în Moldova (18 specii). A contribuit la diversificarea şi îmbogăţira colecţiei de plante

tropicale şi subtropicale. Este autoare a 9 brevete de autor pentru obţinerea soiurilor de stânjenei (Candele Memoriei, Alunelul, Taina Luceafărului, Pecetea Latiniei ş.a.).

Ultimii ani i-a consacrat scrierii de versuri, alcătuieşte culegeri de cântece, versuri, muzică. A publicat 110 lucrări ştiinţifice şi de popularizare a ştiinţei biologice, inclusiv cărţile de versuri: *Curcubeul florilor* (tradusă în lb. rusă şi bulgară) şi *Flori şi fantezie* (în lb. rusă) ş.a.

Maestru în arta aranjării florilor, este deţinătoarea a două medalii de argint şi două de bronz a EREN (Moscova, Rusia).

BIBLIOGRAFIE:

Manea-Cernei, Eugenia. Cad ploile – amintiri / Eugenia Manea-Cernei. – Chişinău: [S. n.]. - 2005. – 79 p.

Cernei, Eugenia. Clepsidra cu flori / Eugenia Cernei. – Chişinău 2001

Cernei, Eugenia. Curcubeul de flori / Eugenia Cernei. – Chişinău: Timpul, 1980. – 127 p.

Manea-Cernei, Eugenia. Întâiul cânt se cuvine Ţie, Doamne...: [cântece pentru voce fără acompaniament] / Eugenia Manea-Cernei. – Chişinău: Pontos, 2009. – 208 p.

Manea-Cernei, Eugenia. Lângă rugurile toamnei...: Culegere de cântece pe versurile poeţilor români / Eugenia Manea-Cernei. - Chişinău: Reclama, 2005. – 158 p.

Ştiaţi că? : Caleidoscop enciclopedic / realizare: Eugenia Manea-Cernei, Alexandru Horaţiu Frişcu. – Chişinău: Pontos, 2009. – 530 p.

***

Manea-Cernei, Eugenia. Fie-vă maestre, metafora înaripată! : [despre poetul Ion Hadârcă] / Eugenia Manea-Cernei //Timpul. – 2009. – 29 aug. – P. 20.

Manea-Cernei, Eugenia. Sub poleiri de lună: Triptic sonor: [versuri melodice] / versuri şi muzică: Eugenia Manea-Cernei. – Chişinău: Pontos, 2008. – 126 p.

Manea-Cernei, Eugenia. Printre divine galaxii: [versuri] / Eugenia Manea-Cernei // Lit. şi arta. – 2009. – 16 iul. – P. 4.

Furdui, Galina. Spaţiul cu particulă regeneratoare: [despre creaţia poetică a Eugeniei Manea-Cernei] / Furdui, Galina // Lit. şi arta. – 2009. – 10 dec. – P. 5.

Manea-Cernei, Eugenia. Vibraţiile sufleteşti ale unui Om de Omenie: [omagiu pentru Dumitru Batâr, savant în domeniul chimiei] / Eugenia Manea-Cernei // Lit. şi arta. – 2010. – 15 apr. – P. 8.

***

Furdui, Galina. Spaţiul cu particulă regeneratoare: [despre creaţia poetică a Eugeniei Manea-Cernei] / Furdui, Galina // Lit. şi arta. – 2009. – 10 dec. – P. 5.

Palladi, Tudor. Revelaţia spirituală a cântecului, sau Vocaţia cerească a rădăcinilor: [pe marginea creaţiei poetice a Eugeniei Manea-Cernei] / Tudor Palladi // Glasul. – 2008. – 17 iul. – P. 12.

M. C.

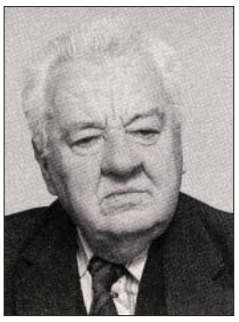

Leonid CEMORTAN
1927 – 2009

Critic şi istoric de teatru, profesor universitar, doctor habilitat în studiul artelor, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a născut la 6 noiemb. 1927, în s. Chetrosu, r-nul Drochia. A decedat la 27 iun. 2009, la Chişinău.

A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, a făcut studii postuniversitare la Academia de Ştiinţe Sociale din Moscova (Rusia) (1966), după care a susţinut tezele de doctor şi de doctor habilitat în studiul artelor (1994).

A deţinut diferite funcţii: redactor-şef la Direcţia Artă a Ministerului Culturii, director al Filarmonicii de Stat din Chişinău (1958-1960), viceministru al culturii, şef de redacţie la *Enciclopedia sovietică moldovenească* (1967-1976), colaborator ştiinţific la Academia de Ştiinţe a Moldovei, director al Institutului de istorie şi teorie a artei (1991-1997). Din 1997 a fost cercetător principal, director de onoare al Institutului de Studiu al Artelor.

Profesorul a desfăşurat o activitate didactică la instituţiile de învăţământ superior din Moldova. A publicat peste 200 de lucrări ştiinţifice, inclusiv monografii, cursuri didactice, îndrumări metodice şi articole dedicate diferitor probleme şi aspecte din domeniul culturii şi artei teatrale, publicate în ţară şi în străinătate (Viena, Londra, Bucureşti ş.a.). Pe parcursul activităţii sale de cercetare a elaborat şi publicat cinci monografii: *Prietenul nostru – Teatrul* (1983), *Stanovlenie moldavskogo sovetskogo teatra: stranicy istorii* (1986), *Probleme actuale ale artei naţionale* (1993), *Teatrul Naţional din Chişinău*: 1920-1935 (2000), *Actorul Eugen Ureche* (2005).

Şi-a adus contribuţia la dezvoltarea artei teatrale în Moldova şi la constituirea teatrelor *Vasile Alecsandri* din Bălţi (1957) şi *Luceafărul* din Chişinău (1960).

A fost unul din iniţiatorii şi promotorii reformei colectivelor scenice de artă populară muzicală şi coregrafică în făgaşul tradiţiilor artistice naţionale.

A contribuit la pregătirea cadrelor ştiinţifice în domeniul teatrologiei, fiind conducător ştiinţific şi consultant la 6 teze de doctorat. A prezentat comunicări şi rapoarte la diferite întruniri ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

A fost preşedinte al Consiliului ştiinţific specializat pentru conferirea gradelor ştiinţifice de doctor şi doctor habilitat la specialitatea *Arte audiovizuale*. Membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei (1995). Deţinător al Ordinului *Războiul pentru Apărarea Patriei* şi al Premiului *Valeriu Cupcea*, ed. 2005.

A se vedea şi articolele din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1996. - P. 257-258 şi *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. - P. 315.

BIBLIOGRAFIE:

Cemortan, Leonid. Actorul Eugeniu Ureche / Leonid Cemortan. - Chişinău: Epigraf, 2005. – 160 p.

Cemortan, Leonid. Teatrul Naţional din Chişinău: 1920-1935: Schiţă ist. /Leonid Cemortan. – Chişinău: Epigraf, 2000. – 301 p.

Cemortan, Leonid. Valeriu Cupcea: actor şi regizor / Leonid Cemortan. - Chişinău: Institutul Patrimoniului Cultural, 2008. – 242 p.

***

Bogdănaş, Silvia. A apărut monografia *Eugeniu Ureche*. În memoria marelui dispărut /Silvia Bogdănaş // Timpul. – 2005. – 11 oct. – P. 6.

Cemortan, Leonid // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar docum.-publ. il. vol.3. – Chişinău: Draghiştea, 2001. – P. 453.

Cemortan, Leonid: [critic şi istoric de

teatru] // Timpul. – 2007. – 2 noiemb. – P.3.

Popuşoi, Liliana. O nouă stagiune şi un omagiu adus actorului Eugeniu Ureche: [despre lansarea cărţii cu acelaşi titlu, semnată de L. Cemortan] /Liliana Popuşoi //Flux: cotid. naţ. – 2005. – 6 oct. – P. 4.

Porcesco, Cristina. Leonid Cemortan este deţinătorul premiului *Valeriu Cupcea*, ed. 2005 /Cristina Porcesco //Moldova suverană. – 2005. – 1 dec. – P. 4.

Turea, Larisa. Leonid Cemortan: teatrul ca autoritate morală : [despre creaţia lui L. Cemortan] / Larisa Turea // Timpul. – 2007. – 1 noiemb. – P. 5.

M. C.

Lidia LATIEVA
1937

Prozatoare, publicistă, dramaturg de origine rusă.

S-a născut la 8 noiemb. 1937, în or.Voznesensk, reg. Nikolaev (Ucraina).

A absolvit şcoala medie generală la Odesa (1955), apoi şi-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Leningrad (Rusia), la Facultatea de Jurnalism (1960). A absolvit Cursurile superioare de literatură de la Moscova.

După absolvirea facultăţii a venit la Chişinău, unde s-a angajat la redacţia ziarului *Sovetskaâ Moldaviâ*, iar din 1966 la ziarul *Večernii Kišinev*.

A debutat cu reportaje, articole, schiţe publicate în presa republicană. Prima carte publicată *Irka* a apărut în 1961, apoi a editat şi altele: *Čiudinka* (1963), *Baikal* (1965), *Orly ostaûtsa v nebe* (1966), *Bratva* (1973), *Cvetnye sny* (1988), *Razvod* (1980) ş.a. A publicat şi dramaturgie: *Ozarennye solncem – žaždut* (1980), *Lico i maska* (1980), *Vstreča s neožidannostû* (1988).

Participă activ în viaţa literară din republică, prezintă la postul de Radio Moldova emisiunea *Albumul de familie* în limba rusă.

Este Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1963), a Uniunii Jurnaliştilor din Moldova. Distinsă cu titlul onorific *Lucrător emerit al Culturii din Moldova.*

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. - P. 259-260.

BIBLIOGRAFIE:

Latieva, Lidia. Irka / Lidia Latieva. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1963. – 129 p.

Latieva, Lidia. Bratva / Lidia Latieva. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1973. – 202 p.

Latieva, Lidia. Ozarennye solncem – žaždut / Lidia Latieva. – Chişinău: Literatura artistică, 1980. – 60 p.

Latieva, Lidia. Lico i maska / Lidia Latieva. – Chişinău: Literatura artistică, 1980. – 212 p.

Latieva, Lidia. Vstrecâ s neožidannostû / Lidia Latieva. - Chişinău: Literatura artistică, 1988. – 242 p.

***

Latieva, Lidia. Ja iskala vozmoznost' stroit' : [interviu cu jurnalista şi scriitoarea Lidia Latieva] // Trud (Moldova). – 2002. – 7 mart. – P. 9.

***

Čudin V. Šelestâšij čelovek / V. Čudin // Nezavisimaâ Moldova. – 1997. – 7 noiemb. – P. 5.

Latieva, Lidia // Femei din Moldova: encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 171.

Latieva, Lidia // Ruskaâ literatura Moldovy v licah i personalijâh (XIX-nac. XXI vv.) : biobibliogr. slovar'. – Chişinău: Inessa, 2003. – P. 216.

Latieva, Lidia // Şişcan, C. Na razlomah vremen. – Chişinău: Inessa, 2001. – P. 123-133.

M. C.

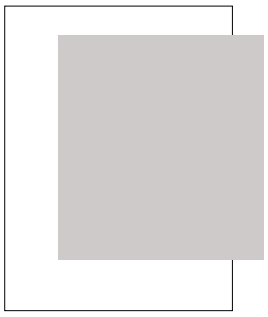

Teodor LUJANSCHI
1887 – 1967

Dirijor şi animator al vieţii muzicale, profesor.

S-a născut la 9 noiemb. 1887, în s. Unţeşti, jud. Bălţi. A decedat la 24 febr. 1967, la Chişinău.

A absolvit Universitatea din Odesa, Facultatea de Fizică şi Matematică, secţia de ştiinţe naturale (1908-1913).

Activitatea didactică a început-o în calitate de profesor la Şcoala medie *Mihai Eminescu* şi la Liceul de băieţi *Alexandru Donici* din Chişinău (1937-1940).

A deţinut funcţia de profesor titular definitiv de ştiinţe naturale la Şcoala Nr. 13 din Chişinău timp de un an, apoi a fost directorul Şcolii medii speciale de muzică de pe lângă Conservatorul din Chişinău (azi Colegiul de muzică *Eugen Coca*) (1944-1952). Ultimii ani de activitate i-a consacrat activităţii didactice în calitate de profesor de ştiinţe naturale la Şcoala Republicană fără frecvenţă din Chişinău (1952-1960).

Concomitent cu activitatea pedagogică a desfăşurat o fructuoasă activitate artistică şi de animator a vieţii culturale a Basarabiei în perioada interbelică. În 1924 a organizat şi a condus (până în 1940) prima Orchestră simfonică din Chişinău (la Liceul de băieţi Nr. 3) pe baza căreia s-a format Orchestra simfonică a Filarmonicii din Chişinău.

A pregătit o pleiadă de elevi, care ulterior au devenit artişti şi savanţi consacraţi de renume: M. Constantinescu, Leonid Boxan, Eugen Ureche, Vl. Andrunachevici, Arsenie Dubrovschi, Natalia Iarosevici, Oscar Dayan, Ghita Stratilevici, Ilie Livşiţ ş.a.

A colaborat cu Eugenia Revzo, Iacob Sorocher, Efim Văscăuţanu, Marcu Cojusner, Oscar Dayan, Sergiu Malagamba ş.a.

BIBLIOGRAFIE:

Lujanschi, Teodor // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 2003. – P. 182.

Lujanschi, Teodor // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească: Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 182.

Lujanschi, Teodor // Buzilă, Serafim: Encicl. interpreţilor din Moldova. - Chişinău: Museum, 1999. – P. 273.

Lujanschi, Teodor // Kotlearov, B. Iz istorii muzykal'nyh svâzej Moldavii, Ukrainy, Rosii. – Chişinău, 1982. – P. 158-159.

*Lujanschi, Teodor // Kotlearov, B. Un precursor şi propagator //Cultura. – 1975. – 11 ian. – P. 12.

M. C.

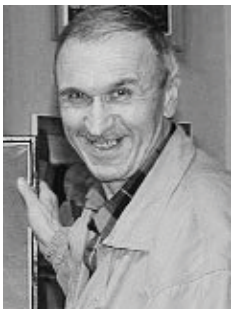

Mihail STATNÂI
1942

Pictor şi critic de artă, profesor de istorie a artelor.

S-a născut la 9 noiemb. 1942, în s. Belevinţi, lângă Briceni.

S-a afirmat în pictură de şevalet, artă monumentală şi în calitate de cadru didactic în învăţământul artistic.

A făcut studii la Colegiul de Arte Plastice *Alexandru Plămădală* din Chişinău (1964-1968). Şi-a continuat studiile la Academia de Arte Frumoase din Sankt Petersburg (Rusia), Facultatea de Istorie a Artelor.

Activitatea profesională a început-o în 1970 în calitate de profesor de Istoria artelor la Colegiul de Arte Plastice *A. Plămădeală* din Chişinău (1970-1972), apoi desfăşoară activitate didactică la Liceul Republican de Arte Plastice *Igor Vieru*, unde a lucrat până în anul 1980. Ultimii ani este liberprofesionist.

A participat la tabere de creaţie pentru schimb de experienţă şi perfecţionarea măiestriei artistice: Senej, Moscova (1972-1980), Bialowieża, Polonia (1986), Crimea, Ucraina (1986), Gurzuf, Crimeea, Ucraina (1989).

Cele mai cunoscute opere ale pictorului sunt: *Florile nunţii* (1968), *Pe câmpul natal* (1974), *Portretul fiicei Natașa* (1972), *Copiii şi sportul,* pictură murală de la grădiniţa din Bender (1982), *Odihna tineretului* din interiorul Casei de cultură din Străşeni (1984), *Tatăl s-a întors de la război* (1985), *Armonie, Căluţi, Aşteptare, Închinare, Renaştere, Autumnale,* tripticurile *Dedicaţie părinţilor* şi *Orbi la suflet, Credinţă şi simţ* ş.a.

Lucrările pictorului au fost expuse în cadrul expoziţiilor personale şi de grup la Galeria din Bălţi, Muzeul din Bălţi, organizate de Centrul Expoziţional al UAP *Constantin Brâncuşi* din Chişinău, la MoldExpo, cât şi peste hotare: Bucureşti, România (1993), Istanbul, Izmir, Turcia (1992), Atlanta, New Jersy, SUA (2003, 2005); Armenia, Bulgaria, Germania, Polonia, Georgia, Rusia, Afganistan, Franţa, Lituania ş.a.

În 1990 artistul a participat la Expoziţia de pictură *Căutări* la Iaşi, România. Lucrările au fost expuse şi în alte localităţi din România: Galaţi, Bucureşti, Bacău.

Tablouri de M. Statnâi au fost achiziţionate în colecţii din muzeele din Moldova şi la unele muzee de peste hotare: Polonia, Georgia, Rusia, Ucraina. Se află şi în colecţii private din mai multe ţări: Marea Britanie, Australia, Canada, Franţa, Israel, Italia, Germania, Japonia, România, Rusia, SUA, Turcia.

Pentru întreaga sa activitate artistică a fost menţionat cu premii şi distincţii: Diplome de laureat de gradul II, Moscova (1972, 1977, 1989); Medalie de bronz la expoziţia Unională a tinerilor artişti plastici, Diploma de laureat gradul III la expoziţia concurs unională de pictură, Moscova, 1978; Premiul I pentru cea mai bună lucrare a anului 1985; Saloanele de primăvară, 2009, Chişinău. Deţine premiul PNUD, Centrul ONU în Moldova.

Membru al UAP din Moldova din 1976, Membru al AIAP-UNESCO, 2000.

BIBLIOGRAFIE:

Statny, Mikhail. Katalog grafik tasarim. 1995. – Istanbul: Galerie Alkent Actuel ART, 1995. – 48 p.

***

*Statnâi, Mihail //Literatura şi arta Moldovei: Enciclopedia. vol. 2. – Chişinău, 1986. - P. 258.

Statnâi, Mihail // Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 206-207.

Statnâi, Mihail // Toma, Mihail. Portret v moldavskoj živopisi: (1940-1970) /Mihail Toma. – Chişinău: Ştiinţa, 1983. – P. 157-158.

Bucatâi, Diana. Pictorul Mihai Statnâi despre eternul feminin /Diana Bucatâi //Flux: cotid. naţ. – 2007. – 13 noiemb. – P. 4.

Buzdugan, Rodica. Eleganţa gestului pictural: [despre pictorul M. Statnâi] /Rodica Buzdugan // Lit. şi arta. – 1992. – 13 febr. – P. 6.

***Cheianu, Constantin**. A picta memoria: [despre pictorul M. Statnâi] / Constantin Cheianu //Lit. şi arta. – 1985. – 7 noiemb. – P. 6.

Cuporiţchi, Boris. Toate tablourile sunt copiii autorului: [despre plasticianul M. Statnâi] /Boris Cuporiţchi // Moldova: Ser. Nouă. – 2008. – Nr. 1. – P. 50-51.

Mihailo L. Omul şi meleagul său: [despre pictorul M. Statnâi] // Curierul de seară. – 1993. – 11 mart. – P. 3.

Popescu, Leonid. Mihai Statnâi – un maestru al compoziţiei /Leonid Popescu // Lit. şi arta. – 2001. – 15 noiemb. – P. 6.

Rusu, Ozea. Artterapia – o metodă eficientă de tratament: [despre plasticianul M. Statnâi] /Ozea Rusu // Lit. şi arta. – 2007. – 13 dec. - P. 6.

M. C.

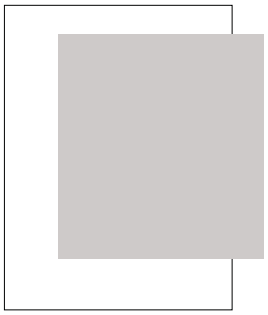

Gheorghi P. STAMATOV
1869 – 1942

Scriitor realist bulgar, originar din Basarabia.

S-a născut la 6 iun. 1869, în Tiraspol. A decedat la 9 noiemb. 1942, la Sofia (Bulgaria).

S-a născut într-o familie de judecător migrant din Bulgaria. Copilăria şi adolescenţa le-a petrecut în Odesa, Akkerman, Nikolaev (Ucraina). După eliberarea Bulgariei de sub turci, familia s-a întors în ţară.

În Sofia a studiat la Şcoala militară şi după absolvire o perioadă scurtă a desfăşurat activitatea de militar dar a demisionat.

A plecat în Elveţia şi s-a înscris la Universitatea de drept din Geneva.După finisarea studiilor a revenit în Bulgaria şi a activat judecător în mai multe oraşe provinciale, dar şi în capitală.

Activitatea de scriitor a început-o în anii 90 ai sec. XIX prin publicarea unor poezii şi povestiri realiste în reviste (din 1894). În 1905 a fost editată prima carte de povestiri. A doua a fost publicată peste zece ani. În creaţia sa Stamatov abordează subiecte reale. Obiect de critică a devenit armata ţaristă, birocraţia, corupţia din conducerea de stat ş.a. Pentru

aceasta scriitorul a fost marginalizat, lucrările sale nu erau publicate, ducea o viaţă în lipsuri şi a decedat în sărăcie.

Creaţia scriitorului a fost recunoscută mai târziu.

Din opera scriitorului bulgar sunt cunoscute următoarele lucrări: *Izbranye očerki i rasskazy* (1905), *Nabroski* (1915), *Palladini* (1924), *Pylinki* (1934).

În anii 1923-1930, 1950, 1967 au fost publicate culegeri de povestiri alese ale scriitorului.

BIBLIOGRAFIE:

Stamatov, Georgi. Izbranye rasskazy: [trad. din lb. bulg.: L. Bacurski] / Georgi Stamatov. – Sofia: Sofia-pres, 1972. – 167 p.

Stamatov, Georgi P. Malen'kij sodom: Rasskazy / Georgi Stamatov. – M.: Goslitizdat, 1955. – 296 p.

Stamatov, Georgi. Na âkore: Rasskazy / Georgi Stamatov: [trad. din lb. bulg.: B. Didenko]. – M.: Goslitizdat, 1956. – 119 p.

M. C.

Maria GONCEARIUC
1942

Cercetător, doctor habilitat în ştiinţe agricole.

S-a născut la 10 noiemb. 1942, în s. Receşti (azi r-nul Şoldăneşti).

A studiat la Şcoala de Medicină din Bălţi (1958-1960), apoi la Institutul Agricol *M. V. Frunze* din Chişinău (1963-1968) (azi Universitatea Agrară de Stat). A susţinut teza de doctor în ştiinţe biologice (1976).

Activitatea de muncă a început-o la spitalele din s. Gura Galbenei (r-nul Cimişlia) şi Răspopeni (r-nul Şoldăneşti) în calitate de felcer-laborant. În 1968 a fost economist-şef în gospodăria agricolă din satul natal. Peste un an intră la studii de doctorantură şi este cercetător ştiinţific la Institutul de Fiziologie a plantelor al AŞM. Şi-a continuat activitatea de cercetare la Staţiunea de Cercetări pentru plante agronomice şi uleiuri eterice (1979-1982).

Din 1982 este numită şefa Laboratorului *Ameliorare şi producţie de seminţe a plantelor aromatice erbacee*. În prezent este şefa Centrului de genetică şi fiziologie a plantelor al AŞM.

A desfăşurat o intensă activitate de cercetare în domeniu şi rezultatele se regăsesc în peste 160 de lucrări ştiinţifice, 27 soiuri ce aparţin la 20 specii de plante medicinale şi aromatice. A creat 5 soiuri de *Salvia Sclarea L.*, omologate în R. Moldova în 1991 şi 1994.

Este membră a Societăţii Geneticienilor şi Amelioratorilor; membră a Societăţii Botaniştilor din Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

Goncearuic, Maria. Ameliorarea *Salvia Sclarea L.* în Republica Moldova: teza de doc. hab. în şt. agricole. – Chişinău: Inst. de genetică a plantelor al AŞM, 1994. – 263 p.

Goncearuic, Maria. Plante medicinale şi aromatice cultivate /Goncearuic Maria. – Chişinău: Institutul de Genetică şi Fiziologie a Plantelor, 2008. – 234 p.

Goncearuic, Maria. Salvia: Monogr. / Maria Goncearuic. – Chişinău: UASM, 2002. – 216 p.

***

Goncearuic, Maria. *Agat* - soi nou de mac galben (Ilacium flavum Crantz) /Maria Goncearuic, Zinaida Balmuş, Violeta Butnăraş et al. // Probleme actuale ale geneticii, fiziologiei şi ameliorării plantelor: Materialele Conf. Naţ. cu participare intern., 9-10 oct. 2008, Chişinău. – Chişinău, 2008. – P. 538-540.

Goncearuic, Maria. Creating and evaluating new Ocimum Basillicum L. genotypes /Maria Goncearuic, Elvira Gille, Cristina Florea [et al.] // Bul. Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţele vieţii. – 2008. – Nr. 1. – P. 94-100.

Goncearuic, Maria. Expresia heterozisului la hibrizi triliniari şi dubii de *Salvia Sclarea L.* /Maria Goncearuic // Bul. Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Şt. biologice, chimice şi agricole. – 2004. – Nr. 4. – P. 97-102.

Goncearuic, Maria. Soiuri de şerlai (Salvia Sclarea L.) cu termeni de exploatare a plantaţiei de 3 ani /Maria Goncearuic, Zinaida Balmuş //Agricultura durabilă, inclusiv ecologică-realizări, probleme, perspective: Materialele Conf. int. şt.- practice, Bălţi, 21-22 iun. 2007. – Bălţi, 2007. – P. 230-232.

Goncearuic, Maria. Soiuri noi performante de plante aromatice şi medicinale eficiente pentru economia Moldovei /Maria Goncearuic // Agricultura durabilă, inclusiv ecologică-realizări, probleme, perspective: Materialele Conf. int. şt.- practice, Bălţi, 21-22 iun. 2007. – Bălţi, 2007. – P. 228-230.

***

Goncearuic, Maria // Femei din Moldova: Enciclopedic. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 122.

M. C.

Anastasia RUSU-HARABA
1942

Jurnalistă, filolog, membră a Uniunii Jurnaliştilor din Moldova.

S-a născut la 14 noiemb. 1942 în com. Ţânţăreni, jud. Orhei.

A făcut studii la şcoala Nr.1 din Orhei, apoi la Universitatea de Stat din Chişinău, Facultatea de Filologie, pe care a absolvit-o în 1964. A făcut stagiere la specialitatea ziarist la redacţia ziarului *Moldova socialistă*.

A activat în diferite funcţii, începând cu ziarul raional Anenii Noi (1964-65), *Tinerimea Moldovei* (1966-68), după care la redacţia revistei *Moldova*, unde activează şi în prezent în funcţie de şef *Departament Publicistică*. A deţinut diferite funcţii, inclusiv cea de redactor-şef adjunct.

Pe parcursul activităţii a publicat materiale cu diverse tematici în majoritatea ziarelor şi revistelor din republică. Timp de 16 ani şi-a adus contribuţia considerabilă la apariţia revistei cu tematică religioasă *Luminătorul* (1992-2008).

A editat două volume de publicistică: *La răscruce de inimi* (1975), *Calea spre tine însuţi* (1987).

Este membră a Uniunii Jurnaliştilor din Moldova din 1972. În 1982 a fost premiată de Uniunea Jurnaliştilor din Moldova. A fost distinsă cu medalia *Meritul Civic* (1996), şi titlul onorific *Om Emerit al Republicii Moldova* (2011).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Rusu, Anastasia. Calea spre tine însuţi /Anastasia Rusu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1987. – 152 p.

Rusu, Anastasia. La răscruce de inimi: [schiţe despre tineret] /Anastasia Rusu. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1975. – 78 p.

Vă invită Maria Bieşu: Viziuni actuale asupra operisticii şi baletului: Opinii, comunicări, eseuri, meditaţii, dialoguri, studii /Concepţie, select. şi coord. : A. Tamazlâcaru; red. A. Rusu-Haraba, A. Gromov. – Chişinău, 2000. – 400 p.

***

Rusu-Haraba, Anastasia. Eudochia Zavtur: [pictoriţă] /Anastasia Rusu-Haraba // Moldova: [Ser. nouă]. – 2008. – Nr. 3. – P. 44-47.

Rusu – Haraba, Anastasia. Letopiseţ în piatră: [despre arhit. populară în piatră] / Anastasia Rusu – Haraba // Moldova. – 2010. – Nr. 1. – P. 70-72.

Rusu-Haraba, Anastasia. Maria, cea de acasă…: [despre Maria Bieşu] / Anastasia Rusu – Haraba // Moldova: [Ser. nouă]. – 2005. – Nr. 7/8. – P. 26-28.

Rusu-Haraba, Anastasia. O citire altfel: [chipul lui Mihai Eminecsu în arta plastică] /Anastasia Rusu-Haraba //ARTinfinit. – 2010. – Nr. 1. – P. 10.

Rusu-Haraba, Anastasia. Omul după faptă se cunoaşte: [despre dirijorul Dumitru Blajinu] /Anastasia Rusu – Haraba // Moldova: [Ser. nouă]. – 2006. – Nr. 8/9. – P. 50-54.

Rusu-Haraba, Anastasia. O vorbire între oameni şi cărţi…: [omagiu lui Ion Osadcenco] /Anastasia Rusu-Haraba // Moldova: [Ser. nouă]. – 2007. – Nr. 9/10. – P. 17-19.

Rusu-Haraba, Anastasia. Timpuri, oameni şi datorii: Mihail Grecu: [1916-1998] / Anastasia Rusu-Haraba //Moldova: [Ser. nouă]. – 2006. – Nr. 10/11. – P. 48-53.

***

Buzu, Teodor: Picturile mele sunt doruri exprimate în culori…[interviu cu Teodor Buzu, pictor basarabean stabilit în Cehia] /consemnare: Anastasia Rusu-Haraba //ARTinfinit. – 2010. – Nr. 3(5). – P. 11-13.

Tamazlâcaru, Andrei. Fiinţele lor sunt doldora de folclor: [interviu cu folcloristul Andrei Tamazlâcaru despre Ansamblul Etnofolcloric *Tălăncuţa*] /consemnare: Anastasia Rusu-Haraba // Moldova: [Ser. nouă]. – 2008. – Nr. 9. – P. 30-31.

***

Roşca, Nicolae. O Ruţă a *Moldovei* sau un exemplu de fidelitate şi dăruire: [despre Anastasia Rusu-Haraba, jurnalistă] // Moldova. – 2011. – iul./aug. – P. 121.

Rusu-Haraba, Anastasia // Femei din Moldova: Enciclopedia. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 244.

M. C.

Arcadie SUCEVEANU
1952

Poet, eseist, traducător.

S-a născut la 16 noiemb. 1952, în s. Suceveni, de lângă Cernăuţi (azi Ucraina).

După absolvirea scolii generale de la baştină, face studii la Facultatea de Filologie a Universităţii de Stat din Cernăuţi (1969-1974). A fost profesor de română la şcoala generală din comuna Horbova, Herţa (1974-1979). Din 1979 vine la Chişinău şi activează la editura *Literatura artistică* în diferite funcţii, fiind şi redactor-şef până în 1990.

Este secretar al Asociaţiei chişinăuiene a Uniunii Scriitorilor din România (până 1995). Din 1990 a fost vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, iar din oct. 2010 este preşedinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A început a scrie versuri de pe băncile şcolii. A debutat în 1968 cu o poezie publicată în *Zorile Bucovinei*. A colaborat la majoritatea publicaţiilor literare din Nordul Bucovinei şi Rep. Moldova, România.

În 1979 a fost publicată prima plachetă de versuri *Mă cheamă cuvintele*. Pe parcursul întregii sale activităţi a avut o fructuoasă activitate literară şi a fost prezent cu poezie în prestigioase antologii din Moldova, România, Suedia, Ucraina, Macedonia, Franţa, Italia, Belarus.

Cele mai cunoscute creaţii literare din ultimii ani sunt: *Ştiu (ca) la şcoală* (2002), *Filmul copilăriei* (2002), *Corabia de la mansardă* (2003), *Arca dies* (2008), *101 poeme* (Bucureşti, 2009), *Lumea ca o poveste* (2010) ş.a. Este autorul unor superbe eseuri despre scriitori contemporani (V. Leviţchi, A. Busuioc, I. Vatamanu ş. a.).

A transpus în limba română din creaţia lui L. Tolstoi, C. Aitmatov, M. Gorki ş.a

Este bursier al ICR, Paris, 2009. A fost distins cu medalia *Dmitrie Cantemir* al AŞM, 2010.

Deţine ordinul *Gloria Muncii, 2010*.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. - Chişinău, 22002. – P. 309–311.

BIBLIOGRAFIE:

Suceveanu, Arcadie. Cafeneaua Neveimore. / Arcadie Suceveanu. – Chişinău: Ştiinţa, 2011. – 132 p. – (col. "Antologia unui autor").

Suceveanu, Arcadie. Corabia de la mansardă /Arcadie Suceveanu. – Chişinău: Litera; Bucureşti: Litera Internaţional, 2003. – 384 p.

Suceveanu, Arcadie. Filmul copilăriei: [versuri] /Arcadie Suceveanu. – Chişinău: Prut Internaţional, 2002. – 8 p.

Suceveanu, Arcadie. Ştiu (ca) la şcoală: [versuri pentru copii] /Arcadie Suceveanu. – Chişinău: Prut Internaţional, 2002. – 30 p.

***

Cimpoi, Mihai. Suceveanu, Arcadie // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: Compendiu. – Chişinău, 2003. – P. 344-345.

Ciobanu, Mircea V. Poezia şi proza eseului / Mircea V. Ciobanu // Sud-Est. – 2005. – Nr. 4. – P. 32-38.

Ciocanu, Ion. Arcadie Suceveanu în căutarea arcadiului / Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan). – Timişoara, 2002. – P. 145-149.

Ciopraga, Constantin. Arcadie Suceveanu – între tradiţie şi modernitate /Constantin Ciopraga // Limba Română. – 2007. – Nr. 7-9. – P. 18-22.

Codreanu, Theodor. Despre destinul cultural: Arcadie Suceveanu – o arhivă a Golgotei // Theodor Codreanu. Basarabia sau drama sfâşierii. – Chişinău, 2003. – P. 233-239.

Cubleşan, Constantin. Poezia şi Metafizica: [Arcadie Suceveanu] // Lit. şi arta. – 2002. – 14 noiemb. – P. 5.

Morăraş, Mihai. Suceveanu, Arcadie // Morăraş, Mihai. Rădăcinile rămân acasă /Mihai Morăraş. – Cernăuţi, 2002. – P. 186-191.

Rachieru, Adrian-Dinu. Cenzura ironică şi viziunea inimii / Adrian-Dinu Rachieru // Luceafărul. – 2006. – Nr. 2. – P. 15.

Suceveanu, Arcadie: Biobibliografie / Bibl. Naţ. pentru Copii *Ion Creangă*;

alcăt.: Tamara Maleru. - Chişinău: Litera, 2002. – 144 p.
Suceveanu, Arcadie. // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. - Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 504-507.
Suceveanu, Arcadie // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor şi adolescenţilor: Dicţ. biobibliogr. – Chişinău: Prut Internaţional, 2004. – P. 346.
Zabulica, Violeta. Arcadie Suceveanu: [date biogr.] // Noi. – 2003. – Nr. 2. – P. 8.

M. C.

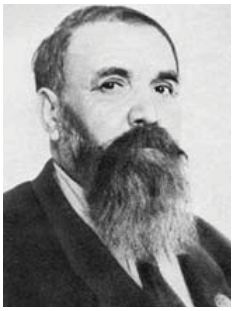

Galaktion TABIDZE
1892– 1959

Poet georgian, scriitor al poporului din Gruzia, academician. Deşi foarte popular în patria sa, dincolo de hotarele Geogriei personalitatea lui Galaktion Tabidze este uneori confundată cu cea a tizului şi contemporanului său *Tiţian Tabidze* (1895-1937), poet simbolist, prozator şi traducător, victimă a represiunilor staliniste.

G. Tabidze s-a născut la 18 noiemb. 1892, într-un sat din apropierea or. Kutaisi, în regiunea istorică Imeretia. Se stinge din viaţă la 17 mart. 1959, la Tbilisi.

Face studii la Seminarul Teologic din Kutaisi (din 1900), apoi la cel din Tbilisi (din 1908). Abandonează studiile (1910), ca să lucreze un timp învăţător la ţară. Din 1911 trece la Kutaisi, colaborează la ziare şi reviste, unde publică primele poezii, apreciate de scriitori afirmaţi ca A. Ţereteli sau K. Abaşidze. Debut editorial în 1914, însă devine un poet cu adevărat popular graţie plachetei *Flori artistice* (1919). Fondează o revistă literară proprie (1922), iar în 1924 publică un poem despre tragedia nimicirii de către Rusia sovietică a statului georgian independent. Pentru această scriere, considerată „antisovietică", este arestat şi ţinut în închisoare. Un an mai târziu, publică 100 de poezii, apreciate ca geniale, în revista literară *Mnatobi* (Făclia), la a cărei fondare participase, şi care este până în prezent principala publicaţie a Uniunii Scriitorilor din Georgia. În 1927 scoate o nouă carte de versuri, primită cu entuziasm de colegii de breaslă şi de cititori; tot atunci se editează şi un volum omagial, cuprinzând scrisori şi poezii dedicate lui G. Tabidze.

Din 1928, fără vreo motivaţie raţională, se apropie de autorităţile pro-comuniste şi începe a cultiva o poezie angajată, în spiritul „realismului socialist". Participă la diferite congrese ale comuniştilor sovietici şi ale Kominternului, la Moscova şi la Paris. I se acordă titlul de scriitor al poporului (1932), este ales membru al Academiei de Ştiinţe a Gruziei (1944), mai târziu este promovat funcţionar al Uniunii Scriitorilor. Acceptă aceste avantaje, chiar dacă între timp soţia sa, Olga Okudjava, este arestată şi exilată în Uzbekistan (1929-1937). Apropierea de autorităţile sovietice şi de ideologia comunistă i-a fost fatală: tot mai măcinat de dileme (pentru sine şi pentru cei apropiaţi, totuşi, scria şi poezii în maniera şi de calitatea de la debuturi), decepţionat de regim şi disperat de atmosfera din ţară, scriitorul cade în depresie şi se dedă alcoolosmului. Este internat într-o clinică de psihiatrie, unde se sinucide. A fost înmormântat în *Panteonul marilor fii ai poporului georgian*, de pe colina Mtaţminda din Tbilisi. În iun. 2000, Biserica Ortodoxă Gruzină i-a iertat păcatul sinuciderii, considerându-se că a intrat în acest păcat ca urmare a chinurilor sufleteşti cauzate de anturajul infernal.

G. Tabidze a continuat cele mai frumoase tradiţii ale liricii georgiene, imprimând creaţiei sale note proaspete şi motive moderne. Este considerat unul dintre autorii de seamă ai literaturii contemporane a Gruziei, care a influenţat mulţi poeţi din generaţiile următoare. Poezia sa a fost tradusă în mai multe limbi, inclusiv în română – de către Agnesa Roşca, Anatol Ciocanu şi Dumitru M. Ion, ultimul incluzând poezii de G. Tabidze într-o solidă antologie *Din poezia gruzină*, tipărită în anii '70, la Bucureşti, în faimoasa colecţie *Biblioteca pentru toţi*.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

*** Tabidze, Galaktion.** Iubirea mea: [poem] / Galaktion Tabidze; trad. de Agnesa Roşca // Din lirica gruzină; selecţie şi pref. de A. Roşca; prez. graf. de Isai Cârmu, L. Nichitin. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1971. – P. 102.
*** Tabidze, Tabidze.** Tunând s-apropie furtuna; Caii albaştri; Noi, poeţii Gruziei; În aur se zbate azi epoca noastră; Gruziei revoluţionare; Ideea; O, primăvară, mai rămâi la mine // / Galaktion Tabidze; trad. de Anatol Ciocanu // Poeţi gruzini: alcăt., cuvânt-înainte şi note de Agnesa Roşca; trad. de A. Roşca [et al.]. – Chişinău: Lit. Artistică, 1985. – P. 136-143.

* * *

Tabidze, Galaktion. Lirika: per. s gruzin. / Galaktion Tabidze; [Vstup. st. G. Margvelašvili; Hudož. Z. Dlisadze]. – Tbilisi: Sabčota Sakartvelo, 1987. – 110 p.: il.
Tabidze, Galaktion. Stihotvoreniâ: per. s gruzin. / Galaktion Tabidze; Predisl. G. Margvelašvili. – M.: Hudož. lit., 1978. – 383 p., portr.
Tabidze, Galaktion. Stihotvoreniâ: [Per. s gruzin.] / Galaktion Tabidze; Vstup. st. G. Margvelašvili. – Leningrad: Sov. pisatel'. Leningr. otd-nie, 1983. – 423 p. – (B-ka poeta).

* * *

****Ion, Dumitru M.** Vânătoare de tigri în Sakartvelo [eseuri despre cultura şi literatura Georgiei; referiri şi la poezia lui G. Tabidze] / Dumitru M. Ion. – Bucureşti. Ed. pentru Literatură, 1976.
***Roşca, Agnesa.** Pe urmele lui Rustaveli: [despre poezia georgiană, inclusiv a lui G. Tabidze] / Agnesa Roşca // Din lirica gruzină. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1971. – P. 5-7.
Roşca, Agnesa. Prometeică, lumina poeziei: [despre poezia georgiană; referiri şi la G. Tabidze] / Agnesa Roşca // Poeţi gruzini. – Chişinău: Lit. artistică, 1985. – P. 5-8.

* * *

Margvelašvili, G. Galaktion Tabidze / Vstup. st. / V. Margvelašvili // Tabidze Galaktion. Stihotvoreniâ: [Per. s gruzin.] / Galaktion Tabidze. – Leningrad: Sov. pisatel', 1983. – P. 5-50.

Vlad POHILĂ

Gheorghe RUSNAC
1942

Specialist în domeniul politologiei şi istoriei, profesor universitar, academician, diplomat.

S-a născut la 23 noiemb. 1942,

în s. Ocniţa, jud. Hotin (azi r-nul Edineţ). După absolvirea şcolii a lucrat în gospodăria agricolă de la baştină, după care a urmat studiile la Şcoala Pedagogică din Soroca (azi Colegiul Pedagogic) (1960-1962). După absolvire a lucrat pedagog în comuna Clocuşna, Edineţ.

Şi-a continuat studiile la Facultatea de Istorie a Universităţii de Stat din Chişinău, iar după absolvire a activat în domeniul învăţământului universitar, urcând toate treptele ierarhiei didactico-ştiinţifice: de la lector la şef Catedră de Politologie.

După susţinerea doctoratului în 1975 la Chişinău şi în 1989 – teza de doctor habilitat în istorie la Moscova, parcurge scara de ascensiune până la rector al USM (2007). În prezent este Ambasador al Rep. Moldova în Italia (din 2007).

Este animatorul consecvent al valorificării în Moldova a ştiinţelor politice, ca domeniu formativ şi de investigaţie, este fondatorul Facultăţii de Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative la Universitatea de Stat din Moldova.

Este autor de compartimente şi redactor al primului în Moldova curs de prelegeri, intitulat "Politologie" (1991). A fost preşedintele primului Consiliu Ştiinţific Specializat din Moldova, cu drept de examinare a tezelor de doctorat în domeniul ştiinţelor politice. Expert al Comisiei Superioare de Atestare din Rep. Moldova în domeniul ştiinţelor istorice şi a politologiei. Este redactor-şef al publicaţiei universitare *Analele ştiinţifice a USM*.

Este autor a peste 240 de lucrări, inclusiv 9 monografii, articole şi studii, culegeri şi dicţionare, materiale didactice.

A contribuit la pregătirea cadrelor ştiinţifice, fiind conducător ştiinţific la 7 teze de doctor şi 10 teze de doctor habilitat în ştiinţe. A participat cu rapoarte şi comunicări la diverse reuniuni şi activităţi ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

Membru al Academiei Internaţionale de Informatizare de pe lângă ONU (filiala din Moldova, 1996), al Academiei Internaţionale pentru Învăţământul superior (Moscova, 1998), al Consiliului Asociativ al Agenţiei Universităţilor Francofone (Montreal), Doctor Honoris Causa al Universităţii *Sf. Chiril şi Metodiu* (1998), Veliko Târnovo (Bulgaria), preşedintele Consiliului Rectorilor din Moldova (1995-2007). Din 2000 este membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Moldova, iar din 2007 – membru titular al AŞM.

Laureat al Premiului Prezidiului AŞM, decorat cu *Ordinul Republicii* (1999), ordinul *Gloria Muncii* (1997)*, Ordre National de Legion d'Honneur* (Franţa), Ordinul *Paisie Velicikovski*, rangul II, Mitropolia Chişinăului şi Întregii Moldove.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 315-318.

BIBLIOGRAFIE:

Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova (1946-2001): Dicţ. ist.-biogr. / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău: CE USM, 2001. – 366 p.

Rusnac, Gheorghe. Rectorii Universităţii de Stat din Moldova (1946-1993) /Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău: USM, 2005. – 310 p.

***

Rusnac, Gheorghe. Enviromental security of the State (Political and military aspect) / Gheorghe Rusnac, Constantin Manolache. – Chişinău: CEP USM, 2002. – 120 p.

***

Rusnac, Gheorghe. În toamna acestui an va avea loc un business-forum moldo-italian: [interviu cu ambasadorul Rep. Moldova în Italia Gh. Rusnac] /consemnare: Ion Toma // all Moldova. – 2011. – 15 aug.

Rusnac, Gheorghe. La Universitatea de Stat din Moldova există un singur partid: [interviu cu rectorul Gh. Rusanc despre aniversarea a 60 de ani ai USM] / consemnare: Nicolae Roibu //Timpul. – 2006. – 29 sept. – P. 11.

Rusnac, Gheorghe. Profesorii USM (1946-2001): Dicţ. ist.-biogr. / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. – Chişinău, 2001. – P. 177.

Rusnac, Gheorghe. Sistemul de credite – ieşire în Europa: [interviu cu Gh. Rusnac, rectorul USM] /consemnare: Maria Guzun // Univers pedagogic pro. – 2006. - 28 mart. – P. 4.

Rusnac, Gheorghe. Studentul de mâine va putea învăţa concomitent în câteva centre universitare: [dialog cu Gh. Rusnac, rectorul USM despre aderarea la Procesul de la Bologna] / consemnare: Ion Stici // Moldova şi lumea = Moldova i mir. – 2005. – Nr. 2. – P. 6-8.

Rusnac, Gheorghe. Timpul nostru se conjugă la trecut, prezent şi viitor: [interviu cu rectorul USM] /consemnare: Mihai Morăraş // Lit. şi arta. – 2006. – 28 sept. P. 7.

***

Cozma, Valeriu. Rectorul Gheorghe Rusnac: [al USM (1992-2007)] / Valeriu Cozma. – Chişinău: CEP USM, 2007. – 242 p.

Rusnac, Gheorghe // Biblioteconomia şi bibliografia Moldovei: Profesori şi discipoli. – Chişinău, 2000. – P. 39.

Rusnac, Gheorghe // Centru universitar de prestigiu internaţional: [interviu cu rectorul USM] / consemnare: Natalia Porubin // Moldova suversană. – 2002. – 25 mai. – P. 5.

Rusnac, Gheorghe // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 340.

Rusnac, Gheorghe // Enciclopedia marilor personalităţi. vol. 5. – Bucureşti: Geneze, 2003. – P. 326-329.

Rusnac, Gheorghe // Membrii Academiei de ştiinţe a Moldovei: Dicţ. – Chişinău: Ştiinţa, 2006. – P. 249.

Rusnac, Gheorghe // Universitatea de Stat din Moldova la început de mileniu // Lit. şi arta. – 2002. – 21 noiemb. – P. 3.

M. C.

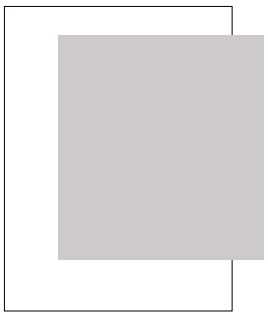

Boris KOTLEAROV
1912 – 1982

Muzicolog, pedagog, violonist, doctor habilitat în artă, profesor universitar.

S-a născut la 24 noiemb. 1912 în Kirovograd, Ucraina. A decedat la 28 mart. 1982, la Chişinău.

De la 7 ani a rămas orb în urma unui tragic accident de explozie a unui obuz.

A făcut studii muzicale particulare, clasa vioară, la Conservatorul *Unirea* din Chişinău în anii 1928-1933 cu Marcu Pester şi Gheorghe Iaţentkovski (compoziţie). S-a perfecţionat la Conservatorul din Liege (Franţa) cu Henri Cauche (vioară). În anii

1934-1940 a desfăşurat activitate concertistică în Belgia, iar odată cu începerea războiului se stabileşte în Anglia, unde este angajat în calitate de traducător la Agenţia Britanică de cinema a Societăţii *Crucea Roşie* (1942-1948).

După 1948 se repatriază în Moscova şi activează în calitate de profesor de engleză şi sistemul *Braille* la Institutul Pedagogic de Stat. Peste un an revine la Chişinău şi se angajază la Conservatorul *Gavriil Musicescu*, unde predă cursurile de istoria muzicii şi istoria instrumentelor cu coarde.

A desfăşurat o amplă activitate didactică şi ştiinţifică, a studiat istoria muzicii din Moldova, cultura muzicală. În 1955 a susţinut teza de doctor în studiul artelor cu tema: *Cultura violonistă în Moldova*, iar peste zece ani a susţinut cu succes teza de doctor habilitat în studiul artelor: *George Enescu*. Lucrarea a fost tradusă în engleză în 1984.

A fost primul în Moldova doctor în studiul artelor.

A publicat mai multe lucrări ştiinţifice, studii despre muzică şi muzicieni din Moldova şi România, cărţi, broşuri, articole în periodică şi culegeri din domeniu.

Cele mai cunoscute sunt: *Gheorghe Murga* (M., 1960); *Lăutarii moildoveni şi arta lor* (Ch., 1967); *Compozitorul moldovean Şt. Neaga* (M., 1956); *Cultura muzicală a Moldovei Sovietice* (M., 1965) ş.a.

A publicat lucrări în reviste cu profil artistic, în culegeri din Moldova, România şi Marea Britanie.

Membru al Uniunii Compozitorilor din Rep. Moldova (1954).

BIBLIOGRAFIE:

***Kotlearov, Boris.** Lăutarii moldoveni şi arta lor / Boris Kotlearov. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1966. – 104 p.

***

Kotlearov, Boris. Alan Buš / Boris Kotlearov. – M.: Sov. kompozitor, 1981. – 96 p.

Kotlearov, Boris. Gheorghe Murga: [mold. nar. muzykant (1876-1944)] / Boris Kotlearov. – M.: Sov. kompozitor, 1960. - 22 p.

Kotlearov, Boris. George Enescu. – Ed. 2-a. / Boris Kotlearov. – M.: Sov. kompozitor, 1970. – 191 p.

Kotlearov, Boris. Iz istorii muzykal'nyh svâzej Moldavii, Ukrainy i Rossii / Boris Kotlearov. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1966. – 122 p.

Kotlearov, Boris. Iz istorii muzykal'nyh svâzej Moldavii, Ukrainy, Rossii / Boris Kotlearov. – Chişinău: Ştiinţa, 1982. – 216 p.

Kotlearov, Boris. Muzykal'naâ žizn' dorevolûcionnogo Kišineva / Boris Kotlearov. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1967. – 128 p.

Kotlearov, Boris. O skripičnoj kul'tury v Moldavii / Boris Kotlearov. – Chişinău: Gosizdat, 1955. – 78 p.

***

Kotlearov, Boris. Frunză în Moldova // Nistru. – 1961. – Nr. 10. – P. 148-151.

***

Kotlearov, Boris (1912-1982) // Compozitori şi muzicologi din Moldova. – Chişinău: Universitas, 1992. – P. 201-204.

M. C.

Vasile GOLDIŞ
1862 – 1934

Profesor, om politic, istoric, publicist român, militant pentru unirea tuturor românilor, membru de onoare al Academiei Române.

S-a născut la 25 noiemb. 1862 în s. Mocirla, jud. Arad. A decedat la 10 febr. 1934, la Arad. A urmat şcoala primară la Ineu, Pănatul Nou şi Arad, unde a absolvit liceul, apoi a studiat la Facultatea de Litere a universităţilor din Budapesta şi Viena. Licenţiat în litere şi filozofie (1895).

Între anii 1886 şi 1889 a funcţionat ca profesor la Şcoala Normală Confesională din Caransebeş, după care s-a stabilit la Braşov, unde a ocupat timp de doi ani catedra de istorie şi limba latină de la gimnaziul român.

A întocmit mai multe manuale şcolare de istorie, geografie, limba latină şi maghiară, pe care le-a editat la Braşov în 1890-1897. Tot atunci a redactat *Anuarul Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român* în Ardeal, anii I-IV. În 1893 a devenit membru al Partidului Naţional Român din Transilvania (PNR).

Originea, formaţia sa spirituală şi vocaţia civică au contribuit la confruntarea caracterului său militant, care l-a determinat să renunţe la cariera didactică şi să-şi asume temerara misiune a luptei politice.

După 1901 a revenit la Arad, unde a desfăşurat o bogată activitate politică şi publicistică. A colaborat la ziarul *Tribuna Poporului* pe care-l redacta împreună cu Ion Rusu-Şirianu, şi pe care l-a transformat mai târziu în *Tribuna*.

A fost deputat al cercului Radna, desfăşurând o activitate remarcabilă în Parlamentul din Budapesta (1906-1910). A fost secretar eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române la Arad, director al ziarului *Românul*.

Din 1911 scoate ziarul *Românul*, organ al PNR, făcând din el o adevărată tribună de luptă pentru înfăptuirea unităţii de stat a României. În acea perioadă a publicat: *Nemzetisegi kerdesrol* (Despre problema naţionalităţilor, 1912); *Discursurile rostite în preajma Unirii şi la Asociaţiunea ASTRA* (Bucureşti, 1918) ş. a.

În octomb. 1918 a redactat cele două manifeste celebre: *Către naţiunea română* şi *Către popoarele lumii*, cunoscute ca *Declaraţiunea* de la Oradea, în care cere pentru români plenitudinea drepturilor naţionale.

A deţinut portofoliul de ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice în Consiliul Dirigent al Ardealului. A participat activ la organizarea şi desfăşurarea Marii Adunări Naţionale de la 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia şi a fost unul din autorii *Declaraţiei Unirii*, a rostit un amplu discurs şi a dat citire *Rezoluţiei* Adunării.

După Unire a ocupat posturi importante de stat: deputat, ministru al Instrucţiunii, Cultelor şi Naţionalităţilor în cadrul Consiliului Dirigent al Transilvaniei, ministru al Artelor şi Cultelor (1926) în guvernul Al. Averescu, deputat de Radna, Pecica şi Ineu ş.a.

A fost membru de onoare al Academiei Române (7 iulie 1919).

Din 1925 a fost preşedinte al Asociaţiunii *ASTRA*. Din 1933 a făcut parte din Partidul Naţional Agrar, codus de O. Goga.

Cele mai cunoscute lucrări ale lui V. Goldiş sunt: *Istoria Ungariei*, tradusă după L. Mangold (1890); *Istoria universală*, vol. I-III (1892 – 1897); *Greşelile învăţătorilor* (1893); *Elemente din constituţia patriei sau drepturile şi datorinţele cetăţeneşti: manual* (1894); *Istoria patriei în legătură cu evenimentele epocale din istoria universală* (1896); *Subvenţionarea cultelor* (1927); *Discursuri* (1928), *Concordatul, La 1 decembrie 1918* (Sibiu), *Geografia* (partea I şi II, 1900).

În 1994, cu prilejul a 60 de ani de la trecerea în nefiinţă a lui Vasile Goldiş, Adunarea Generală a Asociaţiei Transilvane *ASTRA* (Arad, 14-16 oct. 1994), a instituit medalia *Vasile Goldiş-Primul preşedinte al ASTREI în România Mare*. De această medalie s-au învrednicit oameni de cultură şi de ştiinţă, care prin activitatea lor au contribuit şi contribuie la unitatea tuturor românilor de pretutindeni. Printre deţinători sunt şi oameni de cultură, printre care şi bibliotecari din Rep. Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

Goldiş, Vasile. Corespondenţa (1888-1934): Scrisori trimise. vol. 1. – Cluj – Napoca: Dacia, 1992. – 328 p.

***

Banciu, Axente. Vasile Goldiş // Banciu Axente. Morţii vii. – Braşov, 1938. – P. 3-10.

Bârseanu, Andrei. Vasile Goldiş // Bârseanu, Andrei. Istoria şcoalelor centrale române... - Braşov, 1902. – P. 584-585.

Breazu, Ion. Vasile Goldiş // Breazu, Ion. Bibliografia publicaţiilor (1933-1935). – Bucureşti, 1938. – P. 484, 510.

Clopoţel, Ion. Vasile Goldiş / Ion Clopoţel // Figuri reprezentative de la noi. – Cluj, 1934. – P. 21-47.

Colesnic, Iurie. Vasile Goldiş / Iurie Colesnic // Generaţia Unirii. – Chişinău: Museum, 2004. – P. 414-415.

Goldiş, Vasile // Cărturari braşoveni. Sec. XV-XX: ghid biobibliogr. – Braşov, 1972. – P. 96-97.

Şora, Gheorghe. Vasile Goldiş, luptător pentru ideea de unitate naţională / Gheorghe Şora // Revista pedagogică. – 1968. – Nr. 10. – P. 80-86.

M. C.

Alexander STUART (Stewart)
1842 – 1917

Savant-biolog, renumit prin activitatea sa multilaterală în viaţa publică a Basarabiei.

S-a născut la 26 noiemb. 1842, la Odesa. A deceadat la 20 oct. 1917, la Chişinău.

Provine dintr-o famile de funcţionar al Ministerului de Externe. Tatăl, originar dintr-o Ţinuturile Baltice, se trăgea dintr-o familie de nobili scoţieni. După mamă se trăgea din neamul domnitorului moldovean C. Moruzi.

A făcut studii la Gimnaziul nr. 2 din Petersburg, apoi la Liceul de Elită *Împăratul Alexandru I*, dar fără să-l absolvească. Dă admiterea la Universitatea din Petersburg, Secţia de Ştiinţe ale naturii.

Şi-a continuat studiile la Universităţile din Bonn, Heidelberg, Berlin, Berna, Gottingen. A susţinut teza de doctor în filozofie, cu specializarea în zoologie (1866). Se încadrează în activitatea revoluţionar-narodnicistă şi s-a cunoscut cu Herzen, cu care a corespondat şi cu ajutorul căruia trimitea prin Basarabia literatură interzisă. Pentru aceasta a fost exilat în gubernia Veatka (Rusia) în 1866, dar eliberat, graţie relaţiilor de rubedenie.

În 1867 este magistru în zoologie la Universitatea din Dorpat (Tartu), apoi docent la Universitatea din Odesa (1867-1870).

A fost unul dintre întemeietorii Societăţii Naturaliştilor, ai Staţiunii de biologie din Sevastopol (sudul Rusiei). Pe lângă munca ştiinţifică suplineşte mai multe funcţii administrative: a fost consilier municipal la Odesa, judecător de pace în jud. Tighina, unde deţinea o moşie la Geamăna, moştenită testamentar (1869-1902), a fost tutore al Bibliotecii Municipale din Odesa.

Din 1884 s-a stabilit la Chişinău, a activat ca membru, locţiitor, apoi preşedinte al Administraţiei Locale de Zemstvă a Basarabiei (1884-1895, 1902).

Din iniţiativa şi cu participarea sa a fost organizată prima Expoziţia agricolă a Basarabiei (1889), şi care a servit drept bază pentru primul muzeu de istorie şi etnografie din ţinut. Şi-a adus contribuţia şi la deschiderea spitalului de psihiatrie din Costiujeni, Chişinău, în 1895, la fondarea Societăţii Basarabene a naturaliştilor şi amatorilor de ştiinţe ale naturii (1904). S-a pronunţat pentru democratizarea Zemstvei şi a întregii orânduiri de stat şi pentru aceasta a fost nevoit să demisioneze. În 1906 se retrage şi se stabileşte în Geamăna, unde a desfăşurat activitate în domeniul viticulturii, fondând la Tighina un comitet pentru viticultură şi vinificaţie. Tot la Tighina a fondat un muzeu de istorie şi ştiinţe ale naturii.

Al. Stewart a cunoscut şi a scris în mai multe limbi: germană, rusă, română.

Sunt cunoscute următoarele lucrări ale savantului: *Ueber Coscinosphaera Coliosa*, - Gottingen, 1886; *Ueber die Flimmerbewegung*. Dorpat, 1867; *Observaţii privind cultura arborelui de migdal la Chişinău* //Bessarabskij kalendar' (anuar). – Chişinău, 1910.

BIBLIOGRAFIE:

Aleksander Stuart // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 488.

Aleksander Stuart // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 262.

Kovarskaia, B. Stuart A. F. La aniversarea 150-a de la naştere // Revista de istorie a Moldovei. – 1993. – Nr. 3. – P. 15.

Răileanu, N. Stuart Alexandru // N. Răileanu, N. Chetraru. Baronul Alexandru Stuart. - Chişinău: Tyragetia, 2006.

M. C.

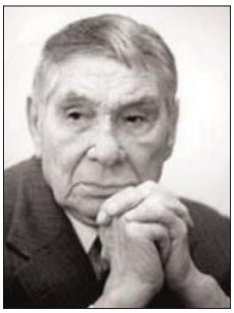

Colea RĂUTU (Nicolai Rutcovschi)
1912 – 2008

Actor român de teatru şi film, originar din Basarabia.

S-a născut la 28 noiemb. 1912, în s. Limbenii Noi, jud. Bălţi. A decedat la 13 mai 2008, la Bucureşti.

A făcut studii iniţial la Liceul Militar, după care a fost elev la Colegiul *Regele Ferdinand* din Chişinău. A continuat să studieze la Conservatorul de Artă Dramatică din Bucureşti (1932-1937).

Cariera de artist a început-o fiind corist la Opera din Cluj. A debutat la Teatrul *Cărăbuş* (1934), condus de Constantin Tănase, unde a interpretat cuplete social-satirice. Tot acolo a interpretat pentru prima oară renumitul şlagăr *Şi-a ieşit coşaru-n drum* de Gh. Dendrino.

A jucat la Teatrul Naţional din Bucureşti, pe perioade mai scurte a fost actor şi la Teatrul *Notarra*, la Teatrul din Piteşti, iar din 1952-1968 a fost angajat la Teatrul din Giuleşti.

Rolul de debut în filmografie a fost *Ilie Barbu* din *Desfăşurarea* în regia lui Paul Călinescu, prima ecranizare după Marin Preda şi care a devenit reperul carierei sale de actor de cinema. Cu anii artistul a ajuns un actor celebru al filmului românesc. A interpretat roluri în peste 70 de filme de lung metraj, atât româneşti, cât şi străine şi în seriale de televiziune. A jucat în numeroase filme: *Desfăşurarea* (1954), *La moara cu noroc* (1956), *Bijuterii de familie*, *Dincolo de brazi* (1957), *Setea* (1960), *Lupeni '29* (1962), *Neamul Şoimăreştilor* (1964), *Răzbunarea haiducilor* (1968), *Pădurea pierdută*, *Zestrea Domniţei Ralu* (1971), *Fraţii Jderi*, *Tatăl risipitor* (1974), *Ultima noapte de dragoste* (1979), *Mireasma ploilor târzii* (1984), *Mircea* (1988), *Cel mai iubit dintre pământeni* (1993), *Chira Chiralina (*1993) ş.a.

A colaborat cu Margareta Pâslaru, Gică Petrescu, Gherase Dendrino, Virginia Romanovski, Gaby Rădulescu, Emil Popescu, Olguţa Petrescu ş. a.

Membru al Uniunii Cineaştilor şi UNITER, actorul a primit premiul ACIN în 1988 pentru întreaga activitate şi s-a numărat printre laureaţii Galei *Vârsta de aur* din 2001, ai Premiilor Naţionale în domeniul teatrului şi ai Galei Premiilor în Cinematografie. A fost distins cu Premiul de Stat, Premiul Festivalului de film de la Karlovy Vary, iar în 2002 cu Premiul de Excelenţă în Cinematografia Românească, cu titlul onorific *Artist Emerit*.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 324.

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Răutu Colea // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: 1999. – P. 373.

Caranfil, Tudor. Răutu Colea // Caranfil, Tudor. Dicţionar de filme româneşti / Tudor Caranfil. – Bucureşti: Litera Int.; Chişinău: Litera, 2003. – P. 351.

Corciovescu, Cristina. Răutu Colea // Cristina Corciovescu, Râpeanu, Bujor T. 1234 cineaşti români: ghid biofilmogr. – Bucureşti, 1996. - P. 317-318.

Iancu, Napoleon Toma. Răutu Colea // Iancu, Napoleon Toma. Dicţionarul actorilor de film. - Bucureşti, 1977. – P. 319-320.

M. C.

CALENDAR NAȚIONAL

DECEMBRIE 2012

Sâmbătă	**1**
Duminică	**2**
Luni	3
Marţi	4
Miercuri	5
Joi	6
Vineri	7
Sâmbătă	**8**
Duminică	**9**
Luni	10
Marţi	11
Miercuri	12
Joi	13
Vineri	14
Sâmbătă	**15**
Duminică	**16**
Luni	17
Marţi	18
Miercuri	19
Joi	20
Vineri	21
Sâmbătă	**22**
Duminică	**23**
Luni	24
Marţi	25
Miercuri	26
Joi	27
Vineri	28
Sâmbătă	**29**
Duminică	**30**
Luni	31

75 ani de la naşterea lui **Ivan Kavarnalî**, pictor, artist-decorator, grafician (1 dec. 1937).

75 ani de la naşterea pictorului şi profesorului **Ion Stepanov** (1 dec. 1937).

120 ani de la naşterea lui **Cezar Petrescu**, romancier, nuvelist, traducător şi gazetar român, membru titular al Academiei Române (1 dec. 1892 – 9 mar. 1961). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 330-331; CN 2011, p. 76.*

85 ani de la naşterea lui **Radu Şerban**, compozitor, orchestrator, dirijor şi pianist român (1 dec. 1927 – 6 febr. 1984). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 332.*

220 ani de la naşterea matematicianului şi pedagogului rus **Nikolai I. Lobacevski** (1dec. 1792 – 24 febr. 1856).

150 ani de la stingerea din viaţă a scriitorului spaniol **Augustin Duran** (14 oct. 1793 – 1 dec. 1862).

95 ani de la proclamarea de către Sfatul Ţării a **Republicii Democratice Autonome Moldoveneşti**, sub preşedinţia lui Ion Inculeţ (2 dec. 1917 – 27 mar. 1918). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 335-337.*

85 ani de la naşterea pianistei şi profesoarei **Ludmila Vaverco** (2 dec. 1927).

75 ani de la stingerea din viaţă a **Ecaterinei Arbore-Ralli**, medic, publicist şi militant socialist (1873 – 2 dec. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 454-455.*

65 ani de la naşterea **Anei Sofroni**, specialist în biblioteconomie, pedagog (2 dec. 1947).

250 ani de la naşterea scriitorului polonez **Franciszek Dmochowski** (2 dec. 1762 – 20 apr. 1808). *A se vedea CN 2002, p. 326.*

100 ani de la naşterea lui **Nicolae Diducencu**, interpret de operă, tenor şi profesor (4 dec. 1912 – 10 aug. 1970).

85 ani de la naşterea lui **Ion Osadcenco,** savant filolog, specialist în domeniul istoriei literaturii clasice române, profesor universitar (4 dec. 1927 – 17 noiem. 1999). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 272-273; CN 2002, p. 333-334.*

70 ani de la naşterea actriţei de teatru **Lidia Noroc-Pânzaru** (4 dec. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 334-335.*

65 ani de la naşterea lui **Nicolae Vieru**, prozator, publicist, eseist şi ziarist (4 dec. 1947 – 3 mar. 1995). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 254-256; CN 2007, p. 337-338.*

370 ani de stingerea din viaţă a lui **Armand Jean du Plessis (Cardinal de Richelieu),** cleric şi om de stat francez, creator al Academiei Franceze (9 sept. 1585 – 4 dec. 1642). *A se vedea şi art. din CN 2005, p. 256-257.*

280 ani de la stingerea din viaţă a poetului şi dramaturgului englez **John Gay** (10 sept. 1685 – 4 dec. 1732). *A inaugurat genul dramatic al operei baladești.*

90 ani de la naşterea actorului francez de teatru şi film **Gerard Philipe** (4 dec. 1922 – 25 noiem. 1959). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 337-338.*

120 ani de la naşterea lui **Stelian Râpeanu**, inginer, fondator şi primul director al Fabricii de Tutun din Chişinău (5 dec. 1892 - ?).

75 ani de la naşterea pictorului şi pedagogului **Victor Tretiacenco** (5 dec. 1937).

80 ani de la naşterea lui **Sheldon Glashov**, fizician american, laureat al Premiului Nobel (5 dec. 1932).

120 ani de la naşterea lui **Nicolai Leviţchi-Baianov**, cântăreţ de operă român, originar din Basarabia (7 dec. 1892 – 1951).

70 ani de la naşterea istoricului român **Horia Matei** (7 dec. 1942).

375 ani de la naşterea lui **Bernardo Pasquini**, clavecinist, organist şi compozitor italian (7 dec.

1637 – 22 noiemb. 1710).
75 ani de la naşterea lui **Ion Geru**, specialist în domeniul fizicii corpului solid, doctor habilitat în ştiinţe fizico-matematice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Ştiinţă a Moldovei (8 dec. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 338-339.*
180 ani de la naşterea lui **Björnstjerne Björnson**, poet, prozator, dramaturg şi ziarist norvegian, laureat al Premiului Nobel (8 dec. 1832 – 26 apr. 1910). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 338-339.*
60 de ani de la stingerea din viaţă a lui **Aurel Ion Maican**, regizor scenograf, actor şi profesor român (30 mai 1893 – 8 dec. 1952). *A activat şi la Teatrul Naţional din Chişinău (1926-1928).*
80 de ani de la naşterea lui **Constantin Foamete**, sculptor monumentalist român (8 dec. 1932).
150 ani de la naşterea dramaturgului francez **Georges Feydeau** (8 dec. 1862 – 6 iun. 1921.
80 ani de la naşterea graficianului şi scenografului **Filimon Hămuraru** (9 dec. 1932 – 31 mart. 2006). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 339-340.*
270 ani de la naşterea chimistului suedez **Wilhelm Scheele** (9 dec. 1742 – 21 mai 1786). *Celebru pentru descoperirea oxigenului şi a clorului.*
70 ani de la naşterea lui **Alexei Marulea**, om de afaceri şi mecenat (10 dec. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 339-340.*
190 ani de la naşterea lui **Cezar Franck**, compozitor, organist şi pedagog francez (10 dec. 1822 – 8 noiem. 1890). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 340-342.*
75 ani de la naşterea scriitorului umorist **Ion Potârniche** (11 dec. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 340.*
100 ani de la stingerea din viaţă a lui **Eugen I. Brote**, publicist, memorandist, editor român (11 dec. 1850 – 20 dec. 1912).
130 ani de la naşterea lui **Max Born**, fizician german, laureat al Premiului Nobel (11 dec. 1882 – 5 ian. 1970). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 340.*
100 ani de la naşterea lui **Ovidiu Gheorghiu**, pianist, violonist şi profesor român (12 dec. 1912 – 9 febr. 1978).
220 ani de la stingerea din viaţă a lui **Denis Fonvizin**, scriitor, dramaturg satiric rus (14 apr. 1744 – 12 dec. 1792). *A se vedea şi art. din CN 2004, p. 129-130.*
150 ani de la stingerea din viaţă a lui **Moise Sora Novac**, preotcărturar, personalitate enciclopedică, traducător din clasicii latini, unul din ce mai reprezentativi paşoptişti români din nordul Transilvaniei, considerat continuator al „Şcolii Ardelene" (1 aug. 1806 – 13 dec. 1862). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 392.*
150 ani de la naşterea lui **Angel Ganivet García**, scriitor şi diplomat spaniol (13 dec. 1862 – 29 noim. 1898).
90 ani de la naşterea lui **Nikolai G. Basov**, fizician rus, laureat al Premiului Nobel (14 dec. 1922 – 1 iul. 2001).
125 ani de la apariţia, la Bucureşti, a publicaţiei literare cu caracter enciclopedic „**Revista Nouă**", sub conducerea lui B. P. Hasdeu (15 dec. 1887 – sept. 1895).
180 ani de la naşterea lui **Alexandre Gustave Eiffel**, inginer francez, realizatorul proiectului „Turnul Eiffel" din Paris (15 dec. 1832 – 27 dec. 1923). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 341-342.*
160 ani de la naşterea lui **Antoine Henri Becquerel**, fizician francez, laureat al Premiului Nobel (15 dec. 1852 – 25 aug. 1908). *A se vedea şi art. din CN 2008, p. 278-279.*
100 ani de la naşterea lui **Alfred Maxovici Şur**, chimist, inginer, profesor universitar, doctor habilitat în ştiinţe chimice (16 dec. 1912 - ?).
125 ani de la naşterea lui **Vasile Radu**, profesor, orientalist, traducător şi profesor român de limbă ebraică şi exegeză a Vechiului Testament (16 dec. 1887 – 7 sept. 1940). *A activat şi la Seminarul Teologic din Chişinău.*
75 ani de la naşterea lui **Marin Gherasim**, pictor şi profesor universitar român, membru fondator al Grupării 9 + 1 (16 dec. 1937).
180 ani de la naşterea astronomului german **Wilhelm Foerster** (16 dec. 1832 – 18 ian. 1921).
80 ani de la naşterea compozitorului şi pianistului rus **Rodion (Robert) Şcedrin** (16 dec. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 344-345.*
65 ani de la naşterea poetului şi ziaristului **Vasile Romanciuc** (17 dec. 1947). *A se vedea şi art. din CB 1997, p. 276-278; CN 2007, p. 342-343.*
100 ani de la stingerea din viaţă a lui **Spiru Haret**, matematician, sociolog, pedagog şi om politic român (15 febr. 1851 – 17 dec. 1912). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 42-43.*
275 ani de la stingerea din viaţă a lui **Antonio Stradivarius**, celebru meşter confecţionar de viori, lutier italian (1644 – 18 dec. 1737). *A se vedea şi art. din CN 2009, p. 288.*
160 ani de la naşterea lui **Albert Abraham Michelson**, fizician american, inventator, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (19 dec. 1852 – 9 mai 1931).
90 ani de la naşterea lui **Walter Friedrich Mollerer**, scriitor şi critic literar german (19 dec. 1922).
200 ani de la naşterea lui **Boleslav Hâjdeu**, scriitor, folclorist, traducător, naturalist (20 dec. 1812 – 14 mart. 1886). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 345-346.*
160 ani de la naşterea lui **Ion Mincu**, arhitect, inginer, profesor român, promotorul arhitecturii neo-româneşti (20 dec. 1852 – 6 dec. 1912).
290 ani de la naşterea lui **Paisie Velicikovski**, teolog, traducător, reformator al vieţii monahale din Moldova, canonizat de Biserica Ortodoxă Română (21 dec. 1722 – 15 noiemb. 1794). *A se vedea şi art. din CB 1994, p. 152-153; CN 2002, p. 346-348.*
75 ani de la naşterea **Janei Fonda**, actriţă americană de teatru şi cinema, scriitoare, laureată a Premiului Oscar (21 dec. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 344-345.*
150 ani de la naşterea istoricului belgian **Henri Pirenne** (23 dec. 1862 - 24 oct. 1935). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 326.*
130 ani de la stingerea din viaţă a pictorului şi desenatorului rus **Vasili Perov** (23 dec. 1833 – 29 mai 1882). *A se vedea şi art. din CN 2003, p. 279; CN 2004, p. 325; CN 2008, p. 431-432.*
175 ani de la naşterea pictorului german **Hans von Marees** (24 dec. 1837 – 5 iun. 1887).
125 ani de la naşterea lui **Louis**

Jouvet, actor şi regizor francez de teatru şi film (24 dec. 1887 – 16 aug. 1951).
90 ani de la naşterea **Avei Gardner (Lucy Johnson**), actriţă americană de teatru şi cinema (24 dec. 1922 – 25 ian. 1990).
70 ani de la stingerea din viaţă a lui **Konstantin Balmont**, poet simbolist, eseist, traducător rus (3 ian. 1867 – 24 dec. 1942).
70 ani de la naşterea lui **Anatol Lenţa**, lingvist romanist, doctor în filologie, conferenţiar universitar (25 dec. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 348-350.*
75 ani de la naşterea lui **Marcel-Noel Marechal**, actor, regizor şi dramaturg francez (25 dec. 1937).
75 ani de la naşterea actriţei de teatru **Lidia Voleanschi** (26 dec. 1937). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 350a-350b.*
60 ani de la naşterea cântăreţei de operă **Valentinei Calestru** (26 dec. 1952).
200 de la stingerea din viaţă a lui **Joel Barlow**, poet, diplomat şi politician american (24 mart. 1754 – 26 dec. 1812).
150 ani de la naşterea lui **Aleksandr V. Amfiteatrov**, scriitor şi istoric rus, exilat în Italia (26 dec. 1862 – 26 febr. 1938). *Autor al mai multor romane de succes.*
60 ani de la stingerea din viaţă a lui **Nicolae D. Strajesco,** terapeut, organizator al ştiinţei, membru al Academiei de Ştiinţe Medicale din Ucraina, originar din Basarabia (29 dec. 1876 – 27 dec. 1952). *A se vedea şi art. din CN 2006, p. 386-387.*
275 ani de la naşterea lui **Nicolae Bantâş-Kamenski**, istoriograf şi arhivar rus, descendent din boieri moldoveni (27 dec. 1737 – 1 febr. 1814).
200 ani de la naşterea lui **Iakob Grot**, filolog, profesor, academician rus (27 dec. 1812 – 5 iun. 1893).
225 de ani de la naşterea poetului şi cronicarului român **Zilot Românul (Ştefan Ioan Fănuţă)** (27 dec. 1787 – 12 noiemb. 1853).
190 ani de la naşterea chimistului şi biologului francez **Louis Pasteur** (27 dec. 1822 – 28 sept. 1895). *Pionier în domeniul microbiologiei.*
70 ani de la naşterea **Valentinei Buzilă**, traducătoare, redactor de carte (28 dec. 1942). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 350-351.*
55 ani de la naşterea lui **Dumitru Braghiş**, inginer, economist şi om politic (28 dec. 1957).
200 ani de la naşterea lui **Serafim Francisc Caudella**, compozitor şi instrumentist român de origine germană (28 dec. 1812 – 26 dec. 1868). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 352.*
85 ani de la naşterea **Lidiei Dergaciov**, specialist în domeniul filozofiei, profesor universitar, doctor habilitat (29 dec. 1927).
80 ani de la naşterea actriţei de teatru **Paulina Potângă** (29 dec. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2007, p. 350.*
75 ani de la naşterea scenografului de film **Vasile Covrig** (30 dec. 1937 – 18 iun. 1976). *Considerat unul dintre cei mai talentaţi pictori-scenografi de la „Moldova Film".*
70 ani de la naşterea lui **Vladimir Bukovsky**, scriitor rus, unul din cei mai cunoscuţi disidenţi antisovietici, activist politic (30 dec. 1942).
120 ani de la naşterea **Miliţei Petraşcu**, sculptoriţă basarabeană, maestru în arta portretului, considerată cea mai înzestrată femeie-sculptor a României în sec. al XX-lea (31 dec. 1892 – febr. 1976). *A se vedea şi art. din CN 2001, p. 316; CN 2002, p. 355-356.*
170 ani de la naşterea lui **Iacob C. Negruzzi**, scriitor, traducător, om politic, fondator al Societăţii „Junimea" din 1868, membru titular al Academiei Române (31 dec. 1842 – 6 ian. 1932). *A se vedea şi art. din CN 2002, p. 356-357; CN 2007, p. 350.*
70 ani de la stingerea din viaţă a **Speranţei (Nadejda) Tudor**, scriitoare, poetă, publicistă, profesoară, unul din fondatorii Ligii Femeilor basarabene (1917) (20 dec. 1888 – dec. 1942).

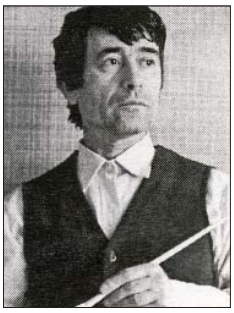

Ivan KAVARNALÎ
1937

Pictor, artist-decorator, grafician.

S-a născut la 1 dec. 1937 în s. Novoseolovca, Chilia, jud. Ismail.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1956-1961), apoi la Institutul de Artă Industrială din Harkov (1965-1970). Este pictor-decorator la Teatrul Muzical-Dramatic *A. Puşkin* (1961-1964), şeful secţiei decoruri la Teatrul *Luceafărul* (1964-1965), redactor artistic la *Moldtorgreclama* (1970-1971), profesor de desen la Tehnicumul de construcţii din Chişinău (1971-1988), lector superior la Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* (din 1988).

A realizat lucrările: *Culesul merelor, Familie găgăuză, Dans, Sărbătoarea viţei de vie, La şezătoare, Izvor, Portret de femeie, Peisaj, Cântec, Sărbătoarea roadei, Cine eşti, doctore Sorge?* (serenografie)*, Omul cu arma* (serenografie)*, Vă poftim în ospeţie, Ospitalitate;* Placarde: *Lenin în Octombrie, 30 de ani ai marii biruinţe* ş.a.

A inaugurat expoziţii personale la Chişinău, Ismail, Moscova, Kiev; participă la expoziţii în străinătate: Franţa, Finlanda, Grecia, Belgia, Suedia, Polonia, Danemarca, Cehoslovacia, Tunis, Portugalia, Cipru, Austria ş.a. Achiziţii: în colecţii de stat şi particulare.

Este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din URSS (1978).

BIBLIOGRAFIE:

Kavarnalî, Ivan. Izvor / Ivan Kavarnalî // Pictori ai Găgăuziei. – Comrat, 1983. – P. 22.

Kavarnalî, Ivan. Gagauzskij fol'klër / Ivan Kavarnalî // Gagauzskoe izobrazitel'noe iskusstvo. – Comrat, 2001. – P. 88.

* * *

Colesnic, Iurie. Kavarnalî, Ivan // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală": Ghid enciclo. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 131.

* * *

Kavarnalî, Ivan [Resursă electronică] // gagauzy.com/ivan-kavarnaly.html.

Ion STEPANOV
1937

Pictor, profesor.

S-a născut la 1 dec. 1937, în s. Nezavertailovca, r-nul Slobozia.

A studiat pictura la Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (1950-1955), apoi la Institutul de Arte Plastice din Kiev (1960-1965). Activează ca profesor la Şcoala Republicană de Arte Plastice I. Repin, la Institutul Politehnic *S. Lazo* şi la Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală.*

Lucrează în domeniul portretului şi al tabloului tematic, abordând o tematică legată de istoria Revoluţiei din Octombrie, a Marelui Război pentru Apărarea Patriei, subiecte din realitatea contemporană.

Lucrări*: Străjerii cerului, Solidaritate, Frăţie de arme, Neuitatul 1941, Sfârşitul războiului, Bucuria Victoriei, Fapta eroică, Tatăl meu-erou, În familie, Pe gânduri, Sărbătoarea pâinii, Patria-mamă, Tinereţe zbuciumată, Justiţie şi caritate* ş.a.

Participant la peste 50 de expoziţii de artă plastică din Republica Moldova şi de peste hotare. Lucrările sale se păstrează în muzee şi colecţii particulare din republică, în România, Spania, Franţa, Israel, Rusia, Polonia, Germania ş.a.

Distincţii: Premiul „Boris Glavan", Premiul UNESCO pentru tripticul *Justiţie şi caritate,* Maestru în Artă din Republica Moldova, Medalia de bronz la EREN a URSS.

BIBLIOGRAFIE:

Stepanov, Ion. Frăţie de arme; În lupta pentru pace // Golţov, D. Arta plastică a Moldovei Sovietice. – Chişinău: Timpul, 1987. – P. 83, 84.

Stepanov, Ion. Prizyv, Na osvoboždënnoj zemle // Izobrazitel' noe iskusstvo Moldavskoj SSR: [catalog]. – Chişinău, 1969.

Stepanov, Ion. Vospominanie // Peredvižnaâ vystavka izobrazitel'nogo iskusstva Moldavii. – Chişinău, 1969. – P. 14.

* * *

Colesnic, Iurie. Stepanov, Ion // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală": Ghid enciclo. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 208.

*Stepanov, Ion // Literatura şi arta Moldovei. vol. 2. – Cnişinău, 1986. – P. 259.

Stepanov, Ion // Localităţile Republicii Moldova. vol. 9. – Chişinău, 2009. – P. 152-153.

* * *

Stepanov, Ion [Resursă electronică] // www.patriot.md/Gazeta/archive/Moldova__Mare_29.paf.

X. N.

Nikolai I. LOBACEVSKI
1792-1856

Matematician şi pedagog rus.

S-a născut la 1 dec. 1792, la Nijni Novgorod. S-a stins din viaţă la 24 febr. 1856, în or. Kazan.

Şi-a făcut studiile la Universitatea din Kazan, unde, după absolvire, a activat ca bibliotecar, profesor, decan şi timp de 19 ani a fost rector al acestei instituţii. Activitatea instructiv-organizatorică a lui Lobacevski a exercitat o influenţă mare asupra dezvoltării învăţământului universitar şi şcolar din Rusia. Ca savant s-a remarcat prin crearea geometriei neeuclidiene, care a avut ca urmare o adevărată revoluţie în reprezentările spaţiale, influenţând puternic dezvoltarea de mai

departe a matematicii din sec. 19. Îi aparţin un şir de lucrări la algebră, analiză matematică, teoria probabilităţilor, mecanică, fizică şi astronomie. A elaborat una din cele mai perfecte metode de rezolvare aproximativă a ecuaţiilor algebrice, a dat o difiniţie a funcţiei asemănătoare cu cea modernă, menţionând deosebirea dintre proprietăţile de continuitate şi de diferenţiere a funcţiilor, a stabilit un criteriu de convergenţă a seriilor.

În 1842 a fost ales membru corespondent al Societăţii ştiinţifice din Göttingen (singura distincţie acordată în timpul vieţii).

BIBLIOGRAFIE:

Lobačevskij, Nikolaj. I. Tri sočineniâ po geometrii. Geometriâ. Geometričeskie issledovaniâ po teorii paralel'nyh linij. Pangeometriâ. – Moskva: Gostehizdat, 1956. – 415 p.

* * *

Kondrat'ev, A. T. N. I. Lobačevskij i škola // Nar. obrazovanie. – 1978. – Nr. 8. – P. 90-91.

Kondrat'ev, A. T. Pedagogičeskie vzglâdy N. I. Lobačevskogo // Vesti vyssšej školy. – 1976. – Nr. 12. – P. 62-64.

Nagaeva, V. M. N. I. Lobačevskij: [o nauč.-ped. deâtel'nosti v vyssšej škole] // Vestnik vyssšej školy. – 1955. – Nr. 10. – P. 50-55

Nagaeva, V. M. O pedagogičeskom nasledii N. I. Lobačevskogo // Matematika v škole. – 1948. – Nr. 6. – P. 22.

Višnevskij, V. Raspravlâvšij Otečestvu kryl'â: [k 200 letiû so dnâ roždeniâ N. I. Lobačevskogo] // Tatarstan. – 1992. – Nr. 2. – P. 51-56.

* * *

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] ro.wikipedia.org/…/Nikolai_Ivanovici_Lobacevski.

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] ru.wikipedia.org/…/Lobačevskij_Nikolaj_Ivanovič.

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] www ksu.ru/news/media/lobacehev.htm.

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] mathsun…ru/Lobacevskij html.

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] to.name.ru/biography/nikolaj lobachevskij.htm.

Lobacevski, N. I. [Resursă electronică] hrono.ru/biograf/Lobacevski. html.

X. N.

Ion OSADCENCO
1927 – 1994

Savant filolog, specialist în domeniul istoriei literaturii clasice române, profesor universitar.

S-a născut la 4 dec. 1927, la Cahul. A decedat la 17 noiemb. 1994, la Chişinău.

A absolvit Facultatea de Filologie a Universităţii de Stat din Moldova (1951). În anii 1962 – 1967 a fost decan al Facultăţii de Filologie. Doctor habilitat (1988), profesor universitar (1991). Concomitent cu munca didactică desfăşoară o susţinută activitate ştiinţifică. A publicat, din 1953, numeroase articole şi studii monografice cu privire la istoria literaturii române şi a relaţiilor literare moldo-ruse din sec. XX. A pregătit şi editat scrierile lui C. Negruzzi (1980). A participat la elaborarea unor manuale şi programe de literatură română.

Lucrător emerit al şcolii superioare din RSSM (1988).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 333-334.

BIBLIOGRAFIE:

Dodiţă, Gheorghe. Profesorul Ion Osadcenco / Gheorghe Dodiţă // Rev. de lingvistică şi ştiinţă literară. – 2003. – Nr. 1-2. – P. 146-151.

Ion Osadcenco // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicist ilustrat. vol. 3. – Chişinău: Draghiştea, 2001. – P. 35.

Rusnac, Gheorghe. Osadcenco, Ion / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: Dicţ. ist.-biogr.: 1946-2001. – Chişinău: USM, 2001. – P. 149-150.

Rusu-Haraba, Anastasia. O vorbire între oameni şi cărţi: [omagiu lui Ion Osadcenco] / Anastasia Rusu-Haraba // Moldova: serie nouă. – 2007. – Nr. 9/10. – P. 17-19.

N.-M. Ş.

Nicolae DIDUCENCU
1912 - 1970

Interpret de operă, tenor şi profesor.

S-a născut la 4 dec. 1912, la Troiţkoe, reg. Odesa, Ucraina. A decedat la 10 aug. 1970, la Chişinău.

Şi-a făcut studiile la Liceul *Al. Russo* din Chişinău (1925 - 1932); Facultatea de Agronomie a Institutului Politehnic *Gh. Asachi* din Iaşi, filiala Chişinău, la Conservatorul Unirea (1934 - 1936) şi la Conservatorul *Municipal* (1936 - 1938) din Chişinău cu Alexandru Antonovschi şi L. Menkovskaia (canto).

A fost solist la Opera din Cluj şi Timişoara (1938 – 1945); solist la Opera din Kiev (1945), la Teatrul de operă *N. Lâsenko* din Harkov (1946 – 1947), la Opera din Odesa (1947 – 1964). În perioada 1964 – 1966 a fost profesor de canto la Institutul de Arte *G. Musicescu* din Chişinău, iar în 1966 şi la Conservatorul *A. Nejdanova* din Odesa. A interpretat rolurile: Lenski *Evgheni Oneghin*; Gherman *Dama de Pică* de P. I. Ceaikovski; Alfred *Traviata*; Manrico *Trubadurul*; Ducele de Mantia *Rigoletto* de G. Verdi etc.

A evaluat în ansamblu cu: Anton Ronai, Max Săveanu, Leontina Anca, Traian Nicolau, Marius Nicolescu, Leonida Popovici, Ioan Brânzeu, Nicolae Bobescu, Tomel Spătaru, Florica Istrati, Maria Mihai, Dumitru Braga, Mircea Popa etc. Elevi: M. Munteanu, I. Stadnik, V. Garnuşa, S. Prepeliţă, N. Bolotnâi.

BIBLIOGRAFIE:

**** Boldur, A.** Muzica în Basarabia: [Nicolae Diducencu] / A. Boldur // Muzica românească de azi: Cartea

Sindicatului artiştilor instrumentişti din România. – Bucureşti, 1939.
Buzilă, Serafim. Diducencu, Nicolae / Serafim Buzilă // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 187.
Buzilă, Serafim. Diducencu, Nicolae / Serafim Buzilă // Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău: Museum, 1999. – P. 161-162.

N.-M. Ş.

Victor TRETIACENKO
1937

Pictor şi pedagog.

S-a născut la 5 dec. 1937, la Vasilievka, reg. Herson, Ucraina. A absolvit Şcoala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* din Chişinău (actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*) (1964). Îşi începe activitatea profesională în calitate de pictor la Fondul Plastic al Uniunii Artiştilor Plastici (din 1964).

A pictat lucrările: *Portretul unei conducătoare de echipă*; *La fabrica de vinuri; Luntri; Tinere colhoznice; Fete de la ţară; Rugbi; Se consacră femeilor din anii războiului; Schinoasa; Livadă luminoasă; Periferia Chişinăului; Mulgătoare; Telefonist; Fată din Tvardiţa; Bătrân; Primăvară moldovenească; În munţi; Toamnă la Butuceni; Durere* etc.

A inaugurat expoziţii: republicane (1964 – 1968); în fostele republici unionale (1967-1970); în străinătate, Bulgaria (1970), Republica Federală Germania (1971) etc. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din Moldova (1969).

BIBLIOGRAFIE SEELCTIVĂ:
Tretiacenko, Victor. Gagauzka / Victor Tretiacenko // Peredvižnaâ vystavka izobrazitel'nogo iskusstva Moldavii. – Chişinău, 1969. – P. 18.
Tretiacenko, Victor. Opalennye vysoty / Victor Tretiacenko // Mastera kul'tury za mir: Katalog. – Chişinău: Timpul, 1988. – P. 17.
Tretiacenko, Victor. Posvâšenie ženšinam vojny / Victor Tretiacenko // Respublikanskaâ ûbilejnaâ hudožestvennaâ vystavka: Katalog. – Chişinău: Timpul, 1987. – P. 33.

***

Colesnic, Iurie. Tretiacenko, Victor / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală:* Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 222.

N.-M. Ş.

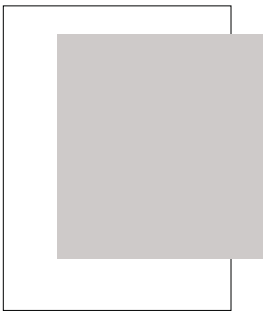

Constantin FOAMETE
1932

Sculptor-monumentalist român.

S-a născut la 8 dec. 1932, în s. Crişcăuţi, jud. Soroca, în familia unui preot din s. Vadul Raşcov. Mama sa, Lidia Cernei, a fost învăţătoare la şcoala din Crişcăuţi. În 1958 a absolvit Institutul de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu*. Debutează, în 1957, la Bucureşti, în cadrul expoziţiei tineretului. Participă la manifestări colective şi la expoziţii de artă decorativă. Figurează în expoziţiile de grafică şi sculptură românească organizată la Cracovia în 1968, precum şi la expoziţia de desene ale sculptorilor, de la Moscova şi Leningrad (1961).

***

Fata babei şi fata moşneagului [sculptură de Const. Foamete şi note biogr.] [Resursă electronică] //http: // ampt.ro/monument /fata-babei-si-fata-mosneagului/

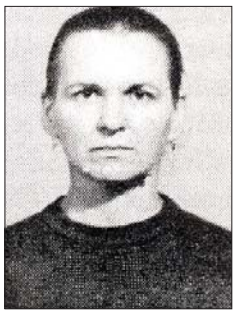

Ana SOFRONI
1947

Specialist în biblioteconomie, pedagog.

S-a născut la 9 dec. 1947, la Horodişte, r-nul Edineţ.

A absolvit Facultatea de Biblioteconomie şi Bibliografie a Universităţii de Stat din Moldova (1979), fiind transferată aici de la Institutul de Cultură din Moscova. A urmat doctorantura la acest institut (1984). Doctor în pedagogie (1988). Activitatea didactică la Facultate şi-a început-o ca tânăr specialist în 1979. A profesat în calitate de lector, lector superior, obţinând în 1993 titlul ştiinţific de conferenţiar.

A elaborat şi predă disciplinele *Biblioteconomie. Curs general, Fondul documentelor al bibliotecii, Mecanizarea activităţii bibliotecare, Tehnologia servirii bibliotecare,* precum şi un şir de discipline opţionale şi de specializare, punând accentul pe aspectul umanistic al profesiei de bibliotecar. Rezultatele activităţii ştiinţifice şi didactice le-a reflectat în peste 40 materiale publicate în ediţii periodice de specialitate, culegeri ştiinţifice, sub formă de material didactic şi indicaţii metodice.

A publicat versuri şi articole publicistice în revista *Luminătorul,* săptămânalul *Literatura şi arta,* ziarele *Ţara, Glasul naţiunii, Făclia, Tinerimea Moldovei, Alfa şi Omega,* un volum de poezii *Mărturisiri* (1995).

A tradus din poezia rusă contemporană.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:
Sofroni, Ana. Dactilografierea în activitatea bibliotecară: Material didactic / Ana Sofroni. – Chişinău: USM,

1993. – 68 p.

Sofroni, Ana. Mijloacele audiovizuale în activitatea bibliotecilor publice: Material metodico-didactic pentru studenţii Facultăţii de biblioteconomie / Ana Sofroni. – Chişinău, 1990. – 54 p.

Sofroni, Ana. Mărturisiri: [versuri creştine] / Ana Sofroni. – Chişinău, 1995. – 79 p.

* * *

Sofroni, Ana. Activitatea bibliotecilor din Modova în vederea automatizării // Ana Sofroni // Conferinţa şt. a corpului didactico-ştiinţifică. vol. 2. – Chişinău, 1992. – P. 195.

Sofroni, Ana. Biblioteca în valorificarea moştenirii culturale româneşti / Ana Sofroni // Materialele conferinţiei corpului didactico-ştiinţific. – Chişinău, 1995. – P. 235.

Sofroni, Ana. Realizarea pe etape a automatizării în biblioteci / Ana Sofroni // Probleme de biblioteconomie, bibliografie şi bibliologice. – Chişinău, 1990. – P. 79-83.

Sofroni, Ana. Se cer reforme radicale [în învăţământul bibliologic] / Ana Sofroni // Făclia. – 1991. – 4 ian. – P. 13.

Sofroni, Ana. Serviciul audiovizual în bibliotecă: Material metodic / Ana Sofroni. – Chişinău: USM, 1988. – 48 p.

***

Haraba, Anastasia. Asemenea şi voi ...[Despre Ana Sofroni] / Anastasia Haraba // Luminătorul. – 1996. – Nr. 1. – P. 39-42.

Păsat, Dumitru. Doi bibliotecari poeţi: Ana Sofroni şi Ion Struţ / Dumitru Păsat // Lit. şi arta. – 1998. – 23 apr. – P. 8.

Rău, Alexe. Revenirea la natură: [Ana Sofroni] / Alexe Rău // Magazin bibliologic. – 1999. – Nr. 3-4. – P. 65.

Sofroni Ana // Biblioteconomia şi bibliografia Moldovei: Profesori şi discipoli / Alcăt.: Ion Madan. – Chişinău, 2000. – P. 46-48.

N.-M. Ş.

Filimon HĂMURARU
1932 – 2006

Grafician şi scenograf.

S-a născut la 9 dec. 1932, la Chişinău. A decedat la 31 mart. 2006, la Chişinău.

A absolvit Şcoala de Arte Plastice *I. E. Repin* din Chişinău (1954); Institutul de Cinematografie din Moscova (1961). Şi-a început activitatea ca scenograf la Teatrul *Luceafărul* (1961), concomitent realizând decoruri şi pentru spectacole: *A douăsprezecea noapte* (1963); *Capra cu trei iezi, Căutătorii de perle (1964)* de la Teatrul Muzical-Dramatic *A. Puşkin.*

A semnat scenografia pentru filmele: *Amintiri din copilărie* (1960), *Când pleacă cocorii* (1964), *Bariera* (1975) etc.

În anii ’70 practică cu succes mozaicul: *Munca, Ştiinţa şi viaţa, Căluţul năzdrăvan, Ivan Turbincă* etc. A executat şi pictură de şevalet: *Lichidarea analfabetismului* (1958), *Sărbătoare* (1973) etc. Excelează în grafica de carte: *Măsoară-mă, bunele, am un kilometru* (1968)*, Poveşti moldoveneşti* (1974), *Sat uitat, Punguţa cu doi bani, Capra cu trei iezi* etc.

Expoziţii personale: Bacău (1993), Moscova, Leipzig etc. Achiziţii: în colecţii muzicale din Republica Moldova, Rusia, România, Letonia, Bulgaria; în colecţii particulare din Australia, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Japonia, SUA, România etc.

Maestru emerit al artelor din RSSM (1982). Premiul tineretului.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2001. – P. 339-340.

BIBLIOGRAFIE:

Colesnic, Iurie. Hămuraru, Filimon / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice *Al. Plămădeală*: Ghid encicl. – Chişinău: Museum, 2008. – P. 119-120.

Hămuraru, Filimon // Chişinău: Encicl. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 242.

N.-M. Ş.

Alfred M. ŞUR
1912 - ?

Chimist, inginer, profesor, doctor habilitat în ştiinţe chimice.

S-a născut la 16 dec. 1912, la Toronto, Canada. Anul decesului nu se cunoaşte.

În 1931 familia revine în ex-URSS, iar tânărul Alfred Şur studiază la Facultatea de Tehnologie a Institutului de Chimie Tehnologică *D. Mendeleev* din Moscova, specialitatea *Inginer-tehnolog*, pe care o absolveşte în 1937. În perioada 1938-1940 a fost profesor la Colegiul de Chimie din or. Vladimir, iar din 1940 până în 1947 a fost colaborator şi asistent ştiinţific la Catedra de chimie a Institutului de Chimie din Moscova.

În 1948 este angajat cu titlul de conferenţiar la Catedra de chimie organică a Universităţii de Stat din Moldova. Aici obţine titlul de doctor în ştiinţe tehnice (1948), iar din 1951 ocupă postul de conferenţiar şi de profesor universitar (1977), la Catedra chimie organică. Între 1962 şi 1977 a condus Catedra chimie organică. A predat cursurile universitare: *Chimia organică; Chimia polimerilor;* cursul special: *Chimia organică teoretică* şi lucrarea de laborator: *Cursul de chimie a compuşilor macromoleculari.* Problematica cercetărilor sale ştiinţifice ţine de domeniul chimiei organice şi de cel al compuşilor macromoleculari.

A întemeiat şi a dezvoltat şcoala ştiinţifică *Compuşi macromoleculari: sinteză, proprietăţi, aplicare.* A publicat peste 130 de lucrări

ştiinţifice, inclusiv 2 monografii, manuale şi 21 brevete de invenţie: *Polimery dlâ narodnogo hozâjstva Moldavii; Himia furfurola; Compuşi macromoleculari* (1966). Stabilit în Canada.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Barbă, Nicanor. Azotosoderžaśie vinilareny / Nicanor Barbă, A. Donea, Alfred Şur. – Chişinău: Ştiinţa, 1985. – 190 p.

Şur, Alfred. Furfurol i ego narodnohozâjstvennoe značenie / Alfred Şur. – Chişinău, 1958. – 142 p.

Şur, Alfred. Azotosoderžaśie polivinilareny / Alfred Şur, A. Donea, Nicanor Barbă. – Chişinău: Ştiinţa, 1987. – 153 p.

Şur, Alfred. Vysokomolekulârnye soedineniâ: Uceb. / Alfred Şur. – Moskva: Vyss. škola, 1981. – 656 p.

* * *

Batâr, Dumitru. Şur Alfred / Dumitru Batâr // Batâr, Dumitru. Neliniştea memoriei: - Chişinău: AŞM, 2007. – P. 62 -63.

Rusnac, Gheorghe. Şur, Alfred / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universităţii de Stat din Moldova: Dicţ. ist.-biogr.: 1946-2001. – Chişinău: USM, 2001. – P. 197.

Şpitalnic, S. Şur, Alfred / S. Şpitalnic // Şpitalnic, S. Evreii în literatura, arta şi ştiinţa Moldovei: Îndreptar. – Chişinău, 1995. – P. 286.

N.-M. Ş.

Vasile ROMANCIUC
1947

Poet şi jurnalist.

S-a născut la 17 dec. 1947, la Bădragii Noi, Edineţ. A absolvit şcoala medie nr. 2 din Edineţ (1966). Urmează studiile la Facultatea de Filologie, secţia ziaristică a Universităţii de Stat din Moldova (1966-1972). Este redactor la postul de radio *Luceafărul* (redacţia emisiuni pentru tineret), apoi consultant la Uniunea Scriitorilor (secţia literatură pentru copii), redactor la editurile *Literatura artistică, Gheorghe Asachi, Museum* (1972-1997), redactor şef-adjunct la *Literatura şi arta,* Editura Enciclopedică, redactor de carte la *Prut Internaţional.*

Debutează în poezie cu placheta de versuri *Genealogie* (1974), urmată de volumele: *Citirea proverbelor* (1979), *Din tată-n fiu* (1984), *Un timp fără nume* (1996), *Îndoiala de sine* (1997) etc.

A scris şi pentru copii: *Toate întâmplările se prefac în cuvinte* (2000), *Copilul cu aripi de carte* (2006), *O furnică în bibliotecă* (2007), *De ce plânge clovnul?* (2009) etc.

Premiul *Otilia Cazimir* al Salonului de Carte Românească (Iaşi, 2007); Premiul *Grigore Alexandrescu* pentru poezie (Târgovişte, 2007); Premiul de Excelenţă al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2008); Marele Premiu *Ion Creangă* al Salonului Internaţional de Carte pentru Copii (Chişinău, 2010).

A se vedea şi articolul din *Calendarul bibliotecarului 1997*. – Chişinău, 1997. – P. 276-278; *Calendar Naţional 2007*. – Chişinău, 2007. – P. 342-343.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Romanciuc, Vasile. Copilul cu aripi de carte / Vasile Romanciuc. – Chişinău: Prut Internaţional, 2006. – 32 p.

Romanciuc, Vasile. O furnică în bibliotecă / Vasile Romanciuc. – Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – 32 p.

Romanciuc, Vasile. Olimpul de plastic: Versuri / Vasile Romanciuc. - Chişinău: Prut Internaţional, 2007. – 120 p.

Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / Vasile Romanciuc. – Chişinău: Ştiinţa, 2007. – 116 p.

* * *

Romanciuc, Vasile. Copii; Scaiul; În limba păcii; Patria, cuvântul; Lui Liviu Damian: [versuri] / Vasile Romanciuc // Simion-Potângă, Georgeta. Poezia, izvor de apă vie: (O antologie de poezie românească) / Georgeta Simion-Potângă. – Timişoara, 1999. – P. 186 - 189.

Romanciuc, Vasile. Echilibru, formula autohtonă; Doar măştile plâng cu lacrimi adevărate; Acolo se naşte lumina; Lacăt; Note fugare: [versuri] / Vasile Romanciuc // Dunărea de Jos. – 2008. – Apr. (Nr. 74). – P. 20.

Romanciuc, Vasile. Se-aude venind primăvara; Plouă; Eclipsă; Oglinda; Soldăţei de plumb; Urme: [versuri] / Vasile Romanciuc // Bucovina literară. – 2006. – Nr. 7. – P. 33-34.

Romanciuc, Vasile. Un fel de ghicitori [pentru cei mici] / Vasile Romanciuc // Apă vie: Almanahul tuturor românilor. – Timişoara, 1999. – P. 141.

* * *

Ciocanu, Anatol. Romanciuc, Vasile / Anatol Ciocanu // Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 452-454.

Filip, Iulian. Busuiocul din cărările poetului Vasile Romanciuc / Iulian Filip // Moldova: serie nouă. – 2007. – Nr. 9/10. – P. 34-36.

Hadârcă, Ion. Poezia lui Vasile Romanciuc ca ipostaziere a imaginarului lectorial / Ion Hadârcă // Limba Română. – 2008. – Nr. 1/2 . – P. 93-97.

Juncu, Natalia. Acasă la Vasile Romanciuc / Natalia Juncu // Ziarul de gardă. – 2007. – 22 noiemb. – P. 8.

Nechit, Irina. Prima ninsoare cu Vasile Romanciuc, poetul care îşi priveşte calm succesul / Irina Nechit // Jurnal de Chişinău. – 2007. – 25 dec. – P. 12.

Potângă, Tatiana. Purtătorul de cuvânt al poetului tăcerii: [Vasile Romanciuc] / Tatiana Potângă // Ziarul de gardă. – 2010. – 25 febr. – P. 22.

Romanciuc, Vasile // Dicţionarul general al literaturii române: P/R. – Bucureşti: Ed. Univers Encicl., 2006. – P. 645.

Sârbu, Antonina. Vasile Romanciuc, poetul nefabricat / Antonina Sârbu // Ziarul de gardă. – 2007. – 20 dec. – P. 8.

Vasile Romanciuc // Timpul. – 2008. – 12 dec. - P. 3. – (Omul săptămânii).

Voicu, Anca. Vasile Romanciuc sau logos şi antropos în *Un timp fără nume* / Anca Voicu // Constelaţii ieşene. – 2007. – Nr. 2. – P. 6-7.

N.-M. Ş.

Albert Abraham MICHELSON 1852 – 1931

Fizician american, profesor, laureat al Premiului Nobel pentru fizică. Inventator al interferometrului şi al spectroscopului cu reţea.

S-a născut la 19 dec. 1852 în Lemberg (Strelno, azi Strzelno, Polonia). A decedat la 9 mai 1931 în Pasadena, California (SUA).

În 1854 familia sa a emigrat în SUA, ulterior primind şi cetăţenie americană. A făcut studii la *High School* din San Francisco (1869), iar în 1873 a susţinut bacalaureatul la U. S. *Naval Academy* din Maryland.

Activitatea didactică a început-o la aceeaşi instituţie, unde şi-a făcut studiile, la Maryland, în calitate de profesor (1875-1879). Cariera de profesor a fost în ascensiune şi l-a perindat prin mai multe ţări şi universităţi: profesor la Universitatea din Berlin, Universitatea Heidelberg, College de France, Ecole Polytechnique din Paris.

În 1879-1882 a făcut studii postuniversitare.

Din 1880 a fost profesor la Şcoala Navală din Annapolis, apoi la *Case School of Applied Science*, Cleveland, Ohio (1893-1889), după care predă cursuri la Universitatea Clark, Worcester, Massachutees (1889-1893) şi în final la Universitatea Chicago, Ilinois (1893-1929). În 1929 s-a retras din învăţământ pentru a lucra la Observatorul Mount Wilson, Pasadena.

Savantul a inventat interferometrul de mare sensibilitate, cu care a efectuat măsurători foarte exacte ale vitezei luminii în aer, în apă şi în alte lichide, imobile sau în mişcare. Este autorul unei experienţe celebre întreprinsă la Berlin în 1881 şi reluată la Cleveland în 1887, cu colaborarea lui Morley, şi care a jucat un rol important în elaborarea teoriei relativităţii.

În 1917 a utilizat o metodă interferometrică pentru a măsura mareele scoarţei terestre. Printr-un procedeu analog, pe care l-a utilizat primul în acest scop, în 1920, a măsurat diametrul sateliţilor lui Jupiter şi al unor stele gigantice roşii.

În afară de interferometru, de numele său sunt legate şi alte realizări importante: spectograful cu reţea eşalon (1907), reţelele optice de difracţie de înaltă calitate, măsurarea metrului în lungimi de undă ale radiaţiei cadmiului (1895), prima măsurătoare a unui diametru stelar (Alfa Orion, 1920), spectroscopie astrofizică ş.a.

În 1907 a primit Premiul Nobel pentru fizică.

Sunt cunoscute următoarele lucrări ale savantului: *Velocity of Light* (1902), *Light Waves and Their Uses* (1903), şi *Studies in Optics* (1927), toate editate de University of Chicago Press, Chicago.

BIBLIOGRAFIE:
Michelson, Albert Abraham //Dicţionar de inventatori şi invenţii. – Bucureşti: Ed. Tehnică, 2001. – P. 658.
Michelson, Albert Abraham //Personalităţi ale ştiinţei: Mic dicţ. – Bucureşti: Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977. – P. 201.
Popescu, Ioan-Ioviţ. Michelson, Albert Abraham // Popescu, Ioan – Ioviţ, Dima, Ion. Premiile Nobel pentru fizică (1901-1908). – Bucureşti: Ed. Academiei Române, 1998. – P. 43.

M. C.

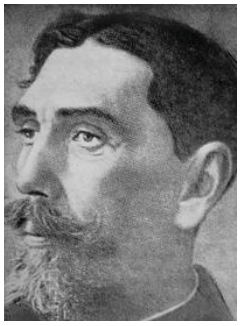

Ion MINCU 1852-1912

Arhitect, inginer, profesor român, promotorul arhitecturii neo-româneşti.

S-a născut la 20 dec. 1852, la Focşani**.** A decedat la 6 dec. 1912, la Bucureşti.

Studiile secundare le efectuează la Liceul *Unirea* din Focşani (1863-1871).

În anul 1871 se înscrie la Şcoala Naţională de poduri şi şosele din Bucureşti, pe care o absolvă în 1875 şi obţine diploma de inginer. Între anii 1877 şi 1884 studiază la Şcoala Naţională de Arte Frumoase din Paris, avându-i ca profesori pe Remy de Louanges şi J. Gaudet, obţinând diploma de arhitect. Marele Premiu acordat de Societatea centrală a arhitecţilor îi permite să facă o călătorie de studii în Spania, Italia şi Grecia. Întors în ţară, între 1892 şi 1897, se antrenează în activitatea didactică şi îşi aduce contribuţia la înfiinţarea Şcolii de Arhitectură a Societăţii Arhitecţilor Români. În perioada 1898-1912 este profesor la Atelierul de proiecte al Şcolii Naţionale de Arhitectură, apoi la Şcoala Superioară de Arhitectură din Bucureşti.

Din 1903 până în 1912 este preşedintele Societăţii Arhitecţilor Români. A fost deputat în Parlamentul României (1895-1899).

Activitatea teoretică şi practică a fost îndreptată în direcţia promovării unui stil românesc, bazat pe valorificarea tradiţiilor arhitecturii naţionale.

Căutările consecvente pentru o arhitectură cu specific naţional se materializează în lucrări care vor constitui repere pentru contemporani şi continuatorii maestrului: Casa Lahovary din Bucureşti (1886); Bufetul de la şoseaua Kiseleff (1889-1892); Şcoala centrală de fete din Bucureşti (1890); Vila Robescu de la Sinaia (1897); Casa Petraşcu din Piaţa Romană din Bucureşti (1904); Palatul administrativ din Galaţi (1905-1906).

Repere importante pe drumul căutărilor sale sunt cavourile din Cimitirul Bellu din Bucureşti: cavourile lui Ghica, Cantacuzino, Gheorghieff (1900-1904) şi restaurarea bisericii Stavropoleos din Bucureşti (1904-1910). A dat dovadă de o temeinică cunoaştere a stilului plastic electic, totodată reuşind a găsi şi expresie proprie, sinteză a elementelor clasiciste, romantice şi româneşti: Casa Monteoru (sediul Uniunii Scriitorilor) (1887-1889); Casa Vernescu (1887-1889) etc. A fost cel care a inspirat cele mai cunoscute clădiri realizate în această

manieră estetică.

Creator şi susţinător al şcolii naţionale în arhitectură, al învăţământului de specialitate, a organizat profesional arhitecţii români. Întreaga lui operă de arhitectură este o mărturie a stăpânirii tuturor tehnicilor de prelucrare a lemnului, metalului, pietrei, ceramicii şi faianţei, dublată de un simţ înnăscut al decoratorului. Membru fondator al Societăţii arhitecţilor români şi al învăţământului de arhitectură în România. Ca recunoştinţă a importanţei sale în evoluţia şcolii româneşti de arhitectură, începând cu anul 1953, Universitatea de Arhitectură şi Urbanism din Bucureşti îi poartă numele.

Premiul Societăţii centrale a arhitecţilor francezi (1883).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Caffe, Mihail. Ion Mincu / Mihail Caffe. – Bucureşti: Meridiane, 1968. – 88 p., 64 reprod. – [Mariarhitecţi].

***

Ion Mincu // Mari arhitecţi. – Bucureşti: Meridiane, 1971. – P. 68-78.

Ionescu, Grigore. Ion Mincu / Grigore Ionescu // Ionescu, Grigore. Istoria arhitecturii în România. vol. 2. - Bucureşti, 1965. – P. 439-449.

Mincu, Ion // Personalităţi româneşti ale ştiinţelor naturii şi tehnici: Dicţ.- Bucureşti: Ed. Şt. Şi Enciclop., 1982. – P. 248-250.

Prut, Constantin. Mincu, Ion / Constantin Prut // Prut, Constantin. Dicţionar de artă modernă.- Bucureşti: Albatros, 1982. – P. 292-293.

N.-M. Ş.

Anatol LENŢA
1942

Lingvist-romanist, conferenţiar universitar, doctor în filologie. Peste 40 ani s-a consacrat predării limbii franceze studenţilor de la Universitate.

S-a născut la 25 dec. 1942, la Baxani, jud. Soroca. A absolvit Facultatea de Limbi Străine (specializarea filologia franceză) a Institutului Pedagogic (în prezent Universitatea Pedagogică) *Alecu Russo* din Bălţi. În 1965 îşi ia licenţa (profesor de limba franceză şi engleză).

Din 1966 este profesor la Catedra de filologie franceză a Facultăţii de Limbi şi Literaturi Străine a Universităţii de Stat din Moldova, trecând treptele ierarhiei didactice de la lector până la conferenţiar universitar (din 1985). Face doctorantura (1972-1975) la Institutul de Limbi Străine *Maurice Thorez* din Moscova, unde susţine teza de doctor în filologia franceză

Domenii de cercetare: gramatica teoretică şi practică, semantica lexicală şi gramaticală. Ţine cursuri de fonetică gramatică, teoretică, gramatica, textului literar, gramatica normativă (analiza frazei simple şi a frazei complexe), stilistica verbului francez.

A publicat circa 100 de studii şi articole tratând subiecte de gramatica textului, semantica verbului, lexicologie, precum şi modalităţii de perfecţionare a predării limbii franceze în şcoli, licee, la facultăţi. Semnează schiţe de portret ale unor personalităţi ale ştiinţelor umanistice din republică în publicaţiile *Literatura şi arta, Făclia, Mesagerul* etc.

Membru al consiliilor directoare: al Francofoniei în Republica Moldova şi al Alianţei Franceze din Chişinău; membru al Consiliului ştiinţific pentru susţinerea tezelor de doctor şi doctor habilitat în domeniul filologiei.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2002*. – Chişinău, 2002. – P. 348-350.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Diversitate, modernitate şi continuitate: Catedra Filologie Franceză *Grigore Cincilei:* 45 de ani de activitate / coord.: Anatol Lenţa, Ion Guţu. – Chişinău: CEP USM, 2010. – 136 p.

Omagiu lui Ion Dumbrăveanu la 70 de ani / Anatol Lenţa, Angela Roşca. – Chişinău: CEP USM, 2009. – 416 p.

Ioniţă, Mircea. Une grammaire des mots outils: L'article. Les connecteurs discursifs / Mircea Ioniţă, Anatol Lenţa. – Chişinău: CEP USM, 2003. – 160 p.

Langue et styles de texte / Lidia Moraru, Anatol Lenţa, Lidia Varzaru. – Chişinău: CEP USM, 2009. – 192 p.

Lenţa, Anatol. Essai de grammaire discursive du français / Anatol Lenţa. – Chişinău: Tipogr. Centrală, 2006. – 176 p.

***

Anatol Lenţa // Localităţile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. vol. 4: Ci-Cor. – Chişinău: Draghiştea, 2002. – P. 648

N.-M. Ş.

Lidia VOLEANSCHI
1937

Actriţă de teatru şi film.

S-a născut la 26 dec. 1937, la Coteala, jud. Hotin.

A absolvit şcoala medie din Tabani (1954), după care a activat ca şefă a bibliotecii din Coteala (1954-1958).

În anul 1958 este angajată în trupa moldovenească a Teatrului Dramatic din Bălţi. S-a lansat cu succes în rolurile: Nataşa *O pagină a vieţii* de V. Rozov; Anica *Jertfa* de G. Timofte; Zita *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale; Paraschiţa *Opriţi planeta* de A. Marinat etc. (1958-1967). În perioada 1967-1973 i se încredinţează rolurile: Fena *Mama nevestei mele* de Gh. Hugaev; Fata *Bătrânul* de M. Gorki; Adi *Şi sub cerul acela* de A. Busuioc; Larisa Pavlovna *Jocuri periculoase* de K. Finn etc. În anul 1973 este invitată la Teatrul Academic *A. S. Puşkin* (actualmente Teatrul Naţional *Mihai Eminescu)* din Chişinău. Joacă pe scena acestui teatru până în 1996.

Pe scena Teatrului din Chişinău a interpretat rolurile: Liuba *Liubov Iarovaia* de K. Treniov; Mări-

uţa *Preşedintele* de D. Matcovschi; Tinca *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă; Vasilisa *Azilul de noapte* de M. Gorki; Ursula *Mult zgomot pentru nimic* de W. Shakespeare; Frăsâna *Soacra cu trei nurori* de I. Creangă; La Ponsia *Casa Bernardei Alba* de G. Lorca; Fevronia *Despot Vodă* de V. Alecsandri; Cizmăriţa *Cizmăriţa şi împărăteasa* etc. Colaborează şi cu TV unde, în spectacolele televizate, interpretează rolurile: Maria Sergheevna *Careta de aur* de L. Leonov; Saveta *Cutremurul* de M. Gh. Cibotaru; Dochiţa *Scripca prietenului meu* de G. Meniuc etc.

A activat şi la *Interarta*, secţia de teatru. Teatrul Folcloric o angajează prin contract la anumite roluri: Mama lui Ştefan cel Mare şi Sfânt în spectacolul *Imnul lui Ştefan;* Mama în *Aşa-i viaţa omului.* La Teatrul-Studio *M. Eminescu* interpretează rolurile: Gafiţa *Casa mare* de I. Druţă; Cleopatra *Mătuşa de la Bumbăta* de A. Dorian şi M. Bădicheanu. S-a produs şi în emisiunile televizate: *Teatru de miniaturi, De-ale teatrului.* A activat la Teatrul pentru copii *Paradis;* la Asociaţia de Creaţie *Buciumul-Satul Moldovenesc.*

Pe parcursul activităţii scenice s-a produs în peste 4000 de spectacole, jucând în total peste o sută de roluri în spectacole teatrale, radiofonice, TV şi de cinema. Membru al Uniunii Oamenilor de Teatru din Republica Moldova (1963).

Maestru în Artă (1996). Decorată cu Ordinul *Gloria Muncii* (2000).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Voleanschi, Lidia. Lidia Voleanschi sau dor de teatru: [interviu cu actriţa de teatru şi film Lidia Voleanschi] / consemnare: Larisa Ungureanu // Lanterna magică. – 2007. – Nr. 7. – P. 12.

* **

Bejenaru, Olga. Un destin actoricesc fericit / Olga Bejenaru // Moldova literară: supl. al ziarului Moldova Suverană. – 1998. – 31 mart. – P. 3.

Dragoş, V. Mulţumim pentru dragoste: [Actriţa Lidia Voleanschi] / V. Dragoş // Pământ şi oameni. – 1997. – 31 dec. – P. 4.

Ladaniuc, Victor. Lidia Voleanschi / Victor Ladaniuc // Localităţile Republicii Moldova. vol. 5. – Chişinău: Draghiştea, 2005. – P. 138-139.

Ladaniuc, Victor. Lidia Voleanschi / Victor Ladaniuc // Moldova literară: supl. al ziarului "Moldova Suverană". – 1995. – 25 oct. – P. 4.

Ladaniuc, Victor. Şi viaţa ta amar-frumoasă: [Lidia Voleanschi] / Victor Ladaniuc // Capitala. – 2001. – 10 febr. – P. 8.

N.-M. Ş.

Valentina CALESTRU
1952

Cântăreaţă de operă (soprană lirico-dramatică).

S-a născut la 26 dec. 1952 în orăşelul Criuleni. Studiază la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chişinău (1974), de unde se transferă la Conservatorul *A. Nejdanova* din Odesa (1978-1981), clasa canto la G. A. Polivanova. După absolvire activează ca solistă la Teatrul de Operă şi Balet din Chişinău (din 1982), debutând în rolul Santuzzei din opera *Cavalleria Rusticana* de P. Mascagni. A interpretat roluri precum: Aida *Aida*, Amelia *Bal mascat*, Leonora *Forţa destinului* şi Abigaille *Nabucco* de G. Verdi; Liza *Dama de Pică* şi Tatiana *Evgheni Oneghin* de P. Ceaikovski; Marghioliţa *Tândală şi Păcală* de V. Verhola, Ruxanda *Alexandru Lăpuşneanu* de Gh. Mustea, Capra *Capra cu trei iezi* de Z. Tcaci; Norma (omonimă) de V. Bellini; O Voce *Aici e linişte în zori* de K. Molceanov, Tosca (omonimă) de G. Puccini etc.

A interprins turnee artistice în Rusia, Germania, Marea Britanie, Italia, Belgia, Franţa, Islanda, Olanda, Elveţia, Polonia, Bulgaria, România etc.

A înregistrat la Radio Chişinău creaţii de S. Buzilă, V. Zagorschi, S. Moniuszko, I. Saporin, G. Puccini, A. Stârcea, I. Lucenok, E. Mamot etc.

A colaborat cu dirijorii: Victor Dumănescu, Andre Neve, Alexandru Samoilă, Lev Gavrilov; soliştii: Lucica Cicoare, Mihail Munteanu, Nicolae Covaleov, Ioan Paulencu, Vladimir Dragoş, Elena Obrazţova; pianiştii: Ghita Strahilevici, Olga Sâlkina, Olga Iancu, Raisa Treibici etc.

BIBLIOGRAFIE:

Buzilă, Serafim. Calestru, Valentina // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreţilor din Moldova. – Chişinău, 1999. – P. 89.

Buzilă, Serafim. Calestru, Valentina // Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău, 2000. – P. 62-63.

Calestru, Valentina // Localităţile Republicii Moldova. vol. 9. – Chişinău. 2009. – P. 498.

Corai, T. Un eveniment pe scena Teatrului liric: opera „Nabucco" de G. Verdi // Lit. şi arta. – 1992. – 8 oct. – P. 7.

Iuncu, Rodica. Forţa destinului: [despre cântăreaţa de operă Valentina Calestru] // Sud-Est. – 2003. – Nr. 1. – P. 143-151.

Iuncu, Rodica. Nabucco // Lit. şi arta. – 1992. – 29 oct. – P. 6.

* * *

Calestru, Valentina [Resursă electronică] www operanationala.ro /…/ pers_detalii ?...Valentina…Calestru.

Calectru, Valentina [Resursă electronică] www.nationalopera.md / people_trupa/ php?id_fo=48.

X. N.

Iacob GROT
1812 – 1893

Filolog rus, profesor, membru al Academiei de Ştiinţe din Petersburg.

S-a născut la 27 dec. 1812 în Petersburg, în familia unui consilier din colegiu. A decedat la 5 iun. 1893, tot la Petersburg.

A fost trimis la studii la Liceul din Ţarskoe Selo la indicaţia personală a împăratului Nicolai I. A absolvit liceul cu medalia de aur în 1832 şi a intrat la serviciu în cancelaria Comitetului de Miniştri, sub îndrumarea baronului M. Krof. După trei ani a fost transferat la cancelaria baronului.

Din 1838 a început colaborarea la revista *Sovremennik*. A publicat traducerea sa *Mazepa* de Byron şi articole despre istoria şi literatura scandinavă, fiind cunoscător de limbă suedeză.

În 1840 a fost numit funcţionar cu misiuni speciale (responsabil de predarea limbii ruse în şcolile finlandeze) pe lângă contele Rebunderg şi se transferă în Finlanda, unde a fost numit profesor la Universitatea Helsingfors nou-fondată, la catedra de filologie rusă, dar lecţiile le preda în limba suedeză. A studiat istoria literaturii suedeze şi finlandeze, folclorul şi mitologia scandinavă. A publicat traduceri din poeţii scandinavi.

Peste un an revine în ţară şi este profesor de lingvistică slavă şi istorie pe lângă Universitatea Imperială *Alexandrovsk*. La porunca Consiliului Universităţii a fondat o bibliotecă rusă.

În 1852 a fost ales membru-corespondent al Academiei Imperiale de Ştiinţe şi se transferă în Sankt Petersburg, unde se angajează profesor de lingvistică la Liceul din Ţarskoe Selo. Concomitent este numit profesor de limba engleză (timp de zece ani), istorie şi geografie pentru fiii împăratului: Niacolai şi Alexandru.

În 1858 a fost confirmat membru, iar în 1889 vicepreşedinte al Academiei Imperiale de Ştiinţe a Rusiei

Iakob Grot s-a remarcat prin lucrările sale în domeniul ortografiei ruse: *Spornye voprosy russkogo pravopisaniâ ot Petra Velikogo donyne* (1873), *Russkoe pravopisanie* în 22 ediţii (1885-1916). Lucrările savantului se consideră primele norme teoretice de ortografie rusă argumentate. Au fost valabile până la reforma ortografiei din Rusia în 1918.

A fost şi un remarcabil lexicograf. A început să editeze dicţionarul academic *Slovar' russkogo âzyka* (literele A-D, 1891). A colaborat şi la editarea dicţionarului complet suedez-rus.

Elaborează studii despre literatura rusă: *Puškin, ego licejskie tovariši i nastavniki* (1887), *Literaturnaâ žizn' Krylova*, *Očerk žizni i poezii Žukovskogo* (1883) ş.a.

Membru al Societăţii Istorice Imperiale (1873); membru de onoare al Academiei Slavone de Sud, Zagreb (1879); *Doctor Honoris Causa* al Universităţii Lund (1880); membru de onoare al mai multor universităţi: Imperială Rusă (1880), din Sankt Petersburg (1882), *Sf. Vladimir* din Kiev (1882), din Novorosiisk, din Kazan (1882); membru al Societăţii ştiinţifice din Uppsala (1885); membru de onoare al Muzeului Naţional Ceh (1886), al Societăţii Arheologice din Croaţia (1886), al Societăţii amatorilor de ştiinţe exacte, antropologie şi etnografie (1891), al Societăţii Imperiale a arheologilor ruşi (1893), al Societăţii Regale din Goteborg şi al Societăţii Slavone de Binefacere (1893).

BIBLIOGRAFIE:

Grot, Â. K. Ekaterina II v perepiske s Grimmom. – SPb, : Tip. Akad. Nauk, 1879. – 130 p.

Grot, Â. K. Filologičeskie razyskaniâ. T. 1: Mater. dlâ slovarâ, grammatiki i istorii russkogo âzyka. - SPb: Tip. Akad. Nauk, 1885. – 628 p.

Grot, Â. K. Filologičeskie razyskaniâ. T. 2. Spornye voprosy russkogo pravopisaniâ ot Petra Velikogo donyne. - SPb: Tip. Akad. Nauk, 1876. – 460 p.

Grot, Â. K. Neskol'ko raz'âsnenij po povodu zamečanij o knige *Russkoe pravopisanie*. – SPb: Tip. Akad. Nauk, 1886. – 55 p.

Grot, Â. K. Petr Velikij, kak prosvetitel' Rossii, čitano v toržestvennom sobranii Imperatorskoj Akademii nauk 31 maâ 1872. – SPb: Tip. Akad. Nauk, 1872. – 56 p.

Grot, Â. K. Puškin, ego licejskie tovariši nastavniki. Neskol'ko statei. – SPb: Tip. Akad. Nauk, 1887. – 320 p.

Grot, Â. K. Russkoe pravopisanie: Rukovodstvo. Izd. 21-e. – SPb: Tip. Akad. Nauk, 1908. – 40 p.

Grot, Â. K. Tolkovyj slovar' živogo velikogo russkogo âzyka V. I. Dalâ: Filologičeskie razyskaniâ. - SPb: Tip. Akad. Nauk, 1869. – 60 p.

Grot, Â. K. Trudy... T. 3. Očerki iz istorii russkoj literatury (1848-1893). Biografiâ, harakteristiki. - SPb: Tip. Akad. Nauk, 1901. – 510 p.

****

Grot, Âcob //Bol'aâ Sovetskaâ Enciklopediâ. Tom 7. – M.: Sov. Enciklopediâ, 1972. – P. 353.

M. C.

Dumitru BRAGHIŞ
1957

Inginer, economist şi om politic.

S-a născut la 28 dec. 1957 în s. Grătieşti, r-nul Criuleni.

A absolvit şcoala nr.1 din Chişinău (actualul Liceu *Gh. Asache,* 1965-1975). A făcut studii la Facultatea de Energetică a Institutului Politehnic din Chişinău (azi UTM) şi în 1980 a susţinut licenţa cu specialitatea inginer energetician.

Activitatea profesională a început-o la Uzina de tractoare din Chişinău în 1980. Peste un an se încadrează în activitatea comsomolistă şi pe parcursul a zece ani a deţinut diferite funcţii eligibile în cadrul Uniunii Tineretului Leninist şi Partidului Comunist din Moldova şi URSS (1981-1992).

A fost instructor în cadrul Comitetului Central al PCM. A fost deputat al Poporului din URSS (1989-1991).

În anii 1992-1995 a fost vicedirector general al Firmei Republicane de Comerţ Exterior *Moldova – Exim*. În 1998-99 a fost director general al Departamentului *Relaţii economice externe* al Ministerului Economiei, ministru-adjunct al Economiei şi Reformelor.

În 1999-2000 a fost numit în funcţia de prim–ministru al Rep. Moldova. S-a impus ca adept al reformelor şi al protecţiei sociale a populaţiei. A reuşit să achite integral restanţele la pensii şi salarii. În 2001 a candidat la funcţia de preşedinte al ţării.

A fost deputat în Parlamentul Rep. Moldova în legislatura a XV, preşedinte al fracţiunii parlamentare *Alianţa Braghiş* (2001). A fost lider politic al Alianţei Social-Democrate din Moldova. Lui D. Braghiş îi revine meritul de iniţiere şi încheiere a negocierolor privind aderarea R. Moldova la Organizaţia Mondială a Comerţului (OMC).

Din 2006 a constituit Partidul Democraţiei Sociale din Moldova, devenind preşedinte al formaţiunii. În 2010 cedează funcţia de preşedinte.

BIBLIOGRAFIE:

Braghiş, Dumitru. Direcţiile principale ale politicii investiţionale a Rep. Moldova /Dumitru Braghiş // Drept, economie şi informatică. – 2000. – Nr. 4. – P. 97-115.

Braghiş, Dumitru. Rolul organizaţiilor financiare internaţionale în promovarea reformelor economice în Rep. Moldova / Dumitru Braghiş //Economica. – 2000. – Nr. 4. – P. 69-79.

Braghiş, Dumitru. Rolul politicii investiţionale în dezvoltarea economiei naţionale /Dumitru Braghiş // Economie şi finanţe. – 2001. – Nr. 1. – P. 22-34.

***

Braghiş, Dumitru. În Moldova oricând există loc pentru partide serioase: [interviu cu deputatul D. Braghiş] /consemnare: Igor Volniţchi // Profit. – 2005. – Nr. 12. – P. 9-10. – Idem şi în lb. rusă.

Braghiş, Dumitru. Poziţie din ... opoziţie: [interviu cu ex-premierul D. Braghiş, preş. al PSD din Moldova] /interlocutor: Angela Braşoveanu // Punkt. – 2007. – Nr. 9/10. – P. 6-11.

Braghiş, Dumitru. Trei-patru scenarii pentru o populaţie obosită: [interviu cu D. Braghiş, prim-ministru al Rep. Moldova] /consemnare de rep. rev. // Observator economic. – 2000. – Nr. 3. – P. 12-14.

***

Braghiş, Dumitru. Investicionnaâ politika kak faktor social'noekonomičeskogo razvitiâ /Dumitru Braghiş // Economie şi sociologie. – 2000. – Nr. 3. – P. 3-16.

Braghiş, Dumitru. Organizacionnye osnovy restrukturacii predpriâtij /Dumitru Braghiş // Economie şi sociologie. – 2000. – Nr. 2. – P. 24-32.

Braghiş, Dumitru. Social'noekonomičeskaâ effektivnost' inostrannyh investicij i uslovia ih privleceniâ /Dumitru Braghiş // Economie şi sociologie. – 2000. – Nr. 3. – P. 16-27.

***

Braghiş, Dumitru // Enciclopedia marilor personalităţi: din ist., ştiinţa şi cultura românească de-a lungul timpului. vol. 4: Contemporanii. – Bucureşti: Geneze, 2003. – P. 145.

Braghiş, Dumitru. În propria *barcă de opoziţie* // Cei mai influenţi moldoveni : influenţă politică, putere financiară, notorietate. – 2006. – P. 110-111: fot.

M. C.

Bronislava KURŢER
1912 – 1998

Medic-patofiziolog, doctor habilitat în medicină, profesor.

S-a născut la 28 dec. 1912, în or. Gomel, Belarus. A decedat în 1998 la baştină.

A făcut studii medicale universitare la Moscova. A activat în calitate de colaborator ştiinţific superior la Institutul de biologie *I. M. Secenov* din Sevastopol (1939-1943), după care se stabileşte la Chişinău.

Din 1944 este docent la catedra de fiziologie patologică a Institutului de medicină din Chişinău, pe care a fondat-o.

În 1971 a susţinut teza de doctor habilitat în medicină, iar peste doi ani a i se acorda titlul de profesor universitar.

B. Kurţer a studiat metabolismul şi reacţiile organismului în stare patologică. A cercetat acţiunea radiaţiilor asupra metabolismului şi dinamicii aminoacizilor, reacţiile organismului la iradierea externă.

A alcătuit şi a publicat peste 100 lucrări ştiinţifice. A contribuit la pregătirea cadrelor ştiinţifice de profil medical pentru Rep. Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

Kurcer, Bronislava M. Pecen' pri ekstremal'nyh sostoâniâh / B. M. Kurcer, A.P. Dovganskij. – Chişinău: Ştiinţa, 1989. – 134 p.

Kurcer, Bronislava M. Izmenenie fagocitarnoj funkcii lejkocitov krovi pri ožogovom šoke i pri vyvedenii životnyh iz šokovogo sostoâniâ //Voprosy neirogimoral'nyh narušenij pri travme: Trudy. Tom XXVI. – Chişinău: Cartea Moldovenească,

1966. – P. 109-114.
Kurcer, Bronislava M. O narušenii obmena nukleinovyh kislot v legkih pri vnešnem oblučenii //Voprosy neirogimoral'nyh narušenij pri travme: Trudy. Tom XXVI. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1966. – P. 114-126.
Kurcer, Bronislava M. Vliânie rentgenovskogo oblučeniâ na sostav svobodnyh aminokislot v stenke kišečnika i v legkih // Aktual'nye voprosy patofiziologii travmy /Pod red. B.M.Kurcer. – Chişinău: Cartea Moldovenească, 1969. – P. 116-130.

***

*Kurcer, Bronislava // Enciclopedia sovietică moldovenească. vol. 3. – Chişinău: Encicl. sov. moldovenească, 1972. – P. 547.
Kurcer, Bronislava / /Femei din Moldova: Encicl. – Chişinău: Museum, 2000. – P. 168.

M. C.

Lidia DERGACIOV
1927

Specialist în domeniul filozofiei, profesor universitar, doctor habilitat.

S-a născut la 29 dec. 1927, în s. Dezghingea, r-nul Comrat.

A absolvit Şcoala Pedagogică din Tiraspol în 1947, după care a activat în calitate de profesoară la clasele primare, apoi director-adjunct şi director de şcoală în satul natal. A activat un timp la Inspectoratul raional de Învăţământ din Comrat, în funcţia de inspector superior. Concomitent a făcut studiile la Facultatea de Istorie a Institutului Pedagogic *Ion Creangă* din Chişinău (1950-1955). A continuat să studieze la Facultatea de Filozofie a Universităţii de Stat *M. Lomonosov* din Moscova, pe care a absolvit-o în 1961.

În anii 1964-1967 a studiat la doctorantură la Moscova şi a susţinut teza de doctor cu tema *Probleme metodologice în creaţia ştiinţifică a academicianului N. Vavilov,* apoi a susţinut teza de doctor habilitat în filozofie cu tema *Probleme metodologice în creaţia ştiinţifică a savanţilor biologi în anii 20-30 ai sec. XX.*

După absolvirea Universităţii *Lomonosov* din Moscova şi-a început activitatea pedagogică la Catedra de filozofie a Universităţii Agrare de Stat din Moldova, unde a parcurs toate etapele ierarhiei universitare: asistent (1961-1964), colaborator ştiinţific superior (1970-1972), conferenţiar (1972-1978), şef al Catedrei de filozofie (1968-1969; 1973-1996).

Şi-a consacrat 40 de ani de activitate pentru formarea viitorilor specialişti şi savanţi în domeniul agriculturii. A elaborat cursuri universitare destinate studenţilor şi doctoranzior, a redactat numeroase culegeri şi elaborări metodice ale Catedrei de filozofie. A acordat o deosebită atenţie pregătirii metodologice şi filozofice a doctoranzilor UASM şi altor instituţii de profil agricol.

A îndrumat şi a pregătit 6 doctori în ştiinţe filozofice.

A alcătuit şi a publicat peste 100 lucrări ştiinţifice în domeniul filozofiei şi biologiei, inclusiv trei monografii, precum şi numeroase culegeri de articole.

Membru al Academiei Internaţionale de Ecologie şi Securitate Vitală din Sankt Petersburg (1998).

BIBLIOGRAFIE:

***Dergaciova, Lidia.** Modul de viaţă socialist. – Chişinău, 1977. – 26 p.
***Dergaciova, Lidia.** Modul de viaţă socialist şi lupta ideologică la etapa actuală. – Chişinău: Societatea *Ştiinţa*, 1985. – 29 p.
***Dergaciova, Lidia.** Poziţia actuală de viaţă – particularitate importantă a modului socialist de viaţă. – Chişinău, 1982. – 28 p.
Dergaciova, Lidia. Sociologie. Vol. 2 / Maria Bulgaru, Andrei Timuş, Lidia Dergaciov. – Chişinău: CE USM, 2003. – 284 p

***

Turiţă, Sava. Dergaciov, Lidia //Turiţă, Sava. Profesorii universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008: Dicţ. istorico-biogr./Sava Turiţă. – Chişinău: CE al UASM, 2008. – P. 50-51.

M. C.

Vasile COVRIG
1937 – 1976

Pictor-scenograrf de film.

S-a născut la 30 dec. 1937, Târnăuca, Slobozia. A decedat la 18 iun. 1976, Chişinău.

Între anii 1952 şi 1957 finiseză Şcoala de arte plastice *I. Repin* din Chişinău. În 1962 absolveşte Institutul Unional de cinematografie de la Moscova (VGIK). Debutul cinematografic se produce cu filmul *Mariana*, realizat în colaborare cu A. Mater (1967). Ulterior apare pe marile ecrane pelicula *Explozie cu efect întârziat*, în colaborare cu N. Apostolidi (1970). Filmul *Dimitrie Cantemir*, una din cele mai reuşite lucrări ale sale, este realizat în colaborare cu V. Bulat (1973). Începând cu anul 1966, timp de zece ani a lucrat pictor-scenograf la Studioul „Moldova-film". A colaborat cu maeştrii ecranului Gheorghe Vodă, Vlad Ioviţă, Valeriu Gagiu ş.a. la realizarea unor filme artistice*: Se caută un paznic, Nuntă la palat* (1965); *Ultimul bastion* (1971); *Durata zilei* (cu S. Bulgakov şi A. Roman, 1974); *Calul, puşca şi nevasta* (1975); *Favoritul* (cu A. An-

tonian, 1976).

Începând cu anul 1968 este membru al Uniunii Cineaştilor, apoi devine membru al Uniunii artiştilor plastici din Moldova. Este distins cu Diploma de onoare pentru scenografia filmului *Se caută un paznic* la Festivalul de filme de la Riga (1968). Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova pentru filmul *Dimitrie Cantemir* (1976) (postmortem).

***

Covrig, Vasile // Chişinău: Enciclopedia. – Chişinău: Museum, 1997. – P. 171.

***

Covrig, vasile [Resursă electronică] www.cinema.art.md/organization/342/index.html-

Covrig, vasile [Resursă electronică] www.moldovenii.md/md/people/209-

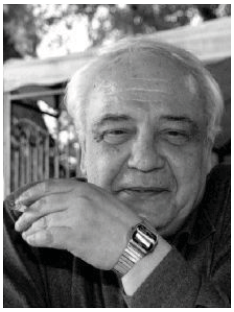

Vladimir BUKOVSKY
1942

Scriitor rus, unul din cei mai cunoscuţi disidenţi antisovietici, activist politic.

S-a născut la 30 dec. 1942, în or. Belebei (Republica Başkiră), într-o familie de intelectuali.

Încă de la o vârstă fragedă este reţinut pentru activităţi considerate subversive. Din aceleaşi motive a fost exmatriculat de la facultate, unde studia neurofiziologia (1961). În anul 1963 este arestat pentru confecţionarea de manifeste antisovietice şi publicarea de literatură interzisă. În 1965 este arestat din nou deoarece a fost organizatorul unei demonstraţii pentru drepturile omului în Piaţa Puşkin de la Moscova.

A fostul primul care a vorbit despre prizonieratul psihiatric reuşind să transmită în Occident circa 150 de pagini în care dezvăluia aceste abuzuri asupra deţinuţilor politici.

Alături de Soljeniţin şi Andrei Saharov, a zguduit comunismul anilor '70 şi a devenit unul dintre cei mai înverşunaţi critici ai sistemului sovietic.

S-a aflat 12 ani în închisoare, lagăre de muncă şi instituţii psihiatrice. În 1972, fiind la închisoare, îi apare la editura franceză *Catacombes* lucrarea *Disidenţa, o nouă maladie mentală în URSS* (*La dissidence, une nouvelle maladie mentale en URSS*). În 1976, la presiunea diplomaţilor occidentali şi grupurilor pentru apărarea drepturilor omului, a fost eliberat şi aceasta datorită schimbului cu liderul comunist chilian Luis Corvalán.

În această perioadă Bukovsky acordă sute de interviuri, are reportaje, apariţii la televiziune, la radio şi în presa scrisă, întâlniri cu personalităţi politice ca Jimmy Carter, Margaret Thatcher. Publică mai multe cărţi în care denunţă sistemul opresiv din ţara sa. Tot în 1976 se stabileşte în Anglia. Absolveşte Universitatea din Cambridge (1981), ulterior îşi ia doctoratul în neurofiziologie (1986).

Până în 1990 a fondat numeroase organizaţii anticomuniste, a avut un rol important în căderea comunismului. Este co-fondator al *Comitetului 2008*, organizaţie democratică, care avea scopul asigurării unor alegeri prezidenţiale corecte. A candidat pentru alegerile prezidenţiale din Rusia (2008).

Este autor al mai multor cărţi, printre care: *Judecată la Moscova* (1998); *Şi se întoarce vântul* (autobiografie, 2002); *Reuşeşti sau mori. Convorbiri, conferinţe, dezbateri* (2003) etc.

Membru al Consiliului Internaţional pentru drepturile omului de la New York. Este vicepreşedinte al Organizaţiei Păcii (TFA) din Anglia.

BIBLIOGRAFIE:

****Bukovski, Vladimir**. Această sfâşietoare durere a libertăţii / Vladimir Bukovski. – Bucureşti: Humanitas. – 244 p.

****Bukovski,Vladimir**. Reuşeşti sau mori / Vladimir Bukovski. – Bucureşti: Humanitas. – (Colecţia "Memorii, jurnale").

Bukovski,Vladimir. Uniunea Europeana... o nouă URSS? / Vladimir Bukovski; [et al.]. – Bucureşti: Ed. Vremea, 2006. – 168 p.

***

Oprea, Marius. Chipul morţii: dialog cu Vladimir Bukovski despre natura comunismului / Marius Oprea; Vladimir Bukovski. Iaşi: Ed. Polirom, 2006. – 256 p.

***

Bukovski,Vladimir [Resursă electronică] www.ro.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Bukovski/

Bukovski,Vladimir [Resursă electronică] www.humanitas.ro/vladimir-bukoski-

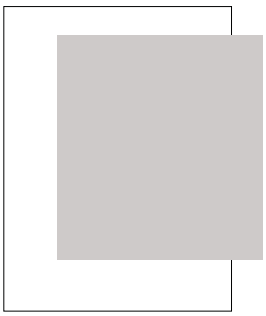

Speranţa (Nadejda) TUDOR
1888 – 1942

Poetă, publicistă, profesoară, militantă pe tărâmul afirmării ideii nationale românesti, soţia scriitorului Iorgu Tudor

S-a născut la 20 dec. 1888, Mânzari, Tighina. A decedat în dec. 1942.

Absolveşte Şcoala Eparhială din Chişinău apoi activează profesoară la şcoala din Vadul lui Vodă, ulterior la Liceul Industrial din Chişinău. Participă, în calitate de soră medicală de caritate, la

Primul Război Mondial. Participă activ la evenimentele Unirii.

În 1918 fondează împreună cu Elena Alistar *Liga femeilor basarabene*. Membru fondator al Societăţii scriitorilor şi publiciştilor basarabeni (24 mart. 1940).

Semnează primele încercări de proză, poezii, memorii în revistele fondate de Iorgu Tudor precum: *Luminătorul* şi *Făclia Ţării*. Colaborează la *Lira Basarabiei*, *Generaţia noastră*, *Cuvânt moldovenesc*, *Moldova de la Nistru*, *Mişcarea feministă*, *Viaţa Basarabiei* etc.

A făcut parte din colectivele redacţionale ale publicaţiilor *Pământ şi voie* (1917), *Soldatul moldovean* (1917).

BIBLIOGRAFIE:

Ciocanu, Anatol. Tudor Nadejda (Speranţa) / Anatol Ciocanu // Ciocanu, Anatol. Dicţionarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. – Ed. a II-a revăzută şi completată. – Chişinău: Prut Internaţional, 2010. – P. 535.

Colesnic, Iurie. Tudor, Speranţa / Iurie Colesnic // Femei din Moldova: Enciclopedie. – Chişinău: Museum, 2010. – P. 284.

Tudor, Speranţa (Nadejda) // Prezenţe basarabene în spiritualitatea românească (sec. al XIX-lea – prima jum. a sec. al XX-lea). Dicţ. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 278.